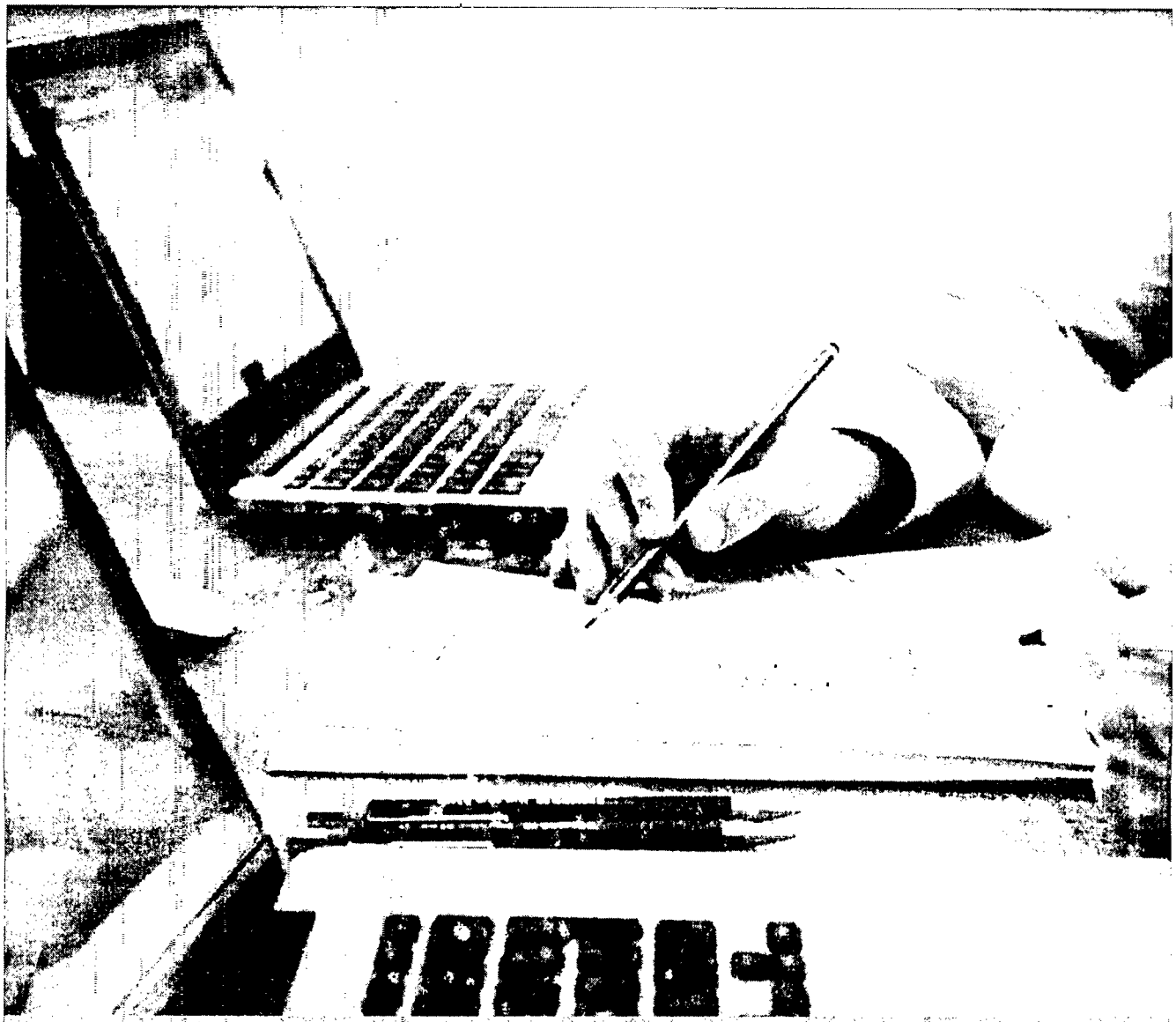

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Zalău

2021-2030

CMPS

Cuprins

Metodologia de realizare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) a municipiului Zalău pentru perioada 2021 – 2030. 4
Analiza principalilor indicatori locali 9
Demografie 10
Evoluția demografică 10
Îmbătrânirea populației 16
Natalitate și mortalitate 19
Religie, etnie și limbă maternă 22
Perspective strategice privind demografia 24
Educație 25
Nivelul de educație al populației 25
Evoluția populației școlare 25
Rezultate școlare - Promovabilitate BAC 28
Perspective strategice privind educația 32
Analiza SWOT 33
Social și sănătate 34
Sănătate (Infrastructură sanitară) 34
Resursa umană în sănătate 39
Potențial de excelență în domeniul sănătății 43
Cheltuieli publice locale pentru sănătate 43
Asistență socială 44
Cheltuieli publice locale pentru asistență socială 47
Infracționalitate 47
Comunități marginalizate 50
Indexul Local de Dezvoltare Umană 52
Perspective strategice și analiză SWOT 52
Cultură și consum cultural 58
Biblioteci 58
Instituții și companii de spectacole sau concerte 59
Muzee 61
Perspective strategice și analiză SWOT 62
Dezvoltare urbană și comunitară 72
Cadrul strategic de la nivelul Uniunii Europene prin care orașele devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european 72
Către o politică urbană națională în România 73
La nivelul regiunii de Nord-Vest prin PR 2021-2026 au fost stabilite 6 priorități specifice, fiecare dintre acestea conținând și acțiuni specifice care vizează în mod direct municipalitățile. Primăria Zalău va trebui să decidă dacă pentru aceste proiecte va aplica doar cu UAT-ul sau cu zona urbană funcțională , potrivit cerințelor din legislația națională. Prioritățile regionale sunt: 75
Municipiul Zalău – scurtă descriere 77

Accesibilitatea și conectivitatea mun. Zalău în context european și național 78
Rolul municipiului Zalău la nivelul rețelei urbane naționale, regionale și județene 90
Planul Urbanistic General și evoluția intravilanului 99
Locuire 109
Infrastructură tehnico-edilitară 114
Analiza SWOT 136
Calitatea factorilor de mediu 139
Spații verzi 139
Calitatea și poluarea aerului 143
Poluarea apei 146
Poluare sol/terenuri 150
Utilizare terenuri 152
Agricultura ecologică 154
Deșeurile 154
Poluare fonică 158
Riscuri de mediu 162
Riscul de inundații 164
Riscul de alunecări de teren 164
E-guvernare și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) 170
Sectorul TIC în economia municipiului Zalău 170
Educația 170
Încurajarea antreprenoriatului în domeniul TIC 171
Infrastructura 172
E-guvernare la Zalău 172
Comparația cu alte orașe competitoare 175
Analiză SWOT 177
Perspective strategice pentru sectorul IT și implementarea e-guvernării 178
Analiza economiei locale 181
Context regional 181
Context județean 182
Resursele de muncă 183
Salariați 184
Câștig salarial 187
Investiții 189
Exporturi 190
Valoare adăugată brută 191
Economia locală, Municipiul Zalău 193
Sectorul Industrial 197
Agricultura și silvicultura 199
Servicii 200
Întreprinderi și antreprenoriat 203

Analiza performanţelor economiei locale 205
Variaţia diferenţială (VD) 208
Factori strategici cheie 214
Analiza SWOT 214
Probleme strategice cheie 215
Rezilienţa economică a Zonei Metropolitane Zalău la criza financiar-economică declanşată în 2008 – 2009 217
Cadrul strategic (2019-2024) 235
Nivelul european 235
Nivelul Naţional 272
Nivelul Regional 274
Nivelul Judeţean 282
Profilul strategic al municipiului Zalău 287
Factorii strategici cheie 288
Dezvoltarea viziunii municipiului 289
Identificarea avantajelor competitive 289
Opţiuni strategice: 290
Obiective strategice: 291
Obiective strategice/generale şi obiective cheie-specifice 293
Proiecte strategice 302
Proiecte suport 315
Managementul şi implementarea SIDU Zalău 2021 - 2030 344
Anexa 1 – Rezultatele sondajului de opinie 382

Metodologia de realizare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) a Municipiului Zalău pentru perioada 2021 – 2030

Procesul de planificare strategică are la bază trei principii fundamentale:

1. **Rigurozitate metodologică** – dezvoltarea strategiei s-a realizat pornind de la date empirice, utilizarea unor instrumente specifice planificării și în parteneriat cu stakeholderii locali, astfel încât proiectul final să poată fi utilizat ca un instrument real de management local.
2. **Participarea stakeholderilor locali** – în fiecare etapă din proiect participarea stakeholderilor locali a avut un rol esențial, atât pentru înțelegerea specificului comunității cât și pentru definirea viziunii, obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare. Niciun efort de planificare nu poate fi realizat și implementat cu succes fără participarea activă a comunității.
3. **Orientare pe termen lung** – problemele esențiale ale unei comunități sunt în general complexe, au un caracter structural și sunt interdependente. Esența unei strategii rezidă în identificarea acestora și dezvoltarea unui plan realist care să permită depășirea lor în mod eficient. Strategia a fost gândită ca un instrument practic aflat la dispoziția autorităților locale pentru dezvoltarea pe termen lung a comunității, desprinsă de presiunile politice de moment.

Etapele procesului de planificare strategică:

Prima etapă a fost reprezentată de **analiza preliminară** - evaluarea contextului urban și identificarea principalelor probleme și provocări de la nivel local. În acest demers, pe baza prelucrării și analizei datelor statistice existente la nivelul diverselor organizații și a informațiilor furnizate de către Primăria municipiului Zalău a fost realizată o diagnoză a situației economice, sociale, climatice, demografice și de mediu la nivelul municipiului Zalău.

Pentru a corela rezultatele analizei cu tendințele existente la nivelul comunității și pentru a merge dincolo de datele brute cantitative, analiza a fost completată cu un sondaj de opinie realizat în perioada octombrie-noiembrie 2020 pe un eșantion reprezentativ (simplu aleator) la nivelul municipiului Zalău, 800 de respondenți (interviuri telefonice – CATI). Eroarea tolerată este de 3,7%, la un nivel de probabilitate de 95%.

Prezentarea cadrului strategic european, național, regional, județean și local completează analiza preliminară, oferind astfel o imagine de ansamblu asupra obiectivelor, priorităților și oportunităților de finanțare pentru perioada următoare.

A doua etapă a realizării SIDU a fost reprezentată de **consultarea stakeholderilor locali**. Pe baza diagnozei contextului urban, a principalelor probleme și provocări de la nivel local identificate în faza de analiză preliminară, au fost constituite (cu sprijinul Primăriei municipiului Zalău) 4 grupuri de lucru:

- Dezvoltare economică locală;
- Dezvoltare și reziliență urbană;
- Digitalizare si inovare;
- Dezvoltare comunitară și administrație inteligentă

Participarea permanentă a stakeholderilor locali în etapele de realizare a strategiei reprezintă un element fundamental pentru asigurarea unui proces transparent, bazat pe participare, reprezentativitate și adaptare la nevoile locale reale ale comunității.

Secretariatul fiecărui grup de lucru a fost asigurat atât de reprezentanții Serviciului Managementul Proiectelor din cadrul Primăriei municipiului Zalău, dar și de către personalul CMPG Consultancy. Programul întâlnirilor consultantului cu membrii grupului de lucru și reprezentanții Primăriei municipiului Zalău în realizarea SIDU 2021-2030 este evidențiat mai jos:

Nr. ordine întâlnire	Activitate	Dată/perioada	Grupul de lucru/reprezentanți Primăria municipiului Zalău	Metodă	Scopul activității
1	Invitații de participare	12.11.2020	Tuturor organizațiilor din lista realizată de firma de consultanță și Primăria municipiului Zalău	E-mail	Constituire grupuri, prezentarea planului de lucru de realizare a SIDU
2	Întâlnire de lucru (dezbatere) cu membrii grupurilor Dezvoltare economică locală și Dezvoltare și reziliență urbană	18.11.2020, 10:00 – 12:00	Membrii grupurilor de lucru și reprezentanți ai Primăriei Zalău	Online (platforma Zoom)	Prezentarea și dezbaterea rezultatelor analizei preliminare și a sondajului privind calitatea vieții
3	Întâlnire de lucru (dezbatere) cu membrii grupurilor Digitalizare și inovare; Dezvoltare comunitară si administrație inteligentă	23.11.2020, 16:00 – 18:00	Membrii grupurilor de lucru și reprezentanți ai Primăriei Zalău	Online (platforma Zoom)	Prezentarea și dezbaterea rezultatelor analizei preliminare și a sondajului privind calitatea vieții
4	Întâlnire de lucru (dezbatere) cu membrii celor patru grupuri de lucru în vederea	25.11.2020	Membrii tuturor grupurilor de lucru	Online (platforma Zoom)	Actualizarea viziunii de dezvoltare și stabilirea

	actualizării viziunii de dezvoltare a municipiului şi stabilirii obiectivelor startegice				obiectivelor strategice
5	Consultarea membrilor grupurilor de lucru cu privire la planul de acţiune/portofoliul de proiecte din cadrul SIDU	Perioada 05.03.2021 - 12.03.2021	Membrii tuturor grupurilor de lucru	E-mail trimis membrilor grupurilor de lucru	Identificarea de proiecte pentru a fi incluse în planul de acţiune şi actualizarea planului de acţiune din SIDU Actual

În contextul creat de pandemia COVID-19 consultările au avut loc în mediul online. Deşi consultarea stakeholderilor locali este inclusă în etapa a doua a procesului de planificare, participarea acestora a avut loc pe parcursul întregului proces de realizare a strategiei, urmând să joace un rol important şi în faza de implementare.

În urma dezbaterilor au fost identificate principalele probleme strategice, a fost definită *viziunea de dezvoltare* a municipiului Zalău, au fost identificaţi factorii strategici cheie, sursele de avantaj competitiv la nivelul comunităţii, ceea ce a permis în final construcţia a două scenarii sau opţiuni strategice de dezvoltare precum şi definirea a 9 obiective strategice de dezvoltare[1] operaţionalizate în 33 de obiective specifice şi două obiective transversale[2].

Acest proces de operaţionalizare a fost realizat în co-participare cu Primăria municipiului Zalău pentru a asigura un nivel ridicat de realism şi obiectivitate.

A treia etapă a constat în construirea **Mecanismului de Management şi Implementare (MMI) a SIDU Zalău 2021-2030**[3]. Ca şi în cazul celorlalte etape, acest proces a avut la bază colaborarea şi participarea stakeholderilor locali. Implementarea SIDU Zalău 2021 – 2030 necesită implicarea tuturor actorilor interesaţi/vizaţi de dezvoltarea durabilă a municipiului. Astfel, **consolidarea parteneriatului administraţiei locale** cu actorii comunitari interesaţi este esenţială în vederea rezolvării problemelor identificate şi a valorificării oportunităţilor pentru atingerea vi

ziunii.

[1] Secţiunea Profil Strategic prezintă în detaliu toate aceste elemente

[2] Secţiunea Managementul şi Implementarea SIDU Zalău 2021-2030

[3] Secţiunea Managementul şi implementarea SIDU Zalău 2021 - 2030

În cadrul MMI au fost construite structurile instituționale care au responsabilități directe în acest proces: Unitatea de Management SIDU Zalău (UM SIDU Zalău) și de Grupul Operativ de Lucru Zalău (GOLZ).

Rolul UM SIDU Zalău este de evaluare periodică a acțiunilor concrete și a proiectelor necesare a fi realizate pentru a îndeplini obiectivele propuse, dar și oferirea de sprijin în elaborarea și implementarea proiectelor.

Grupul Operativ de Lucru Zalău (GOLZ) va fi format din stakeholderii locali (actori publici de la nivel județean și local, reprezentanți ai companiilor private, ONG-urilor și cetățeni), dar și din membrii Unității de management SIDU Zalău 2021-2030. **GOLZ** are ca scop dezvoltarea și stabilirea unor legături între mediul public și cel privat, care pot duce la conturarea unor parteneriate public-private, parteneriate care vor avea un impact pozitiv pentru ambele părți implicate.

Tot în cadrul MMI SIDU Zalău au fost definiți și **indicatori cuantificabili relevanți pentru monitorizarea și evaluarea implementării precum și analiza potențialelor riscuri în procesul de implementare și monitorizare**.

Ultima etapă a procesului de planificare a fost supunerea documentului final consultării publice conform prevederilor Legii 52/2003. Astfel, forma finală a documentului a fost postată pe site-ul Primăriei municipiului Zalău, pe parcursul celor 45 de zile, toți cei interesați având posibilitatea de a face observații, propuneri de completare și/sau modificare a documentului. Sugestiile și sesizările au fost analizate și incluse în forma finală a SIDU Zalău.

Ulterior acestei etape, a fost finalizată și procedura pentru elaborarea Planului de mobilitate urbană durabilă Zalău 2021 – 2027. Ca urmare, SIDU a fost completat cu proiectele ce sunt propuse a fi realizate în perioada 2021-2027. Deoarece unele din aceste proiecte depășesc limita administrativă a Municipiului Zalău, s-au completat capitolele relevante cu aceste informații. PMUD Zalău a urmat aceleași etape de elaborare participativă, consultare a factorilor interesați, parcurgere procedură mediu și aprobare de către Consiliul Local.

Analiza principalilor indicatori locali

Demografie

Evoluția demografică

Evoluția demografică a unei comunități este produsul condițiilor din comunitatea respectivă și din mediul imediat proxim, dar și al evoluției mediului mai larg, inclusiv al nivelului național. Înțelegerea impactului fiecăruia dintre acești factori necesită o analiză comparativă a evoluției demografice de la nivelul comunității, de la nivel regional și de la nivel național. Precizăm că datele folosite sunt cele de la INSSE referitoare la populația după domiciliu, la data de 1 ianuarie a fiecărui an. Populația după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale. Domiciliul persoanei este adresa la care aceasta declară că are locuința principală, trecută în actul de identitate, așa cum este luată în evidența organelor administrative ale statului. În stabilirea valorii acestui indicator nu se ține cont de reședința obișnuită, de perioada și/sau motivul absenței de la domiciliu.

Figura 1 – Evoluția populației municipiului Zalău

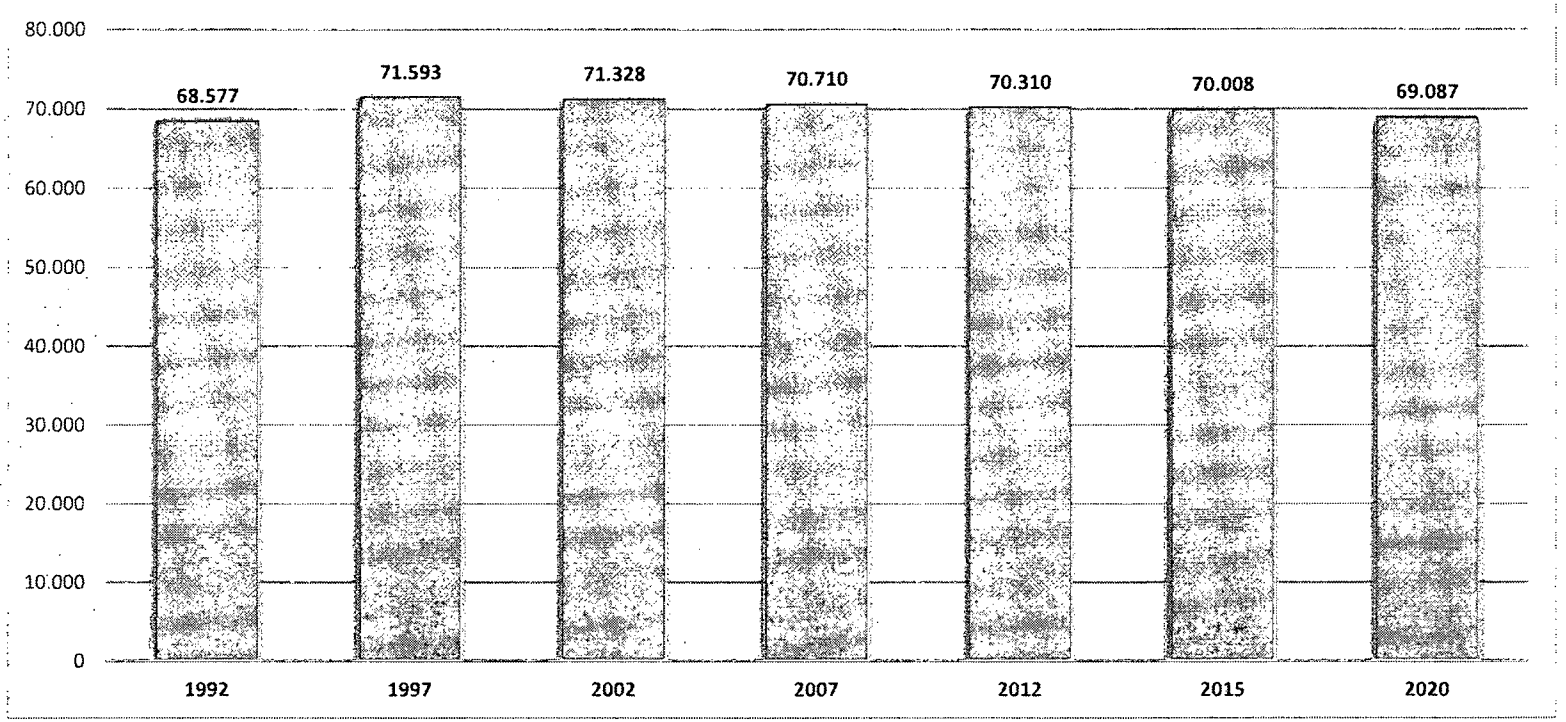

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Municipiul Zalău are în prezent (2020) un număr de 69.087 de locuitori, având o populație constantă (69-70.000) în ultimii 30 de ani și atingând un maxim de 71.683 în anul 1996. Între 1992 și 2020, populația municipiului Zalău s-a menținut relativ constantă (Figura 1), situându-se mai întâi pe o pantă ușor ascendentă (până în 1997), iar apoi pe o pantă ușor descendentă, ajungând în 2020 la un nivel similar cu 1992 (creștere de aproximativ 1% - Figura 4). Comparativ, la toate celelalte niveluri (național, regional, județean) trendul este doar descendent (Figura 2). La nivelul județului, spre exemplu, se constată o scădere de 12 procente (1992-2020). Comparând cu evoluția populației la nivel național și regional (Figura 2), constatăm că evoluția municipiului Zalău este oarecum atipică, deoarece atât la nivel național cât și regional (Nord-Vest) și mai ales județean (Sălaj) se constată un accentuat trend descendent al populației.

Figura 2: Evoluție demografică 1992-2020 la nivel local, regional și național

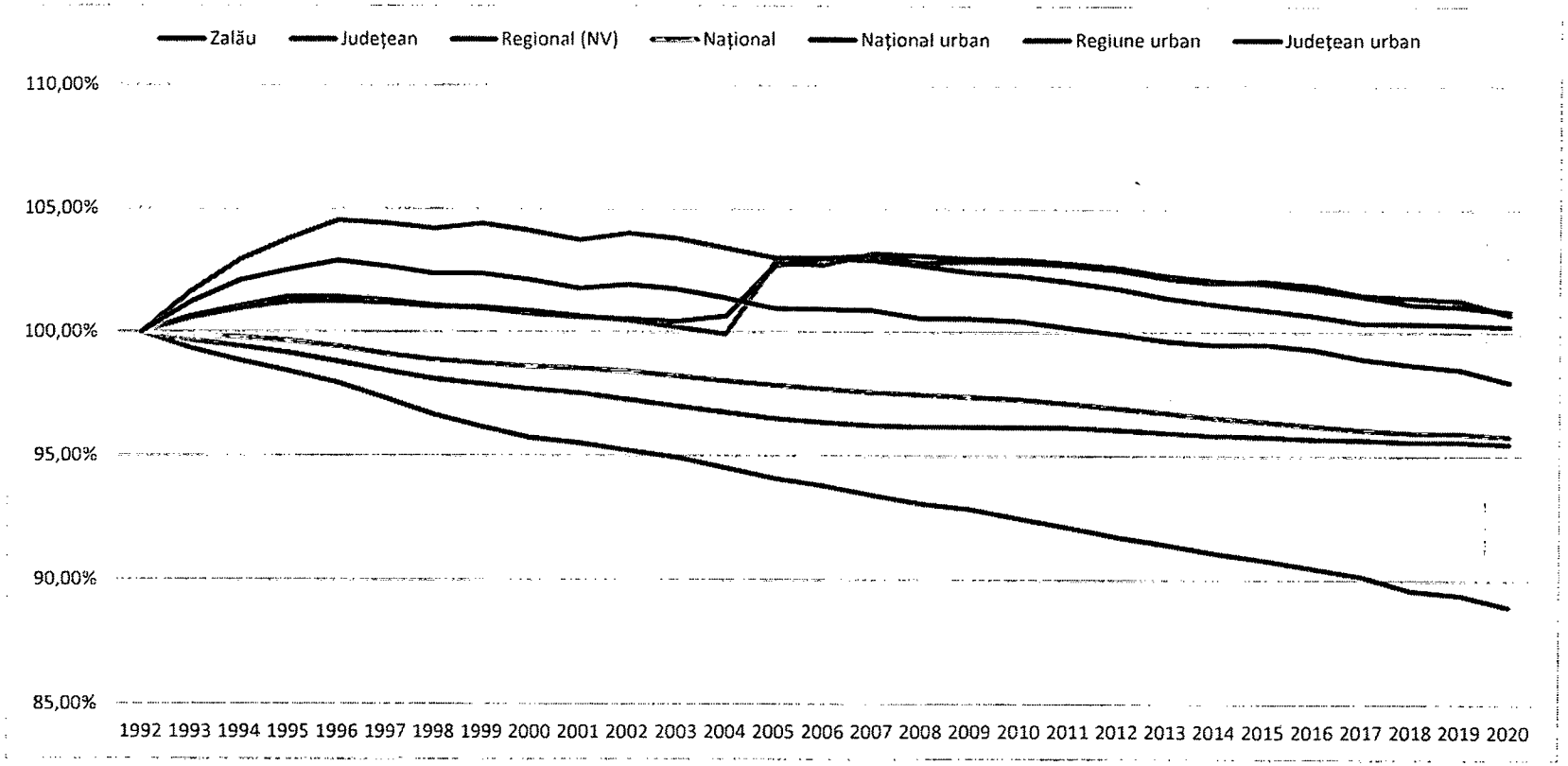

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Pentru a înțelege și mai bine evoluția demografică a municipiului Zalău, am realizat o comparație (Figura 3) a evoluției populației în perioada 1992-2020) între șase orașe similare (ca mărime și profil socio-economic) cu aceasta: Satu Mare, Bistrița, Reșița, Deva, Sfântu Gheorghe.

Figura 3 - Evoluție demografică 1992-2020 Zalău și orașe similare

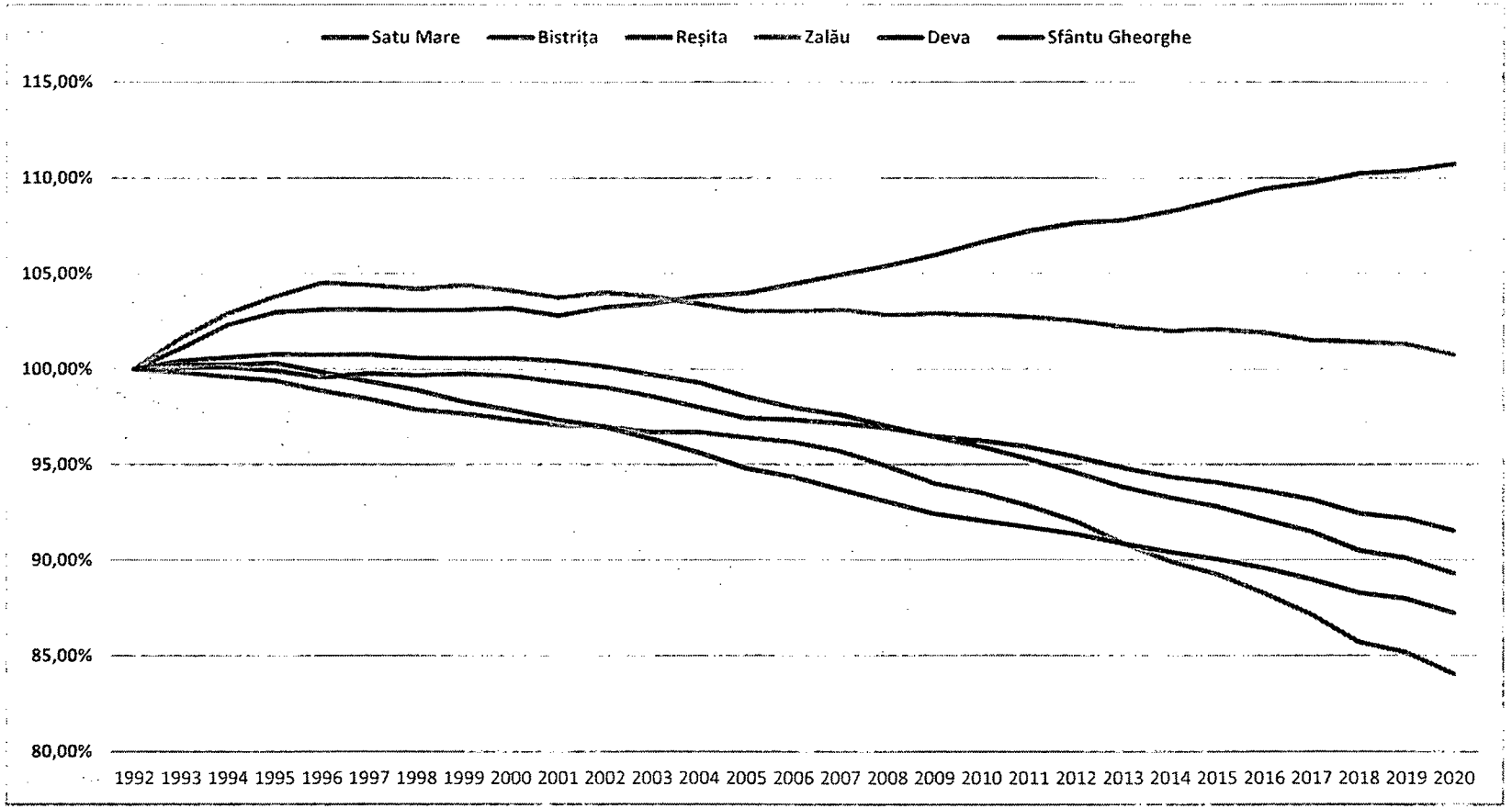

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Datele din Figura 3 și Tabelul 1 ne arată că, dintre cele șase orașe comparate, orașul Bistrița este singurul cu o creștere constantă a populației în ultimii 30 de ani, în special după 2004, în timp ce municipiul Zalău are o populație relativ constantă în toată această perioadă, cunoscând o creștere a populației în primii 10 ani după revoluție, urmată de o perioadă de scădere a populației începând din anii 2000. Toate celelalte orașe luate în calcul (Satu Mare, Reșița, Deva și Sfântu Gheorghe) sunt pe un trend descendent în toată această perioadă.

Tabel 1 – Evoluția populație în perioada 2010-2020 – Zalău și orașe similare

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Satu Mare	127.654	126.784	125.847	124.839	124.096	123.484	122.596	121.726	120.421	119.896	118.819
Bistrița	91.089	91.586	91.936	92.063	92.448	92.951	93.460	93.738	94.150	94.275	94.574
Reșița	93.959	93.273	92.459	91.304	90.357	89.685	88.684	87.563	86.112	85.565	84.435
Zalău	70.522	70.451	70.310	70.086	69.952	70.008	69.884	69.615	69.555	69.464	69.087
Deva	72.446	72.174	71.882	71.504	71.152	70.856	70.494	70.024	69.475	69.231	68.643
Sfântu Gheorghe	66.929	66.703	66.338	65.935	65.614	65.412	65.128	64.795	64.290	64.101	63.659

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 4: Evoluția populației (1992-2020) la nivel național, regional, județean și local

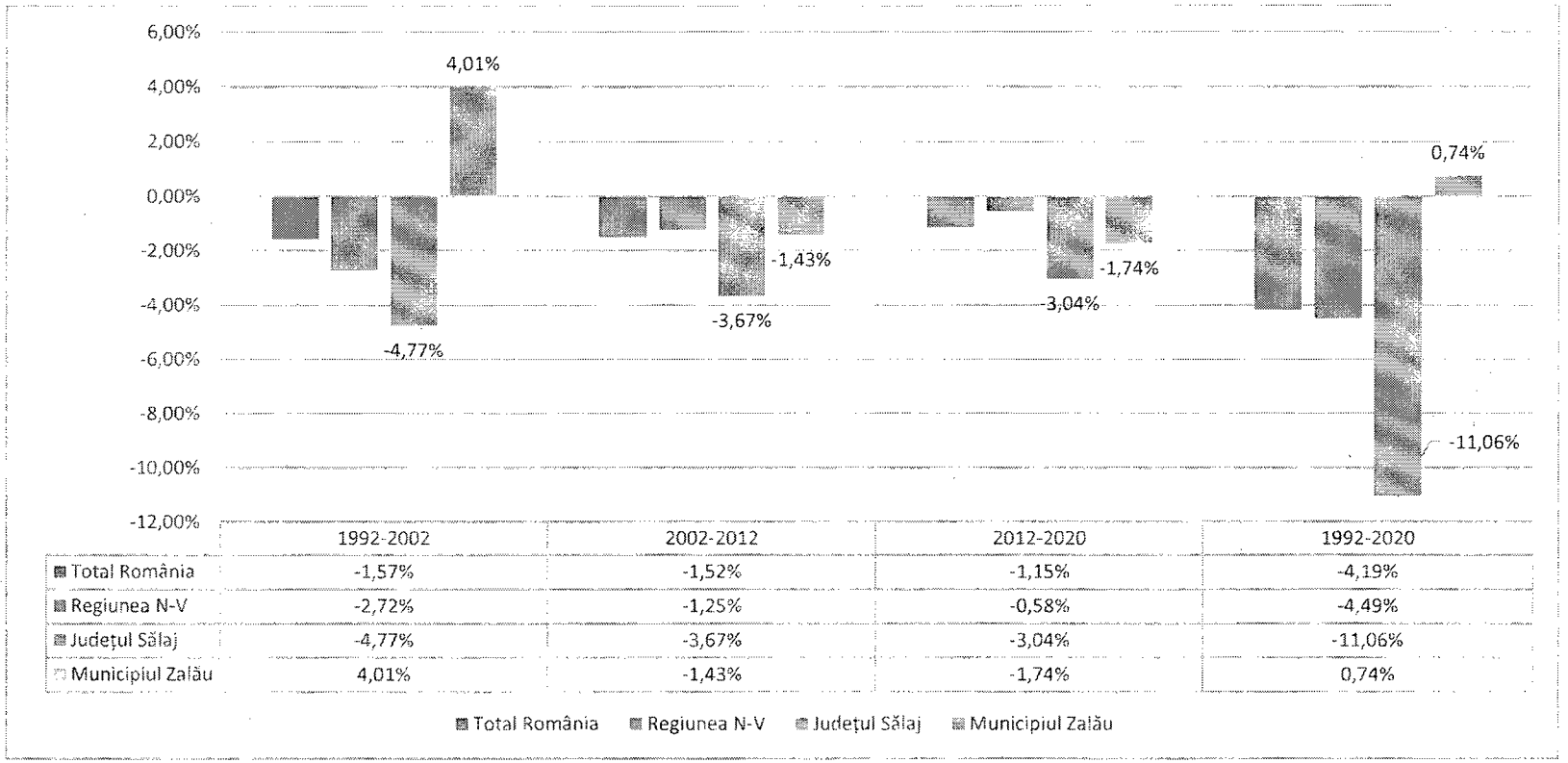

	1992-2002	2002-2012	2012-2020	1992-2020
Total România	-1,57%	-1,52%	-1,15%	-4,19%
Regiunea N-V	-2,72%	-1,25%	-0,58%	-4,49%
Județul Sălaj	-4,77%	-3,67%	-3,04%	-11,06%
Municipiul Zalău	4,01%	-1,43%	-1,74%	0,74%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Îmbătrânirea populației

Situația demografică a municipiului Zalău este evidențiată și de piramida populației de mai jos (Figura 5). Tendința de îngustare accentuată a bazei și lărgire a vârfului piramidei sugerează un proces accentuat de îmbătrânire a populației. Pe termen mediu și lung, evoluția va însemna o creștere a cererii pentru servicii pentru persoane în vârstă, dar și o scădere a competitivității, atât pentru investitorii în căutare de piețe de consum – o populație îmbătrânită având tendința de a consuma mai puțin – cât și pentru cei în căutare de forță de muncă.

Figura 5: Piramida populației, Municipiul Zalău, 1992 vs. 2020

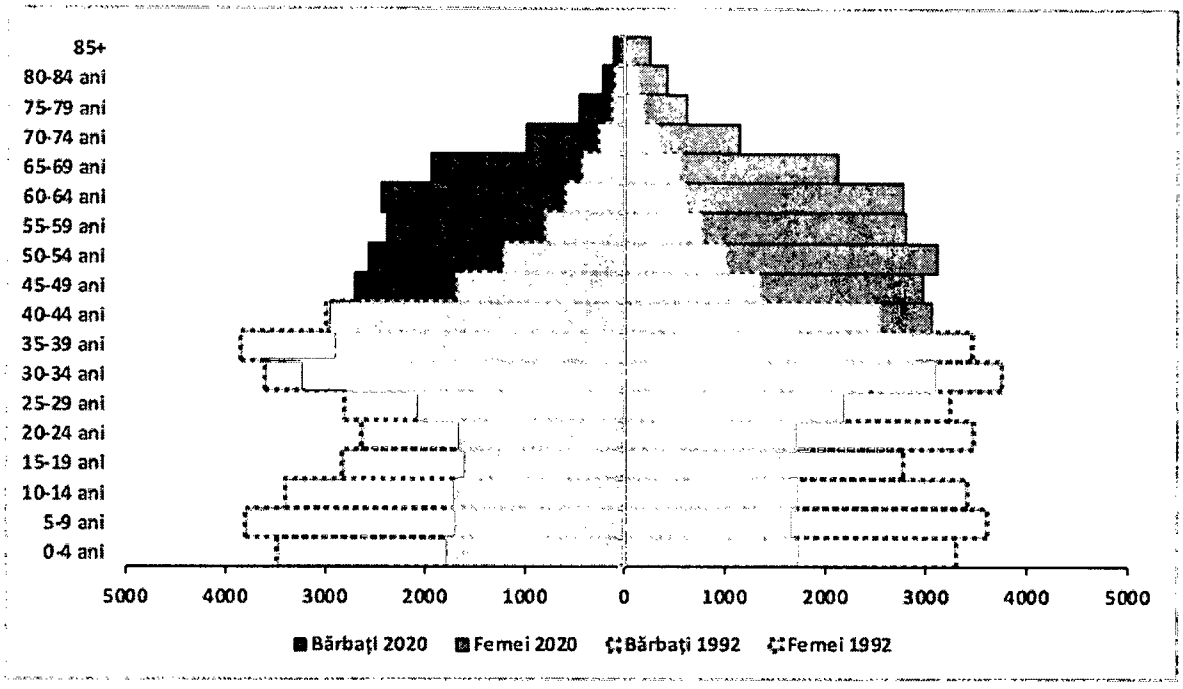

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

În Figura 6 am ilustrat o comparație a populației, pe grupe de vârstă, între 2015 și 2020. Chiar și doar la o distanță de 5 ani, constatăm o creștere accelerată a generațiilor peste 60 de ani.

Figura 6: Piramida populației, 2015 vs. 2020

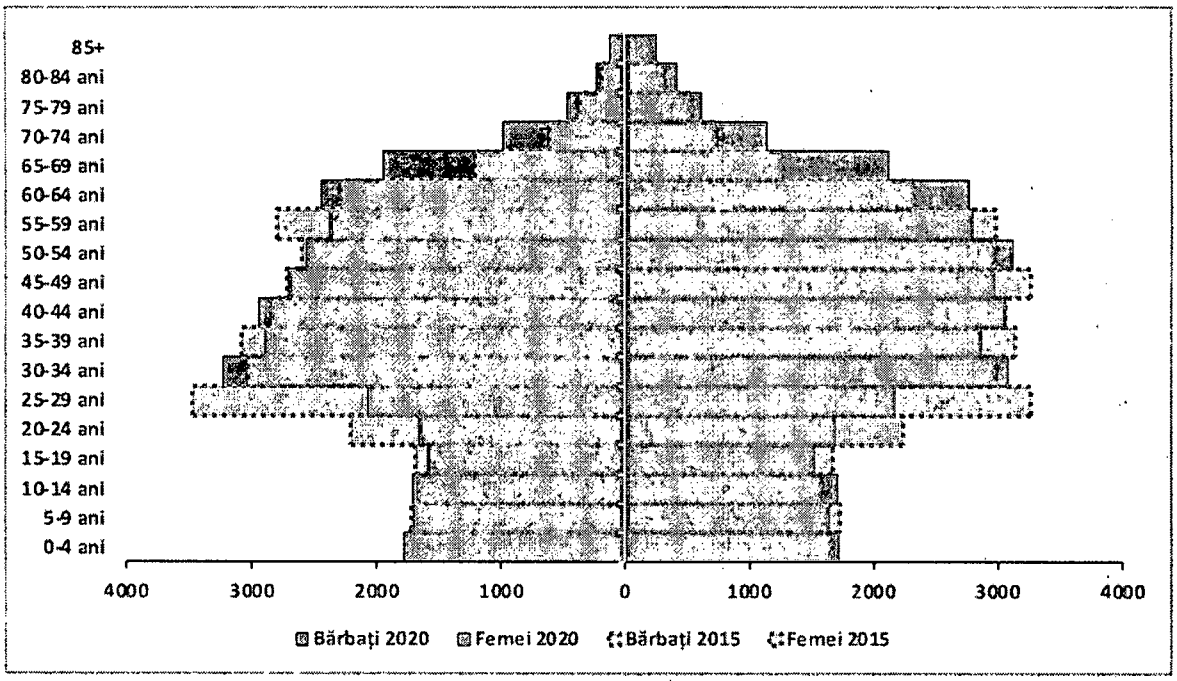

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Tendința de îmbătrânire a populației este vizibilă și în graficul de mai jos (Figura 7), unde observăm că ponderea populației sub 14 ani în totalul populației a scăzut de la 30% (1992) la 14% (2020), în timp ce populația peste 60 de ani a crescut ca pondere de la 5% în 1992 la aproape 20% în 2020. Observăm în același timp că populația sub 14 ani are aproximativ aceeași pondere (14%) în totalul populației, în ultimii 8 ani; în schimb, populația peste 60 de ani continuă să crească (cu 14% în ultimii 8 ani, cu 5% în ultimii 5 ani), iar populația activă (15-60 de ani) își continuă trendul descendent (pierzând 8% în ultimii 8 ani). Același trend îl regăsim și la nivel național (Figura 8), dar nici pe departe atât de accelerat ca la Zalău.

Figura 7: Evoluția ponderii populației pe categorii de vârstă în populația totală – Zalău

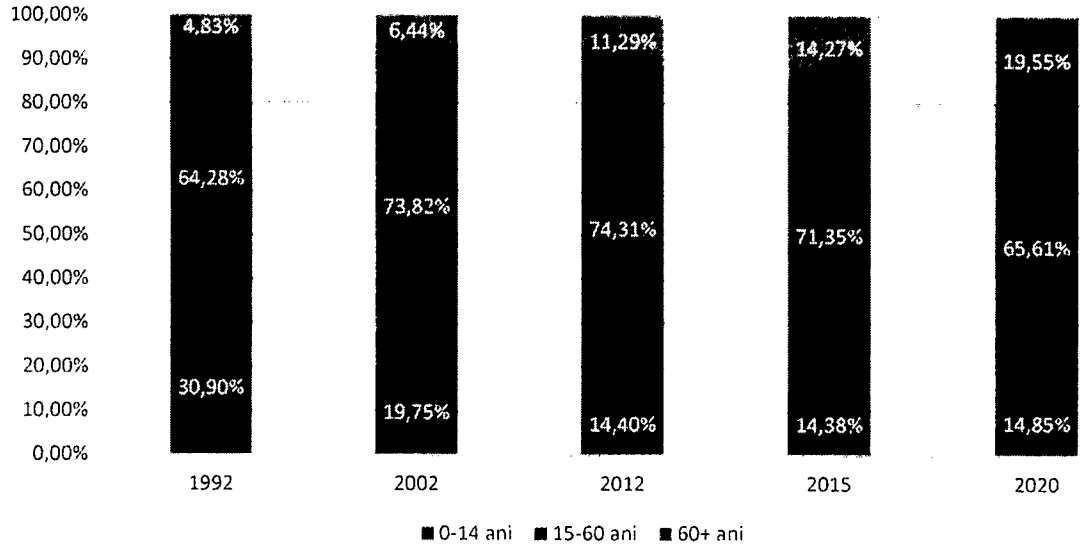

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 8: Evoluția ponderii populației pe categorii de vârstă în populația totală – nivel național

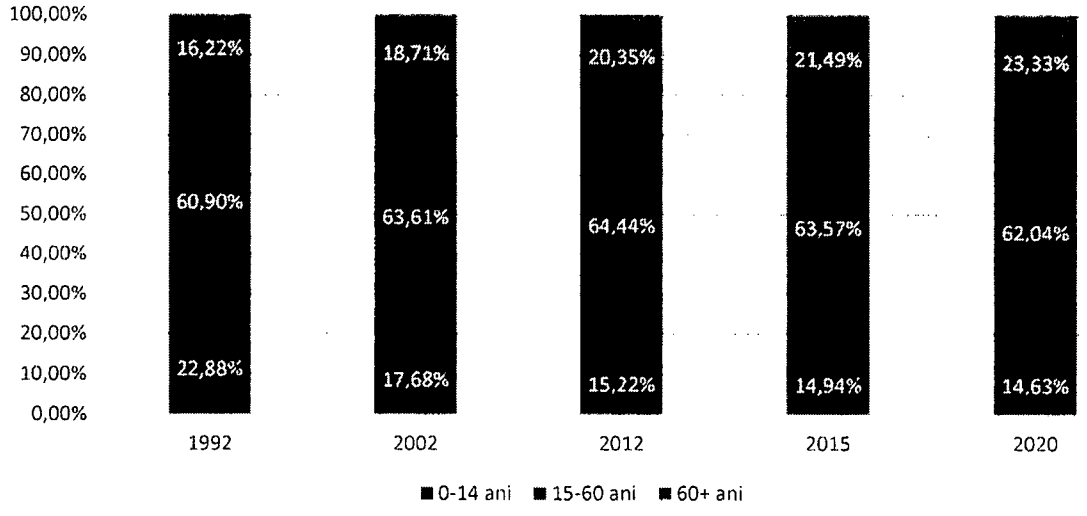

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Dacă facem o comparație cu restul țării (vezi Tabelul 2), constatăm că evoluția demografică a orașului Zalău este diferită față de tendințele de la nivel național, regional și județean. Chiar dacă tendința de îmbătrânire este vizibilă la toate nivelurile, în cazul Zalăului ponderea populației de peste 60 de ani (19,55%) în totalul populației este cu 2-3 procente sub cele de la nivel național, regional și județean (22-23%). În schimb se observă o pondere mai mare a populației cu vârste cuprinse între 15 și 60 de ani. Totusi, cresterea ponderei populatiei varstnice de la 4,83% in 1992 la 19,55% in 2020 este ingrijoratoare si trebuie sa dicteze politicile prezente si viitoare de la nivel local.

Tabel 2: Ponderea populației pe categorii de vârstă în populația totală – comparație

	0-14 ani			15-60 ani			60+ ani		
	1992	2015	2020	1992	2015	2020	1992	2015	2020
Zalău	30,90%	14,38%	14,85%	64,28%	71,35%	65,61%	4,83%	14,27%	19,55%
Județ	22,36%	16,08%	15,97%	59,80%	62,39%	61,13%	17,84%	21,53%	22,90%
Regiunea NV	23,16%	15,34%	15,18%	61,10%	63,96%	62,22%	15,73%	20,70%	22,60%
Național	22,88%	14,94%	14,63%	60,90%	63,57%	62,04%	16,22%	21,49%	23,33%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

În figura de mai jos, privind raportul populației de peste 65 de ani la populația de sub 14 ani, se vede cum ritmul de îmbătrânire a populației este mult mai lent față de media națională, regională sau județeană. Acest raport este în 2015 de 56% (în creștere de la 10% în 1992), dar mult sub media națională (105%), regională (108%) sau județeană (100%).

Natalitate și mortalitate

Datele privind sporul natural (Tabel 2) arată o imagine net pozitivă a municipiului față de trendul de la nivel național și județean. La nivel național și județean sporul natural a fost constant negativ după 1999, în timp ce la nivelul orașului Zalău a fost constant pozitiv în toată perioada de după 1999, chiar dacă în scădere. De altfel aici se găsește și explicația pentru care populația Zalăului nu respectă tendința descendentă de la nivel național și județean și s-a menținut relativ constantă în ultimii 23 de ani, mai ales în condițiile în care în cazul stabilirilor și schimbărilor de domiciliu și reședință sporul este constant negativ începând cu anul 1999.

Explicația pentru acest spor natural constant pozitiv nu este legată de rata natalității, unde Zalăul se încadrează (Tabel 3, Figura 5) în mediile județene, regionale și naționale (9-10%), ci în rata mortalității, care în Zalău este în jurul a 5% (aproximativ aceeași în ultimii 20 de ani), mult sub media națională (11%) sau județeană (13%).

Tabel 2: Spor natural şi migratoriu, 1999 – 2019

Zalău	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Natalitate																					
Născuți vii	707	679	629	647	594	648	696	655	671	686	658	656	611	654	685	678	696	728	710	717	691
Decedați	361	301	333	350	366	375	382	385	356	345	405	370	371	381	373	395	448	421	427	429	491
Spor natural	346	378	296	297	228	273	314	270	315	341	253	286	240	273	312	283	248	307	283	288	200
Reşedinţa																					
Stabiliri	840	782	736	590	556	417	396	479	447	534	531	638	530	496	536	414	452	465	456	481	479
Plecări	1.566	1.605	1.712	886	725	621	1.615	797	1.754	1.644	1.382	1.341	1.224	1.097	1.210	951	790	1.202	729	764	819
Spor	-726	-823	-976	-296	-169	-204	-1.219	-318	-1.307	-1.110	-851	-703	-694	-601	-674	-537	-338	-737	-273	-283	-340
Domiciliu																					
Stabiliri	530	447	781	698	632	620	505	863	888	817	711	1.023	636	694	672	710	746	712	797	723	735
Plecări	1.074	1.118	909	1.163	1.173	1.190	825	1.108	1.439	1.155	1.056	1.446	1.060	1.236	1.097	1.059	1.144	1.303	1.136	1.133	1.320
Spor	-544	-671	-128	-465	-541	-570	-320	-245	-551	-338	-345	-423	-424	-542	-425	-349	-398	-591	-339	-410	-585

Sălaj	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Natalitate																					
Născuți vii	2.957	2.942	2.698	2.716	2.586	2.574	2.644	2.589	2.514	2.727	2.553	2.535	2.453	2.576	2.655	2.509	2.619	2.608	2.660	2.571	2.465
Decedați	3.547	3.320	3.560	3.509	3.428	3.584	3.405	3.348	3.152	3.115	3.246	3.073	3.037	3.037	3.004	2.964	3.102	2.941	3.053	3.116	3.053
Spor natural	-590	-378	-862	-793	-842	-1.010	-761	-759	-638	-388	-693	-538	-584	-461	-349	-455	-483	-333	-393	-545	-588

România	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Natalitate																					
Născuți vii	234.600	234.521	220.368	210.529	212.459	216.261	221.020	219.483	214.728	221.900	222.388	212.199	196.242	201.104	207.611	195.612	206.190	209.641	214.928	206.575	188.135
Decedați	265.194	255.820	259.603	269.666	266.575	258.890	262.101	258.094	251.965	253.202	257.213	259.723	251.439	255.539	249.904	254.791	262.981	258.896	262.811	264.317	259.721
Spor natural	-30.594	-21.299	-39.235	-59.137	-54.116	-42.629	-41.081	-38.611	-37.237	-31.302	-34.825	-47.524	-55.197	-54.435	-42.293	-59.179	-56.791	-49.255	-47.883	-57.742	-71.586

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Tabel 3: Rata natalității[4] și a mortalității[5] - național, regional, județean și Zalău

		1992	2002	2015	2016	2017	2018	2019	Media
Rata natalității	Zalău	17,99	9,54	9,78	9,70	10,00	10,47	10,22	10,62
	Județean	12,3	10,4	10,6	10,5	10,8	10,5	10,1	10,66
	Regional	12	9,4	10,6	10,5	10,8	10,5	10,1	10,24
	Național	11,3	9,3	9,3	9,4	9,7	9,3	8,5	9,73
Rata mortalității	Zalău	3,99	4,23	5,33	5,65	6,44	6,05	6,15	4,98
	Județean	14,00	13,50	12,50	11,90	12,40	12,70	12,50	13,06
	Regional	12,40	12,10	11,50	11,10	11,40	11,50	11,10	11,67
	Național	11,4	11,9	11,8	11,6	11,8	11,9	11,7	11,58

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 5: Rata mortalității

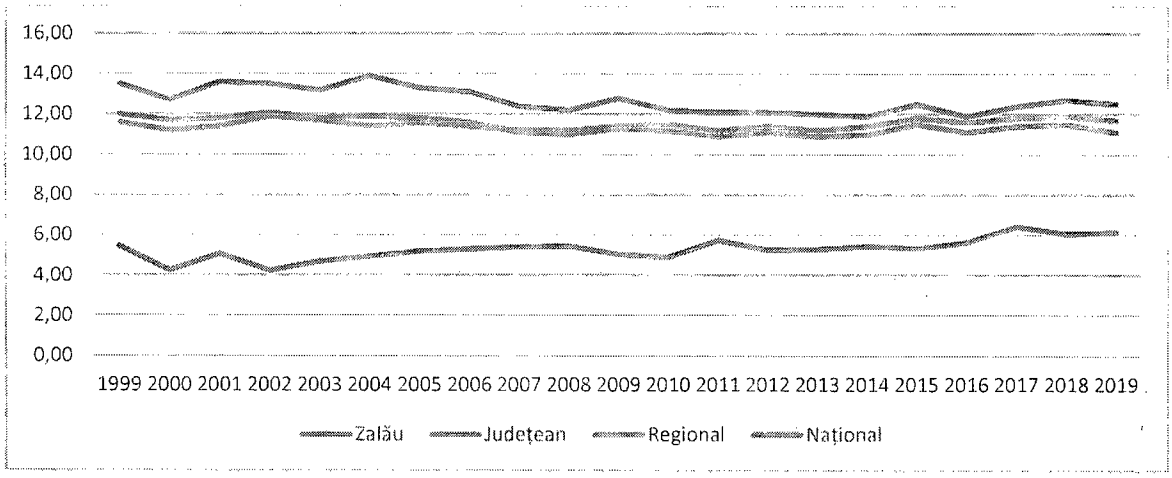

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Situația este similară și în privința mortalității infantile (Tabel 4, Figura 6), a cărei rată este, în medie, de două ori mai mică în Zalău față de nivelurile național, regional și județean.

[4] Exprimată în număr de născuți vii la 1.000 de locuitori

[5] Exprimată în număr de decese la 1.000 de locuitori

Tabel 4: Rata mortalității infantile[6]

	1992	2002	2015	2016	2017	2018	2019	Media
Zalău	12,06	4,42	8,00	6,50	9,80	10,50	5,30	8,49
Județean	23,50	14,70	8,00	6,50	9,80	10,50	5,30	14,08
Regional	22,40	16,70	7,70	6,90	6,50	6,90	6,40	13,70
Național	23,3	17,3	7,3	6,7	6,4	5,9	6,1	14,36

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 6: Rata mortalității infantile

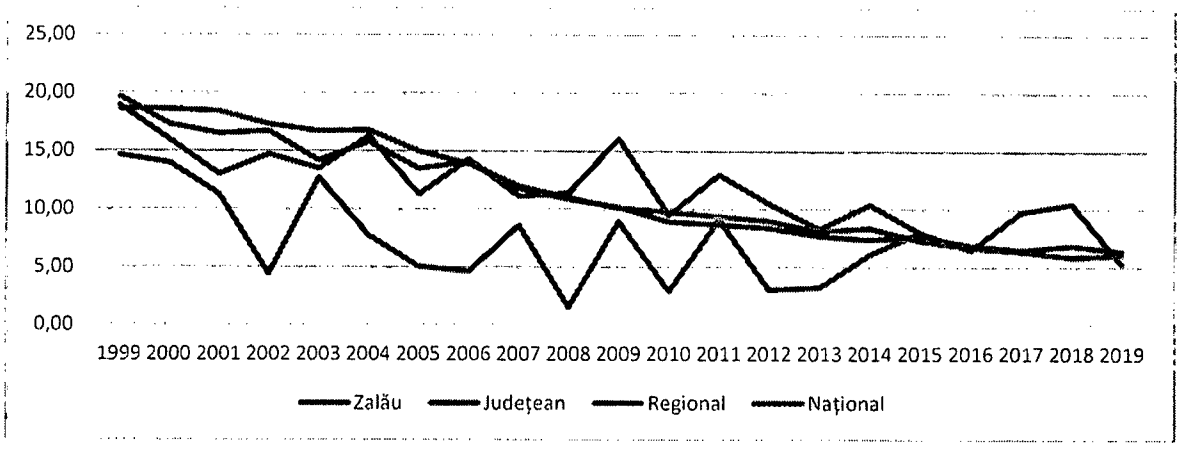

Religie, etnie și limbă maternă

Potrivit datelor de la ultimul recensământ (2011) Zalăul este o comunitate relativ omogenă din punct de vedere etnic (Figura 7), cu 76,5% din populație declarându-se români, 15% maghiari, 1,5% romi, 6% fără a preciza etnia de apartenență, iar restul etniilor fiind toate împreună sub 1%. Similar, din punctul de vedere al limbii materne (Figura 8), 77% din populație declară limba română drept limba maternă, 15,5% limba maghiară, 1,4% limba romani, iar 6,5% au refuzat să precizeze. Trebuie reținut însă că datele de la recensământ se bazează pe răspunsurile declarate de respondenți, astfel încât este posibil ca anumite grupuri să fie subreprezentate, situația fiind întâlnită mai ales în cazul populației rome.
Populația este însă mai puțin omogenă din punct de vedere religios (Figura 9), 73% dintre locuitori declarându-se ortodocși, 14% reformați, 3,5% penticostali, 3% greco-catolici, 2% baptiști, 1,5% romano-catolici, iar restul sunt sub 1%.

[6] Numărul de decese la vârsta sub 1 an raportat la 1.000 de născuți-vii

Figura 7: Populația orașului Zalău în funcție de etnie

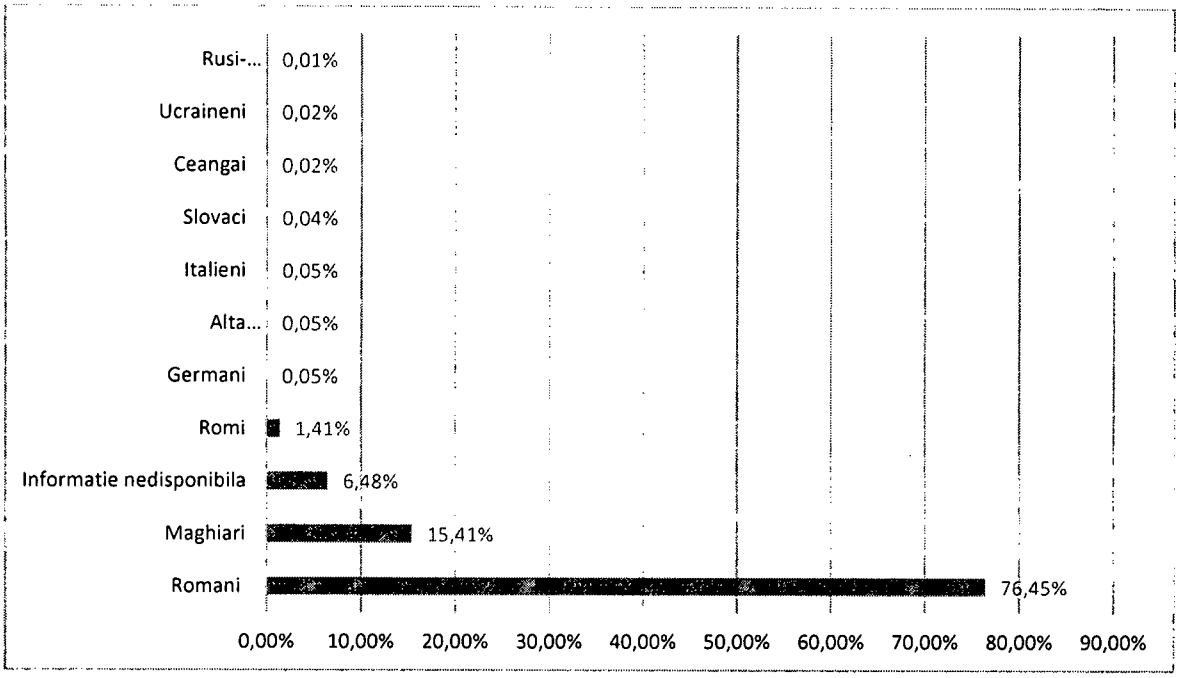

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE (Recensământ 2011)

Figura 8: Populația orașului Zalău în funcție de limba maternă

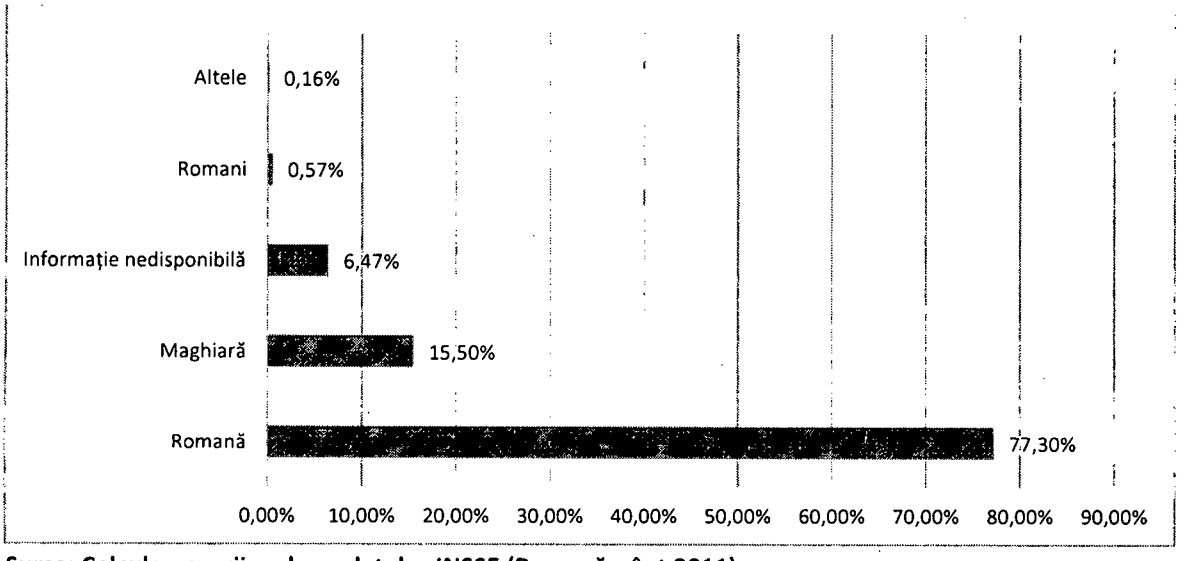

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE (Recensământ 2011)

Figura 9: Populația orașului Zalău în funcție de religie

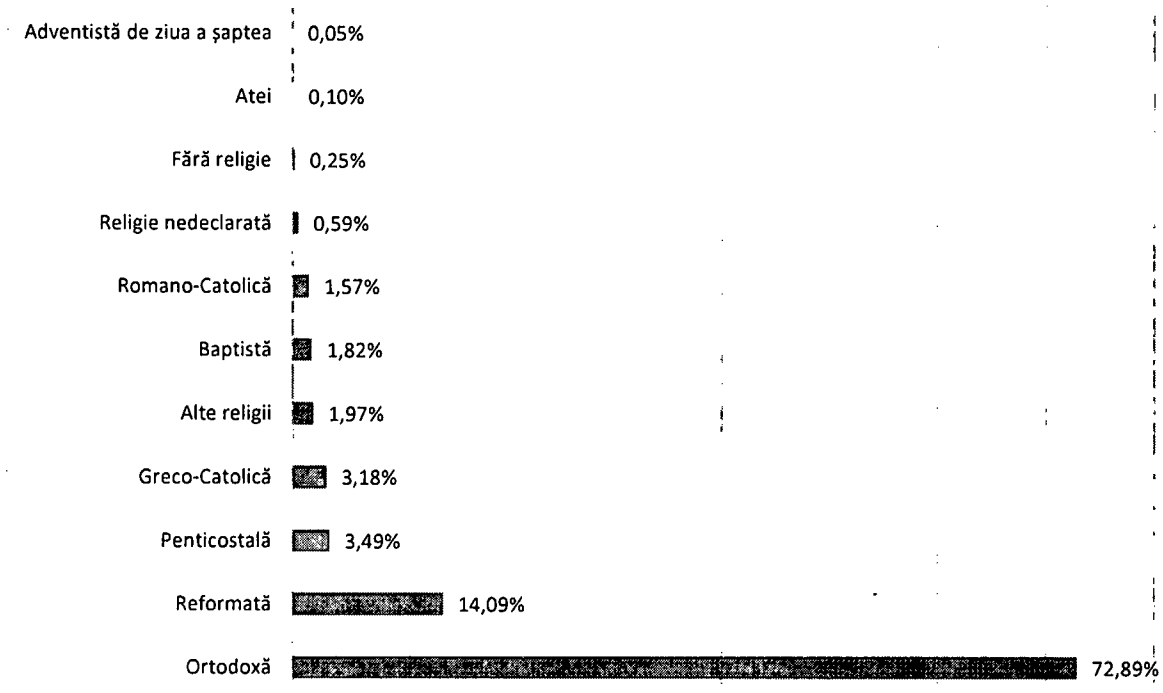

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE (Recensământ 2011)

Perspective strategice privind demografia

- Populația la nivelul orașului a rămas constantă între 1992 și 2019 (creștere de 1 procent), în condițiile în care atât la nivel național, cât și regional sau județean a scăzut în continuu.
- Zalăul este singura comunitate urbană din județ cu o populație constantă sau în creștere.
- Ponderea populației active este cu 8% peste media națională, regională și județeană.
- Ponderea populației de peste 60 de ani este cu 4% mai mică decât media națională, regională și județeană, iar fenomenul de îmbătrânire a populației, caracteristic întregii țări, are un ritm de două ori mai mic față media națională, regională sau județeană.
- Sporul natural este pozitiv în tot intervalul 1992 – 2019, iar rata mortalității are o medie de aproape 3 ori mai mică decât cele de la nivel național, regional și județean.
- Populația este relativ omogenă din punct de vedere cultural, cu aproape 77% din populație declarându-se de etnie română. Din punct de vedere confesional, puțin peste 72% din populație este ortodoxă
- Totusi, cresterea ponderei populatiei varstnice de la 4,83% in 1992 la 19,55% in 2020 este ingrijoratoare si trebuie sa dicteze politicile prezente de la nivel local.

Educație

Nivelul de educație al populației

Din perspectiva educațională, datele recensământului din 2011 arată câteva aspecte interesante. Orașul Zalău are o pondere a populației cu studii superioare de 24%, iar a populației cu studii liceale de 33,24%, ambele ponderi fiind atât peste media urbană de la nivel național cât și peste cea de la nivel județean sau național (Figura 1).

În contrast, ponderea populației cu studii gimnaziale, primare sau fără școală este semnificativ sub media urbană, națională sau județeană, doar 15% din populație având numai școală gimnazială, 6,8% din populație având numai studii primare și doar 1,6% sunt fără școală.

Figura 1: Nivelul de educație al populației

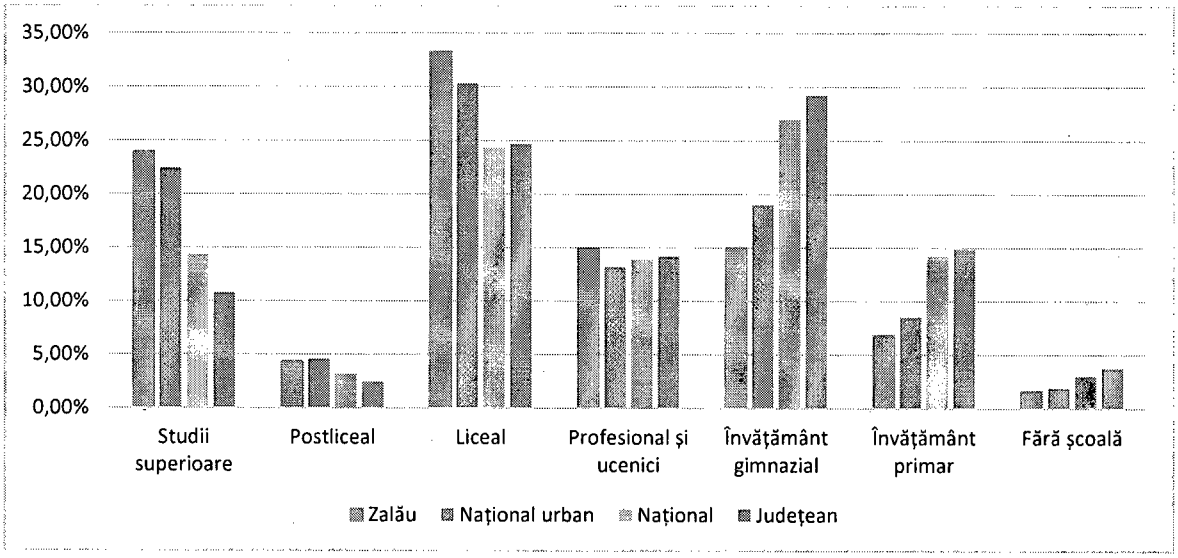

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE (Recensământ 2011)

Evoluția populației școlare

În ceea ce privește evoluția populației școlare de la nivelul orașului, datele INSSE arată o scădere a acesteia cu 36 de procente în ultimii 20 de ani (1995-2019), față de doar 25 de procente la nivel național și 21 de procente la nivel național urban (Figura 2). Ritmul de scădere a fost lent inițial (2 procente pe an) până în anul 2002, după care a accelerat în perioada 2003-2005 (5-10 procente pe an), iar din 2006 s-a stabilizat la aproximativ un procent pe an, pentru ca începând cu 2013 să nu mai scadă deloc timp de 6 ani (Figura 2).

Figura 2: Evoluția populației școlare 1995-2019

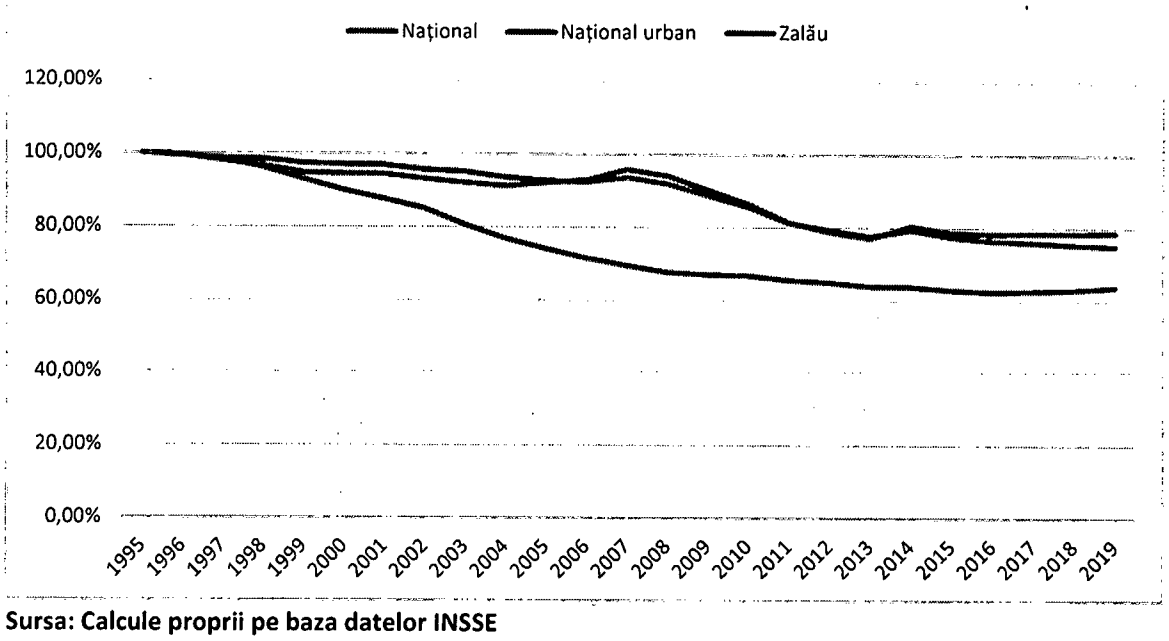

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 3: Evoluția populației școlare 1995-2019

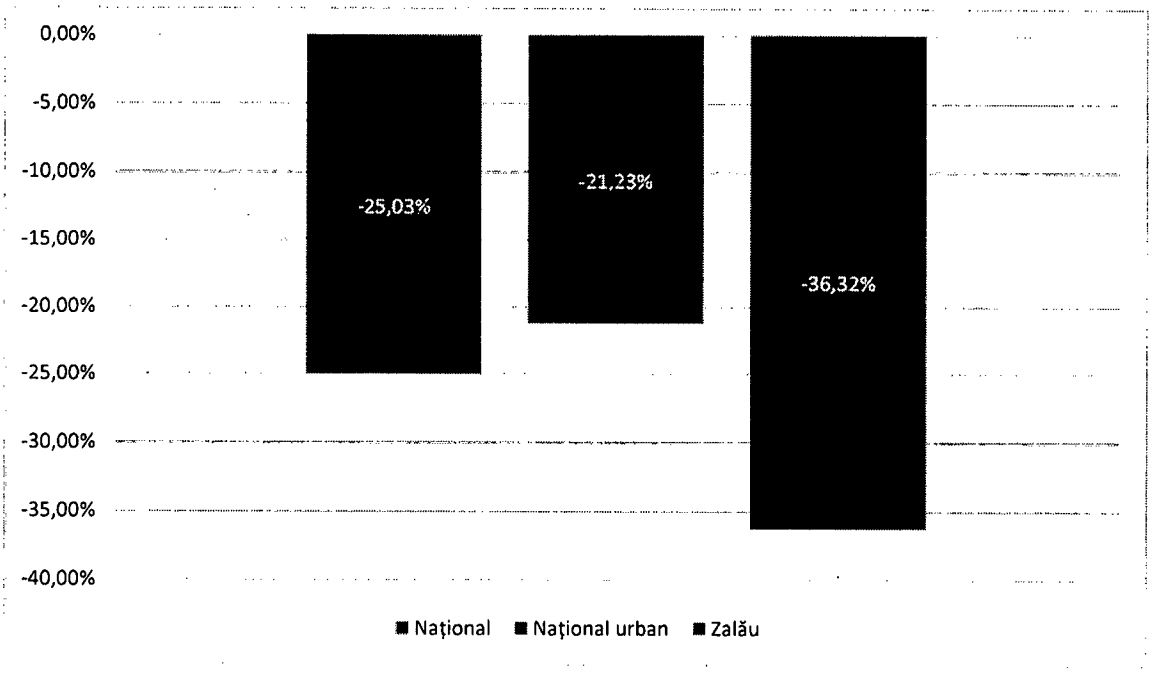

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

În ceea ce privește evoluția populației școlare a municipiului Zalău pe niveluri de educație constatăm că, la nivel de liceu populația a rămas constantă în perioada 1995-2011, dar ulterior a început să scadă considerabil. La nivel gimnazial avem o ușoară creștere până în anul 2000, după care o scădere bruscă, care continuă și-n prezent (Figura 4). Singurele categorii la care există creștere constantă sunt postliceal și universitar (Figura 5).

Figura 4: Evoluția populației școlare la nivelul municipiului Zalău 1995-2019 (învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional)

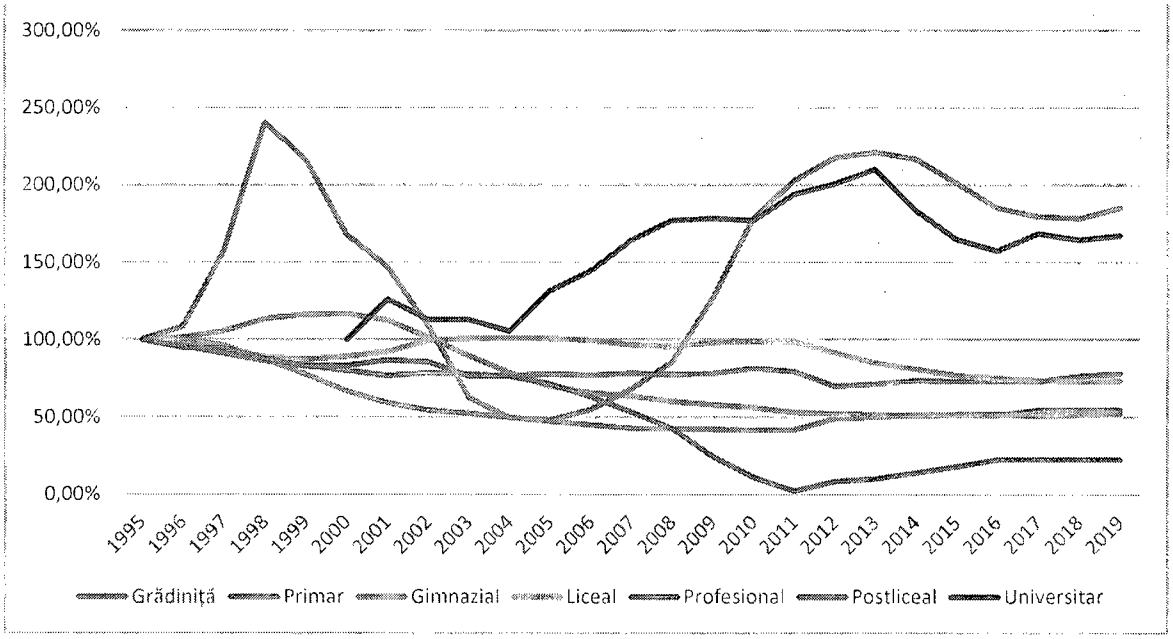

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Figura 5: Evoluția populației școlare la nivelul municipiului Zalău 1995-2019 (învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional)

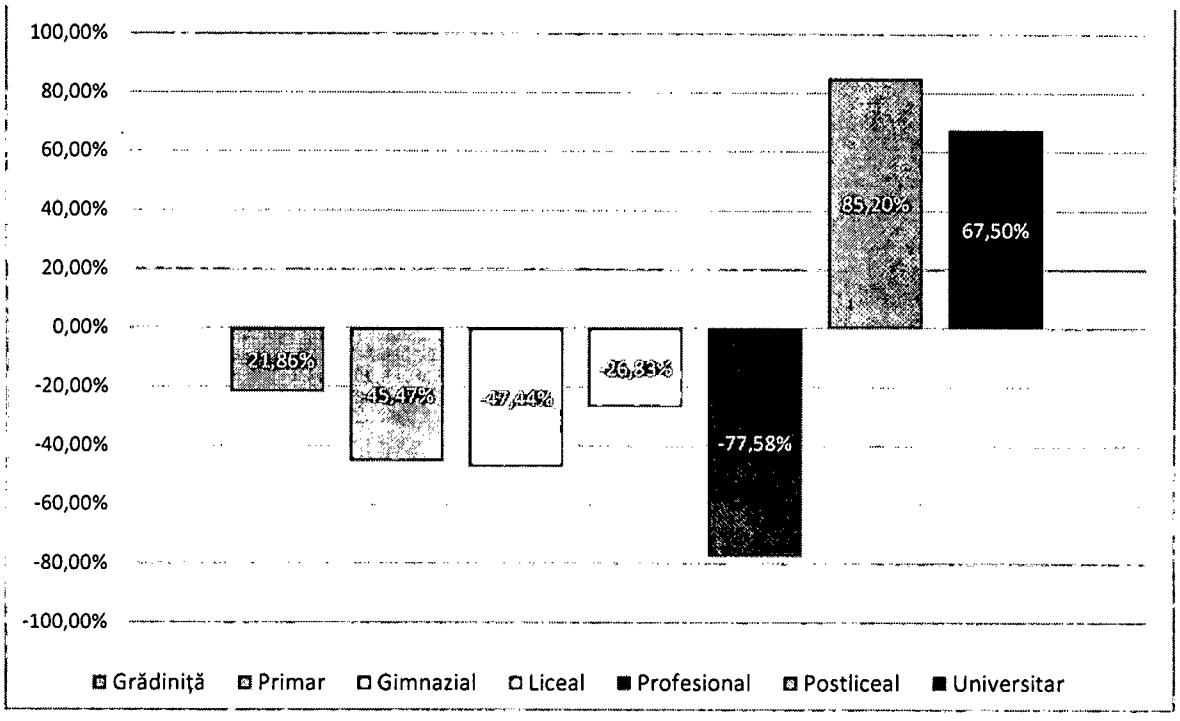

Rezultate școlare - Promovabilitate BAC

În perioada 2005-2015, comparativ cu nivelul național promovabilitatea la BAC în municipiul Zalău a fost mult mai bună, uneori chiar și cu peste 10 procente. Trendul a fost descrescător, la fel ca la nivel național, începând cu anul 2010 (84,4%), atingând pragul cel mai de jos în 2012 (58,5%), iar pe urmă observăm o creștere constantă a acesteia, ajungând în 2015 la 74,5%. După 2015 însă promovabilitatea la BAC în oraș a început să scadă iarăși sub 70% (2017 și 2020) și chiar sub 60% (2018 și 2019) (Figura 6).

Figura 6: Promovabilitate BAC

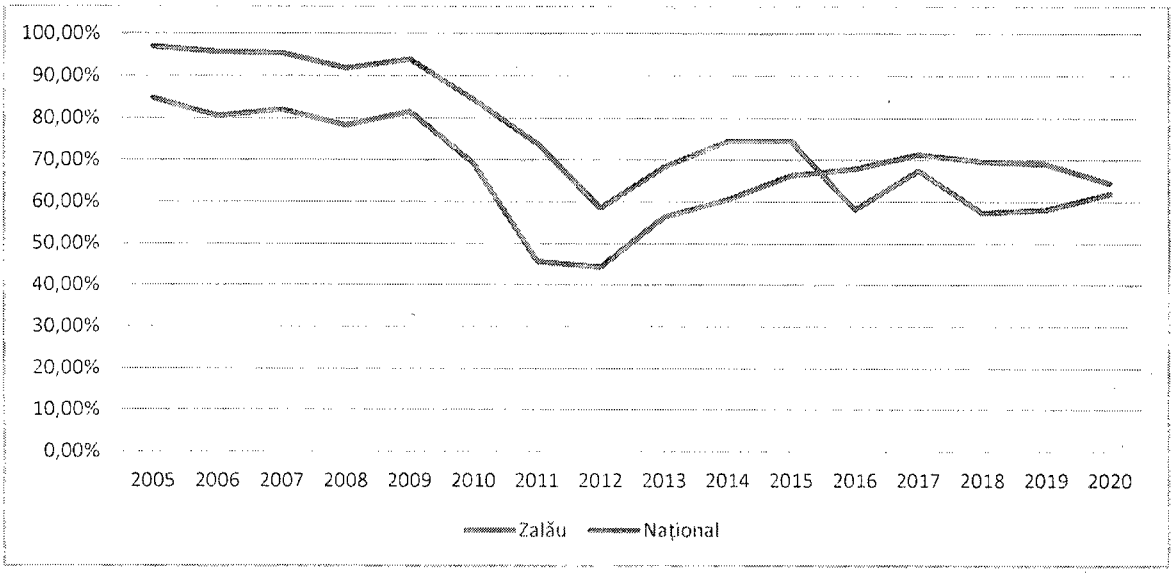

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Ministerului Educației Naționale și ISJ Sălaj

Performanțele celor nouă licee din Zalău sunt destul de neomogene. În 2020 cele mai bine situate erau Colegiul Național Silvania și Liceul Teoretic "Gheorghe Șincai", ambele cu promovabilitate peste 90%, urmate de Liceul cu Program Sportiv "Avram Iancu" și Colegiul Tehnic "Alesandru Papiu Ilarian", ambele cu promovabilitate între 80 și 90%, în timp ce liceele tehnologice au promovabilitate foarte mică, unul din ele chiar sub 20% (Figura 7).

Rezultatele școlare ale celor nouă licee din oraș (Tabel 1) variază semnificativ în perioada 2010-2020. Astfel, în timp ce performanțele Colegiului Național Silvania (97%) au rămas aproape nealterate de reformele procedurilor privind susținerea examenului de bacalaureat iar ale Liceului Teoretic "Gheorghe Șincai" (88%) au scăzut dar nu considerabil, promovabilitatea celorlalte licee a fost profund afectată, pierzând uneori chiar și peste 30 de procente în ultimii 10 ani.

Figura 7: Promovabilitate BAC pe licee (2020)

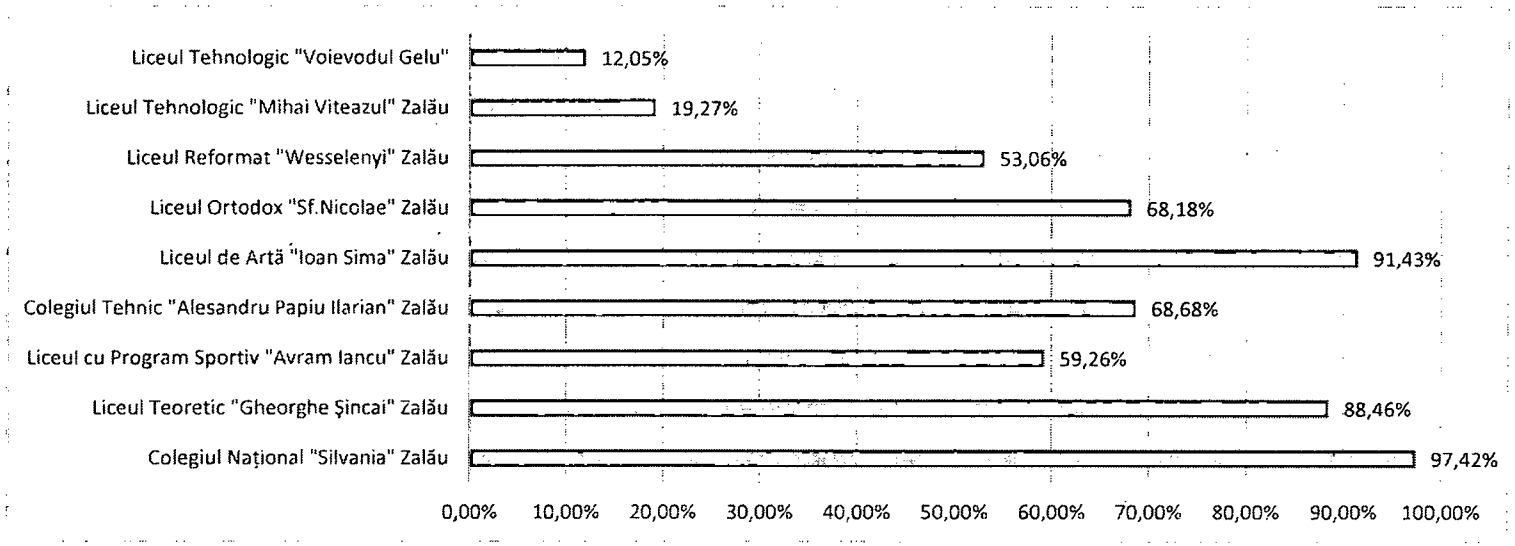

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor ISJ Sălaj

Tabel 1: Promovabilitate BAC 2010-2020, pe licee

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Colegiul Naţional "Silvania" Zalău	99,60%	100,00%	96,64%	98,81%	97,74%	97,80%	98,15%	98,90%	96,96%	98,51%	97,42%
Liceul Teoretic "Gheorghe Şincai" Zalău	100,00%	94,44%	92,59%	97,07%	95,22%	90,50%	78,95%	90,32%	90,40%	85,39%	88,46%
Liceul cu Program Sportiv "Avram Iancu" Zalău	100,00%	100,00%	77,78%	78,26%	70,97%	86,96%	63,16%	54,55%	41,67%	64,71%	59,26%
Colegiul Tehnic "Alesandru Papiu Ilarian" Zalău	97,43%	89,87%	75,47%	79,86%	85,77%	83,40%	73,91%	74,79%	68,27%	65,85%	68,68%
Liceul de Artă "Ioan Sima" Zalău	82,05%	81,82%	60,00%	62,96%	66,67%	77,14%	60,00%	85,29%	93,33%	72,73%	91,43%
Liceul Ortodox "Sf.Nicolae" Zalău	100,00%	88,00%	95,83%	66,67%	83,33%	69,57%	55,00%	78,95%	72,00%	59,26%	68,18%
Liceul Reformat "Wesselenyi" Zalău	74,53%	62,77%	34,48%	70,49%	59,18%	48,21%	52,73%	63,83%	31,91%	31,67%	53,06%
Liceul Tehnologic "Mihai Viteazul" Zalău	72,00%	51,24%	23,60%	23,68%	36,22%	39,45%	29,73%	35,94%	13,33%	32,18%	19,27%
Liceul Tehnologic "Voievodul Gelu"	60,78%	35,42%	8,63%	18,32%	21,68%	19,17%	11,21%	25,35%	8,70%	12,68%	12,05%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor ISJ Sălaj

Perspective strategice privind educaţia

- Aproape 24% din populaţie are studii superioare, semnificativ peste media urbană naţională, naţională şi judeţeană. Proporţia celor fără şcoală, analfabeţi sau cu şcoală primară este sub media urbană, judeţeană sau naţională.
- Populaţia şcolară este pe un trend profund descendent, pierzând 36% în perioada 1995-2016, mult peste media naţională urbană (20%). Doar la nivel liceal numărul a rămas relativ constant până în 2011, după care a început să scadă brusc, iar învăţământul primar este singurul pe o pantă ascendentă începând cu 2011.
- Promovabilitatea la BAC este cu 10 procente peste media naţională, dar a început să scadă îngrijorător în perioada 2015-2020.
- Există diferenţe semnificative între performanţele celor nouă licee din oraş; în timp ce unele nu au fost afectate aproape deloc de schimbările procedurale care au coborât promovabilitatea naţională (Silvania, Şincai), altele au înregistrat scăderi chiar şi de peste 30 de procente după 2011-2012.

O atenţie deosebită trebuie acordată nivelului antepre-şcolar, adică creşelor. La nivelul Municipiului Zalău funcţionează în prezent o singură creşă cu 3 locaţii. În total, în cele trei locaţii în care funcţionează creşe, municipiului oferă 155 locuri. Numărul de cereri pentru înscriere la creşă depăşeşte cu mult numărul de locuri existente; astfel, la începutul anului şcolar 2021 – 2022, au fost înregistrate 291 cereri, fiind rezolvate pozitiv 180 dintre ele. Astfel, 111 cereri nu au putut fi acoperite în creşe sau în grădiniţe, acolo unde sunt acceptaţi copii sub 3 ani.

Numărul de cereri nu oglindeşte situaţia reală de la nivelul municipiului, care are astăzi **o populaţie de vârstă ante-preşcolară (0-2 ani) de 1.985 copii, la care se adaugă 706 copii de 3 ani** (cf. INSSE, indicator POPULATIA DUPA DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de varsta si varste, sexe, judete si localitati). O parte a părinţilor care au nevoie de aceste servicii renunţă să apeleze la serviciile de creşă deoarece cunosc faptul că nu există suficiente locuri, fiind astfel descurajaţi de a apela la aceste servicii. O parte îşi înscriu copiii la grădiniţă, ceea ce determină supraîncărcarea acestora şi creează probleme şi la nivelul infrastructurii preşcolare. În prezent sistemul de educaţie antepreşcolar poate răspunde la max. 6% din total copii din categoria de vârstă 0 – 3 ani, deşi necesarul ar trebui să fie de min. 19%. Rezultă că în acest moment Mun. Zalău are **un deficit de 356 de locuri în creşe.**

Analiza SWOT

Puncte tari	**Puncte slabe**
- Populaţia la nivelul oraşului a rămas constantă între 1992 şi 2020, în condiţiile în care atât la nivel naţional, cât şi regional sau judeţean a scăzut în continuu - Zalăul este singura comunitate urbană din judeţ cu o populaţie constantă sau în creştere - Ponderea populaţiei active este cu 8% peste media naţională, regională şi judeţeană - Ponderea populaţiei de peste 60 de ani este cu 7% mai mică decât media naţională, regională şi judeţeană, iar fenomenul de îmbătrânire a populaţiei, caracteristic întregii ţări, are un ritm de două ori mai mic faţă de media naţională, regională sau judeţeană. - Sporul natural este pozitiv în tot intervalul 1992 – 2020, iar rata mortalităţii are o medie de aproape 3 ori mai mică decât cele de la nivel naţional, regional şi judeţean. - Aproape 24% din populaţie are studii superioare, semnificativ peste media urbană naţională, naţională şi judeţeană. Proporţia celor fără şcoală, analfabeţi sau cu şcoală primară este sub media urbană, judeţeană sau naţională - Promovabilitatea la BAC este cu 10 procente peste media naţională	- Populaţia şcolară este pe un trend profund descendent, pierzând 36% în perioada 1995-2020, mult peste media naţională urbană (20%). Doar la nivel liceal numărul a rămas relativ constant până în 2011, după care a început să scadă brusc, iar învăţământul primar este singurul pe o pantă ascendentă începând cu 2011. - Există diferenţe semnificative între performanţele celor nouă licee din oraş, în timp ce unele n-au fost afectate aproape deloc de schimbările procedurale care au coborât promovabilitatea naţională (Silvania, Şincai), altele au înregistrat scăderi chiar şi de peste 30 de procente după 2011-2012 - Plecările cu domiciliul şi reşedinţa din localitate. - Cresterea ponderii populatiei de peste 60 de ani - Număr insuficient de locuri în creşe şi grădiniţe supra-aglomerate
Oportunităţi	**Ameninţări**
- Educaţia reprezintă un factor de avantaj competitiv care trebuie păstrat şi dezvoltat. Corelarea avantajelor unei populaţii educate cu dezvoltarea economică locală poate plasa Zalăul într-o poziţie strategică avantajoasă	- Declinul demografic, caracteristic întregii ţării, va afecta şi Zalăul în viitor (în special datorită plecărilor cu domiciliul şi reşedinţa, deja prezente) - Fenomenul de îmbătrânire a populaţiei, chiar dacă mai lent decât ritmul naţional - Procesul de scădere continuă a populaţiei şcolare - Număr mare de copii cu unul sau ambii părinţi

	plecaţi la muncă în străinătate

Social şi sănătate

Sănătate (Infrastructură sanitară)

Accesul facil al populaţiei la servicii medicale şi sociale de calitate reprezintă una din condiţiile de bază pentru a asigura o calitate a vieţii ridicată. Accesibilitatea serviciilor medicale şi sociale este în acelaşi timp un indicator pentru atractivitatea unei comunităţi, fiind, alături de serviciile educaţionale de calitate, printre elementele avute în vedere de forţa de muncă înalt competitivă când ia decizii referitoare la localizare.

Analiza datelor statistice puse la dispoziţie de Institutul Naţional de Statistică oferă o imagine complexă a accesibilităţii serviciilor de sănătate a populaţiei municipiului Zalău. Astfel, populaţia municipiului are acces la majoritatea serviciilor medicale (generale şi de specialitate), numărul unităţilor sanitare rămânând constant sau chiar crescând în ultimii ani. În anul 2018, populaţia municipiului Zalău avea acces la servicii medicale prin intermediul următoarelor categorii de unităţi sanitare (a se vedea Tabelul 1):

- Spitale – 1 spital public şi 2 private;
- Ambulatorii de specialitate – 1 privat;
- Ambulatorii integrate spitalului –1 public şi 1 privat;
- Dispensare medicale – 1 public;
- Centre de sănătate mintală – 1 public;
- Centre medicale de specialitate –1 public şi 3 private;
- Puncte de lucru ale centrelor de dializă – 1 privat;
- Cabinete medicale de medicina generală – 1 public;
- Cabinete medicale şcolare – 3 publice;
- Cabinete medicale de familie – 34 private;
- Cabinete stomatologice – 89 private;
- Cabinete medicale de specialitate –84 private;
- Societate civila medicala de specialitate – 2 private;
- Farmacii – 1 publică şi 29 private;
- Laboratoare medicale – 10 publice şi 8 private;
- Laboratoare de tehnica dentara –17 private;
- Centre de transfuzie – 1 public;
- Alte tipuri de cabinete medicale – 1 public.

Se observă totuşi că o serie de unităţi sanitare care ofereau servicii membrilor comunităţii nu se mai regăsesc în statisticile INS:

- Puncte farmaceutice private existau în perioada 2007-2010, dar nu mai există din 2011;
- Laboratoare de tehnică dentară publică au existat în perioada 2006-2009;

Trebuie de asemenea evidenţiat faptul că majoritatea infrastructurii medicale şi sanitare este în proprietate publică, dar în ultimii ani se observă şi o dezvoltare accentuată a infrastructurii medicale private. Această particularitate a sistemului de sănătate de la nivel local presupune o dependenţă mai scăzută a serviciilor medicale de alocaţiile bugetare locale şi naţionale, inclusiv de la Casa de Asigurări de

Sănătate, lucru care poate facilita accesul populației la servicii medicale în timp util și la un standard ridicat.
În același timp, dezvoltarea serviciilor medicale private poate indica și faptul că există un segment de populație care-și permite aceste servicii, constituind astfel un indicator important pentru dezvoltarea economică și socială a municipiului. De vazut daca nu cumva este si datorita lipsei de incredere in sistemul public, inaccesibilitatii la resursele publice.

Categorii de unități Sanitare	Proprietate	Ani																		
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Spitale	Pub.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Priv.	:	:	:	:	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Ambulatorii de specialitate	Pub.	:	:	:	:	:	1	:	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	2	2	1	1	1	1	1
Ambulatorii integrate spitalului	Pub.	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1
Dispensare medicale	Pub.	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Centre de sănătate mintală	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	2	1	1	1	1	1	1
Centre medicale de specialitate	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Priv.	:	:	:	1	3	3	3	1	1	2	2	2	3	3	4	4	4	4	3
Puncte de lucru ale centrelor de dializa	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1
Cabinete medicale de medicina generala	Priv.	46	49	55	15	3	6	7	7	7	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Cabinete medicale școlare	Pub.	:	:	:	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Cabinete medicale de familie	Pub.	:	:	:	24	23	18	18	17	19	18	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	13	17	17	22	22	22	36	34	34	34	34	34	35	34	34
Cabinete stomatologice	Pub.	:	:	:	9	10	8	8	8	9	8	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	21	22	25	28	32	37	45	44	48	52	59	63	67	71	76	84	90	88	89
Cabinete medicale de specialitate	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	5	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	44	40	43	50	59	62	65	55	57	60	61	63	70	67	82	84

Societate civila medicala de specialitate	**Priv.**	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2	2	2	2	2	2	2	2
Farmacii	**Pub.**	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Priv.	15	15	16	17	19	19	19	22	25	25	26	26	27	27	28	27	28	29	29
Puncte farmaceutice	**Priv.**	:	:	:	:	:	:	:	7	8	8	8	:	:	:	:	:	:	:	:
Creșe	**Pub.**	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	:	:	:	:	:
Laboratoare medicale	**Pub.**	:	:	:	:	:	:	5	5	5	6	8	8	9	9	8	10	10	10	10
	Priv.	2	3	2	2	3	5	5	5	5	5	6	9	8	8	7	7	8	8	8
Laboratoare de tehnica dentara	**Pub.**	:	:	:	:	:	:	9	9	9	9	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	6	6	6	7	7	7	9	10	9	10	19	20	18	16	15	15	16	16	17
Centre de transfuzie	**Pub.**	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Alte tipuri de cabinete medicale	**Pub.**	:	:	:	:	:	2	3	4	6	5	3	3	2	2	2	1	1	1	1
	Priv.	:	:	:	:	:	:	6	:	3	1	2	4	2	1	1	:	:	:	:

Tabel 1: Unități sanitare pe categorii de unități și forme de proprietate
Sursa: INSSE

Din perspectiva infrastructurii sanitare, în municipiul Zalău numărul de paturi în unitățile sanitare publice a scăzut în ultimii ani de la 1250 în 1990, la puțin peste 800 în anii 2000, pentru a se stabiliza la 753 începând cu anul 2010. Totuși, se observă că a crescut numărul de paturi din unitățile private, de la 90 în 2004 la 180 (din 2014), deci, per total, numărul acestora a rămas relativ constant după anul 2000 (a se vedea Tabelul 2). Pe de altă parte numărul de paturi din creșe (publice) a scăzut de la 175 în 1995, la 100 începând cu anul 1998. Observăm totuși și un aspect pozitiv, mediul privat implicându-se și în probleme medicale mai complexe, cum ar fi tratamentele oncologice, dovadă fiind cele 20 de locuri în puncte de lucru ale centrelor de dializă private create începând cu anul 2018.
În general, considerăm că dezvoltarea serviciilor private este un aspect pozitiv, atât prin prisma accesului mai mare la servicii medicale, cât și prin prisma creșterii nivelului de trai (apariția acestora a fost determinată de existența unei nevoi, dar și a unor persoane care-și permit aceste servicii).

Tabel 2: Paturi în unitățile sanitare pe categorii de unități sanitare

Categorii de unități sanitare	În spitale (inclusiv în centre de sănătate)		În puncte de lucru ale centrelor de dializă	În creșe
Anul	Pub.	Priv.	Priv.	Pub.
1990	1250	:	:	:
1991	1250	:	:	:
1992	1063	:	:	:
1993	1065	:	:	:
1994	1063	:	:	:
1995	1063	:	:	175
1996	1041	:	:	175
1997	1025	:	:	175
1998	1205	:	:	100
1999	1025	:	:	100
2000	1205	:	:	100
2001	1025	:	:	100
2002	980	:	:	100
2003	866	:	:	100
2004	866	90	:	100
2005	866	90	:	100
2006	866	90	:	100
2007	833	134	:	100
2008	843	164	:	100
2009	843	170	:	100
2010	753	170	:	100
2011	753	170	:	100
2012	753	160	:	100
2013	753	160	:	100
2014	753	180	:	:

2015	753	180	:	:
2016	753	180	:	:
2017	753	180	:	:
2018	753	180	20	:
2019	753	180	20	:

Sursa: INSSE

Resursa umană în sănătate

Un trend similar numărului de paturi din unitățile sanitare se înregistrează și în privința personalului medico-sanitar, acesta crescând foarte mult în sectorul privat (a se vedea Tabelul 3). Astfel, numărul de medici din sectorul public a crescut (sinuos, ce e drept) din anul 1990 până în anul 2018 de la 127 la 177, la care se adaugă și 108 medici activând în sectorul privat; mai mult, începând cu anul 2014 creșterea numărului de medici este constantă și în mediul public și în cel privat.

Trebuie totuși să remarcăm că în cazul medicilor de familie avem aparent un trend diferit, numărul crescând în sectorul privat pe măsură ce acesta scade în sectorul public, dar acest lucru e mai degrabă un efect al politicilor publice din domeniu și al modificării încadrării acestora. Similar, domeniul stomatologic precum și cel al farmaciștilor sunt dominate de sectorul privat, în 2018 existând doar 2 medici stomatologi și șase farmaciști angajați în sectorul public (a se vedea Tabelul 3).

În cazul personalului sanitar mediu avem o scădere considerabilă în sectorul public după 1990 (de la 753 angajați în anul 1990, la 537 în anul 2018), dar trendul nu este unul constant: numărul de personal sanitar mediu a scăzut până în anul 2014 (la un minim de 462 de angajați) dar crește începând cu anul 2015. În paralel, personalul sanitar mediu angajat în sectorul privat a crescut relativ constant, ajungând la 321 de angajați în anul 2018.

Tabel 3: Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate

Categorii de cadre medico-sanitare	**Medici**		**din total medici: medici de familie**		**Stomatologi**		**Farmaciști**			**Personal sanitar mediu**		
Proprietate	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Mixt**	**Priv.**	**Pub.**	**Mixt**	**Priv.**
1990	127	:	:	:	:	:	:	:	:	753	:	:
1991	137	:	:	:	:	:	:	:	:	748	:	:
1992	124	:	:	:	:	:	:	:	:	674	:	:
1993	140	:	:	:	20	:	:	:	:	668	:	:
1994	130	:	:	:	19	:	:	:	:	741	:	:
1995	144	:	:	:	21	:	14	:	:	767	:	:
1996	150	:	:	:	23	:	13	:	:	770	:	:
1997	132	2	:	:	23	4	11	:	27	684	:	:
1998	148	2	:	:	23	4	10	1	26	719	2	15
1999	175	2	:	:	17	16	14	:	21	679	:	16
2000	162	14	:	:	12	18	13	:	27	618	:	63

2001	152	22	:	:	10	14	12	:	33	636	:	33
2002	157	24	:	:	10	18	8	:	33	606	:	58
2003	157	23	24	15	11	21	8	:	40	603	:	71
2004	155	28	23	16	12	26	7	:	43	614	:	94
2005	142	31	18	20	11	33	7	:	49	550	:	159
2006	137	35	18	21	11	42	6	:	49	564	:	138
2007	149	38	17	23	11	41	5	:	47	673	:	181
2008	145	44	19	22	12	46	6	:	47	683	:	217
2009	148	54	18	22	10	52	5	:	46	685	:	240
2010	134	74	5	39	2	58	3	:	48	644	:	258
2011	139	80	3	38	2	61	4	:	67	610	:	255
2012	150	85	3	38	2	71	5	:	86	479	:	266
2013	154	96	2	38	2	70	5	:	93	476	:	266
2014	155	96	2	38	2	73	6	:	101	462	:	274
2015	151	94	2	38	2	79	6	:	95	476	:	288
2016	165	104	2	38	2	91	5	:	99	506	:	300
2017	165	112	2	37	2	92	6	:	107	516	:	311
2018	177	108	2	37	2	95	6	:	88	537	:	321
2019	181	104	2	36	2	95	5		97	548		306

Sursa: INSSE

O analiză succintă a principalelor cauze de deces (a se vedea Tabelul 4, din păcate datele sunt disponibile doar la nivel județean) nu relevă diferențe semnificative față de situația existentă la nivel național.

Tabel 4: Decedați pe cauze de deces (județul Sălaj)

Clasificarea internațională a maladiilor - Revizia a X a 1994	Ani																		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019
Total	3320	3560	3509	3428	3584	3405	3348	3152	3115	3246	3073	3037	3037	3008	2972	3102	2941	3116	3053
Boli infecțioase și parazitare	25	37	39	24	21	22	23	23	22	15	16	20	13	17	21	23	22	10	17
din care: Tuberculoza	16	28	31	17	17	16	15	16	18	13	11	13	8	12	12	11	9	6	10
Tumori	423	503	470	473	434	488	502	469	513	522	482	501	549	560	543	559	585	608	605
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	14	16	15	10	15	13	13	11	17	12	20	15	19	18	19	25	13	12	12
din care: Diabet zaharat	13	16	15	9	15	13	12	11	15	11	19	15	16	15	17	23	11	9	11
Tulburări mentale și de comportament	18	26	27	24	34	19	16	17	17	5	17	5	10	6	10	5	5	2	7
Boli ale sistemului nervos, ale ochiului și anexele sale, ale urechii și apofizei mastoide	10	17	16	18	25	28	17	18	26	27	28	28	29	25	22	20	30	16	19
Boli ale aparatului circulator	2329	2483	2412	2357	2532	2407	2308	2193	2119	2172	2057	2048	1969	1936	1849	1952	1792	1900	1848

din care: Boala ischemica a inimii	1004	1033	1030	1054	1133	1039	994	986	936	960	968	1011	937	920	896	845	810	826	821
din care: Boli cerebro-vasculare	733	803	762	726	789	752	756	665	674	675	626	622	589	557	548	554	494	497	511
Boli ale aparatului respirator	153	129	140	127	132	87	86	67	62	85	59	84	84	91	120	147	139	167	153
Boli ale aparatului digestiv	106	154	174	179	175	131	161	137	122	151	190	139	148	143	157	154	137	153	180
Boli ale aparatului genito-urinar	25	21	15	9	20	10	21	13	18	14	13	20	12	24	17	18	28	19	21
Sarcina, naștere și lăuzie	1	:	2	:	:	:	:	:	:	1	2	:	:	:	:	1	:	:	:
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatala	17	8	10	10	8	11	14	12	12	12	5	7	11	7	15	7	5	8	2
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	11	8	13	11	9	12	10	5	10	15	8	15	10	8	5	8	5	12	4
Leziuni traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	184	153	172	183	167	167	162	159	151	173	142	125	150	138	136	137	132	153	135
Alte cauze	4	5	4	3	12	10	15	28	26	42	34	30	33	35	58	46	48	56	50

Sursa: INSSE

Potențial de excelență în domeniul sănătății

Zalăul are renume și prezintă potențial în domeniul bolilor rare, aici fiind înființat în anul 2011 primul Centru de Boli Rare (Centrul Pilot de Referință pentru Boli Rare NoRo al Asociației Prader Willi din România), care oferă servicii integrate pentru persoanele afectate de boli rare nu numai din Zalău, ci din toată țara. Centrul de Boli Rare NoRo este singurul Centru de Expertiză în boli rare acreditat de Ministerul Sănătății și acceptat ca membru într-o Rețea Europeană de Referință (ERN ITHACA) coordonat de o asociație de pacienți prin rețeaua RO-NMCA-ID (membri fiind).

De asemenea, în Zalău își are sediul și Alianța Națională pentru Boli Rare România, organizație umbrelă a asociațiilor de pacienți cu boli rare, cu activitate atât la nivel național, cât și internațional. Această organizație a inițiat Planul Național de Boli Rare în 2008, care a devenit parte a Strategiei de Sănătate Publică a României și continuă evaluarea implementării acestuia și propune soluții noi pentru următoarea Strategie Națională de Sănătate Publică.

Cele două asociații mai sus amintite au reușit de-a lungul anilor să aducă multiple evenimente cu participare națională sau internațională în Zalău, și peste 800 de pacienți cu boli rare din toată țara au beneficiat în Zalău de servicii integrate de educație terapeutică. Activitatea internațională s-a concretizat prin inițierea și participarea la formarea rețelei europene de centre resursă pentru bolile rare RareResourceNet, care se dezvoltă în continuare prin transfer de bune practici către alte state membre din UE.

Centrul NoRo oferă servicii integrate specializate și persoanelor cu dizabilități din Zalău și împrejurimi (servicii sociale licențiate, servicii medicale în ambulator), intrând astfel în contact cu multe familii care au în componență persoane cu dizabilități, pentru care orașul trebuie să asigure posibilități de incluziune și servicii adecvate în vederea atingerii potențialului lor maxim, pentru a putea contribui și ei la creșterea economică a localității.

Prin dezvoltarea sectorului de servicii sociale specializate cum ar fi servicii de intervenție timpurie, servicii de tip respiro, centru de zi pentru adulți cu dizabilități, orașul poate crea condiții mai bune pentru aceste familii (prin dezvoltarea persoanelor cu dizabilități pentru a avea șanse mai mari la angajare și prin asigurarea serviciilor care permit membrilor de familie să aibă un loc de muncă), și poate asigura locuri de muncă pentru personal specializat.

Cheltuieli publice locale pentru sănătate

Tabelul de mai jos prezintă cheltuielile Primăriei municipiului Zalău pentru sănătate în perioada 2005-2019. Analiza datelor relevă o creștere constantă a cheltuielilor efectuate de primăria municipiului Zalău pentru sănătate în perioada 2015-2019, atât raportat la suma efectivă (de la 1140313 lei în 2015 la 2125208 lei în 2019) cât și ca procent din cheltuielile totale ale instituției (de la 0.64% în 2015 la 1.38% lei în 2019).

Tabel 5: Cheltuieli pentru sănătate din bugetul local

An	Venituri totale	Cheltuieli totale	Cheltuieli pentru Sănătate	Procentul cheltuielilor pentru sănătate din cheltuielile totale
2019	156993921	153565256	2125208	1,38%
2018	100059296	130125124	1975278	1,52%

2017	167287630	169074269	1459994	0,86%
2016	141411719	133466196	1140313	0,85%
2015	147320631	138610088	890721	0,64%
2014	142517168	138270817	980575	0,71%
2013	134359316	125306581	899184	0,72%
2012	111190048	113023441	833715	0,74%
2011	100723661	99106961	844812	0,85%
2010	103053537	100966962	1030687	1,02%
2009	110132878	105844083	448464	0,42%
2008	115068897	105690253	4747	0,00%*
2007	95671497	90219001	2724	0,00%*
2006	85076046	77346178	198888	0,26%
2005	63578145	60943792	-	-

Sursa: Direcţia pentru Politici Fiscale şi Bugetare Locale (http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html)

Asistenţă socială

Direcţia de Asistenţă Socială Zalău este responsabilă pentru transpunerea în practică a legislaţiei în vigoare şi a strategiei Consiliului Local al Municipiului Zalău în domeniul asistenţei sociale comunitare, inclusiv cabinete medicale şcolare. Potrivit actelor normative în vigoare în domeniul asistenţei sociale, activitatea cuprinde, pe de o parte, prestaţiile sociale, destinate persoanelor în drept şi familiilor defavorizate din punct de vedere social şi, pe de altă parte, serviciile sociale, destinate prevenirii marginalizării şi excluziunii sociale, susţinerii materiale în depăşirea situaţiilor de risc social al grupurilor ţintă vulnerabile. Adiţional Direcţiei de Asistenţă Socială, o serie de asociaţii /fundaţii /culte religioase furnizează servicii pe raza Municipiului Zalău şi care primesc finanţare/subvenţii de la bugetul local, precum:

- Fundaţia „ACASA" care primeşte finanţare pentru proiectul de îngrijiri si asistenţă la domiciliu pentru persoane dependente de servicii medico-sociale şi centrul de recuperare fizica a copiilor cu deficit motor si neuro-motor.
- Asociaţia Prader Willi: Centrul Pilot de referinţă pentru boli rare - Centrul NORO.
- Societatea Handicapaţilor Zalău - CITO.
- Fundaţia MAYA - centrul de zi „Fluturi Albi".
- „Sf. Arhidiacon Ştefan" - centru de zi pentru copii.
- Centru de zi din cadrul Complexului de Servicii Sociale Nr.1 Zalău.

Numărul de solicitări adresate Direcţiei de Asistenţă Socială a scăzut în perioada 2016-2018 (de la 18.518 la 15.972), dar a crescut considerabil în 2019, în acest an înregistrându-se 20.348 de solicitări (a se vedea Tabelul 6).

Tabel 6: Solicitări de acordare a unor prestaţii sau servicii sociale

Anul	Nr. Solicitări
2020	18.357

2019	20.348
2018	15.972
2017	18.077
2016	18.518
2015	18.001

Sursa: Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

Chiar dacă numărul de cereri adresate Direcției de Asistență Socială a înregistrat o creștere considerabilă în 2019, nu același lucru poate fi spus și despre numărul de beneficiari ai venitului minim garantat (incluzând aici atât familii, cât și persoane singure), care a scăzut relativ constant, de la 113 în luna decembrie 2016, la 87 în luna decembrie 2019 (a se vedea Tabelul 7) – acest indicator a crescut la 110 în anul 2020, pe fondul pandemiei.

Tabel 7: Beneficiari ajutoare sociale conform Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat (la finalul anului)

Anul	Nr. beneficiari (familii și persoane singure) în luna decembrie	Nr. persoane care au muncit în folosul comunității	Nr. ore prestate
2020	110	-	-
2019	87	39	8.010
2018	94	52	10.538
2017	113	66	18.950
2016	113	73	22.870
2015	98	/	/

Sursa: Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

În conformitate cu prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 416/2001, persoanele apte de muncă beneficiare de ajutor social au obligația de a presta lunar, la solicitarea primarului, acțiuni sau lucrări de interes local, fără a depăși regimul normal de lucru. Se observă că peste 50% din cei care au beneficiat de venitul minim garantat în perioada 2016-2018 au prestat muncă în folosul comunității, procentul scăzând la 45% în anul 2019. În schimb, numărul de ore prestate efectiv a scăzut într-un mod mult mai accentuat, de la 22.870 de ore în anul 2016, la 8010 ore în anul 2019.
Numărul de beneficiari de asistență socială conform Legii nr. 277/2010 privind alocația de susținere a familiei a scăzut constant, de la 290 la începutul anului 2018 la 213 la finalul aceluiași an, ajungând la 192 la încheierea anului 2019 (a se vedea Tabelul 8).

Tabel 8: Beneficiari asistență socială conform Legii nr. 277/2010 privind alocația de susținere a familiei

Anul	Nr. dosare în plată la începutul anului	Nr. dosare în plată în luna decembrie
2020	192	-
2019	214	192
2018	290	213

Sursa: Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

O scădere similară a cererii de servicii sociale se observă și în cazul Cantinei de Ajutor Social, atât în privința numărului total de beneficiari (care a scăzut de la 119 în medie pe lună în anul 2015 la o medie lunară de 62 în 2019), cât și pe categorii specifice de beneficiari ai serviciilor sociale: numărul mediu lunar în cazul beneficiarilor de masă gratuită a scăzut de la 96 la 52, cel pentru masă contra cost (cu plată 30%) de la 12 la 8, iar numărul mediu lunar ai beneficiarilor de masă gratuită pentru o perioadă de maxim 90 de zile a scăzut de la 11 la 2 (a se vedea Tabelul 9). Observăm totuși că în anul 2020, pe fondul pandemiei și a problemelor socio-economice cauzate de aceasta, numărul mediu lunar de beneficiari a crescut la 108, creștere care se reflectă și în rândul fiecărei categorii de beneficiari.

Tabel 9: Beneficiari Cantina de Ajutor Social (nr. mediu lunar)

Anul	Total beneficiari, din care:	1. Beneficiari masă gratuită	2. Masă contra cost, cu plată 30%	3. Masă pentru o perioadă de maxim 90 de zile	Beneficiari majori	Beneficiari minori
2020	108	99	7	2	15	93
2019	62	52	8	2	13	49
2018	66	57	9	3	19	47
2017	80	68	12	11	43	48
2016	112	87	12	68	93	83
2015	119	96	12	11	-	-

Sursa: Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

Se observă totuși și o situație problematică referitor la beneficiarii serviciilor Cantinei de Ajutor Social, respectiv faptul că procentul minorilor care apelează la acest mijloc de asistență socială a crescut începând cu anul 2018, sugerând un grad mai ridicat de risc de excluziune sau marginalizare socială pentru această categorie.

Locuințe Sociale

Nevoia pentru locuințe sociale pare să fie pe un trend ascendent, numărul de cereri pentru efectuarea unor anchete pentru acordarea de locuințe sociale crescând de la 77 în anul 2018 la aprox. 140 în 2019. Numărul de anchete de locuință socială realizate a crescut și el în această perioadă de la 15 în 2018 la 131 în anul 2019 și 143 în 2020, o creștere similară înregistrându-se și în perioada 2015-2017 (respectiv de la 49 la 146).

Tabel 10: Cereri și anchete de locuință socială (Legea 114/1996)

Anul	Cerere anchetă locuință socială	Anchetă locuință socială
2020	75	143
2019	81	131
2018	77	15
2017		146
2016		73
2015		49

Sursa: Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

În luna martie 2019 primăria municipiului Zalău avea la dispoziție un număr de aprox. 140 locuințe sociale din care 100 erau ocupate, dar pe lista de așteptare mai existau două cereri pentru obținerea unei locuințe sociale.

Cheltuieli publice locale pentru asistență socială

Tabelul de mai jos prezintă cheltuielile Primăriei municipiului Zalău realizate pentru activități de asistență socială în perioada 2005-2019. Cheltuielile cu asistența socială realizate de Primăria municipiului Zalău au crescut constant începând cu anul 2011 (1.775.061 lei sau 1,75% din totalul cheltuielilor), ajungând în anul 2019 la 8.341.810 lei sau 5,53% din totalul cheltuielilor.
Trebuie menționat că, deși creșterea este una constantă și consistentă, acest aspect nu semnifică neapărat o creștere a problemelor sociale în comunitate, ci mai degrabă alocarea unor resurse mai consistente pentru soluționarea acestor probleme și îmbunătățirea situațiilor persoanelor defavorizate.

Tabel 11: Cheltuieli cu asistența socială din bugetul local

An	Venituri totale	Cheltuieli Totale	Cheltuieli cu asistența socială	Procentul cheltuielilor cu asistența socială din cheltuielile totale
2019	156993921	153565256	8341810	5,43%
2018	100059296	130125124	7188256	5,52%
2017	167287630	169074269	6014148	3,56%
2016	141411719	133466196	4810663	3,60%
2015	147320631	138610088	3250444	2,35%
2014	142517168	138270817	3055242	2,21%
2013	134359316	125306581	2430076	1,94%
2012	111190048	113023441	2690181	2,38%
2011	100723661	99106961	1775061	1,79%
2010	103053537	100966962	2263452	2,24%
2009	110132878	105844083	723572	0,68%
2008	115068897	105690253	1655475	1,57%
2007	95671497	90219001	777007	0,86%
2006	85076046	77346178	460732	0,60%
2005	63578145	60943792	2294299	3,76%

Sursa: Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html)

Infracționalitate

Municipiul Zalău si judetul Salaj nu par să se confrunte cu probleme semnificative din perspectiva infracționalității, rata acesteia la nivel judetean fiind mult mai mica la nivelul judetului Salaj (1215/ 100.000 loc. in 2019) fata de nivelul national (1821/100.000 loc.) sau fata de nivelul regional (1441/ 100.000 loc.). Sancțiunile (amenzi și avertismente conform HCL 170/2007) privind obligațiile și

responsabilitățile pentru buna gospodărire, întreținere și înfrumusețare a localității, păstrarea permanentă a curățeniei au scăzut constant de la 2976 în 2016 la 1789 în anul 2019, similar cu cele privind circulația pe drumurile publice (conform OUG 195/2002) care au scăzut de la 2737 în 2015 la 1498 în 2019. Chiar dacă numărul sancțiunilor contravenționale aplicate în baza legii 448/2006 (privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap grav) a scăzut constant de la 158 în 2017 la 87 în 2018 și 74 în anul 2019, situația rămâne una problematică raportată la perioada anterioară (în 2015 a fost o singură sancțiune).

Numărul sancțiunilor contravenționale a scăzut și în cazul nerespectării regulamentului pentru parcuri de joacă (de la 65 în 2015 la 15 în 2019), a OG 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață (de la 65 în 2016 la 8 în 2019) în timp ce în alte domenii a rămas relativ constant: în 2016 au fost 55 de sancțiuni aplicate conform legii 92/2007 (călătoria pe mijloace de transport fără titlu de călătorie valabil), iar în 2019 au fost 56.

Există totuși și situații în care numărul de sancțiuni contravenționale (incluzând amenzi și avertismente) a crescut. Numărul de contravenții la legea 61/1991 (apelare la mila publicului, tulburarea liniștii publice, refuz legitimare) a crescut de la 796 în anul 2016 la 1442 în anul 2019, numărul sancțiunilor acordate pentru încălcarea HCL 57/2008 (privind organizarea și funcționarea serviciului public de transport în regim de taxi și în regim de închiriere) a crescut de la 15 în 2016 la 216 în 2019, iar cel al sancțiunilor acordate în baza HCL 165/2018 (privind reducerea deficitului de locuri de parcare) a fost de 107 în anul 2018 și 281 în anul 2019.

Tabel 12: Sancțiuni contravenționale (amenzi și avertismente) aplicate, pe tipuri de infracțiuni de Poliția Locală Zalău

ACTUL NORMATIV	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HCL 170/2007 (privind obligațiile și responsabilitățile pentru buna gospodărire, întreținere și înfrumusețare a localității, păstrarea permanentă a curățeniei)	1560	1709	1189	771	839	1562	1830	2947	2976	2755	2474	1789
Legea 61/1991 (apelare la mila publicului, tulburarea liniștii publice, refuz legitimare)	522	770	825	452	361	442	380	695	796	890	1386	1442
OUG 195/2002 (privind circulația pe drumurile publice)	-	-	-	-	-	1183	2451	2737	2220	1880	1653	1498
HCL 213/2008 (privind parcuri de joacă)	23	147	151	40	55	14	42	60	74	54	20	15
HCL297/2008 (amplasarea de reclame pe domeniul public)	89	-	-	5	3	1	-	-	1	-	-	-
OG99/2000 (privind comercializarea produselor și serviciilor de piață)	2	-	23	7	6	2	-	5	65	12	10	8
Legea 92/2007 (călătoria pe mijloace de transport fără titlu de călătorie valabil)	-	-	-	-	-	98	95	61	55	78	166	56
HCL 57/2008 (privind organizarea și funcționarea serviciului public de transport în regim de taxi și în regim de închiriere)	-	-	-	1	-	11	6	3	15	27	85	206
HCL 165/2018 (privind reducerea deficitului de locuri de parcare)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107	281
HCL 73/2017 (privind desfășurarea circulației vehiculelor pentru transportul de mărfuri ori pentru efectuarea de servicii sau lucrări)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	33	5
Legea 448/2006 (privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap grav)	-	-	-	-	-	-	-	1	8	158	87	74

Sursa: Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al Municipiului Zalău 2016-2023 și Raport de Activitate al Autorității Publice Locale - Municipiul Zalău (2015-2019)

Comunități marginalizate

Un raport al Băncii Mondiale din 2014[7] cu privire la integrarea zonelor sărace și a comunităților marginalizate din România prezintă o tipologie a zonelor dezavantajate, alături de hărți detaliate cu zonele marginalizate din mediul urban din România, pe baza unor date atât cantitative, cât și calitative. În hărțile de mai jos este prezentată situația municipiului Zalău. Astfel, 2,11% din populație are o situație de locuire precară (Banca Mondială, 2014, p. 175, 262), respectiv fără acces la utilități (curent electric), se regăsește în locuințe supraaglomerate (având mai puțin de 15,33 metri pătrați / persoană) sau se află într-o stare de nesiguranță locativă (nu dețin o locuință proprietate personală).

Figura 1: Procentul populației urbane în zone marginalizate în regiunea Nord-Vest

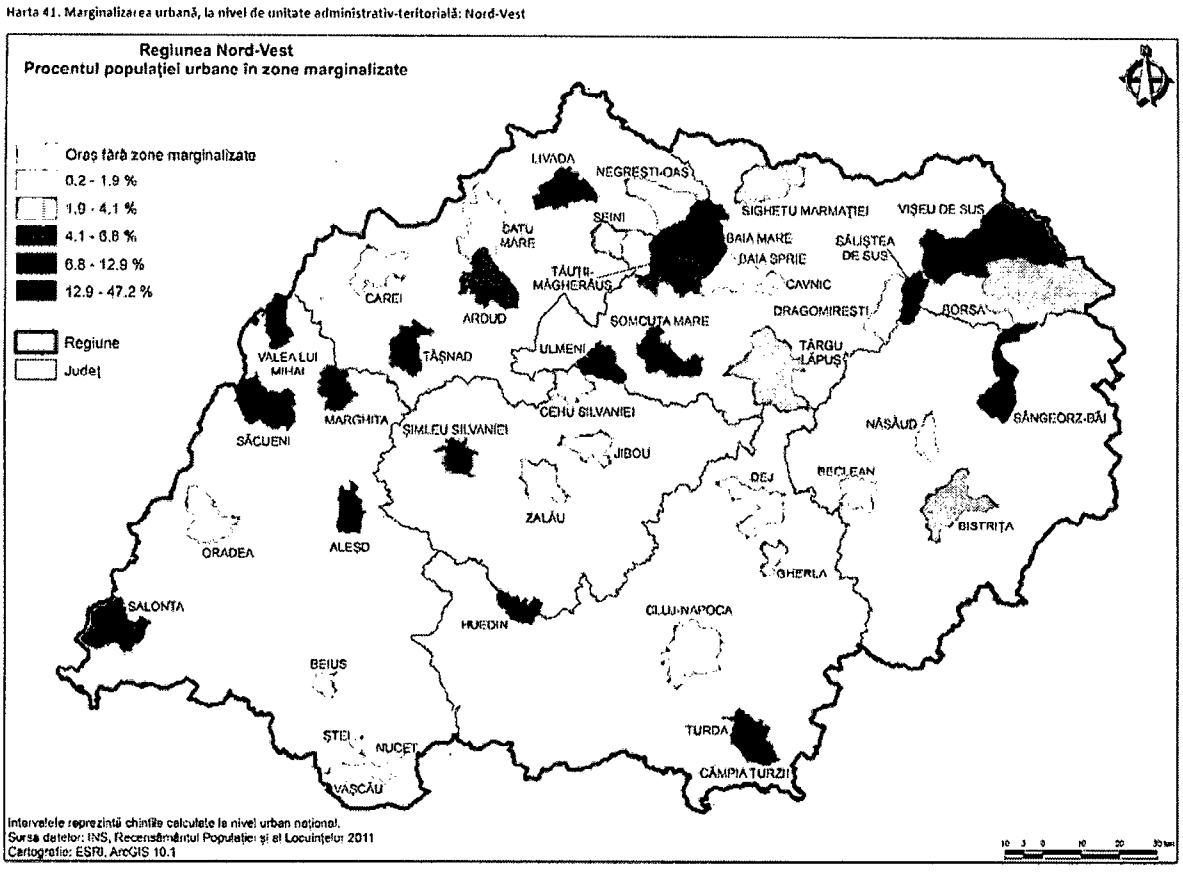

Sursa: Banca Mondială, *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România*, 2014, pag. 181

17,21% din populație poate fi încadrată la un nivel scăzut de dezvoltare a capitalului uman (Banca Mondială, 2014, p. 175, 262) – indicator măsurat prin proporția populației de 15-64 de ani care a absolvit

[7] Banca Mondială, *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România*, 2014.

maxim 8 clase (gimnaziu), proporţia persoanelor cu dizabilităţi, boli cronice sau alte afecţiuni care le îngreunează activităţile zilnice şi proporţia copiilor (0-17 ani) din populaţia totală.

Doar 0,71% din populaţie se află în zone dezavantajate pe ocuparea forţei de muncă (Banca Mondială, 2014, p. 175, 262), indicator care are în vedere proporţia persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piaţa formală a muncii şi nu urmează o formă de învăţământ, din populaţia totală de 15-64 ani, adică persoane din oricare din următoarele categorii ocupaţionale: şomeri (înregistraţi sau neînregistraţi ca atare) sau lucrători familiali neremuneraţi sau lucrători agricoli sau lucrători informali sau casnice şi alte persoane întreţinute

Acelaşi raport al Băncii Mondiale (2014, p. 175) precizează că 77,49% din populaţia municipiului Zalău poate fi considerată nedezavantajată, în timp ce 1,38% din populaţie locuieşte într-o zonă marginalizată, respectiv o zonă dezavantajată din perspectiva locuirii, a ocupării formale a populaţiei şi a capitalului uman. Cele trei zone marginalizate corespund zonelor de locuinţe sociale (cl. C3 din cart. Dumbrava, bl. C11-C12 din cart. Păcii) şi str. Armoniei, bl. ....

Menţionăm că faţă de aceste zone, Direcţia de Asistenţă Socială a identificat 6 zone de locuire informală, care, deşi nu se suprapun cu zonele marginalizate definite în Atlasul Băncii Mondiale, sunt surse de "sărăcie". Cele 6 zone sunt situate în zona Stoguri (cart. Ortelec), str. Spicului, str. Părului, str. Deleni, str. Mihai Eminescu, str. Garofiţei, livada SCPP.

Figura 2*:* Comunităţi marginalizate declarate de autorităţile locale

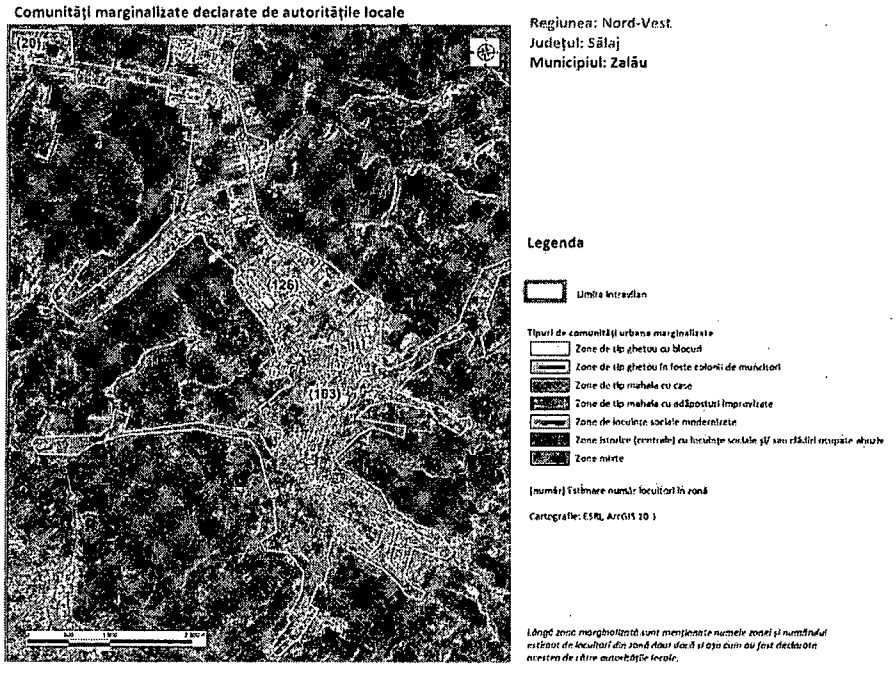

Sursa: Banca Mondială, *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România*, 2014, p. 200

Indexul Local de Dezvoltare Umană

Indexul Local de Dezvoltare Umană (ILDU), dezvoltat de sociologul Dumitru Sandu pornind de la United Nations Human Development Index, descrie nivelul dezvoltării umane de la nivelul unităţilor administrativ teritoriale din România şi include patru dimensiuni majore: capitalul uman (nivelul de educare formală a populaţiei), capitalului de sănătate (speranţa de viaţă la naştere), capitalul vital (vârsta medie a populaţiei adulte de cel puţin 18 ani) şi capitalul material (suprafaţa locuibilă/casă) şi consumul de gaze de la nivel de localitate, raportat la populaţie. Indexul creat a fost utilizat într-un raport al Băncii Mondiale privind oraşele competitive din România.

În ceea ce priveşte Indicele Local de Dezvoltare Umană, la nivelul anului 2011 acesta era de 97,8 pentru oraşul Zalău (Tabel 13), în creştere de la 79,97 în 2002, adică peste media naţională de 76,23 din mediul urban, în timp ce la nivel de judeţ media urbană e de 80,1. Progresul naţional urban (diferenţa între 2001 şi 2002) este de 14,7, sub evoluţia municipiului Zalău de 17,8. Din păcate, indexul nu a mai fost actualizat ulterior anului 2011 deoarece acesta foloseşte ca sursă principală de informaţii datele de la recensământul naţional.

Cele mai bine clasate 20 de comunităţi locale au un scor peste 100, plasând astfel municipiul Zalău în apropierea vârfului clasamentului, mai exact pe locul 19 în rândul comunităţilor urbane şi pe locul 28 la nivel naţional.

Tabel 13: Indexul Local de Dezvoltare Umană, 2002 şi 2011

ILDU	2002	2011	Progres
Naţional	43,49	56,04	12,54
Naţional urban	61,48	76,23	14,74
Naţional rural	41,24	53,69	12,45
Sălaj	52,59	65,93	13,34
Sălaj urban	65,28	80,18	14,90
Sălaj rural	39,90	51,69	11,78
Zalău	79,97	97,84	17,87
Jibou	66,31	79,35	13,04
Şimleu Silvaniei	60,13	76,46	16,33
Cehu Silvaniei	54,70	67,07	12,37

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor disponibile online la
https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate

Perspective strategice şi analiză SWOT

Adiacent datelor colectate de la Institutului Naţional de Statistică, de pe site-urile organizaţiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituţii publice şi a rapoartelor şi analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează şi pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieţii în Municipiul

Zalău. Datele pentru realizarea acestuia au fost colectate în perioada octombrie-noiembrie 2020 prin intermediul a 800 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eşantionul este simplu aleatoriu, iar datele au fost ponderate pe criterii de gen, vârstă, educaţie, ocupaţie şi etnie.

Analiza datelor colectate prin intermediul sondajului de opinie indică faptul că locuitorii municipiului Zalău sunt în general mulţumiţi de serviciile medicale disponibile: 42.5% sunt mulţumiţi sau foarte mulţumiţi de calitatea serviciilor publice, 35,8% nu se declară nici mulţumiţi/nici nemulţumiţi în timp ce doar 21,1% se declară puţin mulţumiţi sau deloc mulţumiţi.

Figura 3: Mulţumire faţă de serviciile medicale

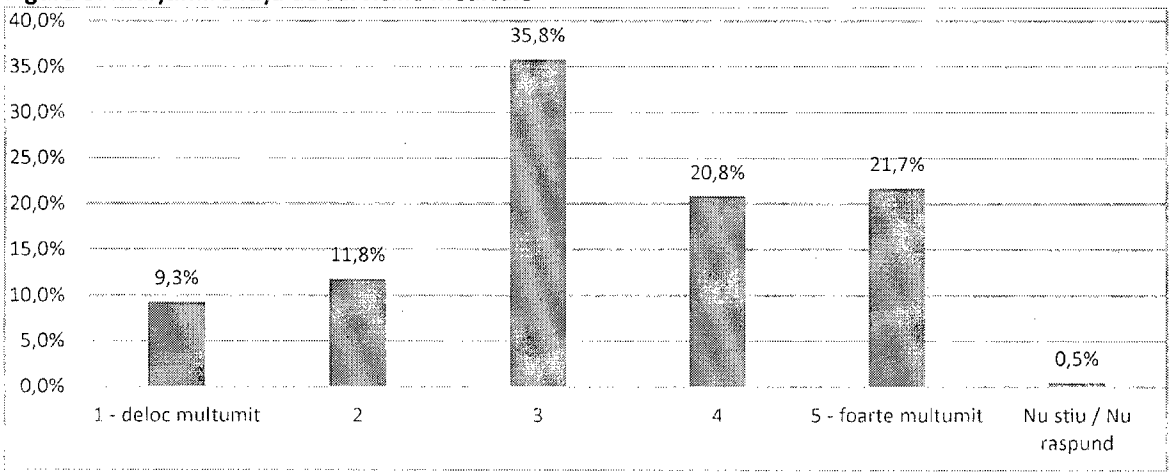

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

În cazul calităţii serviciilor sociale observăm că peste o treime (35,9%) din locuitorii municipiului Zalău sunt mulţumiţi sau foarte mulţumiţi de calitatea acestora, 39,2% nu sunt nici mulţumiţi/nici nemulţumiţi, în timp ce 17% sunt puţin mulţumiţi sau deloc mulţumiţi de acestea. Observăm de asemenea că un procent semnificativ al respondenţilor (7,9%) nu a răspuns la această întrebare.

Figura 4: Mulţumire faţă de serviciile sociale

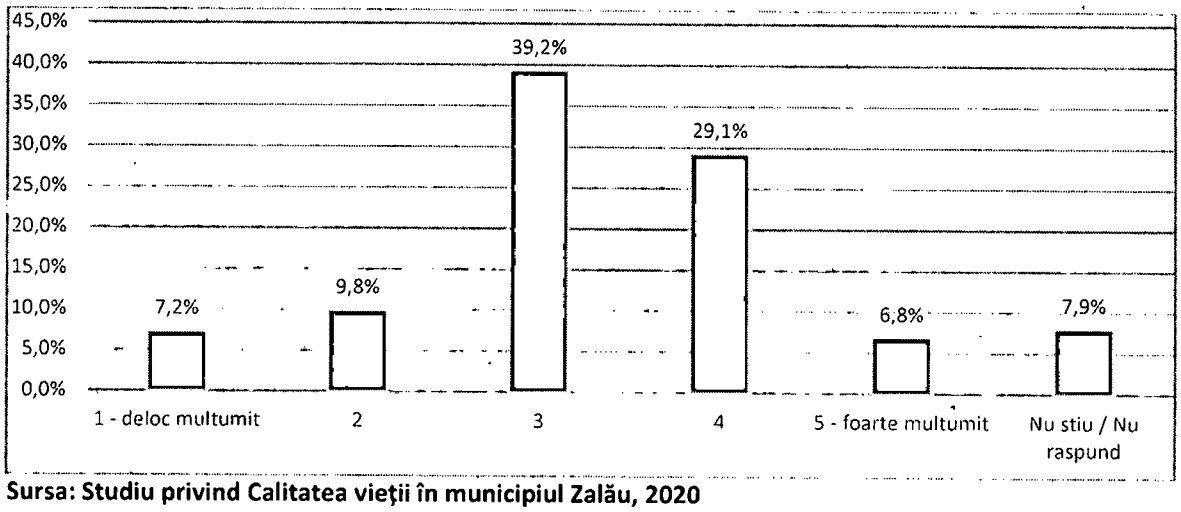

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

24,8% din locuitorii municipiului Zalău consideră că acesta se confruntă cu o reală problemă în ceea ce privește incluziunea socială și combaterea sărăciei, iar 23,6% nu percep aceste două elemente ca fiind problematice pentru comunitate – 7% din respondenți au refuzat să răspundă la această întrebare, procentul de non-răspuns fiind destul de ridicat.

Figura 5: În ce măsură apreciați că municipiul Zalău se confruntă cu o reală problemă în ceea ce privește incluziunea socială și combaterea sărăciei?

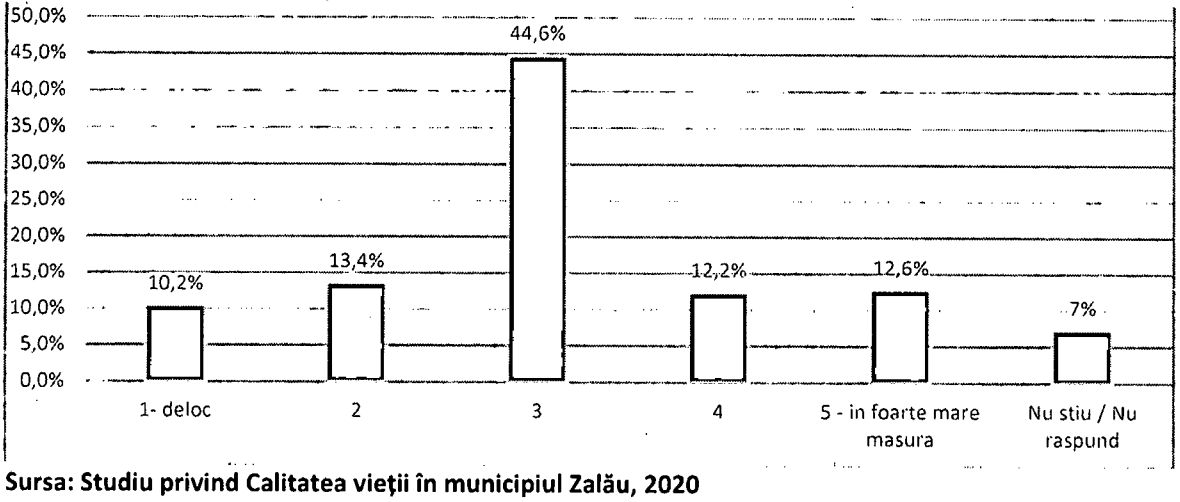

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Nivelul de mulțumire față de siguranța în spații publice este foarte ridicat: 58,3% din respondenți declarându-se mulțumiți sau foarte mulțumiți de acestea, 28% declarându-se nici mulțumiți/nici nemulțumiți și doar 13.3% declarându-se puțin mulțumiți sau deloc mulțumiți.

Figura 6: Mulţumire faţă de siguranţa în spaţiile publice

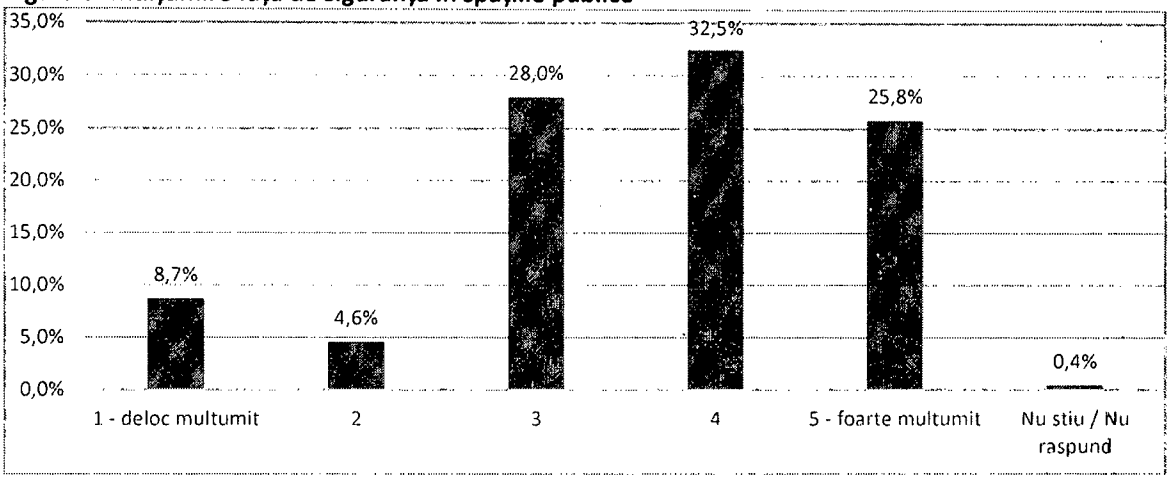

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

Similar siguranţei în spaţii publice, locuitorii municipiului se declară mulţumiţi sau foarte mulţumiţi de siguranţa personală şi a bunurilor personale (procentul este de 65% în acest caz), 29,8% nu sunt nici mulţumiţi/nici nemulţumiţi în timp ce doar 7,9% se declară puţin mulţumiţi sau deloc mulţumiţi.

Figura 7: Mulţumire faţă de siguranţa personală şi a bunurilor personale

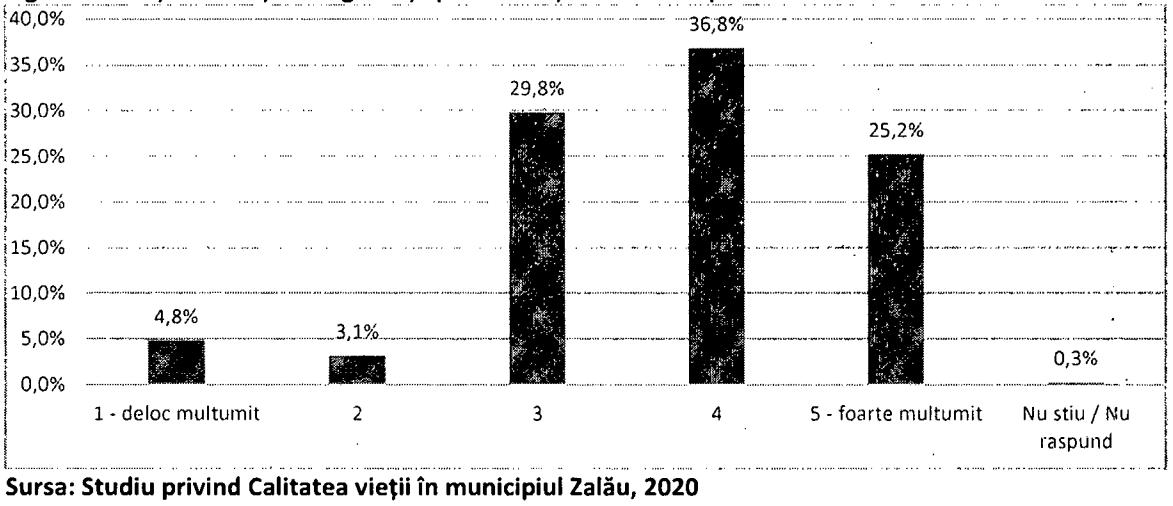

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

Analizele prezentate anterior ajută la identificarea unor perspective strategice referitoare la dezvoltarea municipiului Zalău:

- Mix de actori publici şi privaţi în oferirea de servicii medicale şi de asistenţă socială comunităţii;
- Creşterea cheltuielilor publice locale în domeniul sănătăţii şi asistenţei sociale;
- Scăderea numărului de beneficiari ai serviciilor de asistenţă socială;

- Scăderea infracționalității;

Tabel 14: Analiză SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Accesul populației la servicii medicale (infrastructura sanitară și resursă umană specializată); • Grad ridicat de mulțumire față de serviciile medicale; • Dezvoltarea serviciilor medicale private; • Scăderea numărului de beneficiari de asistență socială (venit minim garantat, alocație de susținere a familiei, Cantina de Ajutor Social; • Scăderea numărului de sancțiuni contravenționale; • Grad ridicat de mulțumire față de siguranța în spații publice, cea personală și a bunurilor; • Indicele Local de Dezvoltare Umană plasează Zalăul pe locul 19 în rândul comunităților urbane și pe locul 28 la nivel național; • Potențial local de dezvoltare a serviciilor sociale (ONG-uri); • Centru de referință în domeniul bolilor rare • Centrul Fundatiei ACASA	• Dispariția sau reducerea unor servicii / alternative medicale; • Număr ridicat de solicitări adresate Direcției de Asistență Socială; • Creșterea cheltuielilor publice locale referitoare la sănătate și asistență socială; • Rezolvarea unor probleme medicale sau accesul la servicii medicale reprezintă a 2-a cauză pentru care locuitorii se deplasează în alte orașe din regiune;
OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
Sănătate • Întărirea cooperării între sectorul public și cel privat în oferirea serviciilor medicale; • Cooperare între sectorul public și privat pentru atragerea finanțării nerambursabile; • Potențial de dezvoltare a unor proiecte de tipul „parteneriat public-privat"; • Potențial de dezvoltare a unor servicii medicale complementare celor existente în mun. Cluj-Napoca (i.e. servicii de recuperare); **Social** • Continuarea colaborării cu organizațiile non-guvernamentale; • Accesarea unor programe de finanțare din fonduri nerambursabile; • Implementarea și dezvoltarea proiectelor cuprinse în Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale a Municipiului Zalău 2021-2026.	• Presiunea în creștere a cheltuielilor privind serviciilor sociale asupra bugetului local; • Existența unor alternative pentru oferirea de servicii medicale non-urgente (contra cost), respectiv proximitatea geografică față de municipiul Cluj-Napoca (centru medical universitar).

Cultură și consum cultural

Sectoarele culturale și creative reprezintă o temă importantă în definirea și înțelegerea dezvoltării economice regionale și locale bazate pe resurse unice, creativitate și cunoaștere, punând accentul pe resursele disponibile în cadrul comunităților locale[8]. Acestea pot constitui o resursă aproape inepuizabilă de regenerare urbană și dezvoltare economică pentru comunitate, contribuie la creșterea calității vieții, dar sunt de multe ori ignorate și nefolosite la adevăratul lor potențial.

Biblioteci

Analizând elementele de infrastructură culturală ale municipiului Zalău observăm că numărul bibliotecilor (incluzând biblioteci școlare, publice, specializate, etc.) a variat considerabil în perioada analizată, de la un minim de 17 unități în 1996 la un maxim de 40 în 1999; cu toate acestea, nu par să existe diferențe considerabile între începutul și finalul perioadei: în 1995 existau 27 de astfel de unități și 24 în 2019.

Tabel 15: Biblioteci[9]

Categorii de biblioteci	Total (incluzând biblioteci școlare, publice, specializate, etc.)
Anul 1995	27
Anul 1996	17
Anul 1997	37
Anul 1998	38
Anul 1999	40
Anul 2000	37
Anul 2001	35
Anul 2002	33
Anul 2003	34
Anul 2004	32
Anul 2005	33
Anul 2006	33
Anul 2007	30
Anul 2008	30

[8] Alianța Regională de Industrii Creative, Analiza Industriilor Culturale și Creative Regiunea Nord -Vest, 2019, p. 6.

[9] Biblioteca este instituția, compartimentul sau structura specializată ale cărei atribuții principale sunt: constituirea, organizarea, prelucrarea, dezvoltarea și conservarea colecțiilor de cărți, publicațiilor seriale, a altor documente de bibliotecă și a bazelor de date, pentru a facilita utilizarea acestora în scop de informare, cercetare, educație sau recreere; inițierea, organizarea și desfășurarea de proiecte și programe culturale, inclusiv în parteneriat cu autorități și instituții publice, cu alte instituții de profil sau prin parteneriat public-privat; în cadrul societății informației biblioteca are rol de importanță strategică.
Sunt incluse bibliotecile proprietate publică și privată.

Anul 2009	29
Anul 2010	28
Anul 2011	28
Anul 2012	26
Anul 2013	26
Anul 2014	26
Anul 2015	26
Anul 2016	27
Anul 2017	27
Anul 2018	27
Anul 2019	24

Sursa: INSSE

Dacă numărul de biblioteci a rămas relativ constant în perioada 2011-2019 (după cum reiese din tabelul anterior), numărul de volume existente în acestea a crescut (de la 654566 în 2011 la 711814 în 2019), tendinţe similare fiind observabile şi în cazul numărului de cititori activi (care a crescut de la 13028 persoane în 2011 la 16465 în 2019) sau a numărului de volume eliberate (care a crescut de la 237846 în anul 2011 la 294325 în 2019).

Tabel 16: Volume[10] existente în biblioteci, cititori activi[11] şi număr de volume eliberate

	Nr. volume existente	Nr. persoane (cititori activi)	Nr. volume eliberate
Anul 2011	654566	13028	237846
Anul 2012	659408	14542	245339
Anul 2013	662727	14988	250621
Anul 2014	663460	14190	251623
Anul 2015	673579	14375	266901
Anul 2016	685673	15058	304509
Anul 2017	695969	16198	314407
Anul 2018	704710	16124	301176
Anul 2019	711814	16465	294325

Sursa: INSSE

Instituţii şi companii de spectacole sau concerte

[10] Numărul volumelor existente în biblioteci reprezintă totalitatea cărţilor, broşurilor, colecţiilor de ziare şi reviste cu minim 5 pagini si materialele audiovizuale (casete cu benzi magnetice, discuri, diafilme şi alte materiale de bibliotecă: hărţi, grafice, reproduceri artistice, etc.) înscrise în registrul de inventar al bibliotecii.

[11] Cititor (utilizator) este persoana fizică care a împrumutat pentru acasă (sau a consultat în sediul bibliotecii) cel puţin o dată într-un an calendaristic o carte, broşură sau o altă publicaţie aparţinând unei biblioteci.

Numărul de instituții și companii de spectacole sau concerte din municipiul Zalău a crescut constant începând cu 2004, ajungând la 5 în anul 2016, număr la care a rămas stabil până în 2019; creșterea, deși nu este una spectaculoasă, reprezintă o evoluție pozitivă în context național.

Tabel 17: Instituții și companii de spectacole sau concerte[12]

Anul 1996	Anul 1997	Anul 1998	Anul 1999	Anul 2000	Anul 2001	Anul 2002	Anul 2003	Anul 2004	Anul 2005	Anul 2006	Anul 2007
1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2

Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
2	3	3	3	3	4	4	4	5	5	5	5

Sursa: INSSE

Numărul de locuri în săli de spectacole și concerte a crescut inițial de la 335 la 675 în 2015, pentru ca mai apoi să scadă la 645 în anul 2018.

Tabel 18: Locuri[13] în sălile de spectacole și concerte

Anul 2012	335
Anul 2013	335
Anul 2014	335
Anul 2015	675
Anul 2016	675
Anul 2017	675
Anul 2018	645
Anul 2019	645

[12] Instituțiile de spectacole și concerte sunt: teatrele, filarmonicile, orchestrele și ansamblurile artistice care au funcționat în anul de referință. Teatrele, filarmonicile, orchestrele și ansamblurile artistice prezintă publicului spectacole dramatice, lirice, coregrafice, de divertisment, folclorice, de varietăți, de circ, de păpuși sau marionete, de teatru instrumental, respectiv concerte de muzică academică, simfonică, vocal-simfonică, camerală, corală, folclorică, electronică, precum și concerte, indiferent de gen, sau orice alt tip de reprezentație în care interpretările și execuțiile artiștilor interpreți sau executanți sunt prezentate direct publicului. În cazul când o instituție de spectacol prezintă spectacole concomitent în mai multe săli sau când în aceeași sală prezintă alternativ spectacole în limbi diferite, personalul artistic se grupează pe colective artistice. Dacă sub aceeași conducere administrativă exista colective artistice care dau spectacole în genuri artistice diferite sau limbi diferite, acestea se considera ca fiind unități artistice separate.
Sunt unități de cultura, proprietate publica sau privata, aflate în serviciul societății cu rol de educare și recreere, precum și de promovare a valorilor cultural-artistice autohtone și universale, pe plan național și internațional.

[13] Locurile din instituțiile și companiile de spectacole sau concerte reprezintă capacitatea sălii proprii de spectacole și concerte existente la sfârșitul anului de referință.

Sursa: INSSE

Numărul de spectatori și auditori la reprezentații artistice a scăzut între 2005 și 2019, de la un maxim de 518600 în anul 2005 la 63857 în anul 2019. Observăm totuși că în perioada 2016-2019 aceste cifre nu fluctuează considerabil (raportat la perioada anterioară), sugerând o stabilizare a acestui indicator și a activității aferente.

Tabel 19: Spectatori și auditori la reprezentații artistice pe categorii de instituții și companii de spectacole sau concerte (nr. spectatori)[14]

Anul 2005	518600
Anul 2006	250000
Anul 2007	98000
Anul 2008	99000
Anul 2009	95650
Anul 2010	127240
Anul 2011	97500
Anul 2012	53445
Anul 2013	61431
Anul 2014	56500
Anul 2015	76740
Anul 2016	67437
Anul 2017	57063
Anul 2018	67056
Anul 2019	63857

Sursa: INSSE

Muzee

Muzeele dețin un rol important în viața culturală a oricărei comunități, acestea fiind atât păstrătoare ale culturii, valorilor și tradițiilor locale, cât și potențială sursă de atracție a turiștilor, oferind astfel un plus de valoare economiei locale, evident în coroborare cu alte obiective culturale/turistice sau facilități adiacente. Datele oficiale transmise de INS arată că numărul de vizitatori a crescut relativ constant începând cu anul 2012, ajungând la 34984 vizitatori în anul 2019.

Tabel 20: Muzee și colecții publice[15] **și vizitatori în muzee și colecții publice**

[14] Spectator: persoana care vizionează/audiază un spectacol sau concert. Numărul de spectatori este înregistrat în funcție de numărul biletelor vândute, oferite gratuit sau cu invitație.

[15] Muzeul este instituția de cultură, de drept public sau de drept privat, fără scop lucrativ, aflată în serviciul societății, care colecționează, conservă, cercetează, restaurează, comunică și expune, în scopul cunoașterii, educării sau

	Nr. muzee	Număr vizitatori
Anul 2005	1	24980
Anul 2006	1	26940
Anul 2007	1	32931
Anul 2008	1	17735
Anul 2009	1	18277
Anul 2010	1	9173
Anul 2011	1	16027
Anul 2012	1	12719
Anul 2013	2	14262
Anul 2014	2	14921
Anul 2015	2	23506
Anul 2016	2	26080
Anul 2017	2	24452
Anul 2018	2	33102
Anul 2019	2	34984

Sursa: INSSE

Perspective strategice și analiză SWOT

Adiacent datelor colectate de la Institutului Național de Statistică, de pe site-urile organizațiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituții publice și a rapoartelor și analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează și pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în Municipiul Zalău. Datele au fost colectate în perioada octombrie-noiembrie 2020 prin 800 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eșantionul este simplu aleatoriu iar datele au fost ponderate pe gen, vârstă, educație, ocupație, etnie și tipul localității.

---

recreerii, mărturii materiale și spirituale ale existenței și evoluției comunităților umane, precum și ale mediului înconjurător.

Patrimoniul muzeului/colecției publice, este alcătuit din totalitatea bunurilor, a drepturilor și obligațiilor cu caracter patrimonial ale muzeului sau, după caz, ale colecțiilor publice, asupra unor bunuri aflate in proprietate publica si/sau privata.

Colecția este un ansamblu de bunuri culturale și naturale, constituit în mod sistematic și coerent de către persoane fizice sau juridice de drept public sau privat.

Colecțiile publice sunt colecții accesibile publicului și specialiștilor, indiferent de titularul dreptului de proprietate, care reunesc bunuri semnificative prin valoarea lor artistică, documentară, istorică, științifică, culturală și memorialistică. Colecțiile private sunt colecțiile aflate în proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice de drept privat, la care publicul și specialiștii au acces numai cu acordul deținătorilor.

După bunurile culturale care alcătuiesc patrimoniul muzeal, muzeele și colecțiile publice se clasifică în: muzee sau colecții publice de artă, arheologie și istorie, știință și istorie naturală, știință și tehnică, etnografie și antropologie, specializate, regionale, generale, mixte. Sunt incluse și grădinile botanice și zoologice, acvariile și rezervațiile naturale. Se înregistrează patrimoniul muzeal, muzee și colecții publice, proprietate publică și privată, existente la sfârșitul anului de referință.

Referitor la mulţumirea generală a membrilor comunităţii faţă de activităţi culturale, figura de mai jos indică o imagine mai degrabă eterogenă: 28,8% din respondenţi sunt mulţumiţi sau foarte mulţumiţi de activităţile culturale existente în municipiul Zalău, 30% nu sunt nici mulţumiţi/nici nemulţumiţi iar 30,2% se declară puţin sau deloc mulţumiţi de acestea; observăm de asemenea faptul că 11% din respondenţi nu au răspuns la această întrebare.

Figura 8: Mulţumire faţă de activităţi culturale

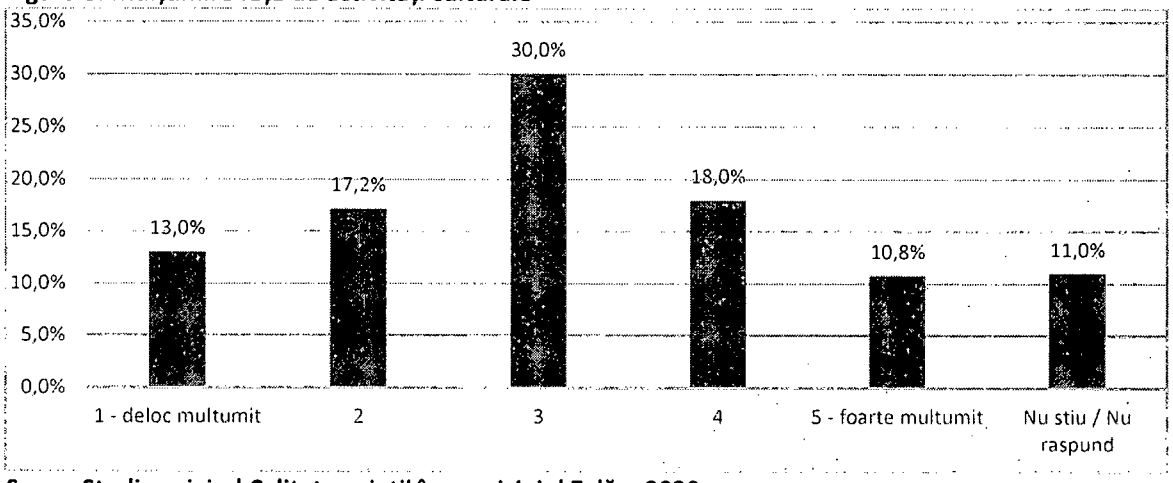

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

Altă problemă a comunităţii se referă la alternativele de petrecere a timpului liber din municipiul Zalău. Doar 18,2% din respondenţi se declară mulţumiţi sau foarte mulţumiţi de alternativele de petrecere a timpului liber, 33,8% nu sunt nici mulţumiţi/nici nemulţumiţi iar 37,6% se declară puţin sau deloc mulţumiţi. 10,4% din respondenţi nu au răspuns la această întrebare – din nou, un procent destul de mare de non-răspuns.

Figura 9: Mulţumire faţă de alternativele de petrecere a timpului liber

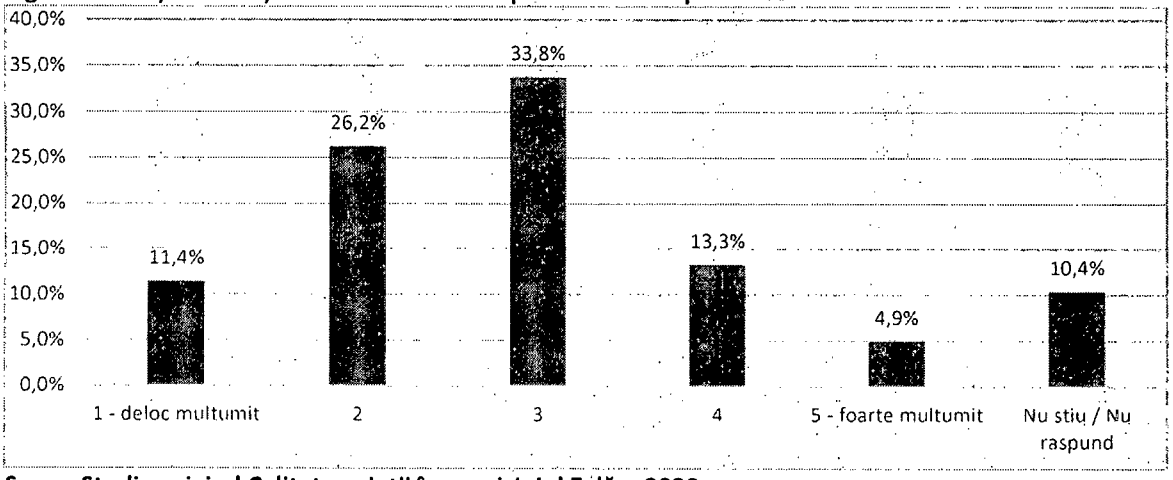

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

32,1% din respondenți se declară mulțumiți sau foarte mulțumiți de oferta culturală din municipiul Zalău, 37,7% nu sunt nici mulțumiți/nici nemulțumiți în timp ce 30,2% se declară puțin sau deloc mulțumiți de aceasta. Comparativ cu situația anterioară, 28,7% din respondenți declară că oferta culturală a crescut, 37,6% consideră că a rămas la fel în timp ce 33,1% afirmă că aceasta a scăzut în ultimii ani.

Figura 10: Mulțumire față de oferta culturală

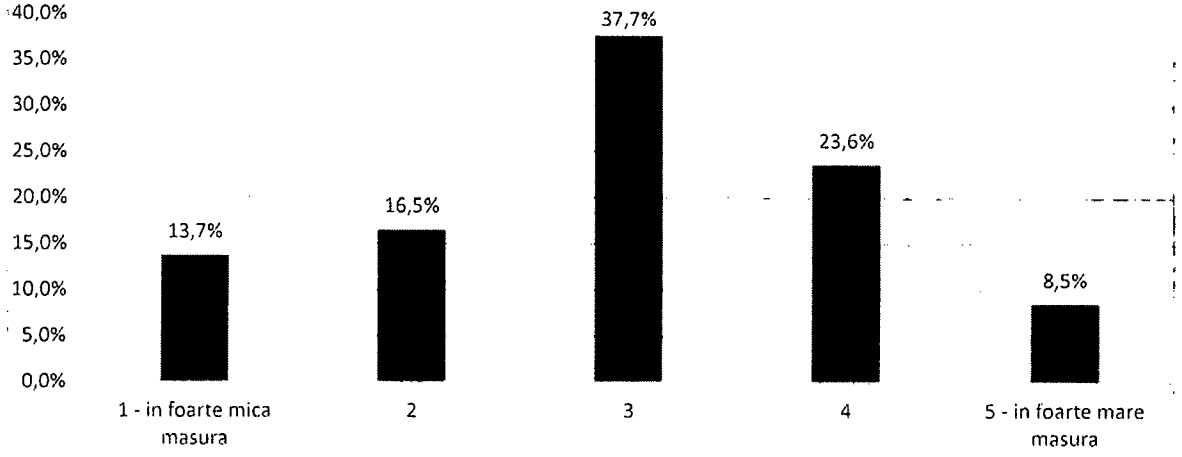

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Figura 11: Comparativ cu anul trecut (sau acum 2 ani), cum apreciați oferta culturală actuală din Zalău?

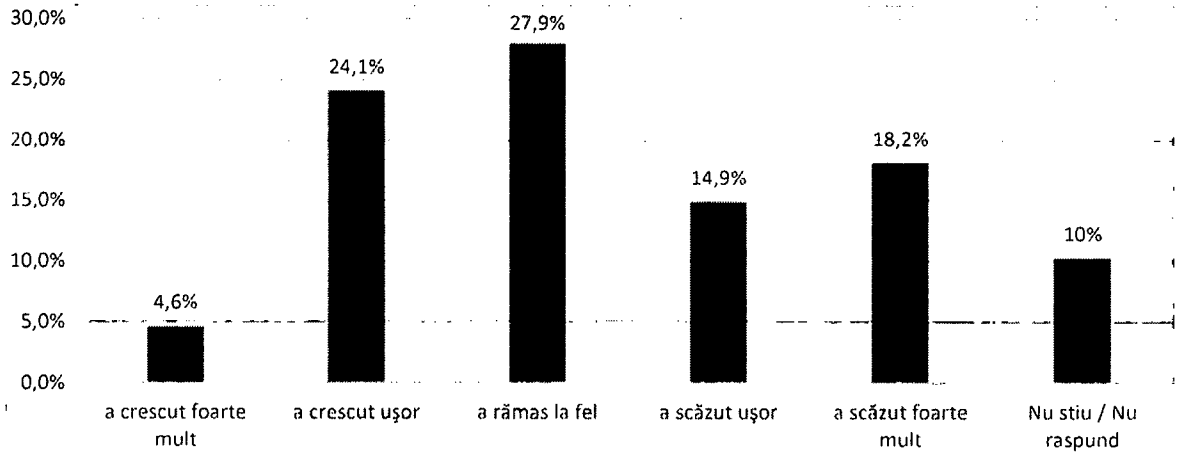

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Locuitorii municipiului Zalău au o opinie pozitivă referitoare la potențialul culturii (incluzând aici evenimente culturale, muzee, teatre, librării, etc.) de a impulsiona dezvoltarea economică locală, 75,4%

din respondenți afirmând acest lucru, în timp ce doar 16,8% nu cred că domeniul cultural în ansamblul său poate reprezenta o oportunitate pentru dezvoltarea economică.

Figura 12: Considerați că domeniul cultural în ansamblul său (evenimente culturale, muzee, teatre, librării etc.) poate reprezenta o oportunitate pentru dezvoltarea economică a municipiului Zalău?

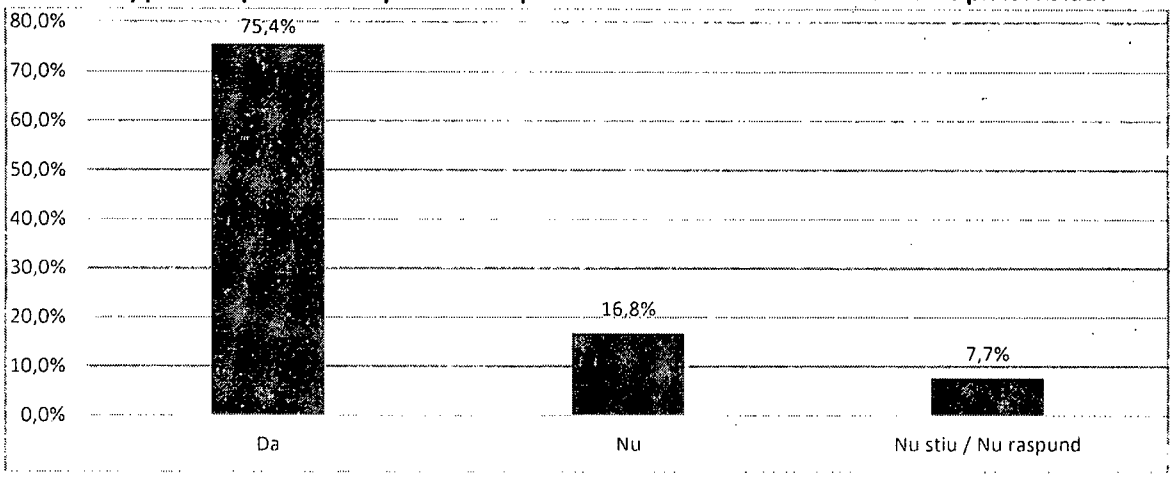

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Făcând referire la principalele motive pentru deplasări mai lungi de o zi în alte orașe din regiune, observăm că 31.2% din respondenți realizează astfel de deplasări pentru oportunități de petrecere a timpului liber și 21,8% fac acest lucru pentru rezolvarea unor probleme medicale sau acces la servicii medicale.

Figura 13: Principalele motive pentru deplasări mai lungi de o zi în alte orașe din regiune

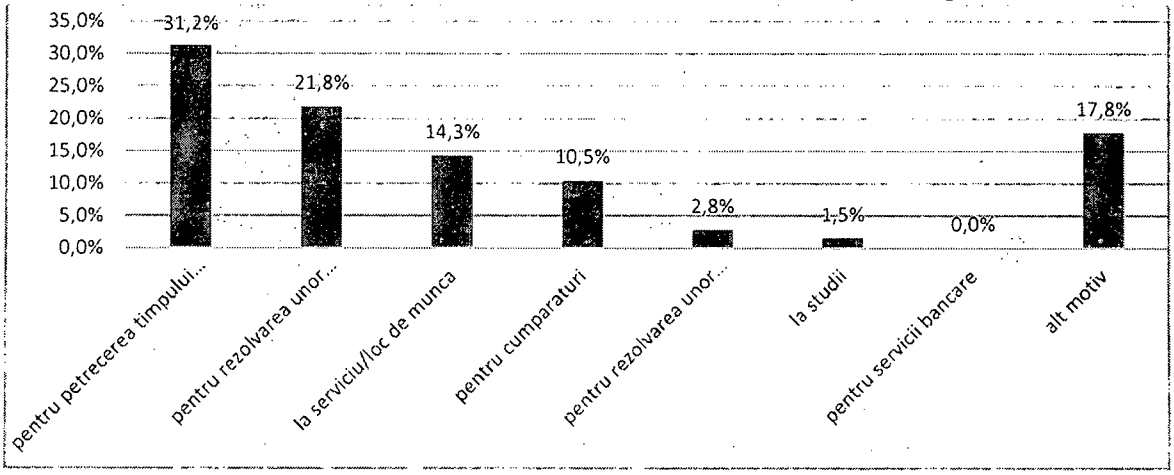

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Alături de analiza evoluției infrastructurii culturale realizată anterior, pentru a înțelege mai bine rolul și potențialul culturii în dezvoltarea economică a municipiului și asigurare unei calități a vieții ridicate

trebuie să analizăm și utilizarea efectivă a acestor facilități, respectiv cât de des folosesc membrii comunității aceste elemente.

49,1% din respondenți au declarat că nu au mers niciodată la teatru în timp ce 36,5% au mers foarte rar; 8% declară că mergeau la teatru de 2-3 ori pe lună, în timp ce 6,3% frecventau săptămânal sau mai des aceste facilități culturale.

Figura 14: Cât de des mergeți la teatru

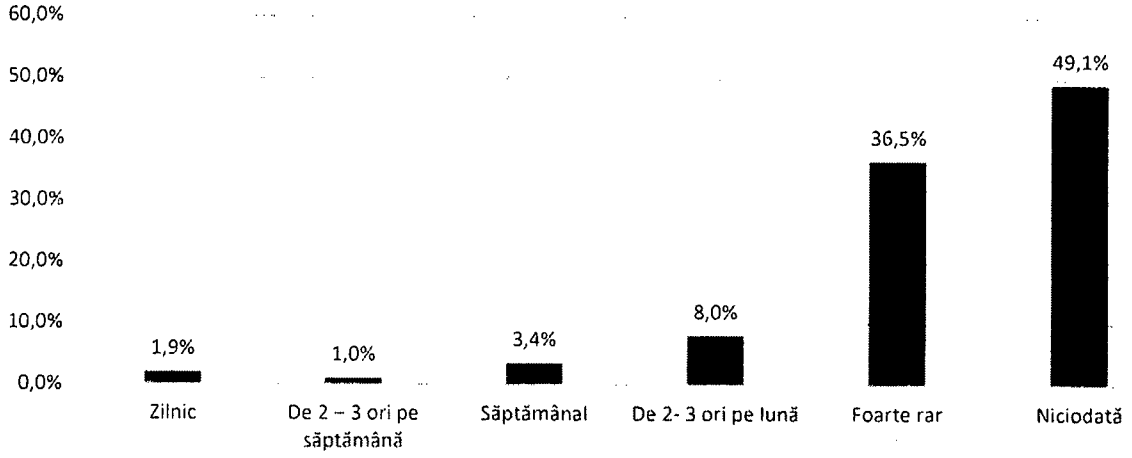

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Referitor la concerte, 34,6% din respondenți declară că nu au mers niciodată la un concert, iar 50,2% au mers foarte rar. 9,2% din respondenți merg la concerte de 2-3 ori pe lună în timp ce 5,9% mergeau săptămânal sau mai des.

Figura 15: Cât de des mergeți la concerte

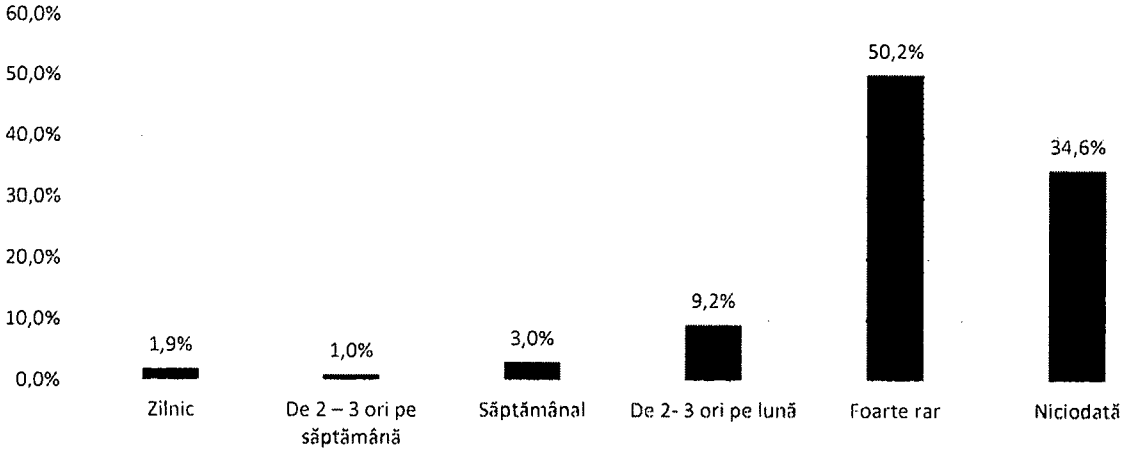

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

47,5% din respondenţi nu au mers niciodată la o galerie de artă în timp ce 42,1% au mers foarte rar; 4,4% din respondenţi au frecventat de 2-3 ori pe lună astfel de facilităţi culturale, în timp ce 5% au mers săptămânal sau mai des.

Figura 16: Cât de des mergeţi la galerii de artă

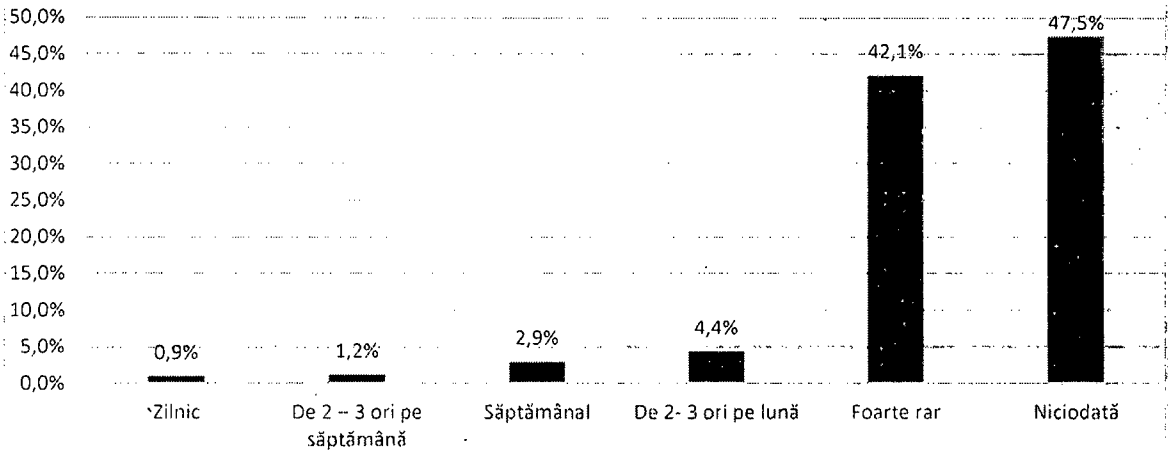

Sursa: Studiu privind Calitatea vieţii în municipiul Zalău, 2020

Doar 28,4% din respondenţi au declarat că nu au mers niciodată la muzeu în timp ce 56,5% au mers sau merg foarte rar. 8,1% declară că merg la muzeu de 2-3 ori pe lună, în timp ce 6,9% din locuitorii municipiului Zalău au frecventat săptămânal sau mai des aceste facilităţi culturale.

Figura 17: Cât de des mergeţi la muzee

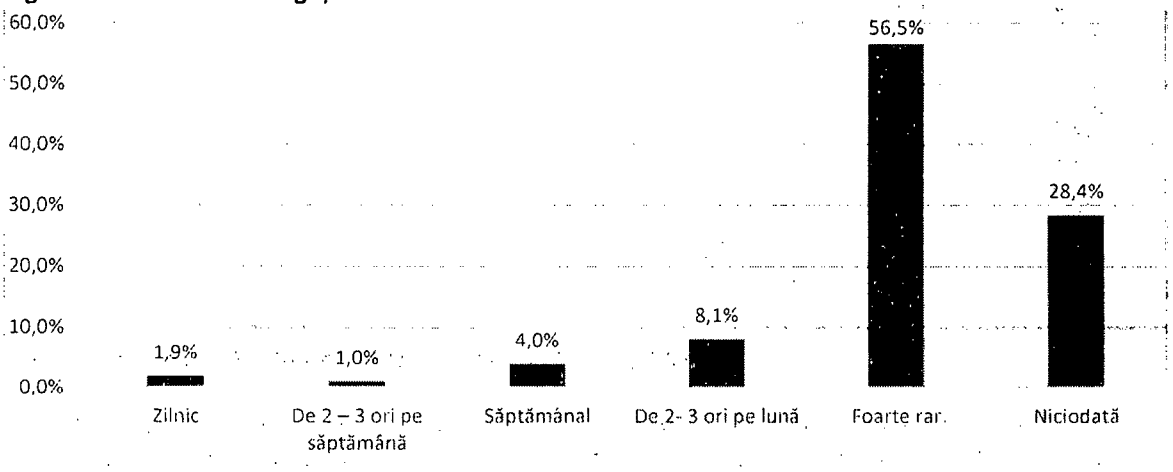

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

49,9% din respondenți au declarat că nu au mers niciodată la o bibliotecă în timp ce 28,4% au afirmat că merg foarte rar; 11,7% din respondenți declară că merg la bibliotecă de 2-3 ori pe lună, în timp ce 10% merg săptămânal sau mai des.

Figura 18: Cât de des mergeți la bibliotecă

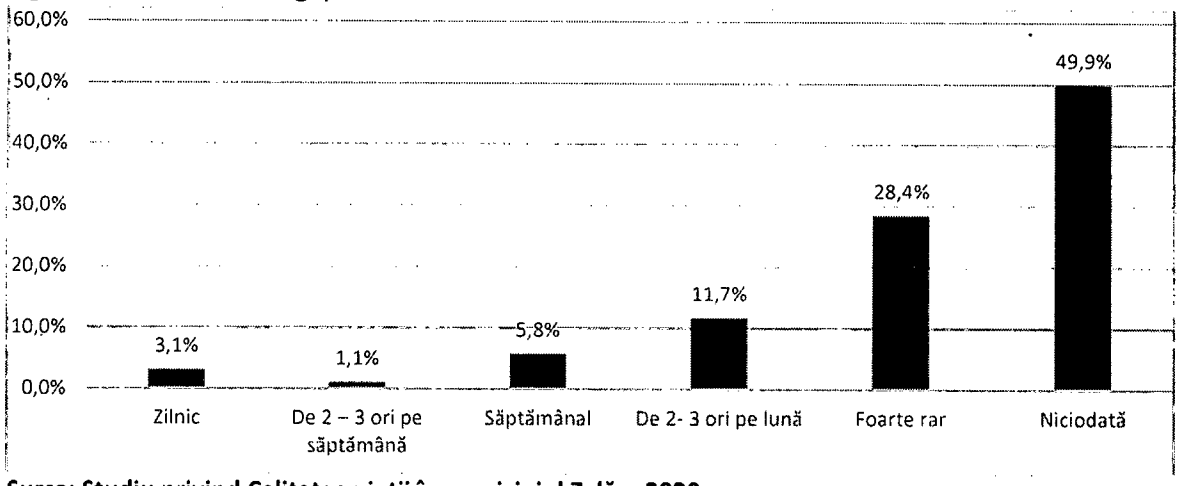

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Doar 23,5% din respondenți au afirmat că nu au mers niciodată la o librărie iar 40% au afirmat că merg foarte rar; 21,1% din cei care au participat la sondaj merg de 2-3 ori pe lună la librărie, în timp ce 15,4% din respondenți merg săptămânal sau mai des.

Figura 19: Cât de des mergeți la librărie

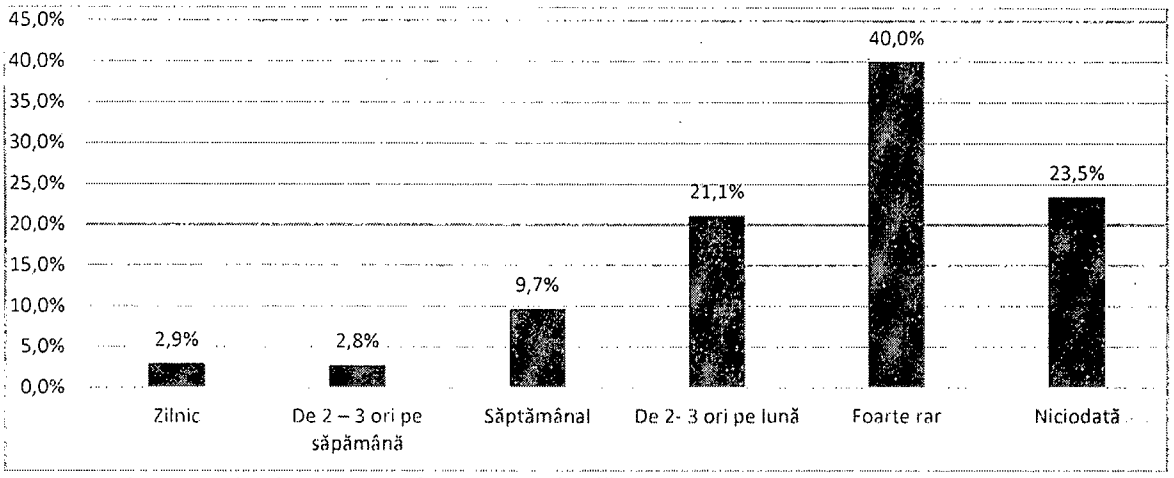

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Aproape două treimi (64,3%) din respondenți nu au mers niciodată la cinematograf în timp ce 18,9% merg foarte rar; 11,2% din persoanele care au participat la acest sondaj au declarat că merg la cinematograf de 2-3 ori pe lună, iar 5.6% săptămânal sau mai des.

Figura 20: Cât de des mergeți la cinematograf

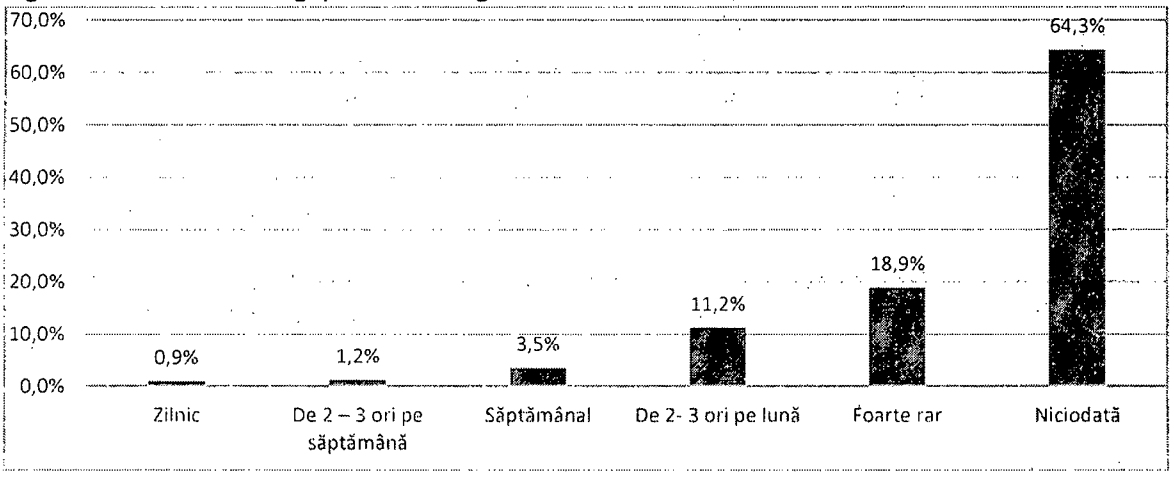

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău, 2020

Referitor la participarea la evenimente organizate în cadrul casei de cultură, un sfert (25%) din respondenți au declarat că nu au participat niciodată la astfel de evenimente în timp ce 57,8% au participat foarte rar. 10,1% din respondenți au participat de 2-3 pe lună la astfel de evenimente, în timp ce 7,1% au participat săptămânal sau mai des.

Figura 21: Cât de des mergeți la evenimente organizate în cadrul casei de cultură

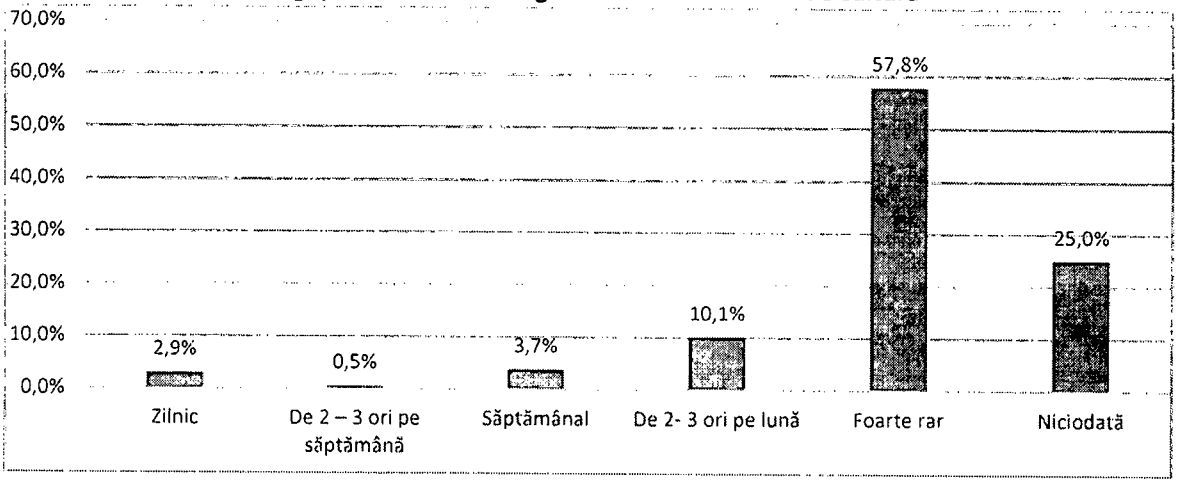

Analizele prezentate anterior ajută la identificarea unor perspective strategice referitoare la dezvoltarea municipiului Zalău:

- Scăderea numărului de biblioteci din municipiu, creşterea numărului de volume şi a celui de utilizatori/cititori;
- Creşterea numărului de instituţii de spectacole şi concerte şi a numărului de locuri în săli de spectacole şi concerte;
- Creşterea numărului de muzee şi colecţii publice, precum şi a celui de vizitatori;
- Oportunităţile de petrecere a timpului liber sunt principalele motive pentru care locuitorii municipiului efectuează deplasări mai lungi de o zi în alte oraşe din regiune;
- Gradul ridicat de încredere a populaţiei că domeniul cultural în ansamblul său (evenimente culturale, muzee, teatre, librării etc.) poate reprezenta o oportunitate pentru dezvoltarea economică a municipiului Zalău.

Tabel 21: Analiza SWOT Cultură şi consum cultural

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Caracter multicultural al municipiului; • Patrimoniu cultural divers (general şi cel construit);	• Evoluţii negative în legătură cu anumite resurse culturale şi subutilizarea acestora de către membrii comunităţii;

• Evoluţie pozitivă în domeniul muzeal şi a utilizării acestor resurse; • Evolutia pozitiva in domeniul spectacolelor de teatru si existenta unor exemple pozitive in acest domeniu	• Nivel mediu de mulţumire faţă de activităţile şi oferta culturală; • Nivel scăzut e mulţumire faţă de oportunităţile de recreere şi petrecere a timpului liber existente; • Lipsa unei centralizări a informaţiilor referitoare la oportunităţile culturale şi de petrecere a timpului liber / coordonare deficitară a actorilor implicaţi în aceste sectoare; • Lipsa unui site/punct unic de informare (dacă acesta există, nu este vizibil online);
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
• Potenţial de colaborare cu actori din afara municipiului / eveniment comune; • Întărirea colaborării cu actori privaţi din domeniu; • Promovare naţională şi mai ales internaţională; • Crearea unor noi facilităţi şi oportunităţi pentru recreere şi petrecere a timpului liber;	• Capacitatea municipiului Cluj-Napoca de a coagula/atrage şi acapara resurse şi activităţi specifice industriilor cultural creative, în detrimentul Zalăului; • Concurenţă din afară ţării;

Dezvoltare urbană și comunitară

Cadrul strategic de la nivelul Uniunii Europene prin care orașele devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european

Dezvoltarea municipiilor și orașelor din România trebuie înțeleasă și plasată în contextul strategic mai larg al priorităților și scenariilor din domeniul planificării spațiale și urbane de la nivelul Uniunii Europene. În ultimii treizeci de ani, Uniunea Europeană a înțeles că statele membre nu pot fi singurii actori în planificarea urbanizării și în implementarea politicilor care se adresează zonelor urbane. De-a lungul anilor, Uniunea Europeană a reușit să adopte politici privind orașele, chiar și în absența unui temei juridic explicit, începând cu lansarea proiectelor pilot urbane și a inițiativei URBAN în anii '90[16]. Politica de coeziune, principala politică europeană care vizează reducerea disparităților între regiunile europene, a reprezentat principalul motor al politicilor legate de zonele urbane. În 2007, Tratatul de la Lisabona a introdus obiectivul coeziunii teritoriale care a oficializat implicarea UE în probleme urbane. Agenda urbană pentru UE, adoptată în 2016 și cunoscută și sub numele de Pactul de la Amsterdam, a reprezentat ultimul pas în acest lung proces[17].

Agenda urbană presupune o abordare integrată și coordonată pentru a face față dimensiunii urbane a UE. Reprezintă o nouă metodă de lucru pe mai multe niveluri (multinivel), care promovează cooperarea între statele membre, orașe, Comisia Europeană și alți actori interesați, pentru a stimula creșterea, viabilitatea și inovarea în orașele europene și pentru a identifica și a aborda cu succes provocările sociale. Prin concentrarea pe teme prioritare concrete prin intermediul unor parteneriate dedicate, Agenda urbană urmărește îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane. Bazată pe principiile subsidiarității și proporționalității, Agenda se concentrează pe cei trei piloni cheie ai elaborării politicilor UE: o mai bună reglementare, finanțare și cunoaștere[18].

Agenda urbană nu a însemnat doar crearea unui mecanism supranațional de coordonare în privința politicilor urbane. Ea a creat și posibilitatea pentru o implicare crescută a orașelor din statele membre în procesele de politici publice urbane. Acest lucru este strâns legat de deficitul democratic existent la nivelul UE, context în care implicarea directă a orașelor înseamnă că UE poate fi mai aproape de nevoile cetățenilor și poate avea un impact semnificativ asupra calității vieții acestora.

România, în timpul presedinției Consiliului din 2019, a avut o contribuție importantă în întărirea dimensiunii urbane europene. Declarația de la București și-a propus să conecteze Agenda urbană cu Agenda teritorială a UE (orizont 2030) și cu Carta de la Leipzig (reînnoită în 2020).

Nu în ultimul rând trebuie menționat că politica de coeziune pentru 2021-2027 oferă, de asemenea, sprijin Agendei urbane, în cadrul Inițiativei urbane europene, care încurajează orașele să inoveze, să acceseze

---

[16] M. Rotolo, The urban agenda for the EU:how cities got a seat at the table of policy-making, 2019, online disponibil la https://labgov.city/theurbanmedialab/the-urban-agenda-for-the-eu-how-cities-got-a-seat-at-the-table-of-policy-making/.

[17] Ibidem

[18] Ibidem

cunoştinţele, să înţeleagă politica, să sprijine crearea de reţele şi consolidarea capacităţilor. Iniţiativa urbană europeană reprezintă un nou instrument care va combina toate instrumentele urbane într-un program unic pentru cooperarea dintre oraşe, inovarea şi consolidarea capacităţilor pentru toate priorităţile tematice ale Agendei urbane a UE. În acelaşi timp, noul cadru unic de reglementare va permite combinări mai simple ale fondurilor UE, de exemplu între Fondul european de dezvoltare regională şi Fondul pentru securitate internă, în vederea elaborării unor planuri cuprinzătoare de dezvoltare urbană, care să includă măsuri privind siguranţa spaţiilor publice. De fapt, politica de coeziune după 2020 va continua să susţină strategii integrate de dezvoltare teritorială şi locală prin diferite instrumente şi va abilita autorităţile urbane şi organismele teritoriale în gestionarea fondurilor, necesitând în acelaşi timp parteneriate locale puternice cu actorii relevanţi interesaţi. Dimensiunea urbană a politicii de coeziune va fi consolidată, 6% din Fondul european de dezvoltare regională fiind dedicat strategiilor de dezvoltare urbană durabilă[19].

O altă iniţiativă europeană recentă este New European Bauhaus. Aceasta încearcă să conecteze viaţa, activitatea zilnică, locuirea obişnuită a urbanului la principiile "verzi". "Este o chemare adresată tuturor europenilor de a îşi imagina şi a construi împreună un viitor sustenabil şi incluziv, depotrivă de frumos pentru ochii, minţile şi sufletele noastre". (https://new-european-bauhaus.europa.eu/about/about-initiative_en). Această iniţiativă conduce designul urban înspre aplicarea şi respectarea a trei valori, deja fundamentale pentru dezvoltarea urbană: sustenabilitate, estetică şi incluziune.

Către o politică urbană naţională în România

La nivelul statelor membre, efervescenţa din ultimii ani privind implicarea mai multor niveluri teritoriale sub-naţionale în politica urbană europeană a determinat un impuls puternic pentru conturarea unor politici urbane naţionale, chiar şi în cazul unor ţări unde nu a existat o tradiţie în acest sens. Italia este un exemplu în acest sens. Şi la nivelul României se lucrează în prezent la elaborarea unei astfel de politici. Ministerul Dezvoltării Regionale şi Administraţiei Publice, în calitate de lider, a anunţat în septembrie 2019 că implementează, cu sprijinul Băncii Mondiale, proiectul „Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacităţii administrative şi de planificare strategică a zonelor urbane din România" (cod SMIS 129720, cod SIPOCA 711), cu aplicare naţională, care se derulează pentru o perioadă de 24 de luni. Obiectivul general al proiectului îl reprezintă elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacităţii administrative şi de planificare strategică a oraşelor din România. Următoarele rezultate preconizate la nivelul proiectului[20] pot avea influenţă şi asupra dezvoltării urbane în mun. Zalău:

- analiza documentelor-cadru de la nivel mondial şi european şi preluarea principiilor şi obiectivelor acestora, inclusiv identificarea unor modele de bune practici de dezvoltare urbană:

[19] Ibidem

[20] https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/22751/mdrap-dezvolta-o-politica-urbana-care-poate-sta-la-baza-urmatorului-program-operational-regional

* elaborarea unei analize a documentelor-cadru de la nivel mondial şi european şi preluarea principiilor şi obiectivelor acestora;

* elaborarea unei analize a documentelor strategice, legislative şi de planificare pentru domeniile sectoriale care au incidenţă asupra dezvoltării urbane;

* elaborarea unei analize a documentelor strategice privind dezvoltarea urbană şi teritorială la nivel local (Planul Urbanistic General, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană, Strategia de Dezvoltare Locală, Planul de Mobilitate Urbană Durabilă), în vederea identificării gradului de reflectare din prezent a acestor politici la nivel teritorial;

- crearea unei baze de date în vederea fundamentării diagnosticului, inclusiv pentru structurarea şi tipologizarea categoriilor de zone urbane în funcţie de indicatorii relevanţi pe cei 5 piloni: mediu; dimensiunea socială; dezvoltarea economică; bună guvernare; dimensiunea spaţială;

- elaborarea Politicii Urbane 2020-2035 şi a planului de acţiune aferent;

- elaborarea a 4 strategii de dezvoltare urbană la nivel local pentru implementarea prevederilor Politicii urbane;

- crearea unui Grup de dialog şi sprijin tehnic pe principiul unei platforme pentru asigurarea implementării la nivel naţional a acţiunilor convenite în cadrul parteneriatelor Agendei Urbane a Uniunii Europene, care se va întruni bianual (cel puţin) şi va reuni reprezentanţii administraţiei publice centrale/regionale/judeţene, ai oraşelor şi structurilor asociative;

- elaborarea a 5 mecanisme de implementare a Politicii Urbane (1 Ghid de implementare a prevederilor Politicii urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată, 1 Metodologie privind dezvoltarea şi gestionarea serviciilor publice la nivel metropolitan / de zonă urbană funcţională, 1 Metodologie de identificare şi delimitare a zonelor urbane funcţionale şi a zonelor metropolitane, 1 Metodologie privind planificarea strategică, prioritizarea, implementarea şi monitorizarea proiectelor de investiţii publice în zonele urbane, 1 Ghid de implementare la nivel naţional a acţiunilor Agendei Urbane pentru UE).

La nivel naţional, în plus faţă de dezvoltarea unei politici naţionale urbane, există şi un accent pus pe descentralizarea implementării fondurilor europene, cu implicaţii semnificative pentru autorităţile locale. În luna februarie 2020, Guvernul a aprobat descentralizarea Programului Operaţional Regional la nivelul fiecărei Agenţii de Dezvoltare Regională. Acest lucru înseamnă pentru beneficiar, pentru autorităţi, că aprobarea proiectelor sau contractelor de finanţare va putea fi luată la nivelul regiunilor, al Agenţiilor de Dezvoltare Regională, unde urmează să funcţioneze aceste autorităţi de management. Tot pe componenta de descentralizare, autorităţile locale vor putea fi implicate în procesul de implementare a proiectelor în infrastructura de transport. Astfel, primăriile, dacă vor dori să îşi implementeze o centură ocolitoare, pot să realizeze acest lucru. Proiectul se transferă împreună cu sursa de finanţare

către primărie, autoritate locală, și după ce proiectul este finalizat, va fi predat din nou Companiei de drumuri, în vederea administrării[21].

În conformitate cu documentele naționale aprobate de Guvernul României (Memo), Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord-Vest va asigura funcția de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional pentru regiunea Nord-Vest 2021-2027, aspecte reflectate și în cadrul Acordului de Parteneriat în curs de negociere cu Comisia Europeană. Programul Operațional Regional pentru regiunea Nord-Vest 2021-2027, este un document strategic de programare care acoperă domeniile: specializare inteligentă și inovare, IMM-uri, digitalizare, eficiență energetică, dezvoltare urbană, mobilitate și conectivitate, biodiversitate, infrastructura educațională, turism și cultură/patrimoniu cultural. Luând în considerare nevoile naționale, regionale și locale, obiectivele specifice selectate și Acțiunile/Tipurile de proiecte susțin Strategia programului pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a regiunii. Proiectele finanțate au potențialul de a contribui la îmbunătățirea infrastructurii verzi, prin adoptarea unor soluții care să permită reducerea amprentei ecologice a componentei antropice. Adoptarea unor soluții compatibile cu principiile infrastructurii verzi contribuie totodată la îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale, prin asigurarea menținerii condițiilor ecologice optime[22].

La nivelul regiunii de Nord-Vest prin PR 2021-2026 au fost stabilite 6 priorități specifice, fiecare dintre acestea conținând și acțiuni specifice care vizează în mod direct municipalitățile. Primăria Zalău va trebui să decidă dacă pentru aceste proiecte va aplica doar cu UAT-ul sau cu zona urbană funcțională , potrivit cerințelor din legislația națională. Prioritățile regionale sunt[23]:

Prioritatea 1: O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice – 284,251 mil euro.

Prioritatea 2: O regiune cu orașe smart – 138,284 mil euro

- Intervenții de tip smart-city, inclusiv în zonele metropolitane și în zonele urbane funcționale

Prioritatea 3: O regiune cu orașe prietenoase cu mediul – 555,695 mil euro

OS b(i): Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

- Creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor;
- Sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice;
- Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri, inclusiv clădiri publice de patrimoniu etc.;

[21] https://www.caleaeuropeana.ro/ministrul-fondurilor-europene-marcel-bolos-a-anuntat-ca-por-a-fost-descentralizat-la-nivelul-regiunilor-de-dezvoltare-beneficiarul-autoritatile-locale-nu-mai-trebuie-sa-bata-drumurile-la-bucuresti-p/

[22] https://www.nord-vest.ro/regio-2021-2027/

[23] Ibidem

OS b(v): Promovarea managementului durabil al apei

- Dezvoltarea infrastructurii edilitare, de tip apă și apă uzată în zonele urbane funcționale, inclusiv în zonele periurbane;

OS b(vii): Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

- Regenerarea spațiilor urbane degradate, inclusiv prin investiții ce promovează infrastructura verde în zonele urbane;
- Conversia funcțională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/abandonate;
- Modernizarea/extinderea spațiilor verzi existente, inclusiv parcuri / păduri urbane acoperișuri verzi, grădini urbane etc.;

OS b(viii): Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile

- Utilizarea crescută a transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice;

Prioritatea 4: O regiune accesibilă – 204,979 mil euro

- Soluții pentru descongestionarea / fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță), pentru localitățile urbane, pe sectoare rutiere aflate in proprietate/ administrarea UAT;

Prioritatea 5: O regiune educată – 102,093 mil euro

Prioritatea 6: O regiune atractivă – 98,951 mil euro

OS e(i): Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane.

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, istoric și natural și dezvoltarea serviciilor culturale;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv infrastructuri integrate de administrare, protejare informare și exploatare turistica sustenabila si tabere de elevi și preșcolari/ centre multidisciplinare de tineret;
- Dezvoltarea infrastructurii pentru turismului balnear și balneo – climacteric;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiune complementară celorlalte);
- Regenerare urbană și securitatea spațiilor publice;

Municipiul Zalău – scurtă descriere

Municipiul Zalău se află situat în N-V României și are o populație de 69.087 locuitori[24]. Este al 37-lea oraș al României, ca ordin de mărime al populației, conform statisticilor prezentate de Eurostat. Face parte din Regiunea de Nord-Vest, unde este al șaselea cel mai mare oraș, având în vedere aceleași considerente de mărime demografică. Prin poziția sa geografică, municipiul Zalău se află mai aproape de Budapesta, capitala Ungariei (382 km, distanță rutieră) decât de București (549 km, distanță rutieră).

Conform PATN Secțiunea a IV-a (NUTS 3 la nivel european), Zalău este o localitate de rang II – municipiu de importanță județeană, cu rol de echilibru în rețeaua de localități. Localitatea include municipiul Zalău și localitatea aparținătoare (satul) Stîna. Tot conform PATN, municipiul Zalău se află la confluența a 2 rețele transeuropene de transport rutier, una pe axa Oradea – Cluj Napoca (DN 1H/DN 19B), cealaltă pe axa Satu Mare – Cluj -Napoca (drumul european E81). Este singurul oraș din Regiunea de Nord-Vest care prezintă o astfel de caracteristică, ce poate constitui un avantaj competitiv, dată fiind și poziționarea geografică în centrul Regiunii de Nord-Vest (Harta 1).

Harta 1: Localizare mun. Zalău prin raportare la rețelele de transport

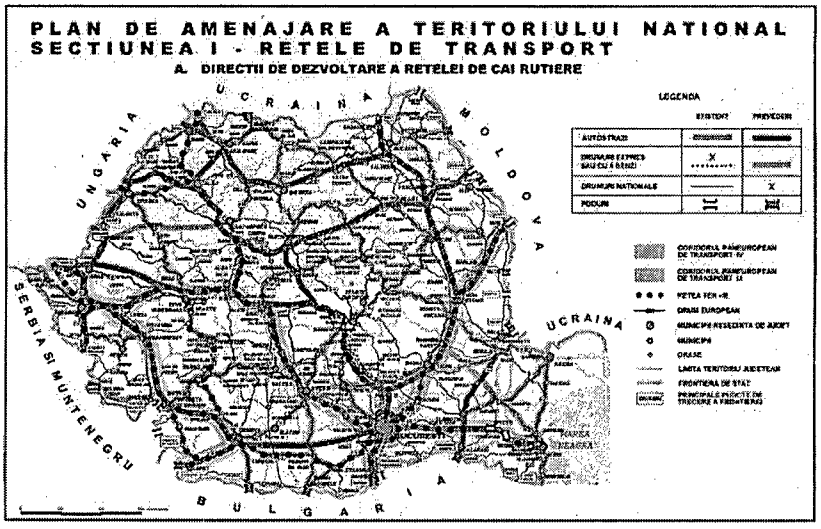

Sursa: PATN; Secțiunea căi de comunicație, *apud* PMUD mun. Zalău, 2017, p. 33

Municipiul Zalău este conectat de capitala țării la nivel rutier, dar și cu ajutorul căii ferate. Accesibilitatea rutieră ca distanță-timp este una slabă, în absența realizării Autostrăzii Transilvania. Durata unei călătorii către București este de aproximativ 8-10 ore, în vreme ce Budapesta este accesibilă în jumătate din timp

[24] Populația după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referință (2020), conform datelor INS.

(4-5 ore). Cât despre conectarea feroviară cu București, cea mai scurtă călătorie cu trenul durează aproximativ 11-12 ore (pe rutele Zalău-Cluj Napoca-București Nord sau Zalău-Jibou-București Nord). Conectarea aeriană nu este directă, municipiul neavând aeroport (mai multe detalii în secțiunea Accesibilitate).

Industria în municipiul Zalău, comparativ cu celelalte municipii din România, se remarcă prin câteva ramuri cu o contribuție importantă în ansamblul economiei naționale, așa cum sunt producția de țevi, de anvelope, conductoare de bobinaj etc. În cadrul obiectivelor industriale ale municipiului Zalău se mai produc robineți și armături industriale din fontă și oțel, mobilă și binale, cărămidă, țiglă și blocuri ceramice etc.

Accesibilitatea și conectivitatea mun. Zalău în context european și național

Atunci când analizăm poziționarea municipiului Zalău la nivel european și național, conceptele de accesibilitate și conectivitate sunt cruciale. Există numeroase definiții ale accesibilității în literatura de specialitate. Accesibilitatea este privită ca fiind ușurința cu care activitățile pot fi accesate dintr-un loc anume, prin utilizarea unor modalități de transport. Accesibilitatea într-o altă abordare este considerată drept numărul sau cantitatea posibilităților disponibile aflate mai aproape de distanța sau timpul limită de parcurs. Înzestrarea teritoriului cu elemente de infrastructură de transport reprezintă premisa pentru accesibilitate[25]. Definiția asupra căreia ne oprim în contextul analizei de față este cea care se referă la ușurința cu care este accesată o localitate anume în intervalul de o zi[26]. Autorul citat arată că gradul de accesibilitate la nivel european variază semnificativ de la o regiune la alta, dar și în funcție de sectoarele implicate și de modurile de transport care pot fi utilizate. La nivel european se conturează, din perspectiva accesibilității, regiunile dens populate ale Europei de Nord care se întind peste nordul și estul Franței, Marea Britanie, Olanda, Germania, Austria și nordul Italiei. Aceste zone sunt deservite de rețele feroviare dense și rapide care permit realizarea de călătorii de afaceri de o zi de la și către piețe extinse către transced granițele unei singure țări. De asemenea, transportul aerian de pasageri permite accesul într-o zi la majoritatea locurilor din Europa. Regiunile geografice periferice ale Europei, incluzând țările nordice, Peninsula Iberică, vestul și sudul Franței, Polonia, Ungaria și Cehia au acces pe căi aeriene într-o zi la toate zonele europene, dar transportul feroviar cu posibilitatea de retur în aceeași zi este limitat. Nu în ultimul rând, orașele majore din estul și sudul Europei au acces limitat cu retur în aceeași zi, majoritatea deplasărilor de afaceri în interiorul UE implicând șederi peste noapte. Cele mai accesibile regiuni prezintă de asemenea și cel mai larg spectru de opțiuni în ceea ce privește modurile de transport. Acest lucru

[25] Diferite definiții din literature citate în Benedek et al., 2013, Dimensiunea regională a societății, diversitatea etnoculturală și organizarea administrativ-teritorială în România, http://www.ispmn.gov.ro/uploads/ISPMNN%20WP%2051+08-nov.pdf

[26] McCann, P., The regional and urban policy of the European Union, Edward Elgar Publisher, 2015.

înseamnă că modificările cu privire la un mod specific de transport nu sunt de natură să afecteze în mod serios activitățile economice precum și cele individuale.

Din perspectiva accesibilității, poziționarea municipiului Zalău în regiunea de Nord-Vest nu este ideală. Între regiunile de dezvoltare ale României, regiunea de Nord-Vest se caracterizează printr-o accesibilitate și mobilitate redusă. Municipiul Zalău, prin poziționarea la confluența a 2 rețele transeuropene de transport rutier, compensează puțin în acest domeniu.

Accesibilitate pe căi rutiere

Teritoriul administrativ al municipiului Zalău este amplasat pe axa Cluj-Satu Mare-Petea Vama, DN1F-E81. Prin urmare, pe cale rutieră Municipiul Zalău are accesibilitate către Cluj-Napoca pe DN1F-E81, către Baia Mare pe DN1H și DN1C, către Satu Mare pe DN1F-E81 și DN19B și către Oradea pe DN1H, DN19B. Distanțele între Zalău și aceste municipii este cuprinsă între 86-117 km (Tabelul 1).

Tabel 1: Distanțe pe căi rutiere și feroviare față de alte municipii reședință de județ

Localitatea / CF / Drum	Zalău	Cluj-Napoca	Satu-Mare	Baia-Mare	Oradea
Zalău		159	124	81	185
Cluj-Napoca	86				
Satu-Mare	119				
Baia-Mare	108				
Oradea	117				

În ceea ce privește coridoarele de transport Pan-Europene, Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, implicit județul Sălaj, nu sunt traversate de aceasta. Pentru contracararea acestei situații, în prezent sunt în derulare lucrările de execuție la Autostrada Brașov-Borș, care va traversa județul Sălaj pe o lungime de 84 km, fiind prevăzute trei puncte de intersecție: Zimbor, Zalău și Nușfalău. Unitățile administrativ-teritoriale străbătute de Autostrada Brașov-Borș, în județul Sălaj sunt următoarele (de la sud-est la vest): Zimbor, Sînmihaiul Almașului, Românași, Treznea, Zalău, Meseșenii de Jos, Crasna, Boghiș, Nușfalău, Ip și Marca (Harta 2).

Harta 2: Traseul viitoarei autostrăzi A3 Cluj-Napoca - Oradea

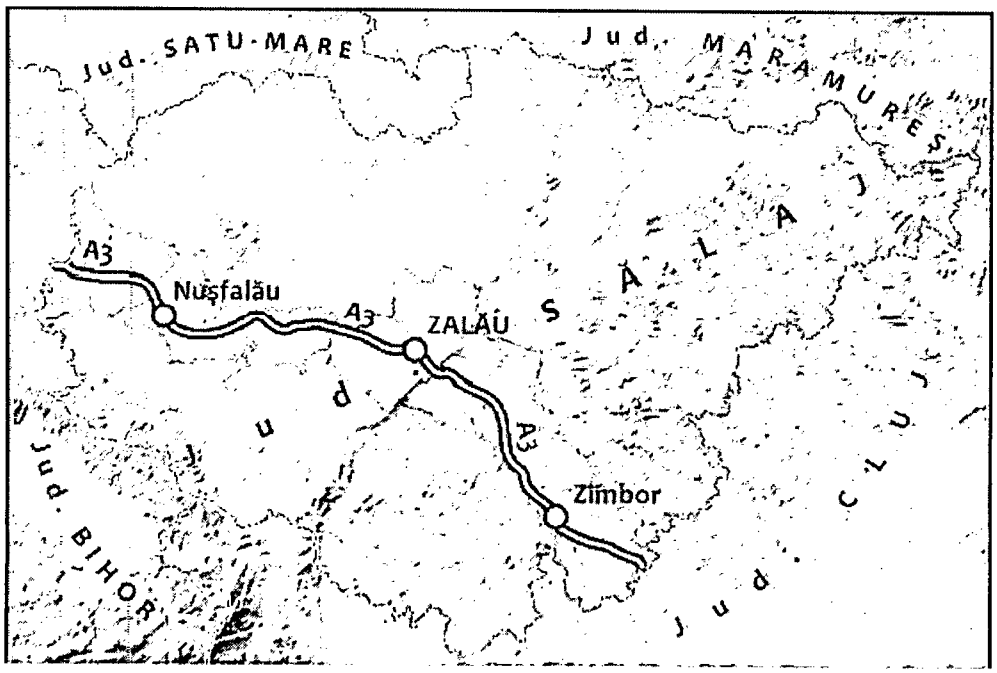

Sursa: PMUD – Mun. Zalău, 2017, p. 86

Traseul viitoarei autostrăzi A3, proiect aflat în faza de implementare, va îmbunătăți conectivitatea municipiului Zalău către: centrul Transilvaniei și municipiile Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Sighișoara, Brașov; București și granița de sud; Municipiul Oradea, vestul țării, cu acces spre Europa Occidentală.

Figura 1 de mai jos redă stadiul realizării autostrăzii A3, pe tronsonul Gilău-Borș, la nivelul lunii septembrie 2020.

Figura 1: Stadiu realizare Autostrada A3, Tronsonul Gilău-Borș (septembrie 2020)

IV.Gilau - Bors

Stadiu: Deschis partial, partial in executie si partial in licitare

Lungime: 162,52 km (aproximativ)

Termen de deschidere: Gilau - Nadaselu, inclusiv viaduct de acces, deschis in Septembrie 2018. Biharia - Bors deschis in septembrie 2020. Pentru restul sectiunilor, detalii mai jos.

Tronsonul este impartit in trei sectiuni:
- Sectiunea 3A Gilau (Cluj-Napoca Vest) - Mihaiesti (26,27 km)
- Sectiunea 3B Mihaiesti - Suplacu de Barcau (approximativ 76 km)
- Sectiunea 3C Suplacu de Barcau - Bors (60,25 km)

Sectiunea 3A Gilau - Mihaiesti se prezinta astfel:
- 3A1 Gilau - Nadaselu (9,47km) - deschisa circulatiei in Sep. 2018. Portiunea intre Gilau si Nadaselu (8,70 km, parte din sectiunea 3A) a fost deschisa in Septembrie 2018. Pentru aceasta sectiune contractul a fost semnat in aprilie 2013; constructori: UMB Spedition-Tehnostrade; cost: 258,2 milioane lei fara TVA. Viaductul de acces (0,77 km): constructor - Tirrena Scavi SpA; pret 25,6 milioane lei fara TVA.
- 3A2 Nadaselu - Mihaiesti (16,80km) - castigator desemnat in septembrie 2020: asocierea Spedition UMB SRL - Tehnostrade SRL - Electromontaj SA; perioada de proiectare 12 luni, perioada de executie 24 de luni, pret (impreuna cu sectiunea Mihaiesti - Zimbor): 1,39 miliarde lei fara TVA. Contract semnat in Sep 2020. Termen deschidere: 2023

Sectiunea 3B Mihaiesti - Suplacu de Barcau se prezinta astfel:
- 3B1 Mihaiesti - Zimbor (13,26km) - castigator desemnat in septembrie 2020: asocierea Spedition UMB SRL - Tehnostrade SRL - Electromontaj SA; perioada de proiectare 12 luni, perioada de executie 24 de luni, pret (impreuna cu sectiunea Nadaselu - Mihaiesti): 1,39 miliarde lei fara TVA. Contract semnat in Sep 2020. Termen deschidere: 2023
- 3B2 Zimbor - Poarta Salajului (13,26km) - Constructor: Asocierea SA&PE Construct SRL - Spedition UMB SRL - Tehnostrade SRL. Pret: 660.405.395,28 lei fara TVA. Durata: 12 luni pentru proiectare, 24 luni pentru executie. Contract semnat in iunie 2020. Termen de deschidere 2023.
- 3B3 Poarta Salajului - Zalau - in curs de licitare
- 3B4 Zalau - Nusfalau - in curs de licitare
- 3B5 Nusfalau - Suplacu de Barcau (13,55km) - Contract semnat in Septembrie 2020. Constructor selectat: Nurol Insaat Ve Ticaret AS. Pret: 384.138.897,69 lei fara TVA. Durata: 6 luni pentru proiectare, 18 luni pentru executie. Termen deschidere: 2022.

Sectiunea 3C Suplacu de Barcau - Bors se prezinta astfel:
- 3C1 Suplacu de Barcau - Chiribis (26,35km). In curs de re-licitare.
- 3C2 Chiribis - Biharia (29,55km). Contract semnat in iunie 2020 cu Asocierea Trameco SA - Vahostav-SK a.s. - Drumuri Bihor SA - Drum Asfalt SRL - East Water Drillings SRL; cost 326,51 milioane lei (fara TVA), termen proiectare 6 luni, termen de executie 18 luni. Termen deschidere: 2022.
- 3C3 Biharia - Bors (5,35km). Sectiune deschisa in septembrie 2020. Contract semnat in Decembrie 2018 cu Asocierea Trameco SA - Vahostav-SK a.s. - Drumuri Bihor SA - Drum Asfalt SRL - East Water Drillings SRL; cost 134,22 milioane lei (fara TVA).

Sursa: http://www.130km.ro/a3.html#lista

La nivel regional, municipiul Zalău este traversat:

- pe direcția sud-est – nord-vest de DN1F/E81, relaționându-se cu comunele Românași, Sânmihaiu Almașului, Zimbor (DN1G) și județul Cluj, respectiv cu comunele Hereclean, Bocșa, Sărmășag, Bobota și județul Satu-Mare;
- la nord de DN1H, relaționându-se cu comunele Crișeni, Mirșid, orașul Jibou (DN1G) și județul Maramureș, respectiv comunele Hereclean, Vârșolț, orașul Șimleul Silvaniei, comuna Nușfalău (DN19B) și județul Bihor;

- pe direcția sud-vest – nord-est de DJ191C relaționându-se cu comunele Crasna și Meseșenii de Jos, respectiv cu comunele Mirșid și Creaca;
- la sud de DJ108R relaționându-se comuna Agrij (DJ108A) și județul Cluj;
- la sud-est de DC73 relaționându-se cu satul aparținător Stâna.

Harta 3: Încadrarea în rețeaua de transport națională

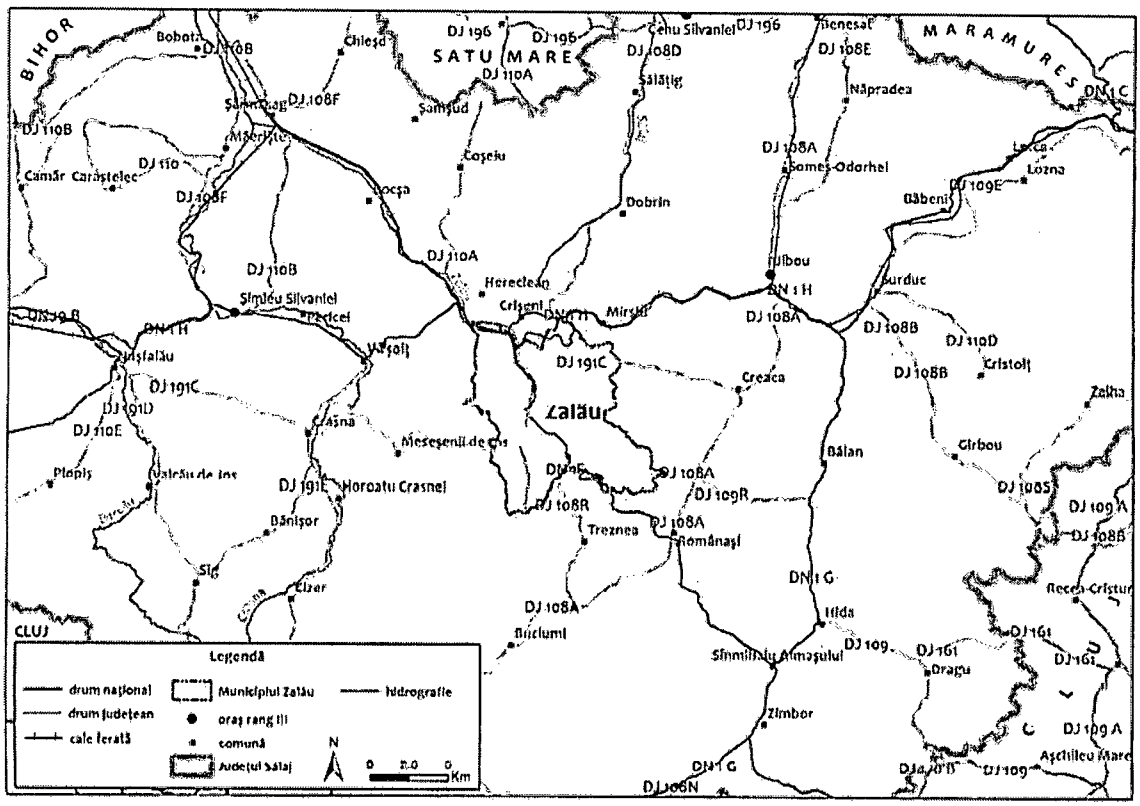

Sursa: Plan de Mobilitate Urbană Durabilă – Mun. Zalău, 2017, p. 87

Poziția mun. Zalău în privința accesibilității rutiere, comparat cu restul orașelor municipii reședință de județ, este ilustrată de Harta 4 de mai jos.

Harta 4: Accesibilitatea localităților conform valorilor Indicelui de Dezvoltare Teritorială

Indicator 9 - Accesibilitate rutiera

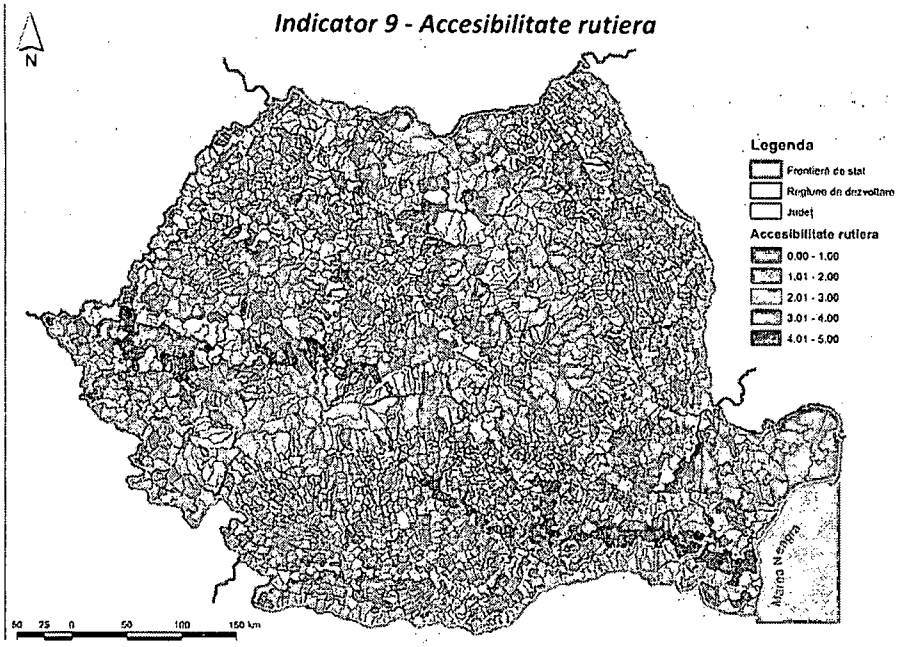

Sursa: Strategia de dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 118

Tabel 2: Distanțe pe căi rutiere și feroviare față de alte localități de rang IV – reședințe de comune

Localitatea / CF / Drum	Zalău	Meseșenii de Jos	Agrij	Românași	Creaca	Mirșid	Crișeni	Hereclean
Zalău						11		
Meseșenii de Jos	12							
Agrij	21							
Românași	20							
Creaca	17							
Mirșid	14							
Crișeni	9							
Hereclean	10							

Accesibilitate pe cale aeriană

Regiunea de Nord-Vest dispune de un număr mare de aeroporturi comparativ cu alte regiuni europene, însă acest lucru se datorează mobilității reduse intraregionale. În regiune există un număr de 4 aeroporturi: Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Satu Mare, dintre care primele trei sunt cuprinse în rețeaua TEN-T globală. Dintre acestea, Aeroportul Internațional Cluj-Napoca preia peste 70% din traficul total de pasageri din regiune. Traficul internațional de pasageri deține 81,7% din total pasageri, restul de

18,3% fiind pasageri pe rute interne fapt care atestă potențialul de „hub" pentru jumătatea nordică a României a acestui aeroport, al doilea aeroport al țării după Aeroportul Internațional „Henri Coandă" București, în ceea privește traficul de pasageri. Traficul aerian de pasageri la nivelul celorlalte aeroporturi din regiune Oradea – doar 7% din total pasageri la nivel de regiune, Satu Mare și Baia Mare rămân reduse ca și volum și sunt destinate aproape exclusiv rutelor interne[27].

Municipiul Zalău se află la o distanță de peste 50 de km de toate aceste aeroporturi: 84 km față de aeroportul din Cluj-Napoca, 85 km de cel din Baia Mare, 91 km de cel din Satu Mare și 118 km de cel din Oradea (distanță pe cale rutieră, a se vedea Harta 2). Simpla prezență a aeroporturilor nu înseamnă neapărat accesibilitate și/sau conectivitate crescute pentru Zalău. Accesul la un aeroport trebuie evaluat din perspectiva Zalăului și prin referință la celelalte tipuri de transport care permit interconectarea cu aeroporturile din Regiunea de Nord-Vest.

Harta 5: Aeroporturi din rețeaua Ten-T și zone de accesibilitate sub 50 km în regiunea de Nord-Vest

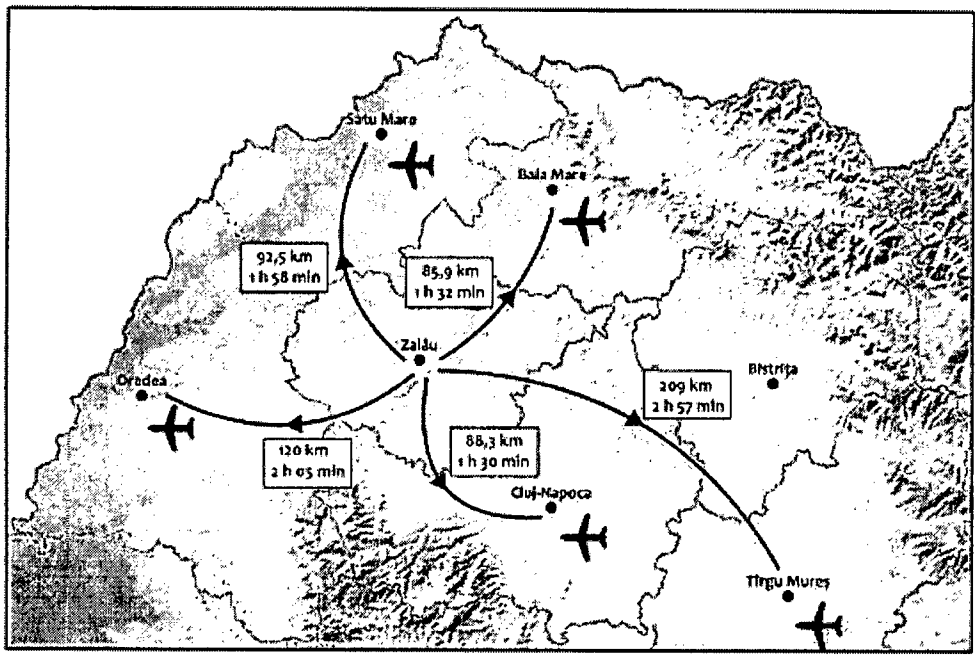

Sursa: Sursa: Plan de Mobilitate Urbană Durabilă – Mun. Zalău, 2017, p. 130

Accesibilitate pe căi feroviare

[27] Planul de dezvoltare al regiunii Nord-Vest, 2021-2027, draft supus consultării publice, online disponibil la https://www.nord-vest.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/, p. 69.

Municipiul Zalău este traversat de CF412 (Carei-Şărmăşag-Zalău Nord-Jibou), linie nemodernizată şi sub standardele Uniunii Europene, aflându-se la 88 km de Carei şi 23 km de Jibou. Din punctul de vedere al reţelei de transport feroviar, municipiul Zalău nu reprezintă un punct de interes, principalul nod feroviar din judeţ fiind la Jibou. Legăturile pe calea ferată cu judeţele învecinate sunt deficitare atât cantitativ, cât şi din punct de vedere calitativ (a se vedea Harta 6). Pe calea ferată, Zalăul se află la 159 km de Cluj-Napoca, la 81 km de Baia Mare şi la 124 km de Satu Mare. Rezultă astfel, o îngreunare a utilizării transportului feroviar pentru conectarea municipiului Zalău cu alte oraşe mari din România datorită calităţii deficitare şi cantităţii reduse ale acestui tip de deplasare.

Harta 6: Reţeaua de căi ferate din România

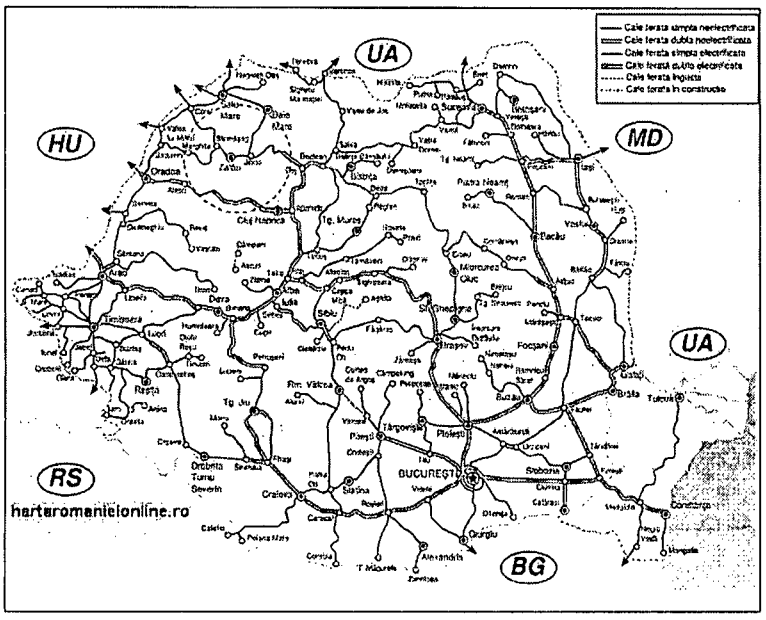

Sursa: Plan de Mobilitate Urbană Durabilă – Mun. Zalău, 2017, p. 124

În judeţul Sălaj există 183 de kilometri de linii de cale ferată, în totalitate linii cu ecartament normal, în totalitate neelectrificată. Dintre acestea, 150 de kilometri sunt cu o cale, iar 33 de kilometri cu două căi. Conform strategiei de dezvoltare a căilor ferate, cuprinsă în HGR nr. 817/2005, în judeţul Sălaj, în perioada 2007-2013, nu au fost prevăzute lucrări de investiţii importante în domeniul feroviar. Gara Zalău s-a aflat însă în proces de modernizare, în cadrul unui proiect care cuprinde 16 staţii propuse spre modernizare, în cadrul Programul Operaţional Sectorial Transport 2007-2013.

Dezvoltarea în mică măsură a lucrărilor de întreţinere a infrastructurii şi modernizare a materialului rulant (învechit şi insuficient atât din punct de vedere cantitativ, cât şi calitativ), a alterat în mod semnificativ transportul feroviar, atât din punct de vedere al calităţii, cât şi al siguranţei, infrastructura feroviară situându-se sub nivelul standardelor Uniunii Europene.

Infrastructura nemodernizată și subdezvoltată, afectează siguranța și calitatea (timpi de deplasare mari), generând presiuni pe infrastructura rutieră și înrăutățind mobilitatea în cadrul regiunii. Principalele probleme rămân însă legăturile interjudețene deficitare și existența a multor zone cu restricții de viteză. În ceea ce privește lungimea liniilor electrificare, regiunea se situează pe ultimul loc la nivel național, acest lucru însemnând o pondere de cca. 4% din întreaga rețea națională de căi ferate[28].

Aceste deficiențe se reflectă într-o scădere constantă a numărului mediu lunar de călători care tranzitează gara CFR Zalău Nord începând cu anul 2011[29].

Mai trebuie menționat că în ceea ce privește conexiunea la rețeaua de transport TEN-T feroviară, municipiul Zalău nu are acces în mod direct la aceasta.

Cel de-al doilea concept analizat în această secțiune este cel de conectivitate, care are o sferă mai largă de cuprindere decât accesibilitatea[30]. Termenul de conectivitate a apărut în literatura de specialitate odată cu dezvoltarea așa-numitelor orașe globale. Dimensiunile conectivității urbane sunt măsurate, similar cu cele ale accesibilității, în termeni de mișcări/fluxuri de bani, informații, idei, oameni și bunuri/mărfuri precum și posibilitatea de a lua decizii discreționare cu privire la aceste aspecte în anumite orașe. Factorii care sunt legați de nivelul conectivității urbane includ, în principal, numărul de companii multinaționale localizate în orașe (mai specific sediile centrale ale acestora), precum și centrele lor de cercetare. Mărimea orașelor precum și diversitatea sectorială a economiei joacă un rol mai limitat, importantă fiind însă poziționarea orașelor în cadrul sistemului de transport aerian global (este în strânsă legătură cu distribuția sediilor centrale ale companiilor multinaționale). Deoarece mărimea orașelor nu joacă un rol esențial în conectivitate, la nivel european se fac eforturi sporite pentru a crește conectivitatea orașelor secundare. Se estimează că 23% din orașele Europei au potențialul de a crea regiuni metropolitane transfrontaliere (orașe aflate la graniță și care permit naveta).

La nivel european se vorbește în contextul dezvoltării teritoriale și a conectivității de o Europă policentrică, care permite ca toate categoriile de orașe să se dezvolte și să fie integrate în rețeaua urbană europeană. Agenda teritorială 2030, sub obiectivul 1: O Europă justă, care oferă perspective viitoare pentru toate locurile și oamenii, include două sub-obiective care vizează dezvoltarea teritorială echilibrată și policentrică și anume:

1a. Europa echilibrată: Dezvoltare teritorială mai bine echilibrată, utilizând diversitatea Europei

Diversitatea teritorială a Europei oferă un potențial considerabil de dezvoltare. Acest lucru poate contribui la o dezvoltare teritorială mai echilibrată, contracarând concentrarea excesivă în Europa, consolidând polii

[28] Plan de Mobilitate Urbană Durabilă – Mun. Zalău, 2017, p. 125

[29] Date furnizate de SNCFR – Gara Zalău

[30] McCann, P., The regional and urban policy of the European Union, Edward Elgar Publisher, 2015, pp. 32-33.

de creştere secundari şi reducând inegalităţile dintre oameni şi între locuri. Cooperarea în reţelele policentrice ale oraşelor şi regiunilor contribuie la răspândirea potenţialului de dezvoltare mai uniform.

Polarizarea între centrul Europei şi periferia sa, între capitalele, zone metropolitane, oraşe, zone rurale şi zonele cu specificităţi geografice şi demografice subminează o dezvoltare teritorială mai bine echilibrată. Mai ales, oraşele mici şi mijlocii au un potenţial subexploatat de a amortiza polarizarea. Acestea joacă un rol crucial în dezvoltarea economică şi bunăstarea socială la nivel regional, în special în ceea ce priveşte accesibilitatea naţională şi internaţională şi accesul adecvat la servicii la nivel local şi regional. Reţelele policentrice pot contribui, de asemenea, la un transport mai durabil, inclusiv înlocuirea zborurilor pe distanţe scurte, acolo unde este cazul[31].

1b. Regiuni funcţionale: Dezvoltare locală şi regională, mai puţine inegalităţi între locuri

Oraşele de toate dimensiunile sunt motoare ale dezvoltării economice şi sociale şi locuri atractive pentru a locui, a munci, a vizita şi a investi. Cooperarea şi crearea de reţele în interiorul şi între oraşe, oraşe şi zonele înconjurătoare din aceeaşi regiune funcţională creează perspective de dezvoltare pentru toate locurile. Astfel de regiuni funcţionale trec peste delimitările administrative existente, diferă în funcţie de caracterul funcţional şi de interconectare, sunt extrem de dinamice şi se pot schimba în timp. Factorii de decizie din oraşe care privesc dincolo de graniţele lor administrative către regiunile funcţionale şi cooperează cu zonele înconjurătoare pot ajuta locurile lor să servească drept motor pentru creşterea intraregională.

Europa are o mare diversitate de zone urbane, periurbane, rurale, periferice şi cu o populaţie redusă. Unele dintre acestea suferă de segregare sau se confruntă cu depopulare severă. Dezvoltarea lor este strâns legată de caracteristicile lor locale unice şi de relaţiile cu alte locuri, accesibilitatea şi accesul la servicii publice, oportunităţi de educaţie şi conexiuni la internet, activităţi economice diversificate şi antreprenoriat, precum şi funcţiile lor ecologice şi serviciile ecosistemice[32].

Există şi o recentă viziune europeană pentru 2050 privind o dezvoltare policentrică şi care cuprinde 3 scenarii[33]:

- **Scenariul A** care favorizează marile metropole (cele 76 MEGA) şi se bazează pe creşterea şi dezvoltarea pieţei şi sporirea competitivităţii la nivelul UE. În acest scenariu este evidenţiat doar Bucureştiul ca element nodal în estul Europei pe o virtuală axă nord- sud de la Varşovia la Atena, prin Sofia. Timişoara este marcată, dar nerelaţionată cu alte capitale sau centre urbane mari.

[31] Territorial agenda 2030, Draft iulie 2020, online disponibil la https://www.territorialagenda.eu/documents.html, p. 10(17)
[32] Ibidem, p. 11(17)
[33] Making Europe Open and Polycentric. Vision and Scenarios for the European Territory towards 2050, EU, sept. 2014.

- **Scenariul B** care promovează rețelele secundare de orașe și se bazează mai mult pe prioritățile ESPD[34] și ale Agendelor Teritoriale din 2007 și 2011 privind o dezvoltare echilibrată și policentrică. În scenariul B, la nivelul României, capitala apare conectată la o serie de poli regionali precum Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova, Constanța, Iași, Brăila-Galați. O legătură apare și ale Agendelor Teritoriale din 2007 și 2011 privind o dezvoltare echilibrată și policentrică. În scenariul B, la nivelul României, capitala apare conectată la o serie de poli regionali precum Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova, Constanța, Iași, Brăixtrem polarizator al Bucureștiului care rămâne o placă turnantă.
- **Scenariul C** care favorizează orașele mici și regiunile mai puțin dezvoltate și o rețea mozaicată de teritorii urbane și rurale care ar răspunde la provocările climatice și energetice și la promovarea orașelor mici și mijlocii ca centre de regiuni reziliente[35].
- Scenariul C indică pentru România o dezvoltare intra-regională cu inter-conectări la nivelul regiunilor Nord-est – Sud-est și Vest – Sud-vest. Bucureștiul pierde din importanță, dar se relaționează cu zona sudică și sud-Dunăreană[36].

Zalăul ar fi avantajat în mod evident de scenariul C sau de o combinație între cele 3 scenarii, dar care să insiste pe rolul orașelor mici și al regiunilor mai puțin dezvoltate. Zalăul nu se încadrează în prezent în categoria orașelor secundare vizate de Uniunea Europeană cu această politică de dezvoltare spațială, situație îngreunată și de caracterul rural al județului Sălaj. Cu toate acestea, pe termen mediu și lung, poziționarea în sfera de influență a două centre urbane din România precum și apropierea relativă de aeroporturi poate crește conectivitatea Zalăului. De asemenea, poziționarea în relativa apropiere de granița cu Ungaria poate reprezenta un avantaj.

Harta 7: Scenariul C care vizează orașele foarte mici și regiunile mai puțin dezvoltate

[34] European Spatial Development Perspective (Perspectiva Europeană cu privire la Dezvoltarea Spațială) - reprezintă un cadru de politică publică potrivit pentru politicile sectoriale ale Uniunii și ale statelor membre care au un impact spațial, și de asemenea pentru autoritățile regionale și locale, fiind orientată spre atingerea unei dezvoltări echilibrate și durabile a teritoriului european.

[35] Folosit într-o varietate de domenii de la psihologie și până la inginerie, termenul de *reziliență* nu are o definiție unanim acceptată. În mod tipic, se referă la abilitatea indivizilor, sistemelor, comunităților etc. de a-și reveni după o situație perturbatoare, întorcându-se fie la starea pre-stres sau la o condiție post-stres modificată (a se vedea Pendall, R., Foster, K. și Cowell, M., "Resilience and Regions: Building Understanding of the Metaphor." *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 2010 3 (1): 71-84). Reziliența regională se referă la abilitatea unei regiuni de a-și reveni după o situație de stres – este vorba fie de un factor perturbator cu acțiune unică, de exemplu un cutremur sau închiderea unei fabrici sau de o stare de stres continuă, de exemplu declin economic cronic. În cadrul acestei teorii a rezilienței regiunilor, cercetătorii acceptă că regiunile sunt capabile de adaptări și transformări, provocarea pentru decidenții publici fiind de a identifica condițiile și intervențiile care favorizează reziliența.

[36] Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea rețeaua de localități, etapa a III-a, pp. 31-32.

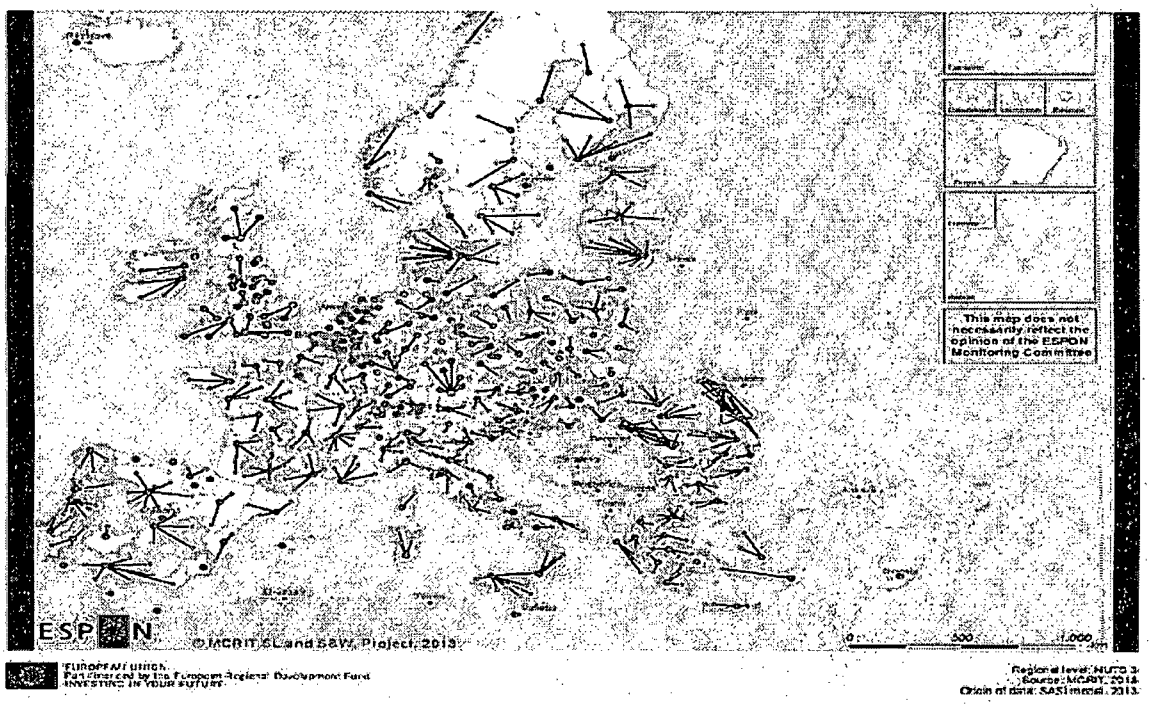

Sursa: Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secţiunea reţeaua de localităţi, etapa a III-a, p. 32

În încheierea acestei secţiuni credem că este oportun să mai prezentăm un index calculat pentru întreaga ţară şi care este inclus în Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, orizont 2035. Acest index poartă numele de Index de coeziune teritorială la nivel naţional, fiind calculat pe baza Indexului de dezvoltare teritorială. Acest Index de coeziune teritorială include şi aspecte care se leagă de accesibilitate şi conectivitate (în sensul discutat mai sus), acoperind însă o plajă mai largă de aspecte, precum accesibilitatea populaţiei la sistemul medical. Îl menţionăm aici pentru că se suprapune parţial peste aspectele de accesibilitate şi conectivitate discutate în această secţiune şi deoarece oferă o imagine comparativă cu privire la situaţia mun. Zalău la nivel naţional. Harta 8 evidenţiază că deşi situaţia mun. Zalău este relativ bună din perspectiva coeziunii, lipsa conectivităţii plasează municipiul într-o poziţie de insulă la nivelul judeţului. Se observă cu uşurinţă că oraşul nu e conectat la un lanţ sau coridor de alte comunităţi dezvoltate la fel de bine.

Harta 8: Coeziunea teritorială conform valorilor Indexului de dezvoltare teritorială

Sursa: Strategia de dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 117

Rolul municipiului Zalău la nivelul rețelei urbane naționale, regionale și județene

La nivel național, Secțiunea a IV-a din PATN, Rețeaua de localități, este în prezent în proces de actualizare. Conform ultimei variante de lucru disponibile, unitățile administrativ-teritoriale de bază se clasifică după criterii administrative și funcționale astfel:

a) **clasa A: capitala României** – municipiul București;
b) **clasa B: municipii poli regionali** (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege);
c) **clasa C: municipii reședință de județ, altele decât cele prevăzute la lit. b)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
d) **clasa D: municipii, altele decât cele prevăzute la lit. a), b) și c)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
e) **clasa E: orașe** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

f) **clasa F: comune poli rurali** – (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege);
g) **clasa G: comune periurbane** – acele comune situate în cadrul zonelor urbane funcționale (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege); și
h) **clasa H: comune, altele decât cele prevăzute la lit. f) și g)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Conform acestei clasificări, mun. Zalău se încadrează în clasa C; el nu îndeplinește cele două criterii cumulate prevăzute în proiectul de lege pentru a fi municipiu pol regional și anume să aibă peste 150.000 de locuitori[37]; să atragă peste 15% din populația stabilă a județului, cu excepția reședinței de județ, pentru muncă[38]. Propunerea mai veche de modificare a PATN, inclusă în versiunea inițială a SIDU Zalău 2016-2023 plasa Zalăul în categoria a IV-a de orașe, alături de alte 16 municipii reședință de județ precum Alba Iulia, Bistrița, Slatina, Tulcea etc., având o importanță județeană, transfrontalieră, constituindu-se în pol principal la nivel județean. Această descriere este în continuare aplicabilă, chiar dacă sistemul ierarhiei urbane este modificat prin actualul proiect de lege pentru aprobarea Secțiunii a IV-a din PATN.

Mun. Zalău, reședința județului Sălaj, este situat în zona centrală a județului, în bazinul hidrografic al râului Zalău, la contactul depresiunii cu același nume cu Culmea Meseșului. Cu o suprafață totală de 90,09 km^2, teritoriul administrativ al municipiului include și localitatea Stîna, așezare situată la sud-est de Meseș, în bazinul hidrografic al Agrijului. Municipiul este dominat la SE de Măgura Stânii (716 m), la E de Dealul Peringaral, la N de Dealul Ceacău (410 m), iar la SV de Dealul Labului (403 m). Municipiul Zalău se învecinează în partea de V cu comuna Meseșenii de Jos, în partea de NV cu comuna Hereclean, în partea de N cu comuna Crișeni, în NE cu comuna Mirșid, în E cu comuna Creaca, în SE cu comuna Românași, iar în S cu comunele Treznea și Agrij (a se vedea Harta 9).

În perioadele anterioare de planificare la nivelul regiunii de Nord-Vest, municipiul Zalău a fost inclus în UTP 1 (Unitate de planificare teritorială) – zona Meseș. Acest UTP includea teritoriile administrative ale municipiului Zalău și ale comunelor: Crișeni, Hereclean, Treznea, Românași, Agrij, Buciumi, Vîrșolț, Dobrin, Meseșenii de Jos, Horoatu Crasnei, Cizer și Bănișor. Aceste unități administrativ-teritoriale au fost incluse în urma consultării Comitetului Județean de Planificare, precum și a grupurilor de lucru[39]. În Planul de

[37] Populația după domiciliu.

[38] Populația ocupată, după localizarea geografică a locului de muncă.

[39] La nivelul Regiunii Nord-Vest (Transilvania de Nord) a fost elaborată o metoda de zonare a teritoriului Regiunii în unități teritoriale de planificare (UTP). În acceptiunea ADR Nord-Vest, UTP-urile corespund unor zone având anumite caracteristici comune precum și o funcționalitate unitară. Astfel UTP-ul se poate individualiza printr-o identitate istorică și socio-culturală comună, tradiții etno-folclorice similare, prin gravitația în jurul aceluiași centru de influență, prin relații strânse de colaborare economică între localitățile componente etc. La nivelul unor UTP-uri pot fi deja constituite asociații între unitățile administrativ-teritoriale componente, altele pot avea doar un caracter informal. UTP-ul este compus din mai multe unități administrativ-teritoriale (sate, comune și orașe) fără ca limitele sale să țină cont neapărat de granițele județene. De asemenea UTP-urile pot diferi sensibil din punct de vedere al populației sau a mărimii teritoriului pe care îl delimitează. În baza acestor criterii au fost identificate un număr de 41 de UTP-uri în Regiunea Nord-Vest. Ulterior, aceste criterii au fost dezvoltate într-o metodă de validare

dezvoltare a regiunii de Nord-Vest aferent orizontului 2021-2027, acest concept de UTP-uri a fost abandonat (nu mai există referire la el). Acest lucru nu înseamnă însă că localităţile identificate anterior nu împărtăşesc anumite caracteristici similare.

Harta 9: Localizare şi relaţii de vecinătate pentru municipiul Zalău, jud. Sălaj

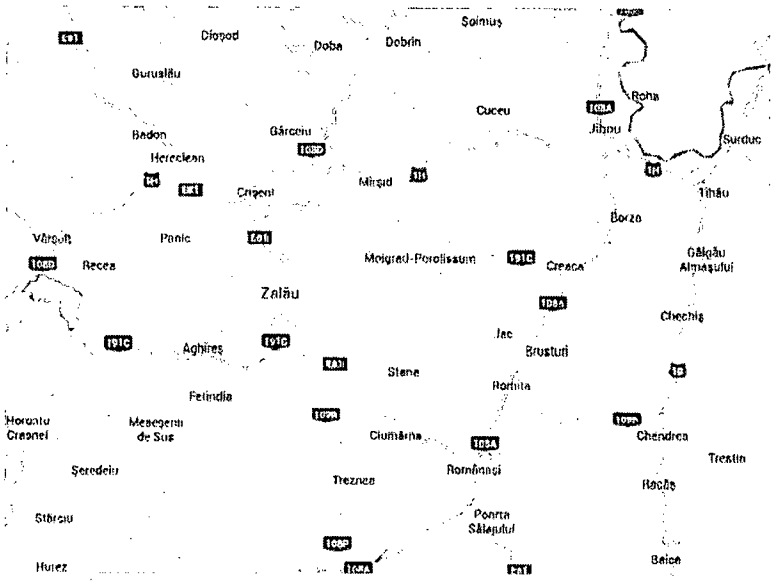

Sursa: https://www.google.ro/maps/@47.1913663,22.9265566,11z

La nivelul regiunii Nord-Vest, judeţul Sălaj prezintă câteva caracteristici ale profilului spaţial-teritorial care trebuie avute în vedere la conturarea profilului strategic şi a strategiei integrate de dezvoltare urbană a mun. Zalău. Dintre acestea menţionăm: a) Caracterul preponderent rural al judeţului, similar cu al altor două judeţe din regiune şi anume Bistriţa-Năsăud şi Maramureş. Trebuie menţionat că judeţul Sălaj are, după judeţul Bistriţa-Năsăud, al doilea cel mai mic indice de urbanizare din regiunea de Nord-Vest (38,42% - Bistriţa-Năsăud, 39,74% - Sălaj). b) O mărime relativ redusă a comunelor, în apropierea unei medii judeţene de puţin peste 2500 de locuitori. Ne aflăm în prezenţa unei fragmentări administrative semnificative, numeroase comune întâmpinând dificultăţi în ceea ce priveşte sustenabilitatea financiară. c) Reţea de aşezări urbane caracterizată prin numărul mic de oraşe şi municipii, respectiv 4, dintre care 1 oraş se află mult sub pragul de 10.000 de locuitori (Cehu Silvaniei – 7.519 locuitori), 1 oraş puţin sub 12.000

a UTP-urilor care a luat în considerare şi alte criterii vizând atât componenţa naturală (relief, resurse naturale, protecţia patrimoniului natural etc.) cât şi componenta antropică, de susţinere (structura şi dinamica populaţiei, dezvoltarea aşezărilor, accesibilitate, dezvoltarea infrastructurilor tehnico-edilitare, infrastructurile de comunicaţii etc.). În cadrul fiecărui UTP a fost identificat un pol de dezvoltare – un centru urban, a cărui evoluţie economică poate antrena creşterea sau declinul întregii zone. Aceşti poli pot fi ierarhizate în funcţie de capacitatea lor de antrenare – fapt surprins prin noţiunea de rang al polului de dezvoltare identificat în Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii Nord-Vest.

locuitori (Jibou – 11.697 locuitori) și 1 oraș care depășește 15.000 locuitori (Șimleu Silvaniei – 17.305 locuitori)[40]. Concluzionând, putem spune că, exceptând Zalăul, orașele județului Sălaj sunt foarte mici (Cehu Silvaniei nu respectă pragul minim stabilit de Legea nr. 100/2007 pentru a putea fi declarat în prezent oraș) și mici. d) Un nivel relativ scăzut de dezvoltare pentru comunitățile rurale din județ (48[41], pe baza IDSL – Indice dezvoltare socială locală, dezvoltat de sociologul D. Sandu), precum și o diferență semnificativă între mediul rural și cel urban (88 folosind tot IDSL). Acest lucru se traduce printr-o capacitate limitată a comunităților rurale de a se conecta cu orașul și de a profita de forța polarizatoare a acestuia (a se vedea Figura 2).

Figura 2: Dezvoltarea socială a județelor pe medii de rezidență (urban versus rural)

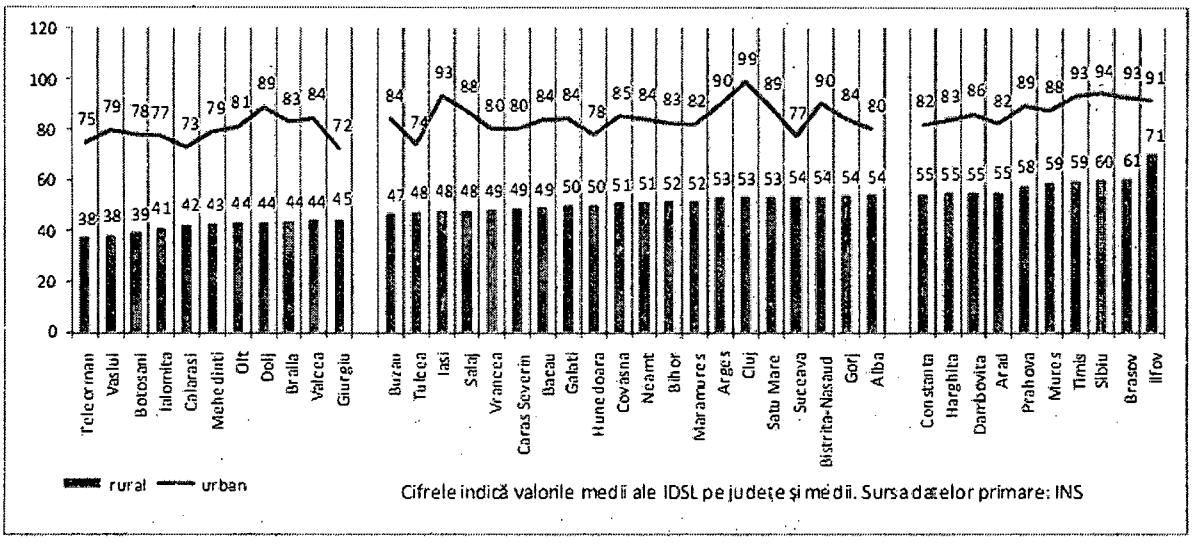

Sursa: Sandu, D., 2010, Disparități sociale în dezvoltarea și politica regională din România, http://documents.tips/documents/disparitati-sociale.html

Tabelul 3 de mai jos oferă o imagine completă privind indicatorii urbanizării la nivelul județului Sălaj. În literatura de specialitate se discută despre relația strânsă care există între urbanizare și nivelul de dezvoltare economică a unei regiuni sau țări – aproape fără excepție un grad ridicat de dezvoltare economică nu poate fi atins în absența unei urbanizări semnificative. Acest lucru are un impact important asupra municipiului Zalău și a modului în care acesta își construiește strategia de dezvoltare locală. Constrângerile de dezvoltare care există datorită caracterului rural al județului nu pot fi ignorate, dar ele pot fi transformate uneori în oportunități.

[40] Date oferite de INS la 1 ianuarie 2020.

[41] Scor factorial pentru stocul de educație, speranța de viață la naștere, vârsta medie a populației adulte și indicele capitalului material.

Tabel 3: Indicatori ai urbanizării pe județe, regiunea de Nord Vest (2018)

	Număr de orașe	Populație urbană 2018	Indice de urbanizare (%)	Mărimea medie a unui oraș
România	320	10.503.470	53.78	32823.34
Nord-Vest	**43**	**1.341.966**	**52.40**	**31208.51**
Bihor	10	275.860	48.90	27586.00
Bistrița-Năsăud	4	107.619	38.42	26904.75
Cluj	6	459.231	65.16	76538.50
Maramureș	13	265.199	57.23	20399.92
Satu Mare	6	149.097	44.55	24849.50
Sălaj	4	84.960	39.74	21240.00

Sursa: Planul de dezvoltare al regiunii Nord-Vest, 2021-2027, draft supus consultării publice p. 24

O altă problemă semnificativă care trebuie luată în calcul atunci când se dezvoltă SIDU pentru municipiul Zalău este legată de poziționarea acestuia în raport cu ariile de polarizare și fluxurile dominante aparținând unor centre urbane mari. În cadrul Planului de dezvoltare regională al Regiunii de Nord-Vest 2021-2027[42], prin aplicarea modelului Reilly-Converse, s-a determinat că există:

- un oraș cu servicii complexe de importanță regională - Cluj-Napoca – care generează fluxuri dominante cu o serie de orașe mari și medii, din regiunile de dezvoltare Nord-Vest (Baia Mare, Zalău, Bistrița, Dej, Gherla, Turda), Centru (Târgu Mureș) și Vest (Deva și Hunedoara). Aria de polarizare a municipiului Cluj-Napoca este una regională și cuprinde teritorii extinse din județele: Cluj, Sălaj, Maramureș, Bistrița-Năsăud, Mureș, Alba, Hunedoara. Municipiul Zalău se află într-o relație de subordonare față de municipiul Cluj-Napoca, care polarizează întreaga regiune.

- un oraș cu servicii complexe de importanță sub-regională – Oradea – legat prin fluxuri importante de 4 orașe mari și mijlocii, două din Regiunea Nord-Vest (Satu Mare și Zalău), iar celelalte din regiunea Vest (Arad și Timișoara, ultimul cu statut de centru regional, ca și Cluj- Napoca). Aria de polarizare a municipiului Oradea cuprinde județul Bihor, partea de nord a județului Arad, partea de sud a județului Satu Mare și partea de vest a Sălajului. Ca și în cazul orașului Cluj-Napoca, Zalăul este bine conectat pe cale rutieră cu Oradea, prin intermediul a două drumuri europene E 81 și E 60.

- 2 orașe cu servicii mixte, de importanță sub-regională – Baia Mare și Satu Mare. Baia Mare este legat printr-un flux dominant de Cluj-Napoca, Satu Mare este interconectat cu Oradea. Ambele orașe au o arie de polarizare relativ extinsă. Astfel, municipiul Baia Mare polarizează, prin sinapse locale, întreaga suprafață a județului Maramureș, partea de est a județului Satu Mare și nordul județului Sălaj. Municipiul Satu Mare are o arie de polarizare ce se restrânge la suprafața județului cu același nume.

[42] Planul de dezvoltare al regiunii Nord-Vest, 2021-2027, draft supus consultării publice, pp. 21-22

- 4 orașe, cu servicii mixte, de importanță județeană – Bistrița, Zalău, Turda și Sighetu-Marmației. Municipiile Bistrița, Zalău și Turda sunt legate de centru regional de la nivel superior – Cluj-Napoca, în timp ce Sighetu-Marmației cu polul sub-regional Baia Mare. Ariile de polarizare ale acestor centre urbane sunt mai puțin extinse, rezumându-se la teritoriul județului din care fac parte. Singura excepție notabilă este municipiul Turda, a cărui poziționare geografică face ca influența sa să fie dominantă în nordul județului Alba și în vestul județului Mureș. Eforturile municipiului Zalău, cel puțin pe termen mediu și scurt, trebuie să fie direcționate înspre consolidarea legăturilor cu zonele rurale adiacente și restul orașelor din județul Sălaj.

Examinând clasificarea propusă mai sus, putem concluziona că municipiul Zalău are avantajul de a fi localizat în aria de polarizare a două orașe importante – unul, pol regional – Cluj-Napoca, iar altul pol sub-regional – Oradea. Municipiul Zalău la rândul său are o arie proprie de polarizare care e însă limitată la nivelul județului Sălaj. Strategia de dezvoltare teritorială a României descrie orașele de tipul municipiului Zalău ca poli metropolitani cu potențial regional limitat (Harta 10).

Harta 10: Tipologie a localităților urbane și a arii potențiale de polarizare

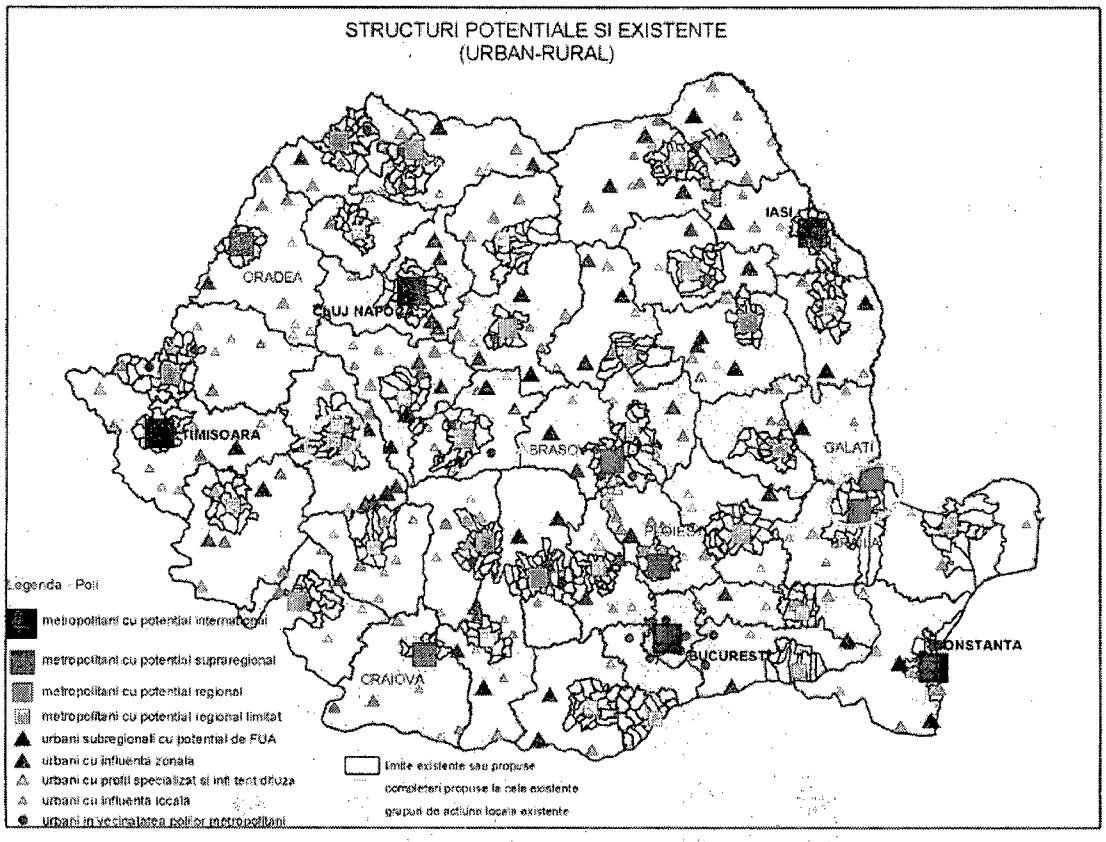

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2014, iunie 2014, p. 59

În continuare vom examina relațiile dintre municipiul Zalău și restul comunităților urbane și rurale din propria sa arie de polarizare.

Municipiul Zalău a optat încă din 2015 pentru constituirea unei zone metropolitane. Zona metropolitană Zalău este un model de administrație publică locală constituit ca modalitate de dezvoltare integrată a unei regiuni care cuprinde municipiul reședință de județ și un număr de 18 unități administrativ teritoriale asociate. Forma asociativă a celor 19 unități administrativ teritoriale este justificată prin legăturile multiple sociale și economice, prin posibilitățile de dezvoltare integrată. Fiecare unitate administrativă este autonomă, zona metropolitană fiind cea care coordonează proiectele de dezvoltare integrate. Regiunea este întinsă pe un teritoriu de cca 1102,76 kmp și în zona metropolitană Zalău trăiește o populație de 131.160 locuitori (cca. 30% din populația județului). Aria teritorială metropolitană Zalău cuprinde:

- o zonă principală, centrală compusă din municipiul Zalău și 4 unități administrativ teritoriale direct învecinate, cu un nivel de integrare socio-economică apropiat de metropolă: unitățile administrativ teritoriale Hereclean, Crișeni, Meseșenii de Jos și Mirșid;

- 3 zone secundare, concentrate în jurul celor 3 orașe: una compusă din orașul Șimleu Silvaniei și 2 UAT-uri direct învecinate Pericei și Crasna; a doua, compusă din orașul Jibou și 1 UAT direct învecinat Creaca; a treia, compusă din orașul Cehu Silvaniei și 1 UAT direct învecinat Sălățig.

- o zonă terțiară, compusă din 9 UAT-uri, care nu au o legătură directă cu orașele din zona metropolitană Hida, Agrij, Horoatu Crasnei, Vîrșolț, Bocșa, Șamșud și Dobrin.

La baza determinării ariei de acoperire teritorială a zonei metropolitane Zalău s-a avut în vedere criteriul distanței maxime de aprox. 30 km față de municipiu. Acest lucru a permis includerea tuturor celor 3 orașe din județ precum și a unui număr semnificativ de comunități rurale. Ideea de a merge cu aria de acoperire până la 30 de km este salutară, dar vor trebui stabilite arii de interes/cooperare pentru zonele detaliate mai sus în interiorul zonei metropolitane deoarece nu toate comunitățile vor putea/vor avea un interes să coopereze pentru toate proiectele. În prezent, la nivelul zonei metropolitane Zalău, putem observa că o influență directă a municipiului se resimte în comunitățile din partea nordică, în special Hereclean și Crișeni, situate lângă zona industrială. Apropierea directă față de zona industrială care aglomerează câteva mii de locuri de muncă a făcut ca o parte din populația municipiului Zalău să migreze către aceste localități în care construcția unei locuințe este mai ieftină. Astfel, comuna Crișeni a înregistrat o creștere de 6,7% în ceea ce privește populația în perioada 2012-2016.

Actualizarea secțiunii a IV-a din PATN, încă de la varianta inițială a SIDU Zalău 2016-2023 a propus și conceptul de Zona Urbană Funcțională. Potrivit noului proiect de lege, Identificarea zonelor urbane funcționale presupune parcurgerea următoarelor etape:

a) identificarea oraşelor-centre polarizatoare din cadrul zonelor urbane funcţionale: municipiile reşedinţă de judeţ, stabilite prin *Legea nr. 2 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările şi completările ulterioare;
b) identificarea zonelor de navetism din cadrul zonelor urbane funcţionale, astfel:
   1. se identifică unităţile administrativ-teritoriale de bază contigue în care peste 15% din populaţia stabilă se deplasează pentru muncă într-un oraş-centru polarizator;
   2. unităţile administrativ-teritoriale de bază înconjurate de alte unităţi administrativ-teritoriale de bază incluse în aceeaşi zonă urbană funcţională (enclave) se adaugă la grup, iar cele necontigue (exclave) se elimină.

Tabelul 4 de mai jos redă componenţa propusă pentru ZUF Zalău prin PATN. Se observă că cele 4 comune din zona 1, identificate şi în strategia zonei metropolitane Zalău, fac parte din ZUF. Agrij, Vârşolţ şi Bocşa, incluse in ZUF sunt descrise însă ca fâcând parte din zona terţiară. Iar comuna Treznea, parte a ZUF, nici nu face parte din zona metropolitană. Din această perspectivă, ar fi nimerit ca în viitor să se exploreze posibilitatea modificării sau reconsiderării sub-zonelor/inelelor din zona metropolitană, în acord cu ZUF şi mai ales cu realităţile din teritoriu.

Tabel 4: Structură Zonă Urbană Funcţională Mun Zalău (propunere lege aprobare PATN, Secţiunea a IV-a)

Municipiu centru polarizator	Comune din ZUF	Populaţie
Zalău	Agrij	1.036
	Bocşa	1.416
	Crişeni	3.382
	Hereclean	3.203
	Meseşenii de Jos	3.875
	Mirşid	3.135
	Treznea	2.407
	Vârşolţ	2.266

Cele 3 oraşe cuprinse în zona metropolitană au la rândul lor, o putere de polarizare redusă şi legături funcţionale cu municipiul Zalău destul de limitate. Conform Strategiei Naţionale de Dezvoltare Teritorială, Jibou şi Cehu Silvaniei sunt poli urbani cu influenţă locală (limitată la ruralul din proximitate, pentru care pot acţiona ca furnizori de servicii administrative, financiare, medicale, de petrecere a timpului liber etc). Şimleu Silvaniei este un pol urban cu profil specializat şi influenţă difuză. La nivel naţional există 86 de astfel de oraşe, putând fi incluse în această categorie: centre de atracţie zonală; staţiuni turistice, noduri de transport, porturi, puncte de trecere a frontierei, oraşe monoindustriale, oraşe cu profil predominant agricol sau de servicii; de regulă, au o populaţie între 10.000 şi 20.000 de locuitori, dar prezintă şi excepţii legate de profilul specializat; rang 3 conform PATN secţiunea 4. Harta 10 surprinde şi ea pentru oraşele de talia celor din jud. Sălaj existenţa unor areale cu localităţi urbane cu zone de influenţă în regresie.

Harta 10: Tipologia ariilor de polarizare pentru orașele mici

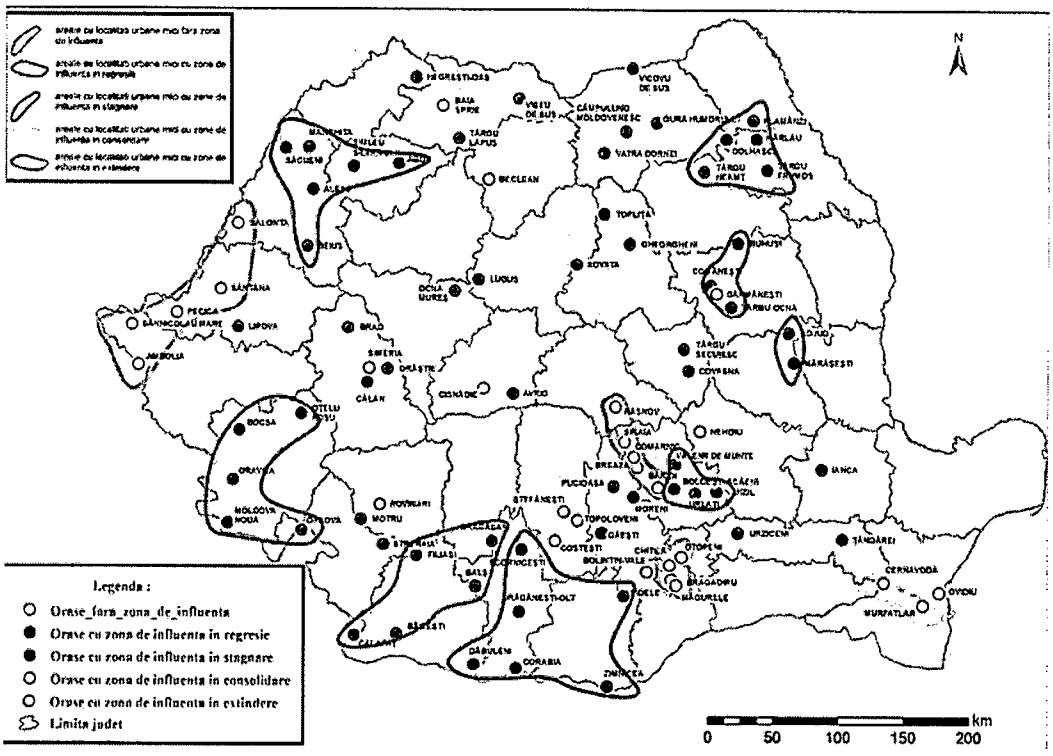

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2014, iunie 2014, p. 57

Planul Urbanistic General și evoluția intravilanului

La nivel local, Planurile Urbanistice Generale (PUG-uri) reprezintă instrumente esențiale cu caracter de reglementare, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare la nivel local. Între documentațiile de urbanism, PUG-ul este singura care are atât caracter director, cât și operațional. Caracterul director al documentului, care înseamnă că PUG-ul se referă la un întreg teritoriu, face extrem de relevantă sincronizarea acestuia cu strategia de dezvoltare locală (și/sau alte documente similare) - chiar dacă aceasta din urmă nu are valoare de reglementare legală, ea conținând viziunea strategică cu privire la modul în care respectiva comunitate se va dezvolta în viitor. Această viziune are implicații pentru dezvoltarea spațială a comunității, implicații care ar trebui transpuse la nivelul PUG-ului. Strategia de dezvoltare durabilă a municipiului Zalău 2008-2013 s-a suprapus parțial ca orizont de timp peste procesul de actualizare a PUG-ului. Se observă în cadrul strategiei trimiteri la PUG, dar este mai puțin clar în ce măsură PUG-ul transpune viziunea strategiei. Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Zalău pentru perioada 2016 - 2023 a prevăzut în mod clar care este viziunea strategică pe termen mediu privind dezvoltarea spațială a municipiului Zalău precum și modificările necesare în acest sens în PUG. În mod fericit, prezenta updatare a SIDU, la nivelul anului 2020-2021, coincide și cu procesul de actualizare al PUG-ului.

Existența unor PUG-uri actualizate, care exprimă în mod realist condițiile și nevoile în schimbare de la nivel local, reprezintă o precondiție semnificativă pentru dezvoltarea locală armonioasă a localităților. În prezent, la nivel național există o problemă semnificativă legată de lipsa de actualizare a PUG-urilor, multe din ele având termenul de valabilitate expirat. Figura 3 (următoarea pagină) ilustrează această situație. Municipiul Zalău se află, comparativ cu alte comunități, într-o poziție relativ mai bună din acest punct de vedere. PUG-ul și regulamentele aferente au fost adoptate prin Hotărâre de Consiliu Local în 2010, documentul inițial datând însă din anul 2000. Procesul de realizare/actualizare a PUG-ului a fost însă unul foarte îndelungat (se face referire la PUG 2006-2007, adoptat în 2010), ceea ce face ca anumite date și situații să nu mai fie de actualitate la momentul adoptării noii variante a PUG-ului. Astfel de sincope au făcut ca, atât la nivelul municipiului Zalău, cât și în alte orașe, să existe modificări ale suprafeței intravilanului prin PUZ-uri (a se vedea paragrafele următoare). În prezent, PUG-ul se află în proces de revizuire, existând un draft care datează din 2019.

Modul în care evoluează suprafața cuprinsă în intravilan este de asemenea semnificativă pentru analiza potențialului de dezvoltare a unui oraș. Intravilanul trebuie extins astfel încât să fie luate în considerare atât cerințele vizând dezvoltarea rezidențială, dar mai ales cele vizând noi investiții industriale și comerciale. După 1990, numeroase localități, în special din categoria orașelor mici și mijlocii, au extins în mod nejustificat suprafața intravilanului, de multe ori în condițiile în care au avut o stagnare sau un declin al populației și o reducere a activităților industriale. Creșterea nejustificată a intravilanului, în absența unor obiective reale, poate duce la o presiune crescută asupra autorităților locale de a oferi utilități și infrastructură pe o zonă mai extinsă. Potrivit Tabelului 4, observăm că suprafața intravilanului municipiul Zalău a crescut semnificativ cu aproximativ 500 de ha în anul 2000 față de anul 1993 (creștere de aproximativ 30% față de anul 1993), precum și în anul 2011 cu aproximativ 800 de ha (creștere de peste

30% față de anul 2000). Evident, aceste două creșteri semnificative coincid cu momentul adoptării/actualizării PUG-ului, deși, așa cum se va vedea mai jos, creșteri ale intravilanului au avut loc și în perioada dintre actualizările PUG-ului.

Figura 3: Situație PUG-uri la nivelul municipiilor reședință de județ

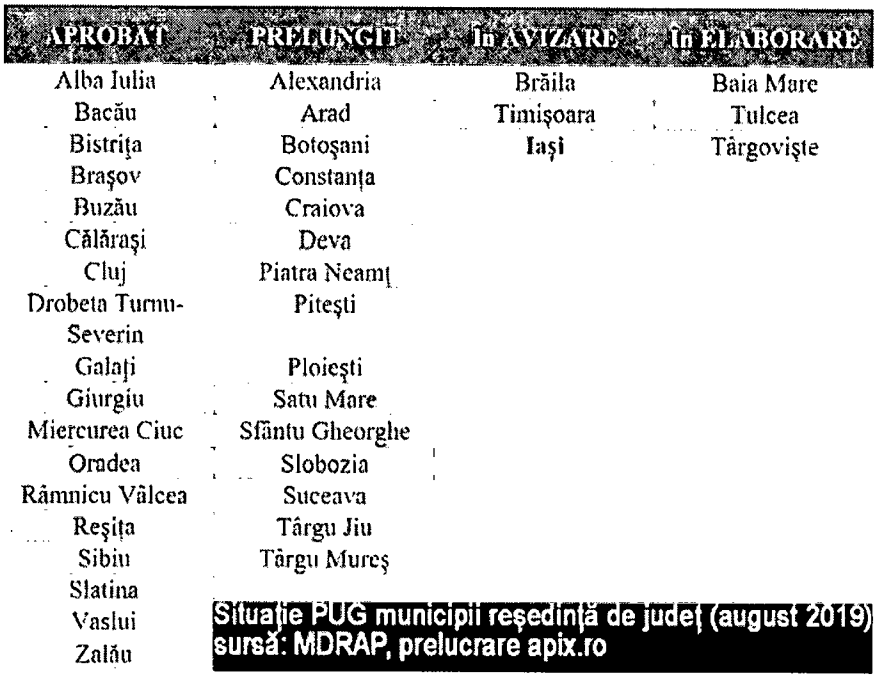

Sursa: https://apix.ro/stadiul-aprobarii-pug-in-fiecare-municipiu-din-tara-iasul-la-coada-listei/

Tabel 5: Evoluție suprafață intravilan 1995-2019 (ha)[43]

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nr. Ha	1215	1215	1215	1264	1264	**1741**	1741	1741	1788	1788	1788	1788	1788
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Nr. Ha	1788	1788	1788	**2573**	2573	2573	2573	2535	2535	2535	2639	2639	

[43] Nu este inclus satul aparținător Stîna

Sursa: date INS

Comparativ cu nivelul național, județul Sălaj se încadrează în categoria județelor care au cunoscut, cel puțin pentru o parte din comunități, creșteri relativ semnificative ale suprafeței intravilanului localităților (Harta 11). La nivelul municipiului Zalău, creșterea în 2019, prin raportare la anul 1993, primul pentru care există date, este de peste 100%. Este important însă de menționat că această creștere are loc în contextul unei stagnări sau ușoare descreșteri a populației; de asemenea suprafețele noi incluse în intravilan după anul 2000, vizează în special zone de construcții rezidențiale (a se vedea în paragrafele următoare). Acest lucru înseamnă, cel puțin parțial, că extinderea orașului poate fi descrisă ca *urban sprawl* sau dispersie urbană.

Harta 11: Evoluția suprafață intravilan la nivel județean, 1990-2015

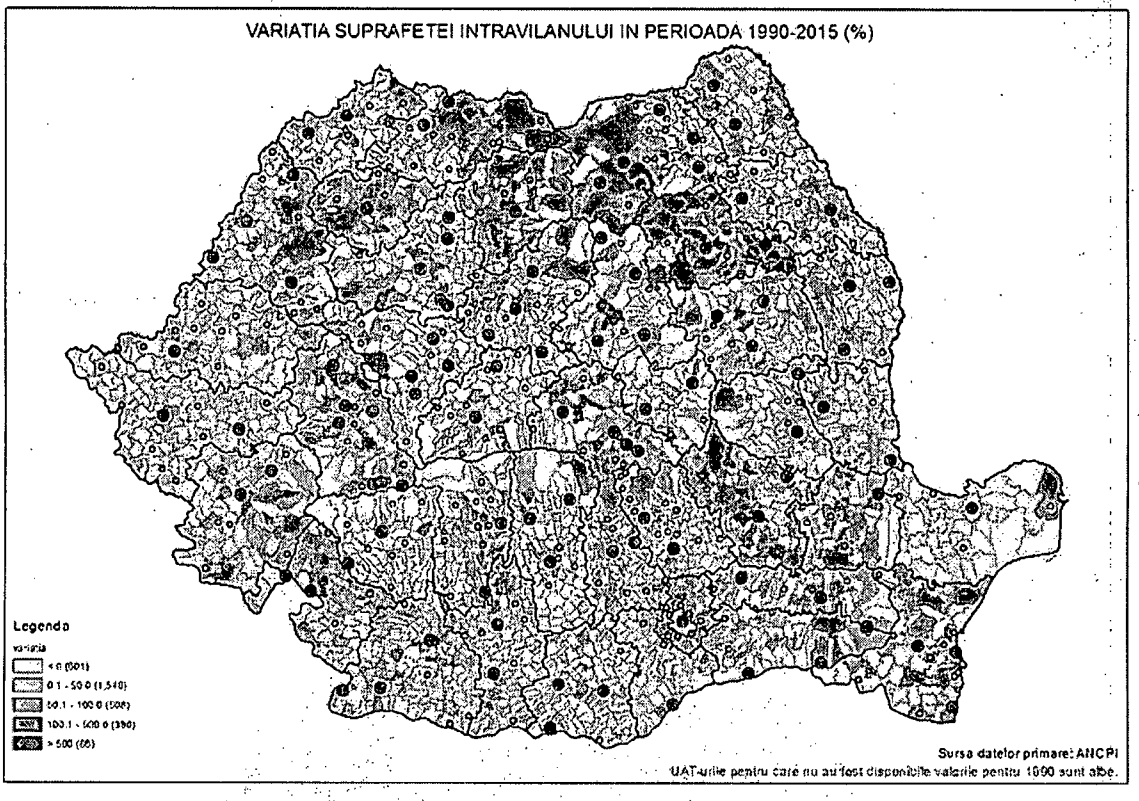

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 52

Vom examina în continuare situația evoluției intravilanului în perioada 2000-2007/2008, insistând asupra modificărilor produse în perioada dintre adoptarea/actualizarea celor două PUG-uri. Astfel, suprafața intravilanului conform PUG-ului din 2000, în valoare de 1787,69 ha, s-a mărit succesiv prin PUZ-uri și PUD-uri elaborate în perioada 2000-2008 cu 380,72 ha. La actualizarea PUG-ului din 2007 s-a propus și a fost

aprobată de Consiliul Local Zalău extinderea intravilanului cu încă 470,84 ha. Această extindere a intravilanului a fost justificată prin necesitatea includerii unor zone destinate locuințelor și funcțiunilor complementare (cele mai semnificative ca număr de hectare), instituții și servicii publice, unități turistice, agrement și sport, spații verzi etc. Din Tabelul 5 de mai jos rezultă acele zone care au beneficiat de cea mai mare parte a suprafețelor nou introduse în intravilan. Se poate de asemenea observa și introducerea unor zone noi, cum sunt cele tampon între industrie și locuire – încercare de a rezolva unele dintre disfuncționalitățile sesizate în trecut.

Tabel 6: Zone funcționale, analiză comparată PUG 2000 și PUG 2007

Zone Funcționale	**PUG 2000**		**PUG 2006-2007**	
	Suprafață (ha)	**% din total intravilan**	**Suprafață (ha)**	**% din total intravilan**
Locuințe și funcțiuni complementare din care	**470,59**	**26,32**	**1299,34**	**49,60**
- Cu regim mediu-mare de înălțime	**110,50**		**118,65**	
- Cu regim mic-mediu de înălțime	**360,09**		**1190,24**	
Instituții și servicii de interes public din care	93,64	5,24	200,23	7,59
- Zona centrală			37,60	
Zone mixte	0	0	96,49	3,66
Unit. industriale și depozite	199,07	11,13	323,09	12,24
Unități agricole	23,06	1,29	41,06	1,56
Spații verzi, de agrement, perdele de protecție	9,67	0,54	192,42	7,40
Gospodărie comunală din care	17,54	0,98	23,31	0,88
- Cimitire	16,69		20,71	
Construcții tehnico-edilitare	32,63	1,83	37,52	1,42
Zone tampon între industrie și locuire	0	0	15,10	0,57

Căi de comunicație și transport din care	212,20	11,87	296,87	11,25
- Căi feroviare și construcții aferente	19,35		25,66	
- Căi rutiere/pietonale și construcții aferente	192,85		271,21	
Destinație specială	34,97	1,96	32,01	1,21
Ape	14,20	0,79	19,87	0,75
Terenuri agricole	584,89	32,72	0	0
Păduri, din care	43,47	2,43	49,39	1,87
- Pepiniere	1,51		1,70	
Terenuri neproductive	51,76	2,90	0	0
TOTAL intravilan	1787,69	100,00	2639,25	100,00

Sursa: Planul Urbanistic General al municipiului Zalău, aprobat prin HCL nr. 117 din 17.05.2010, secțiunea *Partea scrisă*, p. 17

Trebuie menționat că după anul 2010, data la care a fost adoptat PUG-ul în vigoare, a existat o așa-numită "înghețare" a intravilanului – suprafața acestuia nu a mai fost modificată prin PUZ-uri, chiar dacă au existat solicitări în acest sens din partea unor cetățeni/grupuri de cetățeni care dețin proprietăți la limita intravilanului.

Draftul din 2019 al PUG-ului, menționează că limita intravilanul existent la nivelul redactării documentului este cea stabilită în anul 2010 prin Planul Urbanistic General al Municipiului Zalău și modificările ulterioare efectuate prin Planuri Urbanistice Zonale de introducere terenuri în intravilan. Intravilanul stabilit prin P.U.G. 2010 era de 2639,26 ha (cu satul Stâna), iar prin P.U.Z.-uri au mai fost introduse în intravilan încă 21,96 ha. Prin urmare, intravilanul total existent însumează 2661,22 ha și reprezintă 29,47 % din teritoriul administrativ al municipiului. Se poate observa că acea "înghețare" a intravilanului la care se făcea referire în SIDU 2016-2023 a operat doar parțial.

Intravilanul existent este alcătuit din nouă trupuri dintre care unul aferent localității Zalău, unul localității aparținătoare Stîna și restul trupuri izolate, fiecare având următoarele suprafețe: Trup 1 = 2538,77 ha; Trup 2 = 103,55 ha; Trup 3 = 9,35 ha; Trup 4 = 5,68 ha; Trup 5 = 0,84 ha; Trup 6 = 0,88 ha; Trup 7 = 0,31 ha; Trup 8 = 0,44 ha; Trup 9 = 1,40 ha.

În prezent, prin noul PUG s-au stabilit suprafețele de teren care alături de cele existente vor forma noul intravilan. Extinderile propuse au fost făcute de comun acord cu autoritățile locale ca urmare a cererii de

terenuri pentru dezvoltarea sectorului de locuințe, activități productive, zone destinate locuințelor și zone mixte de activități (suprafața totală a extinderilor este de 243,31ha). În acest fel, se va ajunge la o suprafață intravilană totală de 2904,53 ha[44]. Tabelul 6 de mai jos pune în evidență la nivelul bilanțului teritorial 2010 și propunerea din 2019, aceste modificări. Important de remarcat este și că există pe lângă creșteri ale suprafețelor, o categorie unde se remarcă o contracție și anume zona de unități industriale și de depozitare. Această contracție asociată cu procesul de dezindustrializare pune însă probleme care se leagă de reutilizarea acestor spații.

Tabel 7: Comparație bilanț teritorial actual (PUG 2010) și propus (PUG 2019)

Zone funcționale	Suprafață								Procent	
	Localitate principală		Sat Stâna		Trupuri izolate		Total			
	Actual	Propus	Actual	Propus	Actual	Propus	Actual	Propus	Actual	Propus
Locuințe individuale	**1298,52**	**1523,06**	90,03	91,75	13,61	10,51	**1402,16**	**1625,32**	**52,69**	**55,95**
Locuințe colective	128,12	128,04	0	0	0	0	128,12	128,4	4,81	4,42
Instituții și servicii de interes public	**168,87**	**254,89**	0,37	0,37	1,84	1,84	**171,08**	**257,10**	**6,43**	**8,85**
Zonă mixtă (locuințe+servicii)	**7,86**	**56,53**	0	0	0	0	**7,86**	**56,53**	**0,30**	**1,94**
Unit. industriale și de depozitare	**473,51**	**387,07**	0	0	1,86	0	**475,37**	**383,07**	**17,86**	**13,18**
Unit. agro-zoohehnice	8,78	3,97	0	0	0,84	0	9,62	3,97	0,36	0,13
Spații verzi, agreement, sport	79,72	85,93	0	0	0	0	79,72	85,93	3,00	2,95
Spații verzi	67,20	71,14	0	0	0	0	67,20	71,14	2,53	2,44
Sport	12,52	14,79	0	0	0	0	12,52	14,79	0,47	0,50
Gospodărie comunală, cimitire	20,14	21,17	4,18	4,18	0	0	24,32	25,35	0,91	0,87
Construcții tehnico-edilitare	26,73	24,32	0	0	0	0	26,73	24,32	1,00	0,83
Terenuri cu destinație specială	30,23	30,23	0	0	0	0	30,23	30,23	1,14	1,04
Căi de comunicație și transport	242,14	248,66	4,44	3,45	0,45	0,23	247,03	252,34	9,28	8,68
Rutier	216,61	223,13	4,44	3,45	0,45	0,23	221,50	220,10	8,32	7,57
Feroviar	25,53	25,53	0	0	0	0	25,53	25,53	0,96	0,87
Terenuri forestiere	26,71	0	0	0	0	0	26,71	0	1,00	0
Ape	27,44	27,44	4,53	4,53	0,30	0	32,27	32,27	1,21	1,16
Total pe trup	**2538,77**	**2787,67**	**103,55**	**104,28**	**18,90**	**12,58**	**2661,22**	**2904,53**	**100,00**	**100,00**

Dezvoltarea spațială a municipiului, așa cum reiese din PUG, prezintă un avantaj semnificativ și anume cel al existenței unor zone funcționale clar delimitate. Figura 4 de mai jos redă aceste zone. Avem în primul rând o zonă centrală, care include toate instituțiile administrative, comerciale și bancare. Există apoi o zonă sau zone cu puternic caracter rezidențial. Cartierele rezidențiale sunt dispuse sub forma unor cercuri concentrice în jurul centrului. Un prim inel este compus din cartiere construite în perioada comunistă, un al doilea inel conține case noi de tip unifamilial (zona de sud, sud-est, sud-vest, sub dealul Meseșului).

[44] Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Zalău, Județul Sălaj, 2019, Memoriu justificativ, pp. 143-144

Spre exteriorul acestei arii se mai situează o zonă rezidențială definită ca zona suburbiilor: Ortelec, Sărmaș, zona spre Aghireș. Deși bine conturate, acestor cartiere/zone le lipsește un centru care să preia cel puțin o parte din funcțiunile zonei centrale a municipiului (Figura 5). Zona industrială a orașului este situată în partea nordică și este continuată cu o zonă de servicii industriale, înspre gara CFR și înspre satele Panic și Hereclean. Localitatea Stîna este și ea inclusă în intravilanul municipiului.

În cazul municipiului Zalău primul val de expansiune a fost direcționat către sud (dealul Meseș) și către est (Porolissum și Sărmaș), iar odată cu aprobarea PUG 2010 expansiunea s-a mutat treptat către noile zone de dezvoltare incluse în acesta (prin integrarea PUZ-urilor). Astfel au apărut dezvoltările rezidențiale din cartierele Dealul Morii și Meseș. Expansiunea în cazul zonelor de producție, depozitare și servicii se concentrează preponderent în partea nordică, fiind bine deservită de infrastructură de transport (E81, centura municipiului și Gara CFR). Harta 12 de mai jos pune în evidență extinderea propusă potrivit noului PUG. Se poate observa o multiplicare a zonelor de la periferie, unde are loc în special construcția de locuințe noi.

Harta 12: Propunere extindere intravilan conform noului PUG

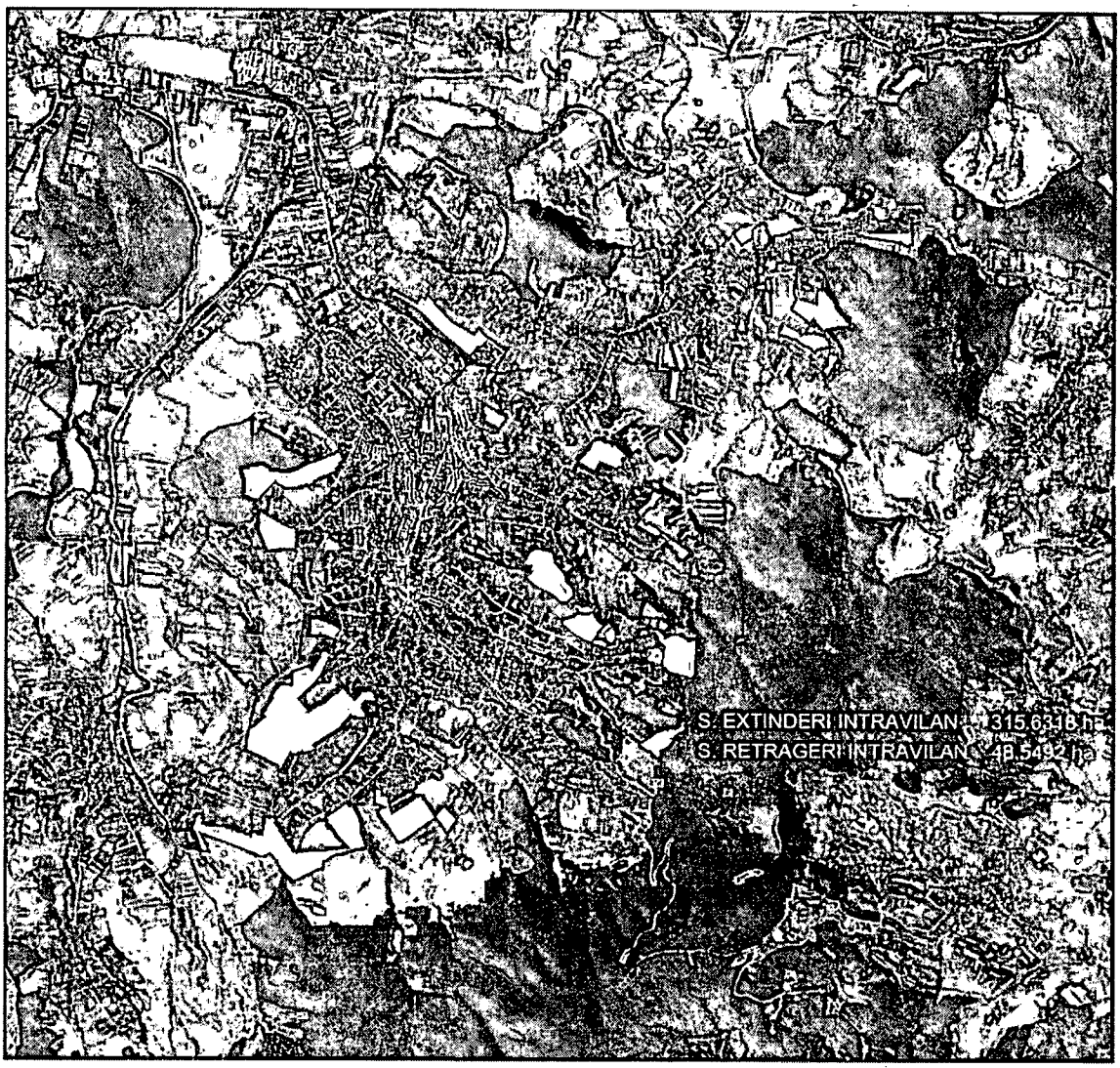

Sursa: Planșă desenată, Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Zalău, Județul Sălaj, 2019

Figura 4: Zonificarea funcțională a municipiului Zalău

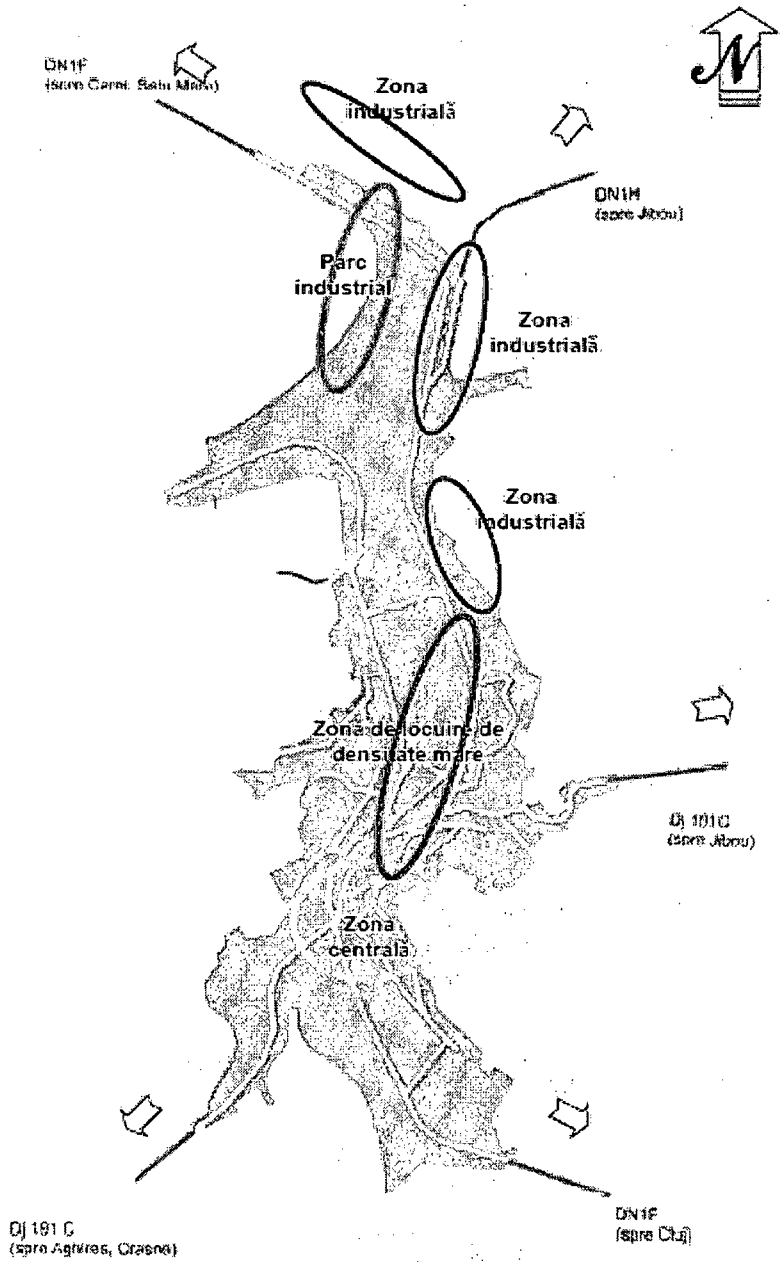

Sursa: Planul Urbanistic General al municipiului Zalău, aprobat prin HCL nr. 117 din 17.05.2010, secţiunea *Memoriu general*, p. 109

Figura 5: Zonificarea funcțională a municipiului Zalău, cu evidențierea cartierelor

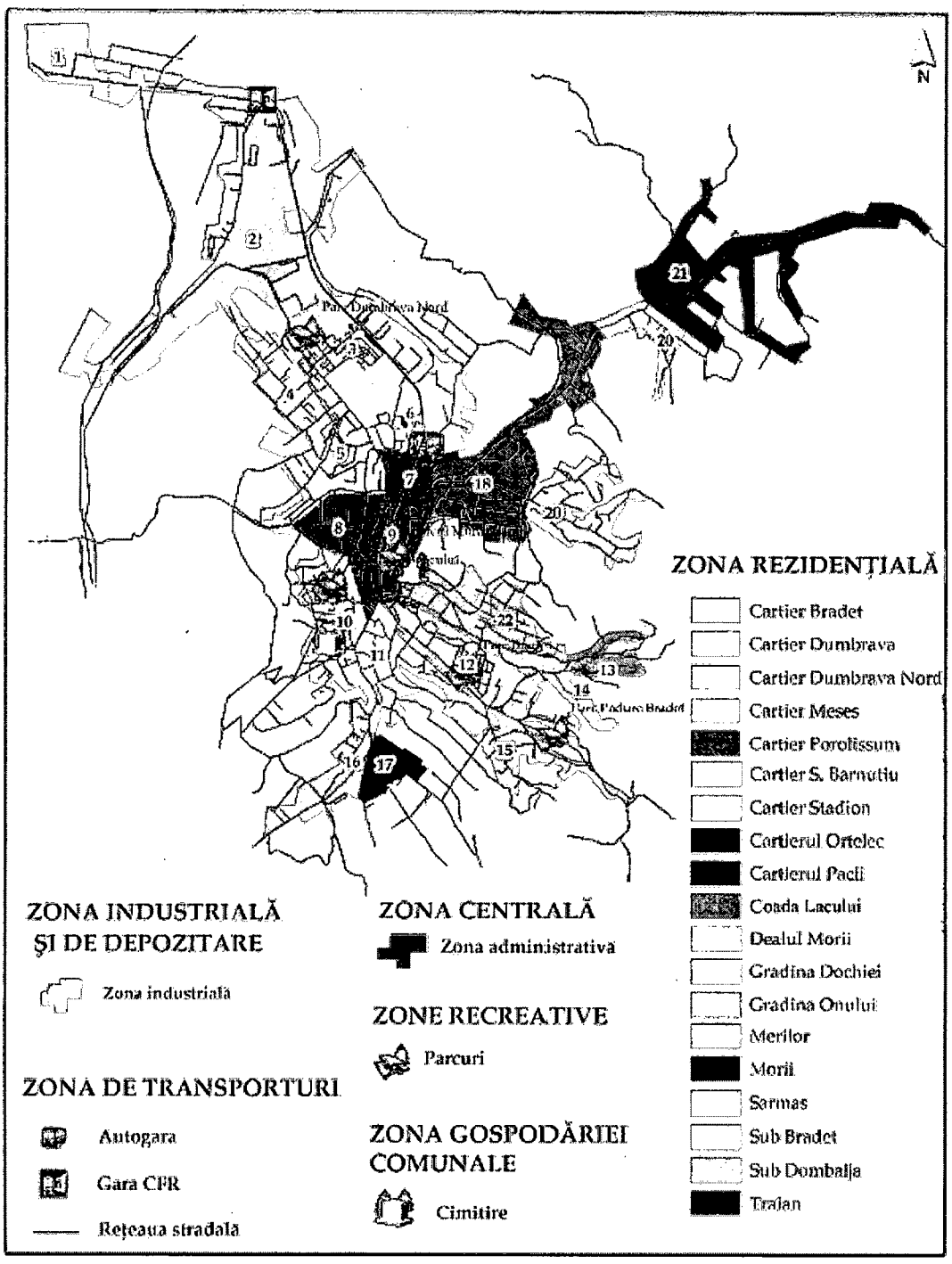

Sursa: Pop, A-M, Municipiul Zalău. Morfologia şi amenajarea spaţiului urban, Teză de doctorat, 2014.

În prezent, prin noul PUG se propune o grupare a unităţilor teritoriale mai mici în subzone mai mari, astfel încât să avem un număr de zone funcţionale pe partea de locuire, care s-ar împărţi în patru subzone (locuinţe mici, locuinte familiare şi colective mici, locuinţe colective mici, locuinţe colective mari). La dezbaterea publică a noului PUG, reprezentantul firmei care realizează acest document a vorbit şi de zonele mixte şi clasificarea lor, care au locuinţe şi funcţii, ce nu sunt neapărat compatibile (benzinării, service-uri auto, spălătorii auto). Din spusele reprezentantului Urban Team, în general au fost introduse în intravilan acele zone unde s-a construit în mod grupat şi au fost scoase din intravilan acele zone care nu sunt zone de locuinţe, ca de ex. păşuni sau păduri. De asemenea, reprezentantul a spus că au fost introduse anumite zone care sunt de-a lungul centurii ocolitoare a Zalaului[45].

Principalele categorii de probleme la care se cere o rezolvare prin documentaţia nouă sunt: modificarea limitei de intravilan, stabilirea exactă a zonelor de protecţie şi a zonelor cu risc de orice natură, stabilirea unei zone din extravilan pentru case de vacanţă, cadrul natural/spaţiile verzi, zone de dezvoltare economică, reguli generale şi reguli specifice pentru construire, relaţionarea cu culoarele majore de circulaţie, reorganizarea şi dezvoltarea căilor de comunicaţii[46]. Rămâne problematic, similar cu varianta iniţială a SIDU Zalău, procesul de expansiune care a dus la extinderea oraşului sub forma unor fragmente în multiple direcţii (preponderent vest şi sud-est). Fragmentele înglobează un număr redus de noi construcţii (preponderent locuinţe), parţial izolate de restul oraşului şi lipsite de acces facil la infrastructura de transport sau dotări de interes cotidian. Este problematică şi lipsa unui inventar clar al terenurilor disponibile aflate în patrimoniul municipalităţii.

Locuire

La nivelul municipiului Zalău, conform bilanţului teritorial al folosirii terenurilor din cadrul teritoriului administrativ, cuprins în propunerea de actualizare a PUG din 2019, clădirile şi curţile ocupă 15,41 % din totalul suprafeţei. Se remarcă o creştere semnificativă faţă de anul 2000, când acestea ocupau o suprafaţă de doar 6,27%. Anul 2007, inclus în Tabelul 7 de mai jos, nu este comparabil cu valorile din anul 2005 şi respectiv 2019, incluzând şi alte suprafeţe din extravilan. Per ansamblu, se remarcă o extindere a categoriilor de folosinţă non-agricole şi evident o scădere a celor agricole. În plus faţă de clădiri şi curţi, o altă sub-categorie de folosinţă care s-a extins vizează drumurile, care sunt în strânsă legătură cu clădirile pe care le deservesc.

Tabel 8: Bilanţ teritorial al folosirii suprafeţelor din teritoriul administrativ al municipiului Zalău (2005-2007)

[45] http://www.graiulsalajului.ro/plan-urbanistic-general-la-primaria-zalau-s-au-inregistrat-peste-600-de-cereri-de-intrare-in-intravilan-a-57422

[46] https://www.magazinsalajean.ro/despre-administratia/planul-urbanistic-general-al-zalaului-in-proces-de-elaborare

Terit. admin	CATEGORII DE FOLOSINȚĂ												
	AGRICOL						NEAGRICOL						TOTAL
	Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi	Total	Păduri	Ape	Drumuri	Curți și clădiri	Neprod.	Total	
Sup. 2005	1896	1692	633	36	647	4904	3036	71	231	**565**	202	4105	9009
% din total 2005	21,05	18,78	7,03	0,4	7,18	54,44	33,70	0,79	2,56	**6,27**	2,24	45,56	100,00
Sup. 2007	1039,2	1456,4		36	512,4	3044,0	3036	71	461,6	**2262,2**	134,2	5965	9009
% din total 2007	11,53	16,17		0,4	5,69	33,79	33,70	0,79	5,12	**25,11**	1,49	66,21	100,00
Sup. 2019	2245	971	684	45	634	3895	3103	81	559	**1392**	0	5135	9030
% din total 2019	24,86	10,75	7,57	0,49	7,02	43,13	34,36	0,89	6,19	**15,41**	0	56,86	100,00

Sursa: prelucrare date cuprinse în Planul Urbanistic General al municipiului Zalău, aprobat prin HCL nr. 117 din 17.05.2010, secțiunea *Memoriu general* și Actualizare Plan Urbanistic General al municipiului Zalău, 2019, secțiunea *Memoriu general*

La nivelul municipiului Zalău, se observă pe baza examinării numărul locuințelor existente că până la începutul anilor 2000 construcțiile au stagnat, reflectând frământările economice prin care a trecut orașul în încercarea de a se adapta la noile realități. După 2000 (cu excepția anului 2011, unde creșterea este semnificativă), avem o creștere lentă, dar continuă, care se înscrie cel puțin parțial în trendul observabil la nivelul unor orașe de aceeași mărime și profil. Din examinarea tabelelor de mai jos se poate observa că locuințele în proprietate privată reprezintă majoritatea. În ceea ce privește locuințele în proprietate publică se remarcă, cum era de așteptat, o scădere accentuată a numărului acestora în anii de după căderea regimului comunist (trecere în proprietate privată). Doar în anii 2010 și 2011 avem un număr mai semnificativ de locuințe terminate în proprietate publică. Acestea au fost realizate în cadrul unor programe guvernamentale de tip ANL. În ceea ce privește locuințele finanțate din surse private, vorbim aproape exclusiv de bani de la populație (excepție face anul 2015).

Din examinarea numărului de autorizații de construcții eliberate în fiecare an, se poate observa că majoritatea noilor construcții care se doresc a se realiza sunt rezidențiale. Mai avem în plus câteva clădiri administrative precum și hoteluri și clădiri pentru comerțul cu amănuntul și ridicata.

Tabel 9: Nr. locuințe existente, după forma de proprietate (1995-2019)

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007

total	21725	21685	21650	21307	21246	21292	21995	21978	22031	21830	21951	22058	22208
public	1838	1463	939	753	270	152	192	131	117	112	189	114	169
privat	19849	20184	20673	20516	20976	21140	21803	21847	21914	21718	21762	21944	22039
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
total	22362	22540	**22775**	24509	24690	24819	24918	25029	25114	25210	25317	25455	
public	183	272	345	364	362	363	364	364	365	365	365	380	
privat	22179	22268	22430	24145	24328	24456	24554	24665	24749	24845	24952	25075	

Sursa: date INS

Tabel 10: Locuințe terminate în cursul anului, după surse de finanțare (1995-2019)

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tot	24	18	9	65	2	94	19	14	62	60	**121**	90	171
Pub.	12	:	:	:	:	:	:	:	:	20	:	:	:
Priv.	12	18	9	65	2	94	19	14	42	60	**121**	90	147
Pop.	12	18	9	65	2	94	19	14	42	60	**121**	90	147
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Tot.	163	174	240	131	181	127	97	111	84	96	107	123	
Pub.	24	20	90	74	:	:	:	:	:	:	:	:	
Priv.	143	84	166	131	181	127	97	111	84	96	107	123	
Pop.	125	80	133	109	142	111	85	**65**	84	92	101	122	

Sursa: date INS; (: - semnifică date lipsă)

Tabel 11: Autorizații de construire eliberate pentru clădiri, pe tipuri de construcții

An	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Clăd. rez. exclusiv cele pt. col.	147	175	165	200	227	217	115	143	129	107	123	99	111
Clăd. pt. col.	:	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Clăd. admin.	:	3	4	4	1	:	:	:	:	:	:	:	:
Alte clăd. (hoteluri, clăd. pt. comerț)	12	11	8	11	18	11	:	:	:	:	:	:	:
Hoteluri și clăd. similare	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2	1	

Alte clăd.	:	:	:	:	:	:	1	4	10	:	1	3	:
An	2016	2017	2018	2019									
Clăd. rez. exclusiv cele pt. col.	107	125	114	160									
Clăd. pt. col.	1	:	:	:									
Clăd. admin.	2	:	:	:									
Alte clăd. (hoteluri, clăd. pt. comerț)	13	:	:	:									
Hoteluri și clăd. similare	:	:	:	:									
Alte clăd.	:	:	:	:									

Sursa: date INS; (: - semnifică date lipsă)

Patrimoniul arhitectural al orașului Zalău nu este cel al unui oraș transilvănean conservat, deși are o vechime respectabilă. Zona veche este formată din construcții ce datează din sec. XVIII-XIX, multe fiind rezultatul mai multor etape succesive de realizare: de la începutul sec. XX și inserții de arhitectură a perioadei anilor 1960 și contemporană. Clădirile de patrimoniu din zona centrală nu sunt însă compacte și nici puse în valoare, fapt ce a dus la imposibilitatea dezvoltării turismului cultural de evenimente. Caracterul istoric, vechi, nu se regăsește în restul orașului, unde substanța arhitecturală datează cel mult din sec. XX. În perioada interbelică apar ansambluri de dimensiuni reduse, dar cu certe calități arhitecturale – în general construcții joase, unele în ansambluri joase pe plan prestabilit. După 1950 s-au realizat ansamblurile de locuințe colective P+4 și P+8-10 după schițe de sistematizare. Clădirile de locuit în prezent includ, așadar, atât case de tip unifamilial cu curți și grădini, cât și apartamente în blocuri cu densitate mare de locuire. Totuși, tendința de dezvoltare se orientează înspre case de tip unifamilial, eventual asociații de proprietari cu număr mic de colocatari[47]. Spațial, dezvoltarea s-a realizat în ultimii ani înspre zona Aghireș, dar și pe versanții care înconjoară centrul orașului.

În continuare vom face referire la câteva caracteristici importante ce privesc fondul construit (în special locuințele) pentru a înțelege mai bine care sunt problemele care trebuie avute în vedere la proiectarea unor direcții de acțiune viitoare în acest domeniu.

- Multe dintre clădirile rezidențiale din municipiul Zalău au fost construite înainte de 1990 – astfel, din 5455 clădiri contabilizate la Recensământul Populației și al Locuințelor din 2011, doar 2107 au fost construite după 1990 și doar 1035 în perioada 2006-2010. Acest lucru determină anumite probleme/disfuncționalități vizând lipsa de modernizare/renovare a acestor clădiri precum și o eficiență energetică redusă (a se vedea mai jos). Aspectul exterior al clădirilor rezidențiale și administrative reprezintă o problemă semnificativă care trebuie rezolvată în viitor.

[47] Selectiv, Planul Urbanistic General al municipiului Zalău, aprobat prin HCL nr. 117 din 17.05.2010, secțiunea Memoriu general

- Din totalul locuințelor convenționale existente, și anume 24509 potrivit Recensământului Populației și al Locuințelor din 2011, 16259 nu erau reabilitate termic. Mai mult, un număr redus de locuințe sunt reabilitate prin mai multe metode – 3841 din care locuințe noi cu toate dotările sunt doar 1144. Trebuie însă menționat că în perioada 2007-2013, din fonduri europene, în cadrul POR, Axa 1, DMI 1.2 - Sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a blocurilor de locuințe, au fost reabilitate termic mai multe blocuri de apartamente (1391 apartamente, din care 1366 locuințe au beneficiat de aceste lucrări finanțate prin POR).
- O pondere semnificativă a locuințelor convenționale, potrivit Recensământului Populației și al Locuințelor din 2011, sunt deservite de un sistem de încălzire centrală sau centrală proprie în care sunt folosiți diferiți combustibili) – astfel, din 24509 locuințe doar 553 nu au deloc încălzire, în timp ce în 2127 nu există încălzire centrală. Situația este schimbată în prezent, având în vedere că din 2014 nu mai există sistem centralizat de furnizare a încălzirii.
- Suprafața locuibilă totală a crescut mai semnificativ începând cu anul 2011, fapt ce conduce la realizarea unui indicator vizând suprafața locuibilă în m^2/cap de locuitor superior perioadelor anterioare. Se depășește astfel cifra de 14 m^2/cap de locuitor stabilită prin normative vizând locuirea, ajungându-se la o valoare de aprox. 19 m^2 [48].

Din perspectiva impactului asupra mediului, ca urmare a consumului de energie, clădirile rezidențiale au un impact semnificativ. În contextul orientării spre o dezvoltare durabilă a municipiului Zalău, în perioada 2009-2013, s-au reabilitat 47 blocuri de locuințe, dintre care 27 cu mansardare, lucrările fiind executate cu fonduri private ale cetățenilor sau ale firmelor care au realizat lucrările și au obținut venituri din valorificarea spațiilor create la mansardă. De asemenea, prin colaborarea Primăriei Municipiului Zalău și a rezidenților, în cadrul proiectului "Sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a blocurilor de locuințe", finanțat prin POR 2007-2013, au fost cuprinse 28 de blocuri totalizând 1366 de apartamente pentru reabilitare termică. Astfel, consumul de energie pentru încălzire înainte de reabilitare a fost de 6556,52 KWh/m^2an, după reabilitare se va înregistra un consum de 1952,79 KWh/m^2an, adică o economie de energie de 70,22%.

Câteva dintre disfuncționalitățile sesizate și prin intermediul PUG-ului în vigoare includ:

- Spații insuficiente pentru instituții publice;
- Locuințe individuale și colective insuficiente, mai ales în contextul schimbării structurii familiei tradiționale (scade numărul membrilor în gospodării, familiile extinse nu mai locuiesc împreună, există gospodării cu o singură persoană etc.);
- Existența unor riscuri vizând inundarea terenurilor și alunecările de teren, fapt ce impune restricții cu privire la construirea în zonele afectate de acele riscuri, până la efectuarea unor lucrări prin care riscurile pot fi reduse/eliminate. De asemenea, datorită instabilității terenurilor pe versanți se impun indici de construire scăzuți (POT 15%), fapt ce generează nemulțumirea proprietarilor.

[48] Calculele sunt efectuate folosind total suprafață pentru municipiul Zalău la nivelul anului 2019 (ultimul pentru care INS oferă aceste date) – 1311298 m^2 și populația stabilă la 1 ianuarie 2019 – 69087.

- Dezvoltarea unor construcţii de locuinţe în absenţa utilităţilor necesare, situaţie rezultată din bugete locale insuficiente şi o presiune mare asupra extinderii oraşului în zone nedeservite de utilităţi.

Infrastructură tehnico-edilitară

Evaluare generală

O infrastructură edilitară bine dezvoltată şi accesul la utilităţi publice reprezintă o precondiţie pentru o calitate a vieţii ridicate şi o satisfacţie a cetăţenilor faţă de administraţia publică locală. La nivelul judeţelor din România, a fost calculat Indicele dotărilor tehnico-edilitare (ITE), care examinează atât înzestrarea propriu-zisă din punct de vedere edilitar a judeţelor, cât şi diferenţele urban-rural. În ceea ce priveşte dotarea edilitară a localităţilor din judeţ, Sălajul se înscrie în categoria judeţelor intermediare din punctul de vedere al ITE, indicele având valori apropiate de media pe ţară, dar existând diferenţe între urban şi rural (Figura 6). Trebuie spus că pentru judeţele din nord-vestul ţării care se înscriu în această categorie există condiţii care să le permită în viitor să atingă o stare superioară de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare. Municipiul Zalău contribuie la plasarea judeţului în această categorie intermediară, având o echipare edilitară medie spre bună. Mai jos este detaliată situaţia pentru fiecare tip de infrastructură edilitară a municipiului Zalău.

Figura 6: Indicele dotărilor tehnico-edilitare pe județe

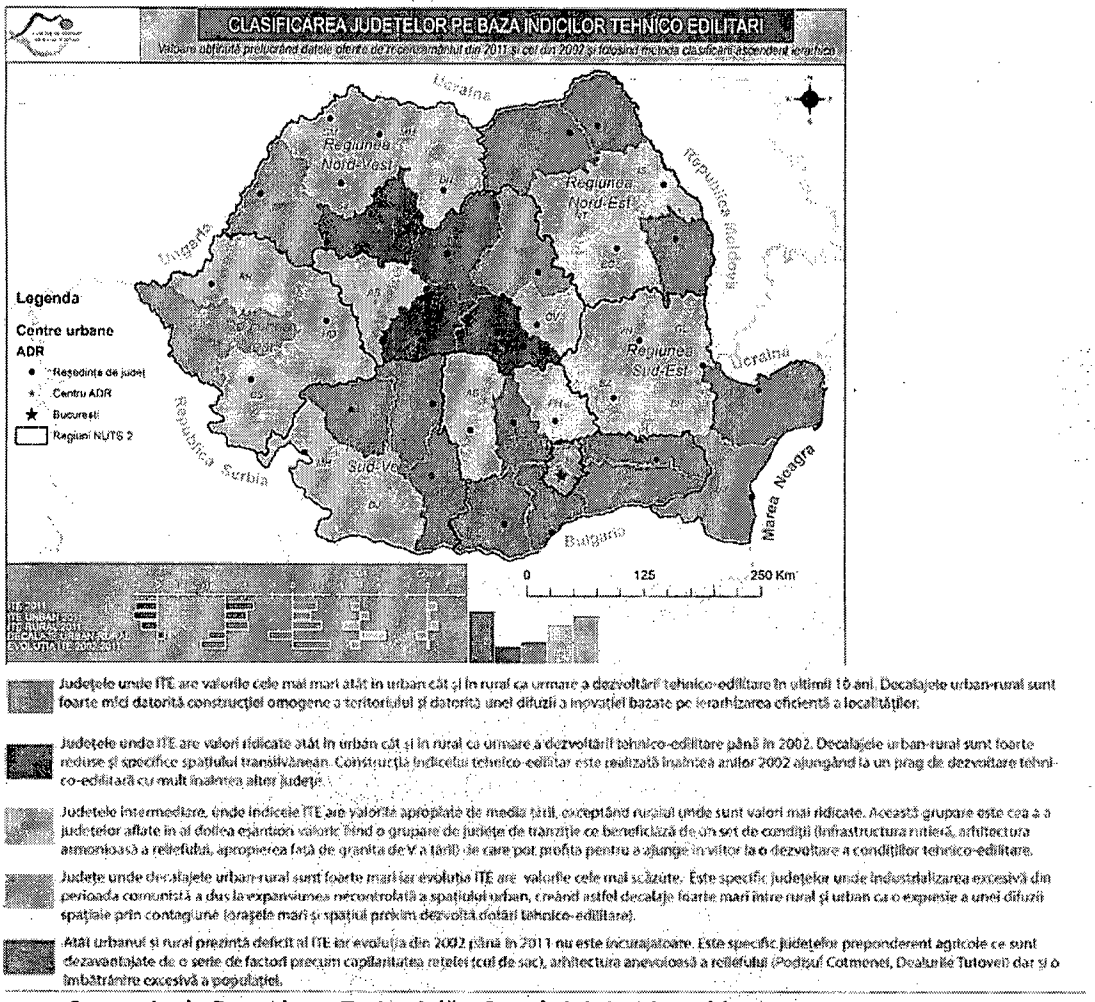

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 41

Rețeaua de apă și canalizare

Alimentarea cu apă și canalizarea sunt obligatorii, atât pentru asigurarea unui nivel acceptabil al calității vieții, cât și pentru dezvoltarea activităților industriale în localitățile respective. De asemenea, în acest domeniu există cerințe stricte pentru conformarea cu legislația Uniunii Europene, care vizează atât asigurarea unei calități a vieții ridicate pentru cetățeni prin asigurarea accesului la infrastructură de bază, cât și protecția mediului înconjurător.

La nivelul municipiului Zalău, alimentarea cu apă potabilă precum și administrarea rețelei de canalizare este realizată de operatorul regional Compania de Apă Someș SA. În anul 2006, această companie a devenit efectiv primul operator regional care deservește două județe și anume Cluj și Sălaj (Zalău, Șimleu

Silvaniei, Cehu Silvaniei şi Jibou precum şi în peste 50 de localităţi rurale). În prezent ea deserveşte opt municipii şi oraşe din judeţele Cluj şi Sălaj (Cluj-Napoca, Huedin, Gherla şi Dej, respectiv Zalău, Şimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei şi Jibou) şi 281 localităţi rurale din judeţele Cluj, Sălaj şi Mureş. După cum se poate vedea din descrierea de mai jos, arondarea municipiului Zalău la operatorul regional reprezintă un avantaj, cel puţin din perspectiva realizării lucrărilor de modernizare şi reabilitare.

Lungimea reţelei de distribuţie a apei potabile este de 147,1 km la nivelul anului 2019. O creştere mai semnificativă se poate observa după ce operatorul regional Compania de Apă Someş SA a preluat acest serviciu. Indicatorul km reţea care revin la 10.000 de locuitori ne oferă pentru municipiul Zalău o cifră de 21,29 km[49]. Acest indicator se situează cu mult sub media regională (51 km la 10.000 locuitori). Se situează, însă, în apropierea mediei pentru oraşe precum Baia Mare – 21,75 şi respectiv Satu Mare 20,24. Trebuie menţionat că din punctul de vedere al repartizării spaţiale a reţelei de distribuţie a apei şi a celei de canalizare există diferenţe între diferitele cartiere rezidenţiale ale Zalăului, în special la nivelul unor zone noi urmând a fi asigurată această infrastructură în viitor.

Tabel 12: Lungime totală a reţelei simple de distribuţie a apei potabile, în km, 1995-2019

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nr. km	99,4	99,4	100,5	101	101	101	102,6	106,9	108,2	108,2	102,6	102,6	102,6
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Nr. km	102,6	116,5	122,4	130,6	130,6	143,8	143,8	144,7	146,4	146,6	147,1	147,1	

Sursa: date INS

Alimentarea cu apă la nivelul municipiului Zalău (precum şi a oraşului Şimleu Silvaniei) se realizează din bazinul hidrografic Someş-Crasna, sursa zonală de suprafaţă Vârşolţ.

Calitatea apei distribuite populaţiei a fost o lungă perioadă de timp nesatisfăcătoare datorită unor disfuncţionalităţi la staţia de tratare de la Vârşolţ, precum şi parţial datorită reţelelor de transport şi distribuţie necorespunzătoare.

Reţeaua de distribuţie a apei potabile a fost parţial reabilitată prin programul SAMTID Cluj-Sălaj, care s-a derulat în intervalul 2005-2008. 32,64 km de reţea au fost reabilitaţi în cadrul programului menţionat, existând suplimentar şi o contribuţie din fonduri proprii. Alte rezultate au inclus: branşamente Zalău: 683 bucăţi; reabilitare 4 rezervoare de apă: 2 Dumbrava, Brădet, Ortelec; 3 staţii de clorinare; reabilitare şi dotare dispecerat central; reabilitare şi echipare laborator fizic şi bacteriologic pentru verificarea calităţii apei sistem de monitorizare SCADA.

[49] Calculul este efectuat utilizând populaţia stabilă la 1 ianuarie 2019 – 69087 locuitori.

În continuarea programului SAMTID, municipiul Zalău a beneficiat și de alte lucrări de reabilitare și extindere a rețelei de apă și canalizare finanțate din fonduri structurale. Astfel, Compania de Apă SOMEȘ a fost prima societate de profil din România care a depus la Comisia Europeană documentația pentru accesarea Fondurilor Structurale și de Coeziune, Axa prioritară 1 - "Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată" pentru a moderniza în continuare serviciul prestat și încadrarea în continuare în normele naționale și Europene de calitate și mediu. În Aprilie 2008 a obținut oficial aprobarea Comisiei Europene pentru o finanțare de 196 Milioane Euro, corespunzătoare Etapei I (2008-2013) din strategia pe termen lung (2008-2025) stabilită prin Master Planul Companiei. Proiectul de investiții se încadrează în categoria priorităților strategice definite prin Programul Operațional Sectorial (POS) Mediu al României pentru infrastructura de mediu și este o continuare a programelor ce s-au realizat prin proiecte anterioare de investiții pentru infrastructura de apă/canalizare atrase de Compania de Apă SOMEȘ prin Programele MUDP II, ISPA, SAMTID și alocații bugetare locale. Proiectul este de asemenea, în concordanță cu Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 privind prioritățile de îmbunătățire a standardului de viață prin modernizarea utilităților publice și dezvoltarea facilităților integrate de apă potabilă/apă uzată la nivel regional[50].

La nivelul municipiului Zalău, din acest proiect au fost realizate lucrările enumerate mai jos, toate fiind în prezent finalizate.

- 12,6 km reabilitare și extindere rețea apă,
- reabilitare stație de tratare, 4 stații noi pompare apă,
- 20,5 km reabilitare și extindere rețea canalizare,
- o stație de epurare.

În prezent, trebuie menționate obiectivele de investiții aferente orizontului de programare 2014-2020 prin intermediul POIM. În cadrul Proiectul Regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județele Cluj și Sălaj, în perioada 2014-2020, există două contracte de lucrări care vizează mun. Zalău: CL 17 – Reabilitarea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul Zalău și extinderea alimentării cu apă și canalizare în aglomerarea Zalău și CL 18 – Extinderea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul Zalău[51]. În martie 2020 la sediul central al Companiei de Apă Someș S.A. a fost semnat contractul de lucrări "Extinderea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiul Zalău" din cadrul programului major de investiții derulat de operatorul regional pentru județele Cluj și Sălaj, în cadrul Programului Operațional Infrastructură Mare - POIM 2014-2020. Contractul are o valoare de 52.696.909,94 lei fără TVA, durata de execuție va fi de 24 luni, iar lucrările vor include construcția a cca. 17,4 kilometri de rețele noi de alimentare cu apă pe 30 de străzi, respectiv construcția a cca. 38,7 kilometri de rețele de canalizare noi pe mai mult de 70 de străzi din municipiul Zalău. De asemenea, contractul prevede realizarea unei conducte de aducțiune a apei de cca. 6,7 km până în localitatea Stâna.

[50] Compania de Apă Someș SA, *Buletin Informativ 2015*, http://www.casomes.ro/wp-content/uploads/2014/12/BUL-INFO-2015.pdf.
[51] https://www.casomes.ro/?page_id=15121

Acest contract, ca de altfel întregul Proiect Regional din cadrul POIM 2014 – 2020, va contribui semnificativ la dezvoltarea socio-economică a ariei deservite de Compania de Apă Someş S.A., la asigurarea unui nivel îmbunătăţit de sănătate şi confort pentru populaţie în condiţii de siguranţă, la reducerea poluării mediului prin eliminarea descărcării apei uzate neepurate sau insuficient epurate, la reducerea costurilor prin eficientizarea operării precum şi la eliminarea vulnerabilităţilor prezente în particular ale sistemelor alimentate din surse locale, susceptibile a fi afectate de fenomenele extreme ce însoţesc schimbările climatice. Reamintim că "Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă şi apă uzată din judeţele Cluj şi Sălaj, în perioada 2014-2020" are o valoare totală de 355.636.401 EUR (fără TVA). Finanţarea investiţiei se face astfel: 92,18% din fonduri publice nerambursabile, din care 85% Fondul de Coeziune, 13% bugetul de stat şi 2% bugete locale. Un credit bancar de 7,82% va fi asumat de Compania de Apă Someş S.A. pentru cofinanţarea Proiectului. Obiectivul general al proiectului vizează îmbunătăţirea infrastructurii de apă şi apă uzată din judeţele Cluj şi Sălaj prin extinderea şi dezvoltarea serviciului de alimentare cu apă potabilă, controlată microbiologic, în condiţii de siguranţă şi protecţie a sănătăţii populaţiei în localităţi care au peste 50 de locuitori şi asigurarea colectării şi epurării apelor uzate pentru aglomerările mai mari de 2.000 l.e. pentru conformarea cu cerinţele directivelor europene privind calitatea apei destinate consumului uman (Directiva 98/83/CE) şi epurarea apelor uzate (Directiva 91/271/EEC)[52].

Consumul a scăzut semnificativ la nivelul municipiului Zalău, începând cu anul 2000 – ne referim atât la consumul total, care înglobează agenţii economici (de la 7205 mii m^3 la 3655 mii m^3 în 2014 şi la 3418 m^3 în 2019), cât şi cel domestic (de la 5990 mii m^3 la 1976 mii m^3 în 2014 şi la 2048 m^3 în 2019). La această situaţie au contribuit: eliminarea pierderilor de apă din reţele, eliminarea risipei la consumatori şi contorizarea, utilizarea de către agenţii economici de surse independente de apă precum şi luarea de către aceştia a unor măsuri care vizează conformarea cu cerinţele privind cele mai bune tehnici disponibile.

Reţeaua de canalizare a municipiului Zalău este de tip divizor, semnificativ mai rară la nivelul României[53], ceea ce înseamnă că există reţele separate pentru apele uzate menajere şi cele meteorice. Lungimea simplă a reţelei este de 207,8 km (Tabel 12), o valoare mai mult decât dublă faţă de anul 1990. Similar cu reţeaua de apă, modernizarea reţelei de canalizare a vizat atât infrastructura propriu-zisă cât şi evitarea poluării apelor subterane şi supraterane.

Tabel 13: Lungime totală a reţelei simple de canalizare, în km, 1995-2019

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nr. km	86	86	86	86,5	86,5	86,5	102,3	102,3	102,3	102,3	103,3	103,3	103,3
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	

[52] Compania de Apă Semeşul SA, Comunicat de presă, https://www.casomes.ro/?page_id=15131

[53] Doar 20% din comunităţile din România au o astfel de reţea, potrivit SC Compania de Apă Someşul SA.

Nr. km	103,3	111,4	150,6	158,5	158,5	162,4	164,9	173,8	174,2	174,7	205,5	207,8	

Sursa: date INS

Primul proiect vizând dezvoltarea rețelei de canalizare a fost intitulat „Modernizare și extindere stație de epurare și canal menajer pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Zalău" și a fost implementat în perioada ianuarie 2005 – decembrie 2006, în cadrul Programului Phare 2002, Coeziune Economică și Socială, Infrastructură locală și regională de afaceri. Obiectivele acestuia au vizat următoarele: creșterea atractivității economice a municipiului prin refacerea infrastructurii de mediu din Zalău; asigurarea dezvoltării durabile pentru creșterea calității vieții în municipiul Zalău. Rezultate finale obținute au fost următoarele:

a. Modernizarea și extinderea canalizării menajere, 4200 ml conductă (Canalizare menajeră Parc Industrial și zona Michelin; Canalizare menajeră strada Fabricii; canalizare menajeră Strada Industriilor și B-dul M. Viteazul)

b. Modernizarea și extinderea stație de epurare, etapa I: Proiectarea și construcția unei noi stații cu o capacitate de 90 000 LE compusă din două linii colectare apă uzată (cameră de admisie, grătare rare și fine, deznisipator, separator de grăsimi, decantoare primare, bazine de aerare, decantoare secundare).

c. Echiparea unei linii de epurare, echipare grătare, deznisipatoare și separator de grăsimi, echipare decantor primar, bazine de activare, decantoare secundare a apei uzate, și a unei linii a nămolului activ (stație de pompare nămol primar, stație de pompare nămol activat, bazin de concentrare a nămolului V = 200 mc, stație de pompare a nămolului concentrat, clădirea de deshidratare nămol echipată cu unitate de pre-deshidratare). Modernizarea rețelelor de apă și canalizare din incintă.

Valoarea investiției, lucrări recepționate, este 18.180.073,21 lei, la nivelul lunii decembrie 2006. Operarea investiției este delegată în sarcina Companiei de Apă Someș SA din Cluj-Napoca, în baza contractului de delegare a gestiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare.

Un alt proiect semnificativ pentru dezvoltarea rețelei de canalizare este cel derulat în cadrul Programul POS Mediu 2007-2013, ale cărui rezultate au fost descrise mai sus, în secțiunea de prezentare a rețelei de distribuție a apei potabile. Pe lângă extinderea și reabilitarea rețelei, noua stație de epurare este deosebit de importantă, ajutând la reducerea poluării și îmbunătățirii calității mediului înconjurător (realizarea treptei terțiare de epurare a fost finalizată la începutul anului 2016, fiind în probe tehnologice). Aceste investiții și lucrări de modernizare trebuie înțelese în contextul în care atât legislația națională, cât și condiționalitățile stipulate în Capitolul de Mediu al Tratatului de Aderare a României la Uniunea Europeană, prevăd o serie de criterii deosebit de severe privind nivelul parametrilor apelor uzate care pot fi deversate înapoi în mediu după epurare. În vederea respectării acestor parametri – pentru a căror neconformitate autoritățile și instituțiile abilitate aplică amenzi severe – Compania de Apă SOMEȘ a

trebuit să modernizeze în perioada 2008-2015 toate cele opt staţii de epurare urbane din municipiile şi oraşele deservite în judeţele Cluj şi Sălaj.

În vederea continuării strategiei de dezvoltare pe termen lung, Compania de Apă SOMEŞ a actualizat în anul 2012 Master Planul elaborat în cursul anului 2006. Programul coordonator de investiţii pe termen lung acoperă perioada 2013–2040 având ca scop final în primul rând conformarea cu cerinţele Directivelor Europene în domeniul serviciilor de apă şi canalizare-epurare, dar şi asigurarea serviciilor de alimentare cu apă şi de canalizare tuturor locuitorilor din aria de operare din judeţele Cluj şi Sălaj. Valoarea totală a investiţiilor necesare este de peste 800 milioane de Euro. Pentru investiţiile necesare în vederea conformării cu Directivele Europene, se pregăteşte atribuirea unui contract de asistenţă tehnică în cadrul căruia se vor pregăti Aplicaţia de finanţare pentru Fondurile Structurale şi de Coeziune în perioada 2014-2020, precum şi proiectele de execuţie. Valoarea investiţiilor propuse pentru acest din urmă proiect (denumit convenţional POS Mediu etapa a II-a) este de 250 milioane de Euro. Proiectul va continua şi investiţiile din mediul urban pentru a atinge dezideratul de 100% populaţie deservită cu apă şi canalizare, dar se va focaliza în principal pe zona rurală din aria deservită în vederea atingerii obiectivelor asumate de România prin Capitolul de Mediu al Tratatului de Aderare. Pentru celelalte investiţii necesare se va încerca atragerea de fonduri din alte surse de finanţare.

La nivelul municipiului Zalău există câteva disfuncţionalităţi care mai trebuie corectate în perioada următoare. Acestea includ:

- Necesitatea unei surse alternative de alimentare cu apă potabilă, în special pentru alimentarea cu apă a Municipiului Zalău şi a oraşelor principale din jud. Sălaj.

- Din perspectiva reţelei de alimentare cu apă care nu a fost reabilitată – anumite materiale neconforme, vechime mai mare de 40 de ani, grad avansat de uzură, avarii frecvenţe care generează întreruperea alimentării cu apă, existenţa unor zone nou construite care nu dispun de alimentare cu apă.

- Din perspectiva reţelei de canalizare care nu a fost reabilitată - grad avansat de uzură datorat vechimii conductelor, comportări nesatisfăcătoare ale materialului (beton, azbociment, etc.), neetanşeităţi ale sistemului de colectare (cămine şi îmbinări conducte), poluări ale pânzei freatice.

- Lipsa reţelelor de canalizare în cartierele limitrofe nou construite.

În Tabelul 13 sunt listate pentru municipiul Zalău investiţiile cuprinse în Master planul privind sistemul de apă şi canalizare pentru intervalul 2016-2018 şi respectiv 2019-2040. Pe termen scurt, în ceea ce priveşte alimentarea cu apă, sunt prioritare investiţiile în reabilitare conductă de aducţiune, staţii de pompare noi şi reabilitarea celor existente, reabilitare reţea de distribuţie etc. În ceea de priveşte sistemul de canalizare, cele mai semnificative investiţii sunt în extinderea şi reabilitarea reţelei.

Tabel 14: Plan de investiții pe termen lung – Alimentare cu apă și apă uzată

Nr.	Articol	Descriere	Unitate	Cantitate	Cost unitar (Euro)	Costuri totale (Euro)	Etapa 1	Etapa 2	Etapa 3
							2014-2015	2016-2018	2019-2040
1	Alimentare cu apă					21.639.201	5.936.525	11.747.712	5.854.964
1.1	Sursa de apă					0	0	0	0
1.2	Stație de tratare/clorare					0	0	0	0
1.3	Conductă de aducțiune/transport	Reabilitare conducta de aducțiune	m	23.600	643	15.175.001	1.607.500	10.288.000	3.279.501
1.4	Stație de pompare	Statii de pompare noi	buc	6	53.000	318.000	159.000	159.000	0
		Statii de pompare reabilitate	buc	1	45.500	45.500	0	45.500	0
1.5	Rețea de distribuție	Extindere retea de distributie (zone noi construite)/ extinderi necesare pentru optimizare functionari retelei de distributie	m	24.885	97	2.420.613	1.318.812	0	1.101 801
		Reabilitare retea de distributie	m	15.121	142	2.144.262	284.000	475.700	1.384.562
		Sonda multiparametrica de monitorizare a calitatii apei potabile	buc	7	11.000	77.000	0	77.000	0
		Echipare bransamente existente cu contori cu telecitire	buc	3.500	261	914.445	457.223	457.222	0
		Dotari pentru telecitire la distanta	ans	2	20.890	41.780	20.890	20.890	0
1.6	Rezervoare	Rezervor nou (V=500 mc)	buc	2	59.100	178.200	59.100	0	59.100
		Reabilitare rezervoare (V=4x5000 mc)	buc	4	56.100	224.400	0	224.400	0
2	Apa uzată					27.972.749	500.000	17.823.598	9.649.151
2.1	Stație de epurare	Echipamente pentru exploatarea bazinelor etanse - vidanje	buc	2	400.000	800.000	0	800.000	0
		Statie de receptie ape uzate de la vidanje	buc	1	51.100	51.100	0	51.100	0
2.2	Colector principal/Conducte de refulare	Extindere conducta de refulare	m	11.629	87	1.011.067	0	881.223	329.844
		Reabilitare colector principal	m	5.380	891	4.795.060	0	891.000	3.904.060
2.3	Statie de pompare	Statii de pompare noi	buc	33	50.432	1.664.256	0	1.563.392	100.864
2.4	Rețea de canalizare	Extindere retele de canalizare	m	53.010	195	10.313.721	0	8.890.050	1.423.671
		Reabilitare retele de canalizare	m	31.394	250	7.840.712	500.000	3.250.000	4.090.712
		Sistem de monitorizare debit apa uzata retea de canalizare	buc	2	30.000	60.000	0	60.000	0
2.5.	Tratarea namolurilor	Facilitati pentru namol	ans	1	1.436.833	1.436.833	0	1.436.833	0
TOT	Total					49.611.950	4.436.525	29.571.310	15.504.115

Sursa: Compania de Apă Someș SA. Master Plan, 2012

Alimentarea cu energie termică

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică sunt într-un proces accentuat de restrângere ca urmare a existenței unor costuri ridicate, date de tehnologia depășită, precum și a furnizării deficiente, care nu respectă întotdeauna necesitățile utilizatorilor. Atât consumatorii casnici, cât și agenții economici au preferat de multe ori achiziționarea de centrale individuale alimentate cu gaz metan. La nivel național și european, acest trend se dorește a fi combătut. Astfel, Strategia energetică a României pentru perioada 2007-2020, în acord cu politicile europene, își propune: creșterea eficienței sistemelor de încălzire centralizată și menținerea acestora ca modalitate de furnizare a energiei termice; elaborarea strategiilor locale de implementare a cogenerării în zonele identificate cu potențial de cogenerare și a studiilor de fezabilitate pentru promovarea proiectelor.

La nivelul municipiului Zalău nu mai există în prezent un sistem centralizat de producere a energiei termice. Ultimul an în care acest sistem a furnizat energie termică a fost 2014. Chiar înainte de 2014, s-a putut remarca o scădere accentuată și rapidă a cererii în acest domeniu după anul 2002. Astfel, în ultimii trei ani de funcționare numărul de giga-calorii a scăzut de la 37.467 în 2012 la 18.298 giga-calorii în 2013 și respectiv la 8.617 giga-calorii în 2014.

SC Uzina Electrică SA Zalău, având ca unic acționar Consiliul Local, a fost angrenată până în 2014 în producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei termice pe raza municipiului Zalău. Centrala avea ca scop inițial producerea combinată de energie electrică și termică – abur și apă fierbinte pentru alimentarea consumatorilor industriali și urbani din orașul Zalău. La începutul anului 2014, administrația locală din Zalău a renunțat la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică și a trecut la realizarea sistemelor individuale de încălzire pe gaze naturale la clădirile aflate în proprietatea municipiului Zalău. SC Uzina Electrică SA a fuzionat cu SC Citadin SRL, companie privată subordonată Consiliului Local Zalău. În anii următori au existat numeroase discuții legate de vânzarea activelor fostei companii, inclusiv o proprietate situată în intravilanul localității Zalău, în zona industrială a orașului (zona CET Zalău pentru care există intenția amenajării unui spațiu verde).

În municipiul Zalău, optimizarea alimentării cu energie termică a tuturor obiectivelor de utilitate publică și mai ales a celor cu aglomerări de persoane (școli, grădinițe, creșe, spitale etc.), s-a realizat prin creșterea eficientei energetice a anvelopei acestora și prin echiparea lor cu centrale termice proprii, pentru diminuarea punctelor de foc și implicit a riscului de incendiu și accidente. În acest mod s-a creat și posibilitatea preparării apei calde menajere și utilizarea ei la toate punctele de consum din aceste clădiri. Este necesară continuarea acestei acțiuni pentru toate clădirile cu aglomerări de persoane.

Pentru eficientizarea alimentării cu căldură a municipiului este necesară continuarea reabilitării termice a clădirilor de interes public, a blocurilor de locuințe și a locuințelor individuale.

O variantă de asigurare a energiei termice pentru construcțiile viitoare o poate constitui alimentarea de la grupuri/centrale de cogenerare electro–termică de mică și medie capacitate care să producă atât energie electrică, cât și apă fierbinte, fiecare grup/centrală de cogenerare urmând a alimenta cu energie electrică și termică clădiri având aceeași utilizare sau asemănătoare ca regim termic și program de utilizare sau care se află în vecinătate. În ceea ce privește consumatorii din locuințele individuale (din zonele ce beneficiază de rețea de distribuție gaze naturale), utilizarea gazelor naturale constituie la ora actuală soluția cea mai utilizată, dar și cea optimă din punct de vedere al exploatării, cu toate costurile inițiale mai ridicate.

Alimentarea cu gaze naturale

Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Zalău este asigurată de compania DELGAZ GRID SA care a primit licență pentru operarea sistemului de distribuție gaze al municipiului Zalău în 30.10.2013, conform datelor ANRE. Mai jos e eon

Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Zalău este asigurată printr-o rețea cu o lungime de aprox. 160 km. Lungimea rețelei a crescut în mod constant după 1990, însă rețeaua nu acoperă tot teritoriul urban. În ceea ce privește consumul, trebuie făcute câteva precizări: la nivelul consumului total avem în intervalul 2002-2014 variații semnificative (atât creșteri, cât și descreșteri), care se datorează în bună măsură consumatorilor industriali; consumul casnic a prezentat o evoluție mai stabilă, fiind în descreștere mai evidentă începând cu 2012; era de așteptat o ușoară creștere după 2014 (datele INS confirmă acest lucru), având în vedere sistarea sistemului centralizat de furnizare a energiei termice și a trecerii pe centrale individuale cu gaz a unui număr semnificativ de instituții publice (școli, autorități locale etc.). Numărul de consumatori este de aprox. 24.000.

Tabel 15: Lungime simplă în km a rețelei de distribuție a gazelor naturale

An	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Nr. km	96,5	99,3	105,7	111,1	112,2	113,3	117,6	121,8	125,3	127,2	127,7	134,7	136,2
An	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**								
Nr. km	136,7	139,5	145,3	153,1	158,8								

Sursa: date INS

Tabel 16: Gaze naturale distribuite după destinație, în mii metri cubi

An	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Total	28908	57879	44417	45423	42533	56608	79695	76573	77687
Uz casnic	17933	22681	21724	24178	22363	20085	21505	20319	20802
An	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Total	47149	40183	39169	35209	35066	35748	36395	35473	34885
Uz casnic	21229	19190	18399	15896	17335	18193	18582	17557	17248

Sursa: date INS

În ceea ce privește acțiunea viitoare a autorităților locale, trebuie avut în vedere:

- Ținând cont de vechimea conductelor și instalațiilor sistemului de distribuție gaze naturale, sunt necesare lucrări continue de înlocuire/modernizare a acestui sistem.
- Având în vedere că sistemul de distribuție gaze naturale este principala sursă de asigurare a încălzirii spațiilor, este necesară extinderea rețelei de distribuție pe toate străzile din municipiul Zalău, mai ales în contextul extinderii zonelor cu locuințe.

- Extinderea sistemului de alimentare cu gaze naturale a mun. Zalău presupune, în primul rând, existența unui număr suficient de consumatori care să aibă posibilitatea financiară de a susține amplificarea sistemului de distribuție existent, de a realiza instalațiile interioare și de a achita cu regularitate facturile. Acest lucru în contextul în care încălzirea cu gaz presupune costuri inițiale mai mari. Este recomandabil ca acești consumatori să fie grupați pentru a permite realizarea unui sistem de conducte cu un număr mai redus de ramificații și, eventual, adoptarea unei scheme de racordare buclate pentru o siguranță crescută în funcționare.

- În cadrul lucrărilor de dezvoltare edilitară a localității, trebuie rezervate spații pentru viitoarea montare a conductelor de distribuție a gazelor, lucrare care să fie executată la momentul oportun, cu minim de modificări la drumurile și rețelele existente.

Iluminat public

Investițiile pentru eficientizarea iluminatului public, atât stradal, cât și din instituții publice cum ar fi școlile, reprezintă în prezent o mare provocare pentru administrațiile locale din România, necesarul de investiții la nivelul celor aproximativ 3.000 de primării pentru a atinge standardele europene în domeniu fiind de ordinul miliardelor de euro. Potrivit specialiștilor din domeniu[54], la nivelul anului 2015 numai în 34 de primării existau servicii de iluminat organizate conform legislației în domeniu, în vigoare în țara noastră încă din 2007, în condițiile în care realizarea unor investiții în sisteme de iluminat eficiente energetic pot reduce factura de electricitate a administrațiilor locale cu până la jumătate, bani care pot fi folosiți apoi pentru alte capitole[55]. Aceste probleme sunt recunoscute și recent, în 2020, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor lansând, prin Administrația Fondului pentru Mediu (AFM), un program destinat iluminatului ecologic în orașele și comunele din țara noastră. Programul este multianual, iar bugetul stabilit pentru 2020 este de 384 milioane de lei. Astfel, localitățile din România vor putea înlocui corpurile de iluminat cu consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu LED. Totodată, administrațiile vor putea achiziționa și sisteme de dimming/telegestiune, care permit reglarea fluxului luminos. Programul de iluminat public stradal va reduce cu până la 40% consumul de energie electrică din fiecare oraș din România. În acest fel, dincolo de reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, vom obține și o scădere consistentă a facturii locale și naționale la electricitate. La ora actuală, peste 20% din consumul total de energie electrică al unei localități provine din iluminatul străzilor, iar aceste cifre susțin și o sursă continuă de poluare cu emisii de CO2 și costuri ridicate pentru administrațiile locale[56].

Asocierea SC Neon Lighting SRL Cluj-Napoca și SC Uzina Electrică Zalău a fost declarată în 2015 câștigătoarea licitației de atribuire a contractului de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public în

---

[54] Conform ARI (Asociația Română pentru Iluminat)

[55] Dezbateri conferința „Iluminatul și spațiul public urban", organizată la Sibiu de Asociația Română pentru Iluminat (ARI) și Comitetul Național Român de Iluminat (CNRI), cu sprijinul Consiliului Județean (CJ) Sibiu, septembrie 2015.

[56] https://www.economica.net/localitatile-din-romania-ar-putea-accesa-384-milioane-de-lei-pentru-investitii-in-iluminatul-public-cu-led_182546.html

municipiul Zalău. Abia în martie 2016 s-a finalizat aprobarea, în ședință de Consiliu Local, a atribuirii și închirierii contractului de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public, pe o perioadă de cinci ani. Anterior anului 2015, iluminatul public al municipiului a fost administrat din noiembrie 2012 de S.C. Citadin Zalău S.R.L., societate al cărei asociat unic este municipiul Zalău. În perioada 2009-2012 sistemul a fost întreținut pe baza unui acord-cadru de prestări servicii cu o firma privată.

Potrivit contractului de asociere dintre Neon Lighting SRL Cluj-Napoca și SC Uzina Electrică Zalău, operatorul economic clujean ocupă de coordonarea, gestionarea concesiunii sistemului de iluminat public și festiv, montarea-demontarea, întreținerea și exploatarea sistemului de iluminat ornamental festiv, furnizarea și montarea produselor de iluminat festiv, proiectarea, asigurarea materialelor și întreținerea lucrărilor pentru realizarea investițiilor în sistemul de iluminat public. La rândul său, Uzina Electrică întreține și exploatează sistemul de iluminat public stradal și pietonal, montajul produselor, execută manopera aferentă investițiilor în sistemul public, asigură personalul calificat pentru intervenția și remedierea în maxim patru ore în zonele de risc pentru siguranța traficului și securitatea pietonilor, respectiv în maxim 24 de ore pentru toate defecțiunile, cu excepția celor de la rețeaua de alimentare cu energie electrică, unde timpul de remediere este de 48 de ore. De asemenea, asigură dispeceratul 24 din 24 de ore.

Sistemul de iluminat public cuprinde iluminatul stradal, pietonal și ornamental (parcuri, piețe etc.), iluminatul ornamental festiv și iluminatul arhitectural. Sistemul de iluminat stradal și ornamental are o lungime de 130 km (raportat la lungimea rețelei de străzi care este de 160 km), din care 23 km sunt în proprietatea municipiului Zalău, iar 107 km în proprietatea Electrica Transilvania Nord. Din cei 107 km, cca. 50 km sunt în sistem separat de sistemul de distribuție a energiei electrice, restul de 57 km fiind în sistem comun. Din totalul rețelei de iluminat 8,55 km de rețea au fost realizați în cursul anului 2013.

Majoritatea aparatelor de iluminat din municipiul Zalău sunt vechi, multe nu au bloc optic. Totodată, distribuția luminoasă este slabă, iar gradul de etanșeitate este scăzut. Iluminatul este necorespunzător din punct de vedere calitativ și estetic. În zonele unde există aparate de iluminat montate anterior anului 1998, nivelul de iluminare realizat poate să fie de 4-5 ori mai redus decât prevăd normativele naționale și europene, pornind numai de la faptul că proiectarea iluminatului public s-a realizat potrivit valorilor din Ordinul 437/1976. De asemenea, sistemul de iluminat nu acoperă toate zonele locuite ale orașului, în special cele noi și nici toate aleile dintre blocuri.

Câteva dintre deficiențele sesizate în varianta inițială a SIDU au fost remediate, în special cele vizând de exemplu iluminatul festiv și al bazelor sportive. Începând cu anul 2017, activitatea desfășurată de prestatorul de servicii cuprinde 74 de investiții în rețele noi de iluminat, pe o lungime de 16,2 km, în valoare de 2.000.330,01 lei. Menționăm dintre acestea[57]:

[57] http://www.sportulsalajean.ro/articol-119551/foto-reteaua-de-iluminat-public-din-municipiul-zalau-extinsa-si-modernizata/

- **Extinderea instalației pentru iluminarea pistei de alergare din Stadionul Municipal.** Pista de alergare din cadrul Stadionului Municipal beneficiază de rețea de iluminat extinsă, în valoare de 33.485,76 lei.Prin intermediul acestei investiții au fost montați stâlpi de iluminat stradal și corpuri de iluminat cu LED și au fost realizate instalații de racordare la current
- **Extinderea rețelei de iluminat festiv**. Sistemul de iluminat festiv a fost îmbunătățit prin achiziția de noi decorațiuni și extinderea zonelor de amplasare a acestora în municipiu. Iluminatul festiv, amplasat atât pe Bulevardul Mihai Viteazul, cât și pe străzile din cartiere, a fost bogat în ornamente și decorațiuni specifice, bannere, șiruri, plase, șiruri și figurine luminoase. Valoarea decorațiunilor achiziționate este de 472.768,85 lei.
- **Instalație de iluminat nocturn la Baza de tenis**. Terenurile de tenis nr. 1 și 2 de la Baza de tenis a Municipiului Zalău beneficiază de instalație de iluminat nocturn nouă. Investiția cuprinde 60 de corpuri de iluminat echipate cu lămpi de 120W și elemente electrice aferente pentru a asigura buna funcționare. Valoarea investiției este de 11.841,67 lei.

În mai 2020, a avut loc demararea lucrărilor în cadrul proiectului privind "Modernizarea și extinderea sistemului de iluminat public din municipiul Zalău. Etapa I". Prin intermediul acestei investiții pe 12 străzi vor fi demolați stâlpii existenți, vor fi instalați stâlpi noi, cu corpuri de iluminat echipate cu telegestiune și vor fi mutate în subteran rețelele aeriene; pe o stradă se va extinde sistemul de iluminat, iar pe 9 străzi se vor înlocui corpurile de iluminat cu altele, echipate cu telegestiune. De asemenea, prin intermediul proiectului se va realiza centrul de monitorizare al sistemului de iluminat public, 36,4 km de rețea va fi modernizată și extinsă, iar 32 de treceri de pietoni vor beneficia de iluminat îmbunătățit. Proiectul în valoare de 23,099,159.17 lei este finanțat din fonduri europene nerambursabile prin POR axa 3.1C – iluminat public[58]. Un proiect asemănător, pentru modernizarea și extinderea sistemului de iluminat public din municipiul Zalău-Etapa II este în curs de implementare. Acest proiect, în valoare de 13.392.195,16 lei, din care fonduri nerambursabile 13.117.895,35 lei, cuprinde investiții pe 76 de străzi, din care pe 66 se vor înlocui corpurile de iluminat, iar pe 10 se vor înlocui stâlpii și rețeaua în întregime[59].

Infrastructura de transport

Rețeaua stradală

Lungimea totală a străzilor din municipiul Zalău a cunoscut o evoluție ascendentă, triplându-se prin raportare la anii de după revoluție – în prezent sunt 182 de km de drumuri. Un procent de aproximativ 67% din totalul străzilor sunt modernizate (121 km). Rata de modernizare a drumurilor este superioară mediei regionale și este în creștere. Trebuie însă spus că o evaluare calitativă relevă că doar 40% din aceste drumuri modernizate sunt în stare tehnică bună[60]. Străzile aflate în stare calitativă proastă sunt multe de

[58] https://www.graiulsalajului.ro/incep-lucrarile-la-modernizarea-iluminatului-public-in-zalau-a-59381

[59] http://www.sportulsalajean.ro/articol-119551/foto-retcaua-de-iluminat-public-din-municipiul-zalau-extinsa-si-modernizata/

[60] Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Zalău, Județul Sălaj, Memoriu justificativ, p. 58

rang III și IV. Harta 13 de mai jos evidențiază dispunerea spațială a străzilor, cu mențiunea stării calitative a acestora.

Hartă 13: Starea fizică a sistemului de străzi

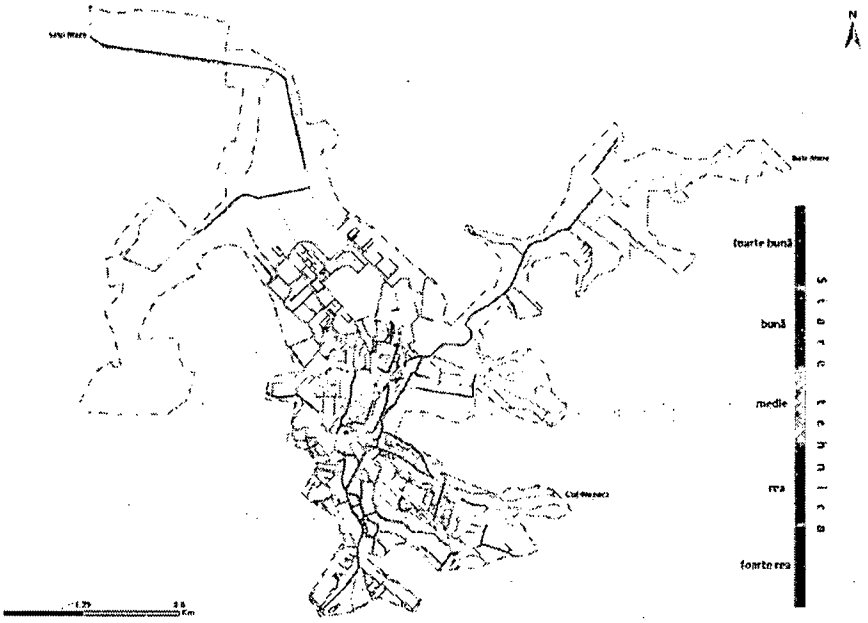

Sursa: Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Zalău, Județul Sălaj, Memoriu justificativ. p. 61

Tabel 17: Lungime totală străzi orășenești în km (1995-2019)

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nr. km	53	53	53	60	51	51	52	54	94	94	94	96	96
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Nr. km	101	102	126	147	147	159	159	155	156	161	182	182	

Sursa: date INS

Tabel 18: Lungime totală străzi orășenești modernizate în km (1995-2019)

An	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nr. km	53	53	53	60	51	51	52	54	54	56	56	65	65
An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	

Nr. km	65	65	83	116	116	97	97	96	101	110	121	121	

Sursa: date INS

Reţeaua stradală a municipiului Zalău şi organizarea sistemului de transport sunt influenţate în cea mai mare parte de configuraţia reliefului, acesta fiind unul colinar, marcat de dealuri şi văi. Structura rutieră locală care urmează un singur ax principal (b-dul. M. Viteazul – str. Gh. Doja) şi care se suprapune parţial pe traseul drumului naţional DN 1F/E81 pe direcţia Sud – Nord (intrarea dinspre Cluj-Napoca – ieşirea spre Oradea), care adună fluxurile de pe artere colectoare dispuse pe ambele părţi ale axului central, ce leagă zonele rezidenţiale şi economice de acesta, poate genera efecte negative.

Structura sistemului de străzi din municipiul Zalău este una relativ simplă, care se desfăşoară, din punct de vedere spaţial, de o parte şi de alta a traseului principal al oraşului – care se constituie ca drum naţional şi european (DN 1F / E 81) – în raport cu evoluţia ţesutului urbanistic. Traseele componente sistemului de străzi sunt în mare măsură organizate în raport cu rolul lor la nivelul municipiului, rezultând o ierarhie (mergând de la rangul I la rangul IV) în relaţie cu zonele de locuire, zona centrală, respectiv zonele cu funcţiuni de interes la nivel municipal. Conectivitatea este şi ea în general bună, cu excepţia unor străzi de rang IV, de pe foste parcele agricole, care nu sunt conectate la sistem. Acest lucru influenţează deplasările în interiorul zonelor de locuinţe[61]. Primăria se află în proces de refacere a unora dintre aceste străzi, conform Planului de Mobilitate Urbană, cu orizont de timp 2030.

Principala problemă o constituie aglomeraţiile cu efecte asupra duratei de deplasare şi fenomene de poluare. Cauza principală este depăşirea capacităţii de transport a infrastructurii. Acest fapt se datorează în principal a două cauze: lipsei şoselei ocolitoare şi creşterea utilizării maşinilor personale pentru deplasare. În septembrie 2010 a fost finalizată prima etapă a şoselei ocolitoare din DN1F/E 81 în DJ191 C, de 9,6 km, pentru devierea traficului de tranzit din municipiul Zalău, cu finanţare PHARE CES 2005; majoritatea traficului greu este pe ruta Cluj-Napoca – Oradea – Satu Mare care nu poate fi deviat decât odată cu realizarea etapei a doua, ce va definitiva legătura cu DN1F/E81. Etapa a doua a fost demarata in anul 2021, prin finantare de la CNAIR. Traficul de tranzit pe direcţiile prioritare trece în continuare prin oraş; traficul greu de tranzit a fost deviat din zona centrului istoric, pe străzi cu capacitate neadecvată, fapt ce gènerează vibraţii ce afectează clădirile din vecinătate.

Transportul public

Municipiul Zalău pune la dispoziţia călătorilor mijloace de transport în comun constând în autobuze şi microbuze. Serviciile de transport public de călători în municipiul Zalău sunt realizate de S.C. TRANSURBIS S.A. persoană juridică de drept privat, având forma juridică de societate pe acţiuni şi locuitori integral al municipiului Zalău. Societatea activează în baza contractului de delegare a gestiunii serviciului.

[61] Ibidem, pp. 60-61

SC Transurbis SA oferă locuitorilor 51 de programe zilnice - de luni până vineri, și un număr de 27 de programe sâmbătă, respectiv 25 duminică, pe o rețea de 27 de trasee (8 principale și 19 secundare), în conformitate cu cererea de transport. Izocronele de accesibilitate (R = 300m) la stațiile de transport în comun acoperă o mare parte a teritoriului municipiului Zalău, astfel că aproximativ 80% din populația orașului beneficiază de acces facil la serviciile operatorului de transport. Există însă zone constituite, dezvoltate, care nu sunt deservite.

Conform studiului efectuat pentru elaborarea PUG 2010, cererea pentru transportul în comun este limitată, datorită distanțelor relativ mici, dar dezvoltarea orașului pe direcția nord-sud a impus realizarea unor rute de transport public. Numărul de bilete și abonamente ne poate oferi un reper privind Operatorul de transport public; în perioada 2010-2019, s-au înregistrat următoarele vânzări de bilete și abonamente:

Tabel 19: Situație vânzări bilete și abonamente în municipiul Zalău (2010-2019)

An	Bilete vândute	Abonamente vândute
2012	477352	30119
2013	434137	34651
2014	410906	32329
2015	412500	28333
2016	457530	47066
2017	450100	52366
2018	394250	47046
2019	336910	41332

Sursă: date furnizate de Transurbis SA

Așa cum reiese din Tabelul 18 de mai sus, se poate observa că, pe parcursul timpului, numărul de bilete a scăzut. Avem însă o evoluție fluctuantă în ceea ce privește numărul de abonamente, cu creșteri pentru anumiți ani, care ar putea să indice că o parte din utilizatorii ocazionali ai transportului public au început să folosească mai des acest mijloc de transport, concomitent cu dezvoltarea facilităților de transport.

Flota cu care se desfășoară activitatea de transport public este alcătuită 51 de autovehicule la nivelul anului 2019, conform INS.

Calitatea transportului public în comun poate fi considerată ca având un nivel mediu. Câteva dintre deficiențele constatate includ:

- Viteză scăzută de 20 km/oră la deplasarea în trafic;
- Dotări precare ale mijloacelor de transport în comun;
- Uzura tehnică și morală a flotei care contribuie la poluarea mediului înconjurător.

Fata de anul 2019, la sfarsitul anului 2020 – inceputul anului 2021 au fost achizitionate si puse in circulatie 20 de autobuze electrice, acesta fiind cursul pe care se va continua cu modernizarea sistemului de transport public in comun. De asemenea, este in curs de implementare un sistem de eticketing si informare calatori care sa creasca atractivitatea transportului public in comun.

Parcări

Managementul parcărilor în municipiul Zalău este asigurat de D.G.A.D.P. Zalău, direcție responsabilă pentru amenajarea, întreținerea și exploatarea parcărilor. Măsurile luate în ceea ce privește managementul parcării sunt: introducerea parcării cu plată, amenajarea și închirierea prin licitații a parcărilor rezidențiale. Strategia de dezvoltare durabilă a municipiului Zalău pentru perioada 2008-2013 menționează că lipsa unui număr suficient de locuri de parcare reprezintă o problemă atât în cartiere, cât și în zona centrală.

Numărul de locuri de parcare a crescut în mod constant și susținut de la un an la altul. Infrastructura de parcare pe raza municipiului Zalău este compusă în anul 2020 din 8221 de parcări amenajate, din care 2978 sunt parcări de reședință, 1965 locuri de parcare publice cu plată, 33 locuri de parcare publice fără plată și 3245 locuri de parcare în garaje. Există, de asemenea, zone în care parcarea nu este amenajată, însă oprirea și staționarea nu sunt interzise cu condiția păstrării unui spațiu suficient pentru trecerea vehiculelor. Aceste situații se găsesc pe străzi cu sens unic, cum ar fi Crinului, Oros sau Titulescu. Majoritatea parcărilor de reședință amenajate la sol (excluzând garajele) se află în cartierul Dumbrava Nord - o zonă cu o densitate ridicată a populației (100-200 locuitori/ha). În cartierul Simion Bărnuțiu, unde densitatea populației este cea mai mare (peste 200 locuitori/ha), sunt disponibile doar 534 de locuri de parcare rezidențială, alături de aproximativ 400 de garaje. Un deficit de locuri de parcarea pare și în cartierele Dumbrava I-II și Meteo. Astfel, zonele cu cea mai mare cerere de parcare se concentrează în lungul bulevardului M. Viteazu, mai ales în zona cuprinsă între străzile T. Vladimirescu și S. Bărnuțiu. De asemenea, o cerere ridicată pentru parcări putem constata și la Spitalul Județean, în partea nordică a orașului, în zona industrială (cerere asigurată în cea mai mare măsură de angajatori) și în centrul istoric[62].

În cazul centrului istoric, instituțiile publice care generează cel mai mare trafic (Primăria și Consiliul Județean) sunt deservite de două parcaje la sol care cumulează 141 de locuri de parcare. Deoarece trotuarele nu sunt peste tot delimitate cu bolarzi, acestea sunt folosite neregulamentar ca spațiu de parcare (ex. str. 22 Decembrie 1989, în fața Primăriei). Celelalte instituții publice cu o cerere mai scăzută sunt deservite de parcări la stradă, în spic (str. C. Coposu și str. 22 Decembrie 1989). Centrul comercial Activ Plazza asigură încă 45 de locuri de parcare. Parcările din lungul bulevardului M. Viteazul (220 locuri) sunt folosite preponderent de rezidenți și de persoanele care folosesc unitățile comerciale și instituțiile bancare de la parterul locuințelor colective.

În cadrul PMUD Zalău, se estimează că deficiențele legate de lipsa locurilor de parcare sunt greu de soluționat în viitor. Deoarece resursele de teren pentru suplimentarea locurilor de parcare sunt precare,

[62] Ibidem, pp. 64-65

accentul trebuie pus pe măsuri adiţionale pentru eficientizarea modului de utilizare a parcărilor existente, cât şi diminuarea cererii. De asemenea, pe termen lung, prin dezvoltarea infrastructurii velo şi creşterea atractivităţii transportului în comun se are în vedere păstrarea sau chiar diminuarea indicelui de motorizare, aspect care contribuie decisiv la reducerea cererii de parcare.

Alte infrastructuri de transport

Datorită reliefului colinar, configuraţia municipiului este una organică, implicând anumite disfuncţionalităţi la nivelul profilelor stradale, spaţiile dedicate pietonilor fiind subdimensionate sau inexistente. În zona de centru sau anumite cartiere rezidenţiale spaţiul pietonal este redus, iar circulaţia pietonală e îngreunată de maşinile parcate neregulamentar pe trotuare. În zonele mai noi, de suburbii, se remarcă lipsa completă a trotuarelor, fapt ce face deplasarea pe jos imposibilă. În ceea ce priveşte calitatea spaţiului pietonal, în cadrul Planului de Mobilitate Urbană Durabilă, se estimează că acesta se află într-o proporţie de 55% într-o stare medie spre rea, fiind necesare crearea de noi spaţii pietonale, pavaje corespunzătoare, precum şi ajustări în ceea ce priveşte racordarea bordurilor şi marcarea tronsoanelor pietonale pentru persoane cu mobilitate redusă, mai ales în cartiere.

Mărimea oraşului şi a principalelor trasee sunt factori care în mod teoretic ar trebui să stimuleze deplasările non-motorizate, inclusiv transportul cu bicicleta (parcurgere în 40 de minute pe jos şi 10 minute cu bicicleta). Din păcate, alcătuirea reliefului face ca majoritatea dealurilor să convergă către axul principal la oraşului. Astfel, Bulevardul Mihai Viteazul reprezintă una din puţinele circulaţii fără declivităţi majore. Continuarea bulevardului, reprezentată de strada Gheorghe Doja, în schimb, prezintă o declivitate considerabilă, aspect care îngreunează deplasările nemotorizate pe această arteră. În momentul de faţă, municipiul Zalău nu deţine infrastructură velo extinsă, dar sunt in curs de derulare lucrari prin care aproape toate arterele principale vor avea trotuare reabilitate si pista de biciclete. În prezent, în Zalău nu există o infrastructură pentru biciclete dezvoltată – cu piste/benzi marcate şi semnalizate corespunzător, singurele trasee pe care s-ar putea circula cu bicicleta în condiţii de relativă siguranţă fiind Bulevardul Mihai Viteazul – care include, pe trotuar, o zonă delimitată prin diferenţă de pavaj de circa 1 – 1,5 m lăţime, care ar putea fi utilizată pentru deplasările velo – dar care nu este semnalizată rutier ca atare. Acest traseu delimitat prin pavaj este disponibil însă doar pe o secţiune scurtă a bulevardului – de la Piaţa 1 Decembrie 1918 până la intersecţia cu Str. Simion Bărnuţiu. În plus, acesta există doar pe o parte a bulevardului, respectiv pe frontul de vest. În aceste condiţii, acest traseu nu poate reprezenta o facilitate corespunzătoare pentru deplasările cu bicicleta în oraş, având în vedere că nu conectează puncte importante din localitate (zone de locuinţe, zone de servicii, birouri etc.)[63].

Planul de mobilitate urbană durabilă Zalău 2021 - 2027

Actualizarea şi elaborarea noului Plan de Mobilitate Urbană Durabilă pentru perioada 2021-2027 al Municipiului Zalău şi al zonei periurbane a avut în vedere contextul strategic existent la nivel global şi

[63] Ibidem, pp. 63-64.

european, precum şi preocupările ce vizează mobilitatea urbană şi transportul identificate pe plan naţional, regional şi local. Mobilitatea şi transportul reprezintă factori esenţiali pentru mediu, economie şi pentru o calitate a vieţii crescută, fiind abordate în multiple documente strategice, în special din punct de vedere al obiectivelor de reducere a emisiilor de carbon, acestea ocupând un loc din ce în ce mai important pe agendele instituţiilor europene.
Pentru a putea a avea o abordare cât mai cuprinzătoare, analiza situaţiei existente s-a realizat la nivelul zonei metropolitane (un teritoriu mai amplu decât zona periurbană) şi la nivelul local, cel al municipiului Zalău. Astfel, zona de analiză a coincis cu limita zonei metropolitane.
Propunerile din PMUD vizează însă aproape exclusiv municipiul Zalău, excepţie făcând unele intervenţii din zona periurbană, ce au fost preluate ca atare în lista proiectelor propuse pentru perioada 2021 - 2030. Astfel, zona de intervenţie din PMUD coincide cu zona periurbană (municipiul Zalău, alături de comunele: Crişeni, Mirşid, Hereclean şi Meseşenii de Jos). Această alegere este motivată şi de faptul că creşterea populaţiei care locuieşte în localităţile învecinate mun. Zalău este mai mare chiar decât în municipiu (în special în comunele Crişeni, ce prezintă cea mai ridicată creştere de 11%, Hereclean cu o creştere de 4,6%.

Nu vom relua aici informaţiile din PMUD, acestea sunt cuprinse în Raportul final, dar în lista proiectelor prioritare vor fi cuprinse şi cele care au rezultat în timpul elaborării PMUD.

Infrastructură de petrecere a timpului liber şi de practicare a sportului

În secţiunea destinată evaluării calităţii factorilor de mediu la nivelul municipiului Zalău este inclusă şi o situaţie a spaţiilor verzi. În această secţiune accentul este pus mai degrabă pe infrastructura aferentă spaţiilor verzi existente, precum şi a altor suprafeţe sau construcţii care pot fi folosite pentru petrecerea timpului liber şi activităţi de recreere.
La nivelul municipiului Zalău a existat în ultimii ani o preocupare crescută faţă de domeniul spaţiilor verzi şi a infrastructurii de recreere. Astfel, în anul 2011, a fost elaborată o politică publică denumită *Management performant al spaţiilor verzi şi de recreere în aer liber din municipiul Zalău.* Pe baza descrierii problemei de politică publică din documentul menţionat anterior, spaţiile verzi au un dublu rol, atât în ceea ce priveşte reducerea poluării aerului şi a încălzirii globale, cât şi ca o componentă determinantă a calităţii vieţii. Parte a acestor preocupări pentru creşterea calităţii vieţii cetăţenilor, începând cu anul 2009 au existat la nivelul municipiului Zalău patru sondaje de opinie realizate pe eşantioane de cetăţeni cu mărimi variabile cu privire la satisfacţia acestora faţă de calitatea vieţii. Prezentăm mai jos comparativ date obţinute în 2011, 2016 şi respectiv 2020.

Tabel 20: Percepţia populaţiei cu privire la factori ai calităţii vieţii în municipiul Zalău

Aspect evaluat	2011	2016	2020	Evoluţie[64]
	Spaţii verzi			
- număr	80% dintre respondenţi consideră că sunt insuficiente	25% dintre respondenţi sunt mai degrabă	25% dintre respondenţi sunt mai degrabă	Relativ crescătoare

[64] Pentru determinarea evoluţiei s-a avut în vedere un procent global pentru toate subdimensiunile indicatorului la nivelul anului 2011, având în vedere că în sondajul din 2016 nu au existat subdimensiuni.

- întreținere	60% dintre respondenți consideră că întreținerea lasă de dorit	nesatisfăcuți de calitatea spațiilor verzi și a parcurilor, în timp ce aprox. 30% sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	nesatisfăcuți de calitatea spațiilor verzi și a parcurilor, în timp ce aprox. 30% sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	Procent mare de cetățeni nici mulțumiți nici nemulțumiți Nu există modificare 2016-2020
- atractivitate	90% dintre respondenți că acestea sunt mai degrabă neatrăgătoare			
	Spații de recreere în aer liber[65]			
- număr	81% dintre respondenți consideră că spațiile de recreere în aer liber sunt insuficiente	40% dintre respondenți sunt mai degrabă nesatisfăcuți alternativele de petrecere a timpului liber în timp ce aprox. 30% sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	37,6 %dintre respondenți sunt mai degrabă nesatisfăcuți alternativele de petrecere a timpului liber în timp ce aprox. 33,8 % sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	Relativ crescătoare Procent mare de cetățeni nici mulțumiți nici nemulțumiți
- întreținere	Aprox. 60% dintre respondenți consideră că nu sunt întreținute			
- atractivitate	90% dintre respondenți că acestea sunt mai degrabă neatrăgătoare			
	Locuri de joacă pentru copii			
	-	34% dintre respondenți sunt mai degrabă nemulțumiți de locurile de joacă, în timp ce aprox. 30% sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	21% dintre respondenți sunt mai degrabă nemulțumiți de locurile de joacă, în timp ce aprox. 40% sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți	Nu se poate determina evoluția Procent mare de cetățeni nici mulțumiți nici nemulțumiți

Așa cum rezultă din datele prezentate mai sus, evoluția este relativ pozitivă. Această îmbunătățire a percepției este susținută și de evoluțiile constatate la nivelul municipiului – suprafața de spații verzi a crescut constant, ajungând în 2019 la aprox. 150 ha care se traduce în respectarea și chiar depășirea standardului de 26 m^2/pe cap de locuitor (standardul impus de Uniunea Europeană). Au existat de asemenea, diverse proiecte finanțate din fonduri europene de mare anvergură care au vizat modernizarea unor parcuri din municipiu. Cu toate aceste evoluții pozitive, trebuie evidențiat că la sondajul din 2016, 48% dintre respondenți au declarat că ei călătoresc relativ frecvent în afara municipiului Zalău pentru petrecerea timpului liber. La sondajul din 2020 acest procent este în scădere (doar 31% călătoresc frecvent în afara municipiului Zalău), dar este posibil ca acest lucru să fie din cauza restricțiilor asociate pandemiei.

Dacă ne raportăm la bilanțul teritorial din PUG-ul existent și propunerea de actualizare, se vede că există o creștere programată a spațiilor verzi, de sport și agrement de aprox. 6 ha. Această creștere e doar pentru

[65] Pentru sondajul din 2016, întrebarea viza satisfacția față de alternative de petrecere a timpului liber și nu doar spațiile de recreere în aer liber.

municipiul Zalău, la nivelul satului Stâna nu există nimic în acest sens. Creşterea se preconizează atât la categoria spaţii verzi – aprox. 4 ha, cât şi la sport – aprox. – 2 ha.

În ceea ce priveşte infrastructura de petrecere a timpului liber şi de practicare a sportului la nivelul municipiului Zalău se regăsesc următoarele componente:
a) Clădiri săli de sport aparţinând unităţilor de învăţământ – există 14 unităţi de învăţământ cu săli de sport, având o suprafaţă cuprinsă între 205 m^2 (Liceul Pedagogic Gh. Şincai) şi 1422 m^2 (Liceul cu Program Sportiv Avram Iancu). Suprafaţă totală utilă a sălilor de sport este de 7.898,95 m^2. Deşi aceste săli de sport sunt aferente unităţilor şcolare, este permisa folosirea lor în regim cu taxă (închiriere în afara programului şcolar şi a activităţilor extracurriculare şcolare) precum şi pentru anumite competiţii şi evenimente de la nivelul comunităţii cu participarea publicului larg.
b) Locuri de joacă – există 40 de astfel de locuri, cu suprafaţă variabilă. Avem astfel alei pietonale amenajate în interiorul parcurilor cu o suprafaţă între 3,000 şi 4,500 m^2, spaţii de joacă mari (de ex. 2924 m^2 - Loc joacă Parc Rotary-Brădet, 1110 m^2 - Loc joacă D-va I. Nechita) şi mici (47 m^2 - Loc joacă Penny Market-D-va Nord; 60 m^2 - Loc joacă Aleea Ritmului bl. A 19). Majoritatea locurilor de joacă sunt dotate cu aparate pe suport de nisip şi/sau gazon. Există în ceea ce priveşte locurile de joacă câteva disfuncţionalităţi şi anume: mobilierul exterior este în anumite spaţii de joacă inestetic şi degradat, nu există protecţie împotriva soarelui la bănci; suprafeţele de joacă sunt neconforme; lipseşte o amenajare peisagistică minimă şi unitară. In prezent, este in curs de implementare un proiect prin care vor fi amenajate 10 spatii verzi care vor avea si dotari pentru locuri de joaca si fitness.
c) Parcuri – există la nivelul municipiului Zalău 3 parcuri şi anume Parc Pădure Brădet, Parc Municipal şi Parc-zonă verde Clădirea Transilvania. Dintre acestea, Parcul Pădure Brădet este cel mai mare, cu o suprafaţă de 197.312,00 m^2. Aceste parcuri sunt recent renovate şi amenajate inclusiv cu spaţii de joacă – o descriere mai amănunţită se regăseşte în secţiunea *Calitatea factorilor de mediu*. Sunt in curs de amenajare 10 spatii verzi prin POR 2014 – 2020 si a fost demarata amenajarea unui spatiu de picnic in zona Poienile Aghires.
d) Baza sportive – există 5 baze sportive cu suprafeţe cuprinse între 24.711,00 m^2 (Teren Stadion Municipal) şi 420 m^2 (Teren Sport – Grădina Onului). Există, astfel, facilităţi integrate de tip sala sporturilor, cât şi terenuri de tenis.

Alte probleme legate de spaţii verzi şi zone de recreere din perspectiva infrastructurii includ[66]:

- spaţiile verzi publice (parcuri, scuaruri) sunt situate cu precădere în zona centrală a municipiului şi deservesc cu precădere acest perimetru - municipiul nu dispune de cei 26 mp/ locuitor conform normelor;

- cartierele de locuinţe colective nu sunt deservite corespunzător de spaţii verzi de proximitate sau de spatii verzi amenajate;

- majoritatea spaţiilor verzi (parcuri şi scuaruri) necesită amenajare;

[66] Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Zalău, Judeţul Sălaj, Memoriu justificativ, p. 91

- aliniamentele stradale sunt de cele mai multe ori descompletate, nu există intenția de a se completa lipsurile de arbori din aceste aliniamente, iar modul de toaletare al acestor arbori (ne referim la foioase) este total inadecvat;

- există multe artere care evoluează spre "străzi deschise" (fără aliniamente de arbori) și există și multe străzi fără aliniamente stradale care ar trebui dotate cu astfel de plantații;

- spațiile verzi pentru agrement sunt puține ca număr, mici și de cele mai multe ori îngrijite necorespunzător;

- zonele aferente cursurilor râurilor nu sunt corespunzător amenajate - existența spații verzi în intravilan nevalorificate/ neamenajate - spațiile reziduale nu sunt utilizate ca spații verzi.

În lumina noii inițiative europene New European Bauhaus și având în vedere tipologia sub-zonelor urbane din municipiu, trebuie să prezentăm în cele ce urmează definiția regenerării urbane. Regenerarea urbană este o acțiune care conduce la soluționarea problemelor urbane și găsirea unei îmbunătățiri de lungă durată pentru condițiile economice, fizice, sociale și de mediu într-o zonă care trebuie schimbată. Conform New European Bauhaus, regenerare urbană trebuie să fie sustenabilă, estetică și incluzivă. Conform OUG nr. 183/2022 din 28 decembrie 2022 privind stabilirea unor măsuri pentru finanțarea unor proiecte de regenerare urbană, regenerare urbană este operațiunea urbanistică de transformare, renovare și reabilitare a unor zone din cadrul unităților administrativ-teritoriale, delimitate conform prevederilor art. 4 alin. (1) - (3), cu scopul îmbunătățirii calității mediului construit și natural din zonele supuse operațiunii, prin intermediul acțiunilor integrate și coordonate ce vizează îmbunătățirea condițiilor economice, sociale, culturale, ecologice de mediu, precum și dezvoltarea echipamentelor și serviciilor publice de interes general. Zonele ce pot fi obiectul unor astfel de operațiuni sunt:

a) zone centrale;
b) zone istorice;
c) zone construite protejate și zone de protecție a monumentelor;
d) zone din ansambluri de locuit;
e) zona autogărilor, stațiilor, haltelor și punctelor de oprire feroviare, zonele adiacente infrastructurii feroviare, zonele activelor feroviare dezafectate, precum și zonele adiacente porturilor/locurilor de operare;
f) faleze, maluri și insule ale râurilor, fluviului și lacurilor;
g) zone locuite de comunități defavorizate, inclusiv așezări informale;
h) zone de reconversie funcțională: siturile industriale dezafectate, situri cu infrastructuri majore dezafectate, situri militare dezafectate, haldele de steril/zgură închise și depozitele de deșeuri închise;
i) zone destructurate cuprinzând parcele construite izolat, realizate în mod necoordonat și fragmentat, respectiv foste terenuri agricole afectate de expansiune urbană necontrolată ce necesită reconfigurări în vederea dezvoltării urbanistice durabile;
j) zone de agrement și turism;
k) zona pieților destinate comerțului cu produse și servicii.

La nivelul municipiului Zalău, în prezent, se pot delimita câteva zone care ar avea nevoie de operațiuni de regenerare urbană:

- zona centrală – între Piața Iuliu Maniu și zona Scala, respectiv str. Parcului – Str. Simion Oros – Str. 9 mai și Str. A. Șaguna cu prelungire str. Gh. Lazăr
- zone de ansambluri de locuit – ne referim aici la zonele de locuințe colective: cart. Dumbrava, cart. Brădet, cart. Păcii, cart. Stadion, cart. S. Bărnuțiu
- zone de reconversie funcțională: zona fostului C.E.T., str. Morii
- zone locuinte de comunități defavorizate, incl. așezări informale: zona Ortelec.

Analiza SWOT

Puncte tari	**Puncte slabe**
- municipiul Zalău se află la confluența a 2 rețele transeuropene de transport rutier, una pe axa Oradea – Cluj-Napoca (DN 1H/DN 19B), cealaltă pe axa Satu Mare – Cluj-Napoca (drumul european E81), fiind singurul oraș din Regiunea de Nord-Vest care prezintă o astfel de caracteristică. - poziționarea geografică în centrul Regiunii de Nord-Vest. - relativa proximitate față de aeroporturile din regiune. - orașul are un PUG valabil, adoptat în 2010 în proces de actualizare. - nu a mai fost permisă extinderea intravilanului prin PUZ-uri după 2010 – relativă disciplină. - existența unor zone funcționale clar delimitate la nivelul municipiului. - o relativă accelerare în ultimii ani a ritmului de construcții de locuințe sub forma caselor individuale – răspuns la cererea pentru locuințe. - reabilitarea termică a unor blocuri de locuințe prin programe finanțate de primărie sau din fonduri private.	- accesibilitatea municipiului Zalău, din perspectivă europeană și națională este relativ limitată, situație similară cu cea a întregii regiuni de Nord-Vest, care nu este străbătută de culoarele pan-europene de transport. - municipiul Zalău se află în aria de polarizare a două centre urbane mari, Cluj-Napoca și Oradea - populația educată migrează spre aceste centre urbane sau activitățile de consum și petrecere a timpului liber au loc în aceste centre urbane și nu în Zalău. - capacitatea de polarizare a municipiului Zalău limitată la teritoriul județului. - proces de expansiune urbană care a dus la extinderea orașului sub forma unor fragmente în multiple direcții (preponderent vest și sud-est). - centrul orașului nu este pus în valoare – nu există o abordare unitară și coerentă. - zonele nou construite nu sunt deservite întotdeauna de dotări tehnico-edilitare. - sistemul centralizat de încălzire a fost abandonat, datorită costurilor, în favoarea centralelor termice individuale, care contribuie la poluarea aerului.

- infrastructura tehnico-edilitară este relativ bine dezvoltată. - importante investiţii făcute în ultimii ani pentru reabilitarea reţelei de alimentare cu apă, precum şi a celei de canalizare; similar şi pentru reabilitarea şi extinderea străzilor. - existenţa unei zone metropolitane, create în absenţa unor cerinţe obligatorii în acest sens (precum în cazul polilor de creştere naţionali). - PUZ în curs de elaborare pentru zona centrală, va permite redezvoltarea acesteia şi crearea unui spaţiu arhitectural coerent. - existenţa unui Plan de Mobilitate Urbană care să fundamenteze ştiinţific anumite opţiuni în acest domeniu. - realizarea fazei a doua a centurii ocolitoare – proiect semnificativ pentru rezolvarea unor disfuncţionalităţi curente.	- transportul în comun, ca modalitate de reducere a traficului rutier şi a poluării este calitativ slab dezvoltat, acest lucru datorându-se însă şi distanţelor reduse. - deşi reţeaua de străzi a crescut semnificativ ca lungime şi este modernizată în proporţie de peste 60%, există probleme legate de aglomeraţie, in special pe axul central. - infrastructura deficitară de petrecere a timpului liber
Oportunităţi - autostrada Braşov-Borş, care va traversa judeţul Sălaj pe o lungime de 84 km, fiind prevăzute trei puncte de intersecţie: Zimbor, Zalău şi Nuşfalău. - municipiul Zalău se află în aria de polarizare a două centre urbane mari, Cluj-Napoca şi Oradea - efecte de *spill over* (propagare) ce generează creştere economică prin delocalizarea unor investiţii în Zalău. - adoptarea la nivel european a unor politici spaţiale care vizează dezvoltarea oraşelor mici din statele membre. - în ceea ce priveşte alimentarea cu apă şi canalizarea, existenţa unui operator regional şi a	**Ameninţări** - întârzieri repetate la finalizarea autostrăzii Braşov-Borş. - adoptarea la nivel european a unor politici spaţiale care favorizează doar oraşele capitală din statele membre. - indice scăzut de urbanizare la nivelul judeţului Sălaj, o reţea de comune de mărime sub media naţională şi trei oraşe de asemenea de mici dimensiuni, cu caracteristici rurale - acest context judeţean poate influenţa dezvoltarea socio-economică a municipiului Zalău, limitând forţa polarizatoare a acestuia şi posibilităţile de cooperare reale la nivelul zonei metropolitane.

unui Master plan ce cuprinde investiţii programate până în anul 2040. - existenţa oportunităţilor de accesare a fondurilor europene, care vor asigura resursele financiare necesare finanţării unor proiecte de anvergură, incl. pentru regenerare urbană.	- un nivel relativ scăzut de dezvoltare pentru comunităţile rurale din judeţ, precum şi o diferenţă semnificativă între mediul rural şi cel urban - acest lucru se traduce printr-o capacitate limitată a comunităţilor rurale de a se racorda la interacţiunea cu oraşul şi de a profita de forţa polarizatoare a acestuia. - migraţie rezidenţială spre comunele învecinate, în contextul unor costuri mai mici cu achiziţionarea terenului. - existenţa unor riscuri vizând inundarea terenurilor şi alunecările de teren, fapt ce impune restricţii cu privire la construirea în zonele afectate de acele riscuri, până la efectuarea unor lucrări prin care riscurile pot fi reduse/eliminate. - dificultăţi/presiune pentru municipalitate să susţină dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare în cartierele nou construite - presiunea crescuta pe spatiul verde si spatii neocupate de constructii.

Calitatea factorilor de mediu

La nivel mondial, ultimele decenii au condus către un interes crescut față de calitatea mediului înconjurător din orașe, și mai ales cu privire la influența pe care calitatea factorilor de mediu o are asupra calității vieții și a sustenabilității urbane. Înțelegerea acestui fenomen poate să contribuie la conturarea unor politici publice urbane mai bune precum și la o planificare și un design urban mai eficiente. Preocuparea față de calitatea mediului nu include doar respectarea unor limite în ceea ce privește nivelul poluării, ci și preocupări din sfera echității sociale precum distribuția echilibrată a spațiilor verzi la nivelul orașului sau evitarea supra-expunerii unor comunități/grupuri dezavantajate la anumite riscuri de mediu (de ex. groapă de gunoi sau incinerator).

Trebuie avut în vedere că evaluarea calității factorilor de mediu cuprinde o dimensiune obiectivă (bazată pe date statistice) și una subiectivă (bazată pe percepția indivizilor). Anumite percepții pot fi la fel de importante ca datele obiective atunci când determină anumite comportamente sau decizii ale rezidenților.

În cadrul acestui capitol sunt explorați mai mulți factori de mediu, cu impact asupra calității vieții în municipiul Zalău. S-a insistat asupra acelor aspecte care sunt relevante din perspectiva acțiunii nivelului local.

Spații verzi

Orașele care se poziționează la nivel internațional în topul ierarhiilor privind calitatea vieții sunt de cele mai multe ori descrise și ca "orașe verzi", care acordă o importanță sporită parcurilor, zonelor de agrement precum și protejării unor situri/eco-sisteme deosebite. Tot mai mult, decidenții politici iau în considerare o varietate de beneficii asociate cu spațiile verzi. Dintre acestea menționăm[67]:

- Beneficii ecologice - epurarea chimică a atmosferei, epurarea fizică a acesteia prin reținerea prafului și pulberilor, epurare bacteriologică a acesteia, distrugând o bună parte din microorganisme prin procesul de degajare a oxigenului și ozonului, îndeosebi de către conifere, și nu numai, moderarea climatului urban, atenuarea poluării fonice (în special spațiile verzi compacte).
- Beneficii sociale - creșterea incluziunii sociale, prin crearea de oportunități pentru ca persoanele de toate vârstele să interacționeze, încurajarea unui stil de viață mai activ, prin plimbări, alergare, exerciții fizice, ciclism etc., inclusiv deplasări pe rutele dintre zonele locuite și/ sau dintre diferite facilități publice (magazine, piețe, școli), satisfacerea nevoilor umane de recreere și petrecere a timpului liber.
- Beneficii economice – atractivitate sporită a orașului pentru investiții și pentru oferta de noi locuri de muncă, creșterea valorii proprietăților situate în proximitatea zonelor verzi, creșterea calității locuirii.

Municipiul Zalău, similar cu alte orașe din țară, s-a confruntat de-a lungul timpului cu probleme semnificative legate de diminuarea spațiilor verzi (presiune legată de extinderea zonelor rezidențiale, a parcărilor etc.), degradarea sau chiar lipsa acestora. În plus, chiar atunci când aceste spații există, ele au un caracter neîngrijit, inestetic, mai ales în afara zonei centrale, unde completările de material dendrologic și toaletarea lor nu au respectat un model de arhitectură peisageră.

valoare sub normele europene și naționale (26 m^2) și cele ale Organizației Mondiale a Sănătății (50 m^2).

[67] Agenția pentru Protecția Mediului Sălaj, *Raport privind starea mediului în județul Sălaj*, anul 2014, cap. IX.

În ceea ce privește inventarierea spațiilor verzi, există, după anul 2008, obligativitatea pentru municipalități de a întocmi registre ale spațiilor verzi. Astfel, în conformitate cu prevederile alin. (1) al articolului 18 din Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din zonele urbane, autoritățile administrației publice locale au obligația să țină evidența spațiilor verzi de pe teritoriul unităților lor administrative și în acest scop înființează Registrele locale ale spațiilor verzi. La nivelul județului Sălaj doar municipiul Zalău are un astfel de registru, începând cu anul 2010. Suprafața spațiilor verzi , așa cum reiese și din Tabelul 1 de mai jos unde se regăsește evoluția acestei suprafețe pentru intervalul 2015-2019, relevă o suprafață pe cap de locuitor de 21,83m^2, situată sub valoarea minimă impusă de 26 m^2/cap de locuitor. În unele statistici municipale s-a făcut raportarea la populația după domiciliu în 2011 rezultând totuși valoarea minimă impusă.

Tabel 1: Evoluție spații verzi din suprafața intravilană și procentul pe cap de locuitor (cf. Registru spații verzi)

Suprafață spații verzi (ha)					Suprafață intravilan (ha)					Suprafață spații verzi pe cap de locuitor (m^2)				
2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
150.4	151	151	151	151	2535	2535	2535	2639	2639	21,52	21,70	21,71	21,71	21,83

Sursa: compilație pe baza datelor din Registrul spațiilor verzi, municipiul Zalău, 2015- 2019

La nivelul municipiului, autoritățile publice au fost preocupate în mod constant de rezolvarea problemei spațiilor verzi insuficiente și degradate. La nivel de planificare, există dezvoltată o politică publică dedicată acestui domeniu (Politica publică "Management performant al spațiilor verzi și de recreere in municipiul Zalău"). În plus, în cadrul Planului de acțiune pentru energia durabilă 2014-2020 al municipiului Zalău, există o secțiune referitoare la planificarea teritoriului care include și obiective ce țin de spațiile verzi. Aceste preocupări se reflectă în acțiunile și proiectele de modernizare din municipiu (a se vedea descrierea mai jos).

În ceea ce privește situația spațiilor verzi reprezentate de parcuri, la nivelul municipiului sunt amenajate două parcuri: un Parc Municipal Central cu suprafața de 4,5 ha, care a fost reabilitat cu fonduri europene nerambursabile și Parcul Pădure Brădet cu o suprafață de 19,0 ha amenajat cu fonduri provenite de la Fondul pentru Mediu în anul 2009.

În planificarea proiectelor viitoare de dezvoltare a spațiilor verzi, Primăria Zalău va trebui să țină cont de următorii indicatori: întinderea suprafețelor verzi și de agrement (depășirea valorii minime impuse de 26 m^2/cap de locuitor); calitatea acestora, inclusiv aspectul estetic; distribuția lor la nivelul cartierelor (inclusiv aspecte ce țin de echitate). Tabelul 3 reprezintă un extras din Registrul spațiilor verzi și arată distribuția spațiilor verzi pe zone/cartiere.

Tabel 2: Extras din Registrul spațiilor verzi, 2019

cod zona	Nr. Scuaruri	Suprafata verde (ha)	Suprafata degradata (ha)	Nr. Gard Viu	Lungime gard viu (m)	Nr. Arbori	Nr. arbori izolati
z17 - Zona Industriala	40	6.254	0.000	0	0.0	1	0
z16 - Bradet	489	28.037	3.430	347	5562.2	3040	11
z03 - Dumbrava Nord1	265	5.918	1.791	176	3752.5	2691	21
z13 - Meses	236	14.489	0.300	18	396.5	797	0
z04 - Voevodu Gelu	246	5.915	1.027	65	905.0	1440	0
z12 - Centru	637	12.895	0.000	360	5449.3	3973	94
z05 - Spital	384	8.452	1.075	287	3353.7	2343	21
z07 - Sala Sporturilor	103	1.736	0.277	68	1046.1	516	16
z14 - Coposu	134	1.441	0.000	112	1680.4	847	23
z06 - Sf. Vineri	325	6.529	0.144	261	4225.5	2574	32
z11 - Salcamilor	171	3.486	0.000	17	227.3	869	0
z20 - Stana	16	1.108	0.109	0	0.0	0	0
z15 - Stadion	244	4.419	0.131	145	1845.2	1107	6
z18 - Ortelec	283	8.168	0.000	6	121.6	299	0
z02 - Dumbrava Nord2	228	5.822	0.000	164	2098.5	2253	8
z19 - Valea Zalaului	411	6.953	0.000	27	256.0	646	0
z09 - Pacii	174	2.853	0.000	135	2135.7	1036	104
z10 - Porolissum	370	8.525	0.469	143	2438.7	1711	14
z08 - Astralis	115	1.615	0.000	76	1159.0	544	8
z01 - Gara	68	2.957	0.299	28	1406.7	521	11
	Total: 4939	Total: 137.571	Total: 9.053	Total: 2435	Total: 38059.6	Total: 27208	

Sursa: primăria Zalău

Conform datelor extrase din Registrul spațiilor verzi în anul 2019, suprafața de spații verzi, la nivelul municipiului Zalău a scăzut față de anul 2015 de la 150, 465 ha la 137, 571 ha. Numărul de arbori din inventarul municipiului a scăzut și el de la 27234 la 27208.

În ultima perioadă s-au făcut amenajări în cartierele municipiului rezultând 36005 m^2 de scuaruri sau alte amenajări, terenuri care încă nu sunt cuprinse în Registrul spațiilor verzi, sau sunt cuprinse ca terenuri degradate ori neamenajate.

Tabelul 3. Centralizator cu suprafețele amenajate și indicatorii corespunzători așa cum sunt definiți în anexa 4.2.5 descrierea indicatorilor 15.03.2019

Nr. crt.	Obiectiv de investiție aferent proiectului	Nr. Carte funciară/ Nr. cadastral	Suprafață Carte Funciară (mp)	Cod scriar în Registrul Local al Spațiilor Verzi	Suprafață totală scoarsă (mp)	Categoria de încadrare în Registrul Local al Spațiilor Verzi	Suprafața amenajată prin proiect (mp)	Suprafața spațiu verde creat (mp) - cuprinde spațiu verde al construcții	Suprafața ocupată de construcții /zone de recreere (mp)	Suprafața spațiu verde rezultat / inferiori (mp)	Acces carosabil /strat urbane modernizate (mp)	Suprafața spațiu verde rezultat (%)	Suprafața ocupată de construcții/ zone de recreere (%)
1	Cartier Meseș - Teren intravilan, parțial împrejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	69112	3 658	5383, 30229, 30422, 30423, 30424, 30425, 30426,	3 000	Teren degradat.	3017,95	3243	775	2767	375,95	91,52	8,48
2	Piața Obor aparține domeniului public al UAT MUN ZALĂU		8293	NA	NA	NA	7630	7570	735	6835	60	90,03	9,97
2.1.	Piața Obor - Teren intravilan, împrejmuit, construcții anexă	65825	754	NA	NA	Nu este cuprins în Registrul Local al Spațiilor Verzi	7630	7570	735	6835	60	90,03	9,97
2.2.	Piața Obor - Teren intravilan împrejmuit, construcții anexă	65826	6 911	NA	NA								
2.3.	Piața Obor - Teren intravilan, împrejmuit, construcții anexă	65827	628	NA	NA								
2.4.	Str. Oborului - drum intravilan	68894	2 183	NA	NA	Nu este cuprins în Registrul Local al Spațiilor Verzi							
3	Str. Pîrîului - Teren intravilan, neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	68985	4 968	3252, 5149	34 302	Teren degradat	4968	4968	661	4307	0	90,72	9,28
4	Str. Viitorului - Teren intravilan, neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	68980	2 010	30420	783	Teren degradat.	2010	2010	165	1845	0	91,78	8,21
5	Aleea Dîgului -Teren intravilan, parțial împrejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	68959	8 315	2483, 2484, 2485, 5119, 6538, 6539, 30427, 30428, 30429	4 651	Teren degradat	5717	4757	185	4572	460	95,11	3,89
6	Str. Victor Deleu - Teren intravilan neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	69099	1 570	1753	3 060	Teren degradat	1570	1570	52,2	1517,8	0	95,08	3,33
7	Str. Simion Bărnuțiu - Teren intravilan, neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	68958	1 297	2762	1 447	Teren degradat	1282	1282	122	1173	0	90,56	9,44
8	Str. Victor Deleu și G-ral Drăgălina - Teren intravilan neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	68996	1 926	8022, 30421	4 698	Teren degradat	1925	1925	128	1797	0	92,94	7,06
9	Str. Gh. Doja - Teren intravilan, neîmprejmuit, neproductiv aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU	69179	1 201	30418, 30419	1 311	Teren degradat	1200	1200	30	1170	0	97,50	2,50
10	Zona dispensar CFR 1 și 2 aparține domeniului privat al UAT MUN ZALĂU		10 650	NA	NA	NA	7531	7431	724	6707	800	90,26	9,74
10.1.	B-dul Mihai Viteazul zona dispensar CFR 1 și Cesmecon - Teren intravilan, împrejmuit cu gard din fier și parcuri metalice, neproductiv	69202	5 155	NA	NA	Nu este cuprins în Registrul Local al Spațiilor Verzi	7531	7431	724	6707	800	90,26	9,74
10.2.	B-dul Mihai Viteazul zona dispensar CFR 2 și Cesmecon - Teren intravilan, neîmprejmuit, neproductiv	69111	4 853	1378, 1379, 1380, 1381, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2537, 2538	2 763	Teren degradat.							

11	Dispeceratul Poliției Locale Zalău - Teren intravilan, construcții administrative și social culturale, b-dul Mihai Viteazul nr. 23/A aparține domeniului public al UAT MUN ZALĂU	692.30	422	NA	NA	Nu este cuprins în Registrul Local al Spațiilor Verzi	Va fi realizat centrul de comanda pentru supravegherea video a zonelor amenajate

Sursa: Primăria Zalău

Una din problemele majore cu care se confruntă orașele din România este lipsa unor spații verzi suficiente (indicatorul de 26 m^2/cap locuitor). Această deficiență, întâlnită și la Zalău, trebuie privită dintr-o perspectivă mai largă. Deși la nivel urban (suprafața intravilană este luată în considerare) este posibil să nu existe spații verzi suficiente, această deficiență poate fi compensată prin existența unor păduri sau zone verzi întinse la periferie sau în comunitățile rurale adiacente. O astfel de abordare mai largă ne permite să luăm în considerare mai ales impactul benefic al unor astfel de zone asupra reducerii poluării. Cei care nu sunt de acord cu includerea unor astfel de zone în inventarul spațiilor verzi disponibile argumentează că aceste zone verzi pot să nu fie accesibile locuitorilor în viața de zi cu zi.

Calitatea și poluarea aerului

Calitatea aerului are o importanță deosebită deoarece efectele provocate de poluarea aerului pot persista nu doar pe termen scurt, ci și pe termen mediu și lung și de asemenea pot afecta suprafețe întinse, datorită mobilității anumitor poluanți atmosferici.

Calitatea aerului în județul Sălaj este monitorizată prin măsurători continue la stația automată, amplasată în municipiul Zalău, str. Meteorologiei, nr. 93, această stație făcând parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului. Pe baza acestui sistem, folosind un display public, se afișează un indice de calitate a aerului zilnic, ușor de înțeles de către cetățeni. De asemenea, s-a realizat și monitorizarea calității aerului ambiental în județ, prin măsurători de 24 h, în punctul fix amplasat la sediul APM Sălaj. Poluanții urmăriți sunt: NO, NO_x, NO_2, SO_2, CO, O_3, PM 10 automat, PM 10 gavrimetric (stație automată) și SO_2, NO_2 și NH_3 (determinări manuale).

Pe baza datelor existente se poate afirma că starea aerului în municipiul Zalău și județul Sălaj este în curs de îmbunătățire. S-au realizat măsurători pentru toți poluanții urmăriți în mod obișnuit prin stația automată, în ultimii ani (2015-2019) capturile de date pentu calcularea mediei anuale fiind în creștere, asfel că în anul 2019 pentru majoritatea poluanților se situau în jurul valorii de 90%.

În municipiul Zalău, nu s-au înregistrat depășiri ale valorilor limită prevăzute în Legea nr. 104/2011 pentru indicatorul monoxid de carbon, dioxid de sulf, dioxid de azot și ozon. Singurul indicator pentru care s-au înregistrat depășiri (depășiri ale valorii limită zilnice) în anul 2019 a fost PM10, însă fără a fi atins numărul maxim de depășiri (35 de depășiri) permis într-un an calendaristic[68]. Poluarea atmosferei cu pulberi se datorează unor cauze naturale (vânturi puternice, erupții vulcanice, etc.) dar apare și ca urmare a activităților antropice. Principalele surse antropice de poluare cu pulberi sunt: industria metalurgică și cea siderurgică, centralele termice alimentate cu combustibili solizi, traficul rutier, etc. Natura acestor pulberi este extrem de diversă. Astfel, ele pot conține particule de carbon (funingine), metale grele, oxizi de fier, sulfați, dar și alte noxe toxice, unele dintre acestea având efecte cancerigene (cum este cazul poluanților organici persistenți PAH, si PCB). În general pulberile au acțiune iritantă asupra ochilor, sistemului respirator, și de scădere a rezistenței la infecții. Aceste depășiri au fost înregistrate în luna ianuarie,

[68] Agenția pentru Protecția Mediului Sălaj, *Raport privind starea mediului în județul Sălaj*, anul 2019, cap. I.

datorită emisiilor produse de centralele termice ale locuinţelor din zonă. Media anuală înregistrată a fost 17,19 µg/m3 , sub valoarea limită de 40 µg/m^3 .
Datele cele mai recente (din 2019) confirmă trendurile descrise mai sus. Pentru laborator, pentru poluanţii gazoşi nu există depăşiri în nicio lună din anul 2019; pentru pulberile sedimentabile există 2 depăşiri ale valorii limită zilnice stabilită de Legea nr. 104/2011.
Tabelul de mai jos relevă situaţia depăşirilor înregistrate la staţia automată de monitorizare a calităţii aerului SJ-1, în perioada 2015 -2019:

Tabelul 4: Depăşiri înregistrate la staţia automată de monitorizare a calităţii aerului SJ-1

Poluant	Număr depăşiri, pe anul:				
	2015	2016	2017	2018	2019
SO2	0	0	0	0	0
NO2	0	0	0	0	0
NOx	0	0	0	0	0
CO	0	0	0	0	0
O3	0	0	8**	17**	0
PM10 grav.	11*	12*	10*	13*	2*

Sursa APM Sălaj

Notă: * Pentru indicatorul PM10, au fost înregistrate depăşiri ale valorii limită zilnice stabilite de Legea 104/2011 (50 µg/m3). Valoarea limită nu trebuie depăşită de mai mult de 35 de ori într-un an calendaristic.
**Pentru indicatorul O3 au fost înregistrate depăşiri ale valorii ţintă pentru ozon stabilită de Lega 104/2011 (120 µg/m3). Valoare ţintă pentru ozon nu trebuie depăşită în mai mult de 25 de zile pe an calendaristic.
Se constată depăşiri la O3 şi PM10 grav. însă acestea se situează în limitele impuse de cadrul normativ existent. O îmbunătăţire considerabilă se poate observa pentru anul 2019.

Tabelul 5 de mai jos redă situaţia pentru 2019.

staţie	poluant	media aritmetica pe intreaga perioada	valoarea maxima a mediilor 8h**)	unitate masura	tip depasire (conform sheeturilor detaliate)	nr. depasiri (pe intreaga perioada*)	captura de date (%) (validate, pe intreaga perioada ***)
Statia SJ-1	SO2	12,32	Nu este cazul	µg/m3	-	0	57,40
	NO2	22,49	Nu este cazul	µg/m3	-	0	8,20
	NOx	26,55	Nu este cazul	µg/m3	-	0	8,20
	CO	0,27	3,19	mg/m3	-	0	89,30
	O3	51,76	117,8	µg/m3	-	0	61,00
	PM10 grav.	26,25	Nu este cazul	µg/m3	S5	11	87,40.

Sursa: date furnizate de APM Sălaj

Tabel 6: Sinteză calitatea aerului 2019

Staţia	Poluant	Media aritmetică pe întrega perioadă	Valoarea maximă a mediilor 8h	Unitatea de măsură	Tip depăşire	Nr. depăşiri pe	Captura de date(%)validate pe întreaga perioadă

						întreaga perioadă	
SJ 1	SO2	5,97	nu este cazul	µg/m³			95,55
	NO2	16.97	nu este cazul	µg/m³			95,48
	CO	0,17	1,72	µg/m³			89,63
	O3	48.31	113,50	µg/m³			95,68
	PM 10 grav.	17,20	53,23	µg/m³	?	2,00	82,26

Sursa: calcule proprii după date publice APM Sălaj 2020

Din perspectiva planificării procesului de dezvoltare locală, este important de ştiut care sunt sectoarele/activităţile care contribuie la poluarea atmosferică precum şi principalele categorii de agenţi poluatori:

- Sectorul energiei (producţie şi consum) influenţează semnificativ calitatea atmosferei. Studiile relevă că, de exemplu, cea mai mare parte a emisiilor de dioxid de carbon sunt rezultatul producerii energiei. Impactul producţiei şi consumului de energie termică asupra mediului este semnificativ, are efecte pe termen lung, şi se concretizează în acidifierea precipitaţiilor, solului şi a apelor de suprafaţă, precum şi în schimbările climatice.

Important pentru autorităţile locale este faptul că la nivelul municipiului Zalău, încălzirea rezidenţială şi prepararea hranei contribuie în proporţie covârşitoare, mai mult decât arderile energetice în industrie, arderile în industria energetică, încălzire comercială şi instituţională şi producţia şi distribuţia produselor petroliere la poluarea atmosferică (emisii substanţe acidifiante, emisii precursori ai ozonului, emisii metale grele etc.).

- Sectorul industrial are şi el un impact semnificativ. În judeţul Sălaj şi respectiv municipiul Zalău, poluarea aerului este determinată în special de fabricarea de fontă şi oţel (emisii substanţe acidifiante, metale grele, NO_x, poluanţi organici persistenţi) şi respectiv de activitatea de asfaltare a drumurilor (PM2,5 şi PM10 – particule primare şi precursori secundari de particule).
- Transportul reprezintă şi el un sector cu implicaţii semnificative asupra calităţii aerului, iar la nivelul judeţului Sălaj s-a evidenţiat în ultima perioadă un trend de creştere a emisiilor poluante rezultate din trafic în totalul emisiilor. Această situaţie a fost favorizată pe de o parte de restrângerea sectorului industrial, iar pe de altă parte de creşterea exponenţială a parcului auto. Din datele existente se constată faptul că autoturismele reprezintă cea mai importantă sursă de emisii pentru metan, compuşi organici volatili nemetanici, monoxid de carbon şi metale grele.
- Agricultura reprezintă la nivel mondial un sector care în condiţiile cultivării plantelor şi animalelor la scară industrială generează un impact semnificativ asupra mediului şi în special asupra aerului. În judeţul Sălaj, impactul activităţilor din sectorul agricol asupra aerului se manifestă prin emisiile de amoniac şi de compuşi organici volatili nemetanici, rezultate din activităţile de creştere intesivă a animalelor(porcine şi pui pentru carne).

Din perspectiva unor acţiuni viitoare care să vizeze îmbunătăţirea calităţii aerului, autorităţile locale dispun de atribuţii care le permit să se concentreze asupra domeniului transportului, al creşterii în continuare a eficienţei energetice a clădirilor şi pe spijinirea proiectelor de producere a energiei regenerabile. În domeniul transportului, pot fi luate măsuri de reducere a dependenţei de autoturism în

special pentru deplasări scurte, în oraş - încurajarea folosirii transportului în comun, crearea de piste de biciclete în vederea încurajării unor modalităţi alternative de transport în interiorul municipiului. Tot în domeniul transportului se pot lua măsuri care vizează modernizarea infrastructurii rutiere şi fluidizarea traficului. În domeniul eficienţei energetice, primăria trebuie să realizeze în continuare programele de reabilitare termică a locuinţelor.
Se poate trage concluzia că starea aerului este mai bună faţă de perioada de programare precedentă, iar sistemul de colectare a datelor este mult mai eficient.

Poluarea apei

Apa potabilă

La nivelul municipiului Zalău s-a sigurat apă potabilă în program continuu, distribuind în municipiul Zalău, în anul 2019, cantitatea de 3418,31 mii mc/an, din care, pentru populaţie, 2048,67 mii mc/an, ceea ce înseamnă 81,04 l/om/zi.
Pierderile înregistrate în sistemul de alimentare cu apă potabilă, în anul 2019, au fost de 32%, cu 1% mai mult faţă de anul 2018 şi cu 6% mai mult decât în anul 2017.
În ceea ce priveşte calitatea apei potabile, în anul 2019, comparând valorile multianuale privind caracteristicile fizico-chimice şi bacteoriologice ale apei potabile, se observă: - reducerea turbidităţii, datorită eficientizării filtrelor cu nisip cuarţos; - scăderea valorii la indicatorul "Oxidabilitate" în urma schimbării cărbunelui activ granulat din filtrele cu cărbune activ, precum şi îmbunătăţirea proprietăţilor organoleptice, prin eliminarea gustului şi mirosului neplăcut; - scăderea concentraţiei de clor rezidual la apa potabilă, produsă în Staţia Vârşolţ, datorită funcţionării continue şi reducerii, pe flux, a încărcăturii organice.
Atunci când ne referim la poluarea apei la nivelul municipiului Zalău, avem în vedere trei categorii distincte:

- ape de suprafaţă din municipiul Zalău – date privind calitatea se transmit pentru corpul de apă V. Zalău, cuprins prin Sistemul Naţional de Monitoring Integrat al Apelor şi monitorizat de laboratoarele ABAST şi SGA Sălaj;
- ape subterane - date privind calitatea se transmit pentru corpul de apă subteran freatic, ROSO07, "Râul Crasna, luncă şi terase" monitorizat prin Sistemul Naţional de Monitoring Integrat al Apelor .
- ape uzate în perioada 2015-2019, monitorizate prin Sistemul Naţional de Monitoring Integrat al Apelor .

1. **Date privind calitatea apelor corpului de apă V. Zalău** (RORW2.2.17_B1). Pentru evaluarea calităţii apei râului V. Zalău din bazinul hidrografic SOMEŞ-CRASNA în perioada 2015-2019, s-au organizat campanii de recoltare a probelor de apă în două secţiuni de monitorizare **(V. Zalău - amonte municipiul Zalău** şi V. Zalău în secţiunea Borla). Frecvenţa de monitorizare este stabilită în funcţie de cerinţele Directivelor specifice, precum şi de variabilitatea parametrilor relevanţi din cadrul arealului arondat; astfel, pentru V. Zalău la Borla, frecvenţa de monitoring a fost de 11 campanii de recoltare, iar pentru V. Zalău - amonte Zalău, frecvenţa a fost de 8 campanii de recoltare pe an.
Pentru caracterizarea stării ecologice a corpului de apă Zalău determinările de laborator în perioada 2015-2019, au cuprins elemente biologice (zoobentos, fitobentos, ihtiofauna) şi elemente fizico-chimice generale ("Condiţii termice", "Stare de acidifiere", „Condiţii de salinitate", "Condiţii de oxigenare",

"Nutrienţi") precum şi elemente chimice (substanţele periculoase şi prioritar periculoase sintetice-micropoluanţi, cât şi nesintetice-metale) pentru stabilirea stării chimice a corpului de apă Zalău. Datele sintetice sunt redate în Tabelul 7 de mai jos.

Tabel 7: Evoluţia calităţii corpului de apă V. Zalău

Anul	Corpul de apă	Elemente biologice	Elemente fizico-chimice	Poluanti specifici	Starea ecologică[69]	Starea chimică
2015	Zalău	Bună	Moderată (O_2diz, CCO-Cr, NH_4, NO_2, NO_3, Ntot, PO_4, Ptot, Ptot)	Bună	**Moderată**	**Bună (metale)**
2016	Zalău	Bună	Moderată (O_2diz, CCO-Cr, NH_4, NO_2, NO_3, Ntot, PO_4, Ptot, Ptot)	Bună	**Moderată**	**Bună (metale)**
2017	Zalău	Bună	Moderată (O_2diz, CCO-Cr, NH_4, NO_2, NO_3, Ntot, PO_4, Ptot, Ptot)	Moderată (Detergenti anion-activi)	**Moderată**	**Bună (metale)**
2018	Zalău	Moderată (ihtiofauna)	Moderată (O_2diz, NH_4, NO_2, NO_3, Ntot, PO_4, Ptot, Ptot)	Moderată (Detergenti anion-activi)	**Moderată**	**Bună (metale)**
2019	Zalău	Moderată (zoobentos)	Moderată (O_2diz, NH_4, NO_2, NO_3, Ntot, PO_4, Ptot, Ptot)	Moderată (Detergenti anion-activi)	**Moderată**	**Bună (metale)**

[69] Determinarea stării ecologice a corpului de apă de suprafaţă - Zalău râuri în stare naturală din bazinul Someş-Crasna, monitorizat prin Sistemul Naţional de Monitoring Integrat al Apelor s-a făcut pe baza sistemului de clasificare şi evaluare globalaă, realizat de către Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecţia Mediului – ICIM Bucureşti şi colaboratorii, Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare Marină "Grigore Antipa" – Constanţa.

Sursa: date furnizate de Administrația Națională Apele Române, Administrația Bazinală de Apă Someș-Tisa, Sistemul de Gospodărire a Apelor Sălaj

Din perspectiva evaluării integrate a stării ecologice a corpului de apă, în anul 2019 ea este una moderată, fiind determinată de valorile obținute pentru elementele biologice cat și pentru cele fizico-chimice suport înregistrate pe parcursul anului. Pentru evaluarea stării chimice s-au efectuat analize pentru substanțele periculoase și prioritar periculoase de tip sintetic (micropoluanți) cât si de tip nesintetic (metale), evidențiindu-se o conformare cu standardele de calitate a mediului atât pentru valorile medii cât și pentru valorile maxime determinate. Corpul de apă s-a încadrat în stare chimică bună. Din tabel și din datele anterioare se constată o îmbunătățire a calității corpului de apă V. Zalău începând cu anul 2010, starea ecologică înregistrată fiind moderată după acest an.

2. **Evaluarea stării chimice a corpurilor de apă subterane.** Delimitarea corpurilor de apă subterane s-a făcut numai pentru zonele în care există acvifere semnificative ca importanță pentru alimentări cu apă și anume debite exploatabile mai mari de 10 m^3/zi. În restul arealului, chiar dacă există condiții locale de acumulare a apelor în subteran, acestea nu se constituie în corpuri de apă, conform prevederilor Directivei Cadru 60 /2000 /EC. În județul Sălaj au fost identificate și delimitate un număr de 2 corpuri de ape subterane, dintre care pentru municipiul Zalău prezintă interes corpul de apă subterană ROSO07-Râul Crasna, lunca și terasele prin cele 4 foraje (din numărul total de 9) monitorizate Zalău F1, Sărmășag F2, Vârșolț F1 și Supuru de jos F2 (situat în jud SM, la limita cu jud SJ).
Impactul presiunilor antropice asupra corpurilor de apă subterană se evaluează pe baza rezultatelor obținute din monitorizarea cantitativă și calitativă. Din punct de vedere cantitativ, principalii utilizatori aparțin următoarelor categorii: populație și industrie. Corpul de apă subterană ROSO 07 cuprinde forajele (în număr de 95) situate în lunca și terasele râului Crasna. Se mai exploatează un dren și 5 izvoare.
Au fost identificate ca posibile surse de poluare: poluarea cu deșeuri menajere (la Șimleul Silvaniei), din industrie (metalurgică, chimică și energetică - Zalău) și din agricultură (ferme avicole). Impurificarea datorată acestor surse are un caracter local, nefiind afectată calitatea întregului corp de apă subterană.
Starea chimică a corpului de apă ROSO07 a fost evaluată în perioada 2015-2019 în mod constant cu calificativul bună. Indicatorii care au determinat starea corpului de apă subterană ROSO07/Râul Crasna, luncă și terase, au fost următorii: Azotați (NO_3^-), Amoniu (NH_4^+), Cloruri (Cl^-), Sulfați (SO_4^{2-}), Azotiți (NO_2), Ortofosfați solubili (PO_4^{3-}), Crom ($Cr^{3+si\ 6+}$), Nichel (Ni^{2+}), Cupru (Cu^{2+}), Zinc (Zn^{2+}), Arsen (As^{3+}), Plumb (Pb^{2+}), Cadmiu (Cd^{2+}), Mercur (Hg^{2+}) și fenoli. În cadrul corpului de apă subterană ROSO07, au mai fost monitorizați o serie de alți parametri fizico-chimici, care nu intră în evaluarea stării chimice, deoarece nu au fost stabilite valori de prag, după cum urmează:

- Regim termic și acidifiere: temperatura, pH;
- Indicatorii regimului de oxigen: oxigen dizolvat ;
- Indicatori de salinitate, ioni generali: conductivitate, alcalinitate totală, bicarbonați, calciu și magneziu.

O importantă sursă de poluare pentru corpul de apă subterană ROSO07/Râul Crasna, luncă și terase, este reprezentată de apele uzate din municipiu. Operatorul Sistemului de colectare și epurare ape uzate menajere la nivelul municipiului Zalău este Compania de Apă Someș SA, Sucursala Zalău. Apele uzate epurate sunt evacuate din stația de epurare a municiului Zalău. Indicatorii de calitate ai apelor uzate epurate evacuate în v. Zalău s-au încadrat în limitele reglementate.
Presiunea asupra stării de calitate ecologice a corpului de apă în anul 2019 se datorează inexistenței rețelelor de canalizare pe toate străzile din municipiul Zalău, degradarea și disfunctionalitatea

colectoarelor de canalizare menajeră şi pluvială, comunicarea canalizării menajere cu cea pluvială în zona acoperită a cursului, precum şi depozitarea necontrolată de deşeuri pe malurile şi în albia emisarului.
Operatorul regional Compania de Apă Someş SA Cluj are în promovare Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă şi apă uzată în judeţele Cluj şi Sălaj din fonduri de coeziune pe perioada 2014-2020. În cadrul acestui proiect, pentru judeţul Sălaj sunt în promovare extinderi/reabilitare reţele de canalizare în municipiul Zalău.

3. Date privind apele uzate în perioada 2015-2019

Epurarea apelor uzate urbane este un indicator care cuantifică nivelul de conectare al populaţiei la sistemele de colectare şi epurare a apelor uzate. Totodată indicatorul ilustrează eficienţa politicilor de reducere a evacuărilor de nutrienţi şi substanţe organice, precum şi stadiul implementării Directivelor privind epurarea apelor uzate. Situaţia în ceea ce priveşte municipiul Zalău, prin comparaţie cu alte localităţi din judeţul Sălaj, este redată mai jos.

Tabel 8: Grad de racordare a populaţiei la sisteme de colectare şi epurare a apelor uzate

Nr. locuitori echivalenţi	Localitatea	Colectare fără epurare	Colectare cu epurare primară	Colectare cu epurare secundară	Colectare cu epurare terţiară
>15 000 l.e	Zalău	5909	63348	63348	63348
10 000 – 15 000 l.e.	Şimleu Silvaniei	2742	11292	11292	11292
	Jibou	3417	6796	6796	6796
2000-10000 l.e.	Cehu Silvaniei	1623	3488	3488	0
	Crasna	3141	1322	1322	0
	Pericei	1605	1180	1180	0
	Sărmăşag	2466	1896	1896	0

Sursa: Agenţia pentru Protecţia Mediului Sălaj, *Raport privind starea mediului în judeţul Sălaj*, anul 2019, cap. II p. 55

Din datele puse la dispoziţie de APM Sălaj situaţia apelor uzate în anul 2019 prezintă o creştere cantitativă a colectării (de la 50500m³ în anul 2015 la 69257 m³ din care pentru 63384m³ se efectuează colectare cu epurare în trei trepte . Treapta terţiară de denitrificare/nitrificare funcţionează din luna ianuarie 2016. Volumul de 5909 m ³ se colectează fără epurare, aceasta constituind o problemă de rezolvat pentru administraţia locală.

Din perspectiva eficenţei procesului de epurare a apei datele Staţiei de epurare Zalău în anul 2019 prezintă valori ridicate ale performanţei epurării (peste 90%) pentru parametrii: MTS, CBO5, CCO-Cr, NH3,

Detergenţi, şi valori scăzute la : N total, Ptotal, Reziduu filtrabil. Valorile performanţei epurării la aceşti ultimi parametri pe ultimii 3 ani, indică totuşi o tendinţă de ameliorare a situaţiei

Factorul de mediu cu cel mai mare impact asupra sănătăţii populaţiei este apa, avându-se în vedere necesitatea vitală permanentă a prezenţei apei potabile pentru procesele fiziologice, biochimice în organismul uman, precum şi pentru necesităţile cotidiene.

Conform datelor preluate din Raportul asupra calităţii apei potabile în anul 2019 elaborat de Direcţia de Sănătate Publică Sălaj, situaţia privind populaţia aprovizionată cu apă potabilă în anul 2019, se prezintă în tabelul de mai jos:

Tabel 9: Populaţia aprovizionată cu apă potabilă în 2019

Judeţ	Populaţie totală judeţ	Populaţie totală aprovizionată	Volum total de apă (m^3/an)	Sursa de apă(%)	
				Profunzime	Suprafaţă
Sălaj	243750	147413	5849855	21%	79%

Sursa:www.aspsalaj.ro

Monitorizarea calităţii apei potabile, inspecţia şi autorizarea sanitară a sistemelor publice de aprovizionare cu apă şi a fântânilor publice, se face de către Direcţia de Sănătate Publică Sălaj. Calitatea apei distribuite prin sistem public este controlată de laboratoarele DSP Sălaj. În judeţul Sălaj, în anul 2019, supravegherea sanitară a calităţii apei potabile distribuite populaţiei în sistem centralizat s-a realizat prin monitorizarea de control şi de audit a calităţii apei.

Dintr-un număr total de 21697 analize efectuate de DSP Sălaj şi de către distribuitorul de apă, pentru indicatori specifici caracterizării calităţii apei potabile, o analiză a fost considerată neconformă.

Poluare sol/terenuri

Una dintre problemele cele mai semnificative cu care se confruntă fostele oraşe comuniste din Europa Centrală şi de Est este legată de prezenţa unor terenuri sever afectate de poluare cu substanţe chimice şi/sau biologice (termenul folosit în literatura de specialitate pentru a desemna aceste terenuri este cel de *brownfields*). Există câteva caracteristici legate de modul în care oraşele industriale din perioada comunistă, inclusiv Zalăul, s-au dezvoltat spaţial şi care influenţează în prezent opţiunile de regenerare urbană. Aceste caracteristici includ[70]: prezenţa siturilor industriale în apropierea centrului oraşului (deciziile legate de alocarea terenurilor erau decizii pur administrative şi nu determinate de piaţă); o supra-alocare a terenurilor pentru uzuri industriale; o pondere a terenurilor industriale în totalul terenurilor semnificativ mai mare în fostele oraşe comuniste (aprox. 5% în cazul Parisului şi Londrei, 15% în Praga şi Varşovia şi 48% în Sf. Petersburg). Proximitatea faţă de centrul oraşului şi de zonele rezidenţiale face ca aceste situri să devină, de multe ori, mai ales în lipsa unor proiecte de regenerare urbană, o parte integrantă a panoramei urbane. Proiectele noi de dezvoltare urbană, datorită complicaţiilor asociate cu aceste terenuri, tind să ocolească şi „să sară„ peste aceste zone, accentuând dificultatea redezvoltării siturilor contaminate.

[70] Bertaud, A., The Spatial Structures of Central and Eastern European Cities: More European than Socialist?, iunie 2005, http://alain-bertaud.com/AB_Files/AB_Central%20European%20Spatial%20Structure_Figures_2.pdf.

În prezent, România și Polonia sunt cele 2 țări din Uniunea Europeană care au pe teritoriul lor cel mai mare număr de hectare de terenuri contaminate chimic și biologic (900.000 hectare România și 800.000 hectare Polonia)[71]. Întinderea acestor terenuri contaminate nu reprezintă singura problemă – în România nivelul transferurilor acestor terenuri este minimal, ceea ce înseamnă că există foarte puține șanse ca aceste terenuri să fie redezvoltate[72]. Potrivit aceluiași studiu citat anterior, la nivelul țării noastre, riscurile asociate cu tranzacțiile care implică terenuri contaminate sunt controlate/determinate (a doua categorie de risc din patru posibile, în ordine descrescătoare), ceea ce înseamnă că în general se cunoaște problema contaminării și că uneori se poate negocia un preț redus pentru acel teren ca urmare a existenței contaminării.

Potrivit informațiilor APM Sălaj 2019, în județul Sălaj nu există niciun sit confirmat oficial ca fiind contaminat. Există însă 16 de situri catalogate ca fiind posibil contaminate. La nivel național există un inventar al tuturor siturilor contaminate sau posibil contaminate, inventar în care județul Sălaj se regăsește cu un număr de 16 de situri potențial contaminate. Acest inventar a fost realizat pe baza unor date furnizate de agenții economici privind indicatorii de poluare a solurilor la nivelul anilor 2004-2005. Declararea unei zone ca sit contaminat/potențial contaminat trebuie facută pe baza unor studii geologice, pedologice și chimice, în conformitate cu legislația specifică. Cea mai mare porțiune de teren potențial contaminat (neconfirmat oficial) se află în zona industrială a municipiului Zalău.

La nivelul municipiului Zalău, avem 3 situri potențial contaminate, însumând 41535 m^2 (aprox. 4 hectare). Unul dintre aceste terenuri este extrem de întins, având 30.000 m^2. Toate trei terenurile se află în proprietate privată, fiind de fapt amplasamentul platformelor industriale a trei mari agenți economici din oraș: SC Tenaris Silcotub SA, SC Michelin România SA – Punct de lucru Zalău Anvelopeși SC Michelin România SA – Punct de lucru Zalău Cord. În cazul siturilor deținute de SC Tenaris Silcotub SA și SC Michelin SA poluarea este veche, datând de la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980. În cazul platformei aparținând SC Michelin SA, poluarea este de dată mai recentă – 2004. Este important de menționat din perspectivă strategică de redezvoltare urbană că aceste situri se află în continuare în operare și că sunt la o distanță de până la 1 km de zonele locuite.

Există o dezbatere dacă putem considera aceste situri cu adevărat poluate. APM Sălaj confirmă faptul că, din lista siturilor potențial contaminate aferente județului Sălaj, listă realizată în 2005, există câteva situri care nu mai pot fi catalogate ca situri potențial contaminate cum ar fi de exemplu Platforma industrială Silcotub, care beneficiază de autorizație integrată de mediu, Platforma industrială Michelin, Depozitul de deșeuri industriale periculoase SC Tenaris Silcotub SA, care beneficiază de asemenea de autorizații de mediu, toate aceste platforme fiind controlate și monitorizate permanent în baza actelor de reglementare emise. Autorizația integrată de mediu este actul administrativ emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului, cu informarea prealabilă a Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, care acordă dreptul de a exploata în totalitate sau în parte o instalație, în anumite condiții, care să garanteze că instalația corespunde prevederilor privind prevenirea și controlul integrat al poluării; prin urmare, deși unele informații apărute în mass-media spun că platformele ocupate de marii agenți economici ai Sălajului generează o poluare a solului, o astfel de autorizație dată de principala autoritate în domeniu, infirmă aceste informații. Conform Planului de acțiune din cadrul Strategiei Naționale și Planului Național de

[71] Lee Oliver, Uwe Ferber, Detlef Grimski, Kate Millar, Paul Nathanail, The Scale and Nature of European Brownfields, 2005, https://www.researchgate.net/publication/228789048_The_Scale_and_Nature_of_European_Brownfield.

[72] NICOLE Brownfield Working Group, Environmental Liability Transfer in Europe: Divestment of Contaminated Land for Brownfield Regeneration, iunie 2011.

acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România, se va elabora și aproba printr-o Hotărâre de Guvern, listele siturilor contaminate/potențial contaminate care vor fi puse la dispoziția persoanelor interesate în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, în măsura în care informațiile cuprinse în cadrul acestora vor fi în totalitate cu caracter public.

În Tabelul 10 de mai jos se regăsesc datele privind potențiala contaminare a unor situri industriale la nivelul municipiului Zalău.

Tabel 10: Detalii situri posibil contaminate municipiul Zalău, jud. Sălaj

Numele proprietarului/administratorului / deținătorului sitului	Tipul de proprietate asupra terenului	Tipul activității poluatoare	Natura sursei de poluare	Natura poluanților	Vârsta poluării	Suprafața contaminată (mp)	Statut	Risc	Dist. minimă locuitori (km)
SC Michelin România SA	proprietate privată	Platforma industrială S.C. MICHELIN ROMSTEEL CORD S.A.	Industrie chimică	compuși anorganici	2004	9.000	în operare	Scăzut	0-1
SC Silcotub SA	proprietate privată	Platforma industrială S.C. SILCOTUB S.A.	Industrie metalurgică	produse petroliere, solvenți, compuși anorganici	1977	30.000	în operare	Scăzut	0-1
SC Silvania SA	proprietate privată	Platforma industrială S.C. SILVANIA S.A.	Industrie chimică	compusi organici; alte hidrocarburi	1980	2.535	în operare	Scăzut	0-1

Sursa: adaptat după Agenția pentru Protecția Mediului Sălaj, *Raport privind starea mediului în județul Sălaj*, anul 2014, cap. III.

Utilizare terenuri

Modul în care se schimbă utilizarea terenurilor de-a lungul timpului ne oferă informații importante despre impactul activităților antropice asupra mediului înconjurător – de ex. extinderea construcțiilor în zone agricole și semi-agricole duce la fragmentarea habitatelor naturale pentru numeroase specii. Potrivit datelor și informațiilor colectate de pe site-ul INS: Baza de date TEMPO-Online, domeniul Agricultura, matricea AGR101B – Suprafața fondului funciar după modul de folosință pentru perioada 2010-2019, sunt prezentate mai jos schimbările înregistrate în acoperirea/utilizarea terenurilor pentru o perioadă de zece ani la nivel municipal. Datele prezentate pentru fiecare tip de categorie de acoperire/utilizare a terenului sunt exprimate în termeni absoluți (ha), precum și ca valoare procentuală din anii 2010 și 2014 față de care se calculează tendințele. Tabelul 11 redă aceste informații.

Tabel 11: Suprafață fond funciar după modul de folosire (comparație 2010-2014-2019)

Modul de folosință pentru suprafața agricolă	Ani			Schimbări în acoperirea	Schimbări în acoperirea terenurilor	Schimbări în acoperirea	Schimbări în acoperirea
	Anul 2010	Anul 2014	Anul 2019				

	UM: ha			terenurilor 2014(ha)	(% din 2010)	terenurilor 2019 (ha)	terenurilor % din 2014
Total	9009	9009	9030,46	0	0	21,46	0,24
Agricolă	4827	4579	4746,76	-248	-5,2	**167,76**	3,66
Arabilă	1841	2245	2287	404	22	42	1,87
Pășuni	1685	971	843,76	-714	-42,3	-127,24	-13,10
Fânețe	627	684	767	57	8,3	83	12,13
Vii și pepiniere viticole	36	45	93	9	20	48	106,67
Livezi și pepiniere pomicole	638	634	756	-4	-0,6	122	19,24
Terenuri neagricole total	4182	4430	4283,7	248	5,6	**-146,3**	-3,30
Păduri și altă vegetație forestieră	3036	3056	2939	20	0,65	-117	-3,83
Ocupată cu ape, bălți	81	81	83	0	0	2	2,47
Ocupată cu construcții	625	732	724,7	107	14,6	-7,3	-1,00
Căi de comunicații și căi ferate	238	259	86	21	8,1	-173	-66,79
Terenuri degradate și neproductive	202	302	451	100	33,11	149	49,34

Sursa: date INS și Primăria Zalău

Suprafața funciară a municipiului Zalău a crescut foarte puțin în perioada 2014-2019 cu 21,46 ha (0,24%). Din examinarea datelor din tabel se poate observa că dacă în perioada 2010-2014 suprafața agricolă totală era în scădere, în perioada analizată în prezent (2015-2019) această suprafață a crescut cu 3,66%.
La categoria terenuri agricole *creșterile cele mai importante se-au înregistrat la categoriile vii și livezi (170ha), iar scăderile la păduri și altă vegetație forestieră (-117ha) și pășuni (-127ha). Aceste variații indică orientarea unor investitori spre activități pomi-viticole, dar și presiunea antropică asupra pășunilor și pădurilor, privite ca oportunități pentru dezvoltări imobiliare.*
În interiorul categoriei *terenuri neagricole* se constată creșteri la *terenuri degradate și neproductive(149 ha), iar scăderile la căi de comunicații și căi ferate (scoterea din inventar a unor căi ferate dezafectate).* Cea mai semnificativă creștere o avem pentru terenuri degradate și neproductive (49,34%). Creșterea acestei categorii ar trebui să fie îngrijorătoare deoarece în condițiile extinderii intravilanului și a existenței unor terenuri ușor de dezvoltat, terenurile degradate vor fi ignorate și vor necesita investiții/stimulente din partea autorităților locale pentru redezvoltare în viitor.

Agricultura ecologică

Agricultura ecologică are o contribuţie majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, la creşterea activităţilor economice şi contribuie substanţial la conservarea mediului înconjurător. Agricultura ecologică este o metodă agricolă care urmăreşte să producă alimente utilizând substanţe şi procese naturale. În perioda de producţie se interzice utilizarea organismelor modificate genetic (OMG-uri şi derivatele acestora), a fertilizanţilor şi pesticidelor de sinteză, a stimulatorilor şi regulatorilor de creştere, hormonilor, antibioticelor etc.

Prin urmare, agricultura ecologică are un impact limitat asupra mediului, pentru că încurajează: utilizarea responsabilă a energiei şi a resurselor naturale; menţinerea biodiversităţii; conservarea echilibrelor ecologice regionale; creşterea fertilităţii solului; menţinerea calităţii apei.

În anul 2019, la nivelul judeţului Sălaj, numărul operatorilor înscrişi în agricultura ecologică a crescut comparativ cu anul 2015, după cum se poate observa în tabelul următor:

Tabelul 12: Dinamica operatorilor în agricultura ecologică, la nivelul judeţului Sălaj

Indicator	2015	2016	2017	2018	2019
Număr operatori	620	634	650	795	790

Conform datelor Direcţiei pentru Agricultură Sălaj, în agricultura ecologică, acţiunile şi măsurile întreprinse sunt următoarele: - Valorificarea terenurilor degradate; - Sporirea fertilităţii solurilor; - Prevenirea compactizării solurilor.

Deşeurile

Atunci când se descrie interacţiunea dintre om/comunitate şi mediu se foloseşte conceptul de amprentă ecologică. În 1992, cercetătorul american William Rees defineşte „amprenta ecologică" ca fiind acea formulă de calcul prin care întreaga întindere a Pământului se împarte la numărul său de locuitori, din care rezultă suprafaţa Terrei de care are nevoie un individ sau o organizaţie pentru a-şi asigura necesarul de resurse şi pentru a-şi biodegrada complet deşeurile generate de-a lungul întregii sale existenţe. Acest instrument a fost preluat mai departe de mediul business, cel educaţional şi neguvernamental. Indexul creat măsoară în esenţă presiunea pe care o exercităm asupra ecosistemelor, nivelul de productivitate şi regenerarea a resurselor naturale astfel încât să poată satisface nevoile omenirii şi gradul de absorbţie a deşeurilor produse. Plecând de la acest instrument, în anul 2007 s-a estimat că la valoarea consumului şi a deşeurilor produse mondial, avem nevoie de o planetă şi jumătate pentru a susţine ritmul accelerat al dezvoltării şi consumului actual. Capacitatea de regenerare a planetei este depăşită total de stilul actual de viaţă al omenirii, un model total nesustenabil de dezvoltare al societăţii globale[73].

Aşa cum se poate vedea din definiţia de mai sus, deşeurile reprezintă o parte semnificativă din impactul unei comunităţi asupra mediului, reflectând în mod fidel tiparele de consum – odată cu bunăstarea comunităţilor creşte de obicei şi cantitatea de deşeuri. Modul în care se realizează managementul

[73] SOCIETAL, Ce este "amprenta ecologică", http://www.societal.ro/ro/comunitate/articole/ce-este-amprenta-ecologica--642.html.

deşeurilor – colectare, depozitare, este şi el direct legat de cât de durabil/sustenabil o anumită comunitate îşi propune să se dezvolte.
La nivel de planificare, municipiul Zalău dispune de o strategie sectorială pentru domeniul salubritate intitulată *Strategia locală de dezvoltare a serviciului de salubrizare a municipiului Zalău pentru perioada 2016-2022 şi orientări până în 2033*. În plus, în cadrul Planului de Acţiune pentru Energie Durabilă 2014-2020 al municipiului Zalău, există o secţiune referitoare la sectorul apă şi deşeuri municipale.
Autorităţile locale din România au obligaţii privind gestionarea deşeurilor stabilite prin Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeana şi care sunt prevăzute în legislaţia de mediu naţională, care vizează serviciul de salubrizare a localităţilor. În acest scop, municipiul Zalău, prin HCL nr. 94/24.03.2009, s-a asociat împreună cu judeţul Sălaj şi alte 60 unităţi administrativ teritoriale din judeţul Sălaj în Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară "ECODES SĂLAJ", care are ca scop reorganizarea, reglementarea, exploatarea, monitorizarea şi gestionarea în comun a serviciului de salubrizare pe baza Strategiei de dezvoltare a serviciului de salubrizare elaborată la nivelul întregului judeţ, una dintre atribuţiile asociaţiei fiind realizarea strategiei de dezvoltare a serviciului de salubrizare. Judeţul Sălaj, în baza prevederilor documentelor statutare şi ale acordului de asociere a promovat proiectul *"Sistem de management integrat al deşeurilor în judeţul Sălaj" (SMID)*, proiect finanţat cu fonduri europene nerambursabile prin POS MEDIU 2007-2013. Proiectul Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în judeţul Sălaj a fost finalizat şi a fost declarat proiect funcţional şi în raportul de audit al Camerei de conturi Sălaj efectuat la Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară ECODES Sălaj în anul 2019. În cadrul acestuia au fost finanţate investiţii în infrastructura serviciului de salubrizare, printre care se numără investiţii care urmează să deservească şi municipiul Zalău: depozit ecologic în localitatea Dobrin; staţie de compostare la depozitul ecologic; staţie de sortare la depozitul ecologic; eurocontainere; închiderea depozitelor urbane, neconforme, printre care şi depozitul de la Crişeni, unde se depozitează în prezent deşeurile municipale din Zalău. Aceste investiţii sunt gestionate la nivelul judeţului Sălaj, beneficiarul direct al proiectului în numele şi pe seama unităţilor administrativ teritoriale din judeţ, asociate în cadrul ECODES SĂLAJ.
Conform Legii 211/2011 privind regimul deşeurilor, cu modificările şi completările ulterioare, care transpune în legislaţia naţională Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 19.11.2008 privind deşeurile şi de abrogare a anumitor directive, Consiliul Judeţean Sălaj a avut obligaţia de a revizui planul judeţean de gestionare a deşeurilor. În anul 2019 a fost aprobată, prin Ordinul 140/2019 privind aprobarea Metodologiei pentru elaborarea, monitorizarea, evaluarea şi revizuirea planurilor judeţene de gestionare a deşeurilor şi a planului de gestionare a deşeurilor pentru municipiul Bucureşti, care stabileşte modalitatea de lucru pentru elaborarea PJGD-urilor. Pe baza acestei Metodologic s-a elaborat **Planul judeţean de gestionare a deşeurilorîn Judeţul Sălaj (PJGD) 2020 – 2025**[74] aflat în curs de aprobare.

Gestiunea serviciului de salubrizare la nivelul municipiului Zalău se realizează în condiţiile Legii nr. 51/2006 şi Legii nr. 101/2006 republicată, prin modalitatea gestiunii delegate pentru toate activităţile serviciului. Există trei operatori:

- SC. Brantner Environment SRL- SC. Brantner Servicii Ecologice SRL, societate privată, care se ocupă de deşeuri municipale, inclusiv fluxuri speciale de deşeuri (ambalaje, voluminoase), deseuri de constructii si demolări de la populaţie;

[74] https://www.cjsj.ro/date/pdfuri/Plan%20gestionare%20deseuri%202020-2025.pdf

- SC CITADIN SRL, societate cu capital integral al municipiului Zalău, care se ocupă de deşeuri provenite din activitatea de măturat stradal, întreţinere curăţenie în spaţii publice, întreţinere spaţii verzi;
- SC Coral Impex SRL, societate cu capital integrat privat, care se ocupă, în prezent, de dezinsecţie, dezinfecţie, deratizare.

Prezentăm în continuare câteva date statistice care se referă la generarea deşeurilor la nivelul municipiului Zalău şi respectiv la gradul de acoperire la nivelul municipiului cu serviciul de salubrizare[75]. Datele de bază privind evoluţia generării deşeurilor municipale la nivelul Municipiului Zalău sunt furnizate de către operatorii de salubritate SC Ave Sălaj Ecoserv SRL şi SC. Brantner Environment SRL şi se bazează pe cântăriri ale deşeurilor depozitate şi ale deşeurilor valorificate. Analizând datele furnizate de operatorul de salubrizare – a se vedea Tabelul 10 de mai jos, se poate *observa o creştere a cantităţilor de deşeuri generate de la 13.976 to în 2015, la 17.269 to în 2019. Cantităţile colectate neselectiv se află în scădere în ultimii 3 ani din perioada analizată, iar cantităţile colectate separat prezintă un salt începând cu anul 2017.*

Tabel 13: Evoluţia gestiunii deşeurilor în municipiul Zalău 2015-2019

Anul	Cantitati colectate, total, to	Cantitati colectate, neselectiv, to	Cantitati colectate separat,to	Cantitati, deseuri constructii, to
2015	13.976,67	9685,74	1761,52	2529,4
2016	19.261,92	14.503,03	1554,97	3203,92
2017	19.761	11310,52	7782.47	668,04
2018	17893,44	9374,61	7416,914	1101,92
2019	17269,73	9471,73	7318 (32t colectat de la ag.economici)	512

Sursa: date până la 07.03.2017 furnizate de SC Ave Salaj Ecoserv SRL, de la 08.03.2017 datele au fost furnizate de catre SC. Brantner Environment SRL

În ceea ce priveşte gradul de acoperire a serviciului de salubrizare, pentru deşeuri municipale acesta este de 100% la populaţie (cei fără contract cu operatorul sunt plecaţi în străinătate) şi un grad de 98,58% la agenţii economici. Şi pentru restul activităţilor de salubrizare există o acoperire de 100%.
Infrastructura tehnico-edilitară aferentă serviciului de salubrizare este în stare relativ bună şi modernizată, cel puţin parţial. Punctele de colectare separată a deşeurilor (puncte gospodăreşti - PG aferente condominiilor), care sunt în număr de 92, dintre care 21 sunt platforme subterane funcţionabile în totalitate până la finele anului 2020.. Acestea sunt distribuite uniform în toată zona de condominii a oraşului şi au suprafeţe construite cuprinse între 13 mp şi 58 mp, în funcţie de numărul de utilizatori deserviţi şi capacitatea locaţiei.

[75] Datele statistice prezentate, dacă nu se specifică altfel, sunt preluate din *Strategia locală de dezvoltare a serviciului de salubrizare a municipiului Zalău pentru perioada 2016-2022 şi orientări până în 2033.*

În luna ianuarie 2015, Consiliul Județean Sălaj a atribut prin HCJ nr 4/31.01.2015, contractul de concesiune "Delegarea prin concesionare a gestiunii serviciului public de salubrizare al județului Sălaj – componenta TTPD" cu asocierea formată din SC BRANTNER SERVICII ECOLOGICE SA & SC VITALIA SERVICII PENTRU MEDIU TRATAREA DESEURILOR SRL (contract nr 1865/18.02.2015), operator declarat câștigător ca urmare a finalizării procedurii de achiziție publică. Potrivit prevederilor Proiectului, acest operator va administra **CMID Dobrin** și **stațiile de transfer din județ**, și va asigura și transportul deșeurilor de la acestea la CMID Dobrin. Licitația publică a fost desfășurată de Consiliul Județean Sălaj, ca Autoritate contractantă și beneficiar al infrastructurii realizate prin Proiectul POS Mediu.

În luna decembrie 2016 a fost semnat contractul de concesiune nr. 479/0712.2016, "Delegarea prin concesionare a gestiunii serviciilor de colectare și transport al deșeurilor - componenta CT - lot I (zona 1) cu asocierea formată din SC BRANTNER ENVIRONMENT SRL – SC BRANTNER SERVICII ECOLOGICE SA, operator declarat câștigător ca Silvaniei și Jibou și 14 comune fac parte din *Zona de colectare 1 Dobrin*, de urmare a finalizării procedurii de achiziție publică. Municipiul Zalău împreună cu orașele Cehu unde deșeurile colectate sunt transportate direct la CMID Dobrin în vederea tratării și eliminării;

În ceea ce privește colectarea deșeurilor municipale, în momentul de față se realizează colectarea separată a următoarelor fracții din deșeurile municipale: deșeuri biodegradabile/reziduale, deșeuri de hârtie/carton, deșeuri de mase plastice și parțial sticlă în zona de blocuri, în punctele de colectare. În zona de case se colectează separat 2 fracții: biodegradabile/reziduale și reciclabile.

În ceea ce privește activitățile descrise mai sus există la nivel național câteva prevederi legale care impun ținte de atins. Astfel, Conform Legii 211/2011, art. 17, trebuie asigurat până în 2020 un nivel de pregătire pentru reutilizare și reciclare de minimum 50% din masa totală a deșeurilor, cum ar fi hârtie, metal, plastic, sticlă provenind din deșeurile menajere și similare. Pentru deșeurile nepericuloase provenite din activități de contracții și demolări, trebuie atins un nivel de pregătire pentru reutilizare, reciclare și valorificare materială, inclusiv operațiuni de umplere, rambleiere care utilizează deșeuri pentru a înlocui alte materiale, de minimum 70% până în 2020.

Raportat la prevederile legislației în vigoare, în domeniul deșeurilor, pentru activitățile de mai sus, se constată următoarele neconformități/ nevoi: neimplementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile pe 4 fracții, nefiind implementat sistemul pentru metal și implementare parțială pentru sticlă, în zona de blocuri; o insuficientă colectare selectivă a deșeurilor reciclabile în zona de case; neimplementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor periculoase din deșeurile menajere și asimilabile; cantitățile de deșeuri reciclabile colectate selectiv asigură realizarea țintei de colectare selectivă și valorificare stabilite prin Legea Fondului pentru mediu, dar vor fi dificultăți în atingerea țintelor stabilite pentru anii următori prin Legea 211/2011; nevoia implementării unor măsuri pentru realizarea obiectivelor de valorificare a deșeurilor de construcții; nevoia dezvoltării sistemului de colectare, corelat cu dezvoltarea urbană.

- O altă activitate semnificativă vizează organizarea **prelucrării, neutralizării și valorificării** materiale și energetice a deșeurilor precum și organizarea tratării mecano-biologice a deșeurilor municipale și a deșeurilor similare. Aceste activități nu sunt organizate în cadrul serviciului de salubrizare din Municipiul Zalău. Totuși, în scopul conformării cu cerințele legale, s-au implementat măsuri de colectare selectivă și valorificare a deșeurilor. Astfel, la nivelul anului 2019, au fost colectate selectiv 7318 to din care 32 to colectate de la agenți economici.

Față de perioada precedentă au fost date în exploatare în cadrul proiectului SMID Sălaj instalații de valorificare a deșeurilor, sau instalații de compostare/tratare mecano-biologică, pentru reducerea deșeurilor biodegradabile sau instalații de tratare termică, precum și instalații pentru valorificarea deșeurilor de construcții. Deșeurile colectate neselectiv sunt sortate pentru recuperarea deșeurilor

reciclabile. se realizează compostarea deşeurilor organice biodegradabile (din deşeurile menajere şi asimilabile, deşeuri vegetale din parcuri şi grădini etc.), în vederea reducerii cantităţilor de deşeuri biodegradabile depozitate. Depozitul neconform Zalău (Crişeni) a fost închis.

Dificultăţi şi neconformităţi se întâlnesc şi în ceea ce priveşte activităţile de igienizare a căilor publice. Raportat la cerinţele legislaţiei în vigoare se înregistrează neconformităţi după cum urmează: frecvenţa activităţii de măturat nu este corespunzătoare, raportat la prevederile regulamentului; maşina de curăţat trotuare nu se utilizează pentru trotuare ci pentru străzi, rezultând o eficienţă mai redusă decât în cazul utilizării unei maşini mari de curăţat străzi; activitatea de spălare şi stropire nu se realizează la nivelul întregului oraş; activitatea de întreţinere a curăţeniei nu se prestează la frecvenţa corespunzătoare în întreaga arie dată în administrare (cartier Dealul Morii, cartier Meseş, străzi adiacente str. 22 Decembrie 1989, în general zone mai puţin populate); coşurile pentru deşeuri nu sunt compartimentate pentru colectarea selectivă nici măcar în zonele aglomerate; lipsă coşuri de colectare în anumite zone (cart. Stadion, zone de case); lipsă scrumiere stradale.

Obiectivele stabilite de autoritatea locală sunt în strânsă legătură cu deficienţele observate. Merită menţionat că potrivit sondajului efectuat de primărie cu ocazia realizării Strategiei de salubrizare, gradul general de satisfacţie al cetăţenilor este relativ scăzut, în ciuda unor îmbunătăţiri evidente în ultima perioadă.

Nevoile constatate pe domeniul *salubrizare menajeră:*-dezvoltarea în continuare a reţelei de **platforme subterane** pentru deşeurile municipale şi pentru deşeurile reciclabile şi echiparea cu sisteme electronice de control acces şi supraveghere; -achiziţia de autogunoiere adaptate la infrastructura rutieră a Municipiului Zalău (de ex. străzi înguste şi care nu permit un tonaj ridicat) şi autogunoiere compartimentate corespunzător pentru preluarea şi transportul separat al deşeurilor reciclabile;-implementarea sistemului de compostare individuală la case.

Nevoile constatate pe domeniul *salubrizare stradală:* achiziţie de automăturători stradale şi pentru trotuare; achiziţia de maşini de spălat căi publice.

Creşterea numărului de punctele de colectare separată a deşeurilor (la 92 buc., dintre care 21 sunt platforme subterane funcţionabile în totalitate până la finele anului 2020.

Poluare fonică

Atât la nivel mondial cât şi european, poluarea fonică reprezintă un fenomen îngrijorător în condiţiile în care zgomotul cauzat de trafic, industrie şi activităţi recreative afectează un număr tot mai mare de oameni. Se estimează că aproape 70 de milioane de europeni sunt expuşi zilnic la niveluri de zgomot care depăşesc 55 de decibeli. În oraşe, aceste zgomote provin în special din traficul rutier. Mai mult, aproximativ 50 de milioane de persoane care locuiesc în zone urbane sunt afectate de zgomotul din trafic pe timp de noapte, 20 de milioane dintre acestea având probleme de sănătate din această cauză. Dintre efectele nocive asupra sănătăţii umane ale poluării fonice amintim: creşterea tensiunii arteriale sau apariţia infarctului miocardic (expunere îndelungată), privare de somn (dacă e nocturnă), tinitusul, probleme mintale şi stres, scăderea performanţei la locul de muncă, iar în cazul copiilor poate avea consecinţe negative asupra activităţii şcolare. Zgomotul are efecte dăunătoare şi asupra florei şi faunei sălbatice. Deşi unele vietăţi au capacitatea de a se adapta la mediul urban, s-ar putea ca poluarea sonoră

să le determine pe unele dintre ele să-şi părăsească habitatele în care se reproduc şi se hrănesc în mod obişnuit[76].

Legislaţia UE obligă autorităţile să informeze publicul cu privire la impactul poluării fonice şi să-l consulte cu privire la măsurile pe care intenţionează să le ia pentru a limita poluarea fonică. În acest fel, cetăţenii pot vedea care sunt îmbunătăţirile reale aduse de măsurile de gestionare a zgomotului şi vor putea să se adreseze reprezentanţilor aleşi în cazul în care este necesar. În contextul dezvoltării urbane, trebuie menţionată Directiva 2002/49/EC din 29 iunie 2002, adoptată de Parlamentul European şi de Consiliu, a cărei principală sarcină este aceea de a crea o bază comună pentru administrarea urbană a zgomotului ambiental. Una dintre prevederile cele mai importante din perspectiva oraşelor din statele membre, a fost obligativitatea realizării de hărţi de zgomot până în iunie 2007 pentru aglomerările urbane cu peste 250,000 locuitori şi a transmiterii lor către Comisia Europeană, precum şi a unor planuri de acţiune, care trebuiau transmise Comisiei până în ianuarie 2013. În România Directiva este transpusă în dreptul intern prin HG. 321/2005, cu modificările ulterioare, privind evaluarea şi gestionarea zgomotului ambiant.

La nivelul municipiului Zalău nu există obligativitatea realizării de hărţi de zgomot (populaţie redusă, mult sub 250.000 locuitori). De altfel, la nivelul regiunii de Nord-Vest, există această obligativitate doar pentru oraşele Cluj-Napoca şi Baia Mare. Agenţia pentru Protecţia Mediului Sălaj (APM Sălaj) realizează măsurători pentru determinarea nivelului de zgomot, urmărindu-se traficul rutier ca sursă de zgomot în cele patru localităţi urbane ale judeţului. Nivelele maxime de zgomot se datorează în special traficului greu, stării tehnice a autovehiculelor şi calităţii covorului asfaltic. Conform prevederilor legislaţiei în domeniul zgomotului, APM Sălaj efectuează şi determinări ale nivelului de zgomot în pieţe, parcuri, parcări şi în apropierea şcolilor.

Tabel 14: Determinări nivel zgomot municipiul Zalău, pe zone şi ani (2014-2019)

[76] Comisia Europeană, *Poluarea fonică în UE*, http://ec.europa.eu/environment/basics/health-wellbeing/noise/index_ro.htm.

Nr. Crt	Tip zonă de măsurare	Amplasarea punctului de măsurare	Anul	Număr măsurători	Valoarea maximă, Leq dB(A)	Număr depăşiri	Nivel echiv de zgomot cf STAS 10009/1988 dB (A)
1	Parcuri	Zalău	2014	240	60,00	0	60
			2015	240	66,80	9	
			2016	240	65,00	9	
			2017	240	60,30	2	
			2018	240	71,90	80*	
			2019	240	76,70	70	
2	Stradal (trafic)	Zalău – intersecţia Centru	2014	120	73,70	88	65,00
			2015	120	75,30	90	
			2016	120	77,90	95	
			2017	120	74,00	86	
			2018	120	79,90	87	
			2019	175	81,10	134	
		Zalău – intersecţia Spital Judeţean	2014	120	78,40	81	
			2015	120	74,40	86	
			2016	120	78,20	92	
			2017	120	74,00	101	
			2018	120	84,00	85	
			2019	125	82,50	100	
		Zalău – intersecţia Astralis	2014	120	82,10	115	
			2015	120	80,90	117	
			2016	120	77,40	116	
			2017	120	77,2	103	
			2018	120	87,00	100	
			2019	155	82,00	127	
		Zalău – Sens Giratoriu Astralis	2019	135	85,30	106	
		Zalău – Sens Giratoriu Brădet	2018	115	79,00	94	
			2019	120	87,40	106	

Sursa: Agenţia pentru Protecţia Mediului Sălaj, *Raport privind starea mediului în judeţul Sălaj*, anul 2019

În perioada 2016-2019 s-au efectuat în Parcuri un număr de 1440 de măsurători şi s-au înregistrat 170 de depăşiri ale nivelului de zgomot.
La nivel stradal s-au făcut 2625 de măsurători de zgomot în 5 intersecţii din municipiu, dintre care în două s-au făcut măsurători doar începând cu anii 2018 şi respectiv 2019. Numărul total de depăşiri în perioada 2016-2019 a fost de 2111. Cel mai mare număr de depăşiri ale limitelor admise s-au înregistrat în intersecţia Astralis-680, în intersecţia Centru-580 şi intersecţia Spitalul judeţean-468.
O statistică pe perioada 2016-2019 include şi determinările de zgomot în Pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber, dar şi în şcolile din municipiul Zalău.

Tabelul 15: Situaţia determinărilor de zomot pentru perioada 2016 – 2019

2016					
Nr. Crt.	**Tip locaţie pentru determinare zgomot**	**Număr măsurători**	**Maxima măsurată dB(A)**	**Depăşiri. nr. total**	**Depăşiri ale nivelului de zgomot admis (%)**
1.	Trafic	600	84,3	490	81,66

2.	Pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber	230	62,0	0	0,00
3.	Şcoli	360	71,70	24	6,66
4.	Parcuri, zone de recreere şi odihnă	240	65	18	7,50
2017					
1.	Trafic	620	77,2	452	72,90
2.	Pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber	240	68,70	5	2,08
3.	Şcoli	370	68,30	3	0,81
4.	Parcuri, zone de recreere şi odihnă	230	60,30	2	0,87
2018					
1.	Trafic	569	86,6	439	77,15
2.	Pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber	115	71,2	31	26,96
3.	Şcoli	325	82,20	39	12,00
4.	Parcuri, zone de recreere şi odihnă	230	72,20	75	32,61
2019					
1.	Trafic	770	87,40	630	81,82
2.	Pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber	230	75,20	12	5,22
3.	Şcoli	540	73,20	96	17,78
4.	Parcuri, zone de recreere şi odihnă	240	76,70	70	29,17

Sursa : date furnizate de APM Sălaj

În perioada 2016-2019 în pieţe, spaţii comerciale, restaurante în aer liber s-au efectuat 815 determinări de zgomot şi s-au constatat 48 de depăşiri ale nivelului, maxima măsurată fiind 75,20 db. În mediul şcolar s-au efectuat 1595 determinări de zgomot şi s-au constatat 162 de depăşiri ale nivelului, maxima măsurată fiind 82,20 db.

Examinând tabelele de mai sus se pot desprinde câteva concluzii:

Numărul de depășiri ale nivelului de zgomot în anul 2019 atât în stradal cât și în parcuri este semnificativ crescut față de anii precedenți. În 2019, maxima măsurată a fost de 76,70 dB în parcuri și 87,40 în trafic. În comparație cu perioada 2010-2014 s-au efectuat mai multe măsurători și s-au făcut măsurători și în parcuri unde nivelul de zgomot maxim admis de standard este de 60db. Se constată o tendință generală de creștere a nivelului de zgomot în timp. A scăzut substanțial numărul de depășiri ale nivelului de zgomot în intersecția centru, unde s-au făcut măsurători și în perioada respectivă și se pot face comparații.
În perioada 2016-2019 s-au făcut determinări în piețe, spații comerciale, restaurante în aer liber și în mediul școlar numărul de depășiri ale nivelului de zgomot dar și valorile maxime măsurate fiind în creștere.
Din perspectiva dezvoltării și planificării urbane, realizarea de hărți de zgomot și/sau simpla monitorizare a nivelului poluării fonice poate să ajute la luarea unor decizii mai bune atunci când:
1. Se dorește dezvoltarea de noi zone rezidențiale – în acest caz stabilirea amplasamentelor va ține cont și de nivelul de zgomot al vecinilor. Prin utilizarea înainte de începerea demersurilor de construire a unor softuri de prognoză, se poate simula/determina efectul apariției acestei zone (cu traficul rutier asociat estimat) din punct de vedere al acusticii zonale.
2. Se dorește crearea de zone de recreere - amplasarea acestora poate fi făcută ținându-se cont de datele oferite de harta acustică sau de monitorizare, astfel încât să îndeplinească o dublă menire: să fie într-adevăr zone de liniște, dar în același timp să contribuie la diminuarea nivelului global de zgomot (perdele de copaci, zone verzi etc.).
3. Pentru zonele urbane deja existente, hărțile de zgomot reprezintă un vehicol excelent de a comunica celor interesați – proprietari, chiriași, dezvoltatori etc. parametrii fonici în care se încadrează zona, permițându-le acestora să determine cât mai corect și de o manieră predictibilă prețul terenurilor și al construcțiilor.
4. Obținerea unui trafic eficient și mai puțin aglomerat – cunoașterea hărții acustice permite stabilirea de concluzii privind zonele cel mai intens poluate, precum și simularea efectelor diferitelor metode de diminuare ce pot fi implementate, alegându-se metoda optimă.

Riscuri de mediu

Dintre riscurile asociate dezvoltării urbane, în municipiul Zalău se remarcă riscurile geomorfologice și la inundații. Harta 1 de mai jos ilustrează arealele funcționale care sunt afectate de aceste riscuri.

Harta 1: Determinarea riscului geo-morfologic și la inundații

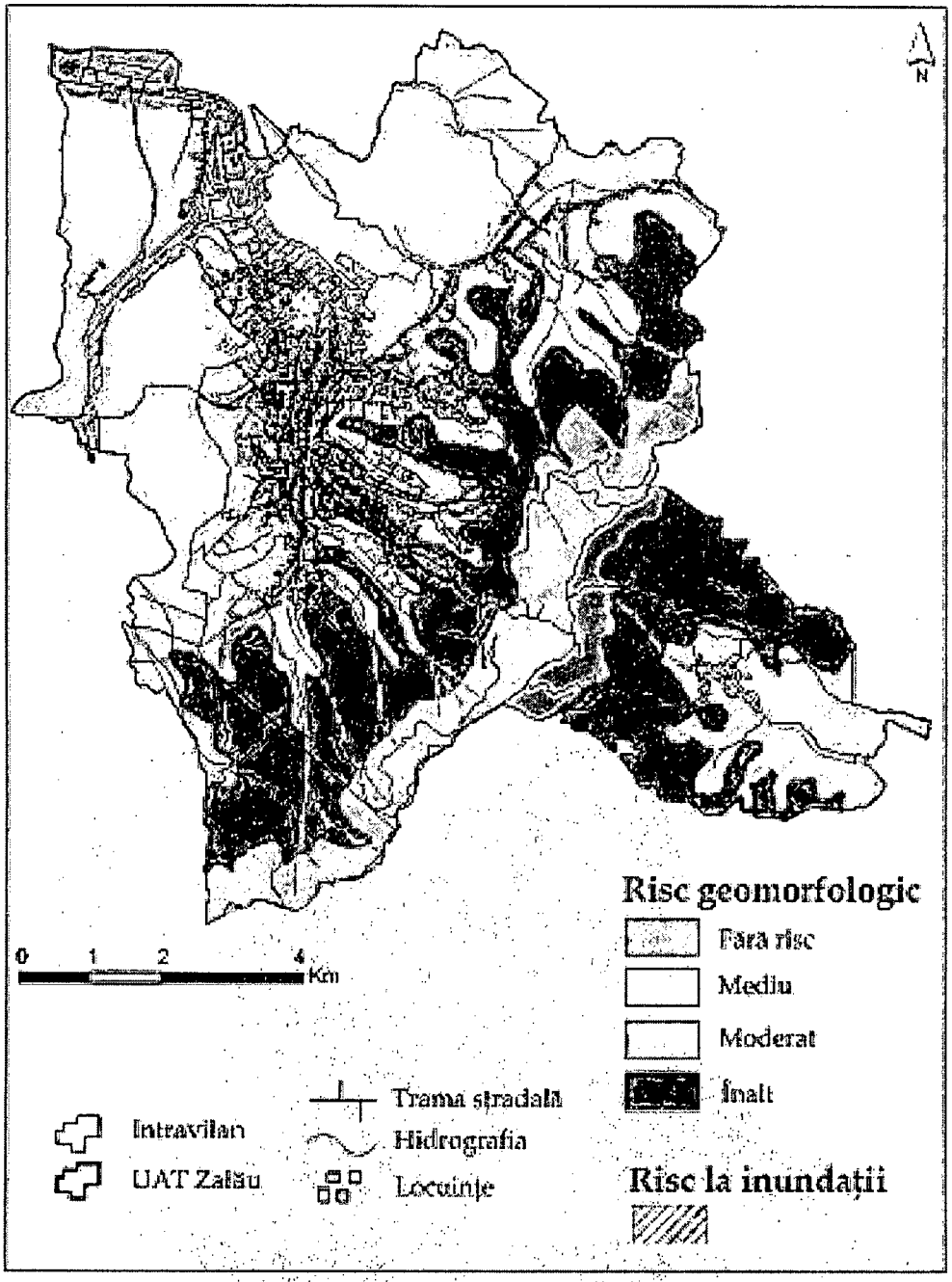

Sursa: Pop, A-M, Municipiul Zalău. Morfologia și amenajarea spațiului urban, Teză de doctorat, 2014.

Riscul de inundaţii

Inundaţia reprezintă acoperirea temporară a unui teren cu apă provenită din revărsarea cursurilor de apă, din ploile abundente sau topirea bruscă a zăpezii, din accidente la construcţii hidrotehnice (rupere) şi care prin amploarea, intensitatea şi durata sa are impact negativ semnificativ asupra sănătăţii umane, mediului, patrimoniului cultural şi activităţii economice. Raportarea efectelor inundaţiilor în ţara noastră se face prin intermediul Rapoartelor de sinteză întocmite de către Comitetele Judeţene pentru Situaţii de Urgenţă.

În cadrul PUG-ului în vigoare se menţionează la disfuncţionalităţi legate de terenuri riscul de inundaţii şi de alunecări. Există un risc mediu de inundare prin scurgerea apelor de pe versanţi precum şi un risc de inundare prin revărsarea apelor de suprafaţă (frecvenţa medie-redusă). Există de asemenea şi risc de inundare prin ridicarea nivelului pânzei freatice.

Pentru atingerea ţintei de apărare a municipiului Zalău împotriva inundaţiilor, în acord cu prevederile Strategiei naţionale de management al riscului la inundaţii pe termen mediu si lung, aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 846 din 11 august 2010, este necesară amenajarea complexă a Văii Zalău, a Văii Miţii şi a afluenţilor necodificaţi din municipiul Zalău

Din cauza insuficienţei resurselor financiare, execuţia nu a continuat după anul 2010, lucrarea fiind menţinută în Lista MAP a obiectivelor de investiţii pe anul 2018 cu finanţare integrală sau parţială de la bugetul de stat, repartizate pentru Administraţia Naţională "Apele Române" - Administraţia Bazinală de Apă Someş – Tisa, fara valoare de program 2018, referitoare la Valea Zalău in municipiul Zalău, poziţia crt. 12. Principala problema in continuarea lucrărilor este constituita de faptul ca nu s-a finalizat procedura de trecere a terenului din folosinţa MApN – poligon - la domeniul local, astfel incat sa poata fi realizata acumularea necesara pentru atenuarea viiturilor.

Este necesara si oportuna continuarea lucrărilor de amenajare in conformitate cu Strategia naţionala de management al riscului la inundaţii pentru lungimea totala a Văii Zalău.

Afluentul principal al Văii Zalău, in municipiu, este Valea Mitii. Acest curs de apa este regularizat in municipiul Zalău (an PIF 1983) pe un sector in lungime de 3.6 km si îndiguit pe o lungime de 1.3 km.

Atât pentru Valea Zalău, cat si pentru Valea Mitii, lucrarile necesar a se executa vizeaza

- creşterea capacitaţii de transport a albiei Văilor Zalău si Mitii; - amenajarea albiilor in zone de risc si impact ridicat la inundaţii, în scopul maximizării parametrilor de scurgere la viituri si stabilizării albiilor in scopul unei exploatări durabile; - atenuarea undelor de viitura, amonte de municipiul Zalau. În cadrul programului de activitate al Administraţiei Bazinale de Apa Someş-Tisa, prin SGA Sălaj, în ultimii ani s-a executat decolmatarea secţiunii de scurgere a râurilor Zalău si Mitii pe sectoarele regularizate, astfel, in anul 2018, râul Zalău a fost decolmatat in amonte şi aval de podul rutier DN1F, cca 2000 mc de terasamente excavate si transportate la Cariera Cemacon SA, iar râul Mitii, pe un sector amonte de platforma industriala, cca 5600 mc terasamente, excavaţii si deponie organizată.

Riscul de alunecări de teren

Municipiul Zalău prezintă areale afectate de alunecări de teren, dar şi areale predispuse producerii acestora. Cauza producerii alunecărilor de teren în Municipiul Zalău ţine atât de procesele naturale cât şi de activităţile antropice. Cauza alunecării versantului din cartierul Porolissum ţine atât de infiltrările de apă acumulate între straturile de argilă, cât şi de exploatarea argilei în zonă de către SC Cemacon SA. Pe suprafaţa afectată de aprox. 10 ha se găseşte şi drumul de legătură (strada Porolissum) dintre Zalău şi Ortelec (DJ 191C), şi tot aici sunt situate şi bazinele de apă care alimentează cartierele Brădet şi Stadion, toate acestea fiind implicit afectate. Literatura de specialitate oferă modele care permit calcularea riscului

sau susceptibilității unui teren/areal de a fi afectat de alunecări de teren. Folosind metodologia din H.G. 447/2003, s-a calculat coeficientul mediu de susceptibilitate pentru arealul municipiului Zalău pe baza unor coeficienți factoriali[77] [78]. Potrivit acestei analize citate anterior, Municipiul Zalău prezintă următoarele areale cu *alunecări de teren* active, care asociază risc geomorfologic în intravilanul localității, respectiv: versantul stâng al Văii Meseș, în perimetrul cartierelor Brădet și Stadion; versantul drept al Văii Zalăului, în perimetrul cartierului Porolissum (rezervoarele de apă, cariera de argilă), strada Gheorghe Lazăr, Parcul Central-Cimitir, Tribunal; versantul stâng al Văii Zalăului, în perimetrul carierelor Dumbrava, Traian, Parcului Poporului, toate aceste areale în care se manifestă activ alunecările de teren fiind incluse în clasa de probabilitate medie. Harta 2 de mai jos redă spațial aceste rezultate.

Harta 2: Alunecări de teren active pe clase de probabilitate

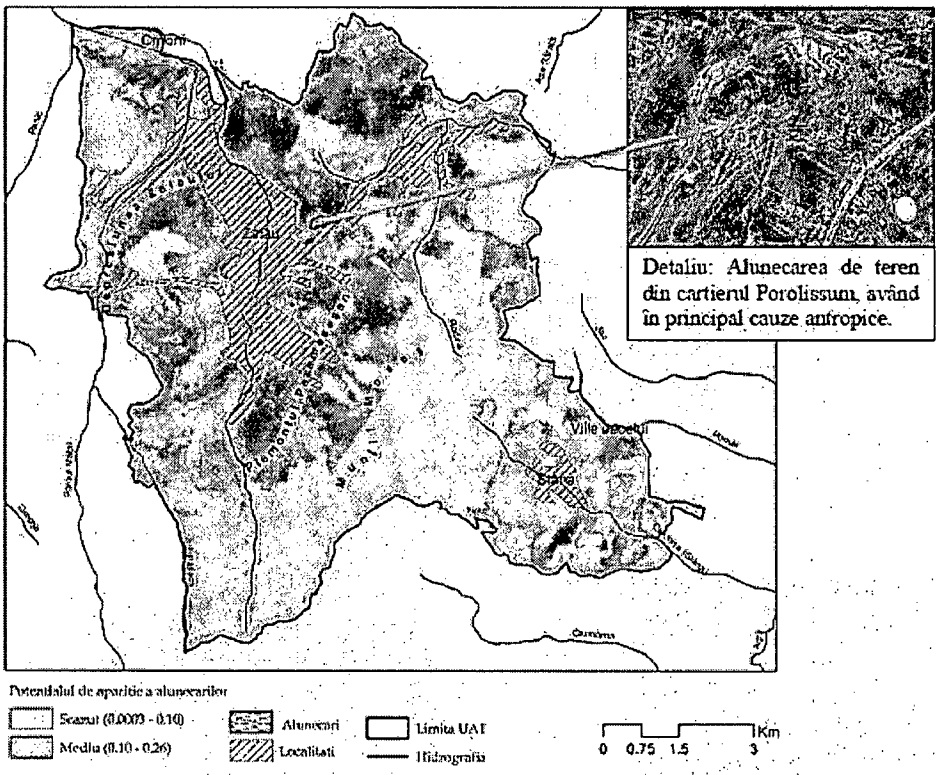

Sursa: Pop, A-M, Municipiul Zalău. Morfologia și amenajarea spațiului urban, Teză de doctorat, 2014.

În ceea ce privește riscul de alunecări, este important de știut care este suprafața la nivelul municipiului Zalău afectată de astfel de fenomene. Astfel, există 91 de hectare afectate de alunecări, dintre care 56 în brazde și 35 în valuri. De asemenea, o suprafață relativ extinsă a teritoriului este afectată de eroziune - 1985 ha (708 ha – foarte puternică și 90 ha - excesivă)[79].

[77] Ka-litologic; Kb-geomorfologic; Kc-structural; Kd-hidro-climatic; Ke-hidrogeologic; Kf-seismic; Kg-silvic; Kh-antropic

[78] Pop, A-M, Municipiul Zalău. Morfologia și amenajarea spațiului urban, Teză de doctorat, 20014

[79] Date furnizate la cerere de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Direcția pentru Agricultură Sălaj, Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice Sălaj.

În ceea ce privește aceste riscuri, trebuie evaluat contextul mai larg precum și documente elaborate de diverse instituții cu atribuții în acest domeniu. Astfel, se află în fază de finalizare Planul de management al riscului la inundații realizat de Administrația Națională Apele Române - Administrația Bazinală Someș Tisa[80]. Această autoritate a implementat în ciclul de finanțare 2007-2013 și proiectul "Planul pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în spațiul hidrografic Someș-TISA. Realizarea hărților de risc la inundații", proiect cofinanțat din Fondul de Coeziune al Uniunii Europene prin Programul Operațional Sectorial "Mediu".
În cadrul Planului de management al riscului la inundații sunt identificate zonele cu risc potențial semnificativ la inundații din A.B.A. Someș-Tisa. Tabelul 13 de mai jos redă aceste zone. Se poate observa că pentru municipiul Zalău avem o zonă în aval de aprox. 33 km (râul Zalău).

Tabel 16: Zone cu risc potențial semnificativ la inundații în A.B.A. Someș-Tisa

Denumire zonă cu risc potențial semnificativ la inundații	Lungime (km)
r. Tisa - av. loc. Bocicoiu Mare	49,6
r. Vișeu - av. confl. Țâsla	62,6
r. Țâsla - av. confl. Secul	8,4
r. Vaser - av. confl. Novăț	12,0
r. Ruscova - av. confl. Bardi	20,1
r. Iza - av. loc. Săcel	67,4
r. Cosău - av. confl. Oanța	17,8
r. Rona - sector loc. Rona de Sus Rona de Jos	8,1
r. Bătarci	7,7
r. Tarna Mare	10,9
r. Tur - av. loc. Negrești-Oaș,inclusiv afluenți	141,2
r. Lechincioara	11,3
r. Someș - av. loc. Șanț, am. loc. Roșiori	287,1
r. Someș - av. loc. Roșiori	65,3
r. Țibleș - av. loc. Suplai	24,7
r. Șieu	77,8
r. Dipșa - sector av. confl. Pinitic - confl. Chiraleș	25,9
r. Pintic - av. loc. Posmuș	11,1
r. Ilișua - av. confl. Strâmba	41,3
r. Someșul Mic - av. loc. Florești	94,9
r. Pârâul Ocnei - av. loc. Ocna Dejului	7,5
r. Olpret - av. loc. Bobîlna	17,7
r. Almaș - av. loc. Fildu de Jos	56,9
r. Sălaj - av. loc. Oarța de Jos	16,1
r. Bârsău - av. confl. Ciont	19,7
r. Lăpuș - av. confl. Suciu	95,7
r. Dobric	8,6
r. Cavnic - av. loc. Copalnic-Mănăștur	13,0
r. Săsar - av. loc. Baia Sprie	20,6
r. Firiza- av. confl. Jilovaia	5,1
r. Homorod	22,2
r. Crasna - am. loc. Vârșolț	27,5
r. Crasna - av. loc. Vârșolț, am. loc. Acâș	61,9
r. Crasna - av. loc. Acâș, am. loc. Moftinu Mare	21,4
r. Crasna - av. loc. Moftinu Mare	23,1
r. Zalău - av. loc. Zalău	33,1
r. Maria	23,8

[80] Disponibil la adresa http://www.rowater.ro/pmri_site/3.%20Planul%20de%20Management%20al%20riscului%20la%20Inundatii%20-%20Draft/P.M.R.I.%20Somes%20Tisa/RO9_ERMP_PMRI_20160322.pdf

Sursa: Planul de management al riscului la inundații realizat de Administrația Națională Apele Române - Administrația Bazinală Someș Tisa, p. 59

SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- calitatea aerului este bună și în curs de îmbunătățire, cu depășiri ocazionale la pulberi (PM10), iar sistemul de colectare a datelor este mult mai eficient. - stare moderată a corpului de apă de suprafață, trendul este însă crescător. - corpurile de apă subterane sunt evaluate ca având o calitate bună, trendul este de menținere. - investiții semnificative în infrastructura de canalizare/ape uzate menajere; începând cu ianuarie 2016 există inclusiv treaptă terțiară de epurare. - nu există în municipiul Zalău niciun sit confirmat a fi poluat; din siturile considerate a fi potențial poluate, unii poluatori industriali au autorizație integrată de mediu deci teoretic nu se mai pune problema existenței unei contaminări. - existența unui sistem integrat de management al deșeurilor și închiderea depozitului neconform; investiții semnificative și conformarea cu anumite ținte europene înainte de data limită. - colectarea deșeurilor se face pe patru fracții, deșeurile colectate neselectiv nu sunt sortate pentru recuperarea deșeurilor reciclabile, existând o stație adecvată de sortare - existența unei strategii sectoriale pentru domeniul salubritate intitulată *Strategia locală de dezvoltare a serviciului de salubrizare a municipiului Zalău pentru perioada 2016-2022 și orientări până în 2033;* necesitatea conformării cu legislația europeană în domeniu care obligă la realizarea unor progrese rapide și atingerea unor ținte.	**Atingerea indicatorului** de 26 m^2/cap locuitor se face doar cu raportarea la populația de la Recensământul din anul 2011 - arhitectura peisageră a unor spații verzi lasă de dorit. - distribuția neunitară a spațiilor verzi la nivelul cartierelor. - pierderi înregistrate în sistemul de alimentare cu apă potabilă (în creștere) - degradare și disfuncționalități ale colectoarelor de canalizare menajera și pluvială din municipiul Zalău; frecvente colmatări ale canalizărilor menajere și pluviale; subdimensionarea rețelelor de canalizare menajere, cu racordarea ulterioară a populației la acestea; - insuficiența rețelei de canalizare menajeră: cca. 94,4 % populație racordată la canalizarea menajeră. - disfuncționalități în funcționarea sistemului de management al deșeurilor (de ex. probleme vandalizarea pubelelor). - poluare fonică crescută la nivel stradal/intersecții, precum și în parcuri; în 2019, 81,82 % din măsurători au reprezentat depășiri la nivel stradal și 29,17% in parcuri. În piețe, spații comerciale, restaurante în aer liber Școli - numărul de depășiri este crescător. - neconformarea cu reglementările urbanistice privind interdicția de a construi în zone afectate de riscuri naturale (sau de a construi cu restricții severe).

-existența Planului județean de gestionare a deșeurilor în județul Sălaj (2020 – 2025)	
Oportunități - existența la marginea Zalăului a unor zone verzi care pot fi utilizate pentru îmbunătățirea calității aerului dar și pentru recreere. - investiții din fonduri europene în creșterea eficienței energetice a clădirilor (limitarea poluării aerului datorată centralelor termice individuale, în special a emisiilor de pulberi). - operatorul regional pentru alimentare și distribuție apă și canalizare are planuri clare de investiții pentru viitor. - reducerea poluării fonice în intersecții/nivel stradal prin finalizarea etapei a doua a șoselei de centură. - obligativitatea în viitor de a se realiza pentru toate orașele hărți de zgomot – o mai bună planificare a extinderii și dezvoltării în funcție de sursele de poluare fonică. - existența unui Plan de management al riscului la inundații - sunt identificate zonele cu risc potențial semnificativ la inundații din A.B.A. Someș-Tisa; proiect implementat vizând realizarea unor hărți de risc la inundații.	**Amenințări** -tendința generală de creștere a presiunii extinderii rezidențiale asupra spațiilor verzi. - poluarea aerului, în special cu pulberi, poate crește odată cu abandonarea sistemului centralizat de încălzire. - existența unor date imprecise/incomplete privind calitatea aerului. - date vechi și bazate pe declarațiile agenților economici vizând contaminarea unor situri; costuri mari de realizare a evaluărilor de mediu pentru situri potențial poluate. -derularea greoaie a unor programe guvernamentale privind gospodărirea apelor -colectarea de date și raportarea nesistematică de către instituții deconcentrate sau companii naționale

E-guvernare și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC)

Sectorul TIC în economia municipiului Zalău

Din datele economice disponibile, sectorul ITC nu are o dezvoltare semnificativă în municipiul Zalău. Companiile din domeniu sunt puține ca număr, în general având un număr mic de angajați și un profit mic (chiar dacă în creștere).

	2014	2015	2016	2017	2018	2018 vs 2014
Profituri (lei)	4326609	3565092	5395214	10021233	13476386	**3,114769**
Cifra de afaceri (lei)	26160495	22842971	26096289	29998538	37950211	**1,450669**
Salariați	192	178	154	162	170	**0,885417**
Nr firme	79	81	72	78	92	**1,164557**

Acest domeniu economic ar putea aduce beneficii substanțiale comunității, în cazul dezvoltării lui accelerate pe viitor, datorită salariilor substanțiale din domeniu, precum și sinergiilor potențiale cu alte sectoare economice (industriile creative, educația, sănătatea, etc.).

Educația

La nivelul mun. Zalau, aprox. 30% din liceeni sunt incadrati in clase cu specializare matematica – informatica. Colegiul Național Silvania are cele mai multe clase cu specializarea matematică-informatică sau informatică, peste 66% dintre elevii din această instituție de învățământ (exista incl. o clasa cu specializare matematica – informatica cu predare in limba maghiara). Colegiul tehnic Al.P. Ilarian ofera si el 2 clase / nivel cu specializare informatica, iar Liceul Reformat Wesselenyi o clasa in limba maghiara.

În ceea ce privește dotarea școlilor și liceelor cu laboratoare de informatică și calculatoare, orașul este în urma mediei naționale și a regiunii nord-vest. În graficul de mai jos se poate observa raportul dintre numărul de elevi și numărul de calculatoare la nivel național, în Regiunea nord-vest, la nivel județean, în Zalău și orașele identificate ca fiind competitoare.

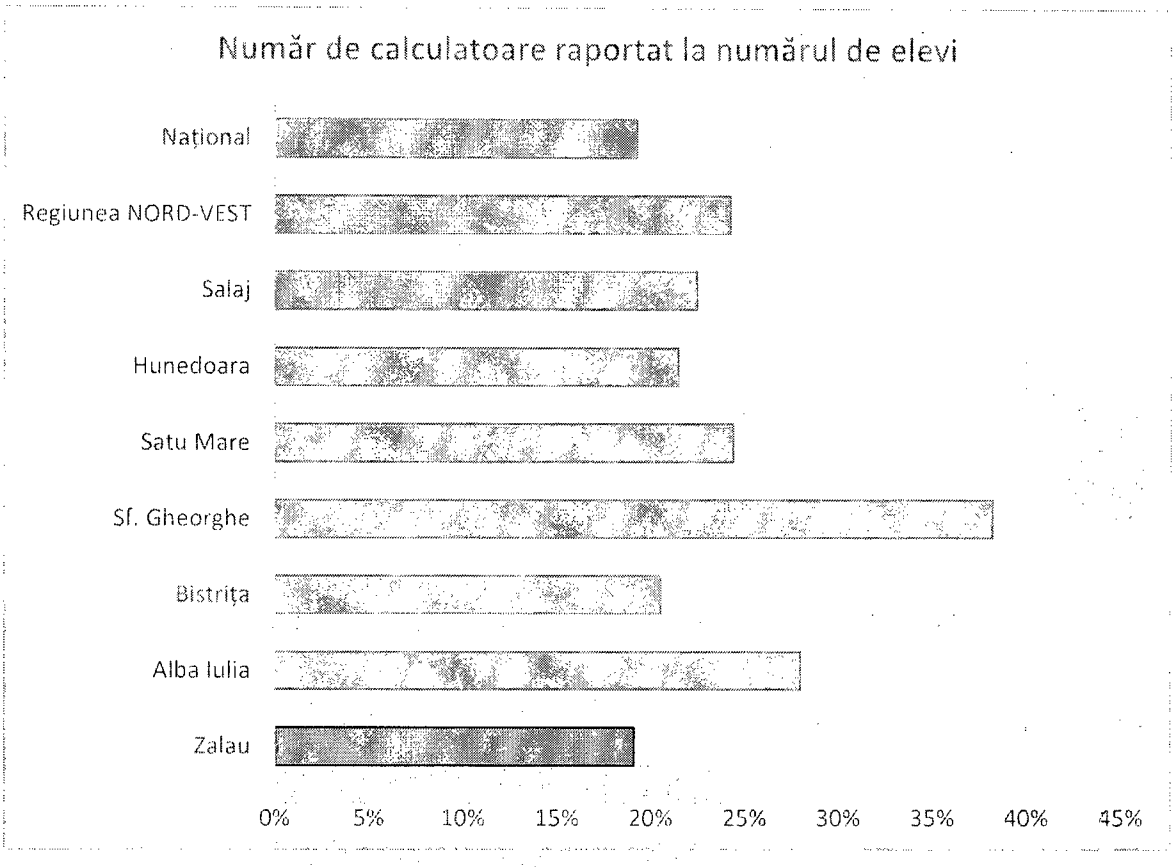

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Încurajarea antreprenoriatului în domeniul TIC

Nu există nici la nivelul orașului și nici la nivel județean asocieri sau clustere TIC, nici acceleratoare sau incubatoare de afaceri în acest domeniu. Această stare de fapt face cu atât mai grea înființarea și dezvoltarea unor companii în domeniu TIC.

În lipsa unei susțineri din partea administrației locale, șansele pentru dezvoltarea acestui sector al economiei, care ar putea aduce sau crea în oraș locuri de muncă bine plătite și ar avea potențialul de a se conecta ușor cu alte companii sau start-up-uri din zona industriilor creative (design, creații artistice, cercetare inovativă), sunt destul de mici.

Activitatea antreprenorială din acest sector ar putea fi sprijinită prin înființarea unor organisme de tip Accelerator sau Incubator de afaceri în TIC, organizate în colaborare cu Primăria și sprijinite de aceasta, cu posibilitatea implicării și altor actori privați sau instituții ale administrației publice (o colaborare cu Consiliul Județean pe această direcție considerăm că ar putea duce la rezultate concrete).

Este de remarcat că strategia de dezvoltare a județului nu menționează sectorul TIC în nici un fel, în condițiile în care atât planurile de dezvoltare naționale ,cât mai ales cele europene pun un accent important pe dezvoltare-inovare. În condițiile în care obiective legate de acest domeniu s-ar regăsi în planurile de dezvoltare la nivel local și județean, s-ar deschide posibilitatea accesării unor fonduri europene pentru dezvoltarea acestui sector.

Infrastructura

Județul este relativ bine deservit de principalii furnizori de acces la internet. Datele privind viteza medie a conexiunilor la internet din județul Sălaj (148.6Mb/s) se situează în media națională de 149Mb/s.

Ultimele date concrete legate de accesul cetățenilor și firmelor la internet, disponibile și acestea doar pentru întreg județul, sunt de la recensământul din 2011 și sunt cu siguranță perimate. Datele oferite de Institutul Național de Statistică sunt incomplete, eronate sau lipsite de granularitate (de pildă, numărul locuitorilor din mediul urban care au accesat internetul este mai mare decât numărul locuitorilor din mediul urban). Putem însă infera, din datele disparate existente (de pildă cele EUROSTAT, care arată că 81% dintre gospodăriile din România aveau în 2018 acces la internet), că , în mediul urban, uriașa majoritate a cetățenilor are acces la internet. Din păcate, fără date concrete legate de categoriile (sociale, etnice, cu dizabilități, de vârstă, etc.) în care accesul la internet este sub medie, nu se pot concepe programe țintite pentru a remedia aceste probleme.

Strategia de dezvoltare a județului, aflată încă în vigoare, menționează serviciile online sau guvernarea electronică doar pasager, mai ales în contextul numărului mic de localități care permit plata impozitelor și taxelor online (doar 4 localități, printre care și Zalău, sunt înrolate în ghiseul.ro). În ceea ce privește infrastructura digitală, nu există date concrete privind numărul locuitorilor orașului Zalău sau județului Sălaj care au acces sau care folosesc internetul, utilizează servicii online (publice sau private) sau au competențe digitale medii sau peste medie (datele din indicele DESI, al Uniunii Europene, de pildă, sunt agregate la nivel de regiune sau stat).

Un alt domeniu în care administrația ar putea colabora cu firmele din domeniu TIC este oferirea de seturi de date deschise (open data), pe care companiile le-ar putea folosi pentru realizarea de produse software inovatoare, care ar putea fi ulterior oferite spre implementare și altor instituții publice din alte zone ale țării.

E-guvernare la Zalău

Pentru a evalua importanța pe care Primăria Zalău o acordă e-guvernării, a fost realizată o analiză a site-ului instituției, din perspectiva utilizării noilor tehnologii pentru prezentarea informațiilor, conectarea cu cetățenii și furnizarea de servicii către cetățeni și companii. Site-ul oficial este principalul vehicul prin care informațiile și serviciile online oferite de instituție ajung la cetățeni, companii sau ONG-uri.

Evaluarea stadiului implementării guvernării electronice din perspectiva *front-office* este împărțită în 5 categorii distincte, fiecare cu un scor separat și cu o pondere diferită în scorul final (fiecare categorie are un maximum posibil de 100 de puncte, la fel și scorul final). Indicele de evaluare conține 47 de indicatori, iar cele cinci categorii sunt: securitate și protecția datelor cetățenilor (15% din scorul final), ergonomie (15%), conținut (25%), servicii online (25%) și participare și implicarea cetățenilor (20%). Este de remarcat că primăria Zalău a lansat de curând un nou site,

Factorii benefici care ajuta la dezvoltarea e-guvernarii sunt urmatorii: suportul managementului, ~~apoi~~ resursele financiare alocate, resursa umana bine pregatita, reorganizarea fluxurilor de date, o legislație adaptată digitalizarii. Interesul din partea funcționarilor ajută în implementarea și creșterea calității serviciilor online oferite. În ceea ce privește obstacolele, rezistența la schimbare constituie un important factor. La această reticență poate contribui și o lipsă de traning-uri sau de cursuri de specializare în acest domeniu.

Securitate și protecția datelor cetățenilor – 100/100

În această categorie primăria Zalău a respectat regulile de bază în ceea ce privește securitatea și protecția datelor. Vizitatorii site-ului sunt avertizați în legătură cu folosirea *cookies*. De asemenea, paginile, atât cele ale site-ului normal, cât și cele ale serviciilor de plată oferite, sunt securizate cu certificate valide. Politica GDPR este de asemenea amintită și explicată pe scurt, pentru cei interesați.

Ergonomie – 86.96/100

Site-ul poate fi accesat corect din browserele importante (a fost verificat utilizându-se ultimele variante de Microsoft Edge, Mozila Firefox, Google Chrome și Opera). Designul noului site este în general plăcut și adaptat la tendințele de design moderne. Site-ul este accesibilizat si pentru persoane cu dizabilitati. Site-ul are și o variantă în limba engleză, care conține informații care ar putea interesa turiștii și vizitatorii din alte țări. Lipsesc în schimb informațiile pentru potențiali investitori, care să ofere informații de bază și date directe de contact către un departament specializat.

Navigarea în site este destul de bună. Meniul principal este în partea de sus a paginii, cu unele link-uri directe către servicii sau informații importante prezente în primul ecran. Site-ul este adaptat pentru dispozitivele mobile și se afișează corect pe acestea (au fost utilizate în această verificare atât telefoane, cât și tablete). Este de asemenea prezent în primul ecran un meniu care conține servicii și plăți online oferite de primărie, ceea ce facilitează accesarea acestora de către cetățeni.

Participare și implicarea cetățenilor – 73.33/100

Există mai multe moduri prin care cetățenii pot lua legătura cu aleșii locali sau cu funcționarii din primărie. Fiecare șef de departament sau compartiment din cadrul primăriei Zalău are o adresă de mail oficială prezentă pe site. De asemenea, se pot trimite printr-un formular de contact mesaje online prin care să se solicite diverse informații. Înscrierea în audiență se poate face de asemenea online, dar nu este clar dacă aceste audiențe se vor desfășura, cel puțin în perioada următoare, fizic sau prin videoconferință.

Nu există opțiunea de abonament la un newsletter, preferandu-se alte canale de comunicare. De asemenea, nu este prezentă posibilitatea contactării prin mijloace electronice a consilierilor locali, nici adresarea de întrebări/sesizări către comisiile de specialitate.

Pentru comunicarea cu cetățenii, în afară de site-ul oficial al instituției, mai exista si pagini de internet ale institutiilor din subordinea consiliului local (site-ul DAS, site-ul TRANSURBIS, site-ul SCM, CNIPT). Primăria Zalău folosește și o pagină de Facebook oficială. În momentul analizei, pagina are 11006 de urmăritori, o cifră bună dacă luăm în considerare numărul locuitorilor (în jur de 53000, cf. recensamantului populatiei din 2012). Mesajele de pe această pagină sunt de obicei comunicări administrative (străzi în lucru, proiecte de dezvoltare, schimbări în orarele de lucru cu publicul ale diferitelor departamente sau instituții subordonate) sau anunțuri legate de evenimente culturale (concerte, festivaluri).

Primăria a inițiat un proiect de bugetare participativă, care a dus, în 2019, la acceptarea la finanțare a 6 proiecte propuse de cetățeni, din cele 19 depuse. Cele 6 proiecte au împreună o valoare estimată de 1 milion de lei. Proiectele de acest tip pot crea o legătură mai strânsă între cetățeni și administrație, ceea ce poate duce, în timp, la o creștere a încrederii în instituțiile publice locale.

Conținut – 67.07/100

Site-ul oficial www.zalausj.ro reunește o cantitate semnificativa de informație, legată atât de funcționarea internă a instituției, cât și informații care pot să intereseze cetățenii sau firmele. Există o serie de informații de interes pentru cetățeni: minutele ședințelor de consiliu local, informații despre șefii de departamente și datele lor de contact, informații financiare (bugete și execuții bugetare), planuri strategice de dezvoltare, informații urbanistice (autorizații de construire și desființare, certificate de urbanism) sau informații despre achizițiile publice. Sigur, continutul si forma de prezentare a informatiilor poate fi imbunatatita, dar modalitatea de afisare, structura si categoriile de informatii sunt in conformitate cu legislatia in vigoare: HG478/2016, OUG57/2019. In ceea ce priveste prezenta seturilor de date deschise, s-a respectat cerinta legislativa in vigoare conform careia *"publicarea oricarui act administrativ se va face in format pdf editabil.*

În ceea ce privește materialele audio-video, primăria pune la dispoziția celor interesați filmările ședințelor de consiliu local, atât prin linkuri directe, cât și pe canalul propriu de YouTube. Sedintele s-au transmic in direct pe facebook.com si s-a inceput transmiterea pe canalul youtube.com – Primaria Zalau.

Servicii online – 58.82/100

În ceea ce privește serviciile online, primăria Zalău oferă câteva astfel de facilități cetățenilor sau firmelor.

Taxele și impozitele pot fi plătite online, atât pentru persoanele fizice (prin ghiseul.ro si serviciile electronice eprimaria.zalausj.ro), cât și pentru persoanele juridice (prin globalpay.ro si serviciile electronice eprimaria.zalausj.ro). Plata online se mai poate face pentru autorizația de acces pentru trafic greu (serviciile electronice).

Cetățenii sau companiile mai beneficiază de câteva servicii online, pe portalul propriu al primăriei dedicat acestui lucru. Se pot depune online declarațiile de impunere pentru clădiri, terenuri, mijloace de transport și panouri publicitare, se poate cere eliberarea online a certificatului de atestare fiscală, cetățenii își pot consulta online dosarul cu informațiile fiscale, se pot depune cereri pentru scutirea de impozit sau se poate obtine online cererea pentru certificatul de urbanism, certificat de nomenclatura stradala, prelungire ceretificat de urbanism, anunt incepere lucrare de construire, anunt terminare lucrari, etc. Un alt serviciu foarte util pentru cetățeni și introdus de curând este registratura online, prin care cetățenii își pot urmări traseul cererilor sau al documentelor depuse la primărie. Se pot face sesizari pe site prin Harta sesizarilor – My Zalau.

Formularele online exista pentru cetateni pe site doar in format pdf si deocamdata nu există formulare inteligente pdf care să poată fi completate online de către acestia.

În ceea ce privește utilizarea serviciilor online, în ultimii ani numărul de interacțiuni a crescut constant, uneori chiar spectaculos, dar pornind de la un nivel scăzut.

Numărul plăților online (taxe și impozite) realizate prin ghiseul.ro a crescut gradual: 1150 de plăți în 2018, 1514 în 2019 și 2976 în 2020 (până în 12 octombrie). Aceste plăți au reprezentat în 2020 aproape 10% din totalul plăților. Cu toate acestea, aproape 70% din taxe au fost achitate la casierie, în numerar.

Este de urmărit dacă creșterea de aproape 100% de anul acesta se va păstra și într-un an neafectat de pandemie.

În ceea ce privește *back-office-ul*, primăria utilizează un sistem de management al documentelor, în care sunt introduse toate documentele care sunt emise sau primite de instituție. De asemenea, bazele de date ale aplicațiilor folosite au un anumit grad de interoperabilitate, care ar putea fi însă crescut de introducerea unui sistem de *single-sign-on*.

O altă lipsă semnificativă este inexistența unui sistem informational geografic (GIS), care ar putea reuni straturi de date consistente într-un sistem coerent pe un suport geografic. Această deficiență este cunoscută și ar putea face obiectului unui viitor proiect, eventual cu finanțare europeană sau națională.

Din punct de vedere al resurselor hardware, resursele existente sunt acoperitoare pentru acest stadiu de dezvoltare in care se gaseste institutia.

Comparația cu alte orașe competitoare

În ceea ce privește orașele competitoare, am ales pentru comparație următoarele orașe din România, asemănătoare ca profil cu Municipiul Zalău: Alba Iulia, Bistrița, Sfântu Gheorghe, Satu Mare și Hunedoara.

Scorurile pe categorii - competitori

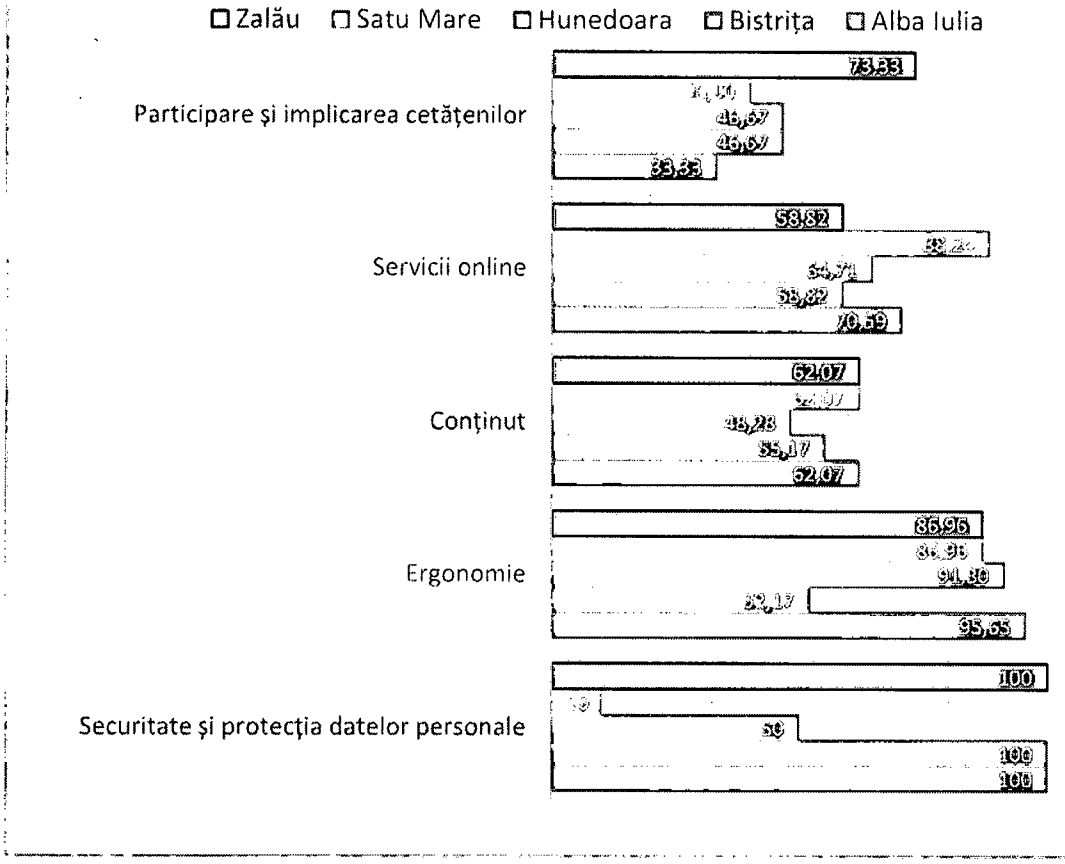

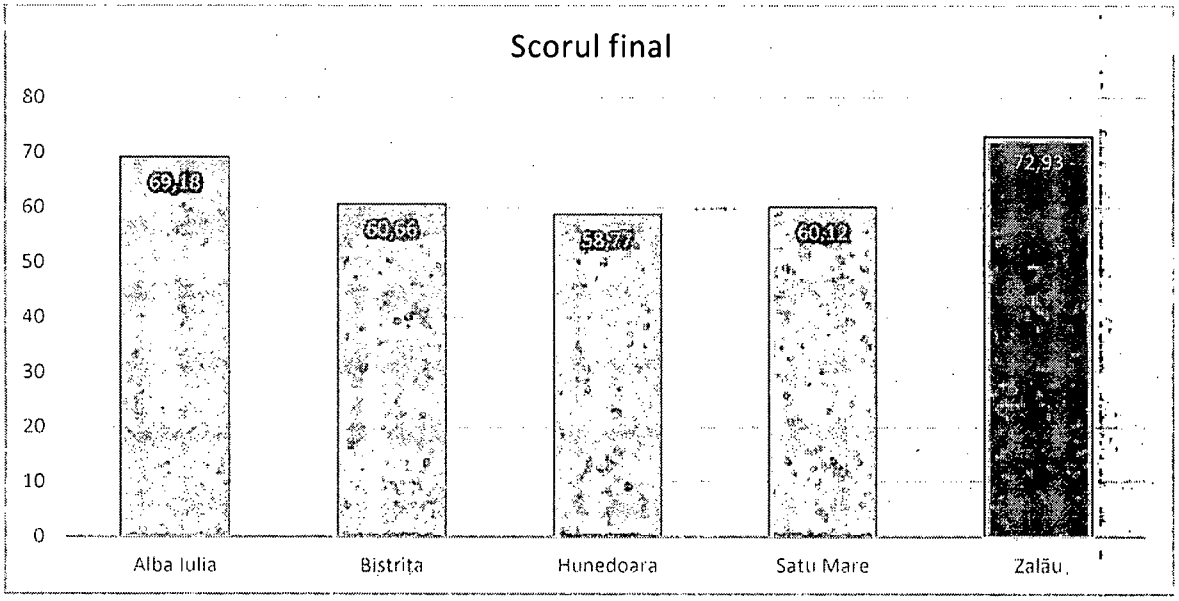

Scorul final este unul destul de bun, în orice caz, cel mai ridicat dintre orașele analizate.

Analiză SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
• există servicii de e-guvernare implementate, accesibile și folosite • marea majoritate a locuitorilor orașului au acces la internet, cu conexiuni de bună calitate • serviciile online implementate sunt sau pot fi rapid adaptate pentru accesul de pe dispozitive mobile • bazele de date folosite ca bază pentru serviciile online sunt sau se plănuiește a fi interconectate • există un sistem intern de management al documentelor universal folosit în instituție • dotarea tehnică (în special echipamente hardware) este mulțumitoare	• anumite servicii oferite de administrație nu sunt prezente online (ex. servicii sociale) • nu s-au organizat în ultimii ani instruiri sau cursuri de perfecționare pentru funcționari • resursa umană este, în mare parte, nepregătită pentru utilizarea noilor aplicații și reticentă în ceea ce privește implementarea lor • departamentul IT este subdimensionat • nu există seturi de date în format deschis disponibile cetățenilor sau firmelor (în ideea mișcării Open Data) • nu există în acest moment un plan asumat de Consiliul local si de management bazat pe o viziune clară pentru implementarea e-guvernării, iar acest lucru duce la o lipsă a

• creşterea numărului de canale de comunicare şi participare a cetăţenilor în luarea deciziilor	adaptării procedurilor existente pentru trecerea lor online • lipsa unui sistem GIS
Oportunităţi	Ameninţări
• posibilitatea extinderii parteneriatului între mediul educaţional, firmele din domeniu şi administraţia locală • folosirea perioadei pandemiei pentru a creşte numărul de servicii online disponibile şi a creşte încrederea cetăţenilor în acestea şi, implicit, a gradului de utilizare • posibilitatea accesării unor fonduri europene pentru dezvoltarea şi implementarea serviciilor de e-guvernare (unul dintre cele mai importante programe în noua perioadă de finanţare este Digital Europe) • valorificarea experienţelor diferitelor oraşe în implementarea e-guvernării (eventual încheierea unui parteneriat cu unul dintre aceste oraşe) • accesul la internet de pe dispozitive mobile este în creştere accentuată, ceea ce poate oferi o oportunitate de creare de la început a serviciilor online cu accesul mobil ca specificaţie de bază, înlesnind adopţia acestora	• legislaţia actuală neadaptată posibilităţilor oferite de e-guvernare • problemele financiare existente la nivelul administraţiei locale, în special în cazul în care creşterea economică nu va fi susţinută sau fondurile vor fi direcţionate către alte priorităţi (de pildă sănătate) • rezistenţa la schimbare din partea funcţionarilor publici • lipsa interesului pentru un proces de administraţie publică transparent şi trasabil • lipsa corelării introducerii e-guvernării cu eficientizarea şi adaptarea administraţiei publice (în special în ceea ce priveşte procesele interne) • securitatea aplicaţiilor de e-guvernare, mai ales în cazul în care acestea vor fi folosite de un număr din ce în ce mai mare de persoane şi firme • un proces de comunicare ineficient în explicarea acestor noi servicii şi ale transformărilor din cadrul administraţiei locale pe care le vor produce

Perspective strategice pentru sectorul IT şi implementarea e-guvernării

Este evident că Primăria Municipiului Zalău recunoaşte oportunităţile oferite de digitalizare şi a investit resurse semnificative în domeniul guvernării electronice. Mai ales după lansarea noului site şi oferirea de noi servicii online, scorul actualizat ar situa primăria Zalău între primele 10 primării din România în ceea ce priveşte oferta de servicii *front-office* pentru cetăţeni.

Probleme care persistă sunt în bună parte datorate contextului național. O serie de servicii integratoare care ar permite creșterea numărului și a sofisticării serviciilor online oferite la nivel local nu există sau sunt doar în stadiul de proiect (o identitate digitală, registre naționale autentice, colectarea de date standardizate, servicii de interconectare între diferitele instituții publice, etc.). În această situație, opțiunile de dezvoltare a propriului ecosistem local de aplicații sunt inerent limitate.

Luând aminte la exemple de succes din alte localități, colaborarea dintre firmele de IT și firme din alte domenii economice poate duce la accelerarea inovării în sectoare dintre cele mai diverse. Încurajarea cercetării și sprijinirea învățământului de profil, care ar putea furniza, în câțiva ani, forța de muncă necesară, calificată, este de asemenea un pas esențial pentru construirea unui sector ITC viabil în Zalău.

Sectorul IT are un specific aparte, fiindcă poate aduce beneficii foarte mari raportat la numărul de angajați. Având în vedere necesitatea dezvoltării unor ramuri economice cu mare potențial de creștere și cu un grad ridicat de inovare, realizarea și implementarea unei strategii care să pună în valoare interesul pentru educație în ITC și să minimizeze amenințările (gradul redus de dezvoltare, numărul mic de angajați) ar putea să transforme sectorul într-un atu pentru municipiu. O asemenea susținere din partea municipalității s-ar putea extinde și către atragerea către municipiu a unor companii din centrele ITC care ajung la suprasaturare (de pildă Cluj-Napoca), mai ales că perioada prin care trecem a arătat fezabilitatea unor soluții *remote* de lucru în cadrul acestor companii; este adevărat că un asemenea plan nu ar da rezultate imediate, dar poate fi o alternativă pe termen lung, mai ales dacă infrastructura digitală se dezvoltă într-un ritm accelerat.

În ceea ce privește e-guvernarea, aceasta ar trebui să ocupe un rol important în dezvoltarea capacității administrative (mai ales din perspectiva serviciilor online oferite și a utilizării bazelor de date pentru structurarea informațiilor disponibile). Luând în considerare gradul relativ ridicat de conectare la internet a cetățenilor în zonele urbane și migrarea către accesul mobil (tendințe care ar trebui de asemenea încurajate de către administrație). Pentru acest lucru, câteva din lipsurile (cele mai multe cunoscute) în acest domeniu ar trebui remediate:

- Implementarea unui sistem GIS la nivel local;
- Colectarea periodică a datelor legate de utilizarea serviciilor online oferite cetățenilor și companiilor și a gradului de satisfacție în utilizare;
- O campanie de marketing mai consistentă, menită să crească gradul de adopție și utilizare a serviciilor existente;
- Reluarea instruirilor și training-urilor dedicate funcționarilor, pentru creșterea nivelului de competență digitală;
- Realizarea unui sistem de *single sign-on* pentru cetățeni și companii, inițial în relația cu primăria, cu posibilitatea extinderii către alte instituții publice locale sau descentralizate;
- Construirea unui ecosistem de senzori care să colecteze automat date din comunitate (poluare, mobilitate, trafic, transport în comun, monitorizare video, consum de energie rezidențial, etc.) și analiza continuă a datelor colectate.

O altă măsură benefică, nu doar în implementarea e-guvernării, dar şi în contextul susţinerii sectorului ITC, ar fi accesul liber la seturi de date deschise, care nu doar ar îmbunătăţi transparenţa actului administrativ, dar ar putea furniza materie primă pentru firmele de IT din judeţ pentru construirea de aplicaţii interesante şi utile, mai ales în contextul în care oraşul s-ar putea transforma într-un deschizător de drumuri la nivel judeţean în acest domeniu.

Analiza economiei locale

Capitolul de față își propune să se concentreze pe identificarea principalelor trenduri și provocări ale economiei locale, pornind de la o evaluare a contextului regional și județean. Analiza își propune să fundamenteze procesul de luare a deciziilor strategice în ceea ce privește dezvoltarea economică locală, folosind interpretarea de valori ale indicatorilor economici. Procesul de planificare trebuie să aibă la bază o analiză pertinentă care să conducă la o transformare către o economie solidă, responsivă și adaptivă la provocările legate de transformările tehnologice și evoluția către o economie bazată pe cunoaștere.

*Analiza economiei locale utilizează seturi de date cu origini multiple: date provenind de la Institutul Național de Statistică și date din bilanțurile agenților economici, furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, având ca sursă informațiile din bilanțurile depuse de către agenții economici la Ministerul Finanțelor (ANAF). Acest din urmă set de date se referă exclusiv la activitatea societăților comerciale locale.

Context regional

Produs intern brut (PIB)

La nivelul anului 2018, regiunea de Nord-Vest a înregistrat o valoare a PIB pe cap de locuitor de peste 9800 euro, ceea ce reprezintă 32% din media UE și 93% din media națională.

Tabel 1. Evoluția PIB regional, euro/locuitor

	2014	2015	2016	2017	2018
European Union - 28	27.700	29.100	29.300	30.100	31.000
România	7.600	8.100	8.600	9.600	10.500
Nord-Vest	*6.700*	*7.100*	*7.800*	*8.900*	*9.800*
Centru	7.000	7.500	8.200	9.100	9.900
Nord-Est	4.600	4.900	5.300	6.000	6.600
Sud-Est	6.800	6.900	7.200	7.900	8.700
Sud - Muntenia	6.400	6.400	6.900	7.400	8.100
București - Ilfov	17.600	19.500	20.200	22.200	24.200
Sud-Vest Oltenia	5.400	5.800	6.200	7.100	7.900
Vest	7.600	8.400	9.200	9.900	10.800

Sursa datelor: Eurostat

Evoluția regională a PIB/locuitor este una semnificativă – o creștere cu 85% față de anul 2009, în condițiile în care media națională a crescut cu 72%, iar rata de creștere medie în UE este de 27 de procente. În termeni de valori pe locuitor, regiunea se situează pe locul patru la nivel național.

Tabel 2. Produs intern brut, milioane euro

	2014	2015	2016	2017	2018
European Union - 28	14.091.454	14.854.108	14.985.310	15.409.891	15.907.594
România	150.458	160.298	170.394	187.773	204.640

Nord-Vest	*17.253*	*18.355*	*20.048*	*22.942*	*24.948*
Centru	16.492	17.676	19.242	21.192	23.018
Nord-Est	15.212	16.109	17.217	19.438	21.277
Sud-Est	16.943	17.126	17.783	19.237	20.949
Sud - Muntenia	19.570	19.481	20.852	22.084	23.946
Bucureşti - Ilfov	40.100	44.514	46.263	51.021	55.851
Sud-Vest Oltenia	10.927	11.728	12.330	13.996	15.269
Vest	13.855	15.181	16.541	17.713	19.207

Sursa datelor: Eurostat

În valoare absolută, Regiunea de Nord-Vest avea în 2018 (ultimul cu date disponibile la nivel de regiune) un produs intern de aproape 25 miliarde euro (al doilea ca importanţă la nivel naţional), contribuind cu 12,2% din produsul intern brut al României, a doua contribuţie după Bucureşti-Ilfov (27%).

Raportul "Competitiveness in low-income and low-growth regions. The lagging regions report" al Comisiei Europene plasează regiunea, alături de altele din ţări precum Polonia, Ungaria şi Bulgaria, în rândul celor cu venituri mici (low-income), cu PIB sub 50% din media europeană. În termeni de Paritate a puterii de cumpărare (PPS), la nivelul anului 2018 regiunea se situa la nivelul de 61% din media UE.

Context judeţean

Produs intern brut

La nivel regional, după Cluj, judeţul Sălaj înregistrează a doua rată de creştere a PIB/locuitor la nivel regional în perioada 2009-2017 (ultimul an cu date disponibile la nivel de judeţe), de peste 71%. Rata de creştere este foarte aproape cea naţională.

Figură 1 – Evoluţia PIB/locuitor judeţul Sălaj, euro

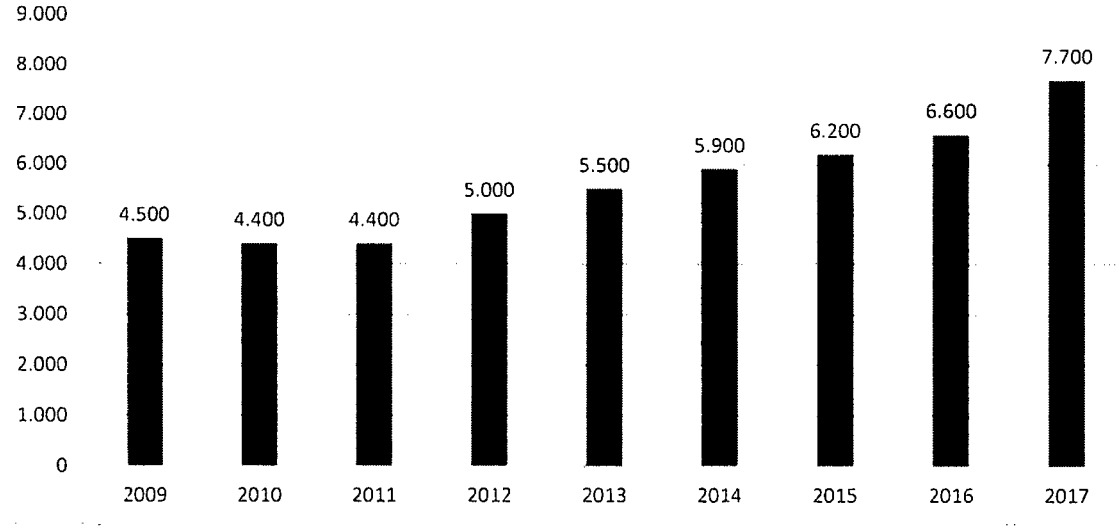

Sursa datelor: Eurostat

La nivelul anului 2018, volumul PIB înregistrat a fost de 1,66 miliarde euro (cea mai redusă contribuție în PIB regional, datorită dimensiunii reduse a județului). În valori pe locuitor, dar și în termeni de paritate a puterii de cumpărare (PPS), Sălajul împreună cu județul Bihor urmează județul Cluj, depășind celelalte județe din regiune.

Comparația cu PIB/locuitor la nivelul UE arată valori reduse, de 26% din media UE28, în condițiile în care la nivel național valoarea e de 32%, iar județul Cluj se apropiase în 2017 de 45%.

Evoluțiile ultimei perioade au depășit estimările Comisiei Naționale de Prognoză, menționate în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană elaborată în anul 2016 (CNSP estima un PIB/locuitor de 7400 euro).

Resursele de muncă

Tabel 3. Situația resurselor de muncă disponibile, județul Sălaj

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Resurse de muncă (mii persoane)	133,2	132,2	133,1	130,9	128,5	126,4
Populația ocupată civilă (mii persoane)	100,3	97,9	97,7	98	97,9	99,1
Rata de ocupare a resurselor de muncă	75,3%	74,1%	73,4%	74,9%	76,2%	78,4%

Sursa datelor: INS

Resursele de muncă[81] ale județului sunt într-o continuă scădere, cu o rată anuală de 2% contrabalansat cu un procent asemănător de creștere a ratei de ocupare. Rata de ocupare a persoanelor de gen masculin (83% la nivelul anului 2019) este semnificativ mai ridicată de aceea a femeilor (73%), lucru care se datorează în special specificului structurii economiei locale. Rata de ocupare a resurselor de muncă este calculată ca raport dintre populația ocupată civilă și resursele de muncă.

Populația ocupată civilă (care cuprinde toate persoanele care au o ocupație aducătoare de venit[82]) nu înregistrează involuții semnificative, în fapt rata de scădere e de 1,5% comparativ cu anul 2008, în condițiile în care resursele de muncă s-au redus cu peste 15% (cauzele fiind atât sporul natural negativ, cât și migrația).

Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale

Structura pe activități a populației ocupate arată o economie județeană axată pe industrie și activități agricole - peste jumătate din populația ocupată. Totodată, numărul celor ocupați în activități specifice sectorului public (și acesta asimilabil categoriei "Servicii" , dar prezentat separat pe categoriile Sănătate, Învățământ și Administrație Publică) îl depășește pe cel al persoanelor ocupate în servicii (IT, servicii financiare, HoReCa, imobiliare, activități profesionale și administrative și alte servicii).

[81] Resursele de muncă reprezintă acea categorie de populație care dispune de ansamblul capacităților fizice și intelectuale care îi permit să desfășoare o muncă utilă în una din activitățile economie naționale. Acestea includ populația în vârstă de munca, aptă de a lucra, precum și persoanele sub și peste vârstă de muncă aflate în activitate.

[82] Categoria "*Populație ocupată civilă*" e formată din salariați, patroni, lucrători pe cont propriu și lucrători familiali neremunerați, dar nu cuprinde cadrele militare și persoanele asimilate acestora (personalul MApN, MAI, SRI, militari în termen), deținuții și salariații organizațiilor politice și obștești.

Punctul de inflexiune pare a fi perioada anilor 2015-2016, când numărul persoanelor ocupată în agricultură s-a redus semnificativ (cu peste 7000), în timp ce numărul celor din Informații și comunicații s-a dublat într-o perioadă de doi ani.

Figura 2. Populația ocupată pe sectoare ale economiei naționale, mii persoane, 2019

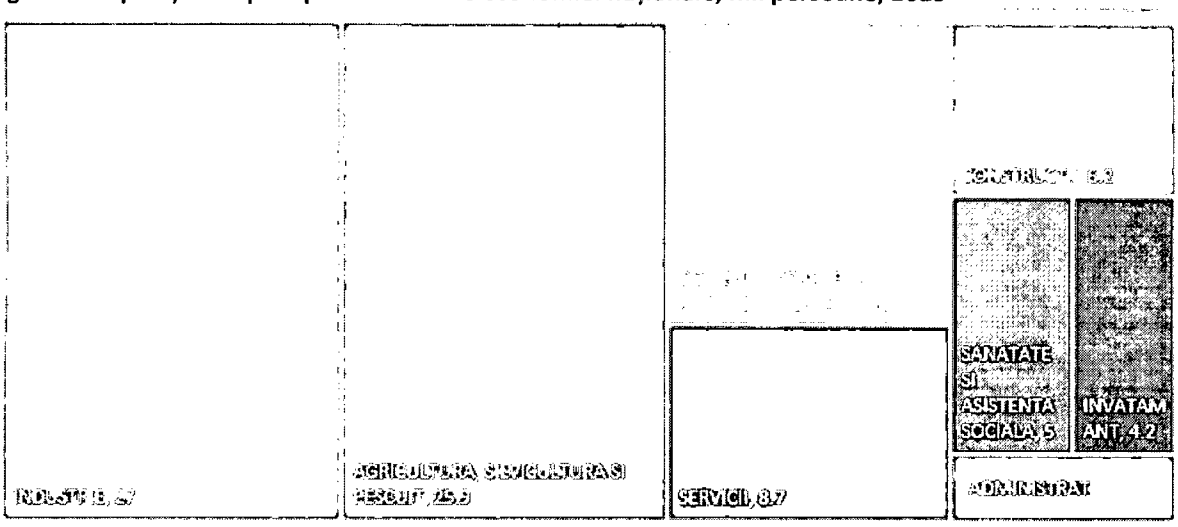

Sursa datelor: INSSE

Analiza datelor arată că evoluțiile structurale (2019 vs 2008) converg către dezvoltarea sectorului serviciilor în detrimentul celui agricol. Numărul persoanelor ocupate în agricultură și silvicultură a scăzut cu peste 25%, în timp ce sectorul serviciilor a crescut cu aproape 50%. Deși ponderile în total sunt încă reduse, creșterile cele mai însemnate se regăsesc în sectoarele "Alte activități de servicii", IT și HoReCa). Și sectorul construcțiilor este unul în care numărul persoanelor ocupate a crescut semnificativ (+44%).

Salariați

Figura 3. Evoluția numărului de salariați

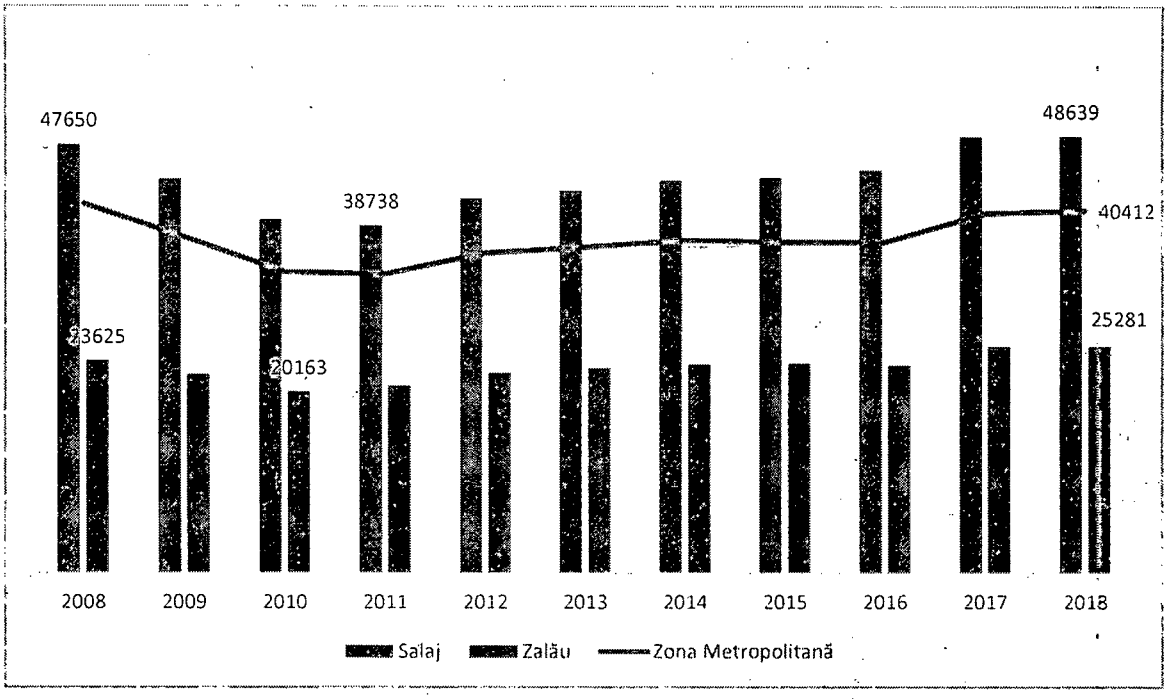

Sursa datelor: INSSE

Evoluția numărului de angajați în perioada 2008-2018 a fost marcată de efectele crizei economice din perioada 2008-2011. La momentul 2018, numărul de angajați ai județului a depășit valorile anului 2008. Totodată, numărul salariaților de la nivelul județului este cu 25% mai mare decât în anul de minim al perioadei (2011).

În termeni de salariați, economia Municipiului este dominantă – firmele și mediul administrativ local angajează peste 50% din totalul salariaților județului. Zona Metropolitană generează peste 83% din locurile de muncă din județ, la nivelul anului 2018. Ponderile municipiului Zalău și ale Zonei Metropolitane în totalul județean au suferit modificări invers proporționale, dar de mică anvergură față de anul inițial al analizei.

Figura 4. Structura economiei județene – salariați (2018)

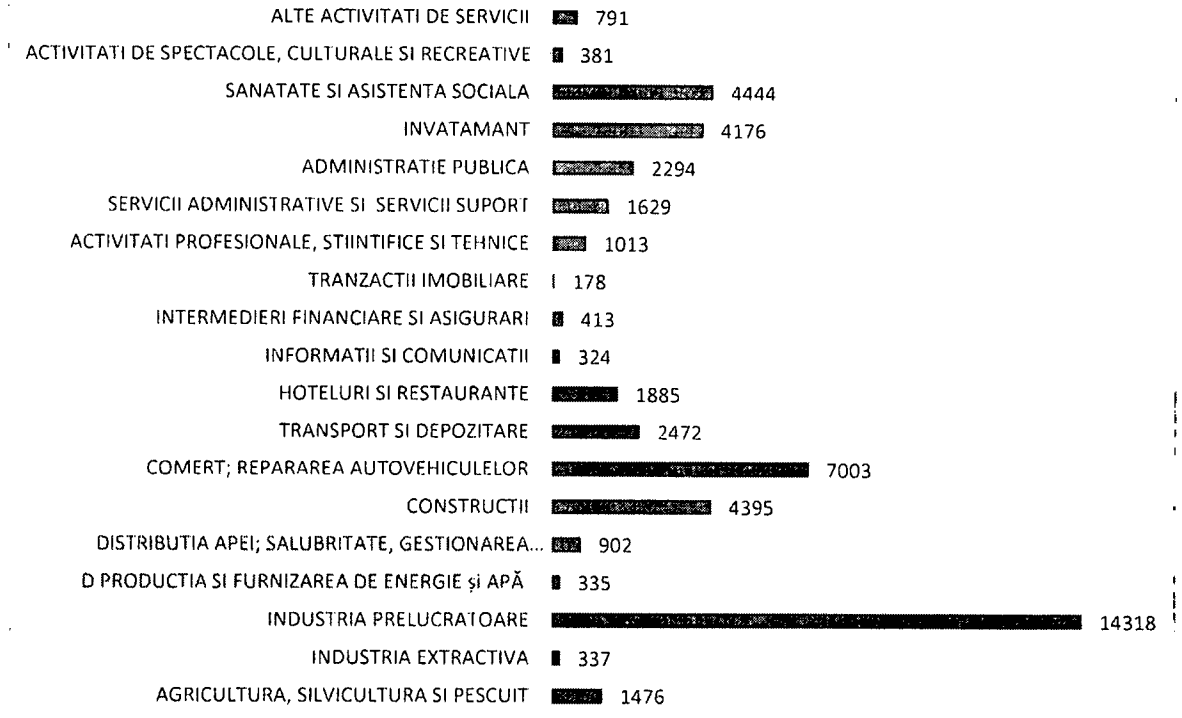

Sursa datelor: INSSE

La nivelul lui 2018 industria prelucrătoare continuă să rămână pilonul economiei locale, cu 30% din totalul salariaţilor judeţului, generând totodată şi locuri de muncă adiacente în serviciile suport. Sectorul public (Educaţie, Sănătate şi Administraţie Publică) este al doilea ca importanţă, cu peste 22% din total, urmat de comerţ şi repararea autovehiculelor cu peste 14%.

Nivelul redus al salariilor este dublat de o altă problemă structurală a economiei locale, care rezidă în numărul ridicat de pensionari, comparativ cu cel al persoanelor ocupate. Două rapoarte ne atrag atenţia: 1 pensionar / 1.7 persoane ocupate (în condiţiile în care aproape 26.000 din cele 99.000 sunt persoane ocupate în agricultură; dacă le excludem pe acestea, raportul se reduce la 1 la 1.2) şi 1 pensionar / 0,82 salariaţi (5 pensionari la 4 salariaţi).

Datele Casei Judeţene de Pensii Sălaj, arată că, la mijlocul anului 2020, în evidenţele instituţiei se află un număr de 64.850 beneficiari de prestaţii, dintre care: 54.013 pensionari din sectorul de stat; 4.801 pensionari din sectorul agricol; 6.036 beneficiari de pensii acordate în baza unor legi speciale (din care 68 beneficiari de pensii speciale) şi beneficiari de indemnizaţii acordate în baza unor legi speciale (revoluţionari).

20% dintre pensionari (12.123) primesc pensia minimă, în cuantum de 704 lei. Pensia medie în sectorul de stat (92% dintre pensionari intră în această categorie) la nivelul județului este de 1.285 lei, în timp ce cuantumul pensiei medii în sectorul agricol la nivelul județului Sălaj este de 570 lei.

Șomaj

La nivelul județului, în luna septembrie 2020 erau înregistrați 5254 șomeri (ceea ce corespunde unei rate a șomajului de 5,08%), din care 2502 erau femei, iar 1700 dintre aceștia fiind beneficiari de indemnizații. Criza economică generată de pandemie nu a afectat puternic piața muncii în prima parte a anului (în 2019 rata șomajului era de 4,9%).

Câștig salarial

Figura 5. Evoluția câștigului salarial mediu net lunar (lei)

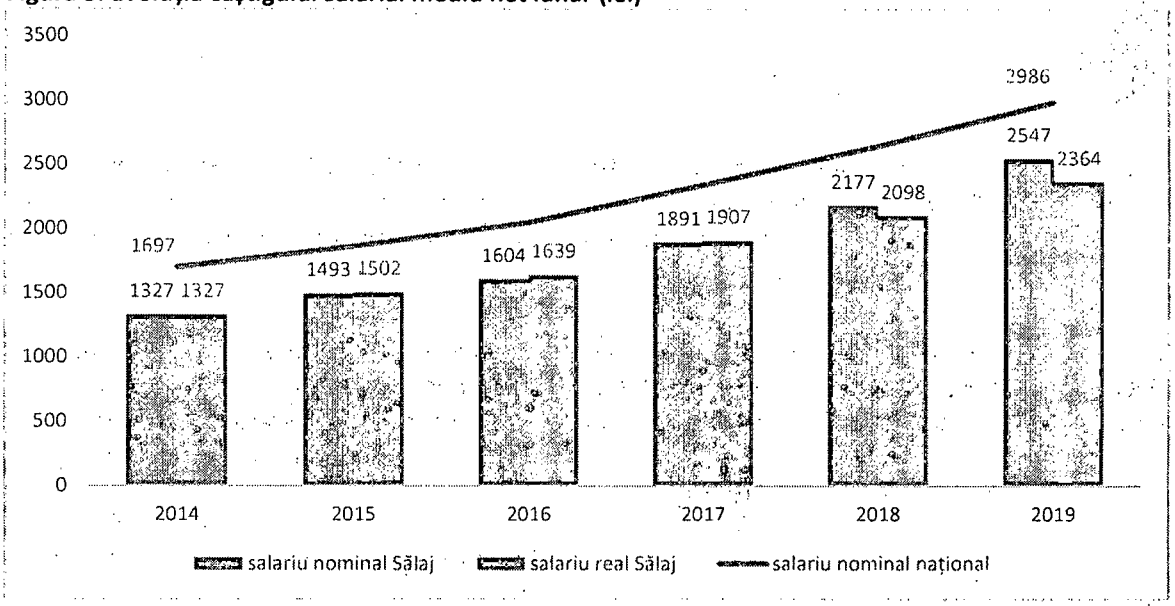

Sursa datelor: INSSE

Câștigul salarial mediu net lunar la nivelul județului a fost de aproape 2550 lei în anul 2019*[83]. Comparat cu salariul mediu de la nivel național, cel județean este mai mic cu 15%, însă ratele de creștere sunt semnificativ mai mari în cazul județului (+92%, față de + 76% la nivel național), ceea ce arată un proces de egalizare / reducere a disparităților (care trebuie confirmat și de valorile altor indicatori, pentru a putea vorbi despre reducerea disparităților de dezvoltare). În termeni reali (actualizare cu rata inflației) creșterea este de 78% în perioada 2014-2019.

Tabel 4. Evoluția câștigurilor salariale la nivelul sectoarelor, Sălaj, lei

[83] Datele la nivelul lunii martie 2020 arată o valoare de 2592 lei.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	% din naţional sector 2019	Salariaţi 2019
Agricultură şi silvicultură	1.077	1.098	1.337	1.533	2.064	2.082	91%	1.476
Industrie	1.516	1.641	1.768	1.995	2.206	2.501	92%	15.892
Construcţii	1.099	1.062	1.165	1.469	1.598	2.555	91%	4.395
Comerţ şi repararea autovehiculelor	854	1.084	1.205	1.478	1.611	1.977	83%	7.003
Transport şi depozitare	1.211	1.293	1.525	1.717	1.850	2.063	75%	2.472
Hoteluri şi restaurante	774	882	1.052	1.215	1.394	1.482	86%	1.885
Informaţii şi comunicaţii	1.465	1.707	1.866	2.084	2.409	2.721	48%	324
Intermedieri financiare	2.406	2.502	2.613	2.895	2.875	3.267	66%	413
Tranzacţii imobiliare	737	915	1.764	1.485	2.186	1.497	60%	178
Activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice	1.462	1.372	1.712	1.962	2.069	2.394	61%	1.013
Servicii administrative şi suport	1.138	1.110	1.250	1.471	1.620	1.780	78%	1.629
Administraţie publica şi apărare	2.521	2.668	2.595	3.435	4.045	4.823	97%	2.294
Învăţământ	1.344	2.089	1.787	2.025	2.628	3.091	91%	4.176
Sănătate şi asistenţă socială	1.234	1.363	1.724	2.281	2.910	3.193	86%	4.444
Activităţi de spectacole, culturale şi recreative	1.066	1.126	1.384	1.727	1.883	2.366	91%	381
Alte activităţi de servicii	1.009	1.113	1.247	1.546	1.788	1.959	103%	791

Sursa datelor: INSSE

Fenomenul de recuperare a decalajelor se înregistrează şi la nivelul sectoarelor cu un număr ridicat de angajaţi – sectorul industrial local (ne referim aici la industria prelucrătoare) plăteşte angajaţilor salarii relativ similare cu cele de la nivel naţional. Problema strategică identificată anterior, legată de nivelul redus al salariilor, rămâne deschisă – cea mai mare parte a angajaţilor judeţului este salarizată sub media venitului net pe ţară. Salariaţii din comerţ continuă să aibă salarii foarte mici, cu toate că ponderea venitului în valorile naţionale ale sectorului a crescut de la 60% în 2014 la 83% în 2019.

Sectorul IT este unul în creştere, dar momentan nu poate polariza forţă de muncă din afara comunităţii – datorită salariilor reduse (sub jumătate din salariul mediu de la nivel naţional al sectorului), acesta nu poate fi competitiv datorită apropierii de Cluj-Napoca.

În condiţiile în care sectorul industriei prelucrătoare pare a fi imobil în termeni de creşteri ale salariilor (se află constant în apropierea mediei naţionale a sectorului), iar cel public a ajuns la niveluri ale veniturilor angajaţilor la limita suportabilităţii bugetelor, provocarea strategică legată de creşterea nivelului veniturilor cade în sarcina sectoarelor serviciilor şi a celui comercial.

Investiții

Unitățile din industria prelucrătoare sunt cele care realizează cel mai ridicat volum al investițiilor în economia locală. Trebuie menționat însă, că datele disponibile nu includ unitățile din ramurile: agricultură, silvicultură, pescuit și piscicultură, intermedieri financiare și asigurări.

Tabel 5. Investiții nete pe activități ale economiei naționale, Sălaj, milioane lei

	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL Județ	399,2	433,5	306,8	482,6	430,9
Industria extractivă	19,8	22,6	13,2	15,3	17,7
Industria prelucrătoare	203,8	181,1	82	222,9	174,6
Producția și furnizarea de energie	20,2	15,3	23,1	23,3	37,9
Distribuția apei; salubritate	1,9	1	1,7	3,3	2,8
Construcții	22,3	46,2	35,3	32,7	46,6
Comerț și repararea autovehiculelor	36,6	46,9	46,9	55,4	55,3
Transport și depozitare	55,4	53,2	63,2	59,6	41,2
Hoteluri și restaurante	14,5	9,2	10,4	21,5	12,8
Informații și comunicații	3,2	5,2	4,2	7,5	5,4
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	15,5	45,8	19,5	35,9	28,8
Învățământ	0,1	0,4	0,3	0,5	0,5
Sănătate și asistență socială	4,1	4,9	5,5	2,5	4,2
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	1,8	1,7	1,5	2,2	3,1

Sursa datelor: Anuarul statistic al județului, INSSE

Investițiile nete reprezintă cheltuielile efectuate pentru lucrări de construcții, de instalații și de montaj, pentru achiziționarea de utilaje, mijloace de transport, alte cheltuieli destinate creării de noi mijloace fixe, pentru dezvoltarea, modernizarea, reconstrucția celor existente. Datele de mai sus referitoare la sectoarele: Învățământ și Sănătate includ doar unitățile locale organizate ca societăți comerciale.

Figura 6. Investiții nete pe clase de mărime ale întreprinderilor, milioane lei

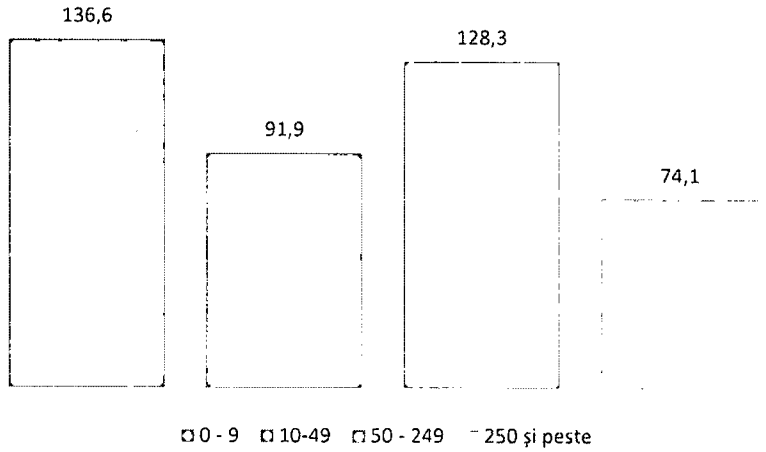

Sursa datelor: Anuarul statistic al judeţului, INSSE

Cele mai consistente investiţii la nivelul anului 2018 au fost realizate de către firmele cu până la 9 angajaţi şi de cele cu un număr între 50 şi 249. Datele anilor 2005-2018 arată că firmele mici sunt cele care investesc cel mai mult, o schimbare faţă de perioada de dinainte de 2014.

Exporturi

Exporturile companiilor din judeţ au atins un volum de 636 milioane euro la sfârşitul anului 2019, o creştere cu 23% faţă de anul 2014 şi cu 60% faţă de anul 2011 (cel al apogeului crizei financiare începute în 2008).

Tabel 6. Exporturi, Sălaj, mii euro

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total Sălaj	517.279	451.095	432.592	533.844	619.936	635.985
I. Animale vii şi produse animale	4.960	4.465	6.597	5.280	4.338	6.098
II. Produse vegetale	15.920	15.631	13.304	20.440	20.911	16.403
III. Grăsimi şi uleiuri animale sau vegetale	580	510	603	439	438	685
IV. Produse alimentare, băuturi şi tutun	2.633	2.480	2.848	3.053	2.993	2.751
V. Produse minerale	303	286	292	197	23	35
VI. Produse chimice	5.443	5.293	6.411	8.495	9.166	8.420
VII. Materiale plastice, cauciuc şi articole din acestea	2.047	2.973	3.941	3.814	4.254	6.193
VIII. Piei crude, piei tăbăcite, blănuri şi produse din acestea	181	197	453	309	134	241
IX. Produse din lemn, exclusiv mobilier	2.119	2.200	3.267	2.854	2.958	2.731
X. Hârtie şi articole din acestea	291	228	396	295	60	171
XI. Textile şi articole din textile	71.535	70.603	82.321	79.960	91.808	108.886

XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	1.302	863	1.283	828	373	213
XIII. Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramica, sticla și din alte materiale similare	255	275	436	435	327	218
XV. Metale comune și articole din acestea	338.126	276.477	228.716	324.276	399.141	397.318
XVI. Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	17.561	16.979	19.807	21.279	20.887	27.430
XVII. Mijloace și materiale de transport	5.420	6.777	9.527	12.370	14.613	12.801
XVIII. Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale	17.557	12.481	12.840	12.361	11.744	12.457
XX. Mărfuri și produse diverse	30.963	32.290	39.429	37.111	35.704	32.932
XXII. Bunuri necuprinse în alte secțiuni din Nomenclatorul Combinat	83	86	132	47	70	0

Sursa datelor – INSSE, tabela EXP101J

Principalul motor al exporturilor sunt firmele ce produc și tranzacționează produse și articole din metal, care în ultimii doi ani au exportat produse în valoare de 400 milioane euro.

E clară existența unui avantaj competitiv în acest domeniu, din moment ce exporturile de produse din fontă, fier și oțel au o pondere de 12% din exporturile acestui tip de produse realizate la nivel național.

O altă arie de avantaj competitiv este zona textilelor – exporturile de lână acoperă o treime din totalul național, în timp ce articolele și accesorii din îmbrăcăminte din tricotaje acopereau 4% din totalul exporturilor firmelor românești în 2019 și 8% la jumătatea lui 2020.

Exporturile de legume, plante, rădăcini și tuberculi este o altă arie competitivă, cu o cotă de export de 13% din totalurile naționale ale domeniului.

Valoare adăugată brută

Valoarea Adăugată Brută (VAB) reprezintă valoarea nou creată într-o economie, fiind componenta majoră utilizată în formula de calcul PIB (în cazul metodei de producție), alături de impozitele nete (impozite și taxe pe produs - subvenții pe produs). La nivel european, Sălajul se situează în cvintila cu cel mai scăzut nivel al valorii adăugate brute (gruparea unităților NUTS 3).

Figura 7. Evoluția valorii adăugate brute, Sălaj, milioane euro

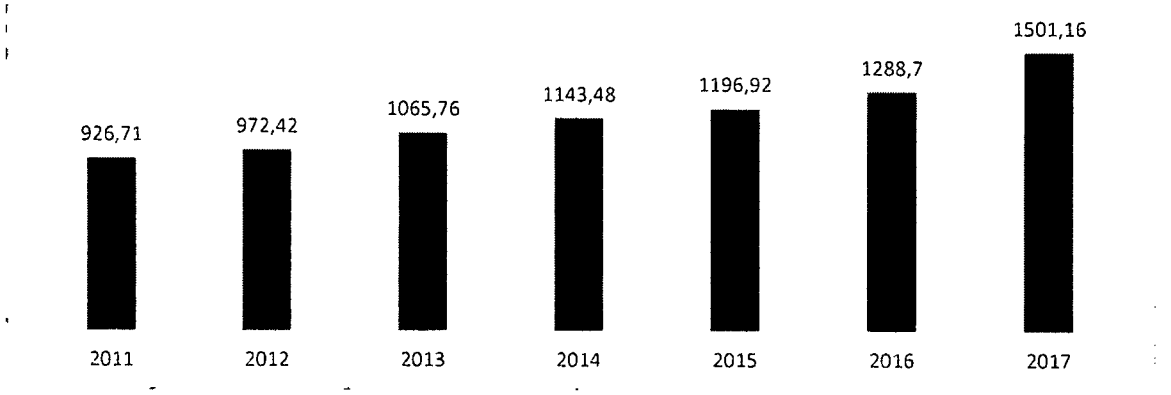

VAB generată de economia județului a ajuns la 1,5 miliarde euro în 2017, creștere cu 62% față de anul 2011, evoluție cu peste 15% mai mare decât cea înregistrată la nivel național. Valoarea adăugată brută, care este un indicator al eficacității economice, contribuie cu 90,5% la formarea PIB județean.

Figura 8. Structura VAB, 2017, Sălaj

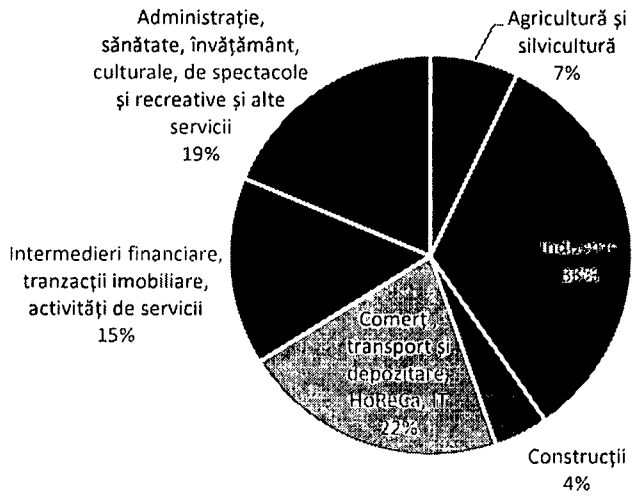

Sursa datelor: Eurostat

Precum în cazul PIB, Industria este sectorul cu cea mai importantă contribuție la valoarea adăugată brută generată de economia județului. Datele disponibile nu permit o dezagregare pe toate sectoarele de activitate ale economiei naționale, dar permit observarea ratelor de creștere ale unora dintre acestea. Față de anul 2011 rata VAB generată de industrie a crescut cu 28%, în timp ce cea generată de sectorul construcțiilor s-a dublat; cea din IT, deși redusă, a crescut de patru ori. Valoarea adăugată brută a tuturor sectoarelor serviciilor, inclusiv comerț, s-a dublat în perioada 2011-2017 (ultimul an cu date disponibile la nivel de județ).

Economia locală, Municipiul Zalău

Numărul de salariaţi ai municipiului a crescut în perioada 2014 -2018 cu 9% şi cu peste 20% în perioada 2011-2018. Ritmul de creştere este mai mare decât cel înregistrat la nivelul zonei metropolitane (afectat de scăderile numărului de angajaţi din Şimleul Silvaniei şi stagnarea din Jibou).

Tabel 7. Evoluţia numărului de salariaţi

	2014	2015	2016	2017	2018
Zalău	23.192	23.322	23.092	25.225	25.281
Cehu Silvaniei	1.791	1.857	1.643	1.844	2.020
Jibou	2.782	2.739	2.724	2.785	2.893
Şimleu Silvaniei	4.220	3.711	3.600	3.735	3.806
Zona Metropolitană	37.089	36.879	36.914	40.082	40.412

Sursa datelor: INSSE

Organizaţiile şi companiile locale oferă locuri de muncă pentru peste jumătate din salariaţii judeţului, în timp ce zona metropolitană polarizează peste 85% dintre aceştia.

Activitatea societăţilor comerciale zălăuane

Analiza activităţii este realizată utilizând date provenind din bilanţurile agenţilor economici cu sediul social în municipiul Zalău. Datele au ca origine Ministerul Finanţelor, fiind recepţionate prin intermediul Oficiului Naţional al Registrului Comerţului. Datorită faptului că societăţile raportează indicatorii la nivel de grup, în localităţile în care au sediul social, datele au fost ajustate. Ajustarea s-a realizat, pe baza informaţiilor disponibile, în cazul firmelor cu un număr ridicat de angajaţi, prezente la nivel local: Michelin România – cu sediul în Voluntari, Ilfov - şi puncte de lucru locale Michelin Anvelope şi Michelin Cord, Tenaris Silcotub – cu sediul social în Zalău şi puncte de lucru în Călăraşi şi Câmpina şi Hanes Global Supply Chain – cu sediul social în Zona liberă Curtici până în anul 2018, când activitatea economică în localitatea respectivă a fost închisă şi punct de lucru în Zalău, transformat ulterior în sediu social.

Datele sunt analizate pentru perioada 2014-2018 (ultimul an cu date disponibile, datorită faptului că în anul 2020 termenul-limită de depunere a bilanţurilor pentru anul anterior a fost prelungit).

Tabel 8. Evoluţia numărului de firme şi a celui de salariaţi

	2014	2015	2016	2017	2018
Nr. firme	3.140	3.103	3.074	3.198	3.182
Salariaţi	14.966	15.309	15.655	16.296	16.394

Sursa datelor: ONRC

Numărul de firme a rămas relativ stabil în perioada de analiză, în timp ce numărul de salariaţi ai acestora au crescut cu 10%.

Figura 9. Evoluţia cifrei de afaceri şi a profiturilor nete, lei

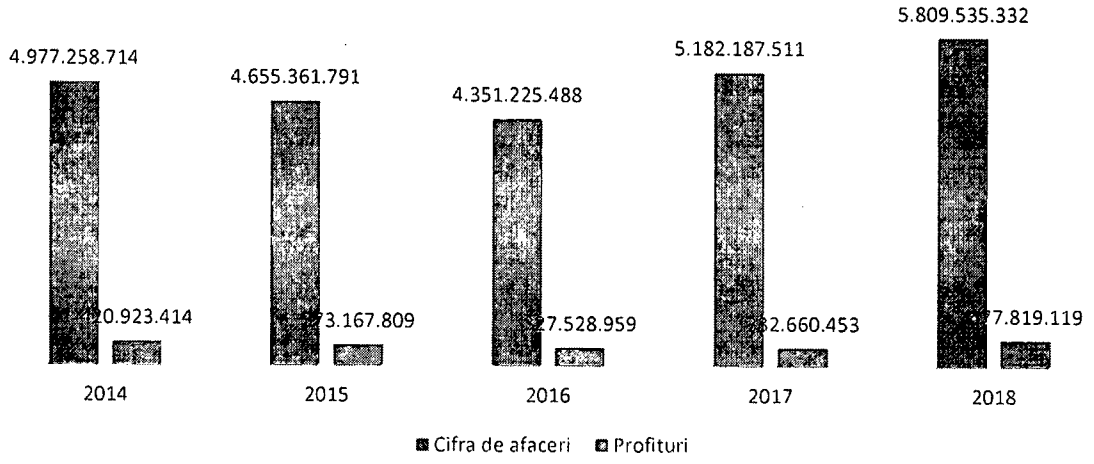

Sursa datelor: ONRC

Cifra de afaceri a fluctuat în perioada de analiză (scăderi în anii 2015 și 2016), fiind cu 17% mai mare în 2018 față de anul de bază, în timp ce firmele locale au înregistrat profituri nete de 102 milioane de euro în ultimul an analizat. Rata de profitabilitate s-a situat între un minim de 6,4% și un maxim de 8,6% din cifra de afaceri.

Comparativ cu anul 2010, anul de bază utilizat în analiza economiei în cazul planului strategic pentru perioada anterioară și perioada în care economia locală a fost profund lovită de criză, firmele locale au avut creșteri de peste 60% ale cifrei de afaceri și o triplare a profiturilor, în termeni nominali. Productivitatea muncii, calculată ca cifra de afaceri generată de un salariat este, de asemenea, sensibil mai ridicată - aceste evoluții s-au transpus și în creșterea PIB județean.

Structura economiei locale

Tabel 8. Structura economiei locale, firme și angajați 2018

	Nr firme	Salariați	Cifra de afaceri (lei)	Profituri (lei)
Activități de servicii administrative și suport (Servicii)	96	1.030	75.867.669	6.624.855
Activități de spectacole, culturale și recreative (Servicii)	65	77	17.442.499	1.820.484
Activități profesionale, științifice și tehnice (Servicii)	357	436	48.449.241	17.707.121
Agricultură, silvicultură și pescuit	55	547	167.543.654	21.594.760
Alte activități de servicii (Servicii)	52	89	5.282.804	820.751
Comerț și repararea autovehiculelor (Servicii)	956	3.381	1.324.928.566	77.409.735

Construcţii	342	1.676	245.754.252	31.830.660
Distribuţia apei şi gestionarea deşeurilor	18	86	21.165.287	1.836.697
Hoteluri şi restaurante (Servicii)	129	578	58.300.457	6.077.713
Industria extractivă	11	87	11.482.277	177.109
Industria prelucrătoare	317	6.373	3.431.813.596	262.116.198
Informaţii şi comunicaţii (Servicii)	92	170	37.950.211	13.476.386
Intermedieri financiare şi asigurări (Servicii)	51	72	9.946.684	4.172.635
Învăţământ (Servicii)	36	93	7.183.475	936.568
Producţia şi furnizarea de energie	8	5	876.950	3.256
Sănătate şi asistenţă socială (Servicii)	71	404	39.140.257	7.087.175
Transport şi depozitare (Servicii)	451	1.174	285.885.315	18.190.997
Tranzacţii imobiliare (Servicii)	75	116	20.522.138	5.936.019

Sursa datelor: ONRC

Figura 10. Structura economiei locale, 2018

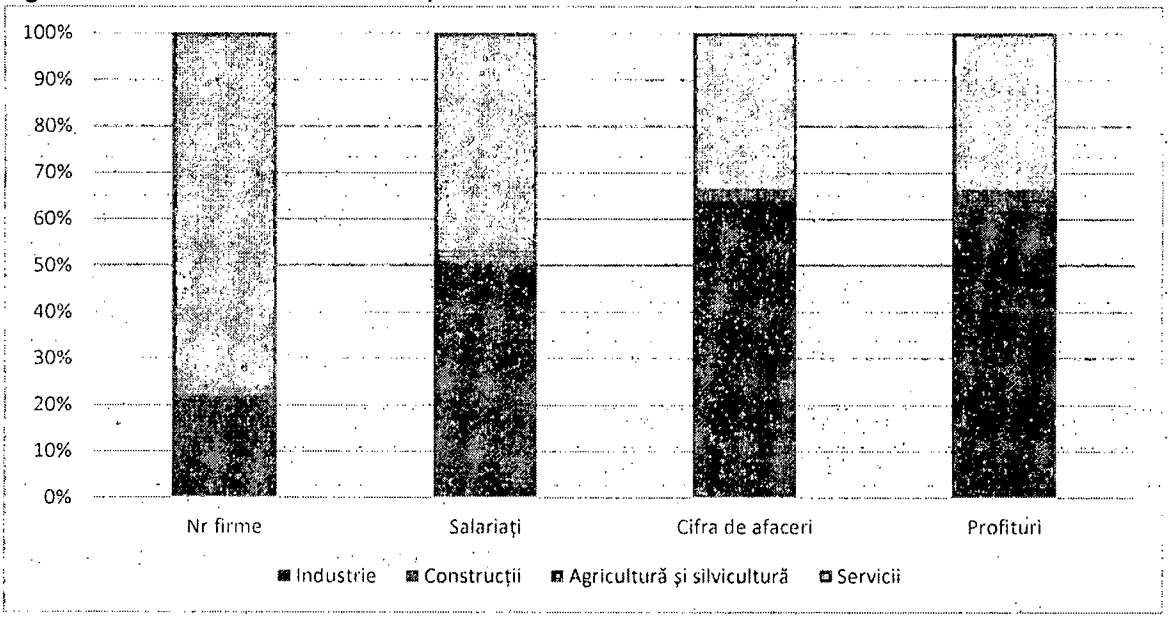

Sursa datelor: ONRC

Structura economiei locale pe cei patru indicatori arată o concentrare a activităţii în sectorul industrial – 40% din salariaţii firmelor societăţilor comerciale private. Acest sector produce ca valoare 60% din cifra de afaceri şi 55% din profiturile generate la nivel local.

Sectorul serviciilor grupează cele mai multe firme (peste trei sferturi din total) şi cei mai mulţi angajaţi – aproape jumătate. Cifra de afaceri a sectorului serviciilor în 2018 a fost de peste 415 milioane euro. Activităţile comerciale au cea mai importantă pondere în sectorul serviciilor - peste 30% din totalul firmelor locale desfăşoară activităţi de acest tip, angajând 21% din forţa de muncă.

Sectorul construcţiilor însumează 11% din numărul firmelor şi al salariaţilor locali, iar agricultura aduce 5% din profiturile locale.

Evoluţiile firmelor locale

Întreprinderi locale – categorii de dimensiuni

Evoluţiile indicatorilor firmelor, grupate pe număr de angajaţi, relevă câteva aspecte demne de menţionat:

- Categoria firmelor mari, cu peste 250 de angajaţi este caracterizată de stabilitate în evoluţia cifrei de afaceri şi o creştere importantă în anul 2018 (+ 20% faţă de anul anterior) şi fluctuaţii anuale ale profiturilor, în contextul creşterii numărului de salariaţi. Firmele mari sunt pilonul de bază al economiei locale, generând aproape 60% din cifra de afaceri locală la nivelul anului 2018. Acest tip de firme este şi cel cu cea mai ridicată productivitate a angajaţilor (triplă faţă de celelalte tipuri), posibil datorită economiilor la scară ce se obţin în cazul concentrării activităţii, ceea ce se traduce printr-o scădere a costurilor fixe unitare. Profiturile firmelor mari au fost în scădere însă în 2016 şi 2017[84].
- Întreprinderile mijlocii (50-249 salariaţi) angajează peste 17% din forţa de muncă locală, cifra de afaceri a acestora reprezentând 11% din total. Evoluţiile au fost unele pozitive: creştere de 50% a cifrei de afaceri şi de 23% a profiturilor[85]. Productivitatea angajaţilor firmelor mijlocii cunoscut cea mai importantă evoluţie, + 85%.
- Firmele mici (10-49 angajaţi), caracterizate, au avut o evoluţie problematică, situată sub ratele de creştere ale economiei locale – o cifra de afaceri fluctuantă, creştere redusă a numărului de angajaţi, dar profitabilitatea netă a acestora a crescut, ceea ce se poate traduce printr-o eficientizare a activităţii.
- Microîntreprinderile (0-9 angajaţi), caracterizate în general de dinamism, generează 17% din cifra de afaceri locală, în creştere cu 20% în perioada de analiză (deşi reduse ca pondere, dinamica firmelor cu un angajat e încurajatoare – dublare a cifrei de afaceri). Microîntreprinderile oferă locuri de muncă pentru 26% din salariaţii locali, generând acelaşi procent din profiturile economiei locale.

[84] Trebuie menţionată limitarea studiului de faţă care se bazează pe estimări ale valorilor indicatorilor pentru cele mai mari patru companii locale.

[85] Valorile sunt influenţate de faptul că, de-a lungul perioadei, creşterea numărului de angajaţi ai unora dintre firme face ca acestea să migreze în categoria celor mari.

Sectorul Industrial

Sectorul industrial este unul de bază, cu activități exportatoare, în jurul căruia gravitează o parte importantă din activitățile de servicii locale.

Tabel 9. Sectorul industrial, evoluții

	2014	2015	2016	2017	2018
Profituri (lei)	298.298.985	231.094.818	174.853.209	122.603.274	264.133.260
Cifra de afaceri (lei)	3.156.546.424	2.759.847.791	2.431.795.563	3.008.459.897	3.465.338.110
Salariați	5.902	6.383	6.274	6.496	6.551
Nr firme	318	320	309	334	354

Sursa datelor: ONRC, baza de date a Ministerului Finanțelor cuprinzând bilanțurile agenților economici, estimări proprii

Principalii actori ai economiei locale sunt companii cu notorietate la nivel național, filiale al unor producători de anvergură mondială. Anul 2020 , caracterizat de stopări ale producției și reducerea cererii agregate, a reprezentat o adevărată provocare pentru întreaga economie locală, implicit pentru companiile de talie mare, conectate la fluxurile economice internaționale.

Michelin

Grupul Michelin deține în Zalău două unități de producție: Michelin Anvelope, companie ce produce diverse tipuri de anvelope: anvelope de camion, radiale cu camera de aer și tubeless sub mărcile Taurus, Kormoran, Riken, anvelope industriale marca Michelin, anvelope pentru metrou și anvelope destinate echipării stivuitoarelor, mașinilor și utilajelor care lucrează în minele subterane) și Michelin Cord, unitate ce produce cord metalic pentru fabricile din cadrul grupului.

Tabel 10. Michelin Anvelope, caen 2211, evoluții (*estimări proprii)

	2014	2015	2016	2017	2018
Nr salariați	1.139	1.084	1.115	1.167	1.350
Cifra de afaceri	798.497.487	681.166.405	708.203.438	839.419.811	1.006.976.670
Profit net	42.637.736	24.343.098	33.943.744	16.722.926	32.291.121

Sursa datelor: ONRC, baza de date a Ministerului Finanțelor cuprinzând bilanțurile agenților economici, estimări proprii

Tabel 11. Michelin Cord, CAEN 2953, evoluții (*estimări proprii)

	2014	2015	2016	2017	2018
Total Nr salariați	289	299	388	495	626
Total Cifra de afaceri	266.224.211	289.353.801	300.838.907	356.578.526	427.755.281
Total Profit net	14.215.696	10.340.745	14.419.019	7.103.759	13.716.998

Sursa datelor: ONRC, baza de date a Ministerului Finanțelor cuprinzând bilanțurile agenților economici, estimări proprii

Ultimii doi ani cu date finale disponibile la nivel de grup (2018 și 2019) arată o creștere a activității și a numărului de angajați. Față de anul 2014 activitatea de producție a cordului metalic are cea mai ridicată rată de creștere. La nivel de grup, încă din 2014 în București s-au localizat un centru de servicii pentru Michelin în Europa, entitate responsabilă pentru gestionarea operațiunilor de achiziții, contabilitate, control de gestiune, administrarea proce-selor de vânzare, logistică și resurse umane. Din 2018, Bucureștiul este sediul regiunii Europa Centrală, de unde este coordonată activitatea comercială, industrială și serviciile suport pentru 20 de țări din Europa Centrală. Investițiile realizate în ultimii ani în fabricile grupului sunt dovadă a implicării pe termen lung în economia locală și națională.

Tenaris Silcotub

Tenaris Silcotub este cel mai important producător român de țevi fără sudură cu diametre mici. Compania exportă cea mai mare parte a producției sale în întreaga lume către industriile de petrol și gaze, energie, auto precum și în alte domenii specializate, având relații comerciale cu companii precum OMV Petrom, Exxon Mobile, Chevron, dar și cu producători de componente auto precum Autoliv.

Tabel 12. Tenaris Silcotub Zalău, , CAEN 2420, evoluții (*estimări proprii)

	2014	2015	2016	2017	2018
Nr salariați	1.235	1.171	1.108	1.256	1.300
Cifra de afaceri (lei)	1.554.621.463	1.237.798.623	899.424.469	1.301.443.311	1.589.751.560
Profit brut (lei)	247.936.350	191.829.331	112.399.761	78.593.994	199.533.999
Profit net (lei)	211.911.410	161.201.119	97.738.922	61.885.035	164.904.131

Sursa datelor: ONRC, baza de date a Ministerului Finanțelor cuprinzând bilanțurile agenților economici, estimări proprii

În 2019 compania a finalizat la Zalău o investiție de 8 milioane de dolari, pentru retehnologizarea liniei de finisare a țevilor. Fabrica de la Zalău are o capacitate anuală de 250.000 de tone de oțel și produce pentru industria energetică și automotive. Alături de aceasta, compania mai deține două întreprinderi în Călărași și Câmpina, dar și locații în Cluj-Napoca și București.

Rominserv Valves – societate specializată în proiectarea, fabricarea și comercializarea de armături industriale cu diverse utilizări în domeniile: petrolier, petrochimic, transport de gaze, centrale termice, rețele de distribuție a apei, pentru temperaturi de lucru joase și ridicate, precum și pentru medii de lucru specific. Compania a trecut printr-o reorganizare în perioada 2016-2017, ce a dus la reducerea numărului de angajați și stabilizare a nivelului cifrei de afaceri în jurul valorii de 22-23 milioane lei. Anul 2018 a fost primul cu profituri (unul substanțial, de peste 13 milioane, generat de vânzarea de active), în rest, din 2013 până în prezent societatea a înregistrat pierderi anuale însemnate.

Industria textilă

Industria textilă este reprezentată de două companii: Hanes Global Supply Chain și Universal CO (fosta Uniconf), cu activitate de producție în fabricarea de articole de lenjerie de corp. Companiile sunt într-o strânsă relație, angajații multinaționalei Hanes fiind detașați ai societății Universal CO, cea mai importantă companie cu locuitori local ce activează în economia județului.

Tabel 13. Industria textilă

	2014	2015	2016	2017	2018
Profit net (lei)	11.162.989	11.334.216	6.508.837	8.438.008	9.837.089
Cifra de afaceri (lei)	212.291.832	195.460.958	183.260.629	174.814.032	183.231.985
Salariați	923	901	923	968	1.047

Sursa datelor: ONRC, baza de date a Ministerului Finanțelor cuprinzând bilanțurile agenților economici, estimări proprii

Actorii industriei textile se străduie să rămână competitivi în contextul în care nivelul salarial face mai atractivă zona asiatică pentru acest tip de producție, combinat cu presiunile salariale de pe piața locală și creșterea nivelului de trai al locuitorilor. Chiar unul dintre actori, Hanes, a relocat activitatea fabricii din Curtici către locațiile deținute de grupul-mamă în Vietnam.

Agricultura și silvicultura

Sectorul agricol este susținut de un număr de firme active la nivelul anului 2018, care aveau o cifră de afaceri de 167,5 milioane lei, în creștere cu 20% față de anul 2014. Profiturile firmelor au crescut în intervalul de analiză de 4 ori, evoluții susținute în special de compania Boglar Champ, lider național în segmentul producției de ciuperci de cultură.

Construcțiile

Figura 11. Evoluții în sectorul Construcțiilor

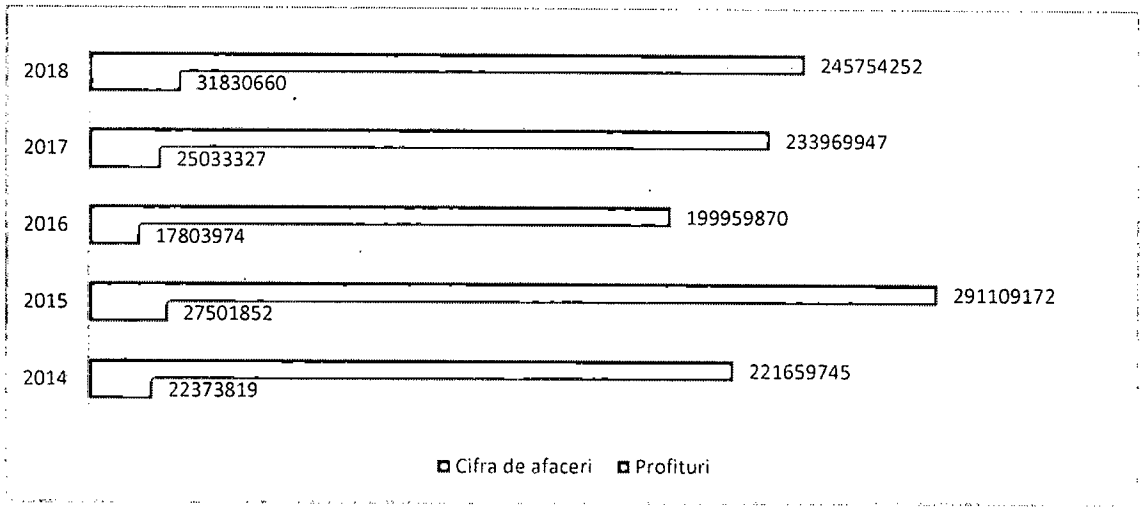

Sursa datelor: ONRC

Servicii

Sectorul terţiar este unul cu creşteri susţinute de activitate – numărul salariaţilor este cu 8% mai mare, dar nivelul productivităţii acestora a crescut, ceea ce s-a transpus într-o creştere a profiturilor cu 70% şi a cifrei de afaceri cu o treime. Conform datelor disponibile, la nivel local activau în 2018 peste 2400 de societăţi comerciale cu mai mult de 7600 de angajaţi.

Figura 12. Structura sectorului terţiar – angajaţi 2018

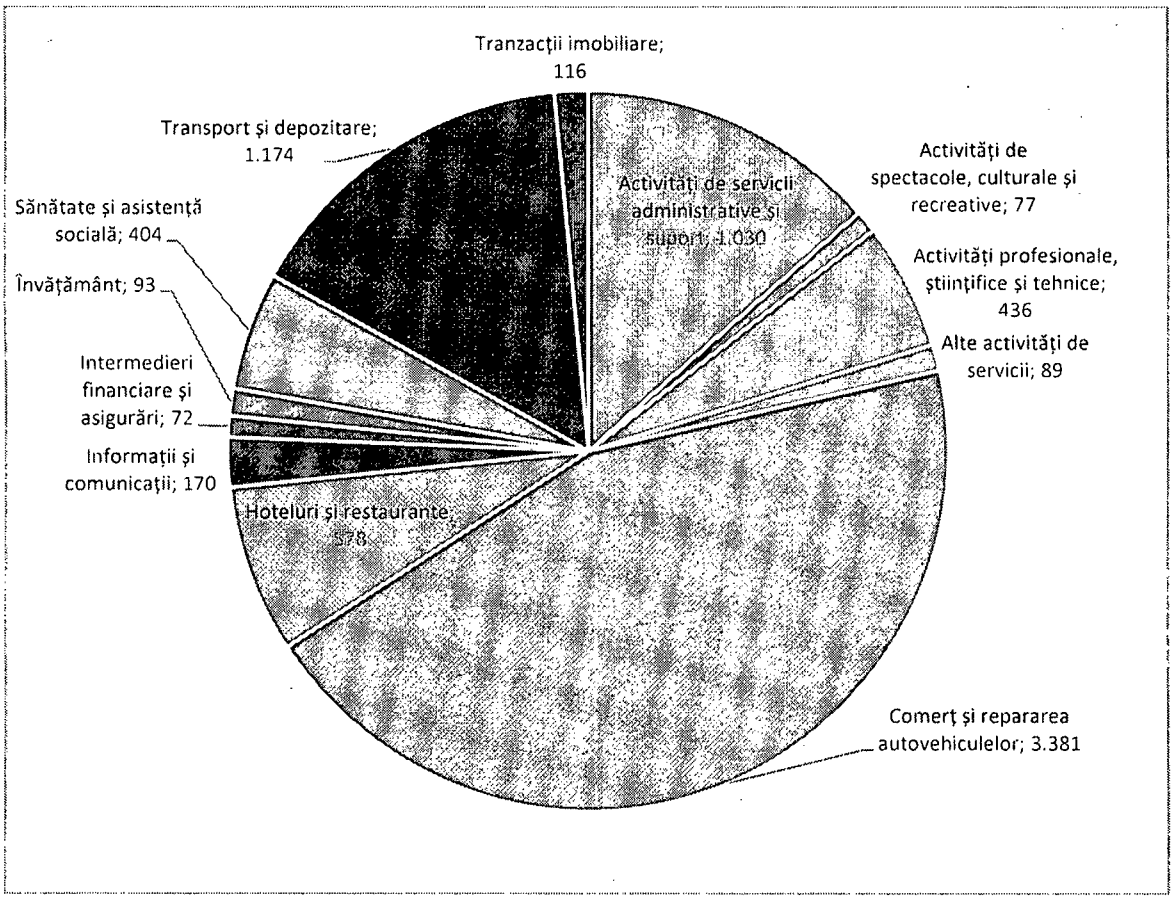

Sursa datelor: ONRC

Cele mai importante sectoare locale aferente serviciilor sunt cel comercial (peste 3300 angajați), cel al transporturilor și depozitării, cel al activităților de servicii administrative și servicii suport, fiecare cu peste 1000 de salariați. Sectorul HoReCa, cel al activităților profesionale, științifice și tehnice și cel sanitar concentrează fiecare un număr important de salariați. Celelalte sectoare au un aport redus în ansamblul economiei locale (unele dintre ele fiind apanajul sectorului public, care nu face parte din această analiză). Una din limitele cercetării este dată de imposibilitatea de a surprinde întreaga amploare a sectorului (multe firme cu sedii sociale în alte localități și puncte de lucru în Zalău, a căror contribuție în economia locală nu a putut fi estimată în analiză).

Tabel 14. Sectorul terțiar- evoluții

	2014	2015	2016	2017	2018
Profituri (lei)	94.699.966	101.351.842	117.964.268	169.974.664	160.260.439
Cifra de afaceri (lei)	1.458.875.359	1.475.262.002	1.590.491.973	1.789.217.723	1.930.899.316
Salariați	7.065	6.874	7.374	7.727	7.620

Nr firme	2.385	2.371	2.365	2.449	2.431

Sursa datelor: ONRC

Figura 13. Evoluţii în principalele sub-sectoare aferente serviciilor 2018 -2014

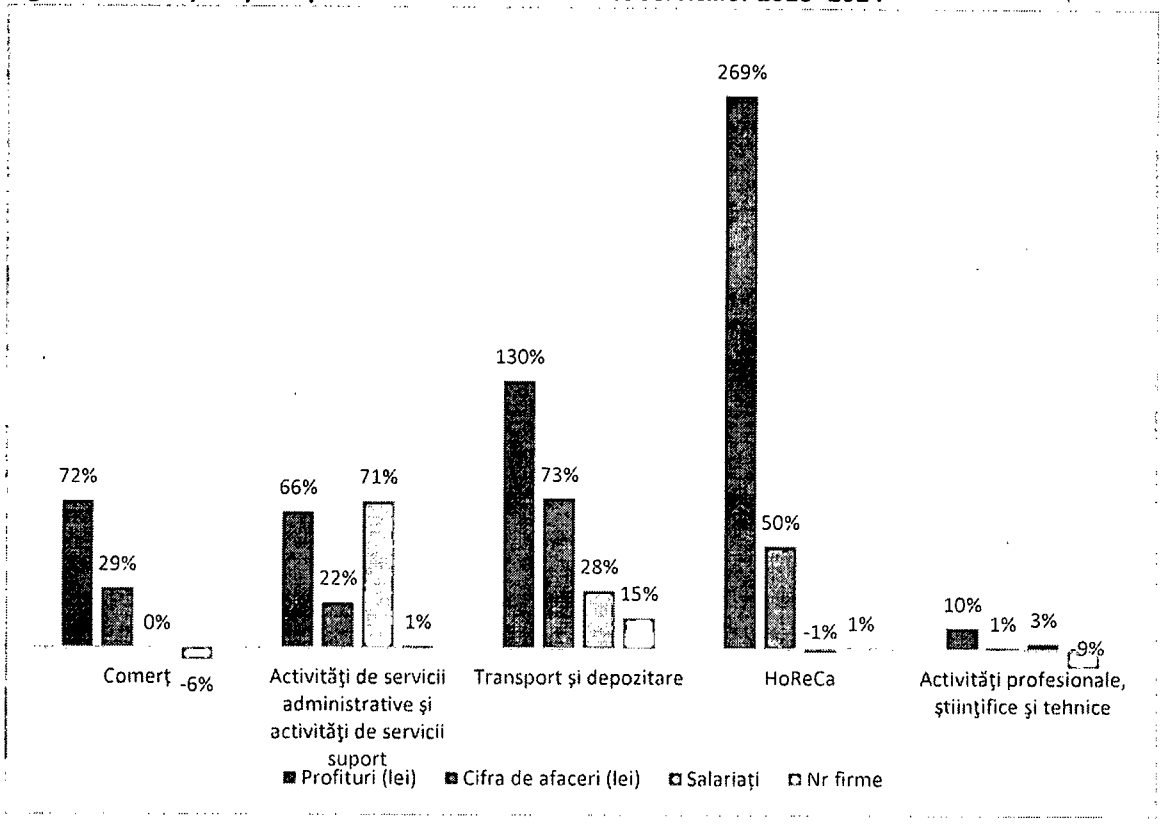

Sursa datelor: ONRC

Evoluţii observate 2018 vs 2014 (datele dinamice trebuie corelate cu graficul "Structura sectorului terţiar" care arată dimensiunea sectoarelor):

- Creştere spectaculoasă a numărului de salariaţi în activităţile de servicii administrative, coroborat cu creştere cu peste 20% a cifrei de afaceri;
- Creşteri semnificative ale profiturilor în HoReCa (triplare), transporturi şi depozitare (+ 130%) dar şi în comerţ şi activităţi administrative;
- Cifra de afaceri a crescut cu aproape 75% în sectorul transporturilor şi cu 50% în HoReCa;
- Sectoarele aferente serviciilor par a-şi eficientiza activitatea în condiţiile în care în cazul majorităţii lor numărul de angajaţi e stabil.

Întreprinderi și antreprenoriat

Densitatea întreprinderilor active, precum și inițiativa antreprenorială sunt elemente cheie ale dezvoltării economice. Există mai mulți indicatori utilizați pentru măsurarea și compararea activității economice prin prisma densității și inițiativei antreprenoriale. Ne-am oprit asupra a trei astfel de indicatori, iar pentru a avea o perspectivă asupra competitivității municipiului Zalău și din acest punct de vedere, am realizat o analiză comparativă cu alte municipii.

Primul indicator analizat este ***densitatea antreprenorială***, calculată ca raport între numărul de întreprinderi active care au sediul social în localitate în perioada de raportare și numărul de locuitori. Se exprimă în număr de întreprinderi active la 1000 de locuitori. Pe parcursul întregii perioade analizate, densitatea întreprinderilor active în Zalău a fost peste media generală a tuturor celor șase municipii luate spre comparație, fiind pe locul 3, după Bistrița și Deva.

Tabel 15. Densitatea antreprenorială în municipiul Zalău și alte municipii în perioada 2008 - 2018

Densitatea antreprenorială în municipiul Zalău și în alte municipii în perioada 2008 - 2018													
Municipiu/An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Medie perioadă	Modificare % 2018 - 2008
BISTRIȚA	45.13	43.41	38.43	34.06	35.99	36.24	36.95	36.55	37.48	39.79	41.71	38.70	-7.58%
SATU MARE	38.07	36.07	31.47	28.54	28.88	29.77	31.12	31.14	31.80	33.39	34.18	32.22	-10.22%
ZALĂU	42.39	40.70	35.51	32.14	32.36	33.17	34.53	33.85	34.68	35.60	36.89	35.62	-12.97%
SFÂNTU GHEORGHE	36.89	33.98	29.90	26.91	27.64	27.67	28.07	26.83	28.06	29.26	30.11	29.57	-18.38%
REȘIȚA	23.31	22.13	20.22	18.54	19.25	19.72	20.30	19.96	19.74	20.47	20.86	20.41	-10.51%
DEVA	44.23	42.14	37.67	34.78	35.09	35.57	37.10	35.91	36.04	37.24	38.55	37.67	-12.84%
Medie	**38.34**	**36.41**	**32.20**	**29.16**	**29.87**	**30.36**	**31.35**	**30.71**	**31.30**	**32.63**	**33.72**	32.37	-12.05%

Sursa: prelucrare date INSSE

Față de 2008 însă, densitatea întreprinderilor este mai mică în Zalău cu 12.97%, aproximativ cu același procent ca și scăderea medie a tuturor municipiilor în perioada evaluată. Trendul descendent pare să fi fost declanșat de criza economică, valoarea indicatorului începând să scadă în 2009, continuându-și trendul descendent până în 2011, după care are o evoluție oscilantă cu un trend crescător.

Cel de-al doilea indicator evaluat este ***capacitatea antreprenorială***. Aceasta se calculează ca raport între numărul total al întreprinderilor nou create (înregistrate în perioada de raportare, care au sediul social în localitate) și numărul de locuitori. Se exprimă în număr de întreprinderi nou create la 1000 de locuitori.

Și în cazul capacității antreprenoriale, municipiul Zalău are valori peste media municipiilor luate spre comparație, clasându-se pe primul loc în ceea ce privește media întregii perioade, pe ultimul loc situându-se municipiul Reșița.

Tabel 16. Capacitatea antreprenorială în municipiul Zalău și alte municipii în perioada 2008 - 2018

Capacitatea antreprenorială în municipiul Zalău și în alte municipii în perioada 2008 - 2018													
Municipiu / an	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Medie perioadă	Modificare % 2018 - 2008
BISTRIȚA	9.2	8.82	8.84	7.83	6.51	29.77	5.15	5.71	5.72	7.32	6.71	9.23	-27.07%
SATU MARE	6.02	5	3.65	6.81	5.81	15.35	4.93	5.33	5.04	5.5	5.4	6.26	-10.30%
ZALĂU	11.27	10.63	9.22	10.4	7.12	24.97	5.46	6.97	6.6	7.43	7.81	9.81	-30.70%
SFÂNTU GHEORGHE	7.86	8.92	6.41	6.52	4.69	15.18	3.77	3.82	4.98	4.67	5.24	6.55	-33.33%
REȘIȚA	5.17	5.48	4.43	5.1	4.31	17.84	2.68	3.39	3.16	3.39	3.46	5.31	-33.08%
DEVA	8.29	7.16	7.37	8.07	7.13	31.26	5.89	5.33	5.27	6.02	6.2	8.91	-25.21%
Medie	7.97	7.67	6.65	7.46	5.93	22.40	4.65	5.09	5.13	5.72	5.80	7.68	-27.17%

Sursa: prelucrare date INSSE

Capacitatea antreprenorială a fost și ea semnificativ afectată de criza economică declanșată la sfârșitul anului 2008, toate municipiile analizate înregistrând scăderi în 2009, cu excepția municipiului Sfântu Gheorghe. După 2009, capacitatea antreprenorială are o tendință oscilantă, niciun municipiu nereușind să ajungă în 2018 la valoarea din 2008. Numărul mare de întreprinderi înființate în 2013 poate fi pus pe seama Ordonanței de urgență nr. 6/2011 pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri, a facilităților fiscale și a alocațiilor financiare nerambursabile acordate începând din 2012 pentru astfel de entități. Niciunul dintre municipii nu reușește să aibă valori mai mari în 2018, decât în 2008, diferența (negativă) medie a tuturor municipiilor fiind de 27,17%. Municipiul Zalău înregistrează în 2018 o valoare cu 30,70% mai mică decât în 2008, deci o diferență negativă peste medie, în timp ce municipiul Satu Mare, cel care are cea mai mică valoare medie a perioadei, înregistrează cea mai mică diferență față de 2008 (10,30%).

Sporul natural al întreprinderilor este un alt indicator în ceea ce privește antreprenoriatul și intensitatea activității antreprenoriale. Calcularea lui presupune împărțirea diferenței între numărul total al întreprinderilor nou create într-un an și numărul întreprinderilor radiate în anul respectiv, la numărul întreprinderilor active din comună în anul respectiv, rezultatul fiind înmulțit cu 1000. Indicatorul are însă o serie de limite rezultate din modul de calculare. Prin raportarea la numărul întreprinderilor active, comunitățile dezvoltate, în care există deja un număr mare de firme active, vor înregistra valori mici ale indicatorului.

Municipiul Zalău înregistrează valori peste medie în ceea ce privește sporul natural al întreprinderilor în perioada 2008 – 2018 (94,51/1000).

Tabel 17. Sporul antreprenorial în municipiul Zalău și alte municipii în perioada 2008 - 2018

Sporul antreprenorial în municipiul Zalău și alte municipii în perioada 2008 - 2018											
Municipiu /an	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BISTRIȚA	86.53	-47.45	39.62	117.8	-87.17	613.6	15.78	19.68	34.24	71.47	22.66
SATU MARE	21.05	-49.19	-10.98	162.4	41.79	249.1	16.37	37.34	11.85	37.31	-9.23
ZALĂU	13.07	31.73	-55.13	171.2	46.76	547.4	31.48	81.57	53.05	76.74	41.7
SFÂNTU GHEORGHE	30.67	23.71	-17.49	84.36	27.35	172.6	22.86	0	37.36	49.18	48.04
REȘIȚA	-1.36	-0.96	-6.86	135.4	51.02	630.9	-4.93	17.42	3.45	32.57	12.81
DEVA	46.84	-31.41	11.38	113.8	-33.82	581.6	6.08	-7.87	13.04	29.25	5.6
Medie	32.80	-12.26	-6.58	130.83	7.66	465.88	14.61	24.69	25.50	49.42	20.26

Sursa: prelucrare date INSSE

De asemenea, municipiul Zalău, alături de municipiul Sfântu Gheorghe sunt singurele municipii în care, în 2018, sporul antreprenorial este mai mare decât în 2008. În condițiile în care densitatea întreprinderilor în Zalău este peste medie în perioada de referință, iar scăderea capacității antreprenoriale este între cele mai ridicate, rezultatul este pus pe seama numărului mic al radierii firmelor.

Așadar, din perspectiva intensității activității și inițiative antreprenoriale în perioada 2008 - 2018, municipiul Zalău se situează peste media municipiilor analizate, ceea ce indică un mediu favorabil antreprenoriatului, respectiv un nivel de competitivitate mai ridicat al mediului antreprenorial în comparație cu celelalte municipii.

Analiza performanțelor economiei locale

Analiza performanțelor economiei locale are ca scop identificarea acelor domenii în care economia municipiului Zalău prezintă avantaje competitive precum și comparative, dar și identificarea acelor domenii necompetitive, sau aflate în pierdere de competitivitate. Pentru aceasta am utilizat o analiză Shift-Share ce utilizează instrumente precum Coeficientul Locațional și Variația Diferențială a numărului de angajați.

Pentru calcularea indicatorilor s-au utilizat datele referitoare la numărul de salariați, cu scopul de a identifica atât posibilele arii unde orașul are avantaje competitive, cât și de a identifica în ce măsură unele sau altele din aceste sectoare au performat sub așteptări.

În analiză am utilizat clasificația activităților economiei naționale și datele referitoare la numărul de angajați ai întreprinderilor active (ce exclud angajații sectorului public), iar ca arie de referință am ales nivelul național. Perioada de analiză este 2014-2018 (2018 este ultimul an cu date finale disponibile), analiza fiind realizată atât la nivelul sectoarelor – pentru a oferi o imagine generală, cât și la nivelul fiecărei activități economice în parte (fiecare cod CAEN).

Motivaţia alegerii perioadelor este legată de dorinţa de a stabili evoluţiile locale prin comparabilitate cu analiza efectuată în momentul elaborării strategiei anterioare.

Motivul alegerii nivelului de referinţă este dat de disponibilitatea datelor precum şi de importanţa / validitatea ariei de comparaţie (una redusă în cazul judeţului sau regiunii).

Coeficient Locaţional - Domenii concentrate la nivel local

Coeficientul de localizare/locaţional ne permite a identifica avantajele comparative locale - ramurile concentrate ale economiei, acele sectoare care produc mai mult decât se consumă la nivel local, ce au, teoretic, capacitatea de a atrage resurse în comunitate.

Prin intermediul acestei tehnici am identificat sectoarele cu potenţial - a căror producţie de bunuri sau servicii este probabil să fie "exportată" (nu neapărat în sensul comun al termenului – ci ne referim aici la probabilitatea ca bunurile sau serviciile să fie utilizate de către rezidenţii altor zone - exterioare oraşului). Acest coeficient ne permite astfel să determinăm în ce măsură un anumit sector al economiei locale are o pondere mai ridicată sau mai scăzută în total, faţă de zona de referinţă cu care este comparat.

Din punctul de vedere al unei strategii de dezvoltare economică, coeficientul locaţional poate oferi informaţii despre natura, diversitatea şi concentrarea activităţii economice dintr-o anumită arie. Acolo unde diversificarea este unul dintre obiectivele strategice, coeficientul locaţional poate indica în care sectoare ale economiei locale pot fi realizate eforturi pentru expansiunea acestora - există posibilitatea ca unele sectoare economice să fie subreprezentate, ori să existe o supraspecializare într-o anumită industrie, ceea ce poate reprezenta un pericol la adresa economiei locale.

Compararea valorilor coeficienţilor locaţionali (de specializare) obţinute în diferite perioade poate arăta dacă zona devine mai mult sau mai puţin specializată de-a lungul timpului, în acest fel putându-se evalua impactul politicilor economice implementate asupra competitivităţii, ori se poate prezice impactul potenţial al acestora asupra forţei de muncă din anumite sectoare.

Interpretarea datelor

Coeficientul de localizare poate avea valori mai mici decât 1, egal cu 1 ,sau mai mare decât 1. În practică, un coeficient sub 1 (datorită modalităţii de colectare a datelor, care au presupus realizarea de estimări, am stabilit ca normă, sub 0,8) arată că domeniul respectiv nu produce suficient la nivel local încât să acopere cererea. De obicei, o valoare subunitară a coeficientului arată că sectorul respectiv este subreprezentat comparativ cu nivelul de referinţă (în cazul nostru economia naţională). În acest caz se poate spune că sectorul respectiv serveşte cel mult cererea locală pentru producerea acelor bunuri şi servicii (în cazul în care coeficientul este apropiat de o valoare unitară).

O valoare unitară a coeficientului (sau apropiată de valoarea 1) ne poate sugera faptul că cererea locală pentru bunurile şi serviciile produse/oferite de acel segment/sector este satisfăcută luând în considerare

standardul constituit de nivelul de referinţă. Se poate considera totuşi că sectorul respectiv nu este unul ale cărui bunuri şi servicii să fie distribuite către alte zone din afara economiei locale.

O valoare supraunitară a coeficientului arată că activităţile sectorului / domeniului sunt concentrate la nivel local, acest lucru însemnând că sectorul respectiv produce şi pentru alte zone, cel puţin pentru cele cu care s-a efectuat comparaţia. Acest coeficient arată că procentul angajaţilor de la nivel local este mai mare decât cel al zonei de referinţă, în acest caz existând o foarte mare probabilitate ca bunurile şi serviciile produse de aceste sectoare să fie exportate, ceea ce poate însemna valoare adăugată ridicată ce serveşte intereselor comunităţii. De regulă, un coeficient mai mare decât 1,1 indică un potenţial de export în alte comunităţi şi, implicit, atragerea de resurse extra comunitare. Avantajele comparative ale economiei locale pot fi identificate în sectoarele cu un CL supraunitar.

Coeficientul locaţional la nivel de sector

Tabel 18. Coeficient locaţional – sectoare

	LQ 2014	LQ 2018
Activităţi de servicii administrative şi activităţi de servicii suport	0,59	0,91
Activităţi de spectacole, culturale şi recreative	1,11	0,46
Activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice	0,63	0,59
Agricultură, silvicultură şi pescuit	1,02	1,06
Alte activităţi de servicii	1,79	0,53
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul; repararea autovehiculelor şi motocicletelor	1,10	0,98
Construcţii	1,18	1,26
Distribuţia apei; salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare	0,38	0,26
Hoteluri şi restaurante	1,06	0,85
Industria extractivă	0,14	0,60
Industria prelucrătoare	1,33	1,41
Informaţii şi comunicaţii	0,38	0,24
Intermedieri financiare şi asigurări	0,19	0,20
Învăţământ	1,22	1,42
Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi a.c.	0,25	0,02
Sănătate şi asistenţă socială	1,55	1,36
Transport şi depozitare	0,75	0,86
Tranzacţii imobiliare	0,51	0,72

Sursa datelor: prelucrări proprii, pe baza datelor ONRC

Analiza s-a realizat comparând valorile cu cele utilizate la elaborarea analizei preliminare a planificării strategice din ciclul anterior de programare. Datele anului 2014 au fost ajustate la momentul actual în sensul estimării numărului de angajaţi ai unor actori economici cu sedii sociale sau puncte de lucru în alte localităţi.

Economia locală are avantaje comparative în trei sectoare importante pentru economia locală: Agricultură, Construcţii şi Industrie prelucrătoare. Valorile coeficientului au crescut atât pentru sectorul agricol, cât şi pentru cel al construcţiilor, ceea ce arată o consolidare a poziţiei acestora. Sectorul privat de sănătate are, de asemenea, un nivel ridicat de concentrare. Sectorul comercial are o valoare foarte apropiată de limită.

Sectorul HoReCa revine la situaţia în care se situa la nivelul anului 2011 – coeficient locaţional subunitar. Un alt sector al cărui coeficient s-a redus este cel al activităţilor culturale şi recreative, ponderea salariaţilor acestui sector în total reducând-se.

Analiza realizată la nivel de activităţi ale economiei naţionale arată coeficienţi locaţionali foarte ridicaţi pentru activităţi (coduri CAEN) aferente companiilor importante ale economiei locale, care sunt dominante şi la nivel naţional în activitatea de nişă :

- 0113 - Cultivarea legumelor şi a pepenilor, a rădăcinoaselor şi tuberculilor;
- 1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp);
- 1414 - Fabricarea de articole de lenjerie de corp;
- 2211 - Fabricarea anvelopelor şi a camerelor de aer; reşaparea şi refacerea anvelopelor[86];
- 2420 - Producţia de tuburi, ţevi, profile tubulare şi accesorii pentru acestea, din oţel;
- 2511 - Fabricarea de construcţii metalice şi părţi componente ale structurilor metalice;
- 2814 - Fabricarea de articole de robinetărie.

Avantaje comparative / valori ridicate ale coeficienţilor se regăsesc şi în precum: Comerţ cu ridicata al băuturilor, Comerţ cu ridicata al combustibililor solizi, lichizi şi gazoşi, Comerţ cu amănuntul de piese şi accesorii pentru autovehicule, Operaţiuni de mecanică generală şi Activităţi de asistenţă medicală specializată.

Variaţia diferenţială (VD)

Variaţia diferenţială a numărului de angajaţi reprezintă diferenţa între ratele de creştere sau declin ale unui sector sau domeniu local, comparativ cu creşterea sau declinul aceluiaşi sector din zona de referinţă, în cazul nostru declinul sau creşterea sectorului la nivel naţional.

Acest indicator ne permite să observăm sectoarele economiei locale care au performat mai bine decât la nivelul unităţii de referinţă (în acest caz, nivel naţional) pe parcursul unei anumite perioade de timp.

Variaţia diferenţială este un indicator al dinamicii evoluţiei sectoarelor din moment ce se iau în considerare datele din 2 perioade diferite – în cazul nostru valorile anului 2018 comparativ cu cele ale anului 2014.

[86] Deşi Michelin Cord are obiect de activitate asimilabil CAEN 2593, Fabricarea articolelor din fire metalice, valorile indicatorilor acesteia au fost asimilate în analiză codului CAEN 2211 – Fabricarea anvelopelor, deoarece, la nivel naţional valorile întregului grup Michelin raportează datele financiare în cadrul acestui cod.

Principala menire a variației diferențiale este identificarea sectoarelor care pot avea un avantaj competitiv față de aria de referință. Indicatorul arată dacă evoluția economiei locale (prin sectoarele și domeniile ei) are loc la o rată mai scăzută ori mai crescută decât cea așteptată.

Interpretarea datelor – valorile mai mari decât 0 ale coeficientului ne arată că domeniul poate prezenta un avantaj competitiv (ce poate fi explicat prin proximitate ridicată față de factorii de producție importanți) și se dezvoltă mult mai repede decât referința. Acest scor indică faptul că, în pofida trendului de la nivel național și de la nivelul ramurii respective, există la nivel local factori latenți care avantajează ramura respectivă în raport cu referința.

Valorile trebuie interpretate ținând cont de mai multe elemente - pot apărea coeficienți mai mari ca 0 în ariile unde declinul a fost mai puțin pronunțat decât cel al nivelului de referință, ceea ce nu presupune neapărat un avantaj competitiv.

Modul de calcul al indicatorilor permite controlul impactului economiei naționale, dar și al evoluției ramurii, și izolarea eventualului avantaj competitiv de la nivel local.

Tabel 19. Variația diferențială, sectoare

	VD
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	0,68
Activități de spectacole, culturale și recreative	-0,53
Activități profesionale, științifice și tehnice	0,01
Agricultură, silvicultură și pescuit	0,12
Alte activități de servicii	-0,73
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	-0,04
Construcții	0,14
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	-0,25
Hoteluri și restaurante	-0,16
Industria extractivă	2,74
Industria prelucrătoare	0,14
Informații și comunicații	-0,40
Intermedieri financiare și asigurări	0,12
Învățământ	0,31
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și a.c.	-0,73
Sănătate și asistență socială	-0,08
Transport și depozitare	0,24
Tranzacții imobiliare	0,52

Sursa datelor: prelucrări proprii, pe baza datelor ONRC

Evoluții pozitive pot fi observate față de analiza realizată pentru perioada anterioară. Valori pozitive – rate de creștere locale mai mari decât cele ale sectoarelor omoloage de la nivel național sunt întâlnite în cazul unor sectoare importante precum:

- Industria prelucrătoare;
- Construcții
- Transporturi și depozitare;
- Activități de servicii administrative (care are o creștere importantă de salariați);
- Activități profesionale, științifice și tehnice.

Toate acestea înregistraseră anterior valori negative ale indicatorului. Analiza asupra evoluției numărului de angajați ne permite a observa că în sectoarele majore ale economiei locale pot fi identificate avantaje competitive, marea majoritate a angajaților fiind angrenați în sectoare cu variații diferențiale pozitive. În contextul evoluțiilor anului 2020 păstrarea trendului competitiv este o adevărată provocare pentru viitorul economiei locale.

Corelarea valorilor coeficientului locațional și a variației diferențiale a numărului de angajați. Identificarea sectoarelor competitive și a potențialului de clusterizare/angrenare.

Corelarea celor doi coeficienți analizați până acum ne permite identificarea sectoarelor și activităților în dezvoltare și cele în declin, dar și cele ce necesită atenție sporită sau cu potențial de evoluție.

Interpretarea datelor:

- CL>1, VD>0 – sector în dezvoltare;
- CL<1, VD>0 – sector de perspectivă;
- CL>1, VD<0 – sector în transformare;
- CL<1, VD<0 – sector în declin.

Tabel 20. Interrelaționarea indicatorilor la nivel de sector

	Salariați	LQ 2018	VD	Tipologie
Activități de servicii administrative și servicii suport	1030	0,91	0,68	perspectivă
Activități de spectacole, culturale și recreative	77	0,46	-0,53	*declin*
Activități profesionale, științifice și tehnice	436	0,59	0,01	perspectivă
Agricultură, silvicultură și pescuit	547	1,06	0,12	**dezvoltare**
Alte activități de servicii	89	0,53	-0,73	*declin*
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea auto.	3381	0,98	-0,04	*declin*
Construcții	1676	1,26	0,14	**dezvoltare**
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	86	0,26	-0,25	*declin*
Hoteluri și restaurante	578	0,85	-0,16	*declin*
Industria extractivă	87	0,60	2,74	perspectivă
Industria prelucrătoare	6373	1,41	0,14	**dezvoltare**
Informații și comunicații	170	0,24	-0,40	*declin*
Intermedieri financiare și asigurări	72	0,20	0,12	perspectivă
Învățământ	93	1,42	0,31	**dezvoltare**
Producția și furnizarea de energie el., termică, gaze	5	0,02	-0,73	*declin*

Sănătate și asistență socială	404	1,36	-0,08	transformare
Transport și depozitare	1174	0,86	0,24	perspectivă
Tranzacții imobiliare	116	0,72	0,52	perspectivă

Sursa datelor: prelucrări proprii, pe baza bilanțurilor agenților economici

Dacă evoluțiile economiei locale în perioada post-criză nu fuseseră cele mai încurajatoare (la momentul respectiv, doar sectorul HoReCa avea și un nivel de concentrare a activității și evoluții comparative pozitive), la momentul 2019 sectoare care acumulează peste 70% din forța de muncă locală au evoluții care excedă rata de progres a sectoarelor similare de la nivel național.

Pilonii de bază ai economiei locale (Industrie, Construcții și Agricultură), care generează 57% din locurile de muncă ale societăților comerciale sunt sectoare aflate în dezvoltare; aici pot fi identificate avantaje competitive la nivel de domenii sau activități.

Sectoarele de perspectivă sunt acelea cu rate de creștere ce depășesc nivelul așteptat, dar nu au un coeficient locațional care să arate nivel de concentrare ridicat – cu un management coerent și susținere, acestea își pot crește baza de angajați și să devină sectoare de bază ale economiei locale, într-o eventuală transformare structurală ulterioară (Activitățile de servicii administrative și servicii suport au avut parte de o transformare spectaculoasă). Toate sectoarele aflate în această categorie sunt aferente serviciilor.

Analiza de față trebuie coroborată cu evoluțiile altor indicatori – privit exclusiv prin prisma numărului de angajați sectorul comercial e plasat foarte aproape de limita sectoarelor în declin (numărul de angajați s-a păstrat relativ identic la cele doua puncte temporale de analiză, dar ratele de creștere de la nivel național fac ca acesta să intre în categoria celor în declin), în timp ce cifra de afaceri și profiturile în sector au crescut semnificativ (trebuie amintit și că salariilor în acest sector este unul scăzut).

Tabel 21. Interrelaționarea indicatorilor la nivel de activități

	Salariați	LQ	VD	Tipologie
0113 - Cultivarea legumelor și a pepenilor, a rădăcinoaselor și tuberculilor (Boglar Champ)	444	37,48	0,27	**dezvoltare**
1071 - Fabricarea pâinii; fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie	223	1,01	0,08	**dezvoltare**
1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	255	0,75	0,17	perspectivă
1414 - Fabricarea de articole de lenjerie de corp (Universal CO, Hanes)	1.047	23,09	0,41	**dezvoltare**
2211 - Fabricarea anvelopelor și a camerelor de aer; reșaparea și refacerea anvelopelor (Michelin)	1.976	47,04	0,07	**dezvoltare**
2420 - Producția de tuburi, țevi, profile tubulare și accesorii pentru acestea, din oțel (Silcotub)	1.300	73,47	0,29	**dezvoltare**
2511 - Fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice	179	1,35	0,16	**dezvoltare**
2562 - Operațiuni de mecanică generală	169	2,73	-0,01	transformare
2814 - Fabricarea de articole de robinetărie (Rominserv)	275	55,62	-0,12	transformare
4120 - Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	610	0,96	-0,10	*declin*
4211 - Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor	417	3,08	0,98	**dezvoltare**
4321 - Lucrări de instalații electrice	250	1,91	0,07	**dezvoltare**
4322 - Lucrări de instalații sanitare, de încălzire și de aer condiționat	135	1,01	0,25	**dezvoltare**
4520 - Întreținerea și repararea autovehiculelor	363	2,29	0,35	**dezvoltare**
4634 - Comerț cu ridicata al băuturilor	240	5,74	0,05	**dezvoltare**
4639 - Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi și tutun	156	1,22	-0,07	transformare
4671 - Comerț cu ridicata al combustibililor solizi, lichizi și gazoși și al produselor derivate	190	6,78	-0,14	transformare
4673 - Comerț cu ridicata al materialului lemnos, materialelor de construcții și echipamente sanitare	262	1,85	0,37	**dezvoltare**
4711 - Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate de produse alimentare, băuturi și tutun	480	0,56	-0,24	*declin*
4931 - Transporturi urbane, suburbane și metropolitane de călători	157	1,15	-0,05	transformare
4941 - Transporturi rutiere de mărfuri	776	1,31	0,12	**dezvoltare**
5510 - Hoteluri și alte facilități de cazare similare	123	0,81	-0,35	*declin*
5610 - Restaurante	320	0,90	-0,08	*declin*

5630 - Baruri și alte activități de servire a băuturilor	124	1,34	0,07	**dezvoltare**
7022 - Activități de consultanță pentru afaceri și management	104	0,70	-0,09	*declin*
7112 - Activități de inginerie și consultanță tehnică legate de acestea	129	0,77	0,22	perspectivă
8010 - Activități de protecție și gardă	469	1,08	0,66	**dezvoltare**
8622 - Activități de asistență medicală specializată	240	1,99	-0,23	transformare

Sursa datelor: prelucrări proprii, pe baza bilanțurilor agenților economici

Datele de la nivel de sector sunt confirmate și la nivel de activități economice – tabelul de mai sus cuprinde valorile celor doi indicatori pentru activitățile / codurile CAEN ale economiei locale cu cel mai ridicat număr de salariați.

Se pot observa surse de competitivitate și în sectorul comerțului și repararea autovehiculelor, situația generală a sectorului este caracterizată de evoluții divergente ale diverselor tipuri de activități.

În sectorul industrial, cu excepția activității de fabricare a articolelor de robinetărie (fosta Armătura), toate activitățile cu un nivel ridicat de concentrare al forței de muncă sunt competitive, comparat cu activitatea de la nivel național.

Factori strategici cheie

Secțiunea alocată dezvoltării economiei locale din cadrul strategiei anterioare identifica o serie de factori strategici cheie. Acești factori au capacitatea de a influența profilul strategic al comunității pe termen lung, iar construcția profilului strategic este în mod normal relaționată cu principalele zone de dezvoltare la nivelul municipiului. Din aceste motive, dar și datorită elementelor identificate în analiza preliminară factorii strategici cheie rămân neschimbați.

Un prim factor cheie este diversificarea continuă a profilului economic al comunității - consolidarea „marilor jucători" existenți deja pe piața locală, dar și dezvoltarea unui sector IMM mult mai puternic și diversificat, atașat de comunitate și capabil să speculeze atuurile locale.

Asumarea strategică a rolului de coordonare metropolitană este un alt factor cheie; dezvoltarea pe termen lung nu poate fi concepută în afara unei zone de dezvoltare care sa depășească limitele orașului Zalău – înființarea Zonei Metropolitane este un aspect pozitiv, funcționalizarea acesteia este o provocare majoră pentru viitor.

Un al treilea factor cheie este reprezentat de poziționarea strategică inteligentă a municipiului în cadrul național, regional și județean. Corelarea strategiilor cu cea județeană și cea regională este esențială.

Calitatea vieții la nivelul comunității trebuie să fie o zona de interes prioritar la nivelul administrației locale. Dezvoltarea economică a zonelor active din apropiere (precum Cluj-Napoca) poate duce la relocări semnificative de actori economici, dacă orașul poate oferi calitate la nivelul indicatorilor specifici. Pe de altă parte, polul de dezvoltare economică din proximitate reprezintă o amenințare reală - dislocator de resursă umană bine pregătită.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
- Sector industrial dezvoltat, cu tradiție, beneficiar de investiții străine semnificative - Creșteri ale valorilor cifrei de afaceri și ale profiturilor firmelor locale	- Nivel redus al veniturilor populației – veniturile salariale se situează sub media națională, atât la nivel general cât și la nivelul sectoarelor

- Creșterea efectivelor de salariați peste valorile anului 2008 - Creștere a nivelului productivității angajaților - Evoluție pozitiva a microîntreprinderilor și a întreprinderilor mijlocii în termeni de venituri, profitabilitate - Evoluții pozitive ale ariei serviciilor - Arii de competitivitate ridicată în industrie - Capacitate administrativă ridicată de absorbție a finanțărilor nerambursabile dar și de implementare de proiecte cu finanțare europeană	- Zonă cu PIB/locuitor scăzut (deși rata de creștere este una ridicată) - Deși conectată culoarelor de transport pan-europene, infrastructura de transport este încă inadecvată nevoilor; - Firmele mici (10-49 angajați) au avut o evoluție problematică, situată sub ratele de creștere ale economiei locale - Economia bazată pe cunoaștere are o pondere redusă în totalul economiei; capacitatea slabă de cercetare-dezvoltare - Reducere continuă a resurselor de muncă disponibile - Lipsă infrastructuri pentru dezvoltarea economiei locale: parcuri industriale, incubatoare de afaceri, centre de transfer tehnologic etc.
Oportunități	Amenințări
- Urbanizarea ruralului înconjurător și dezvoltarea economică a acestuia – nivel de reziliență economică superior zonei urbane - Potențialul de polarizare zonal trebuie valorificat prin funcționalizarea zonei metropolitane - Operaționalizare tronsonului de autostradă Câmpia Turzii – Borș (la momentul analizei sunt lansate licitații pentru proiectarea și execuția majorității tronsoanelor componente); - Oportunități de finanțare externă pentru proiectele de dezvoltare cu impact în economia municipiului – valorificarea transformărilor la nivel de management al fondurilor de dezvoltare regională prin transferarea deciziei de alocare la nivel regional	- Efectele crizei economice din 2020 și un nivel foarte ridicat de incertitudine privind evoluțiile ulterioare - Concentrarea unui număr ridicat în sectoarele industrial și comercial - Dependența agenților economici mari de condițiile unor piețe externe - Potențialul de polarizare al municipiului Cluj-Napoca (care poate fi transformat în oportunitate) ceea ce conduce la o migrare a forței de munca bine pregătită și migrarea tinerilor (scopuri educaționale / stabilire în zone cu oportunități superioare)

Probleme strategice cheie

Venituri salariale sub media națională - forța de muncă este angajată în sectoare cu media veniturilor sub cea a sectorului la nivel național aferentă. Singurele sectoare cu valori salariale peste venitul mediu de la nivel național sunt cele asimilabile sectorului public, unde media veniturilor a crescut semnificativ).

Concentrarea salariaților în sectoare cu venituri reduse - industrie și comerț (în mod obișnuit veniturile salariale în aceste sectoare sunt mai mici decât salariul mediu național).

O problemă și mai importantă (din perspectiva celorlalte sectoare, în special în cele aferente serviciilor) este aceea că venitul salarial în industrie în județ[87] este mai ridicat decât media județului (ceea ce arată salarii mult mai mici în celelalte domenii), în condițiile în care, la nivel național lucrurile sunt inversate.

Nivelul redus al veniturilor are un efect important asupra consumului și implicit asupra activităților comerciale – în special asupra comerțului cu amănuntul al produselor de larg consum – veniturile salariale în acest sector sunt cu 17% mai reduse decât valorile sectorului la nivel național (ceea ce antrenează un efect important asupra câștigului salarial mediu județean, datorită numărului ridicat de angajați în acest sector).

Întreprinderile mici, cu un număr între 10 și 49 angajați (cu o pondere semnificativă în economia locală - peste un sfert din salariați) suferă la capitolul competitivitate în sensul fluctuațiilor valorilor cifrei de afaceri; în condițiile păstrării constante a efectivelor de salariați, productivitatea lor este diminuată. Scăderea cifrei de afaceri este atenuată de creșterea profitabilității acestora.

Sectoarele Informații și Comunicații, dar și cel financiar sunt subreprezentate la nivel local.

Sectorul industrial este în revenire și competitiv, evoluțiile pozitive având un efect benefic asupra valorilor medii ale sectorului privat local, existând însă unele domenii care ori subperformează, ori sunt afectate puternic de contextul economic al anului 2020. Aceste domenii necesită atenție suplimentară și intervenții coordonate pentru a deveni competitive, ajutorul neputând veni exclusiv din partea comunității.

Atingerea țintelor stabilite în strategia anterioară

Sector industrial competitiv (creșterea cu 25%, în termeni reali, a cifrei de afaceri a firmelor industriale locale, coroborat cu o creștere a numărului de angajați în industrie cu 10%, până în anul 2023) - la nivelul anului 2018 creșterea cifrei de afaceri față de 2014 era de 10%, în timp ce numărul de angajați a crescut cu 11% - obiectiv ***parțial îndeplinit*** la analiza intermediară.

Sector IMM competitiv (creșterea cu 25%, în termeni reali, a cifrei de afaceri a IMM-urilor locale, coroborat cu o creștere a numărului de angajați cu 10%, până în anul 2023) - la nivelul anului 2018 creșterea cifrei de afaceri față de 2014 era de 6%, în timp ce numărul de angajați a crescut cu 5% - ***obiectiv neîndeplinit*** la analiza intermediară.

[87] Indicatorul veniturilor salariale utilizează date la nivelul județului, dar activitatea economică este concentrată la nivelul municipiului Zalău și a Zonei Metropolitane, acestea având o pondere semnificativă în formarea sa

Reziliența economică a Zonei Metropolitane Zalău la criza financiar-economică declanșată în 2008 – 2009

În această parte a analizei am încercat să evaluăm reziliența economică a municipiului Zalău și a unităților administrativ teritoriale (UAT) din Zona Metropolitană Zalău, respectiv comunele Crișeni, Hereclean, Meseșenii de Jos, Mirșid, orașul Șimleu Silvaniei, comunele Crasna, Pericei, Orașul Jibou, comuna Creaca, Orașul Cehu Silvaniei și comuna Sălățig la criza financiar-economică declanșată în în 2007 – 2008 în SUA și statele din vestul Europei, iar în 2008 – 2009 în România și statele din Sud-Estul Europei.

Înainte de a trece la descrierea metodologiei de măsurare a rezilienței economice și de prezentare a rezultatelor obținute în ceea privește reziliența economică a municipiului Zalău și a unităților administrativ teritoriale din Zona Metropolitană Zalău, a acestuia, vom încerca să definim reziliența economică. Potrivit lui Di Caro (2017), reziliența economică reprezintă "capacitatea unui loc dat (localitate, regiune, țară) de a rezista la un șoc, de a-și reveni după evenimente neașteptate și de a susține un trend de dezvoltare/creștere economică pe termen lung". Astfel, reziliența economică poate fi interpretată ca un proces dinamic de rezistență și adaptare în care interdependența elementelor spațiale și temporale influențează modul în care economia reacționează la evenimente/fenomene adverse/potrivnice.

Paleta metodelor de măsurare a rezilienței economice variază de la cele mai complexe, axate pe rezultate, procese, structuri, resurse economice, până la cele mai simple, axate doar pe rezultatele activității economice. Gradul înalt de complexitate al analizei și efortul extrem de costisitor ca timp și resurse necesar aplicării metodelor mai complexe, mai precis raportul cost-beneficii nu justifică utilizarea lor în cazul de față, beneficiile fiind nesemnificative în raport cu costurile. Din acest motiv, vom utiliza o metodă de măsurare a rezilienței economice bazată preponderent pe rezultatele activității economice, numită și metoda "cutiei negre". Rezultatele activității economice pot fi măsurate printr-o serie de indicatori precum cifra de afaceri, profitul, productivitatea, antreprenoriatul/inițiativa antreprenorială etc.

Pornind de la metodologia utilizată în 2018 de Joint Research Centre of European Commission (JRC) pentru măsurarea rezilienței regiunilor din Uniunea Europeană, în vederea măsurării rezilienței economice a Municipiului Zalău, precum și a orașelor și comunelor din zona metropolitană la criza economică declanșată în 2008-2009, în cazul fiecărui indicator am utilizat următoarele metode de măsurare:

Tabel 1: Măsurarea rezilienței economice: unități de măsură folosite

Măsurarea rezilienței economice	Definiție	Capacitate
Impactul crizei		
Cât de mult a afectat criza financiar-economică acel indicator, respectiv acea dimensiune a economiei la nivel local?	Diferență între cel mai scăzut nivel (2010*) și cel mai ridicat nivel pre-criză (2008)	Absorbție

Revenire din criză		
Cât de mult și-a revenit acel indicator, respectiv acea dimensiune a economiei locale după criză?	Diferență între valorile cele mai recente (2018*) și cele mai scăzute (2010*)	Absorbție și adaptare
Performanță		
Care este situația acelui indicator/acea dimensiune a economiei locale în comparație cu nivelul pre-criză?	Diferență între valorile cele mai recente (2018*) și cel mai ridicat nivel pre-criză (2008)	Adaptare

Sursa: adaptare după JRC, 2018

Această metodă de măsurare a fost utilizată pentru următorii indicatori: cifra de afaceri/locuitor (termeni reali, an de bază 2008), cifra de afaceri/angajat (termeni reali), numărul de salariați/1000 de locuitori, densitatea întreprinderilor (numărul întreprinderilor existente la 1000 de locuitori), capacitatea antreprenorială (numărul de întreprinderi nou înființate la 1000 de locuitori), numărul de locuințe terminate în cursul anului/1000 de locuitori. Un punct slab al analizei îl constituie faptul că din datele prelucrate și analizate au lipsit cele referitoare la SC. Michelin România SA (Punct de lucru Zalău Anvelope și SC Michelin România SA – Punct de lucru Zalău Cord - 1713 salariați în total 2008) și au fost incluse cele privind numărul de angajați ai Tenaris Silcotub din Călărași și Câmpina (306 salariați în 2008). Aceasta, deoarece SC Michelin România SA își are sediul în Municipiul București și toate datele figurează ca atare acolo, deși are 2 puncte de lucru în Zalău, iar Silcotub are sediul social în Municipiul Zalău și toate datele, inclusiv cele aferente punctelor de lucru din Călărași și Câmpina figurează la municipiul Zalău.

Față de metodologia JRC, am utilizat valorile unui singur an, nu media aritmetică din ultimii trei ani pre-criză, trei ani din timpul crizei și ultimii trei ani cei mai recenți. Acesta este și unul dintre punctele slabe ale analizei, însă am recurs la această soluție din cauza faptului că o parte a analizei este realizată și pe sectoare economice, respectiv coduri CAEN (cifra de afaceri/locuitor, cifra de afaceri/angajat, densitatea întreprinderilor), iar acestea au fost revizuite în 2008, ceea ce face aproape imposibilă utilizarea datelor dinainte de 2008 pentru analiza pe sectoare economice. Din acest motiv, am ales o abordare unitară pentru toți indicatorii, utilizând datele unui singur an pre-criză (2008), un an din timpul crizei (2010, 2011 și 2013, după caz) și datele anuale complete cele mai recente (2018).

În cazul fiecărui indicatorilor (cu excepția locuințelor terminate în cursul anului), pentru cel mai scăzut nivel din timpul crizei a fost luată fie valoarea din 2010, fie cea din 2011, după caz (anul în care s-a înregistrat cea mai mică valoare). În cazul indicatorului "numărul locuințelor terminate în cursul anului", anul în care se înregistrează primele cele mai scăzute valori după criza financiar-economică este 2013. Acest fenomen este însă unul firesc ținând cont de caracteristicile indicatorului, respectiv acela de a se modifica mai lent, de a reacționa mai târziu la șocuri. Asta, deoarece construirea locuințelor poate dura o perioadă mai lungă de timp (câțiva ani), astfel că locuințe a căror construcție a început în 2006, 2007 și începutul anului 2008, respectiv înaintea certitudinii crizei financiar-

economice, au fost finalizate în următorii 2-3 ani, efectul crizei simțindu-se pregnant în numărul locuințelor noi finalizate abia ulterior. În consecință, 2013 a fost anul pentru care au fost luate în calcul valorile, respectiv cel mai scăzut nivel.

Interpretarea valorilor se face astfel:

- În cazul Impactului/Absorbției, valorile pozitive (>0) înseamnă că, în cazul acelui indicator, comunitatea nu a fost afectată negativ de criza financiar-economică, valorile cele mai scăzute (punctul culminant al crizei) fiind mai ridicate decât cele dinaintea crizei; Cu cât sunt mai mari valorile (pozitive), cu atât mai puțin a fost afectată economia locală pe acea dimensiune/acel indicator;
- În cazul Revenirii din criză/Absorbției și adaptării, valorile mai mari (și pozitive) semnifică creșterea valorilor acelui indicator, respectiv revenirea/recuperarea după criză/șocul economic; cu cât sunt mai mari valorile pozitive, cu atât și-a revenit mai mult economia locală pe acea dimensiune/indicator;
- În cazul Performanței/Adaptării, valorile pozitive mari semnifică depășirea celor mai mari valori dinaintea crizei economice, respectiv performanța economiei locale în cazul acelui indicator; cu cât sunt mai mari, cu atât este mai performantă economia respectivei comunități pe acea dimensiune/acel indicator.

În privința **cifrei de afaceri/locuitor** (tabelul de mai jos), se poate observa că atât Municipiul Zalău, cât și comunele din imediata vecinătate au fost afectate negativ de criza financiar-economică, în Municipiul Zalău scăderea fiind de 12.685 lei (al treilea cel mai afectat UAT din zona metropolitană). În cazul acestui indicator, cel mai puternic pare să fi fost afectată comuna Crișeni care a înregistrat o scădere a cifrei de afaceri/locuitor cu 21.038 lei. Dintre comunele din imediata vecinătate, cel mai puțin afectată a fost comuna Mirșid care a înregistrat o scădere cu 337 lei. Oarecum surprinzător este faptul că orașele Șimleu Silvaniei și Cehu Silvaniei, precum și comuna Pericei nu au înregistrat în 2010 și 2011 (anii de vârf ai crizei) valori mai scăzute ale cifrei de afaceri/locuitor decât în 2008.

Tabel 2: Reziliență economică - Cifra de afaceri/locuitor: Impact, Revenire, Performanță în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	CA/locuitor – Impact (lei)	CA/locuitor – Revenire (lei)	CA/locuitor – Performanță (lei)
MUNICIPIUL ZALĂU	-12685,3	15802,3	3117,0
COMUNA CRIȘENI	-21037,5	14537,5	-6500,0
COMUNA HERECLEAN	-17230,8	1376,9	-15853,9
COMUNA MESEȘENII DE JOS	-3270,1	7868,6	4598,6
COMUNA MIRȘID	-337,3	4776,8	4439,5

ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	1172,5	11088,8	12261,3
COMUNA CRASNA	-1278,0	5670,7	4392.6
COMUNA PERICEI	1114,9	22121,7	23236,6
ORAȘ JIBOU	-6499,.0	-2915,3	-9414,3
COMUNA CREACA	-328,2	2298,1	1969,9
ORAȘ CEHU SILVANIEI	599,1	7927,0	8526,1
COMUNA SĂLĂTIG	-1081,3	6743,7	5662,5

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

În celelalte comune și orașul Jibou, cifra de afaceri/locuitor a scăzut, însă nu atât de mult precum în municipiul Zalău și comunele Crișeni și Hereclean. Ce se mai poate observa este că în cazul municipiului Zalău, dar și a orașelor Șimleu Silvaniei și Cehu Silvaniei, precum și a câtorva comune, cele mai mici valori (impactul cel mai puternic al crizei) s-a înregistrat în anul 2010, în timp ce în orașul Jibou și a celorlalte comune (Creaca, Crișeni, Hereclean și Meseșenii de Jos) cele mai mici valori s-au înregistrat în anul 2011. Aceste date confirmă parțial alte studii care au arătat că primele și cel mai puternic afectate de criza financiar-economică au fost comunitățile urbane mai dezvoltate, criza resimțindu-se mai târziu în comunitățile rurale și în cele urbane mai slab dezvoltate. Mai trebuie să menționăm însă că, dacă în 2008 comuna Crișeni înregistra cea mai ridicată valoare a cifrei de afaceri/locuitor (57.827,8 lei), în 2018, municipiul Zalău înregistrează cea mai ridicată valoare dintre toate UAT-urile din zona metropolitană (51.574,2 lei).

În privința revenirii (diferența între valorile anului 2018 și cele mai scăzute valori – 2010 sau 2011, după caz) din criza financiar-economică, după comuna Pericei (a cărei cifră de afaceri/locuitor nu a fost afectată de criza economică și care a înregistrat cea mai mare revenire), Municipiul Zalău și comuna Crișeni sunt următoarele clasate în privința revenirii în cazul indicatorului cifra de afaceri/locuitor. Orașul Jibou, în schimb, este singurul UAT care nu înregistra în 2018 valori mai mari ale indicatorului decât în 2011.

Față de 2008, Municipiul Zalău a înregistrat valori mai mari ale cifrei de afaceri/locuitor în 2018, însă performeri aici sunt comuna Pericei și orașul Șimleu Silvaniei. În schimb, la acest capitol al performanței (diferența între valorile anului 2018 și valorile anului 2008), contraperformeri sunt orașul Jibou și comunele Crișeni și Hereclean, acestea înregistrând valori mai mici în 2018 decât în 2008 (în termeni reali).

Analiza rezilienței economice sectoriale prin prisma cifrei de afaceri/locuitor (efectuată doar la nivelul municipiului Zalău) arată că cel mai puternic afectat de criza economico-financiară (Impact) a fost sectorul *Industriei prelucrătoare*, urmat de cel al *Comerțului cu ridicata și cu amănuntul* [...] și cel al *Transportului și depozitării* (tabelul de mai jos). Cel mai puțin afectate (diferență între valorile cele mai scăzute – 2010 sau 2011, după caz și valorile anului 2008) par să fi fost sectoarele *Agricultură, silvicultură și pescuit*, *Alte activități de servicii* și *Activități de spectacole, culturale și recreative*.

Majoritatea sectoarelor au înregistrat cele mai mici valori în anul 2010, în comparație cu valorile anului 2008. Totuși, câteva sectoare au simțit cel mai puternic impactul crizei în anul următor (2011),

între acestea fiind: *Activități de servicii administrative și activități de servicii suport, Agricultură, silvicultură și pescuit, Sănătate și asistență socială, Industria extractivă, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat.*

Tabel 3: Reziliență economică sectorială - Cifra de afaceri/locuitor: Impact, Revenire, Performanță la nivelul Municipiului Zalău

Sectoare ale economiei	CA/locuitor – Impact (lei)	CA/locuitor – Revenire (lei)	CA/locuitor – Performanță (lei)
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	-2228,2	2550,7	322,4
Construcții	-653,0	814,9	162,0
Activități profesionale, științifice și tehnice	-207,1	205,4	-1,6
Transport și depozitare	-2062,9	1794,1	-268,8
Industria prelucrătoare	-7530,7	10044,0	2513,3
Hoteluri și restaurante	-250,7	203,1	-47,6
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	-190,2	563,7	373,4
Informații și comunicații	-82,1	249,9	167,8
Tranzacții imobiliare	-48,6	103,4	54,8
Alte activități de servicii	7,7	-110,5	-102,8
Agricultură, silvicultură și pescuit	258,2	1133,2	1391,4
Intermedieri financiare și asigurări	-140,1	65,5	-74,7
Sănătate și asistență socială	-47,4	222,8	175,4
Activități de spectacole, culturale și recreative	2,9	97,5	100,5
Învățământ	-28,6	37,8	9,2
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	-129,7	-200,4	-330,1
Industria extractivă	-13,5	93,4	79,8
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	-572,3	-833,0	-1405,4

Activități ale gospodăriilor private in calitate de angajator de personal casnic; activități aie gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	0,9	0,0	0,0

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

Sectoarele care au înregistrat cea mai mare revenire a cifrei de afaceri/locuitor după criză au fost și cele care au fost cele mai puternic afectate, respectiv *Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul* [...] și cel al *Transportului și depozitării.* În schimb, *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, Alte activități de servicii* nu au revenit în 2018 la valorile din timpul crizei.

Cele mai performante sectoare sunt *Industria prelucrătoare, Agricultură, silvicultură și pescuit, Activități de servicii administrative și activități de servicii suport*, acestea înregistrând cele mai mari creșteri ale cifrei de afaceri/locuitor în 2018 în raport cu 2008. Contraperformeri și în consecință mai puțin reziliente sunt sectoarele *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* și *Transport și depozitare*. În privința sectorului *Transport și depozitare*, contraperformanța la nivelul municipiului se explică cel mai probabil prin delocalizarea acestui tip de activități în comunele din imediata vecinătate.

Productivitatea muncii, respectiv cifra de afaceri/salariat a fost și ea afectată de criza financiar-economică atât la nivelul municipiului Zalău, cât și a majorității UAT-urilor din zona metropolitană (tabelul de mai jos). Cel mai mult, acest indicator a scăzut la nivelul comunei Meseșenii de Jos (această comună înregistra cea mai mare valoare pre-criză – 218.227 lei), urmată de comunele Crasna și Pericei. În Zalău, acest indicator a scăzut cu 16.587 lei. Și în cazul acestui indicator există câteva UAT-uri care nu au înregistrat valori mai mici în timpul crizei decât înainte de criză: comuna Mirșid, comuna Creaca și orașul Cehu Silvaniei.

Tabel 4: Reziliență economică - Cifra de afaceri/salariat: Impact, Revenire, Performanță în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	CA/salariat - Impact	CA/salariat - Revenire	CA/salariat - Performanță 2018 - 2008
MUNICIPIUL ZALĂU	-16587,4	72092,9	55505,5
COMUNA CRIȘENI	995,8	48817,8	49813,5
COMUNA HERECLEAN	-36923,3	23157,1	-13766,3
COMUNA MESEȘENII DE JOS	-133611,4	84361,6	-49249,8
COMUNA MIRȘID	64804,4	3865,1	68669,5
ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	8485,1	81229,5	89714,6

COMUNA CRASNA	-23649,2	78297,4	54648,2
COMUNA PERICEI	-22643,5	78535,7	55892,2
ORAȘ JIBOU	-6281,8	30752,6	24470,8
COMUNA CREACA	18432,2	37660,3	56092,5
ORAȘ CEHU SILVANIEI	14076,7	41888,1	55964,8
COMUNA SĂLĂTIG	-1511,9	177578,4	176066,4

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

După criza financiar-economică, productivitatea muncii a crescut cel mai mult în comuna Sălăţig (de aşteptat oarecum deoarece în comuna Sălăţig acest indicator înregistra cea mai mică valoare pre-criză – 42812,26 lei, iar criza a determinat scăderea şi mai mult a acestui indicator), urmată de comuna Meseşenii de Jos şi oraşul Şimleu Silvaniei. Municipiul Zalău a înregistrat în 2018 o creştere a cifrei de afaceri cu 72092,9 lei faţă de valoarea cea mai scăzută (în anul 2010) din timpul crizei. În cazul productivităţii muncii, cea mai mică revenire a fost înregistrată de comunele din imediata vecinătate a municipiului Zalău, şi anume Mirşid, Hereclean şi de oraşul Jibou. Comunele Mirşid şi Hereclean înregistrau printre cele mai ridicate valori ale acestui indicator în 2010 şi 2011 în comparaţie cu celelalte UAT-uri din mediul rural al zonei metropolitane.

Performeri în raport cu anul 2008 sunt comuna Sălăţig (creştere cu 176.066,4 lei), oraşul Şimleu Silvaniei şi comune Mirşid. În Sălăţig însă, productivitate a muncii înregistra cea mai scăzută valoare înaintea crizei (33.372 lei). În 2018, municipiul Zalău, cifra de afaceri/salariat era cu 55.506 lei mai mare decât în 2008, având cea mai ridicată valoare a acestui indicator în comparaţie cu celelalte UAT-uri din zona metropolitană (254.548 lei). Contraperformeri sunt comunele Meseşenii de Jos şi Hereclean (valori mai mici în 2018 decât în 2008) şi oraşul Jibou (cea mai mică creştere faţă de 2008).

Analiza sectorială a cifrei de afaceri/salariat din perspectiva rezilienţei arată că în majoritatea sectoarelor, productivitatea muncii avea cele mai mici valori în anul 2010, cu excepţia sectoarelor, *Activităţi de servicii administrative şi activităţi de servicii suport, Agricultură, silvicultură şi pescuit, Hoteluri şi restaurante, Distribuţia apei; salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare*, sectoare care au înregistrat cele mai mici valori în anul 2011, efectul maxim al crizei părând a se răsfrânge mai târziu cu un an asupra acestor sectoare (tabelul de mai jos). Din acest punct de vedere, situaţia este aproape similară cu indicatorul cifră de afaceri/locuitor.

Tabel 5: Rezilienţă economică sectorială - Cifra de afaceri/salariat: Impact, Revenire, Performanţă la nivelul Municipiului Zalău

Municipiul Zalău - Sectoare ale economiei	**CA/salariat - Impact**	**CA/salariat - Revenire**	**CA/salariat - Performanţă**
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul; repararea autovehiculelor şi motocicletelor	121,0	60315,0	60436,0

Construcții	-23789,8	55085,6	31295,8
Activități profesionale, științifice și tehnice	-18521,5	31725,1	13203,6
Transport și depozitare	-93112,5	77012,9	-16099,6
Industria prelucrătoare	38075,1	125121,7	163196,7
Hoteluri și restaurante	-15890,5	26283,1	10392,7
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	-18044,6	27314,6	9270,0
Informații și comunicații	-10227,6	97679,6	87452,0
Tranzacții imobiliare	13172,5	8803,2	21975,7
Alte activități de servicii	-19386,2	5475,5	-13910,6
Agricultură, silvicultură și pescuit	-35485,5	101760,9	66275,4
Intermedieri financiare și asigurări	-122582,6	52869,9	-69712,7
Sănătate și asistență socială	-15243,7	24979,7	9735,9
Activități de spectacole, culturale și recreative	-83358,8	124788,9	41430,1
Învățământ	-36723,1	29681,7	-7041,4
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	21580,1	-27402,5	-5822,4
Industria extractivă	48993,9	10768,5	59762,4
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	-109662,8	-248080,7	-357743,6
Activități ale gospodăriilor private in calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	-2955,4	0,0	0,0

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

Pe de altă parte însă, sectoarele a căror productivitatea a scăzut cel mai mult/a fost cel mai puternic (negativ) afectată de criza financiar-economică au fost sectoarele *Intermedieri financiare și asigurări, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* și *Transport și depozitare, Activități de spectacole, culturale și recreative, Învățământ*. Dacă în cazul cifrei de afaceri/locuitor, *Industria prelucrătoare* a avut una dintre cele mai mari scăderi, în cazul productivității, acest sector este unul între cele a căror productivitate în timpul punctului culminant al crizei (2010) nu a fost mai mică decât în perioada pre-criză (2008), ci mai mare cu 38.0751,1 lei. La fel, productivitatea în *Industria extractivă, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități*

de decontaminare, Tranzacțiile imobiliare, Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor nu pare să fi fost afectată negativ de criză.

În *Industria prelucrătoare, Activități de spectacole, culturale și recreative, Agricultură, silvicultură și pescuit* și *Informații și comunicații* sunt sectoarele în care productivitatea a crescut cel mai mult (valorile pentru anul 2018) în raport cu perioada crizei (valorile anului 2010 sau 2011, după caz). *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* și *Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* sunt sectoarele care în 2018 au înregistrat valori mai mici ale productivității decât în 2010 sau 2011.

Față de valorile productivității muncii pentru anul 2008, sectoarele care au recuperat cel mai mult după criză (diferența între valorile anului 2018 și valorile anilor 2010 sau 2011), sunt și cele care au înregistrat cele mai mari creșteri în raport cu perioada pre-criză și anume: *Industria prelucrătoare, Informații și comunicații, Agricultură, silvicultură și pescuit* și *Activități de spectacole, culturale și recreative*. Sectoarele care în 2018 aveau valori mai mici ale productivității muncii decât în 2008 sunt *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Intermedieri financiare și asigurări, Transport și depozitare, Alte activități de servicii, Învățământ* și *Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare*.

Densitatea întreprinderilor (numărul întreprinderilor/1000 de locuitori) a fost afectată la nivelul majorității UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău (tabelul de mai jos), cu excepția comunelor Pericei și Creaca. Municipiul Zalău avea a doua cea mai mare scădere a acestui indicator, iar comunele din imediata vecinătate înregistrează și ele unele dintre cele mai mari scăderi.

Tabel 6: Reziliență economică – Densitatea întreprinderilor: Impact, Revenire, Performanță în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	Densitate întreprinderi - Impact	Densitate întreprinderi - Revenire	Densitate întreprinderi - Performanță
MUNICIPIUL ZALĂU	-4,6	0,4	-4,3
COMUNA CRIȘENI	-2,7	8,6	5,9
COMUNA HERECLEAN	-2,3	11,5	9,2
COMUNA MEȘEȘENII DE JOS	-2,0	15,8	13,8
COMUNA MIRȘID	-1,8	9,3	7,5
ORAȘ SIMLEU SILVANIEI	-1,6	5,0	3,4
COMUNA CRASNA	-0,8	3,3	2,5
COMUNA PERICEI	-1,4	6,8	8,3
ORAȘ JIBOU	-2,6	-1,0	-3,6
COMUNA CREACA	1,2	4,7	5,8

ORAȘ CEHU SILVANIEI	-3,5	4,6	1,1
COMUNA SĂLĂTIG	-4,8	9,5	4,7

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

În privința revenirii, comunele din imediata vecinătate a municipiului Zalău sunt cele care se constată cele mai mari creșteri în 2018 față de punctul maxim (cel mai redus nivel) al crizei financiar-economice. La nivelul municipiului Zalău, creșterea/revenirea este redusă (+ 0,4 firme/1000 de locuitori), în timp ce în cazul orașului Jibou densitatea întreprinderilor a continuat să scadă, înregistrând valori mai mici în 2018 în comparație cu valoarea din timpul crizei.

Ca performanță (diferență între valorile anului 2018 și valorile anului 2008), tot comunele din imediata vecinătate a municipiului Zalău sunt cele care sunt performere, înregistrând cele mai mari creșteri ale densității întreprinderilor. Municipiul Zalău și orașul Jibou au însă valori mai mici ale densității întreprinderilor decât înaintea crizei (2008). Din perspectiva evoluției acestui indicator, criza financiar-economică pare să fi declanșat o delocalizare a activității economice/a unor firme din municipiul Zalău în comunele din imediata vecinătate.

Analiza rezilienței la nivel sectorial (tabelul de mai jos) a densității întreprinderilor în municipiul Zalău relevă faptul că sectoarele care au înregistrate cele mai mari scăderi ale densității întreprinderilor ca urmare a crizei financiar-economice au fost *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Construcții, Industria prelucrătoare, Activități profesionale, științifice și tehnice, Informații și comunicații*, în timp ce *Agricultură, silvicultură și pescuit* au crescut foarte puțin, iar multe alte sectoare nu înregistrează modificări ale indicatorului.

Tabel 7: Reziliență economică sectorială – Densitatea întreprinderilor: Impact, Revenire, Performanță la nivelul Municipiului Zalău

Municipiul Zalău	**Densitate întreprinderi - Impact 2010 - 2008**	**Densitate întreprinderi - Recovery 2018 - 2010**	**Densitate întreprinderi - Performanta 2018 - 2008**
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	-2,2	-1,4	-3,6
Construcții	-0,9	-0,8	-1,7
Activități profesionale, științifice și tehnice	-0,3	-0,4	-0,7
Transport și depozitare	-0,1	1,1	1,0
Industria prelucrătoare	-0,7	0,6	-0,2
Hoteluri și restaurante	-0,2	0,1	-0,1
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	-0,1	0,1	0,0

Informații și comunicații	-0,3	0,3	0,0
Tranzacții imobiliare	-0,2	0,2	0,0
Alte activități de servicii	-0,1	0,0	-0,2
Agricultură, silvicultură și pescuit	0,1	0,0	0,1
Intermedieri financiare și asigurări	-0,1	0,2	0,1
Sănătate și asistență socială	0,0	0,5	0,4
Activități de spectacole, culturale și recreative	0,0	0,5	0,5
învățământ	0,0	0,1	0,1
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	0,0	0,0	0,1
Industria extractivă	0,0	0,1	0,1
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	0,0	0,0	0,1
Activități ale gospodăriilor private in calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	0,0	0,0	0,0

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

Transport și depozitare, Industria prelucrătoare, Sănătate și asistență socială, Activități de spectacole, culturale și recreative sunt sectoarele cu cea mai mare creștere a densității întreprinderilor (raportat la perioada crizei), în timp ce *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Construcții* și *Activități profesionale, științifice și tehnice* sunt sectoarele care și în 2018 aveau valori mai mici ale densității întreprinderilor decât în timpul crizei (anul 2011 fiind anul cu cele mai scăzute valori în cazul acestor sectoare).

Transport și depozitare, Activități de spectacole, culturale și recreative și *Sănătate și asistență socială* sunt sectoarele în cazul cărora densitatea întreprinderilor a crescut cel mai mult față de perioada pre-criză. În același timp, *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Construcții, Activități profesionale, științifice și tehnice, Industria prelucrătoare, Alte activități de servicii* și *Hoteluri și restaurante* sunt sectoare în cazul cărora densitatea întreprinderilor este mai mică în 2018 decât înaintea crizei (2008).

În ceea ce privește **numărul de salariați/1000 de locuitori** (include atât salariații din sectorul privat, cât și din cel public), cea mai afectată de criza financiar-economică a fost comuna Crișeni (-375 salariați/1000 de locuitori, de la 634, la 259), urmată de orașul Jibou și de orașul Șimleu Silvaniei. În cazul acestui indicator, cele mai scăzute valori s-au înregistrat în 2011, nu în 2010 (tabelul de mai jos). UAT-urile cu cel mai mic declin au fost comunele Mirșid, Sălățig și Pericei. În cazul municipiului Zalău, scăderea numărului de salariați/1000 de locuitori față de perioada pre-criză a fost de 49,1 salariați/100

de locuitori. Dacă în cazul altor indicatori, unele UAT-uri nu au valori mai mici în timpul crizei decât înaintea acesteia, în cazul numărului de salariaţi, toate au înregistrat o scădere, fiind din acest punct de vedere cel mai sensibil indicator la şocul economic.

Tabel 8: Rezilienţă economică – Salariaţi/1000 locuitori: Impact, Revenire, Performanţă în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	Salariaţi - Impact	Salariaţi - Revenire	Salariaţi - Performanţă
MUNICIPIUL ZALĂU	-49,1	77,5	28,4
COMUNA CRIŞENI	-374,7	123,8	-250,9
COMUNA HERECLEAN	-41,6	53,1	11,5
COMUNA MEŞEŞENII DE JOS	-14,9	32,6	17,7
COMUNA MIRŞID	-1,2	38,8	37,6
ORAŞ ŞIMLEU SILVANIEI	-92,2	17,4	-74,9
COMUNA CRASNA	-28,1	32,1	4,0
COMUNA PERICEI	-11,3	67,7	56,4
ORAŞ JIBOU	-102,8	34,4	-68,4
COMUNA CREACA	-51,1	31,3	-19,9
ORAŞ CEHU SILVANIEI	-86,8	81,8	-5,1
COMUNA SĂLĂTIG	-5,5	-1,2	-6,6

Sursa: prelucrare proprie date INS

În privinţa revenirii după şocul economic, Crişeni, comuna cu cea mai mare scădere, a recuperat cel mai mult, urmată de oraşul Cehu Silvaniei şi municipiul Zalău. Cu excepţia comunei Sălăţig, care în 2018 înregistra valori mai mici ale salariaţilor/1000 de locuitori decât în 2011, în toate celelalte UAT-uri numărul salariaţilor a crescut faţă de 2011 sau 2010 (după caz), cele mai mici creşteri fiind în cazul oraşelor Şimleu Silvaniei şi Jibou şi comunei Meseşenii de Jos.

Tabel 9: Evoluţia numărului de salariaţi/1000 de locuitori în Zona Metropolitană Zalău în perioada 2008 - 2018

Unitate Administrativ Teritorială/An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
MUNICIPIUL ZALĂU	335,0	313,1	285,9	295,7	316,7	325,2	331,5	333,1	330,4	362,4	363,4
ORAŞ CEHU SILVANIEI	268,9	206,3	182,0	219,7	217,1	220,4	226,3	237,3	211,8	239,4	263,8
ORAŞ JIBOU	312,0	250,0	222,5	209,2	224,4	227,4	233,2	228,9	227,6	233,8	243,6

ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	293,7	265,8	230,1	201,5	233,0	229,9	242,1	212,7	206,6	215,0	218,8
CRASNA	124,5	118,3	96,4	110,0	113,7	115,9	123,9	120,5	137,4	131,3	128,5
CREACA	86,0	53,5	51,4	34,8	41,8	46,1	50,4	59,2	64,3	70,9	66,1
CRIȘENI	634,1	518,4	394,7	259,4	321,0	292,8	267,2	289,2	320,1	380,3	383,3
HERECLEAN	204,0	210,5	181,8	162,4	140,6	133,1	135,3	132,5	188,0	241,4	215,5
MESEȘENII DE JOS	53,7	59,0	42,4	38,7	60,5	49,9	46,8	56,4	67,6	74,8	71,4
MIRȘID	42,7	50,5	45,8	41,5	44,1	48,5	54,0	60,7	69,9	70,7	80,3
PERICEI	139,5	131,3	128,2	129,4	154,8	170,1	166,5	157,2	159,9	174,7	195,9
SĂLĂTIG	57,8	61,1	59,3	52,3	68,7	58,9	62,1	59,2	63,8	57,4	51,1

Sursa: prelucrare proprie date INS

Performeri în raport cu perioada pre-criză (anul 2008) sunt comunele Pericei și Mirșid și municipiul Zalău, acesta din urmă ajungând la 363,4 salariați/1000 de locuitori, a doua cea mai mare valoare dintre UAT-uri din zona metropolitană după comuna Crișeni (383,6 salariați/1000 de locuitori). Contraperformeri în raport cu perioada pre-criză sunt comuna Crișeni (-250,9 salariați/1000 de locuitori), orașul Șimleu Silvaniei (-74,9 salariați/1000 de locuitori), orașul Jibou (-68,4 salariați/1000 de locuitori), comuna Creaca (-19,9 salariați/1000 de locuitori) și comuna Sălățig (-5,1 salariați/1000 de locuitori).

Numărul de locuințe terminate în cursul anului/1000 de locuitori este o altă variabilă care indică un nivel ridicat de sensibilitate la șocul economic, cu excepția comunelor Meseșenii de jos și Crasna, toate UAT-urile înregistrând valori mai scăzute decât înainte de criză (de mai jos). Așa cum am mai precizat, datorită specificului sectorului construcției de locuințe (delaying indicator), cele mai scăzute valori se observă în anul 2013, nu în 2010 sau 2011.

Tabel 10: Reziliență economică – Locuințe terminate în cursul anului/1000 de locuitori: Impact, Revenire, Performanță în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	Locuințe terminate - Impact	Locuințe terminate - Revenire	Locuințe terminate - Performanță
MUNICIPIUL ZALĂU	-0,5	0,0	-0,5
COMUNA CRIȘENI	-8,6	3,4	-5,2
COMUNA HERECLEAN	-0,3	2,2	1,9
COMUNA MESEȘENII DE JOS	0,9	-0,9	-0,1
COMUNA MIRȘID	-1,7	1,2	-0,5

ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	-0,2	-0,3	-0,5
COMUNA CRASNA	0,1	0,7	0,9
COMUNA PERICEI	-2,0	1,1	-1,0
ORAȘ JIBOU	-1,5	-0,6	-2,1
COMUNA CREACA	-2,1	1,1	-1,0
ORAȘ CEHU SILVANIEI	-0,8	0,2	-0,7
COMUNA SĂLĂTIG	-1,0	0,8	-0,2

Sursa: prelucrare proprie date INS

Notă: În cazul acestui indicator, disponibilitatea datelor a făcut posibilă analiza dinamicii până în anul 2019

Cu excepția comunei Meseșenii de Jos, în comunele din imediata vecinătate a municipiului Zalău numărul locuințelor terminate a crescut cel mai mult în raport cu perioada crizei financiar economice (anul 2013, în cazul acestui indicator), comuna Crișeni (comuna cu cea mai mare scădere), înregistrând cea mai mare creștere/revenire, urmată de comunele Hereclean și Mirșid. UAT-urile care au valori mai mici în 2018 decât în 2013 sunt Meseșenii de Jos, orașul Jibou și orașul Șimleu Silvaniei.

Tabel 11: Evoluția numărului de locuințe terminate în cursul anului/1000 de locuitori în Zona Metropolitană Zalău în perioada 2008 – 2019*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MUNICIPIUL ZALĂU	2,3	2,5	3,4	1,9	2,6	1,8	1,4	1,6	1,2	1,4	1,5	1,8
ORAȘ CEHU SILVANIEI	1,3	2,7	2,7	1,0	0,1	0,5	0,6	0,8	0,5	0,5	2,4	0,7
ORAȘ JIBOU	2,4	1,7	1,7	1,9	1,2	0,9	0,6	1,2	1,5	0,8	0,3	0,3
ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	1,3	2,9	1,1	1,1	1,3	1,1	1,0	1,3	0,6	0,6	0,5	0,8
CRASNA	2,3	5,6	3,0	6,6	1,6	2,4	1,6	2,2	1,8	0,7	2,8	3,1
CREACA	2,1	0,7	1,1	0,7	1,8	0,0	1,8	1,1	3,2	1,8	0,7	1,1
CRIȘENI	15,2	11,9	8,1	10,0	6,3	6,6	6,4	6,1	1,3	1,0	3,1	10,0
HERECLEAN	3,2	4,0	3,5	4,0	4,0	2,9	4,8	4,5	4,7	3,9	4,9	5,2
MESEȘENII DE JOS	3,6	6,8	6,1	5,1	5,1	4,4	7,3	5,1	4,8	4,5	3,2	3,5
MIRȘID	2,2	1,7	2,1	1,3	0,4	0,4	3,3	3,7	1,7	4,5	3,3	1,7

PERICEI	3,9	1,8	1,8	2,3	2,8	1,8	2,8	1,5	3,4	0,8	3,4	2,9
SĂLĂTIG	1,0	1,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8

Sursa: prelucrare proprie date INS

Performerii în cazul acestui indicator sunt comunele Hereclean (+1,9 locuinţe terminate în cursul anului/1000 de locuitori) şi Crasna(+0,9), în timp ce toate celelalte UAT-uri aveau în 2019 valori mai mici ale acestui indicator decât în 2008.

Iniţiativa antreprenorială este un alt indicator sensibil la şocurile economice (2010 este anul în care în majoritatea UAT-urilor se observă ce mai severă scădere a acestui indicator), iar evaluarea rezilienţei UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău arată că, exceptând oraşul Jibou şi comunele Crişeni, Hereclean şi Pericei în cazul tuturor celorlalte UAT-uri s-au înregistrat scăderi ale numărului de firme nou-înfiinţate ca urmare a crizei financiar-economice, acesta fiind efectul creşterii aversiunii faţă de risc pe fondul crizei (de mai jos).

Tabel 12: Rezilienţă economică – Numărul firmelor nou-înfiinţate/1000 de locuitori: Impact, Revenire, Performanţă în cazul UAT-urilor din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	Capacitate antreprenorială - Impact	Capacitate antreprenorială - Revenire	Capacitate antreprenorială - Performanţă
MUNICIPIUL ZALĂU	-3,844	2,845	-1,000
COMUNA CRIŞENI	6,638	2,878	2,487
COMUNA HERECLEAN	0,506	2,040	2,546
COMUNA MEŞEŞENII DE JOS	-4,552	1,882	-2,670
COMUNA MIRŞID	-0,459	2,389	1,929
ORAŞ ŞIMLEU SILVANIEI	-3,474	1,916	-1,558
COMUNA CRASNA	-0,173	2,145	1,972
COMUNA PERICEI	1,047	3,165	4,212
ORAŞ JIBOU	7,093	3,208	-1,620
COMUNA CREACA	-3,440	1,911	-1,529
ORAŞ CEHU SILVANIEI	-2,575	3,208	0,633
COMUNA SĂLĂTIG	-4,636	4,753	0,117

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

Comunele Sălăţig şi Meseşenii de Jos, urmate de municipiul Zalău au fost cele mai afectate în ceea ce priveşte iniţiativa antreprenorială (înfiinţarea de firme noi).

În acelaşi timp însă, UAT-urile care au înregistrat cele mai mari creşteri ale numărului de firme nou-înfiinţate/1000 de locuitori faţă de perioada crizei au fost comuna Sălăţig, oraşul Cehu Silvaniei, oraşul Jibou, comune Pericei, comuna Crişeni şi municipiul Zalău. Cele mai mici creşteri se observă în comunele Meseşenii de Jos şi Creaca şi oraşul Şimleu Silvaniei.

Performeri la iniţiativa antreprenorială sunt comunele Pericei, Hereclean, Crişeni, Crasna şi Mirşid. Evoluţia acestui indicator (la fel ca în cazul densităţii antreprenoriale) confirmă încă odată ipoteza delocalizării unei părţi a activităţii economice din comunităţile urbane în comunităţile rurale din imediata vecinătate. În cazul municipiului Zalău, aşa cum se poate observa, numărul firmelor nou-înfiinţate/1000 de locuitori nu mai ajunge în 2018 la valoarea din 2008, în timp ce cu excepţia comunei Meseşenii de Jos, toate celelalte comune din imediata vecinătate a municipiului înregistrează valori mai mari ale acestui indicator în 2018 în comparaţie cu 2008.

Diversitatea economiei locale – factor determinant al rezilienţei economice

O economie locală/regională diversificată este considerată un factor determinant (un driver) al rezilienţei economice, o structură diversificată a acesteia permiţând "împărţirea", distribuirea riscurilor între sectoarele economice. În schimb, o economie locală/regională puternic specializată – de exemplu una bazată preponderent pe un număr restrâns de domenii din industria prelucrătoare – este considerată mai vulnerabilă şi instabilă în cazul apariţiei şocurilor de diverse tipuri: economice, politice, de mediu etc. În acelaşi timp însă, diversitatea economică are o serie de costuri precum insuficienta specializare a forţei de muncă sau pierderea din vedere/distragerea atenţiei de la acele sectoare industriale în care specializarea generează avantaje. Aşadar, beneficiile şi costurile diversificării economiei locale/regionale depind de o serie de circumstanţe. Gradul ridicat de diversificare poate fi un avantaj pentru comunităţile predispuse la dezastre, deoarece poate reduce la minimum impactul negativ şi poate favoriza recuperarea după evenimentele de dezastru. În acelaşi timp însă, diversitatea economică poate încetini creşterea veniturilor în absenţa unui dezastru, chiar dacă a facilitat creşterea ocupării forţei de muncă.

O economie locală/regională diversificată implică de obicei o structură echilibrată a ocupării forţei de muncă între sectoarele economice, implicând astfel stabilitate, deoarece în acest caz economia nu depinde de o bază industrială îngustă, permiţând astfel transferul şi dispersarea şocurilor şi contribuind la redresarea şi adaptarea economiilor regionale (Dawley, Pike, Tomaney, 2010). Studii privind impactul crizei financiar-economice declanşate în 2007-2008 în regiunile europene indică faptul că regiunile cu o pondere mai însemnată a serviciilor, în special a celor financiar-bancare şi a celor bazate pe cunoaştere şi inovare au fost printre cele mai afectate, în timp ce regiunile europene cu un sector industrial bine dezvoltat, de înaltă şi medie tehnologie, s-a dovedit a fi cel mai rezistent la criză (Jaegers, Lipp-LinGua, Amil, 2013).

În analiza gradului de diversitate a economiei locale din Zona Metropolitană Zalău am utilizat Indexul Hachman. Acest index măsoară gradul în care structura economiei locale (în ceea ce priveşte ponderea salariaţilor) se apropie de structura economiei naţionale. Valorile indexului pot fi cuprinse între 0 şi 1, un scor mai mare indicând un nivel mai ridicat de diversificare la nivelul economiei locale si viceversa. Potrivit valorilor din tabelul de mai jos, municipiul Zalău avea în 2018 cel mai ridicat nivel de diversificare a economiei locale. Precizăm însă că datele utilizate pentru calcularea indexului Hachman

nu au inclus numărul de angajați ai SC. Michelin România SA – Punct de lucru Zalău Anvelope și SC Michelin România SA – Punct de lucru Zalău Cord - 1713 salariați în total 2008, dar includ datele privind numărul de angajați ai Tenaris Silcotub din Călărași și Câmpina - 306 salariați în 2008. Includerea și excluderea (după caz) a acestor valori în calculul indexului, atât în 2008, cât și în 2010 și 2018, ar fi determinat valori mai mici ale indexului Hachman.

Tabel 13: Hachman Index - Diversitatea economiei locale în UAT-urile din Zona Metropolitană Zalău

Unitate Administrativ Teritorială	Index Hachman 2008	Index Hachman 2010	Index Hachman 2018
MUNICIPIUL ZALĂU	0.91	0.84	0.91
COMUNA CRIȘENI	0.67	0.50	0.39
COMUNA HERECLEAN	0.58	0.52	0.61
COMUNA MEȘEȘENII DE JOS	0.52	0.57	0.74
COMUNA MIRȘID	0.41	0.17	0.45
ORAȘ ȘIMLEU SILVANIEI	0.80	0.68	0.74
COMUNA CRASNA	0.66	0.62	0.64
COMUNA PERICEI	0.39	0.38	0.36
ORAȘ JIBOU	0.69	0.60	0.65
COMUNA CREACA	0.57	0.41	0.58
ORAȘ CEHU SILVANIEI	0.52	0.45	0.47
COMUNA SĂLĂTIG	0.15	0.14	0.17

Sursa: prelucrare proprie date ONRC

Cum era de așteptat, UAT-urile urbane aveau în general în 2008 valori mai mari ale indicelui diversificării economiei locale decât comunele învecinate. Situația se păstrează și în 2018 (UAT-urile urbane au valori mai mari ale indicelui decât comunele învecinate), însă în cazul comunelor din imediata vecinătate a municipiului Zalău, cu excepția comunei Crișeni, se observă o creștere semnificativă a indicelui față de 2008. Explicația poate fi delocalizarea unor firme din municipiul Zalău în comunele învecinate, fenomen amintit și mai sus și pus pe seama nevoii firmelor de a-și reduce costurile (chirii pentru spații și terenuri, impozite, forță de muncă etc. – acestea fiind mai mari de regulă în UAT-urile urbane) ca urmare a crizei financiar-economice. Astfel, din perspectiva nivelului de diversificare a economiei locale, în timp ce nivelul de reziliență economică a UAT-urilor din mediul urban (exceptând municipiul Zalău) din Zona Metropolitană Zalău a scăzut (pe fondul scăderii nivelului de diversificare a economiei locale) ca urmare a crizei financiar economice declanșate în 2008-2009 în România, economia comunelor din vecinătatea acestora s-a diversificat mai mult și are premisele unei rezilienșe economice mai crescute.

Concluzii

În această parte a analizei am urmărit evaluarea rezilienței economice a Municipiului Zalău în perioada 2008 – 2018. Principalele concluzii sunt următoarele:

- În cazul majorității indicatorilor, cu excepția densității întreprinderilor și locuințelor terminate în cursul anului, economia municipiului Zalău și-a revenit după criza financiar-economică declanșată în 2008-2009 în România și chiar a depășit valorile dinaintea crizei.

- Dintre UAT-urile urbane, orașele Jibou și Cehu Silvaniei au fost cele mai afectate de șocul economic, fiind cele care în cazul unor indicatori n-au reușit să depășească valorile dinaintea crizei economice;

- În timp ce UAT-urile urbane n-au reușit să ajungă la valorile dinaintea crizei ale densității întreprinderilor și inițiativei antreprenoriale, majoritatea comunele învecinate acestora au înregistrat valori mai mari în comparație cu cele pre-criză, ceea ce indică o delocalizare a activității economice din urban, în ruralul din imediata vecinătate; acest fenomen este unul firesc, fiind evidențiat tot mai multe studii în domeniu, studii care reliefează evoluția orașelor mari și a comunelor și orașelor mai mici învecinate dinspre entități individuale, neconectate și nefuncționale, spre zone metropolitane și zone urbane funcționale în care localitățile situate în apropierea/aria de influență a centrelor urbane mai mari încep să funcționeze în sinergie/sincronizat cu acestea, ca o rețea funcțională.

- La nivel sectorial (analiză efectuată doar la nivelul municipiului Zalău), *Industria prelucrătoare* a fost puternic afectată de șocul economic, dar și-a revenit foarte bine, fiind, așa cum era de așteptat, un performer între sectoarele economiei locale. În același timp însă, sectoare precum *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, Transport și depozitare, Intermedieri financiare și asigurări, Construcții* n-au reușit să ajungă și depășească, în cazul unor indicatori, valorile dinaintea crizei. În cazul unor sectoare precum *Construcții, Transport și depozitare*, explicația ar putea fi delocalizarea din municipiu în comunele învecinate, în timp ce în cazul celorlalte este vorba de trendul descendent declanșat de criză și incapacitatea acestor sectoare de a-și reveni, pe fondul lipsei de potențial și oportunități a acestor sectoare pe plan local.

- Nivelul de diversificare a economiei locale s-a menținut în municipiul Zalău (deși a scăzut în timpul crizei economice), a scăzut în celelalte UAT-uri urbane și a crescut în majoritatea comunelor din zona metropolitană ca urmare a șocului economic; dintr-o anumită perspectivă putem spune că reziliența economică a acestor UAT-uri urbane a scăzut, în timp ce reziliența economică a comunelor învecinate, cu câteva excepții, a crescut; din perspectiva zonelor metropolitane și a zonelor funcționale urbane, perspectivă în care din punct de vedere economic, social, al mobilității etc, comunitățile urbane încep să funcționeze sincronizat cu comunitățile rurale învecinate ca noi entități, este posibil ca nivelul de diversificare să fie cel puțin la nivelul crizei; din această perspectivă, reziliența economică individuală a scăzut, dar la nivel de zonă metropolitană, economia este mai rezilientă și competitivă.

Cadrul strategic (2019-2024)

Nivelul European

În perioada 2014-2020, principalele direcții strategice la nivel european au fost definite în cadrul strategiei EUROPA2020.

EUROPA 2020

Strategia Europa 2020 propune trei priorități care se susțin reciproc[88]:

1. **Creștere inteligentă**: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
2. **Creștere durabilă**: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
3. **Creștere favorabilă incluziunii**: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

UE trebuie să definească direcția în care vrea să evolueze până în anul 2020. În acest scop,

Comisia Europeană propune următoarele obiective principale pentru perioada 2014-2020 (5):

1. **Ocuparea forței de muncă:**
    a. o rată de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani;
2. **Cercetare și dezvoltare:**
    a. alocarea a 3% din PIB-ul UE pentru cercetare și dezvoltare;
3. **Schimbări climatice și energie (20/20/20):**
    a. reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră (sau chiar cu 30%, în condiții favorabile) față de nivelurile înregistrate în 1990;
    b. creșterea ponderii surselor de energie regenerabile până la 20%;
    c. creșterea cu 20% a eficienței energetice;
4. **Educație:**
    a. reducerea abandonului școlar la sub 10%;
    b. creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani;

[88] Informații detaliate se găsesc în strategia UE Europa 2020 disponibilă online la adresa: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/complet_ro.pdf

5. **Sărăcie și excluziune socială:**

   a. reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale;

Stat	Rata ocupării forței de muncă (%)	Cercetare și Dezvoltare ca % din PIB	Reducere emisii CO2 (%-1990/tone CO2)	Surse regenerabile de energie (% total consum)	Eficiență energetică – reducerea consumului de energie în Mtoe	Părăsirea timpurie a școlii %	Învățământ terțiar %	Reducerea populației expuse riscului sărăciei sau excluziunii sociale în număr de persoane și procente
RO (ținte 2020)	**70%**	**2%**	**19%/89**	**24%**	**30.3**	**11,3%**	**26,7%**	**20%**
RO (situație actuală)	70.9 (2019)	0.5% (2018)	74.26(2019) (lower is better)	23.87% (negative trend,was above 25 in 2016)	23.53(2019)	15.3% (2019)	25.8% (2019)	40,7%[89] (2013)- 31.2 (2019)

Urmărind țintele majore asumate și datele la nivelul anului 2019[90] observăm următoarele:

- România și-a îndeplinit țintele asumate la nivel de ocupare a forței de muncă, zona energetică parțial (ponderea energiei regenerabile în total cunoaște un trend negativ în ultimii 3 ani, consumul și reducerea emisiilor au cifre peste țintele asumate-pozitiv).
- România are o problemă semnificativă în sfera educației - toate cele trei ținte - investițiile în C&D, abandon școlar și învățământ terțiar au fost ratate - trendul este unul pozitiv în cazul procentului celor care au absolvit o formă de învățământ terțiar (vârsta 30-34 ani), ținta va fi probabil atinsă în următorii 2-3 ani, în schimb, investițiile în cercetare și dezvoltare (CD) au stagnat: 0.55 PIB (2008), 0.49%PIB (2015), 0.5%PIB (2018) - indică o problemă sistemică care va necesita un efort și angajament politic de amploare în următorii 5-10 ani; de asemenea, abandonul școlar rămâne o problemă, trendul este unul pozitiv - o scădere a abandonului școlar de la 19.1% (18-24 ani) în 2015 la 15.1% în 2019 (cifra e similară cu cea din 2008) - însă

[89] În prezent sunt aproape 9 milioane de oameni expuși la sărăcie. Acest număr trebuie redus cu 580.000. Cifrele raportate prin PNR 2015 (22,4%) difere substanțial de cele EUROSTAT unde este raportat pentru anul 2013 că 40,4% din populația României este expusă riscului sărăciei sau excluziunii sociale.

[90] Datele complete se regăsesc la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/headline-indicators-scoreboard

ritmul de schimbare este redus (ar fi necesari aproximativ 5 ani pentru a atinge ținta, pe acest ritm).

PRIORITĂȚILE COMISIEI EUROPENE 2019-2024

În această secțiune sunt sintetizate principalele direcții strategice la nivelul uniunii Europene așa cum sunt stabilite de către Comisia Europeană (CE), pentru următorii 5 ani. Înainte de a trece în revistă aceste priorități vom prezenta, în sinteză un instrument introdus de Uniunea Europeană pentru a combate efectele negative ale pandemiei provocate de COVID-19 la nivelul statelor membre.

Planul de redresare pentru Europa[91]

Bugetul pe termen lung al UE și **instrumentul NextGenerationEU** (un instrument temporar conceput pentru a stimula redresarea) vor forma cel mai mare pachet de stimulente finanțat din bugetul UE. Un total de **1 800 de miliarde EUR** va susține reconstrucția Europei după criza provocată de COVID-19. O reconstrucție prin care Europa va deveni mai ecologică, mai digitală și mai rezilientă. Noul buget pe termen lung va consolida mecanismele de flexibilitate, pentru a garanta că poate răspunde unor nevoi neprevăzute. A fost proiectat în așa fel încât să răspundă nu numai realităților actuale, ci și incertitudinilor viitoare. Pe 10 noiembrie 2020, Parlamentul European și țările UE au ajuns la un acord în cadrul Consiliului cu privire la următorul buget al UE pe termen lung și la instrumentul NextGenerationEU. Acordul va suplimenta cu 15 miliarde EUR fondurile pentru anumite programe[92] în cadrul bugetului pe termen lung pentru perioada 2021-2027.

Bugetul UE (2021-2027): elemente cheie

- **Peste 50% din sumă** va sprijini modernizarea prin politici care includ **cercetarea și inovație**, prin intermediul Horizon Europe; **climă echitabilă și tranziții digitale**, prin intermediul **Fondului de tranziție justă** și programul **Europa digitală**; pregătire, recuperare și reziliență, prin **Mecanismul de Redresare și Reziliență, RescEU** și un nou program de sănătate, **EU4Health**.
- Politicile tradiționale precum coeziunea și politica agricolă comună vor fi modernizate și vor continua să primească fonduri bugetare semnificative ale UE, cu scopul de a sprijini **tranzițiile ecologice și digitale**.
- **30% din fondurile UE, atât în cadrul NextGenerationEU, cât și în CFM (buget pe termen lung), vor fi cheltuite pentru combaterea schimbărilor climatice**. Pachetul acordă, de asemenea, o atenție specifică protecției biodiversității și integrării de gen.
- Bugetul va dispune de **mecanisme de flexibilitate consolidate pentru a garanta capacitatea acestuia de a răspunde unor nevoi neprevăzute**. Acest lucru face ca bugetul să răspundă nu numai realităților actuale, ci și incertitudinilor de mâine; astfel cum s-a propus în mai 2020 și

[91] Informații preluate de pe pgina CE, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_ro

[92] Este vorba despre următoarele programe: Orizont Europa, Erasmus+, „UE pentru sănătate", Fondul de gestionare integrată a frontierelor, „Drepturi și valori", Europa creativă, InvestEU, Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, „Ajutor umanitar".

a fost convenit de liderii UE la 21 iulie 2020, pentru a finanța redresarea, **UE va împrumuta de pe piață în condiții mai avantajoase decât multe state membre și va redistribui sumele împrumutate.**

- O foaie de parcurs clară privind noi resurse proprii care să contribuie la rambursarea împrumuturilor. Comisia s-a angajat să prezinte până în iunie 2021 propuneri cu privire la un **mecanism de ajustare la frontieră a emisiilor de dioxid de carbon** și cu privire la o **taxă digitală, în vederea introducerii acestora până cel târziu la 1 ianuarie 2023**.
- În primăvara anului 2021, **Comisia va revizui de asemenea sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii și va analiza inclusiv o posibilă extindere a acestuia la transportul aerian și maritim**. Aceasta va propune, până în iunie 2021, o resursă proprie bazată pe sistemul de comercializare a certificatelor de emisii. În plus, Comisia va propune noi resurse proprii suplimentare, care ar putea include **o taxă pe tranzacțiile financiare și o contribuție financiară legată de sectorul corporativ sau o nouă bază fiscală comună a societăților**. Comisia va depune toate eforturile pentru a prezenta o propunere până în iunie 2024.
- În ceea ce privește protecția bugetului UE, de acum înainte, UE va dispune, pentru prima dată, de **un mecanism specific pentru protejarea bugetului său împotriva încălcărilor statului de drept**, astfel cum s-a convenit la 5 noiembrie. În același timp, acest mecanism nu va avea efecte negative asupra beneficiarilor finali ai fondurilor UE.
- Programele cheie, inclusiv Erasmus +, EU4Health și Horizon Europe, vor fi consolidate în comparație la acordul de la Consiliul European special din iulie 2020, cu un total de 15 miliarde EUR.

Distribuția fondurilor

Domenii	**Buget UE termen lung (2021-2027)**	**NextGeneration EU**	**Total**
Piața unică, inovare și sectorul digital	132,8 miliarde EUR	10,6 miliarde EUR	143,4 miliarde EUR
Coeziune, reziliență și valori	377,8 miliarde EUR	721,9 miliarde EUR	1 099,7 miliarde EUR
Resurse naturale și mediu	356,4 miliarde EUR	17,5 miliarde EUR	373,9 miliarde EUR
Migrație și gestionarea frontierelor	22,7 miliarde EUR	-	22,7 miliarde EUR
Securitate și apărare	13,2 miliarde EUR	-	13,2 miliarde EUR
Vecinătate și întreaga lume	98,4 miliarde EUR	-	98,4 miliarde EUR

Administrația publică europeană	73,1 miliarde EUR	-	73,1 miliarde EUR
TOTAL	**1 074,3 miliarde EUR**	**750 miliarde EUR**	**1 824,3 miliarde EUR**

NextGenerationEU[93]

NextGenerationEU este un **instrument temporar de redresare în valoare de 750 de miliarde EUR, care îi va permite Comisiei să obțină fonduri de pe piața de capital**. Acesta va contribui la repararea daunelor economice și sociale imediate provocate de pandemia de COVID-19. După pandemia de COVID-19, Europa va fi mai verde, mai digitală, mai rezilientă și mai bine pregătită să facă față provocărilor actuale și viitoare.

- Mecanismul de redresare și reziliență: elementul central al Instrumentului NextGenerationEU, cu împrumuturi și granturi în valoare de 672,5 miliarde EUR disponibile pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de țările UE. Scopul este de a atenua impactul economic și social al pandemiei de COVID-19 și de a face ca economiile și societățile europene să devină mai durabile, mai reziliente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și de tranziția digitală. Statele membre lucrează la planurile lor de redresare și reziliență pentru a accesa fonduri din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență.

- Asistența de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-UE): NextGenerationEU include, de asemenea, 47,5 miliarde EUR pentru REACT-EU. Este vorba despre o nouă inițiativă care continuă și extinde măsurile de răspuns la criză și de remediere a consecințelor crizei prin intermediul Inițiativei pentru investiții ca reacție la coronavirus și a Inițiativei plus pentru investiții ca reacție la coronavirus. Ea va contribui la o redresare ecologică, digitală și robustă a economiei. Fondurile vor fi direcționate către
  - Fondul european de dezvoltare regională (FEDR),
  - Fondul social european (FSE),
  - Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD).

  Aceste fonduri suplimentare vor fi puse la dispoziție în perioada 2021-2022 din NextGenerationEU, iar în 2020 printr-o revizuire punctuală a cadrului financiar actual.

- NextGenerationEU va suplimenta în același timp fondurile pentru alte programe sau fonduri europene, cum ar fi Orizont 2020, InvestEU, dezvoltarea rurală sau Fondul pentru o tranziție justă (JTF).

Defalcare fonduri NextGenerationEU

[93] Informații preluate din comunicatul de presă al CE, 17 septembrie, 2020, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_20_1658 și https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_ro

Mecanismul de redresare și reziliență (RRF)	672,5 miliarde EUR (din care 360 mld. EUR credite)
ReactEU	47,5 miliarde EUR
Orizont Europa	5 miliarde EUR
Programul InvestEU	5,6 miliarde EUR
Dezvoltare rurală	7,5 miliarde EUR
Fondul pentru o tranziție justă (JTF)	10 miliarde EUR
RescEU	1,9 miliarde EUR
TOTAL	**750 miliarde EUR**

Pentru a beneficia de acest mecanism, statele membre ar trebui să prezinte proiecte de planuri de redresare și reziliență în care să descrie agendele naționale de investiții și reforme în conformitate cu obiectivele de politică ale UE menționate mai sus. Planurile de redresare și reziliență ale statelor membre ar trebui să abordeze, de asemenea, provocările în materie de politică economică stabilite în *recomandările specifice fiecărei țări din ultimii ani și, în special, în ciclurile 2019 și 2020.* Planurile ar trebui, de asemenea, să permită statelor membre să își consolideze potențialul de creștere economică, crearea de locuri de muncă și reziliența economică și socială și să facă față tranziției verzi și celei digitale.

Mecanismul de Redresare și Reziliență (672.5 mld. EUR)

Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) va pune la dispoziția statelor un total de 672,5 miliarde EUR (împrumuturi și subvenții) pentru a sprijini reformele și investițiile întreprinse de statele membre. Scopul este de a atenua impactul economic și social al pandemiei coronavirusului și de a face economiile și societățile europene mai durabile, mai rezistente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranzițiilor ecologice și digitale.

Prioritățile UE cu privire la NextGenerationEU și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) oferă o oportunitate fără precedent de a accelera redresarea în Europa și de a consolida angajamentul față de tranzițiile duble: **verde și digital**.

Comisia Europeană va evalua planurile naționale în raport cu următoarele obiective:

- **37% din fonduri trebuie alocate pentru investiții și reforme ecologice** - fiecare plan de recuperare și reziliență va trebui să includă minimum 37% din cheltuielile legate de climă. Progresul către alte obiective de mediu este, de asemenea, important, în conformitate cu acordul verde european.
- **20% din fonduri alocate pentru investiții și reforme digitale** - fiecare plan de recuperare și rezistență va trebui să includă cel puțin 20% din cheltuieli pentru a încuraja tranziția digitală. Comisia dezvoltă o metodologie pentru a se asigura că investițiile sunt direcționate atât către infrastructură, cât și către capacitățile digitale.

Accesarea fondurilor din MRR[94]

Statele membre vor pregăti planuri de redresare și reziliență care stabilesc un pachet coerent de reforme și proiecte de investiții publice. Pentru a beneficia de sprijinul facilității, aceste reforme și investiții ar trebui puse în aplicare până în 2026. Planurile ar trebui să abordeze în mod eficient provocările identificate în **Semestrul European**, în special recomandările specifice fiecărei țări adoptate de Consiliu (Raportul de țară, Recomandările Consiliului). Planurile ar trebui să includă, de asemenea, măsuri pentru a aborda provocările și a profita de beneficiile **tranzițiilor ecologice și digitale**.

Se așteaptă ca fiecare plan să contribuie la cele patru dimensiuni prezentate în **Strategia Anuală de Creștere Durabilă 2021**, care a lansat ciclul semestrului european din acest an:

- Sustenabilitatea mediului;
- Productivitate;
- Corectitudine;
- Stabilitate macroeconomică.

Facilitatea este o oportunitate de a crea zone emblematice europene pentru investiții și reforme, cu beneficii tangibile pentru economie și cetățeni din întreaga UE. Acestea ar trebui să abordeze probleme care necesită investiții semnificative pentru a crea locuri de muncă și creștere, și care sunt necesare pentru tranzițiile ecologice și digitale.

Pe baza relevanței lor în toate statele membre, a investițiilor de foarte mari dimensiuni necesare și a potențialului acestora de a crea locuri de muncă și creștere economică și de a culege roadele dublei tranziții verzi și digitale, **Comisia încurajează ferm statele membre să includă în planurile lor investiții și reforme în următoarele domenii emblematice**:

1. *Accelerare* – acordarea de întâietate tehnologiilor curate perene și accelerarea dezvoltării și utilizării surselor regenerabile de energie.
2. *Renovare* – îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și private.
3. *Reîncărcare și realimentare* – promovarea unor tehnologii curate, viabile pe termen lung, pentru a accelera utilizarea unor stații de transport, încărcare și realimentare durabile, accesibile și inteligente și pentru a extinde rețeaua de transport public.
4. *Conectare* – introducerea rapidă a serviciilor rapide în bandă largă în toate regiunile și gospodăriile, inclusiv a rețelelor de fibră optică și a rețelelor 5G.
5. *Modernizare* – digitalizarea administrației și a serviciilor publice, inclusiv a sistemelor judiciare și de asistență medicală.

---

[94] Informații preluate de pe pagina CE, online: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_ro

6. *Extindere pe scară largă* – Creșterea capacităților de cloud de date industriale în Europa și dezvoltarea celor mai puternice, de vârf și sustenabile procesoare.

7. *Recalificare și perfecționare* – Adaptarea sistemelor de învățământ pentru a sprijini competențele digitale și educația și formarea profesională pentru toate vârstele.

Punerea în aplicare a mecanismului va fi coordonată de Grupul operativ pentru redresare și reziliență al Comisiei, în strânsă cooperare cu Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare. Un comitet director condus de președinta Ursula von der Leyen va oferi grupului operativ o orientare politică, ceea ce va contribui la o punere în aplicare coerentă și eficace a mecanismului.

Calendarul propus pentru accesarea fondurilor din cadrul MRR

Pasul 1	Trimiterea propunerii (draft) pentru Planului de Redresare și Reziliență	Începând cu 15 octombrie 2020
Pasul 2	Dialog între statele membre și CE privind planurile RR	După trimiterea propunerii
Pasul 3	Trimiterea variantei finale a Planului de Redresare și Reziliență	Odată adoptat MRR (adoptat dec. 2020)
Pasul 4	Evaluarea Planului RR de către CE	Aprox. 2 luni după trimitere
Pasul 5	Aprobarea Planului RR de către Consiliu	4 săptămâni după analiza CE
Pasul 6	Cerere alocare fonduri de către statele membre	În momentul în care obiective intermediare definite în plan au fost atinse
Pasul 7	Evaluarea CE asupra cererilor de alocare fonduri	Max 2 luni de la trimiterea cererilor

Semestrul European și Mecanismul de Recuperare și Reziliență (MRR) sunt intrinsec legate. Publicarea Strategiei Anuale de Creștere Durabilă pentru anul 2021 a fost lansată în acest semestru european. Aceasta continuă liniile directoare definite în strategia de creștere a anului trecut (2019), bazată pe Pactul Verde European și pe conceptul de sustenabilitate competitivă.

Comisia va evalua planurile de recuperare și reziliență în raport cu recomandările specifice fiecărei țări. Prin urmare, statele membre sunt încurajate să își prezinte programele naționale de reformă și planurile de redresare și reziliență într-un singur document integrat, care va oferi o imagine de ansamblu asupra reformelor și investițiilor pe care statul membru intenționează să le întreprindă în următorii ani, în conformitate cu obiectivele MRR.

Programul Europa Digitală (Digital Europe) -2021-2027/ 7.5 mld EUR alocate transformării digitale[95]

Tranziția digitală este un element cheie pentru prosperitatea și reziliența viitoare a Europei. Ca parte a următorului buget pe termen lung al UE (2021-2027) în cadrul exercițiului financiar multianual, CE a propus programul Europa Digitală, care urmărește să accelereze transformarea digitală a Europei. Cu un buget de 7,5 miliarde EUR în prețuri curente, acesta își propune să construiască și să dezvolte capacitățile digitale strategice ale UE și să faciliteze desfășurarea pe scară largă a tehnologiilor digitale, care urmează să fie utilizate de către cetățenii, întreprinderile și administrațiile publice europene.

Europa Digitală va consolida investițiile în următoarele domenii cheie:

- Supercomputere/supercalcul;
- Inteligență artificială;
- Securitate cibernetică:
- Abilități digitale avansate;
- Asigurarea utilizării pe scară largă a tehnologiilor digitale la toate nivelurile economiei și societății.

Programul este configurat pentru a elimina decalajul dintre cercetarea din domeniul tehnologiilor digitale și implementarea acestora și pentru a aduce rezultatele cercetării pe piață, în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor europene, în special al întreprinderilor mici și mijlocii. Investițiile din cadrul programului Europa digitală sprijină dublul obiectiv al Uniunii de realizare a tranziției verzi și a transformării digitale și consolidează reziliența și autonomia strategică deschisă a Uniunii.

Obiectivul pe termen lung este creșterea competitivității Europei și tranziția verde către neutralitate climatică până în 2050 precum și asigurarea suveranității tehnologice la nivel internațional.

Alocarea fondurilor în cadrul programului Europa Digitală

Domenii prioritare	Obiective urmărite	Alocare financiară
Super Computere/Supercalcul	Dezvoltare și consolidare a super-computerelor la nivel UE și a capacității de procesare a datelor prin achiziția de super-computere (exscale) până în 2022/23 (capabile de calcule de 10 la puterea 18 calcule pe secundă).	**2.2 mld. EUR**

[95] Informare oficială CE privind Europa Digitală, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/europe-investing-digital-digital-europe-programme

Inteligență artificială	Investiții în dezvoltarea IA și utilizarea IA de către mediul privat și public (administrație). Crearea unui spațiu european al datelor, asigurarea accesului în mod transparent și sigur la baza de date mari, dezvoltarea infrastructurii cloud într-un mod eficient (verde) energetic. Dezvoltarea și sprijinul facilităților și cercetărilor existente în domeniul IA, în special în zona de sănătate și transport și încurajarea cooperării între statele membre.	**2.1 mld. EUR**
Securitate Cibernetică	Creșterea securității cibernetice la nivelul statelor membre printr-o coordonare mai bună (instrumente, infrastructură, date). Adoptarea instrumentelor și mecanismelor de securitate cibernetică a nivelul întregii economii UE. Dezvoltarea infrastructurii Quantum Communication Infrastructure. Creșterea securității rețelelor și sistemelor informatice atât în sfera publică cât și î sectorul privat, la nivelul statelor membre, pentru a asigura un standard uniform de securitate la nivelul întregii uniuni.	**1.7 mld. EUR**
Abilități digitale avansate	Dezvoltarea și livrarea de programe și instruiri pentru viitorii experți în domenii cheie precum IA, securitate cibernetică, quantum computing. Dezvoltarea de programe de instruire de durată scurtă (upskilling) pentru forța de muncă existentă pentru a ține pasul cu ultimele cerințe la nivelul pieței.	**580 mil. EUR**

Utilizarea tehnologiilor digitale pe scară largă (economie, societate)	Sprijin pentru inițiative de adoptare a instrumentelor digitale cu impact ridicat în domenii de interes public major precum: sănătate, Pactul Verde European (mediu/climă), comunități inteligente, sector cultural. Dezvoltarea rețelei European Digital Innovation Hubs urmărind crearea unui Hub de Inovație în fiecare regiune UE pentru a ajuta companiile să profite de oportunitățile oferite de digitalizare. Sprijinirea inițiativelor de transfer al tehnologiilor digitale în zona SME. Adoptarea tehnologiilor digitale de ultimă generație la nivelul sectorului public (exp. blockchain) și creșterea încrederii în procesul de transformare digitală.	**1.1 mld. EUR**

1.PACTUL VERDE EUROPEAN

"Doresc ca Europa să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic."[96] Ursula von der Leyen (2019, O uniune mai ambițioasă. Programul meu pentru Europa, p.5)

UE a adoptat obiectivul de a realiza neutralitatea climatică până în 2050, și anume de a reduce la zero emisiile de gaze cu efect de seră (GES). Atât actualul său obiectiv privind clima pentru anul **2030,** de a realiza o reducere cu cel puțin **55 %[97] a emisiilor de gaze cu efect de seră,** cât și legislația în domeniul climei, al energiei și al transporturilor au fost adoptate în perspectiva reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin **80 % până în 2050**. Ambițiile actuale în domeniul climei pentru 2030, care înglobează atât obiectivul, cât și legislația, riscă, prin urmare, să incite factorii de decizie, investitorii și cetățenii să ia decizii care ar putea fixa tendințe în materie de emisii ale UE care nu sunt consecvente cu realizarea neutralității climatice până în 2050.

Țintă: reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55 % până în 2030, în comparație cu 1990 (ținta anterioară viza o reducere de 40%, obiectivul actual e semnificativ mai ambițios) => **neutralitate climatică până în 2050.**

[96] Political guidelines of the Commission 2019-2024, iulie 2019, disponibil online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_en

[97] Modificat septembrie 2020 de la 40%, ținta anterioară

În acest sens CE a elaborat Pactul Verde European[98] "o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor" (p.1)

Noua propunere îndeplinește angajamentul luat de a prezenta un plan cuprinzător pentru a crește obiectivul Uniunii Europene pentru 2030 la 55% într-un mod responsabil. De asemenea, este în conformitate cu obiectivul Acordului de la Paris de a menține creșterea temperaturii globale la mult sub 2 ° C și de a continua eforturile de menținere a acesteia la 1,5 ° C.

Pactul Verde European oferă un plan de acțiune menit:

- Să stimuleze utilizarea eficientă a resurselor prin trecerea la o economie circulară, mai curată;
- Să refacă biodiversitatea și să reducă poluarea.

Planul creionează investițiile necesare și instrumentele de finanțare disponibile. În același timp, arată cum se poate asigura o tranziție justă și incluzivă. UE vrea să devină neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050. Pentru a transforma acest angajament politic în obligație juridică, am propus o Lege Europeană a Climei.

Sunt necesare acțiuni în toate sectoarele economiei, inclusiv:

- Investiții în tehnologii ecologice;
- Sprijin pentru inovare în sectorul industrial;
- Introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase;
- Decarbonizarea sectorului energetic;
- Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor;
- Colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial.

Legea Europeană a Climei stabilește un cadru pentru reducerea ireversibilă și progresivă a emisiilor de gaze cu efect de seră și pentru sporirea absorbțiilor cu ajutorul absorbanților naturali sau de altă natură în Uniune.

Obiectivul de atingere a neutralității climatice[99][100]**:**

---

[98] Disponibil online: link: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN

[99] Legea Europeană a Climei, art. 2, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0080&from=EN

[100] Comisia Europeană, Planul climatic pentru 2030, online: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/eu-climate-action/docs/com_2030_ctp_en.pdf

1. Cel târziu până în 2050 trebuie să se asigure un echilibru între emisiile și absorbțiile de gaze cu efect de seră care sunt reglementate în dreptul Uniunii, astfel încât să se ajungă la zero emisii nete până la acea dată.

2. Instituțiile relevante ale Uniunii și statele membre trebuie să adopte măsurile necesare la nivelul Uniunii, respectiv la nivel național, pentru a permite atingerea colectivă a obiectivului neutralității climatice prevăzut la alineatul (1), ținând seama de importanța promovării echității și a solidarității între statele membre.

3. Până în septembrie 2020, Comisia trebuie să revizuiască obiectivul Uniunii privind clima pentru 2030, menționat la articolul 2 alineatul (11) din Regulamentul (UE) 2018/1999, în lumina obiectivului neutralității climatice prevăzut la articolul 2 alineatul (1), și trebuie să analizeze posibilitatea stabilirii unui nou obiectiv pentru 2030, de reducere a emisiilor cu **50-55 % în comparație cu 1990**. În cazul în care consideră că este necesar să modifice acest obiectiv, Comisia prezintă propuneri în acest sens Parlamentului European și Consiliului, după caz.

4. Până la 30 iunie 2021, Comisia evaluează în ce mod ar trebui să fie modificată legislația Uniunii care pune în aplicare obiectivul Uniunii pentru 2030 pentru a permite realizarea **unor reduceri de emisii de 50-55 % în comparație cu 1990** și pentru a se atinge obiectivul de atingere a neutralității climatice prevăzut la articolul 2 alineatul (1) și ia în calcul luarea măsurilor necesare în conformitate cu tratatele, inclusiv adoptarea unor propuneri legislative.

Mecanismul European pentru o Tranziție Justă

UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. Pentru aceasta, a creat așa-numitul Mecanism pentru o tranziție justă. Mecanismul pentru o tranziție justă este un instrument-cheie creat pentru a se asigura că tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil și că nimeni nu este lăsat în urmă. El asigură un sprijin specific menit să ajute la mobilizarea a cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027 pentru cele mai afectate regiuni, cu scopul de a atenua impactul socioeconomic al tranziției.

Investițiile vor merge spre trei instrumente:

1) **Fondul pentru tranziție justă[101] (JTF)** - Fondul de tranziție justă este primul pilon al mecanismului de tranziție justă. Fondul cuprinde **40 de miliarde de euro**. Această sumă corespunde unor resurse financiare noi menite a sprijini țările UE în tranziția lor, din care 10 miliarde EUR ar trebui să provină din credite bugetare, în timp ce resursele suplimentare rămase de 40 miliarde EUR, care acoperă perioada 2021-2024, vor constitui alocări externe veniturilor provenite din Instrumentul European de Redresare[102]. Pentru a debloca finanțarea din partea JTF, țările UE vor

[101] Fondul pentru o tranziție justă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

[102] Decizia CE, online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_en

trebui să completeze suma primită de la acest fond, pentru cota finanțată de la bugetul Uniunii (10 miliarde EUR) cu 1,5 până la 3 EUR din resursele lor din Fondul European de Dezvoltare regională (FEDER) și Fondul Social European Plus (FSE +). Aceste cheltuieli din bugetul UE vor fi completate prin cofinanțare națională conform politicii de coeziune a UE. În acest fel, capacitatea globală de finanțare a JTF depășește 89 miliarde EUR și poate ajunge la 107 miliarde EUR. Fondul va sprijini diversificarea economică și reconversia teritoriilor în cauză. Acest lucru înseamnă sprijinirea investițiilor productive în întreprinderile mici și mijlocii, crearea de noi firme, cercetare și inovare, reabilitarea mediului, energie curată, calificarea și recalificarea lucrătorilor, asistență în căutarea unui loc de muncă și includerea activă a programelor de solicitare a locurilor de muncă, precum și transformarea instalațiilor existente cu consum intensiv de carbon atunci când aceste investiții conduc la reduceri substanțiale de emisii și la protecția locurilor de muncă.

2) **InvestEU**[103] - al doilea instrument din cadrul Mecanismului European pentru o Tranziție Justă. O parte din finanțare în cadrul InvestEU, corespunzătoare a 1,8 miliarde EUR, se va concentra exclusiv pe obiective de tranziție. InvestEU nu va sprijini doar investițiile în proiecte în teritorii doar de tranziție (regiuni care au un plan de tranziție aprobat în conformitate cu regulile Fondului de tranziție justă), ci și în alte regiuni, cu condiția să beneficieze de teritoriile de tranziție echitabile. În mod similar, InvestEU va sprijini investițiile într-o gamă mai largă de proiecte în comparație cu Fondul de Tranziție Justă, cum ar fi proiectele pentru infrastructura energetică și de transport, inclusiv infrastructura de gaze și încălzirea centralizată, dar și proiectele de decarbonizare, diversificarea economică și infrastructura socială. Utilizarea finală a InvestEU va rămâne bazată pe cerere și va depinde de depunerile de proiecte și de capacitatea regiunilor în cauză.

3) **Instrument de împrumut prin Banca european de Investiții** (BEI)[104] - cu o contribuție de la bugetul UE de 1,5 miliarde EUR, facilitatea de împrumut din sectorul public va permite BEI să împrumute 10 miliarde EUR, care la rândul său se așteaptă să mobilizeze între 25 și 30 miliarde EUR investiții publice care să susțină obiective de tranziție doar în perioada 2021-2027. Aceste împrumuturi ar oferi **entităților din sectorul public** resurse pentru a pune în aplicare **măsuri care să faciliteze tranziția către neutralitatea climatică**. Investițiile sprijinite vor varia de la infrastructura energetică și de transport, rețelele de termoficare, măsurile de eficiență energetică, inclusiv renovarea clădirilor, precum și infrastructura socială.

În timp ce Fondul de tranziție justă va oferi finanțare în principal sub formă de subvenții, celelalte două fluxuri de finanțare planificate ca parte a mecanismului de tranziție justă (schema InvestEU și facilitatea de împrumut din sectorul public al BEI) vor stimula investițiile publice și private prin susținerea proiectelor de investiții financiare. parteneri precum BEI.

Domenii de acțiune

1. **Biodiversitate - Strategia UE privind Biodiversitatea (2030)** este un plan pe termen lung pentru conservarea naturii și inversarea degradării ecosistemelor. Este un pilon fundamental al Acordului Verde European și al conducerii UE. Acestea sunt câteva dintre obiectivele principale ale strategiei: (1) Transformarea a cel puțin 30% din suprafața Pământului și a 30% din ape în zone

[103] InvestEU, platforma online: https://europa.eu/investeu/home_en

[104] Comunicare CE, online: https://www.eib.org/en/press/all/2020-130-commission-proposes-a-public-loan-facility-to-support-green-investments-together-with-the-eib

protejate eficient; (2) Restabilirea ecosistemelor degradate ale țărilor UE și reducerea presiunii asupra biodiversității; (3) Aducerea schimbării transformatoare pentru a îmbunătăți guvernanța biodiversității și a se asigura că statele membre își traduc angajamentele în politici naționale. Ca și ținte, Strategia UE pentru Biodiversitate își propune până în 2030[105]:

- Să protejeze în mod legal cel puțin **30 % din suprafața terestră a UE și 30 % din zona maritimă a UE** și să integreze coridoare ecologice în cadrul unei veritabile rețele transeuropene pentru natură.
- Să protejeze cu strictețe cel puțin **o treime** din zonele protejate ale UE, inclusiv toate pădurile primare și seculare care mai există în UE.
- Să gestioneze în mod eficace toate zonele protejate, prin **definirea unor obiective și măsuri de conservare clare** și prin monitorizarea adecvată a acestora.

2. **Agricultură durabilă - prin Politica Agricolă Comună[106] (CAP)** CE urmărește alinierea politicilor agricole cu țintele stabilite în cadrul Pactului Verde European. Noile politici europene în domeniul agriculturii vor fi ghidate de principiul sustenabilității: sustenabilitate socială, sustenabilitate economică și sustenabilitate a mediului înconjurător.

3. **Energie curată** - decarbonizarea sistemului energetic al UE este esențială pentru atingerea obiectivelor din domeniul climei. Principii cheie: (1) acordarea unui statut prioritar eficienței energetice și dezvoltarea unui sector energetic bazat în mare parte pe surse regenerabile; (2) aprovizionarea UE cu energie sigură și la prețuri accesibile; (3) o piață a energiei a UE pe deplin integrată, interconectată și digitalizată.

4. **Industrie durabilă** - realizarea obiectivelor UE din domeniul climei și mediului necesită o nouă politică industrială, bazată pe economia circulară. Politica UE va urmări utilizarea de modalități de a asigura cicluri de producție mai durabile, care respectă mai mult mediul înconjurător. Strategia Industrială a UE[107] urmărește trei obiective majore: (1) o industrie competitivă și de vârf pe plan mondial; (2) o industrie neutră climatic; (3) o industrie care să contureze viitorul digital al Europei.

5. **Clădiri & renovare[108]** - investiții în creșterea eficienței energetice a clădirilor, adoptarea unor instrumente de taxare diferențiată care să favorizeze clădirile verzi/eficiente energetic.

6. **Mobilitate durabilă[109]** - Europa trebuie să își reducă mai mult și mai repede emisiile generate de transporturi. Transporturile sunt responsabile de un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră din Uniune, iar acestea continuă să crească. Pactul ecologic vizează reducerea cu 90% a acestor emisii până în 2050.

---

105 Strategia UE privind Biodiversitatea 2030, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN, si https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ro/qanda_20_886/QANDA_20_886_RO.pdf

106 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/sustainability/sustainable-cap_ro#documents

107 Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX%3A52020DC0102

108 Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859198/Building_and_Renovating_en.pdf.pdf

109 Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859484/Sustainable_mobility_ro.pdf.pdf

7. **Eliminarea poluării** - apă, aer și sol curate, utilizarea de produse chimice neutre mediului, industria mare devine neutră cu mediul înconjurător. UE își propune să fie neutră din punct de vedere climatic până în 2050 printr-o economie cu emisii zero de gaze cu efect de seră. Acest obiectiv se află în centrul Pactului Verde European și în conformitate cu angajamentul UE față de acțiunea globală în domeniul climei în temeiul Acordului de la Paris.

2.O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ

"Tehnologia digitală ne transformă viața. Scopul strategiei digitale a UE este ca această transformare să fie în avantajul cetățenilor și întreprinderilor și să contribuie, în același timp, la crearea unei Europe neutre din punct de vedere climatic până în 2050. Comisia este hotărâtă să transforme această perioadă în „deceniul digital" al Europei. Uniunea trebuie să își consolideze suveranitatea digitală și să-și stabilească propriile standarde în loc să le urmeze pe ale altora, cu un accent clar pe date, tehnologie și infrastructură."[110]

Strategia Digitală Europeană[111][112] se axează pe 3 piloni, pentru a garanta că Europa profită de oportunitățile sectorului și le oferă cetățenilor, întreprinderilor și guvernelor control asupra transformării digitale și *devine astfel un jucător important pe plan internațional.*

1. **Tehnologia în serviciul cetățenilor** - dezvoltarea,implementarea și adoptarea tehnologiei care va produce o diferență reală în viața de zi cu zi a oamenilor, contribuie la competitivitatea economică și utilizează tehnologiile într-un mod care respectă valorile europene.

- **Strategia Europeană pentru Date**[113] - va ajuta UE să devină lider într-o societate bazată pe date. Prin crearea unei piețe unice în acest domeniu, datele vor putea circula liber pe teritoriul UE și în toate sectoarele în beneficiul întreprinderilor, al cercetătorilor, al publicului și al administrațiilor publice. Cetățenii, întreprinderile și organizațiile ar trebui să fie în măsură să ia decizii mai bune pe baza informațiilor rezultate din datele fără caracter personal, care ar trebui să fie puse la dispoziția tuturor.

UE creează o piață unică a datelor:

➢ Datele pot circula în cadrul UE și între sectoare, în beneficiul tuturor;

---

110 O Europă pregătită pentru era digitală, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_ro

111 Shaping Europe's Digital Future, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

112 Varianta inițială a strategiei, 2018, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategy/decision-making_process/documents/ec_digitalstrategy_en.pdf

113 O strategie europeană privind datele, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=RO

- Normele europene, în special cele referitoare la confidențialitatea și protecția datelor, precum și dreptul concurenței, sunt respectate pe deplin;
- Normele privind accesul la date și utilizarea datelor sunt corecte, practice și clare.

UE devine o economie bazată pe date atractivă, sigură și dinamică prin:

- Stabilirea unor norme clare și echitabile privind accesul la date și reutilizarea acestora;
- Investiții în noua generație de instrumente și infrastructuri de stocare și prelucrare a datelor;
- Unirea forțelor în favoarea capacității europene din domeniul tehnologiei cloud;
- Punerea în comun a datelor europene din sectoarele cheie, utilizând spații de date comune și interoperabile;
- Punerea la dispoziția utilizatorilor de drepturi, instrumente și competențe pentru a putea păstra controlul deplin asupra datelor lor.

- **Platforme online**[114] - ca parte a Strategiei Digitale Europene, Comisia Europeană a anunțat un pachet al Legii Serviciilor Digitale (Digital Service Act[115]) pentru a consolida piața unică a serviciilor digitale și a încuraja inovația și competitivitatea mediului online european. CE încurajează un mediu online bazat pe încredere, legalitate și inovare. Principiile directoare ale politicii CE cu privire la platformarea online sunt: (1) un mediu echitabil pentru servicii digitale comparabile; (2) un comportament responsabil al platformelor online pentru a proteja valorile umane de bază; (3) promovarea încrederii, transparenței și asigurarea unui tratament echitabil și corect în mediul online; (4) promovarea economiei bazată pe date prin piețe deschise, libere, nediscriminatorii.
- **Competențe digitale** - Comisia Europeană promovează diverse inițiative care vizează (1) creșterea formării în competențe digitale pentru forța de muncă și pentru consumatori; (2) modernizarea educației în întreaga UE; (3) valorificarea tehnologiilor digitale pentru învățare și pentru recunoașterea și validarea abilităților; (4) anticiparea și analizarea nevoilor de dezvoltare la nivel de competențe.

- **Politici curente:**
- **Agenda Europeană pentru Competențe (European Skills Agenda**[116]) subliniază importanța învățării pe tot parcursul vieții, stabilește obiective pentru competențele pentru locuri de muncă în tranzițiile digitale și verzi și mobilizează companiile, partenerii sociali și organizațiile să ia măsuri semnificative pentru a facilita această tranziție.

---

[114] Inițiativele CE în sfera platformelor online, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/online-platforms

[115] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-services-act-package

[116] Agenda Europeană pentru Competențe, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_1196/IP_20_1196_EN.pdf

- **Planul de Acțiune privind Educația Digitală (Digital Education Action Plan)**[117] **2021-2027** - obiectivul planului de acțiune în domeniul educației digitale (2021-2027) este adaptarea educației și formării profesionale la era digitală. Solicită statelor membre și părților interesate să colaboreze pentru a asigura o educație digitală de înaltă calitate, inclusivă și accesibilă la nivelul UE. Planul de acțiune are **două priorități strategice:** (1) **Dezvoltarea unui ecosistem de educație digitală performant**, sprijinind, de exemplu, conectivitatea Gigabit a școlilor și planurile de transformare digitală la toate nivelurile de educație și formare. (2) **Îmbunătățirea abilităților și competențelor digitale**[118], de exemplu, prin elaborarea de linii directoare pentru profesori pentru a încuraja alfabetizarea digitală și reducerea dezinformării, dezvoltării avansate a competențelor digitale prin stagii de oportunitate digitală.

- **Securitate cibernetică** - Strategia UE de Securitate pentru perioada 2020-2025, urmează Agendei Europene privind Securitatea (2015-2020), se concentrează pe domenii prioritare în care UE poate aduce valoare pentru a sprijini statele membre în promovarea securității pentru toți cei care trăiesc în Europa, inclusiv în domeniul securității cibernetice. Până la sfârșitul anului 2020, Comisia intenționează, printre altele, să finalizeze revizuirea Directivei privind **rețelele și sistemele informaționale**, să propună idei pentru o **unitate cibernetică comună** și să adopte **o nouă strategie de securitate cibernetică**.

- **Inteligență Artificială**[119] - datele și inteligența artificială (IA) pot contribui la soluționarea multora dintre problemele societății noastre, de la sănătate la agricultură și de la securitate la industria producătoare. Acest lucru poate fi realizat numai dacă tehnologia se dezvoltă și se utilizează în așa fel încât să câștige încrederea oamenilor. Prin urmare, un cadru strategic al UE întemeiat pe valori fundamentale le va oferi cetățenilor încrederea necesară pentru a accepta soluții bazate pe IA, încurajând, totodată, întreprinderile să dezvolte astfel de soluții. Acțiunile CE se vor axa pe: (1) **Promovarea excelenței în domeniul IA** și (2) **Consolidarea încrederii în tehnologii IA.**

- **Conectivitate** - conectivitatea avansată este elementul fundamental al transformării digitale și facilitează un viitor durabil. Rețelele fixe și wireless contribuie în mod semnificativ la furnizarea de servicii accesibile și la reducerea decalajului digital. **5G**: recomandarea CE privind conectivitatea, publicată în septembrie 2020[120], invită statele membre să colaboreze pentru a dezvolta și a conveni asupra celor mai bune practici, pentru a accelera lansarea rețelelor 5G și a fibrelor. **Codul European al Comunicațiilor Electronice (EECC) și regulamentul BEREC** au intrat în vigoare la 20 decembrie 2018. Codul stabilește reguli și obiective comune la nivelul UE cu privire la modul în care ar trebui reglementată industria telecomunicațiilor, promovând investițiile și concurența. Se aplică furnizorilor de rețele și servicii și definește modul în care acestea pot fi reglementate de autoritățile naționale de reglementare. Acesta actualizează regulile, pentru a ține seama de evoluțiile tehnologice (utilizarea mai mult a internetului,

---

[117] Planul de Acțiune privind Educația Digitală , online: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf

[118]

[119] Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/excellence-trust-artificial-intelligence_ro

[120] Online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-recommendation-common-union-toolbox-reducing-cost-deploying-very-high-capacity

telefonie mai puțin tradițională) și pentru a proteja consumatorul. Alte politici importante în domeniul conectivității: WiFi4EU initiative (finanțare municipalități pentru instalarea de echipament wi-fi în spațiile publice <15.000 EUR), Connecting Europe Facility (CEF) (granturi pentru investiții în infrastructura telecom).

- **Calcul de înaltă performanță** - calculul de înaltă performanță (HPC), cunoscut și sub numele de supercomputing, se referă la sistemele de calcul cu o putere de calcul extrem de mare care sunt capabile să rezolve probleme extrem de complexe și exigențe. În era digitală, HPC se află la baza progreselor majore și a inovației și o resursă strategică pentru viitorul Europei. În septembrie 2018, Consiliul European a adoptat Regulamentul (UE) 2018/1488 de instituire a întreprinderii comune europene de înaltă performanță (EuroHPC JU). EuroHPC își propune să reunească resursele din UE și 32 de țări participante pentru a construi în Europa o infrastructură de supercomputere și date de nivel mondial și pentru a dezvolta un ecosistem HPC competitiv în tehnologiile și aplicațiile relevante. De la crearea sa, EuroHPC JU a crescut substanțial investițiile globale în HPC la nivel european și a început să restabilească poziția Europei ca o putere HPC de frunte la nivel global. Comisia Europeană a propus un nou regulament (2020) care să îl înlocuiască pe cel actual și să se bazeze pe realizările inițiale ale JC EuroHPC. Acesta stabilește o misiune ambițioasă și un nou buget de 8 miliarde EUR pentru perioada 2021-2033.

2. **O economie digitală echitabilă și competitivă** - o piață unică fără fricțiuni, în care companiile de toate dimensiunile și din orice sector pot concura în condiții egale și pot dezvolta, comercializa și utiliza tehnologii digitale, produse și servicii la o scară care le sporește productivitatea și competitivitatea globală, iar consumatorii pot avea încredere că drepturile lor sunt respectate.

Strategia digitală a UE:

- Va facilita accesul la finanțare și extinderea comunității extrem de dinamice pe care o formează startup-urile și IMM-urile inovatoare și cu creștere rapidă;
- Va consolida responsabilitatea platformelor online, propunând un act legislativ privind serviciile digitale și clarificând normele privind serviciile online;
- Se va asigura că normele UE sunt adecvate pentru economia digitală;
- Va asigura concurența loială pentru toate întreprinderile din Europa;
- Va spori accesul la date de înaltă calitate garantând, totodată, protecția datelor personale și sensibile.

La nivel de date, Strategia Europeană pentru Date[121] **și Cartea Albă privind Inteligența Artificială**[122] sunt primele elemente ale noii strategii digitale a Comisiei. Ambele se concentrează pe nevoia de a pune oamenii pe primul loc în dezvoltarea tehnologiei, precum și pe necesitatea de a apăra și promova valorile și drepturile europene în modul în care proiectăm, realizăm și implementăm

[121] Strategia Europeană pentru Date, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=EN

[122] WHITE PAPER On Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

tehnologia în economia reală. Strategia europeană pentru date vizează crearea unei piețe unice pentru date care să asigure competitivitatea globală a Europei și suveranitatea datelor. Spațiile comune de date europene vor asigura că mai multe date devin disponibile pentru utilizare în economie și societate, păstrând în același timp companiile și persoanele care generează datele sub control.

Inițiativa Startup Scaleup - Startup Europe este o inițiativă a Comisiei Europene de a conecta startup-uri de înaltă tehnologie, scale-up-uri, investitori, acceleratori, rețele corporative, universități și mass-media. Inițiativa este susținută de un portofoliu de proiecte și acțiuni politice finanțate de UE, cum ar fi UE Startup Nation, Innovation Radar[123] și Digital Innovation and Scale-up Initiative (DISC)[124]. Acestea sunt aliniate cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene[125], lansată la 10 martie 2020.

Indexul Digital al Economiei și Societății (Digital Economy and Society Index - DESI)[126] este un indice compozit care rezumă indicatorii relevanți privind performanța digitală a Europei și urmărește evoluția statelor membre ale UE în materie de competitivitate digitală.

3. **O societate digitală deschisă, democratică și durabilă** - un mediu de încredere în care cetățenii sunt împuterniciți în modul în care acționează și interacționează, precum și cu datele pe care le furnizează atât online, cât și offline. O modalitate europeană de transformare digitală care îmbunătățește valorile noastre democratice, respectă drepturile noastre fundamentale și contribuie la o economie durabilă, neutră din punct de vedere climatic și eficientă din punct de vedere al resurselor.

Strategia digitală a UE:

- Va folosi tehnologia pentru a ajuta Europa să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050;
- Va reduce emisiile de dioxid de carbon ale sectorului digital;
- Le va da cetățenilor mai multe posibilități de a-și controla și de a-și proteja mai bine datele;
- Va crea un „spațiu european al datelor medicale" pentru a susține cercetarea, diagnosticarea și tratarea atent orientate;
- Va combate dezinformarea online și va promova un conținut media diversificat și de încredere.

Domeniile prioritare de acțiune vizează: dezinformarea (Codul de Bune Practici privind Dezinformarea[127]) este primul set de standarde de auto-reglementare la nivel mondial care combate dezinformarea semnat voluntar de platforme online, rețele sociale și industria publicitară în octombrie 2018. Printre semnatari se numără Facebook, Twitter, Mozilla, Google și asociații din

---

123 https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/innovation-radar

124 https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=62486

125 SME Strategy EU, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-sme-strategy-march-2020_en.pdf

126 https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi

127 Code of Practice on Disinformation, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation

industria publicitară. Microsoft a semnat Codul de bună practică în mai 2019. TikTok s-a alăturat în iunie 2020; **cultură media și digitală** (CE dezvoltă în prezent legislație necesară pentru crearea unei piețe unice digitale a conținutului și promovarea libertății și pluralismului mass-media în Europa); **e-trust &e-privacy** (Directiva privind Confidențialitatea Electronică și Regulamentul General privind Protecția Datelor oferă cadrul legal pentru a asigura confidențialitatea digitală pentru cetățenii UE. Comisia Europeană a revizuit directiva pentru a o alinia la noile norme de protecție a datelor); **e-sănătate, e-guvernare** (inițiativa - Digital Transformation of Health and Care in the Digital Single Market); **smart cities & smart living** (The European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities (EIP-SCC)); **internet sigur** (European strategy for better internet for Children)[128]; femei și ITC (participarea crescută a femeilor în sectorul tehnologic va stimula economia și va permite participarea lor deplină în societate).

Prin implementarea Strategiei Digitale, **UE își propune să stabilească standarde globale pentru tehnologiile emergente și să rămână cea mai deschisă regiune pentru comerț și investiții din lume,** cu condiția ca oricine vine să facă afaceri aici să accepte și să respecte regulile noastre.

Uniunea Europeană dorește:

- Să devină un exemplu de urmat la nivel global în domeniul economiei digitale;
- Să sprijine digitalizarea economiilor în curs de dezvoltare;
- Să elaboreze standarde digitale pe care să le promoveze la nivel internațional.

3.O ECONOMIE ÎN SERVICIUL CETĂȚENILOR

Pe plan economic, UE urmărește două elemente cheie: susținerea echității sociale în paralel cu creșterea prosperității economice. Cetățenii și întreprinderile din UE nu pot prospera decât dacă economia îi susține.

"Economia socială de piață a UE este unică. Ea le permite economiilor să se dezvolte și să reducă sărăcia și inegalitatea. Când Europa este stabilă, economia poate răspunde pe deplin nevoilor cetățenilor UE. În acest sens, este esențial ca întreprinderile mici și mijlocii, care formează coloana vertebrală a economiei UE, să se dezvolte și mai mult, cu ajutorul nostru. De asemenea, este esențial să se finalizeze uniunea piețelor de capital și să se aprofundeze uniunea economică și monetară."

Domenii de acțiune

1. **Uniune economică și monetară mai profundă** - continuarea eforturilor pentru o uniune economică, financiară, fiscal bugetară, uniune politică, pilonul european al drepturilor sociale. În uniunea economică și monetară (UEM), politicile economice ale statelor membre sunt coordonate astfel încât:

[128] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-strategy-deliver-better-internet-our-children

a) Să permită țărilor din UE să facă față unor eventuale noi crize, prin reforme economice și sociale și politici fiscal-bugetare responsabile;

b) Să se încurajeze investițiile și competitivitatea:

c) Să se creeze/ocupe mai multe locuri de muncă și să se determine creșterea nivelului de trai.

2. **Piață unică mai echitabilă** - utilizarea întregului potențial oferit de piața unică europeană, uniunea piețelor de capital, plan de impozitare echitabilă a întreprinderilor europene, mobilitatea forței de muncă. "Piața unică este una dintre cele mai importante realizări ale Europei și cel mai bun atu al acesteia în contextul globalizării crescânde. Ea constituie un factor motor pentru construirea unei economii mai puternice și mai echitabile a UE. Datorită faptului că permite persoanelor, bunurilor, serviciilor și capitalului să circule mai liber, piața unică deschide noi oportunități pentru cetățeni, lucrători, întreprinderi și consumatori - creând locurile de muncă și creșterea de care Europa are mare nevoie. Piețele de capital mai integrate și mai profunde vor canaliza mai multe fonduri către companii, în special către IMM-uri, și către proiecte de infrastructură. O mai bună mobilitate a lucrătorilor va permite o echilibrare a cererii și ofertei pe piața muncii. Iar combaterea evaziunii fiscale și a fraudei fiscale va asigura faptul că toată lumea contribuie în mod echitabil."

Principalele direcții de acțiune vizează[129]: **strategia privind piața unică, uniunea piețelor de capital** (reducerea fragmentării piețelor financiare, diversificarea surselor de finanțare, consolidarea fluxurilor transfrontaliere de capital și îmbunătățirea accesului la finanțare al întreprinderilor, în special al IMM-urilor), **planul de acțiune privind impozitarea echitabilă a IMM-urilor, mobilitatea forței de muncă.**

3. **Locuri de muncă, creștere economică și investiții** - Planul de Investiții pentru Europa[130], denumit și „Planul Juncker", caută să mobilizeze investiții pentru a genera creștere economică și locuri de muncă în întreaga Uniune Europeană. În privința **locurilor de muncă,** CE a adoptat mai multe inițiative pentru a contribui la angajarea persoanelor. Printre acestea: **Garanția pentru Tineri** (Youth Guarantee[131] -persoanele sub 25 ani din UE beneficiază de educație, instruire, locuri de muncă de calitate), **Inițiativa pentru ocuparea forței de muncă pentru tineri** (Youth Employment Initiative)[132], **Recomandarea privind șomajul pe termen lung**[133] și **Agenda Europeană pentru Competențe** (European Skills Agenda[134]).

4. **Semestrul European** - Semestrul european oferă un cadru pentru coordonarea politicilor economice din întreaga Uniune Europeană. El permite țărilor din UE să discute planurile lor economice și bugetare și să monitorizeze progresele în anumite momente din cursul unui an.

---

[129] Priorități UE piața internă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/internal-market_ro

[130] Online: https://ec.europa.eu/commission/strategy/priorities-2019-2024/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe_en

[131] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079

[132] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176

[133] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1205&langId=en

[134] Agenda Europeană pentru Competențe, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_1196/IP_20_1196_EN.pdf

4.O EUROPĂ MAI PUTERNICĂ PE SCENA INTERNAȚIONALĂ

"Comisia Europeană promovează multilateralismul și o ordine globală bazată pe norme, în cadrul căreia UE să joace un rol mai activ și să aibă o voce mai puternică. Pentru consolidarea rolului UE ca lider mondial, avem nevoie de o agendă comercială solidă, deschisă și echitabilă, care să facă Europa un loc atractiv pentru întreprinderi și să asigure, în același timp, cele mai înalte standarde în materie de protecție a climei, a mediului și a forței de muncă. Poziția de lider presupune o cooperare strânsă cu partenerii și cu țările învecinate. În acest sens, va fi lansată o strategie amplă pentru Africa și se va reafirma perspectiva europeană a țărilor din Balcanii de Vest. Comisia urmărește ca toate acțiunile sale externe – de la ajutorul pentru dezvoltare la politica externă și de securitate comună – să fie bine coordonate, astfel încât Europa să aibă o voce mai puternică și mai unită."[135]

Domenii de acțiune (7)

1. Politica externă[136]

UE menține relații diplomatice cu aproape toate țările din lume. A încheiat parteneriate strategice cu principalii actori internaționali, colaborează intens cu țările emergente și a semnat acorduri bilaterale de asociere cu mai multe țări vecine. **Politici regionale**: Black Sea Synergy, Eastern Partnership

EU Arctic Policy, EU facilitated dialogue: Belgrade - Pristina relations, European Economic Area (EEA)

European Neighbourhood Policy (ENP), Middle East Peace Process, Northern Dimension.

2. Politica europeană de vecinătate[137]

Politica europeană de vecinătate (PEV) are scopul de a stabiliza regiunea din punct de vedere politic, economic și al securității. Stabilitatea UE se bazează pe democrație, respectarea drepturilor omului și statul de drept, valori universale pentru care PEV va continua să pledeze.

Politica europeană de vecinătate (PEV) guvernează relațiile UE cu 16 dintre cei mai apropiați vecini estici și sudici ai UE[138]. PEV a fost lansată în 2003 și dezvoltată pe tot parcursul anului 2004, cu scopul de a evita apariția de noi linii de separare între UE extinsă și vecinii săi și, în schimb, de a consolida prosperitatea, stabilitatea și securitatea tuturor. Se bazează pe valorile **democrației, statului de drept și respectării drepturilor omului**. PEV a fost revizuită în 2011, în urma revoltelor din „Primăvara Arabă". Cu toate acestea, având în vedere evoluțiile semnificative din regiune, a devenit esențial să se efectueze o revizuire suplimentară a PEV. În acest sens, a fost publicată la 18

---

135 O Europă mai puternică pe scena internațională, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_ro

136 EU in the world, online: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/geo_en

137 Pagina CE privind PEV, onine: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/european-neighbourhood-policy_en

138 Spre sud: Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Palestina *, Siria și Tunisia și spre est: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. Rusia participă la activități de cooperare transfrontalieră în cadrul PEV și nu face parte din PEV ca atare.

noiembrie 2015 în urma unei consultări publice PEV revizuită[139], care a implicat țări partenere, organizații internaționale, parteneri sociali, societatea civilă și mediul academic. Noul instrument european de vecinătate (ENI) (au fost alocate 15,4 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020) este principalul vector financiar pentru implementarea PEV. ENI oferă cea mai mare parte a finanțării UE către cele 16 țări partenere din PEV. Se bazează pe realizările instrumentului european anterior de vecinătate și parteneriat (IEVP).

Pe lângă **buna guvernare, democrație, statul de drept și drepturile omului**, au fost identificate alte trei seturi de priorități comune, fiecare dintre acestea acoperind un număr mare de sectoare de cooperare: 1) **dezvoltarea economică pentru stabilizare**; 2) **dimensiunea securității** și 3) **migrația și mobilitatea**.

3. Cooperare internațională și dezvoltare[140]

Prin politica sa de cooperare pentru dezvoltare, UE contribuie la reducerea sărăciei în lume și la dezvoltarea durabilă pe toate planurile – economic, social, de mediu. În același timp, promovează democrația, statul de drept, buna guvernanță și respectarea drepturilor omului.

4. Ajutor umanitar și protecție civilă[141]

UE acordă ajutor umanitar în funcție de nevoile populației afectate de dezastre, în special ale persoanelor cele mai vulnerabile. În caz de catastrofe, oriunde în lume, UE coordonează asistența acordată de statele membre în domeniul protecției civile.

5. Politica comercială[142]

Prin politica sa comercială, UE stabilește o direcție pentru comerț și investiții în interiorul și în afara UE. Pentru că influențează direct viețile cetățenilor, politica este elaborată în urma consultării acestora și reflectă, astfel, valorile și interesele societății europene în ansamblul său. UE își propune să ajute întreprinderile să valorifice oportunitățile de la nivel mondial și să stimuleze creșterea economică, ocuparea forței de muncă, investițiile și competitivitatea în UE.

6. Securitate și apărare[143]

Politica de securitate și apărare comună are scopul de a ajuta UE să prevină și să gestioneze mai bine crizele, prin dezvoltarea capabilităților civile și militare.

7. Extinderea UE[144]

---

139 Review of the EU Neighbourhood Policy (PEV), online: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/neighbourhood/pdf/key-documents/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf

140 International Cooperation and Development, CE, online: https://ec.europa.eu/international-partnerships/about-us

141 Civil Protection and Humanitarian Aid, online: https://ec.europa.eu/echo/

142 Trade, CE, online: https://ec.europa.eu/trade/

143 Securitate și apărare, CE, online: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/security-and-defence_ro

144 CE enlargment negotiations, online: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/check-current-status_en

O investiție în pace, securitate și stabilitate în Europa: perspectiva aderării la UE are un puternic efect de transformare asupra țărilor vizate, generând schimbări democratice, politice, economice și societale pozitive.

5.PROMOVAREA MODULUI NOSTRU DE VIAȚĂ EUROPEAN

"O Europă care protejează trebuie să apere și justiția și valorile fundamentale ale UE. Amenințările la adresa statului de drept periclitează fundamentele juridice, politice și economice ale Uniunii noastre. În viziunea președintei von der Leyen, statul de drept este esențial pentru o Uniune a egalității, a toleranței și a echității sociale. Comisia va lansa un amplu mecanism european privind statul de drept, în cadrul căruia va raporta anual, în mod obiectiv, situația statului de drept în întreaga Uniune. Cât despre migrație, lucrurile se pot îmbunătăți dacă asigurăm frontiere solide, dacă modernizăm sistemul de azil al UE și dacă lucrăm împreună cu țările partenere."[145]

Domenii de acțiune (6)

1. Strategia europeană privind o uniune a securității

Colaborare cu statele membre și cu agențiile UE pentru a combate eficient terorismul, radicalizarea, criminalitatea organizată și amenințările cibernetice.

UE sprijină statele membre în eforturile lor de a asigura securitatea tuturor celor care trăiesc în Europa. În acest sens, UE contribuie la:

- Combaterea terorismului și a criminalității organizate;
- Detectarea și prevenirea amenințărilor hibride;
- Creșterea rezilienței infrastructurii noastre critice;
- Promovarea securității cibernetice;
- Stimularea cercetării și a inovării.

Strategia **europeană privind o uniune a securității[146] (SEUS)**, prezentată la 24 iulie 2020, prezintă prioritățile în materie de acțiuni, instrumente și măsuri pentru a garanta securitatea în lumea fizică și digitală, precum și la toate nivelurile societății. Această strategie acoperă o perioadă de cinci ani (2020-2024).

Prioritățile SEUS sunt:

[145] Prioritățile CE 2019-2024, Promovarea modului de viață european, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life_ro

[146] Strategia europeană privind o uniune a securității, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0605&from=RO

1. **Un mediu de securitate adaptat exigenţelor viitorului** - acţiuni menite să (1) protejeze şi să dezvolte reziliența infrastructurii critice (servicii esenţiale), (2) securitate cibernetică, (3) protejarea spaţiilor publice.

2. **Combaterea ameninţărilor în continuă evoluţie** - acţiuni focalizate pe (1) criminalitatea informatică, (2) modernizarea aplicării legii (utilizarea tehnologiei moderne pentru actul de justiţie, transfer de date relevante între statele membre la nivelul justiţiei), (3) combaterea conţinutului online ilegal, (4) ameninţări hibride (COVID19).

3. **Protejarea europenilor împotriva terorismului şi a criminalităţii organizate** - acţiuni focalizate pe (1) terorism şi radicalizare şi (2) criminalitate organizată.

4. **Un ecosistem european solid în materie de securitate** - acţiuni focalizate pe (1) cooperarea şi schimbul de informaţii între statele membre, (2) contribuţia unor frontiere externe solide, (3) consolidarea cercetării şi inovării în domeniul securităţii, (4) acţiuni de conştientizare (awareness) privind ameninţările la adresa indivizilor.

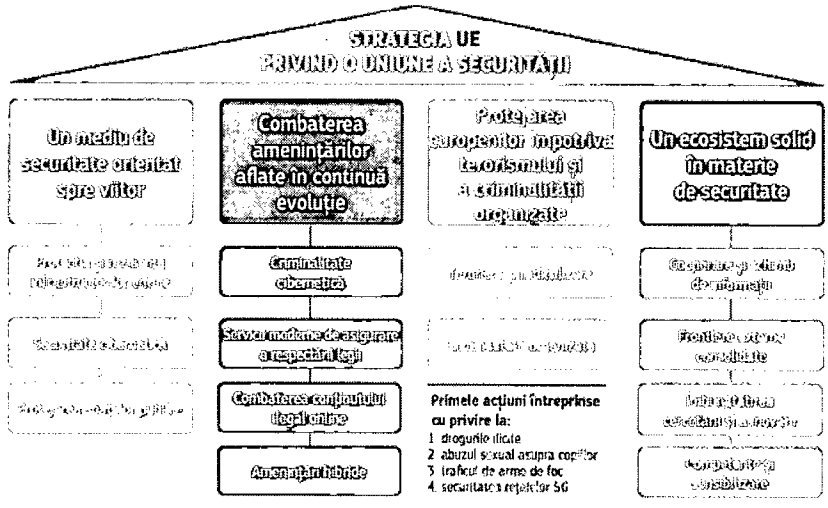

Sursa: Strategia europeană privind o uniune a securităţii[147]

2. Cooperare judiciară[148]

Colaborare în materie penală, în spiritul încrederii reciproce, pentru a combate traficul de persoane, contrabanda şi corupţia. Creăm un spaţiu european de justiţie prin conectarea sistemelor juridice naţionale, pentru a le face viaţa mai uşoară cetăţenilor şi întreprinderilor.

3. Drepturi fundamentale[149]

147 Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union-strategy_ro

148 Online: https://ec.europa.eu/info/law/cross-border-cases/judicial-cooperation_en

149 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights_en

Protejarea statului de drept și a drepturilor fundamentale, finalizând aderarea UE la Convenția europeană a drepturilor omului și asigurându-ne că toate propunerile Comisiei respectă Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale. Directiva privind combaterea discriminării luptă împotriva discriminării și promovează egalitatea de gen. Zonele de acțiune în această sferă includ: egalitate de gen la nivel internațional, drepturile omului (internațional), cetățenia europeană, justiție civilă, justiție penală, digitalizarea justiției, acțiuni anti-discriminare (internațional), protejarea statului de drept.

4. Protecția consumatorilor[150]

Protejăm consumatorii și încercăm să le sporim puterea de a acționa, prin măsuri de îmbunătățire a siguranței lor în ceea ce privește bunurile, serviciile și alimentele. Sprijinim mai buna informare a consumatorilor. Îmbunătățim aplicarea normelor de protecție a consumatorilor și adaptăm legislația în domeniu în funcție de evoluțiile din sectorul digital.

5. Un nou pact privind migrația și azilul[151]

Migrația este o problemă complexă, cu multe fațete care trebuie cântărite în același timp: siguranța persoanelor care solicită protecție internațională sau caută o viață mai bună; preocupările țărilor aflate la frontierele externe ale UE, care se tem că presiunile exercitate de migrație le vor depăși capacitățile și care au nevoie de solidaritate din partea altor țări; preocupările celorlalte state membre ale UE, cărora le e teamă că, dacă nu se respectă procedurile la frontierele externe, propriile lor sisteme naționale de azil, integrare sau returnare nu vor putea face față în caz de fluxuri importante. Pe baza unei evaluări globale, Comisia propune o nouă abordare pentru gestionarea migrației: să insuflăm încredere aplicând proceduri mai eficiente și găsind un nou echilibru între responsabilitate și solidaritate.

6. Statul de drept[152]

Mecanismul european privind statul de drept este un instrument de prevenire, care își propune să promoveze statul de drept și să prevină apariția unor probleme sau agravarea acestora. Principalele instrumente utilizate de CE: **Mecanismul European privind Statul de Drept (MCV)** (MCV prevede un proces pentru un dialog anual la care participă Comisia, Consiliul și Parlamentul European, alături de statele membre, parlamentele naționale, societatea civilă și alte părți interesate din domeniul statului de drept. Raportul privind statul de drept este baza acestui nou proces), **cadrul legal privind statul de drept** (rule of law framework), **Inițiativa CE privind consolidarea statului de drept** (2019)[153].

6.UN NOU ELAN PENTRU DEMOCRAȚIA EUROPEANĂ

---

150 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/consumers/consumer-protection_en

151 Politica CE privind migrația, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/new-pact-migration-and-asylum_ro

152 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law_ro

153 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/initiative-strengthen-rule-law-eu_ro

"Rata-record de participare la alegerile europene din 2019 demonstrează vitalitatea democrației în Europa. Însă europenii trebuie să joace un rol mai important în procesul decizional și în stabilirea priorităților noastre. Vom organiza o conferință privind viitorul Europei și îi vom invita să spună ce cred ei că este important pentru UE. Pentru a ne proteja democrația de interferențe externe și pentru a combate dezinformarea și mesajele de ură din mediul online trebuie să acționăm în aceeași direcție și să aplicăm aceleași standarde. Comisia își va consolida parteneriatul cu Parlamentul European, care reprezintă vocea cetățenilor, asigurând atât implicarea acestuia în toate etapele negocierilor internaționale, cât și transparența și integritatea în întregul proces legislativ."

Domenii de acțiune

1. **Viitorul Europei (Future of Europe)**[154] - o inițiativă a CE care se dorește un exercițiu democratic european major, un nou forum public pentru o dezbatere deschisă, inclusivă, transparentă și structurată cu cetățenii în jurul unui număr de priorități și provocări cheie privind viitorul EUROPEI. Face parte din angajamentul președintelui von der Leyen de a da europenilor un cuvânt de spus mai mare cu privire la ceea ce face UE și cum funcționează pentru ei. Acesta își propune să aducă Europa dincolo de capitalele sale, ajungând în fiecare colț al UE, consolidând legătura dintre europeni și instituțiile care îi deservesc.

2. **Instrumente de participare - Have your say/Exprimă-ți părerea**[155] - portal adresat cetățenilor europeni pentru a oferi feedback și a participa activ la procesul de politici publice, acțiunile CE precum și legislația viitoare.

3. **Analiza prospectivă strategică**[156] - schimbările climatice, tehnologiile digitale și evoluțiile geopolitice afectează deja profund viața europenilor. Aceste transformări au loc la toate nivelurile, de la politica locală până la structurile globale de putere. Comisia va putea utiliza pe deplin cunoștințele, informațiile și cercetarea pentru a contura politici viabile în viitor, precum și pentru a consolida cultura noastră în materie de pregătire și de elaborare a politicilor anticipative pe bază de date concrete. Acest lucru este esențial în sprijinirea tranziției către o Europă verde, digitală și echitabilă.

Prospectiva este o disciplină care constă în a explora, anticipa și contura viitorul pentru a contribui la clădirea și utilizarea inteligenței colective în mod structurat, sistematic și sistemic pentru a anticipa evoluțiile. Pe de altă parte, prospectiva strategică urmărește să integreze previziunea în procesul de elaborare a politicilor Uniunii.

Prospectiva strategică:

---

154 Comunicarea CE privind Viitorul Europei, (2020), online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-conference-future-of-europe-january-2020_en.pdf

155 Online: (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say)

156 Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/strategic-foresight_ro

- Va anticipa tendințele, problemele emergente și potențialele implicații și oportunități aferente, pentru a reuni informații utile în ceea ce privește planificarea strategică, elaborarea politicilor și capacitatea de pregătire;
- Va contribui la elaborarea de noi inițiative și la revizuirea instrumentelor existente, în conformitate cu noul set de instrumente pentru o mai bună legiferare al Comisiei;
- Va clădi inteligența colectivă într-un mod structurat și sistematic, pentru a dezvolta mai bine căile de tranziție posibile, pentru a pregăti UE să reziste la șocuri și pentru a contura viitorul pe care ni-l dorim.

Noua politică de coeziune europeană 2021-2027

În luna mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea privind pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2021-2027[157] care cuprinde mai multe reglementări pentru noua perioadă de bugetare:

- Regulamentul privind prevederile comune (CPR);
- Regulamentul privind Fondul European de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune (FC);
- Regulamentul privind cooperarea teritorială;
- Regulamentul privind mecanismul de cooperare transfrontalieră;
- Regulamentul privind „Fondul social european plus" (FSE+).

Astfel noua politică de coeziune se va realiza prin intermediul a 7 fonduri comune la nivelul UE, cu un set unic de norme:

1. Fondul european de dezvoltare regională (FEDR);
2. Fondul de coeziune (FC);
3. Fondul social european (FSE);
4. Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM);
5. Fondul pentru azil și migrație (FAMI);
6. Fondul pentru securitate internă (ISF);
7. Instrumentul pentru frontiere externe și vize (IBMF).

Comparativ cu perioada de programare anterioară, CPR nu mai acoperă Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR).

[157] Online: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en

Comisia Europeană a simplificat cadrul și modalitatea de funcționare a instrumentelor incluse în Politica Europeană de Coeziune[158], principalele modificări vizând[159]:

- **O abordare mai personalizată a dezvoltării regionale** - metoda de alocare a fondurile se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. **Se introduc noi criterii** (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE.

- **Simplificare a regulilor: reguli mai scurte, mai puține, mai clare** - pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre („gestionare partajată"). CE propune, de asemenea, controale mai relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și extinderea principiului „auditului unic", pentru a evita suprapunerea verificărilor.

- **Cadru mai flexibil** - noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute. O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări. În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.

- **Legătură mai strânsă cu guvernanța economică, semestrul european** - politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată (Semestrul European, politica economică - piața unică).

- **Accent mai mare pe sinergii între instrumentele financiare existente** - cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

---

158 Dezvoltarea Regională și Coeziune după 2020, online: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-new-framework-glance_ro.pdf

159 Manual de simplificări, politica de coeziune 2021-2027, online: http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2019/11/f43d9206cfae98c16c5d7aafdcbd29a3.pdf

- **Sprijinirea proiectelor de inovare transfrontaliere** - cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni. Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră **(„Interreg")** va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit **Mecanismul Transfrontalier European**. Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă" vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive/megadate (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

- **Norme consolidate pentru investițiile performante** - toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va evaluată și cu ocazia evaluării intermediare. Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, **statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni**, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.

- **Utilizarea eficace a instrumentelor financiare** - lacunele investiționale importante nu pot fi eliminate doar prin acordarea de subvenții. Ele pot fi eficient completate de instrumentele financiare, care au efect potențator și sunt mai apropiate de piață. În mod voluntar, statele membre vor putea să transfere o parte din resursele politicii lor de coeziune către noul fond **InvestEU** gestionat la nivel central, ca să acceseze garanția furnizată de bugetul UE. Va fi mai ușor să se combine granturile și instrumentele financiare. Noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat.

- **Creșterea vizibilității politicii de coeziune** - pentru o Europă tot mai apropiată de cetățeni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune. Statele membre și regiunile au consolidat cerințele de comunicare, de exemplu în ceea ce privește organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finanțare de la UE și dezvoltarea unor planuri de informare prin rețelele sociale. În același timp, comunicarea pe tema proiectelor finanțate de la UE se simplifică, introducându-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate finanțările disponibile pentru întreprinderi și o bază de date unică pentru proiecte gestionată de Comisie.

Prioritățile naționale de investiții, pentru perioada 2021-2027, au fost definite în cadrul Acordului de Parteneriat între UE și România[160]:

[160] Acord Parteneriat UE, var octombrie 2020, online: https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/10/f34ee115f5f182da2d52a34f79525a63.pdf

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
Obiectivul de Politică 1 - o Europă mai inteligentă și mai competitivă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	1.1 Cercetare&Dezvoltare& Inovare (CDI) - dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate. 1.2 Digitalizare - fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor. 1.3 Competitivitate - Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor. 1.4 Specializare, tranziție, antreprenoriat - dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat.	România va contribui la acest obiectiv prin sprijinirea creșterii gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European ResearchArea, întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterii nivelului de investiții în CDI pentru a asigura trecerea de la idee la produse/servicii în piață, digitalizării serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, dezvoltării unor competențe profesionale adaptate la economia cunoașterii în ceea ce privește procesul de descoperire antreprenorială la nivel național și regional.
Obiectivul de Politică 2 - o Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon , în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre,a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor	2.1 Energie - promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea energiei din surse regenerabile, dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare. 2.2 Schimbări climatice, riscuri, apă - promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor; promovarea gestionării sustenabile a apei. 2.3 Economie circulară - Economia circulară -	Conform Raportului de țară, România se confruntă cu o serie de probleme in domeniile subsecvente OP2, respectiv: Investițiile în eficiența energetică rămân în continuare scăzute, în ciuda unor stimulente adecvate din partea statului iar pentru îndeplinirea obiectivul UE 2030 de eficiență energetică de 32,5%, trebuie atrasă o cotă mai mare de finanțare privată. Investițiile pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice și

	promovarea tranziției către o economie circulară, extinderea schemelor de gestionare integrată a deșeurilor, colectarea separată, reutilizarea și reciclarea acestora. 2.4 Biodiversitate - Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării (investiții în Natura 2000). 2.5 Aer – implementarea măsurilor care vizează creșterea calității aerului: dotarea rețelei naționale de monitorizare a calității aerului; Finanțarea sistemelor de încălzire pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice. 2.6 Situri contaminate – Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării: măsuri de remediere a siturilor contaminante, inclusiv refacerea ecosistemelor; – Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, reconversia funcțională a terenurilor virane degradate, neutilizate, abandonate, reincluderea acestora în circuitul social/economic sau ca rezervă pentru viitoare investiții pentru o dezvoltare urbana durabila; dezvoltarea și aplicarea conceptului de Smart City.	rezidențiale, pentru îmbunătățirea serviciilor de încălzire publice (SACET) pot contribui în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și pot sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Calitatea slabă a aerului continuă să fie o problemă în România, iar în conformitate cu Raportul de țară 2020 s-au identificat măsuri de sprijin menite să abordeze principalele surse de poluare a aerului (încălzirea locuințelor, transporturile), care să conducă la îmbunătățirea calității aerului și la modernizarea monitorizării. Politica României în domeniul apei prezintă în continuare deficiențe, în special în ceea ce privește accesul la apă și la salubritate în zonele rurale, precum și cantitatea și calitatea apei potabile. În raportul de Țară din 2020 au fost identificate măsuri pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de apă potabilă și de ape uzate, pentru monitorizarea calității apei potabile și modernizarea laboratoarelor pentru o mai bună monitorizare a substanțelor deversare în ape. Țara înregistrează în continuare o rată scăzută

	2.7 Mobilitate urbana - investiții bazate pe planuri de mobilitate urbana durabile; dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferată și metrou.	de reciclare a deșeurilor municipale (14%) și rate ridicate de depozitare a deșeurilor (70%). În plus, ratele de reciclare stagnează din 2013, în timp ce rata de incinerare a crescut ușor la 4%. În 2017, cantitatea de deșeuri municipale generate pe cap de locuitor în România continuă să se situeze cu mult sub media UE, de aproximativ 487 kg. De asemenea, în Raportul de Țară se menționează că în Raportul de alertă timpurie pentru România, se consideră că există riscul ca țara să nu atingă obiectivul privind pregătirea pentru reutilizarea/reciclarea deșeurilor municipale stabilit pentru 2020.
Obiectivul de Politică 3 - o Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a interconectivității TIC regionale	3.1 Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală. Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere. 3.2 Digitalizare pe bandă largă - Investiții în infrastructură de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor Planului național sau regional privind banda largă.	Sectorul infrastructură și transport din România se află sub media europeană la toate criteriile de analiză privind investițiile și infrastructura, conform celui mai recent European Transport and Infrastructure Score Board (2019). De asemenea, Raportul de țară privind România subliniază că rețeaua rutieră este una dintre cele mai puțin dezvoltate din UE, ceea ce are un impact negativ asupra competitivității țării. Pentru a contribui la o Europă mai conectată, România trebuie să

		acționeze pentru a reduce decalajul de dezvoltare în domeniul infrastructurii de transport și pentru a crește conectivitatea cu restul Europei. Rămâne prioritară rețeaua primară la nivelul României, întinsă preponderent pe aliniamentul rețelei TEN-T centrală și TEN-T globală urmată de rețeaua secundară de transport care are rolul de a asigura accesibilitatea regională și urbană a rețelei primare de transport în mod eficient.
Obiectivul de Politica 4 – o Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	4.1 Politicile pieței muncii/Ocupare – îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale; dezvoltarea mecanismului de integrare multidisciplinară a politicilor de ocupare, educație, asistență socială și sănătate; - Valorificarea potențialului economic al tinerilor (inclusiv NEETs). 4.2 Educație – (i) îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale; (ii)	În contextul schimbărilor structurale generate de globalizare și progresul tehnologic, România se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește relevanța educației și formării pentru piața forței de muncă, utilizarea corespunzătoare a resurselor de muncă și productivitatea muncii. România se află pe ultimul loc din UE din perspectiva ponderii absolvenților de studii superioare și a participării adulților la formare, cu impact direct asupra accesului la piața muncii. Intervențiile propuse a fi finanțate vor oferi posibilitatea adresării deficiențelor majore ale sistemului educațional și ale pieței muncii, așa cum au fost semnalate și în cadrul

	promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale; (iii) promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar. 4.3 Incluziune socială, sărăcie - promovarea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială (inclusiv rroma), inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor; îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice; îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la	Recomandărilor Specifice de Țară: deficitul de competențe de bază și specifice, conform nevoilor pieței muncii, participarea redusă la educația timpurie, rata de părăsire timpurie a școlii, abandonul școlar, accesul egal pe piața muncii și participarea populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții.

	protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată.	
Obiectivul de Politica 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale	5.1 Turism, patrimoniu, cultură, securitate - promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane. 5.2 Dezvoltare teritorială integrată - promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității.	Pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE, este necesară o abordare integrată a problemelor teritoriale și locale la nivelul întregii țări. Această abordare integrată poate fi asigurată prin elaborarea și implementarea de strategii teritoriale integrate, fie la nivelul orașelor, fie la un nivel mai larg zonal sau chiar regional. Astfel, recunoscând rolul important al orașelor ca promotori de dezvoltare, trebuie sprijinită dezvoltarea urbană, pe baza priorităților identificate în Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană. Dezvoltarea urbană va fi finanțată din toate obiectivele de politică și va fi respectată alocarea minimă de 6% din FEDR pentru acest obiectiv. De asemenea, va fi sprijinită dezvoltarea zonelor urbane funcționale pentru orașele

		care elaborează o astfel de strategie.

Raportul de țară din 2020 privind România[161]

Semestrul european 2020: evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește reformele structurale, prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum și rezultatele bilanțurilor aprofundate efectuate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176/2011.

Nivelul Național

Acordul de Parteneriat 2021-2027 dintre Comisia Europeană și România[162] – a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește:

1. **Obiectivul de Politică 1 - O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente** - Creșterea gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European Research Area prin întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterea nivelului de investiții în CDI, digitalizarea serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, inclusiv Smart city.

2. **Obiectivul de Politică 2 - O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și Justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor** - adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvării sistemului energetic, prevenirea și gestionarea riscurilor, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, decontaminarea siturilor poluate, regenerare urbană, mobilitate urbană, termoficare, pescuit și acvacultură.

3. **Obiectivul de Politică 3 - O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale** - creșterea conectivității transportului, dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, inteligente, sigure și intermodale, rezistente la schimbările climatice, durabile, inteligente și intermodale la nivel național, regional și local inclusiv printr-un acces mai bun la rețeaua TEN-T și mobilitatea transfrontalieră.

---

161 Informațiile din această secțiune sunt preluate integral și/sau parțial din DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI Raportul de țară din 2020 privind România care însoțește documentul COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ ȘI EUROGRUP, disponibil integral online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_ro.pdf

162 primul draft publicat de către Ministerul Fondurilor Europene, online: http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/d3e42c68a072a75dbc279d807b8a2b72.pdf

4. **Obiectivul de Politica 4 – O Europă mai socială prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale** - crearea pârghiilor fundamentale dezvoltării tuturor sectoarelor economice, respectiv investițiile în oameni. În acest context, intervențiile vizate au în vedere patru aspecte majore:

➢ Asigurarea unei educații de calitate inclusive la toate nivelurile;

➢ Adaptarea resursei umane la dinamica pieței muncii și la progresul tehnologic;

➢ Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin măsuri personalizate;

➢ Asigurarea unor servicii de sănătate de calitate și accesibile tuturor.

5.**Obiectivul de Politica 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a zonelor urbane, rurale și de coastă și a inițiativelor locale** - abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale, prin implicarea autoritățile locale și parteneriatele, în scopul asigurării coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE.

Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale pentru perioada 2021-2027 au fost consolidate în urma unui proces de consultare inter-instituțională, negocieri informale cu Comisia Europeană, precum și pe baza unei valoroase contribuții din partea partenerilor socio-economici relevanți.

Documentele aflate în consultare publică până la data de 21 august 2020 sunt:

- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Transport 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Sănătate 2021-2027, primul draft;
- Programele Operaționale Regionale 2021-2027, primele draft-uri;
- Programul Operațional Asistență Tehnică 2021-2027, primul draft;
- Programul Operațional Tranziție Justă 2021-2027, primul draft.

În prezent (Octombrie, 2020) ne aflăm într-o perioadă de tranziție, la nivel național, de la strategiile naționale sectoriale, centralizate de către Secretariatul General al Guvernului[163], care au ca și orizont final anul 2020, construite în concordanță cu prioritățile și țintele stabilite prin precedenta strategie

[163] Online: https://sgg.gov.ro/new/strategy-unit-unitatea-de-coordonare-a-strategiilor/

europeană, Europa 2020. Astfel, din cele 98 de strategii sectoriale existente în prezent, doar trei dintre acestea au fost elaborate pornind de la noile priorități europene:

- Planul Național Integrat în Domeniul Energie și Schimbărilor Climatice 2020-2024[164]

- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030[165]

- Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024[166]

Alte planuri strategice sectoriale, realizate anterior anului 2018, cu aplicabilitate după 2020

- Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România 2017-2026[167] (2017)

- Strategia Națională a Locuirii 2016-2030[168] (2016)

- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2015-2035[169](2015)

- Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030[170], (2015)

- Strategia pentru Transport Durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030[171] (2008)

- Master Planul pentru Turismul Național al României 2007-2026[172] (2007)

Nivelul Regional

La nivel regional, principalele documente strategice relevante sunt:

- Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021-2027[173]

- Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027[174]

- Strategia Regională de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027[175]

---

164 Online: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

165 Online: http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf

166 Online: https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf

167 Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/02/Strategia-na%C5%A3ional%C4%83-de-dezvoltare-a-ecoturismului-%C3%AEn-Rom%C3%A2nia-context-viziune-%C5%9Fi-obiective-2017-2026.pdf

168 http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2017-01-13_Strategia_Nationala_a_Locuirii_2016-2030.pdf

169 Online: http://sdtr.mdrap.ro/44/Strategie

170 Online: https://www.madr.ro/docs/agricultura/strategia-agroalimentara-2020-2030.pdf

171 Online: http://www.enterprise-europe-erbsn.ro/download/1447/

172 Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/05/masterplan_partea1.pdf

173 Online: https://www.nord-vest.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/

174 Online: https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2020/09/RIS3NV-2021-2027_200914.pdf

175 Online: https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2020/08/3.-Raportul-6.-SRMUOIRNV-2021-2027-Strategia_Versiune-finala.pdf

Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021-2027[176]

Planul de dezvoltare regională (PDR) este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective.

Planificarea are în vedere atât fondurile externe (europene) cât şi interne (naţionale/guvernamentale,

regionale, locale). PDR a fost realizat în conformitate cu orientările metodologice elaborate de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP) ce vizează atât conținutul Planurilor de Dezvoltare Regională cât și cadrul partenerial de elaborare, consultare și aprobare al acestora. Prin activitatea de planificare ADR Nord-Vest își propune să contribuie la realizarea celor trei obiective de bază ale politicii de dezvoltare regională în România, stipulate în Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională: diminuarea dezechilibrelor regionale existente, corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor şi stimularea cooperării inter-regionale, interne şi internaționale, transfrontaliere.

PDR 2021-2027 porneşte de la analiza cantitativă şi calitativă a condiţiilor existente şi a tendinţelor înregistrate în perioada de programare trecută (2014-2020) la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest

(Transilvania Nord) în domenii legate de: resursele naturale, sistemul de aşezări, structura socio-demografică a populaţiei, infrastructură, mediul, economia, turismul, agricultura şi dezvoltarea rurală şi administraţia şi buna guvernanţă. Analiza situaţiei existente se încheie cu evidenţierea potențialului și a nevoilor specifice regiunii, prin intermediul analizei punctelor tari și slabe, oportunităților și amenințărilor (SWOT).

Pe baza acestor informații, a viziunii de dezvoltare pe termen lung, precum şi a contextului de planificare şi programare de la nivel național şi european privind politica de coeziune pentru perioada 2021-2027, au fost formulate obiective, priorități şi acțiuni specifice de dezvoltare ale regiunii.

PDR 2021-2027 pentru Regiunea Nord-Vest pentru perioada 2021-2027 se bazează pe rezultatele analizei SWOT și pe obiectivele identificate la nivel regional pe termen lung, pe orientările de la nivel național și pe direcțiile strategice ale politicii de coeziune și ale politicii agricole comune promovate de Uniunea Europeană pentru perioada de programare 2021-2027. În ceea ce privește aspectele metodologice s-a adoptat orientarea europeană bazată pe concentrarea tematică a resurselor și orientarea către rezultate și impact, ca răspuns la principalele provocări identificate. Conform logicii de intervenție promovate la nivel european pentru perioada 2021-2027, strategia se structurează pe priorități de investiții și categorii de intervenție, pentru care s-au stabilit obiective specifice, respectiv acțiuni.

---

[176] Informațiile cuprinse în această secțiune sunt preluate (integral, parțial sau sinteză) din cadrul Planului de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021-2027

Viziune (orizont 2034)

Comunitățile din Regiunea Nord-Vest (Transilvania de Nord) înțeleg să valorifice împreună, respectând principiile dezvoltării durabile, resursele naturale, materiale, umane, tradițiile istorice și interculturale în scopul unei dezvoltări susținute, constante care face din Transilvania de Nord una dintre cele mai dinamice regiuni europene.

Obiective strategice de dezvoltare (orizont 2034)

- Valorificarea avantajelor competitive prin investiții în domeniile de specializare inteligentă ale regiunii.
- Racordarea Regiunii la fluxurile internaționale de mărfuri, turiști, investiții, informații și valori culturale.
- Creșterea investițiilor în capitalul uman al regiunii, în vederea adaptării la economia digitală și industria 4.0.
- Creșterea eficienței economiei rurale, conservând totodată calitatea mediului și patrimoniul etnofolcloric extrem de bogat al regiunii.
- Transformarea centrelor urbane în spații de influență și de atracție regională și trans-regională.
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei.
- Promovarea tranziției către surse de energie regenerabilă și gestiunea responsabilă a resurselor.
- Valorificarea spiritului civic în procesul de dezvoltare urbană.
- Dezvoltarea sistemelor de transport cu emisii reduse și încurajarea mobilității active.
- Dezvoltarea bazelor de date pe mai multe niveluri (local, județean, regional).

Obiectiv general Creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale, valorificând diversitatea și autenticitatea locală și stimulând inovarea, în vederea dezvoltării echilibrate a teritoriului și creșterii standardului de viață	
OS1. Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare	**DIRECȚII DE ACȚIUNE**

	1.1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri 1.2. Sprijinirea ecosistemului de inovare și a activităților economice în domeniile de specializare inteligentă 1.3. Stimularea CDI și adoptării tehnologiilor avansate, în mediul public și privat 1.4. Promovarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale
OS2. Capital uman și social dezvoltat	**DIRECȚII DE ACȚIUNE** 2.1. Sprijinirea inserției pe piața muncii și corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței 2.3. Stimularea participării la procesele de educație și formare continuă , bazate pe o infrastructură modernă și pe digitalizare 2.3. Modernizarea, digitalizarea și dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sănătate, promovarea prevenției și a unui mod de viață sănătos 2.4. Sprijinirea incluziunii sociale și combaterea sărăciei 2.5. Cultivarea spiritului civic și a implicării comunității în procesele de dezvoltare locală
OS3. Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv	**DIRECȚII DE ACȚIUNE** 3.1. Dezvoltarea integrată și sustenabilă a zonelor urbane funcționale, a municipiilor și orașelor 3.2. Dezvoltarea zonelor rurale și creșterea calității vieții în mediul rural, prin echiparea cu infrastructură și dotări 3.3. Dezvoltarea infrastructurii și susținerea evenimentelor culturale, sportive și de agrement

	3.4. Digitalizarea serviciilor publice dedicate comunității, vizitatorilor și actorilor economici 3.5. Protejarea și valorificarea patrimoniului antropic 3.6. Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic
OS4. Mediu natural valorificat responsabil	**DIRECȚII DE ACȚIUNE** 4.1. Protejarea și valorificarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi 4.2. Creșterea rezilienței la hazarduri naturale și schimbări climatice 4.3. Reducerea poluării, ameliorarea și monitorizarea calității factorilor de mediu 4.4. Promovarea utilizării sustenabile a resurselor energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă 4.5. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de management al apelor, apelor uzate și deșeurilor 4.6. Sprijinirea economiei circulare în vederea eliminării deșeurilor și (re)utilizării continue a resurselor
OS5. Conectivitate fizică și digitală ridicată	DIRECȚII DE ACȚIUNE 5.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport în lungul rețelei TEN-T 5.2. Creșterea conectivității locale feroviare și rutiere la rețeaua TEN-T 5.3. Sprijinirea mobilității durabile intra-regionale, inclusiv cu scop turistic și de agrement 5.4. Sprijinirea mobilității durabile în cadrul zonelor urbane funcționale, municipiilor și orașelor

	5.5. Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor digitale

Obiectivele definite în cadrul PDR Nord Vest 2021-2027 sunt corelate atât cu Programele Operaționale, conform noului exercițiu bugetar, cât și cu politica de coeziune a UE, după cum urmează

Corelarea priorităților strategiei regionale cu obiectivele politicii de coeziune ale Uniunii Europene și cu Programele Operaționale[177]

Obiectiv specific PDR-NV 2021-2027	**Obiective politica de coeziune UE**	**Programe Operaționale**
Obiectiv 1.Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare	OP1. O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	POCIDIF / POR NORD-VEST / POS
Obiectiv 2. Capital uman și social dezvoltat	OP4. O Europă mai socială prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale OP5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii	POS / POEO / PIDS / POCIDIF/ PNS PAC
Obiectiv 3. Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv	OP4. O Europă mai socială prin implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale OP5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și	POR NORDVEST/ PNS PAC

177 Abrevieri programe operaționale: Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ), Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD), Programul Operațional Transport (POT), Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF), Programul Operațional Sănătate (POS), Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO), Programul Operațional Regional Nord-Vest (POR NORD_VEST), Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (PIDS), Planul Național Strategic al Polticii Agricole Comune (PNS PAC).

	integrate a tuturor tipurilor de teritorii	
Obiectiv 4. Mediu natural valorificat responsabil	OP 2. O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor OP5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii	PODD / POR NORD-VEST
Obiectiv 5. Conectivitate fizică și digitală ridicată	OP 3. O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale OP5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii	POT / POCIDIF / POR NORD-VEST

Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027, Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest[178]

Specializarea inteligentă pornește de la premisa că nici o regiune nu are suficiente resurse pentru a putea fi competitivă în toate domeniile, motiv pentru care este mult mai eficace să își identifice ariile în care poate face diferența în competiția globală și să își focalizeze apoi atenția pe acele arii în efortul de inovare.

Conform conceptului de bază al strategiilor de specializare inteligentă, fiecare regiune are un potențial unic, ancorat în specificul local, care poate fi deblocat prin anumite măsuri, contribuind la creșterea competitivității prin inovare. Inovarea se întâmplă la nivelul companiilor din regiune prin suportul ecosistemului regional de inovare, format din universități, structuri de cercetare, fonduri de

[178] Documentul integral disponibil online: https://www.nord-vest.ro/specializare-inteligenta/. Informațiile cuprinse în această secțiune sunt preluate (integral, parțial sau sinteză) din documentul original.

investiții, fonduri de garantare, ONG-uri catalizator, agenții de finanțare, bănci, centre de transfer tehnologic, la care se adaugă resursele umane, materiale financiare și capitalul social din regiune.

Strategia de Specializare Inteligentă identifică sectoarele prioritare de intervenție și modelele adecvate de abordare a acestei specializări pentru a susține procese specializate de inovare în rândul agenților economici prin care să obțină o transformare structurală a acestor sectoare pentru creșterea

competitivității acestora în economia globală.

Context Macro

REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST este una din regiunile mai puțin dezvoltate din Uniunea Europeană, PIB-ul/cap de locuitor (în PPC) în 2018 reprezentând 61% din media europeană. Din aceeași categorie fac parte o serie de regiuni din Italia, Croația, Polonia, Grecia, Ungaria, Letonia sau Marea Britanie.

Regiunea este situată în nord-vestul Transilvaniei, la granițele cu Ungaria și Ucraina și cuprinde județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj, reprezentând 14% din teritoriul țării. Conform INS, populația rezidentă a regiunii a fost în 2019 de 2,55 milioane locuitori (13,14% din populația țării).

În 2017 economia regiunii se baza pe servicii și pe industrie, domenii care contribuie cu aproape 61%, respectiv cu 29% la PIB-ul regional.

Avantaje competitive pot fi identificate în sectoare industriale cu intensitate tehnologică scăzută (piele și încălțăminte, prelucrarea lemnului, mobilă) și în câteva sectoare cu intensitate tehnologică medie spre ridicată sau chiar ridicată (TIC, mașini și utilaje, echipamente electrice). După Regiunea București-Ilfov, în 2018 în *Regiunea Nord-Vest există cea mai mare concentrare a firmelor din domeniul TIC*, infrastructura de afaceri fiind relativ bine dezvoltată. Majoritatea întreprinderilor fac parte din categoria celor mici și mijlocii și peste *98% din companiile din regiune au mai puțin de 50 de angajați*. Unitățile CDI sunt un alt punct forte - regiunea prezentând cea mai mare concentrare a acestora după Regiunea București-Ilfov - și cele de învățământ superior din regiune, printre care și Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, cea mai bine cotată universitate din România la nivel internațional.

De asemenea, dezvoltarea regiunii se poate baza pe resurse umane calificate, având în vedere că în anul 2017 procentul studenților din populația regiunii a fost de 3,65%, peste media națională, numărul absolvenților în științe, inginerie și tehnologie fiind de 30,08%, procent care plasează regiunea pe locul trei după regiunile București-Ilfov și Nord-Est.

Regiunea este caracterizată de un *ecosistem de inovare incoerent*, fiind nevoie de o mai bună cooperare între actorii din modelul quadruple helix. *Lipsa unei infrastructuri de transport moderne*, în special a celei care asigură transportul rutier și feroviar este o altă problemă. Chiar dacă densitatea drumurilor modernizate este mai mare decât media națională și este traversată de 7 drumuri europene, regiunea rămâne într-o situație periferică în ceea ce privește accesul la infrastructura TEN-T. Doar infrastructura de transport aerian, cu excepția transportului cargo, poate

fi considerată ca un suport pentru dezvoltare. În regiune există 4 aeroporturi, printre care aeroportul internațional din Cluj-Napoca, care a înregistrat cea mai mare creștere la nivel național în ultimii ani.

Strategia are ca obiectiv transformarea economică prin inovare, bazându-se pe acele sectoare, activități economice care au potențial, dar și pe rezultatele activității de cercetare-dezvoltare. Totodată sunt luate în considerare resursele unice, provocările globale și competitivitatea industrială europeană, tendințele globale, dar și contextul regional, național și european. Prin domeniile și nișele de specializare în care se va investi în perioada următoare de programare se urmărește fructificarea potențialului economic de competitivitate de la nivel regional prin valorificarea rezultatelor cercetărilor științifice, orientarea lor către business și finalitate economică.

Nivelul Județean

Strategia județului Sălaj 2015-2020[179]

Strategia de dezvoltare a județului Sălaj este structurată pe 6 secțiuni

- Secțiunea A – Profilul Județului Sălaj (analiza situației curente la nivelul a 5 dimensiuni – dezvoltare economică, infrastructură, mediu, resurse umane, capacitate administrativă)
- Secțiunea B – Analiza SWOT
- Secțiunea C – Viziunea și misiunea
- Secțiunea D- Cadrul Strategic (propuneri de strategii sectoriale pe dimensiunile: transport, competitivitate, resurse umane, mediu, agricultură și dezvoltare rurală, dezvoltare urbană durabilă, capacitate administrativă)
- Secțiunea E – Portofoliul de proiecte
- Secțiunea F – Sistemul de monitorizare

Viziunea

"Sălajul – un motor al dezvoltării regiunii Transilvania de Nord, o comunitate durabilă, capabilă să atragă investiții și resurse în toate domeniile"

Misiunea

- Printr-un parteneriat solid și de durată dintre cetățenii săi, administrația locală, mediul de afaceri și societatea civilă, Sălajul devine un spațiu deschis către prosperitatea și civilizația europeană;

[179] Strategia Județului Sălaj, online: https://www.cjsj.ro/date/pdfuri/Transparenta%20decizionala/Strategia%20de%20dezvoltare%20a%20judetului%20S%C4%83laj%202015-2020.pdf
Documentul analizat este în continuare valabil dar Consiliul Județean Sălaj lucrează în prezent la o nouă Strategie de dezvoltare pentru perioada 2021-2027. Aceasta va fi inclusă în analiză în momentul în care este finalizată.

- Prin poziția sa geografică și prin celelalte resurse ce constituie avantaje competitive, Sălajul este un spațiu cu potențial deosebit de dinamism economic și dezvoltare durabilă;
- Cetățenii județului, deja aliniați la rigorile și standardele europene, mai ales prin exercițiul multiculturalității și prin ethos-ul de muncă, sunt capabili să-și construiască o viață prosperă și demnă;
- Comunitățile din Sălaj vor coopera pentru dezvoltarea unei economii funcționale și competitive pe piața europeană, prin gestiunea inovativă a resurselor și managementul eficient al competențelor forței de muncă locale, cu precădere în următoarele domenii de specializare inteligentă: industria metalurgică, producția de mobilier, industria de prelucrare a cauciucului, bio agroalimentar, industria materialelor de construcții și turism.

Documentul nu cuprinde o operaționalizare a viziunii și misiunii în obiectivele strategice generale, optând pentru o structură pe *sectoare de importanță strategică*, anume:

1. Transport
2. Competitivitate
3. Resurse umane
4. Mediu
5. Agricultură și dezvoltare rurală
6. Dezvoltare urbană durabilă
7. Capacitate administrativă

Concluzii preliminare (draft) -cadrul strategic

Noua orientare strategică la nivel european, continuă direcția adoptată prin strategia anterioară (EUROPA 2020) cu o orientare mai puternică înspre zona de energie regenerabilă, impact neutru din punct de vedere climatic și digitalizare.

1. La nivel european, Pactul Verde European indică hotărârea UE de a tranziționa spre o economie circulară, neutră din punct de vedere climatic, cu o țintă ambițioasă: reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 50 - 55 % până în 2030, și neutralitate climatică până în 2050. Importanța componentei de mediu pentru UE este subliniată și de modificarea recentă (septembrie 2020) a țintelor pentru 2030, de la o reducere de 40% (ținta inițială, EUROPA 2020) la 50-55%, indicând o orientare politică fermă în acest domeniu. Pentru a sprijini statele membre, Comisia a creat **Mecanismul European pentru o Tranziție Justă** - UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. El asigură un sprijin specific menit să ajute la mobilizarea **a cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027** pentru cele mai afectate regiuni, cu scopul de a atenua impactul socioeconomic al tranziției.

Acesta cuprinde:

(1) **Fondul pentru tranziție justă**[180] **(JTF)** - Fondul de tranziție justă este primul pilon al mecanismului de tranziție justă. Fondul cuprinde **40 de miliarde de euro**;

(2) **InvestEU**[181] - al doilea instrument din cadrul Mecanismului European pentru o Tranziție Justă - valoare 1,8 miliarde EUR, se va concentra exclusiv pe obiective de tranziție. InvestEU nu va sprijini doar investițiile în proiecte în teritorii doar de tranziție (regiuni care au un plan de tranziție aprobat în conformitate cu regulile Fondului de tranziție justă), ci și în alte regiuni, cu condiția să beneficieze de teritoriile de tranziție echitabile;

(3) **Instrument de împrumut prin Banca european de Investiții** (BEI)[182] - cu o contribuție de la bugetul UE de 1,5 miliarde EUR, facilitatea de împrumut din sectorul public va permite BEI să împrumute 10 miliarde EUR, care la rândul său se așteaptă să mobilizeze între 25 și 30 miliarde EUR investiții publice care să susțină obiective de tranziție doar în perioada 2021-2027. Aceste împrumuturi ar oferi **entităților din sectorul public** resurse pentru a pune în aplicare **măsuri care să faciliteze tranziția către neutralitatea climatică**.

---

180 Fondul pentru o tranziție justă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

181 InvestEU, platforma online: https://europa.eu/investeu/home_en

182 Comunicare CE, online: https://www.eib.org/en/press/all/2020-130-commission-proposes-a-public-loan-facility-to-support-green-investments-together-with-the-eib

Crearea unui mecanism instituțional propriu pentru susținerea acestui obiectiv, cu trei instrumente financiare distincte, indică importanța pe care UE o acordă acestui domeniu, atingerea țintelor ar transforma Europa în primul continent neutru din punct de vedere climatic.

2. Digitalizarea reprezintă a doua mare prioritate a Comisiei. UE își propune să (1) devină un exemplu de urmat la nivel global în domeniul economiei digitale, (2) să sprijine digitalizarea economiilor în curs de dezvoltare și (3) să elaboreze standarde digitale pe care să le promoveze la nivel internațional. **Strategia Europeană pentru Date**[183] și **Cartea Albă privind Inteligența Artificială**[184] sunt primele elemente ale noii strategii digitale a Comisiei. Ambele se concentrează pe nevoia de a pune oamenii pe primul loc în dezvoltarea tehnologiei, precum și pe necesitatea de a apăra și promova valorile și drepturile europene în modul în care proiectăm, realizăm și implementăm tehnologia în economia reală. Strategia europeană pentru date vizează crearea unei piețe unice pentru date care să asigure competitivitatea globală a Europei și suveranitatea datelor. Adoptarea Codului de Bune Practici privind Dezinformarea[185] în 2018 reprezintă primul set de standarde de auto-reglementare la nivel mondial care combate dezinformarea semnat voluntar de platforme online, rețele sociale și industria publicitară. Nu în ultimul rând, CE a dezvoltat un instrument specific pentru start-up-uri, **Startup Europe** cu scopul de a conecta startup-uri de înaltă tehnologie, scale-up-uri, investitori, acceleratori, rețele corporative, universități și mass-media (include UE Startup Nation, Innovation Radar[186] și Digital Innovation and Scale-up Initiative (DISC)[187]).

3. Celelalte 4 obiective strategice vizează **dezvoltarea economică sustenabilă** (integrare economică mai profundă - uniune economică), **politică internațională** (UE devine un jucător esențial la nivelul politicii internaționale - lărgire, politica de vecinătate, migrație), **democrație și participare** (mecanisme de sporire a participării, prospectare strategică privind viitorul Europei), **stat de drept și valori europene** (protecția drepturilor cetățenilor, Strategia europeană privind o uniune a securității[188] (SEUS)).

4. La nivel național asistăm la o perioadă de tranziție de la programarea anterioară (EUROPA2020) la cea actuală (2021-2027). Acest element este reflectat de numărul redus de strategii sectoriale adoptate pornind de la noile direcții strategice europene (și noul exercițiu bugetar), anume: (1) Planul Național Integrat în Domeniul Energie și Schimbărilor Climatice 2020-2024, (2) Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 și (3) Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024. Din punct de vedere al sprijinului financiar, noul **Acord de Parteneriat cu UE 2021-2027** stabilește 5 priorități majore transpuse în 9 Programe Operaționale - în prezent ele nu sunt finalizate dar orizontul de timp pentru finalizare este scurt - 3-6 luni.

5. La nivel regional, atât Planul de Dezvoltare Nord Vest (PD) 2021-2027 cât și Strategia de Specializare Inteligentă (SSI) 2021-2027 sunt construite în concordanță cu noile documente

---

183 Strategia Europeană pentru Date, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=EN

184 WHITE PAPER On Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

185 Code of Practice on Disinformation, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation

186 https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/innovation-radar

187 https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=62486

188 Strategia europeană privind o uniune a securității, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0605&from=RO

strategice și corelate obiectivele stabilite la nivel național și european. Obiectivele specifice reflectă, similar cu nivelul european, importanța acordată **inovării, digitalizării și sustenabilității.**

Profilul strategic al municipiului Zalău

Conceptul strategic reprezintă elementul central la care se va raporta dezvoltarea strategică a orașului pe parcursul întregii perioade de planificare. Conceptul strategic al municipiului Zalău este reprezentat de ***resursa umană*** și se conectează cu indicatori strategici importanți pentru viitorul comunității: calitatea vieții, diversificarea economiei locale, conectarea regională, identitatea locală, guvernanță participativă și digitalizare/transformare digitală.

Probleme strategice. Principalele probleme strategice cu care se poate confrunta municipiul se referă la:

- Dezvoltarea insuficientă a indicatorilor de calitate a vieții care pot afecta pe termen mediu și lung oportunitățile comunității de a reține și atrage resursa umană educată.
- Diversificarea limitată a economiei locale și existența unor locuri de muncă cu salarizare redusă.
- Dezvoltare urbană plasată într-un cadru care nu oferă suficientă coerență și predictibilitate
- Valorificarea și promovarea insuficientă a unei identități comunitare a municipiului.
- Capacitatea administrativă, care trebuie să crească pe măsura obiectivelor strategice ale orașului. Administrația locală reprezintă un factor esențial al dezvoltării orașului iar evoluția ei constantă la nivel organizațional, al conectării cu comunitatea locală prin abordări participative și al integrării transformării digitale este importantă.
- O abordare reactivă față de oportunitățile oferite de conectarea cu centrele urbane din vecinătate și o valorificare insuficientă a rolului polarizator al municipiului față de ruralul adiacent orașului.
- O cooperare insuficientă la nivel metropolitan și județean în definirea obiectivelor strategice principale și în implementarea proiectelor operaționale definite la nivelul municipiului.
- Pierderi semnificative în ceea ce privește migrarea populației tinere și educate.

Factorii strategici cheie

Factorii strategici cheie reprezintă factori care vor influența pe termen lung și de o manieră structurală evoluția strategică a municipiului Zalău. Ei sunt reprezentați de:

- **Calitatea vieții**: capacitatea orașului de a se transforma într-o comunitate atractivă, prietenoasă, în care toți indicatorii relevanți de calitate a vieții (de la infrastructură și calitatea mediului la educație, siguranță și încurajarea antreprenoriatului) au valori ridicate. Acesta nu este un demers facil de realizat și presupune o activitate coerentă, pe termen lung, de analiză, monitorizare și intervenție prin cooperarea administrației locale cu comunitatea. Creșterea calității vieții este esențială în competiția de reținere/atragere a forței de munca educate, factor crucial în definirea viitorului comunității.
- **Diversificarea economiei locale**: pornind de la baza industrială tradițională, economia locală trebuie diversificată prin cooperare intra și intersectorială, prin susținerea antreprenoriatului, conectarea la centre urbane relevante, atragerea de noi investitori, valorificarea resursei umane bine pregătite.

Dezvoltarea viziunii municipiului

Viziunea presupune definirea "viitorului dezirabil" al unei comunități, oferind o proiecție mentală despre cum *ar trebui* să arate comunitatea în viitor. Viziunea trebuie să includă valorile fundamentale ale comunității precum și acele elemente distinctive care diferențiază comunitatea de alte comunități similare; ea trebuie să fie "scurtă și capabilă să inspire". Orice comunitate urbană modernă trebuie să asimileze și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa viitoare. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă haotică, se pot rata oportunități și se consumă irațional resurse prețioase. Proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru coerent și când există o coordonare la nivel strategic. Stabilirea unei viziuni coerente se realizează prin dezbateri publice cu actori cheie ai comunității, se raportează atât la evoluția anterioară a comunității, cât și la schimbările majore apărute în mediu și vizează construcția unei identități a comunității pe termen mediu și lung. Pornind de la analiza situației existente a municipiului Zalău, cadrul strategic dat, precum și de la rezultatele sondajului de opinie de elaborare a *SIDU Zalău pentru perioada 2021 – 2027*, împreună cu reprezentanții celor patru grupuri de lucru comunitare constituite în scopul elaborării SIDU Zalău 2021 – 2027 a fost definită/stabilită următoarea viziune ce are ca orizont anul 2030:

Municipiul Zalău va fi un oraș prietenos și verde,cu o calitate a vieții superioară,capabil să ofere servicii publice de calitate, un oraș ce valorifică participarea publică, transformarea digitală și principiile bunei guvernări, cu o conectivitate crescută la nivel regional, cu o economie diversificată, un pol de atracție pentru resursa umană de calitate, un oraș cu un sistem de educație performant, o comunitate incluzivă și multiculturală, cu o identitate bine definită.

Identificarea avantajelor competitive

În competiția tot mai acerbă între administrațiile locale din România este esențial pentru oraș să reușească să își identifice și utilizeze la maxim sursele de avantaj competitiv. Acest demers poate face diferența în dezvoltarea strategică viitoare a Zalăului. Principalele surse de avantaj competitiv sunt:

- Existența unei baze economice și a unei resurse umane pregătite care și-a păstrat vitalitatea chiar în perioadele de criză economică.
- Existența unui perspective strategice de dezvoltare, care a început să ofere rezultate concrete și care, în cazul în care este tratată cu seriozitate, poate aduce o abordare proactivă în ceea ce privește utilizarea oportunităților majore de dezvoltare existente la nivel local.
- Evoluții semnificative în creșterea indicatorilor de calitate a vieții. Inițierea unor demersuri de dezvoltare urbană coerentă prin eforturi de a stopa dezvoltarea haotică a noilor zone rezidențiale și încercări de conturare a unei identități cel puțin pentru zona centrală a orașului.
- Posibilitatea de conectare prin noua infrastructură de transport rutier (posibil și feroviar în viitor) la centre urbane semnificative în a căror arie de polarizare se regăsește municipiul Zalău. Acest lucru poate permite dinamizarea economiei locale și atragerea de forță de muncă educată.

- Capacitatea semnificativă de conectare cu oportunitățile de finanțare la nivel european, oportunități majore în noul ciclu financiar definit de UE.

Opțiuni strategice:

Având în vedere concluziile analizei preliminare (analiza situației existente pe sectoare) privind municipiul Zalău, precum și contextul/cadrul strategic dat, Zalăul are, în mod realist, două scenarii strategice:

Opțiunea 1: O opțiune strategică este aceea în care în atingerea viziunii urmărite, toate eforturile se concentrează pe valorificarea exclusivă a tradiției industriale a municipiului Zalău și atragerea de investitori în domeniu. În acest scenariu, prioritară este creșterea economică axată pe industria prelucrătoare, fără ca această dezvoltare să fie relaționată cu dezvoltarea celorlalte sectoare ale economiei locale. Dezavantajul acestei opțiuni strategice derivă din problemele deja identificate în cadrul analizei situației economice, respectiv nivelul redus al veniturilor salariale a cărui efect principal este puterea redusă de consum. De asemenea, în acest scenariu trebuie avută în vedere și experiența altor comunități în care activitatea economică s-a bazat în cea mai mare parte pe existența unor coloși industriali care au recrutat și angajat cea mai mare parte a resursei umane locale. În momentul în care resursa umană a fost insuficientă sau când costul acesteia a crescut sau în cazul unor recesiuni economice regionale sau globale, marile companii și-au mutat punctele de lucru în alte locații cu forță de muncă suficientă și ieftină ori și-au redus drastic numărul de angajați. Rezultatul a fost dezastruos (șomaj foarte ridicat, probleme sociale, migrație etc.) pentru comunitățile din care aceste companii s-au retras. Așadar, în cazul unei comunități care se bazează în cea mai mare parte pe activitatea economică a câtorva companii, riscul unei crize foarte mari este considerabil mai ridicat decât în cazul unei economii locale diversificate, bazată nu doar pe companii mari, ci și pe IMM-uri locale competitive.

Opțiunea 2: Cea de a doua opțiune strategică este aceea de a crește calitatea vieții locuitorilor municipiului Zalău, valorificând tradiția industrială și avantajele competitive, dar, în același timp, sprijinind diversificarea economiei locale prin stimularea dezvoltării IMM-urilor în sectoare cu potențial atât la nivel local cât și metropolitan. În această perspectivă , esențială este abordarea integrată a dezvoltării locale, abordare în care dezvoltarea economică nu este separată de dezvoltarea comunității în ansamblul ei. Dezvoltarea municipiului trebuie gândită într-o perspectivă metropolitană, care ar permite municipiului Zalău valorificarea relației cu ruralul adiacent precum și cu celelalte orașe din județ. O abordare integrată are avantajul că va conecta diversificarea economiei cu atragerea și retenția de forță de muncă educată care nu poate fi realizată în afara unor politici publice locale care adresează în mod specific îmbunătățirea calității vieții la nivel local. Importantă este și transformarea comunității prin redefinirea rolului administrației care trebuie să devină facilitator comunitar, lucru care să permită un proces real de participare și o valorificare optimă a resurselor comunității. Acest proces de transformare poate fi construit pe două dimensiuni: (1) o schimbare de perspectivă la nivelul administrației cât și a stakeholderilor locali privind modul în care sunt gestionate resursele și distribuția responsabilităților în construcția viitorului și (2) o schimbare structurală la nivelul instrumentelor guvernării locale care are la bază un proces de transformare digitală, capabil să susțină participarea la nivel local pentru a avea un impact real asupra direcției de dezvoltare a municipiului. Acest proces ar trebui să rezulte într-o redefinire a identității locale care să pornească de la conceptul de calitate a vieții (o calitate a vieții suficient de ridicată încât municipiul

Zalău să devină un micropol zonal). Calitatea ridicată a vieții reprezintă cheia spre menținerea resursei umane educate și atragerea unor alte categorii de resursă umană din zonele limitrofe, prin valorificarea avantajului competitiv pe care municipiul Zalău îl poate construi în relație cu marile comunități urbane din arealul apropiat (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare, Satu-Mare). Având în vedere situația existentă și contextul strategic dat, această opțiune este cea mai potrivită pentru îndeplinirea viziunii de dezvoltare a municipiului Zalău, respectiv creșterea calității vieții locuitorilor.

Obiective strategice:

1. Diversificarea economiei locale, care are ca punct de pornire protejarea bazei tradiționale reprezentate de sectorului industrial (prin dezvoltarea de parcuri industriale și tehnologice) și valorificarea potențialului agricol din zona rurală de influență, dar care, prin cooperare intra și inter-sectorială, concentrează eforturile spre dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (atât a celor din sectorul serviciilor, cât și manufacturiere) prin susținerea antreprenoriatului și valorifică forța de muncă bine pregătită, având ca finalitate creșterea veniturilor tuturor actorilor economiei locale.

2. Calitatea vieții ridicată axată pe servicii de sănătate de calitate, administrație locală eficientă și transparentă, care valorifică avantajele guvernanței participative, viață culturală bogată, sentiment de siguranță al comunității, posibilități diverse de petrecere a timpului liber. Creșterea calității vieții reprezintă condiția de bază în păstrarea resursei umane educate și atragerea de resursă umană din zonele rurale adiacente sau centrele urbane limitrofe.

3. Educație de calitate prin creșterea nivelului educației preuniversitare, în special a celei tehnice și a celei axate pe meserii (vocațional), precum și a învățământului pe tot parcursul vieții și a educației universitare în domenii relevante pentru Zalău din perspectiva tradiției industriale (educație tehnologică), dar și în domenii de perspectivă - economia bazată pe cunoaștere (IT), economie verde sau valorificarea potențialului turistic existent.

4. Dezvoltare urbană coerentă prin extinderea controlată și planificată a orașului, astfel încât noile zone dezvoltate să beneficieze de infrastructură edilitară optimă, dezvoltarea unei identități pentru zona centrală a orașului și accesibilizarea spațiului public prin proiecte inovative de mobilitate urbană și design urban care valorizează indivizii și nevoile lor.

5. Zalău - oraș verde prin măsuri de creștere a calității mediului, în special în acele domenii care sunt în strânsă legătură cu calitatea vieții: creșterea suprafeței spațiilor verzi urbane de calitate, distribuția lor mai echitabilă la nivelul cartierelor, și în special în zonele rezidențiale nou create, și interconectarea acestora cu zonele verzi din împrejurimi, stimularea clădirilor verzi și creșterea eficienței energetice a clădirilor, utilizarea surselor alternative de energie, colectarea selectivă a deșeurilor și reducerea poluării fonice.

6. Pol de dezvoltare metropolitan și județean prin asumarea de către oraș a rolului de pol de dezvoltare. Municipiul Zalău trebuie să valorifice oportunitățile oferite de cadrul metropolitan, prin concentrarea pe zona urbană funcțională a municipiului, precum și de cel județean și să realizeze coordonarea și integrarea politicilor de dezvoltare locală cu cele existente la nivel metropolitan și județean. O atitudine proactivă în ceea ce privește racordarea orașului la oportunitățile oferite de noul cadru strategic european și la

oportunitățile oferite de conectarea cu infrastructură de transport la nivel național (conectarea rapidă și organică cu centre urbane mari precum Cluj Napoca ce va permite nu doar descurajarea plecării forței de muncă educate dar și atragerea resursei umane din exterior).

7. Comunitate urbană integrată și incluzivă bazată pe calitate în serviciile de asistență și protecție socială, serviciile de îngrijire la domiciliu, serviciile pentru persoanele cu dizabilități și persoane aflate în nevoie (inclusiv măsuri ce țin de economia socială), și mai ales revitalizarea socială a comunităților defavorizate. Comunitatea trebuie să răspundă nevoilor actuale ale populației municipiului (și nu numai), dar mai ales provocărilor viitoare în acest domeniu.

8. Identitate comunitară conturată, asumată și consolidată prin dezvoltarea unei imagini comunitare bine definite, bazată pe participare publică, cooperare multiculturală, brand propriu și marketing teritorial inteligent.

9. Capacitate administrativă crescută bazată pe transformare digitală, creșterea calității guvernării locale, dezvoltarea organizațională la nivelul administrației locale, restructurarea/simplificarea proceselor/procedurilor administrative, utilizarea pe scară largă a avantajelor digitalizării. Dezvoltarea mecanismelor de participare la nivel local pentru a avea un impact real asupra guvernării locale.

Obiective strategice/generale și obiective cheie-specifice

OBIECTIVE TRANSVERSALE

1. **Transformarea digitală a municipiului Zalău în vederea debirocratizării și eficientizării serviciilor publice, creșterii capacității de a face față la situațiile de criză, dezvoltării economice sustenabile și creșterii calității vieții**
2. **Participare civică și creșterea nivelului de implicare, transparență și responsabilitate a tuturor actorilor locali**

<u>OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE</u>

1. ECONOMIE LOCALĂ COMPETITIVĂ ȘI PERFORMANTĂ

Creșterea nivelului de competitivitate și performanță al economiei locale are ca punct de pornire protejarea bazei tradiționale reprezentate de sectorului industrial (prin dezvoltarea de parcuri industriale și tehnologice) și valorificarea potențialului agricol din zona rurală de influență. În acest sens este nevoie de cooperare intra și inter-sectorială și concentrarea eforturilor în vederea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (atât a celor din sectorul serviciilor, cât și manufacturiere), susținerea antreprenoriatului și valorificarea forței de muncă bine pregătite, având ca finalitate creșterea veniturilor tuturor actorilor economiei locale.

Obiective specifice

1.1. Creșterea competitivității sectorului industrial, creștere concretizată în cifra de afaceri cu 50% mai mare, productivitate mai mare cu 60% și salarii mai mari cu 80% (în termeni reali) a angajaților firmelor din industrie până în anul 2030.

1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM, creștere concretizată în cifra de afaceri mai mare cu 40% (în termeni reali) și angajați mai mulți cu 20% în IMM-urile locale până în anul 2030, cu accent pe sectorul serviciilor.

Prin atingerea acestui obiectiv se are în vedere diversificarea surselor de creștere potențială și reducerea vulnerabilității la factori exogeni prin stimularea antreprenoriatului local.

1.3. Creșterea gradului de adaptabilitate a economiei locale la transformările digitale și a rezilienței mediului de afaceri prin susținerea digitalizării modelelor de afaceri, care să ducă la îmbunătățirea indicatorilor antreprenoriali: creșterea numărului de întreprinderi nou-înființate cu 12 % și a densității întreprinderilor cu 10% până în 2030.

2. CALITATEA RIDICATĂ A VIEȚII

Calitatea vieții ridicată axată pe servicii de sănătate de calitate, administrație locală eficientă și transparentă, care valorifică avantajele guvernanței participative, viață culturală bogată, sentiment de siguranță al comunității, posibilități diverse de petrecere a timpului liber. Creșterea calității vieții reprezintă condiția de bază în păstrarea resursei umane educate și atragerea de resursă umană din zonele rurale adiacente sau centrele urbane limitrofe.

Obiective specifice

2.1. Creşterea calităţii, funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport prin reabilitare şi modernizare în proporţie de 50% a infrastructurii existente până în 2030.

În afara infrastructurii tehnico-edilitare, este necesară modernizarea, extinderea şi adaptarea infrastructurii ce deserveşte unităţile de învăţământ, medicale, administrative, culturale, de recreere şi sportive. În domeniul medical, este imperios necesară îmbunătăţirea accesibilităţii locuitorilor (nu doar a celor din Zalău, ci şi a celor din tot judeţul) la serviciile medicale de urgenţă.

2.2. Creşterea calităţii şi eficacităţii serviciilor publice, creştere concretizată în nivelul de satisfacţie al utilizatorilor ridicat sau foarte ridicat pentru cel puţin 50% până în 2025, o creştere anuală a satisfacţiei cu minim 10% pe an, creştere a participării publice în procesele decizionale cu 25% faţă de termenul de referinţă 2020, până în 2030.

Se urmăreşte creşterea calităţii serviciilor publice precum cele de sănătate, administraţie publică locală, cultură, sport etc. prin utilizarea eficientă a resurselor şi valorificarea potenţialului local. Trebuie avute în vedere măsuri de echipare, dotare, eficientizare, interconectare a serviciilor publice pentru ca acestea să răspundă mai bine nevoilor locuitorilor, contribuind la creşterea satisfacţiei acestora.

2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi în vecinătatea acestuia, astfel încât minim 50% dintre locuitori să se declare satisfăcuţi sau foarte satisfăcuţi de facilităţile de recreere/petrecere timp liber la nivelul oraşului până în 2028.

În vederea creşterii calităţii vieţii şi a nivelului de satisfacţie al locuitorilor, trebuie sprijinită organizarea şi dezvoltarea facilităţilor de petrecere a timpului liber. Creşterea posibilităţilor de recreere şi petrecere a timpului liber în Zalău facilitează creşterea consumului local în schimbul consumului "exportat" spre centrele urbane mari din regiune precum Cluj-Napoca sau Oradea.

2.4. Sprijinirea dezvoltării sectorului nonguvernamental în domenii prioritare (cultural, participare civică, învăţământ, protecţia mediului), prin finanţarea unor programe dedicate care să aibă alocat minim 2% din bugetul local începând cu anul 2023.

3. EDUCAŢIE DE CALITATE

Educaţie de calitate prin creşterea nivelului educaţiei preuniversitare, în special a celei tehnice şi a celei axate pe meserii (vocaţional), precum şi a învăţământului pe tot parcursul vieţii şi a educaţiei universitare în domenii relevante pentru Zalău din perspectiva tradiţiei industriale (educaţie tehnologică), dar şi în domenii de perspectivă - economia bazată pe cunoaştere (IT), economie verde sau valorificarea potenţialului turistic existent.

Obiective specifice

3.1. Creşterea calităţii şi funcţionalităţii infrastructurii, echipamentelor şi dotărilor tuturor unităţilor de învăţământ până în 2030, obiectiv concretizat în clase cu maxim 25 de elevi/clasă, transport public gratuit pentru toţi elevii, toate sălile de clase digitalizate, modernizate şi reutilate.

3.2. Creşterea continuă a calităţii actului educaţional şi a nivelului de adaptare a acestuia la cerinţele pieţei prin:

- Facilitarea/sprijinirea parteneriatului între unitățile de învățământ, agenți economici/angajatori și ONG-uri;
- Motivarea cadrelor didactice prin facilitarea accesului la serviciile publice: transport public gratuit începând din 2024;
- Susținerea financiară prin plata salariului unui specialist în consiliere și orientare în carieră în fiecare unitate de învățământ gimnazial și liceal începând din 2023.

Trebuie valorificată tradiția și îmbunătățită calitatea educației preuniversitare tehnice și de meserii, plecând de la cerințele pieței locale (și nu numai). În cazul educației preuniversitare trebuie crescută calitatea în domenii relevante pentru Zalău din perspectiva tradiției (tehnologie/industrie prelucrătoare), dar și în domenii de perspectivă, în contextul economiei bazate pe cunoaștere (IT) și a potențialului turistic al județului, respectiv în domenii competitive la nivel regional, național și mondial. Trebuie creat și dezvoltat un sistem funcțional de educație pe tot parcursul vieții, bazat pe cerințele pieței. Trebuie dezvoltat de asemenea și sistemul educației non-formale.

3.3. Dezvoltarea unui sistem funcțional de stimulare a performanței elevilor, studenților și cadrelor didactice până în 2022, obiectiv concretizat în organizarea a cel puțin unei competiții interșcolare anuale pe domenii prioritare la nivel local – tehnic, meserii organizată în municipiu începând din 2022.

4. DEZVOLTARE URBANĂ COERENTĂ

Dezvoltare urbană coerentă prin extinderea controlată și planificată a orașului, astfel încât noile zone dezvoltate să beneficieze de infrastructură edilitară optimă, dezvoltarea unei identități pentru zona centrală a orașului și accesibilizarea spațiului public prin proiecte inovative de mobilitate urbană și design urban care valorizează indivizii și nevoile lor.

Obiective specifice

4.1. Creșterea calității mediului urban existent, incl. prin regenerare urbană, și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite astfel: Creșterea gradului de acoperire cu infrastructură tehnico-edilitară a noilor zone rezidențiale cu 15% până în anul 2030; Creșterea cu 10% - în medie – până în 2030 a gradului de satisfacție a locuitorilor municipiului vizavi de infrastructura edilitară).

Infrastructura edilitară este o componentă esențială a calității vieții, fiind corelată cu condițiile de locuit și incluziunea socială. Ea reprezintă de asemenea o precondiție importantă pentru atragerea de investiții la nivel local. Având în vedere că anumite servicii de utilități publice sunt concesionate și realizate de către operatorii economici, este important ca autoritățile locale să obțină feedback din partea cetățenilor/investitorilor vizând calitatea și satisfacția față de aceste servicii și să identifice modalități prin care să comunice rezidenților progresul realizat.

4.2. Creșterea continuă a calității procesului decizional prin integrarea tehnologiei (inclusiv GIS), guvernanței participative și a inovației în dezvoltarea durabilă a municipiului Zalău.

La nivel mondial, dezvoltarea orașelor cunoaște în prezent câteva tendințe comune. Din ce în ce mai des, tehnologia este folosită ca un instrument facilitator în vederea creșterii calității deciziilor, a interconectării diferitelor servicii municipale precum și a ușurinței cu care cetățenii accesează anumite

date și informații despre oraș. Cetățenii și alți actori din comunitate precum mediul de afaceri și ONG-urile nu mai sunt pur și simplu doar consultați de către administrație cu privire la proiecte de dezvoltare urbană, ci devin co-participanți în generarea de noi servicii și informații. Acest lucru implică un efort activ din partea municipalității. Nu în ultimul rând, inovarea urbană presupune disponibilitatea de a utiliza experimentarea în politicile publice urbane, acolo unde este necesar lucrând în strânsă cooperare cu experți și/sau cercetători.

Posibile acțiuni în atingerea acestui obiectiv sunt:

- Utilizarea tehnologiei GIS în procesele de planificare urbană și spațială (de ex. în cartografierea rețelelor de utilități sau reprezentarea în format hartă (spațial) a unor indicatori relevanți pentru municipalitate); Formarea unor experți în acest domeniu la nivelul primăriei Zalău; Studierea de bune practici în acest sens de la nivelul unor alte orașe din România și din străinătate;
- Inițierea și derularea de proiecte de mică anvergură dar care să fie bazate pe idea de co-participare și inovare (de ex. burse pentru anumite ONG-uri sau indivizi care să imagineze proiecte de re-dezvoltare urbană);
- Identificarea acelor zone de politică publică urbană la nivelul cărora poate fi folosită experimentarea ca modalitate de colectare de date și validare a soluțiilor propuse (de ex. în domeniul mobilității urbane – ce tip de stimulente sunt mai eficiente pentru a încuraja modurile nemotorizate de transport în rândurile rezidenților urbani).
- Integrarea evenimentelor culturale și a industriilor creative în procesele de dezvoltare urbană:
    - Identificarea, restructurarea, modernizarea unor spații publice exterioare din municipiul Zalău în vederea găzduirii de evenimente culturale – reprezentații de film și teatru outdoor, concerte, expoziții de artă etc. Utilizarea conexiunii spațiu public/eveniment specific pentru a crea o identitate la nivelul orașului a anumitor evenimente care se repetă la intervale de timp și pentru a atrage vizitatori/participanți și din comunitățile din împrejurimi, urbane și rurale.
    - Utilizarea temporară a unor clădiri și spații neutilizate/sub-utilizate/în declin din mediul urban (care sunt în proprietatea primărie sau prin dezvoltarea de parteneriate cu actorii privați) pentru a realiza proiecte de mică anvergură, cu componentă culturală, cu participarea comunității. Inițierea unor parteneriate cu ONG-uri, asociații culturale care să deruleze ele aceste proiecte

4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale prin reabilitarea unui minim de 10 clădiri din zona centrului istoric până în anul 2030 și crearea și implementarea unui regulament de estetică urbană până în 2030.

Zona centrală, în special în orașele cu tradiție istorică, este valorificată atât ca spațiu public esențial pentru propriii rezidenți, găzduind clădiri publice și facilități de petrecere a timpului liber, cât și ca modalitate de atragere a turiștilor, fiind practic prima zonă vizitată de aceștia într-un oraș. Chiar dacă la nivelul municipiului Zalău există o identitate urbanistică destul de limitată a zonei centrale,

potențialul acesteia poate fi îmbunătățit prin planificare urbană atentă și prin punerea în valoare a unor clădiri istorice/cu arhitectură deosebită.

4.4. Dezvoltarea mobilității urbane durabile prin creșterea la 90% a ponderii drumurilor modernizate și reabilitate din municipiul Zalău până în 2030, creșterea cu 100% a numărului de bicicliști care folosesc zilnic bicicleta ca mijloc de deplasare în mediul urban, construirea a minimum 8 km de piste de bicicliști până în anul 2030, creșterea satisfacției cetățenilor cu 35% față de calitatea transportului în comun până în anul 2030, amenajarea a 850 de locuri de parcare până în 2026 și a 50 de locuri de parcare anual începând din 2023 până în 2030; înlocuirea în proporție de 75% a mijloacelor de transport în comun actuale cu cele electrice până în 2030, creșterea ponderii autoturismelor electrice la nivel local până la 20 % din total autoturismelor înmatriculate până în 2030.

În atingerea acestui obiectiv se are în vedere creșterea calității infrastructurii rutiere existente, promovarea mobilității urbane prin accesibilizarea anumitor zone/cartiere și interconectarea modală, limitarea dependenței față de automobil prin implementarea unui sistem de piste pentru bicicliști și creșterea calității transportului în comun.

5. ZALĂU ORAȘ VERDE

Zalău - oraș verde prin măsuri de creștere a calității mediului, în special în acele domenii care sunt în strânsă legătură cu calitatea vieții: creșterea suprafeței spațiilor verzi urbane de calitate, distribuția lor mai echitabilă la nivelul cartierelor, și în special în zonele rezidențiale nou create, și interconectarea acestora cu zonele verzi din împrejurimi, stimularea clădirilor verzi și creșterea eficienței energetice a clădirilor, utilizarea surselor alternative de energie, colectarea selectivă a deșeurilor și reducerea poluării fonice.

Obiective specifice

5.1. Creșterea funcționalității, accesibilității și interconectării spațiilor verzi prin modernizarea a minim 10 km de drumuri forestiere, creșterea cu 10% a lungimii perdelelor vegetale cu rol de protecție de-a lungul drumurilor, amenajarea a minim 3 km de piste de alergare și/sau de biciclete, astfel încât gradul de satisfacție al locuitorilor în privința calității, funcționalității și accesibilității spațiilor verzi să crească de la 46%, la 60% până în 2022.

Se are în vedere creșterea suprafețelor verzi care sunt reabilitate/funcționale și pot fi utilizate în mod activ de populație; de asemenea, este necesară creșterea accesibilității populației la aceste spații verzi prin interconectarea lor prin intermediul pistelor de biciclete, alei/trasee special marcate, transport în comun etc. incluzând aici și spațiile verzi din afara orașului;

5.2. Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului astfel încât municipiul Zalău să se încadreze în limitele stabilite de cadrul legal până în 2022.

5.3. Creșterea eficienței energetice a cel puțin 1000 de apartamente/locuințe particulare și a 4 clădiri publice până în 2030.

5.4. Dezvoltarea punctelor de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă la 100% în 2025.

În vederea atingerii acestui obiectiv este necesară identificarea și implementarea de noi soluții privind punctele de colectare selectivă a deșeurilor (vandalizarea lor în cadrul sistemului integrat reprezintă o problemă majoră).

5.5. Dezvoltarea cadrului partenerial "Pentru Zalăul Verde" între Primăria Municipiului Zalău și asociațiile de locatari prin crearea a minim 5 parteneriate cu asociațiile de locatari până în 2022, derularea a minimum unei campanii de informare și promovare organizată anual.

Colaborarea între administrația publică locală, Agenția de Mediu Sălaj, operatorii de utilități, locali și regionali și asociațiile de proprietari (în vederea identificării nevoilor pe plan local precum și a surselor de finanțare pentru proiecte care includ/vizează municipiul Zalău) este imperios necesară în vederea atingerii dezideratului de oraș verde.

5.6. Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice prin implementarea a minim 5 măsuri privind reducerea riscurilor de inundații, sistem de canalizare pluvială reabilitat în proporție de 100% până în 2023, realizarea hărților de hazard și de risc la inundații realizate până în 2022.

6. POL DE DEZVOLTARE METROPOLITAN ȘI JUDEȚEAN

Pol de dezvoltare metropolitan și județean prin asumarea de către oraș a rolului de pol de dezvoltare. Municipiul Zalău trebuie să valorifice oportunitățile oferite de cadrul metropolitan, prin concentrarea pe zona urbană funcțională a municipiului, precum și de cel județean și să realizeze coordonarea și integrarea politicilor de dezvoltare locală cu cele existente la nivel metropolitan și județean. O atitudine proactivă în ceea ce privește racordarea orașului la oportunitățile oferite de noul cadru strategic european și la oportunitățile oferite de conectarea cu infrastructură de transport la nivel național (conectarea rapidă și organică cu centre urbane mari precum Cluj Napoca ce va permite nu doar descurajarea plecării forței de muncă educate dar și atragerea resursei umane din exterior).

Obiective specifice

6.1. Funcționalizarea structurii de cooperare de la nivelul Zonei Metropolitane până în anul 2023.

Dezideratul unei zone metropolitane funcționale presupune dezvoltarea la nivelul acestei zone a opțiunilor de extindere viitoare a municipiului, atât pentru partea rezidențială cât și pentru mediul de afaceri/investitori. Este necesară identificarea unor proiecte și modalități de cooperare cu comunitățile urbane din zona metropolitană, cu care relațiile directe de interconectare/interdependență sunt mai puțin dezvoltate. Se impune cultivarea unei relații de cooperare și nu de competiție cu toate comunitățile partenere din zona metropolitană (de tip câștig-câștig). Trebuie discutată și conștientizată la nivelul structurii de guvernanță a zonei metropolitane, diferența dintre teritoriul metropolitan așa cum este el în prezent și respectiv aria urbană funcțională a orașului. Eventualele diferențe pot fi adresate prin proiecte și strategii care să ia în considerare și aria urbană funcțională. Îndeplinirea acestui obiectiv nu cade doar în sarcina municipiului Zalău, ci a tuturor UAT-urilor din cadrul zonei metropolitane.

6.2. Dezvoltarea și implementarea la nivel zonal, prin cooperarea autorităților publice plasate în zona de polarizare a municipiului Zalău, a unui program zonal de promovare și coordonare a turismului, respectiv crearea structurii care să gestioneze acest program până în 2025, astfel încât

numărul de înnoptări în structurile turistice să crească cu 20% și numărul de vizitatori ai obiectivelor și de participanți la evenimente să crească cu 30% până în anul 2030

Turismul precum și valorificarea culturii în cadrul turismului reprezintă obiective asumate în prezent de numeroase orașe, ca modalitate de diversificare a activităților economice la nivel local. Pentru orașele mici provocarea este de a dezvolta capacități și obiective turistice și/sau culturale suficiente pentru turismul de weekend și de vacanță. Municipiul Zalău nu dispune singur de o ofertă turistică impresionantă dar aceasta poate fi consolidată prin cooperarea cu comunele și orașele din cadrul Zonei Metropolitane. De asemenea, în domeniul turismului, acțiunile de la nivel local trebuie coroborate cu acțiunea autorităților județene în vederea punerii în valoare a obiectivelor turistice din întregul județ: Castrul Roman Porolissum, Grădina Botanică Jibou, Stațiunea Balneoclimaterică Băile Boghiș, muzeele tradiționale și memoriale etc.

7. COMUNITATE URBANĂ INTEGRATĂ ȘI INCLUZIVĂ

Comunitate urbană integrată și incluzivă bazată pe calitate în serviciile de asistență și protecție socială, serviciile de îngrijire la domiciliu, serviciile pentru persoanele cu dizabilități și persoane aflate în nevoie (inclusiv măsuri ce țin de economia socială), și mai ales revitalizarea socială a comunităților defavorizate. Comunitatea trebuie să răspundă nevoilor actuale ale populației municipiului (și nu numai), dar mai ales provocărilor viitoare în acest domeniu.

O atenție deosebită trebuie acordată măsurilor ce vizează serviciile de protecție socială, revitalizare socială a comunităților defavorizate, serviciilor medico-sanitare (integrate), servicii de îngrijire la domiciliu, servicii pentru persoanele cu dizabilități (inclusiv măsuri ce țin de economia socială), serviciile de asistență etc. Trebuie avute în vedere servicii medico-sociale integrate la nivel de municipiu, deoarece acestea îmbină rezolvarea problemelor medicale și a celor sociale. Pe fondul creșterii speranței de viață și a ponderii populației îmbătrânite în totalul populației, serviciile adresate acestor persoane trebuie create și dezvoltate corespunzător.

Obiective specifice

7.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități astfel încât acestea să fie 100% funcționale și accesibile în mod independent de către utilizatori până în 2024.

7.2. Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități prin care minim 30% din acestea să fie integrate profesional.

7.3. Îmbunătățirea calității serviciilor destinate persoanelor vârstnice în vederea creșterii cu 100% a numărului de persoane care utilizează aceste servicii și creșterea satisfacției utilizatorilor acestor servicii până în 2026.

7.4. Scăderea cu 20% a ponderii persoanelor aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială până în 2030: reducerea procentului populație care poate fi încadrată la un nivel scăzut de capital uman (prin facilitarea accesului la educație), a populației dezavantajate din perspectiva ocupării (prin integrare profesională) și a populației care să regăsește într-o situație de locuire precară (prin asigurarea accesului la utilități).

7.5. Integrarea sau reintegrarea profesională a 50 de persoane cu dizabilități sau vârstnice, facilitarea accesului la utilități publice pentru minim 100 de gospodării și îmbunătățirea pregătirii

profesionale (prin educație formală și non-formală) a minimum 50 de persoane din zone urbane marginalizate până în 2030.

Atingerea acestui obiectiv necesită crearea a minim 10 parteneriate instituționale cu actori non-guvernamentali sau privați până în 2025 în vederea implementării unor proiecte de integrare socio-economică a persoanelor dezavantajate. Odată create aceste parteneriate trebuie implementate minim 5 proiecte de tipul parteneriatului public-privat a căror rezultate să conveargă la atingerea obiectivului.

7.6. Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale și creșterea cu 50% numărului acestor locuințe până în 2027.

7.7. Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027.

8. IDENTITATE COMUNITARĂ DEFINITĂ, ASUMATĂ ȘI CONSOLIDATĂ

Identitate comunitară conturată, asumată și consolidată prin dezvoltarea unei imagini comunitare bine definite, bazată pe participare publică, cooperare multiculturală, brand propriu și marketing teritorial inteligent.

Obiective specifice

8.1. Construirea brandului local Zalău până la sfârșitul anului 2022.

8.2. Promovarea continuă a brandului Zalău începând din 2023.

9. ADMINISTRAȚIE LOCALĂ EFICIENTĂ, BAZATĂ PE DIGITALIZARE, PERSONAL CALIFICAT, DEBIROCRATIZARE, ȘI TRANSPARENȚĂ

Capacitate administrativă crescută bazată pe guvernare electronică și digitalizarea serviciilor, creșterea calității guvernării locale, dezvoltarea organizațională la nivelul administrației locale, restructurarea/simplificarea proceselor/procedurilor administrative, utilizarea pe scară largă a avantajelor digitalizării.

Obiective specifice

9.1. Îmbunătățirea serviciilor online oferite cetățenilor și companiilor prin creșterea cu 50% a numărului de servicii tranzacționale online oferite până în 2022 și creșterea gradului de sofisticare a serviciilor existente.

9.2. Îmbunătățirea colectării și analizei datelor prin realizarea strategiei de colectare a datelor până la sfârșitul anului 2021, operaționalizarea unui compartiment de analiză și vizualizare a datelor până în 2022, auditul seturilor de date existente și sistematizarea lor până la finalul anului 2021.

Proiecte strategice și proiecte prioritare

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
1. OBIECTIV STRATEGIC 1 - ECONOMIE LOCALĂ COMPETITIVĂ ȘI PERFORMANTĂ											
1.	Realizarea Parcului industrial Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/O4-Industrie durabilă	Zonă Industrială Nord Zalău	Firme industriale, forță de muncă	1.1. Creșterea competitivității sectorului industrial	FP	2.580.000	2025 - 2030	x	PR post 2027, altele	Direcția Patrimoniu/ Direcția economică/ Direcția tehnică
2.	Incubator tehnologic/ de afaceri în Municipiul Zalău (în sistem partenerial)	OS3.O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/Startup Europe	Zonă Industrială Nord Zalău	Agenți industriali mari, antreprenori industriali	1.1. Creșterea competitivității sectorului industrial 1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM	FP	600.000	2025 - 2030	x	PR post 2027, altele	PMZ -Serviciul Managementul Proiectelor/ Direcția patrimoniu Camera de Comerț și Industrie Sălaj
3.	Accelerator de afaceri în domeniul serviciilor în municipiul Zalău	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	Va fi identificat	Antreprenori	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM	FP	750.000	2025 - 2030	x	PR post 2027, altele	PMZ PMZ - Serviciul Managementul Proiectelor/ Direcția patrimoniu Camera de Comerț și Industrie Sălaj

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
4.	Înființarea unor structuri de economie socială / ateliere protejate	OS2. O economie în serviciul cetățenilor - Pilonul european al drepturilor sociale	Va fi identificat	Persoane aflate în grupuri vulnerabile	7.5 Integrarea sau reintegrarea profesională a persoanelor cu dizabilități sau vârstnice	FP	-	2025 - 2026		PIDS 2021-2027, altele	DAS Zalau
5.	Schemă de ajutor pentru microîntreprinderi din municipiul Zalău – creșterea capacităților „soft" granturi / rambursare de cheltuieli pentru studii de marketing, creșterea capacității ITC, achiziția de servicii de consultanță, achiziții de utilaje, echipamente, mobilier etc.;	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	NA	Microîntreprinderi	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM 1.3. Creșterea gradului de adaptabilitate economiei locale la transformările digitale și a rezilienței mediului de afaceri	FP		2027 - 2030	x	PR post 2027	PMZ – Direcția economică/ Direcția administrație publică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
6.	Funcționalizare a unei zone specifice de depozitare și prelucrare prin crearea unui agro-parc. Facilitarea agro-incubării afacerilor prin crearea unui agro-incubator	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	Zonă Industrială Nord Zalău	Firme și agricultori din zona metropolitană	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM 6.1. Funcționalizare a stucturii de cooperare de la nivelul Zonei Metropolitane	FP	1.900.000	2025 - 2030	x	PNRR Sau Alte surse	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu Asociația Zona Metropolitană
7.	Realizare bază de date cu terenuri și clădiri disponibile pentru investitori	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	NA	Investitori	1.1. Creșterea competitivității sectorului industrial 9.2. Îmbunătățirea colectării și analizei datelor prin realizarea strategie de colectare a datelor până la sfârșitul anului 2021,	FP	/	2025 - 2026	NA	-	PMZ – Direcția administrație publică/ Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/ birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
8.	Digitalizare serviciilor publice la nivel local şi intervenţii regionale (Cloud regional de servicii publice)			Cetăţenii mun. Zalău	9.1. Îmbunătăţirea serviciilor online oferite cetăţenilor şi companiilor	-	-	2023 - 2027		PR 2021-2027	Serv. Tehnologia Informatiei şi Comunicaţiilor – PMZ
OBIECTIV STRATEGIC 2 - CALITATEA RIDICATĂ A VIEŢII											
9.	Proiect de identificare a zonelor vulnerabile/cu grad ridicat de infracţionalitate şi fapte antisociale	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE – smart cities/smart living	Mun. Zalău	Cetăţeni mun. Zalău	2.2. Creşterea calităţii şi eficacităţii serviciilor publice	FP	NA	2025 – 2027	X	PIDS 2021 – 2027 Sau Alte surse	Politia Locala, Politia Mun. Zalău
10.	Amenajarea de spaţii verzi în mun. Zalău/ Îmbunătăţirea calităţii spaţiilor verzi existente	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Clădiri şi renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.1. Creşterea calităţii şi extinderea infrastructurii edilitare	FP	7.000.000	2023-2027		PR post 2027, buget local, alte surse	PMZ, SC Citadin

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
11.	Regenerare urbană zona CET Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.1. Creșterea calității și extinderea infrastructurii edilitare 4.3. Dezvoltare armonioasă a zonei centrale 4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	8.000.000	2022-2027		PR 2021-2027	PMZ, SC Citadin
12.	Regenerare urbană Cartier Dumbrava I și II	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Locuitorii cartierelor /mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.3. Dezvoltare armoioasă a zonei centrale	FP	10.000.000	2027 - 2030		PR post 2027, altele	PMZ, SC Citadin
13.	Regenerare urbană Cartier Brădet	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Locuitorii cartierelor /mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.3. Dezvoltare armoioasă a zonei centrale	FP	7.000.000	2021 - 2030		PR post 2027, buget local, altele	PMZ, SC Citadin

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
14.	Modernizare piața agro-alimentară din cart. Dumbrava Nord	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Locuitorii cart. mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.3. Dezvoltare armoioasă a zonei centrale	FP	5.000.000	2023-2027		PR 2021-2027	PMZ
OBIECTIV STRATEGIC 3 - EDUCAȚIE DE CALITATE											
15.	Școala SMART , ateliere prototipare– implementare sisteme moderne de predare iluminat inteligent și sistem smart de gestionare a utilităților la nivelul rețelei de educație din Zalău (16 școli generale și licee)			Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor unit. de învățământ			2023 - 2025		PNRR II.2 sau PR 2021-2027	

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/ birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
16.	Construirea a 3 crese (str. Bistriței, zona Brădet, zona Dumbrava)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Copii, părinți	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	10.000.000	2021-2030	x	PNRR VI.3 România Educată - Programul Național pentru Creșe PR post 2027, altele	PMZ – Direcția tehnică
OBIECTIV STRATEGIC 4 – DEZVOLTARE URBANĂ COERENTĂ											
17.	Modernizare coridor de mobilitate str. Valea Miții – str. M. Eminescu, mun. Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	SF+PT	20.000.000	2021-2027		PR 2021 – 2027	PMZ - – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimativ -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/ birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
18.	Coridor de mobilitate nord-sud II: str. Kossuth Lajos, str. Gh. Lazăr, str. Andrei Şaguna, str. Tudor Vladimirescu, str. Fabricii	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Clădiri şi renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblităţii urbane durabile	FP	9.000.000	2023-2027		PR 2021 – 2027, altele	PMZ - – Direcţia tehnică/ Direcţia patrimoniu/ Direcţia urbanism
19.	Culoar de mobilitate centru – vest I: str. Andrei Mureşanu	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Clădiri şi renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblităţii urbane durabile	FP	1.800.000	2023-2027		Buget local, buget naţional	PMZ - – Direcţia tehnică/ Direcţia patrimoniu/ Direcţia urbanism
20.	Modernizarea autobazei existente Transurbis şi amenajare autobază secundară	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Clădiri şi renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilităţii urbane	FP	7.000.000	2023-2030		PR 2021-2027, buget local, alte surse	PMZ, SC Transurbis

21.	Modernizarea flotei de transport prin achiziția a 40 autobuze electrice (gama 10m), echipate cu sisteme informatice	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	23.000.000	2021-2027		PNRR	PMZ, SC Transurbis
22.	Modernizarea flotei de transport prin achiziția a 15 autobuze electrice, echipate cu sisteme informatice	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	12.000.000	2021-2027		PR NV 2021 - 2027	PMZ, SC Transurbis
23.	Modernizare corridor de mobilitate - DJ 191C (str. T. Vladimirescu str. Porolissum, str. Bujorilor, str. Moigradului, str. Cetății)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	8.000.000	2021-2027		PR NV 2021 – 2027, Buget local	PMZ, SC Transurbis

24.	Amenajarea de noi spatii de parcare: - Tribunalul Sălaj/ Spital Pneumo. - Str. Băii/ Gh. Doja / Grădinița nr. 1 -Blvd. M. Viteazul – zona parc central și zona Crișan -Cartiere (Dumbrava, Brădet, S. Bărnuțiu)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	FP	50.000.000	2021-2030+	100%	buget local, buget	DGADP PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism
25.	Sistem smart în transportul public (Management al traficului-prioritizare transport public, sisteme de informare în stații și furnizare in timp real)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru 26tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	FP		2022-2026		PNRR IV.1 Fondul de reziliență pentru localități sau PR 2021-2027	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism

26	Cadastru tehnico-edilitar al municipiului Zalău în GPS	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii și operatorii economici din mun. Zalău	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	FP	35.000	2025-2030	100%	PNRR II.1 sau PR NV 2021 – 2027 sau PR NV post 2027	PMZ – Direcția urbanism
OBIECTIV STRATEGIC 7 – COMUNITATE URBANĂ INTEGRATĂ ȘI INCLUZIVĂ											
27	Centru Național de Coordonare pentru bolile rare (National Coordination Hub)	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/O S5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Persoanele cu boli rare	7.2 Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională	FP	-	-	-	PNS 2021 – 2027	Asoc. Prader Willy și DAS Zalău
28	Amenajare centru rezidențial și/ sau locuințe protejate pentru persoane vârstnice	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/O S5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Peroane vârstnice	7.2 Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională	FP	-	2023 - 2026	-	PIDS 2021 – 2027 PNRR	PMZ și DAS Zalău
OBIECTIV STRATEGIC 8 – IDENTITATE COMUNITARĂ DEFINITĂ, ASUMATĂ ȘI CONSOLIDATĂ											

29	Realizarea unei asociații "Produs în Zalău, produs in Sălaj" pentru promovarea producătorilor locali	Os2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Producătorii locali	8.1. Construirea brandului local Zalău 8.2 Promovarea continuă brandului Zalău	FP	-	2025 - 2026	x	-	PMZ – CNIPT / Cabinet primar/

Proiecte suport

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
2. OBIECTIV STRATEGIC 1 – ECONOMIE LOCALĂ COMPETITIVĂ ȘI PERFORMANTĂ											
30.	Schemă de ajutor de minimis pentru sprijinirea întreprinderilor Mici și Mijlocii din municipiul Zalău (cu accent pe întreprinderi mijlocii)	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe /Politica de coeziune 2021-2027/Fondul European de Dezvoltare Regională	NA	Întreprinderi mijlocii – 50-249 , salariați	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM	FP	-	2025 - 2030	x	PNRR III.3 Investiții și instrumente financiare pentru sectorul privat și reforma companiilor de stat sau alte surse	PMZ – Direcția economică/ Direcția administrație publică
31.	Schemă de granturi/rambursare de cheltuieli pentru operațiuni precum reabilitarea clădirilor, reabilitare termică, modernizare spații verzi, instalare sisteme de încălzire etc.;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	NA	Microîntreprinderi, întreprinderi mici	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM 4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale prin reabilitarea unui minim de 10 clădiri din zona centrului istoric 5.3. Creșterea eficienței energetice a cel puțin 1000 de apartamente/locuințe particulare și a 4 clădiri publice până în 2030	FP	-	2025 - 2030	x	PNRR III.3 Investiții și instrumente financiare pentru sectorul privat și reforma companiilor de stat sau alte surse	PMZ – Direcția economică/ Direcția urbanism/ Direcția patrimoniu
32.	Realizare cluster ca proiect pilot (de ex. În domeniul industriei prelucrării lemnului, metalurgiei, produselor bio etc).	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	NA	Firme locale, Asociații întreprinzători	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM 6.1. Funcționalizarea stucturii de cooperare de la nivelul Zonei Metropolitane	FP	25.000	2026	x	PNRR III.3 Investiții și instrumente financiare pentru sectorul privat și reforma companiilor de stat, alte surse	Camera de Comerț și Industrie Sălaj, agenți economici, Asoc. Metropolitană PMZ – Serviciul managementul proiectelor

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
33.	Dezvoltare structură de parteneriat între mediul de afaceri, Camera de Comerţ, APL – grup consultativ	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ- cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene/ Startup Europe	NA	Administraţie locală, agenţi economici, CCI	1.1. Creşterea competitivităţii sectorului industrial 1.2. Creşterea competitivităţii sectorului IMM	FP	/	2025	x	PNRR III.3 Investiţii şi instrumente financiare pentru sectorul privat şi reforma companiilor de stat, ate surse	PMZ – Serviciul managementul proiectelor/ Cabinet primar Camera de Comerţ şi Industrie Sălaj, asociaţii ale agenţilor economici
OBIECTIV STRATEGIC 2 – CALITATEA RIDICATĂ A VIEŢII											
34.	Reabilitarea Căminului Cultural Stâna	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Sat Stâna	Cetăţenii mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.2. Creşterea calităţii şi eficacităţii serviciilor publice, creştere concretizată în nivelul de satisfacţie al utilizatorilor	FP	800.000	2025 - 2026	X	PNRR sau alte surse	PMZ – Direcţia tehnică
35.	Realizarea Centrului cultural şi civic Ortelec	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Ortelec	Cetăţenii mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.2. Creşterea calităţii şi eficacităţii serviciilor publice, creştere concretizată în nivelul de satisfacţie al utilizatorilor	FP	1.200.000	2025 - 2026	X	PNRR sau alte surse	PMZ – Direcţia tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
36.	Echiparea amfiteatrului din Parcul Municipal Central Zalău pentru facilitarea derulării spectacolelor şi asigurare condiţiilor în perioadele reci (incl. echipamente proiecţie filme, microfoane pentru instrumente)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Parc Municipal Zalău	Cetăţenii mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	80.000	2026 - 2028	X	Alte surse	PMZ – Direcţia tehnică Casa Mun. De Cultura Zalău
37.	Modernizarea, dezvoltarea şi echiparea Stadionului Municipal Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Stadion Municipal	Cetăţenii Mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	1.500.000	2023 - 2026	X	PNRR Sau CNI sau alte surse	PMZ – Direcţia patrimoniu/ Direcţia tehnică
38.	Construire stadion nou în Cartierul Dealu Morii, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Dealul Morii	Cetăţenii Mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	Implementare	20.000.000	2023 - 2030	X	CNI	PMZ – Direcţia patrimoniu/ Direcţia tehnică CNI

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
39.	Construirea unui bazin de înot acoperit în Dealu Morii, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Dealul Morii	Cetățenii Mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	Implementare	8.000.000	2021 - 2025	X	CNI	PMZ – Direcția patrimoniu/ Direcția tehnică CNI
40.	Reabilitarea, amenajarea și modernizare terenuri de sport si spații de joacă în cartiere, municipiul Zalău.	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău, zona Dumbrava (str. I. Nechita), cart. Porolissum (zona fostului PT nr. 12)	Cetățenii Mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	În derulare (activitate continua)	1.170.000	2021 - 2030	X	Buget local, buget national, alte surse	PMZ - Direcția tehnică
41.	Amenajare grădină și terenuri de sport la Colegiul Național "Silvania", municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Str. S. Oros, Gradina CNS	Elevii Colegiului Național Silvania, locuitorii mun.	2.1. Infrastructură publică (sănătate, culturală, administrație, de recreere și sportivă) reabilitată, modernizată și adaptată	În derulare	300.000	2022 - 2025	X	Investiție privată	CNS și investitor privat

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
42.	Amenajare incintă Şcoala Generală "C. Coposu" pentru uzul public, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Str. S. Bărnuţiu 75	Elevii şcolii C. Coposu, locuitorii cart. Dumbrava	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport	FP	200.000	2025 - 2030	X	Buget local, alte surse	PMZ - Direcţia tehnică DGADP
43.	Amenajare parc pe locul fostei cariere Cemacon, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Cariera Tunari	Cetăţenii mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	2.000.000	2025 - 2030	X	PODD 2021 – 2027 sau alte surse	PMZ – Direcţia patrimoniu/ Direcţia tehnică
44.	Amenajarea unui parc-pădure în zona Grădina Poporului, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Mun. Zalău, zona Grădina Poporului	Cetăţenii mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	800.000	2025 - 2030	X	PNRR I.2 Împădurim România şi protejăm biodiversitatea Sau PODD 2021 – 2027	PMZ – Ocolul Silvic STEJARUL/ Direcţia patrimoniu/ Direcţia tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
45.	Amenajarea a doua zone de picnic (inclusiv cu terenuri de sport și loc de joacă), municipiul Zalău: - Gradinile Aghireș - Dumbrava	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare		Cetățeni mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	Parțial în derulare	300.000	2021 - 2030	X	Buget local , alte surse	PMZ – Direcția patrimoniu/ Direcția tehnică SC Citadin
46.	Proiect pilot privind constituirea și funcționarea grupurilor consultative dintr-o zonă sau mai multe zone vizată/e de investiții în municipiul Zalău/ crearea GAL (grupuri de acțiune locală)	OS6- Un nou elan pentru democrația europeană	Cartiere	Cetățeni mun. Zalău	2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice	FP	10.000	2025 - 2030	X	Buget local, alte surse	PMZ – Cabinet primar/ Direcția administrație publică
47.	Dezvoltarea unui program de audiențe a consilierilor locali ai Municipiului Zalău	OS6- Un nou elan pentru democrația europeană/	NA	Cetățeni mun. Zalău	2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice 9.1. Îmbunătățirea serviciilor online oferite cetățenilor și companiilor	FP	0	2025 - 2030	X	-	PMZ – Direcția adminsitrație publică Consiliul Local Zalău
48.	Îmbunătățirea sistemelor IT și de comunicare utilizate de angajații UAT	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE	NA	Angajați PMZ	2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice	Program continuu	În funcție de alocările bugetare.	2021 - 2030	X	PNRR, PR NV, alte surse	PMZ – Birou IT
49.	Creșterea gradului de acoperire a municipiului cu camere de monitorizare cu înaltă definiție și îmbunătățirea sistemului existent	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE	Mun. Zalău	Cetățeni mun. Zalău	2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice	În derulare, parțial	150.000	2022 - 2030	X	PNRR	Politia Locală, PMZ

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
50.	Promovarea evenimentelor organizate în Mun. Zalău pentru creşterea gradului de participare prin Centrul Naţional de Informare şi Promovare Turistică Zalău	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE – smart cities/smart living	NA	Locuitorii mun., turişti	2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	Program continuu	NA	2021 - 2030	X	Buget local, alte surse	CNIPT Zalău
51.	Program de valorificare a punctelor termice pentru dezvoltarea de servicii recreative pentru copii, tineri şi adulţi sau în scop economic	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Cartiere	Locuitorii municipiului	2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	Program continuu	800.000	2021 - 2030	X	Buget local, alte surse	PMZ - Direcţia patrimoniu
52.	Asigurarea infrastructurii de comunicaţii în zonele publice (wi-fi)	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE	Piaţa 1 decembrie 1918, Piaţa agroal. Centrală, Piaţa Astralis, Parc Spital Jud., Parc Rotary, Piaţa Dumbrava	Cetăţeni mun. Zalău	2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	80.000	2021 - 2030	X	Buget local, alte surse	PMZ – Birou IT Furnizor privat
53.	Construirea unei Săli Polivalente în Dealu Morii, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Construcţii şi renovare	Dealul Morii	Cetăţenii Mun. Zalău	2.1. Creştera calităţii şi funcţionalităţii şi accesibilităţii infrastructurii de sănătate, culturală, administraţie, recreere şi sport 2.3. Dezvoltarea oportunităţilor şi facilităţilor de petrecere a timpului liber în Zalău şi vecinătatea acestuia	FP	13.000.000	2021 - 2030	X	CNI, alte surse	PMZ - Direcţia patrimoniu/ Direcţia tehnică CNI

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
54.	Amenajarea de spații verzi pe imobile abandonate sau degradate din municipiul Zalău - etapa I	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Cetățenii mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	Implementare	3.000.000	2018-2023	X	POR 2014-2020	PMZ – Direcția tehnică, Direcția patrimoniu, Direcția tehnică
55.	Amenajarea unui parc în Dealu Morii, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Dealu Morii	Cetățenii mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	FP	2.000.000	2025 - 2030	X	Buget local sau buget national sau PR NV post 2027	PMZ – Direcția patrimoniu/ Direcția tehnică
56.	Amenajarea unui Parc de aventură în zona forestieră a municipiului Zalău, municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Munții Meseș	Cetățenii mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport 2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și vecinătatea acestuia	FP	500.000	2025 - 2030	X	Buget local sau buget national sau investitie privata	PMZ – Ocolul Silvic STEJARUL/ Direcția patrimoniu/ Direcția tehnică Investitori privați

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
57.	Program periodic de screeninig la nivelul populației școlare din Municipiul Zalău	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ -Digital transformation of Health and Care	Scoli	Elevi	2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice 2.1. Creștera caliății și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație	FP	100.000	2026 - 2030	X	POS 2021 – 2027 sau alte surse	DSP, Inspectorat școlar, ONGuri PMZ – Serv. monit. Unități de învățământ/ DASC
OBIECTIV STRATEGIC 3 - EDUCAȚIE DE CALITATE											
58.	Reabilitarea Liceului Tehnologic "Voievod Gelu" (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	6.800.000	2027 - 2030	x	PR post 2027 Sau POEO 2021 – 2027 AFM	PMZ - Direcția tehnică
59.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea unității de învățământ Liceului Tehnologic "Mihai Viteazul" din municipiul Zalău " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI+PT	6.450.000	2022 - 2026	x	PR 2021-2027, PR post 2027 AFM	PMZ - Direcția tehnică
60.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea unității de învățământ Liceului Pedagogic Gh. Șincai din municipiul Zalău " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	6.450.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
61.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "Simion Bărnuțiu" (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	7.300.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică
62.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "Iuliu Maniu" " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	2.800.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică
63.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "Corneliu Coposu" " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	2.500.000	2022 - 2030	x	PR NV post 2027 Sau POEO 2021 - 2027	PMZ - Direcția tehnică
64.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "George Coșbuc" " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implemetare	900.000	2023 - 2030	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică
65.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "Porolissum" " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	1.800.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
66.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea grădiniței cu program prelungit "Căsuța cu Povești" (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Copii	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	1.154.000	2025 - 2030	x	AFM Sau PR NV post 2027 Sau POEO 2021 - 2027	PMZ - Direcția tehnică
67.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea unității de învățământ preșcolar Grădinița cu program prelungit Nr. 12 " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Copii	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	1.200.000	2025 - 2030	x	AFM Sau Program Regional post 2027 Sau POEO 2021 - 2027	PMZ - Direcția tehnică
68.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței cu program prelungit "Pinochio" din mun. Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Copii	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	1.200.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică
69.	Construirea unei noi Grădinițe	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Copii	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	DALI	2.895.000	2025- 2030	x	Program Regional post 2027 Sau Altele	PMZ - Direcția tehnică
70.	Reabilitarea Școlii Gimnaziale "Mihai Eminescu" – Corp B, sală de sport și amenajări exterioare " (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	2.000.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri și/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
71.	Scoala SMART - Îmbunătățirea dotărilor (mobilier și echipamente IT) a unităților de învățământ și unităților conexe din Mun. Zalău, inclusiv crearea unui portal/catalog electronic în care părinții să poată posta probleme și soluții, să poată fi informați cu privire la note și absențe;	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE – Platforme online	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Cerere de finanțare depusă, parțial	1.800.000	2023 - 2030	x	PNRR Sau PR post 2027 Sau POEO 2021 – 2027 Sau alte surse	PMZ - Direcția tehnică Unități de învățământ
72.	Reabilitarea și modernizarea grădiniței și creșei Voinicel (incl. lucrări pentru creșterea eficienței energetice)	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE – Platforme online	Mun. Zalău	Copii, educatori, angajați	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor unit. de învățământ	Implementare	1.400.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ - Direcția tehnică Grădinița Voinicel
73.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea unității de învățământ preșcolar Grădinița cu program prelungit nr. 5 din municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Elevi, profesori	3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	1.300.000	2019-2023	x	POR 2014-2020	PMZ - Direcția tehnică
74.	Angajarea unui consilier de consiliere orientare profesională/în carieră în cadrul fiecărui liceu	OS3. O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ - Strategia Digitală UE – Educație Digitală	Licee	Elevi	3.2. Creșterea continuă a calității actului educațional și a nivelului de adaptare a acestuia la cerințele pieței	FP	40.000	2023 - 2030	x	NA	ISJ Școli PMZ – Serv. monitorizare unit. de învățământ
OBIECTIV STRATEGIC 4 - DEZVOLTARE URBANĂ COERENTĂ											
75.	Lucrări tehnico – edilitare pentru blocuri ANL Dumbrava Nord (Dealul Morii)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare/Eliminarea poluării	Mun. Zalău	Rezidenții din acele blocuri ANL	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	Implementare	6.230.000	2021 - 2030	x	A. Saligny, alte surse	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
76.	Lucrări tehnico – edilitare pentru zone rezidențiale noi	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din zonele rezidențiale noi	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	FP	-	2021 - 2030	x	PDD 2021 – 2027 PNRR Alte surse	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism
77.	Continuarea programului de modernizare și extindere a sistemului de iluminat public din municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	Implementare, parțial	15.000.000	2021 - 2030	x	PODD 2021 – 2027, AFM Alte surse	PMZ – Direcția tehnică
78.	Infrastructură subterană de telecomunicații în Municipiul Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii și operatorii economici din mun. Zalău	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	Implementare, parțial	9.046.930	2021 - 2030	x	POR 2014 – 20270 PR 2021 – 2027 si PR NV post 2027	PMZ – Direcția tehnică
79.	Realizare lucrărilor de extindere a rețelei de furnizare energie electrică în zonele neacoperite	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din respectivele zone/cartiere	4.1. Creștera calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite	FP	2.000.000 (130.000 lei/km si 198.000 lei post trafo-10 buc, fara TVA)	2021 - 2030	x	PNRR IV.1 Fondul de reziliență pentru localități sau PODD 2021 – 2027 Sau PR 2021 - 2027	Furnizor de servicii
80.	Organizare concurs de soluții și implementarea soluțiilor vizând amenajarea fântânilor arteziene din mun. Zalău	OS6- Un nou elan pentru democrația europeană+ OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Studenți de la arhitectura	4.2 Zonă intravilană dezvoltată în acord cu reglem. de urbanism 4.2. Creșterea continuă a calității procesului decizional prin integrarea tehnologiei (inclusiv GIS), guvernanței participative	FP	20.000	2026	100%	-	PMZ - Direcția urbanism Univ. Tehnica Cluj N., Ordinul arhitecților

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
81.	Reabilitare clădire de patrimoniu – Primăria Municipiului Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău, piața Iuliu Maniu	Locuitorii mun. Zalău	4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale	DALI	1.650.000	2023 - 2030	x	Program Regional 2021 – 2027, PR NV post 2027 Altele	PMZ – Direcția tehnică
82.	Reabilitare clădire de patrimoniu, Piața Iuliu Maniu nr. 9	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii mun. Zalău	4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale	FP	300.000	2025 - 2030	100%	Program Regional post 2027 Altele	PMZ – Direcția tehnică
83.	Reabilitare Clădire de patrimoniu Colegiul Național SILVANIA	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii mun. Zalău	4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale	DALI	2.100.000	2025 - 2030	x	NA	PMZ – Direcția tehnică
84.	Reparații capitale clădirea Transilvania, corp A și corp B	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău/Piața Iuliu Maniu	Locuitorii mun. Zalău	4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale	FP	500.000	2025 - 2030	x	Program Regional post 2027 Altele	PMZ – Direcția tehnică
85.	Program de sprijin financiar adresat proprietarilor persoane fizice pentru reabilitarea clădirilor monument istoric	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău/anumite cartiere și zone	Proprietari persoane fizice	4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale	FP	250.000	2026 - 2030	x	-	PMZ – Direcția urbanism/ Direcția economică Proprietari
86.	Terminal intermodal Gara CF – Autogară - stație de transport urban în zona Gării de Nord Zalău și amenajarea trecere CF la nivel între DN1H și Mihai Viteazu în zona Gării Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Gara Zalău Nord	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	FP	2.600.000	2021-2027	x	PR post 2027, alte surse	PMZ – Direcția tehnică CFR
87.	VO Zalău etapa II	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	Implementare	37.500.000	2020-2027	x	POT 2014-2020	CNAIR
88.	VO Zalău Nord	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	SF+PT	36.000.000	2022-2030	x	POT 2021-2027	CNAIR, Zona Metropolitană Zalău și PMZ

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
89.	Amenajarea unor centre de închiriere/bike sharing	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane durabile	FP	600.000	2027-2030	x	PR post 2027, alte surse	PMZ, investitori privați
90.	Amenajarea si modernizarea stațiilor de transport public in comun – stații smart (50 buc.)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare+ O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ -Strategia Digitală UE –Platforme online	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane durabile	FP	2.500.000	2023-2027	x	PR 2021 – 2027 Alte surse	PMZ – Direcția tehnică, SC Transurbis
91.	Sistem "smart" de management al transportului public, al traficului și al parcărilor	O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ -Strategia Digitală UE –Platforme online	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane durabile	FP	4.200.000	2022-2026	x	PNRR Sau PR 2021 - 2027	DGADP, SC Transurbis și PMZ – Direcția tehnică
92.	Organizarea transportului public la nivel periurban (Mun Zalău și comunele Meseșeni, Hereclean, Mirșid, Crișeni);	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane 6.1. Funcționalizarea infrastructurii de cooperare de la niv. ZM	FP	30.000	2022-2027	x	Buget local	PMZ – Direcția tehnică, SC Transurbis SA și Zona Metropolitană Zalău
93.	Culoare de mobilitate urbană durabilă în zonele de expansiune (conexiune rutieră și introducere transport public-inclusiv stații de bus, lucrări de artă, conexiune pietonală, piste de biciclete, rețele de utilități subterane, spații verzi, mobilier urban, sisteme smart)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	7.500.000	2023-2030	x	Program Regional post 2027 Alte surse	PMZ – Direcția tehnică și SC Citadin SRL
94.	Culoar central de mobilitate urbană durabilă bd. Mihai Viteazul, et. 2 (modernizare carosabil, stații de bus și extindere la 2 benzi pe sens, trotuare)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	10.500.000	2021-2027	x	Program național A. Saligny	PMZ – Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri și/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
95.	Extinderea rețelei de piste de biciclete între municipiul Zalău și localitățile limitrofe Hereclean, Crișeni, Meseșeni, Moigrad	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	3.000.000	2025-2030	x	PNRR sau Program Regional Sau Altele	PMZ – Direcția tehnică și Zona Metropolitană Zalău
96.	Realizare infrastructură pietonală și pentru biciclete pe traseul cursurilor de apă - Et. I – V. Zalăului – V. Sărmaș - Et. II	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	Parțial în implementare	1.400.000	2023-2030	x	PNRR, PR 2021-2027 și post 2027, buget local, buget național	Asociații non-guvernamentale, școli, CNIPT
97.	Program multianual de amenajare rastele pentru biciclete (50 buc.) și garaje "smart" pentru biciclete în zonele de locuințe colective (10 buc.) (et. I)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	550.000	2025-2030	x	PNRR sau Program Regional post 2027 Sau Altele	PMZ – Direcția tehnică și SC Citadin SRL
98.	Program multianual de amenajare garaje "smart" pentru biciclete în zonele de locuințe colective (10 buc.) (et. II)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	300.000	2027-2030	x	PNRR sau PR 2021-2027	PMZ – Direcția tehnică și SC Citadin SRL
99.	Amenajare stații de încărcare pentru vehicule electrice (45+2 buc.) (etapa I)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	1.400.000	2022-2026	x	PNRR	PMZ – Direcția tehnică
100.	Sistem smart de control al traficului greu	O EUROPĂ PREGĂTITĂ PENTRU ERA DIGITALĂ -Strategia Digitală UE –Platforme online	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate Transportatori	4.4. Dezvoltarea moblității urbane durabile	FP	1.000.000	2023-2030	x	PNRR, PR 2021-2027 sau alte surse	DGADP PMZ – Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
101.	Reabilitarea pasarelei Gara Zalău Nord	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	240.000	2028-2030	x	PR post 2027 sau alte surse	PMZ – Direcția tehnică
102.	Pasarelă pietonală peste blvd. M. Viteazul, zona Zalău Value center – intersecție str. Gral. Dragalina	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău și comunitățile învecinate	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	1.000.000	2025-2027	x	PR post 2027 sau alte surse	PMZ – Direcția tehnică
103.	Regenerare urbană Str. S. Bărnuțiu – Sf. Vineri – Al. Toamnei	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Locuitorii cartierelor/mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.3. Dezvoltare armoioasă a zonei centrale	FP	7.000.000	2025-2030	x	PR post 2027 sau alte surse	PMZ – Direcția tehnică
104.	Modernizare coridoare de mobilitate urbana durabila Zalau 2023 (Str. S. Bărnuțiu și trotuare și piste blvd. M. Viteazul)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	Implementare	12.000.000	2018-2023	x	PR 2014-2020	PMZ – Direcția tehnică
105.	Mobilitate urbană durabilă Zalău 2023 (str. 22 Decembrie 1989, C. Coposu-A. Iancu, Gh. Doja, modernizare sistem de transport public în comun)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	Implementare	21.000.000	2018-2023	x	PR 2014-2020	PMZ – Direcția tehnică
106.	Mobilitate urbană durabilă Zalău 2023. Etapa II (Pietonizare str. Unirii; Dj191C – str. T. Vladimirescu)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	Implementare	10.000.000	2018-2025	x	PR 2014-2020 PR 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică
107.	Culoare de mobilitate în zonele de expansiune (cart. Dealul Morii – VO; str. Vânătorilor – Freziilor – VO, cu legături spre str. 22 Decembrie 1989 – str. Câmpului – str. Pădurii; cart. Meseș – cart. Sărmaș)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	5.400.000	2018-2030	x	PR post 2027, buget local, buget național	PMZ – Direcția tehnică
108.	Reconfigurare străzi – "home zone" Traian și Stadion	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	6.000.000	2023-2027	x	PR 2021-2027 și post 2027, buget local, buget național	PMZ – Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
109.	Școala Velo (în parcarea din spatele Primăriei Zalău sau alt spațiu)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	10.000	2025-2027	x	Buget local, buget național	Asociații non-guvernamentale, școli, CNIPT
110.	Program de reconfigurare a circulațiilor în jurul școlilor (10 școli)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Elevii celor 10 școli, cadre didactice, alți angajați	4.4. Dezvoltarea mobilității urbane	FP	3.000.000	2026-2030	x	Buget local, buget național, alte surse	Asociații non-guvernamentale, școli, CNIPT
OBIECTIV STRATEGIC 5 - ZALĂU ORAȘ VERDE											
111.	Cresterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe (min. 30 blocuri)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău	5.3. Creșterea eficienței energetice	FP	12.000.000	2022 - 2030	x	PR 2021 – 2027 si post 2027 Sau Alte surse	PMZ– Direcția tehnică și Direcția patrimoniu
112.	Creșterea eficienței energetice a Lic. Pedagogic "Gheorghe Șincai";	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Crisan nr. 15A	Elevii și cadrele didactice de la Lic. Pedagogic "Gheorghe Șincai" și Lic. Ortodox "Sf. Nicolae"	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	3.286.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ– Direcția tehnică
113.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței Nr. 1;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Ghe Doja	Copiii și personalul de la Grădinița Nr. 1	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	FP	1.600.000	2023 - 2030	x	PODD 2021 – 2027 PR post 2027	PMZ– Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
114.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței "Pinochio";	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Pacii nr.4	Copiii și personalul de la Grădinița "Pinochio"	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	1.600.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ– Direcția tehnică
115.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței și creșei "Voinicel" (clădire existentă);	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Sf.Vineri nr.3	Copiii și personalul de la Grădinița "Voinicel"	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	Implementare	1.400.000	2022 - 2026	x	PNRR	PMZ– Direcția tehnică
116.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței "Ion Creangă";	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Closca nr.37	Copiii și personalul de la Grădinița "Ion Creangă"	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	FP	1.500.000	2025 - 2030	x	PR post 2027 Sau AFM	PMZ– Direcția tehnică

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
117.	Creșterea eficienței energetice a Grădiniței "Piticii Isteți" (Nr. 11);	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Str. Sf.Vineri nr.7	Copiii și personalul de la Grădinița "Piticii Isteți" (Nr. 11)	5.3. Creșterea eficienței energetice 3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ	FP	1.500.000	2023 - 2030	x	PR post 2027 Sau AFM	PMZ– Direcția tehnică
118.	Creșterea eficienței energetice a clădirilor administrative – sediu Poliția Locală, sediu DGADP, sediu Primărie, Hostel Stadion;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Bd.M.Viteazu nr.23A, nr.68, Piata Iuliu Maniu nr.3	Agenții Poliției Locale, personalul DGAP, angajații Primăriei	5.3. Creșterea eficienței energetice 2.1. Creștera caliății și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport	Implementar e, parțial	10.000.000	2022 - 2030	x	PNRR PR post 2027 Sau PODD 2021 – 2027 Sau AFM	PMZ– Direcția tehnică Poliția locală DGADP
119.	Parc fotovoltaic Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	-	Locuitorii municipiului Zalău	5.3. Creșterea eficienței energetice	DALI	2.400.000	2022 - 2025	x	Fondul de modernizare, POIM Sau PODD 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică
120.	Măsuri de reducere a nivelului apei prin mărirea capacității de tranzitare prin redimensionarea podurilor;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Biodiversitate	Municipiul Zalău	Locuitorii municipiului Zalău	5.6. Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice	FP	-	-	x	PNRR I.1 Sistemul național de gestionare a apei, Sau PODD 2021 - 2027	SC Citadin
121.	Modernizarea și extinderea rețelei de drumuri forestiere din Municipiul Zalău – etapa II;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Biodiversitate	Fondul forestier al municipiului Zalău	Locuitorii municipiului Zalău	5.6. Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice	FP	1.800.000	2023 - 2030	x	PNRR I.2 Împădurim România și protejăm biodiversitatea PNDR 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică Ocolul Silvic "Stejarul"

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
122.	Management inteligent al energiei în clădirile publice	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Municipiul Zalău	Angajații sectorului public	5.3. Creșterea eficienței energetice	FP	-	2023 - 2030	x	PNRR I.5 Valul renovării Sau PODD 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică
123.	Realizarea de noi acumulări nepermanente de mici dimensiuni "Apărare împotriva inundațiilor a mun. și platformei industriale Zalău – regularizare V. Zalău", Capacitate totală: 12,8 km am. albie, 1,25 mil. mc ac.; Rest de exec.: Ac. amonte Zalău V=1,25 mil. mc;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Biodiversitate	Valea Zalăului	Locuitorii din zona	5.6. Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice	FP	-	2023 - 2030	x	PNRR I.2 Împădurim România și protejăm biodiversitatea Sau PODD 2021 - 2027	Administrația Națională "Apele Române"
124.	Modernizarea și implementarea de soluții smart pentru punctele de colectare a deșeurilor municipale (varianta subteran a PG SI sistem de detectare grad de umplere, sistem de supraveghere, acces controlat cu cartelă,etc)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Municipiul Zalău	Locuitorii mun. Zalău	5.4. Dezvoltarea punctelor de colectare selectivă.	FP	-	2023 - 2030	x	PNRR I.3 Managementul deșeurilor și economie circular, alte surse	PMZ
125.	Sistem de monitorizare a calității aerului	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Municipiul Zalău	Locuitorii mun. Zalău	5.2. Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului.	FP	-	2023 - 2030	x	PNRR I.3 Managementul deșeurilor și economie circular, alte surse	PMZ
126.	Construire insule ecologice	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Municipiul Zalău	Locuitorii mun. Zalău	5.2. Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului.	Implementare	1.500.000	2022-2026	x	PNRR	PMZ
127.	Centru de colectare deșeuri cu aport voluntar în mun. Zalău	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Municipiul Zalău	Locuitorii mun. Zalău	5.2. Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului.	Implementare	1.000.000	2022-2026	x	PNRR	PMZ
OBIECTIV STRATEGIC 6 - POL DE DEZVOLTARE METROPOLITAN ȘI JUDEȚEAN											

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
128.	Reabilitarea Hostelului Stadion	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	Turiștii	6.2 Centru de promovare și coordonare a turismului la nivel zonal	FP	600.000	2025 - 2030	x	PR post 2027 Sau AFM Sau Alte surse	PMZ – Direcția patrimoniu/ Direcția tehnică
129.	Amenajare unei zone de camping cu locuri pentru rulote și corturi;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare/Biodiversitate	ZM	Turiștii	6.2 Centru de promovare și coordonare a turismului la nivel zonal	FP	1.000.000	2026 - 2030	x	Buget local, alte surse	PMZ – Direcția patrimoniu/ Direcția urbanism/ Direcția tehnică Asoc. "Zona Metropolitană Zalău"
130.	Amenajare fosta tabără școlară în Munții Meseș	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Fosta tabără „Cabana Pionierilor"	Elevi din mun. Zalău și comunități învecinate precum și de la nivel regional	6.2 Centru de promovare și coordonare a turismului la nivel zonal	FP	500.000	2023 - 2030	x	-	Inspect. Școlar Județean
131.	Traseu pentru cycling/ mountain biking în Munții Meseș	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	ZM	Amatori ciclism din mun. Zalău și comunități învecinate precum și turiștii	6.2 Centru de promovare și coordonare a turismului la nivel zonal	FP	1.200.000	2023 - 2030	x	PNRR IV.4 România Velo sau Altele	Asociații non-guvernamentale, Ocolul Silvic, PMZ
132.	Zilele Cetății (Zilele Municipiului Zalău)	OS3. O europă pregătită pentru era digitală – Cultură și digital Media	Mun. Zalău	Turiștii	6.2 Centru de promovare și coordonare a turismului la nivel zonal	Continuu	Alocare anuală	2021 - 2030	x	Sponsori	PMZ – CNIPT/ Cabinet Primar/ Compart. de presă, cultură, sport, relații interne - externe

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup ţintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanţare		Direcţii/servicii/birouri si/sau alte organizaţii decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
133.	Muzeu Etnografic Ţara Silvaniei	OS3. O europă pregătită pentru era digitală – Cultură şi digital Media	Mun. Zalău	Turiştii	6.2 Centru de promovare şi coordonare a turismului la nivel zonal	FP	1.000.000	2026 - 2030	x	Alte surse	PMZ – CNIPT/ Direcţia tehnică/ Direcţia patrimoniu Muzeul Jud. de Istorie si Arta
134.	Semi-Maraton Zalău	OS3. O europă pregătită pentru era digitală – Cultură şi digital Media	Judeţele din regiunea de NV	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţi învecinate precum şi turiştii	6.2 Centru de promovare şi coordonare a turismului la nivel zonal	FP	10.000	2025 - 2030		Sponsori, surse guvernamentale	PMZ - CNIPT/ Cabinet Primar/ Compart. de presă, cultură, sport, relaţii interne – externe Direcţia Judeţeaani de Sport
135.	Înfiinţarea Organizaţiei de Management al Destinaţiei	OS2. O economie în serviciul cetăţenilor/OS5. Protejarea stilului de viaţă european	Mun. Zalău	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţi învecinate precum şi turiştii	6.2 Centru de promovare şi coordonare a turismului la nivel zonal	FP	-	2024 - 2030	x	PNRR IV.5 România Atractivă	Consiliul Judetean Salaj, PMZ – CNIPT, alţi parteneri
136.	Amenajarea traseului turistic Limesul roman din Munţii Meseş	OS2. O economie în serviciul cetăţenilor/OS5. Protejarea stilului de viaţă european	Munţii Meseş	Locuitorii din mun. Zalău şi comunităţi învecinate precum şi turiştii	6.2 Centru de promovare şi coordonare a turismului la nivel zonal	FP	-	2025 - 2030	x	PNRR IV.5 România Atractivă Sau Alte surse	PMZ – CNIPT, alţi parteneri
OBIECTIV STRATEGIC 7 - COMUNITATE URBANĂ INTEGRATĂ ŞI INCLUZIVĂ											
137.	Crearea unui centru de activităţi sportive pentru persoane cu dizabilităţi;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziţie justă/Energie curată+Clădiri şi renovare	Mun. Zalău	persoane cu dizabilităţi	7.1 Reabilitarea şi modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilităţi	FP	380.000	2024 - 2030	x	PNRR IV.3 Infrastructură socială si cămine de bătrâni Sau PIDS 2021 - 2027	PMZ – Direcţia tehnică DAS

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
138.	Amenajare Centrul de zi pentru persoane cu deficiențe de auz, în municipiul Zalău;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane cu deficiențe de auz	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	DALI	380.000	2025 - 2030	x	PR post 2027 Sau PIDS 2021 – 2027 Sau Altele	PMZ – Direcția tehnică DAS Asociația Națională a Surzilor
139.	Accesibilizarea instituțiilor publice aflate în subordinea Consiliului Local Zalău și a spațiilor publice	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane cu dizabilități	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	FP	1.000.000	2023 - 2030	x	PIDS 2021 – 2027 Sau Alte surse	SC Citadin SRL, PMZ
140.	Dezvoltarea unor unități de economie socială si unități protejate pentru persoane cu dizabilități	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	persoane cu dizabilități	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	FP	600.000	2023 - 2030	x	PNRR V.4 Încurajarea formalizării muncii, economie socială și introducerea Venitului Minim de Incluziune Sau PIDS 2021 - 2027	DAS
141.	Crearea unui centru de zi cu servicii de recuperare pentru persoanele vârstnice din municipiul Zalău (centrul nr. 3)	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoanele vârstnice	7.3 Îmbunătățirea calității serviciilor destinate persoanelor vârstnice	FP	1.500.000	2023 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică DAS
142.	Crearea unui centru medical pentru îngrijiri paliative	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Construcții și renovare	Va fi identificat.	Cetățenii mun. Zalău	2.1. Creștera calității și funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport	FP	2.000.000	2023 - 2030	x	POS 2021 – 2027 Sau PNRR V.1 Fondul pentru Spitale. Creșterea accesului la Sănătate	DAS, alți parteneri

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
143.	Reabilitarea blocului de locuințe sociale-Bl. C3;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.6 Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale și creșterea cu 50% numărului acestor locuințe până în 2027.	Implementare	700.000	2021 - 2024		Program național	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu DAS
144.	Construirea/amenajarea de noi locuințe sociale;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.6 Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale și creșterea cu 50% numărului acestor locuințe până în 2027.	FP	700.000	2025 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027 Program național	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu DAS
145.	Construirea de locuințe nZeb pentru tineri din comuniăți/ grupuri dezavantajate	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.6 Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale și creșterea cu 50% numărului acestor locuințe până în 2027.	Implementare	1.200.000	2022 - 2026	x	PNRR IV.1 Fondul de reziliență pentru localități	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu DAS
146.	Realizarea de ateliere de mică producție pentru beneficiarii Adăpostului de noapte;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.5 Integrarea sau reintegrarea profesională a persoanelor cu dizabilități sau vârstnice	FP	400.000	2025 – 2030	x	PNRR PIDS Sau POEOE 2021 - 2027	DAS PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu
147.	Amenajarea unui nou adăpost de noapte în municipiul Zalău;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.7 Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	FP	500.000	2025 - 2030	x	PNRR Infrastructură socială si cămine de bătrâni Sau PIDS 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu DAS

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
148.	Amenajare Cantină socială în municipiul Zalău;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane defavorizate	7.7 Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	DALI	450.000	2025 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică DAS
149.	Construirea de blocuri ANL;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane tinere cu resurse materiale scăzute	7.5 Integrarea sau reintegrarea profesională a persoanelor cu dizabilități sau vârstnice 7.4 Scăderea cu 20% a ponderii persoanelor aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială	Implementare	6.457.418	2021 - 2030	NA	CNI	PMZ – Direcția tehnică/ Direcția patrimoniu CNI
150.	Reabilitare locuințe sociale și de serviciu - C11-12 și C4	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Persoane defavorizate	7.3 Comunitate urbană incluzivă	Implementare, parțial	400.000	2023 - 2030	x	PNRR	PMZ – Direcția tehnică
151.	Crearea unui centru respiro pentru persoane cu dizabilități;	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane cu dizabilități	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	FP	380.000	2025 - 2030	x	PNRR Sau PIDS 2021 - 2027	DASC, PMZ – Direcția tehnică Parteneri
152.	Crearea centrului de zi pentru persoanele adulte cu dizabilităț	OS1.Pact Verde European – Mecanismul pentru tranziție justă/Energie curată+Clădiri și renovare	Mun. Zalău	persoane cu dizabilități	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	FP	380.000	2025 - 2030	x	PNRR IV.3 Infrastructură socială si cămine de bătrâni Sau PIDS 2021 - 2027	PMZ – Direcția tehnică DAS, Fundația ACASĂ, alți Parteneri

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
153.	Dezvoltarea serviciilor integrate pentru copiii cu dizabilități	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	copii cu dizabilități	7.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități	FP	400.000	2025 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027	DAS
154.	Dezvoltarea de servicii de sprijin pentru copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, în municipiul Zalău;	Os2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate	7.7 Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	FP	200.000	2021 - 2030	x	PIDS 2021-2027	DAS, Parteneri
155.	Constituirea unui grup de sprijin pentru copiii din familiile nevoiașe;	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	copiii din familiile nevoiașe	7.7 Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	FP	100.000	2023 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027	DAS, Parteneri
156.	Accelerator de servicii sociale specializate	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Persoane tinere cu resurse materiale scăzute, Persoane cu dizabilități, Persoane vârstnice	7.2 Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională	FP	-	2023 - 2030		PIDS 2021 - 2027	DAS, Parteneri
157.	GAL Zalău pentru dezvoltarea serviciilor sociale	OS2. O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	copiii din familiile nevoiașe	7.7 Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	FP	4.000.000	2023 - 2030	x	PIDS 2021 - 2027	PMZ, DAS, Parteneri
OBIECTIV STRATEGIC 8 - IDENTITATE COMUNITARĂ DEFINITĂ, ASUMATĂ ȘI CONSOLIDATĂ											

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Obiective strategice UE	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Buget estimative -euro -	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Direcții/servicii/birouri si/sau alte organizații decât Primăria
									Buget local - %	Altă sursă - %	
158.	Realizarea unei strategii de marketing local	**Os2.** O economie în serviciul cetățenilor/OS5. Protejarea stilului de viață european	Mun. Zalău	Comunitatea locală	8.1. Construirea brandului local Zalău	FP	20.000	2023 - 2025	x		PMZ – Serv. Manag. Proiectelor/ CNIPT

Managementul și implementarea SIDU Zalău 2021 - 2030

Implementarea SIDU Zalău 2021 – 2030 necesită implicarea tuturor actorilor interesați/vizați de dezvoltarea durabilă a municipiului. Astfel, **consolidarea parteneriatului administrației locale** cu actorii comunitari interesați este esențială în vederea rezolvării problemelor identificate și a valorificării oportunităților pentru atingerea viziunii.

Cu toate că realizarea SIDU Zalău 2021 – 2030 a fost un demers inițiat și susținut de Primăria Municipiului Zalău, realizarea și implementarea acesteia presupune implicarea nu doar a structurilor acestei instituții (sau a celor subordonate Consiliului Local), ci a tuturor factorilor de interes de la nivel local. O bună parte dintre aceștia au participat ca membri ai grupurilor de lucru constituite în vederea realizării SIDU în procesul de consultare a actorilor locali relevanți.

Creșterea calității vieții locuitorilor depinde nu doar de implementarea proiectelor din planul de acțiune al SIDU, ci și de implementarea proiectelor de la nivel regional, județean și, bineînțeles, de dezvoltarea și creșterea competitivității agenților economici ce desfășoară activități economice în oraș și în comunitățile din proximitatea acestuia.

Managementul implementării SIDU în vigoare dar și a SIDU Zalău 2021 – 2030, va fi asigurată de Unitatea de Management SIDU Zalău (UM SIDU Zalău) și de Grupul Operativ de Lucru Zalău (GOLZ).

UM SIDU Zalău

Aceasta, pe baza experienței acumulate în implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Zalău 2016 – 2023, va continua să utilizeze și să îmbunătățească instrumentele de management necesare implementării cu succes a strategiei. UM SIDU Zalău va fi reconfirmată prin adoptarea unei hotărâri a Consiliului Local Zalău și va fi compusă din personalul propriu al Primăriei Municipiului Zalău, personal care deține cunoștințele necesare în vederea implementării proiectelor. Astfel, unitatea de Management SIDU Zalău 2021 – 2030 va fi compusă din:

- Viceprimar - în calitate de coordonator UM SIDU Zalău;
- Director executiv al Direcției tehnice din cadrul primăriei;
- Director executiv al Direcției economice din cadrul primăriei;
- Director executiv al Direcției de administrație publică locală din cadrul primăriei;
- Director executiv al Direcției de patrimoniu din cadrul primăriei;
- Reprezentant Serviciul Urbanism și amenajarea teritoriului din cadrul primăriei;
- Director executiv al Direcției de asistență socială și comunitară Zalău;
- 2 reprezentanți ai Consiliului Local Zalău;

Secretariatul UM SIDU Zalău va fi asigurat de către **Serviciul Managementul Proiectelor** din cadrul Primăriei Municipiului Zalău.

Componența, precum și regulamentul de organizare și funcționare a UM SIDU Zalău vor fi actualizate prin hotărâre a Consiliului Local Zalău. În vederea familiarizării membrilor UM SIDU Zalău cu structura,

conținutul și monitorizarea SIDU Zalău 2021 – 2030, membrii acestuia vor beneficia de suportul Serviciului Managementul Proiectelor din cadrul Primăriei municipiului Zalău care, în maxim 30 de zile de la adoptarea SIDU Zalău 2021 – 2030, va organiza o ședință de aducere la cunoștință a structurii, conținutului și prevederilor SIDU Zalău 2021 – 2030.

Rolul UM SIDU Zalău este de evaluare periodică a acțiunilor concrete și a proiectelor necesare a fi realizate pentru a îndeplini obiectivele propuse, dar și oferirea de sprijin în elaborarea și implementarea proiectelor. Grupul va fi coordonat de o persoană nominalizată în acest sens de Consiliul Local Zalău, respectiv de către un viceprimar. În demersul de coordonare a implementării SIDU, coordonatorul UM SIDU Zalău va lucra îndeaproape cu serviciile și direcțiile din cadrul Primăriei municipiului Zalău ce au responsabilități directe în implementarea SIDU.

Până la sfârșitul lunii februarie a fiecărui an, UM SIDU Zalău va elabora **planul anual de implementare a SIDU** pentru anul în curs. Planul va putea fi revizuit de câte ori este necesar, cu aprobarea Consiliului Local.

UM SIDU Zalău se va **întruni** semestrial în vederea evaluării stadiului implementării SIDU. Până la sfârșitul lunii februarie a fiecărui an, pentru anul anterior, UM SIDU Zalău va întocmi un **raport anual de monitorizare a implementării SIDU Zalău** 2021 – 2030. În vederea realizării raportului anual de monitorizare, ca instrument de lucru va fi utilizat *Graficul de monitorizare a implementării SIDU Zalău* 2021 – 2030, parte integrantă a SIDU Zalău. **Raportul anual de monitorizare** va fi **prezentat și dezbătut împreună cu membrii grupurilor de lucru implicate în realizarea SIDU Zalău** 2021 – 2030 (a se vedea anexa *Lista grupurilor de lucru implicate în realizarea SIDU Zalău* 2021 – 2030). Odată cu prezentarea raportului anual de monitorizare a implementării, UM SIDU va prezenta și supune dezbaterii și planul anual de implementare pentru anul în curs. După prezentarea către membrii grupurilor de lucru, raportul anual de monitorizare și planul de implementare pentru anul în curs va fi **adus la cunoștința Consiliului Local Zalău**.

UM SIDU Zalău va asigura de asemenea și realizarea unor baze de date privind proiectele din cadrul strategiei; va furniza informații cu privire la cadrul legal de implementare al proiectelor; va asigura planificarea proiectelor.

Riscuri în implementarea SIDU Zalău 2021 – 2030 și măsuri de atenuare a acestora

În cadrul acestei secțiuni, pentru identificarea tipologiei riscurilor, am ales adaptarea tipologiei și clasificării utilizate în „Manualul de procedură pentru managementul riscurilor" - cod M03-17, (disponibil la: www.madr.ro/docs/fep/2015/manuale-de.../M03-17-managementul-riscului.pdf).

Principalele tipuri de riscuri identificate în implementarea SIDU Zalău 2021 – 2030 sunt:

Riscul de reglementare:

- Modificarea reglementărilor și cadrului legislativ (UE/național);

Riscul legat de finanțare:

- Bugete inadecvate/insuficiente;

Riscul tehnologic:

- Riscul legat de implementare/tehnologii utilizate/operarea sistemelor etc.;

Riscul legat de necesitățile externe

- Modificarea numărului și complexitatea acțiunilor/proiectelor propuse;
- Introducerea de noi activități prin acorduri și contracte care să nu fie corelate cu resursele umane, financiare, logistice și procedurale ale instituției;

Riscuri de pandemie sau epidemie

- Imposibilitatea sau întârzierea în dezvoltarea și implementarea proiectelor ca urmare a unei epidemii sau pandemii;

Riscuri privind parteneriatele:

- Relații insuficient dezvoltate cu partenerii cheie;
- Coordonare/comunicare internă insuficient dezvoltată;

Riscul legat de resursele umane:

- Angajații nu posedă abilitățile/calificările adecvate;
- Lipsa unei strategii adecvate de dezvoltare a resurselor umane;
- Numărul angajaților este insuficient/inadecvat;
- Lipsa planului de recrutare/înlocuire a resurselor umane;

Riscul legat de eficacitatea fluxurilor și/sau a canalelor:

- Rambursarea cu întârziere a cheltuielilor în cazul proiectelor cu finanțare nerambursabilă (fonduri europene sau bugetul de stat/programe naționale);

Riscul lipsei de autoritate:

- Lipsa autorității, structură organizațională necorespunzătoare, fișe de post necorespunzătoare, nerespectarea principiilor privind responsabilitatea și înlocuirea personalului, grupe de salarizare nediferențiate, relații ierarhice nedefinite);

Riscuri de ineficiență:

- Proceduri și procese ineficiente.

În ceea ce privește îndeplinirea primului obiectiv strategic, *Economie locală competitivă și performantă*, posibilele riscuri care pot duce la neîndeplinirea acestuia sunt atât interne, cât și externe. Probabilitatea apariției unor factori externi care să afecteze activitatea economică a industriei locale este una medie, iar impactul poate fi unul semnificativ. Declinul activităților conexe, ținând cont de faptul că producția

industrială este destinată în mare parte exportului, poate antrena evoluţii defavorabile la nivel local care pot, de asemenea, declanşa apariţia unor probleme ce ţin de riscuri interne. Din acest motiv această strategie îşi propune diversificarea economiei locale, crescând astfel capacitatea acesteia de a face faţă unor şocuri externe. În ceea ce priveşte sectorul IMM, principalele riscuri sunt mai degrabă interne (riscuri legate de resurse umane – valabil şi în cazul sectorului industrial dar şi riscuri de eficienţă – axarea pe procese ineficiente şi, mai ales, riscuri legate de finanţarea activităţii operaţionale.

Al doilea obiectiv strategic, *Calitate ridicată a vieţii*, dată fiind complexitatea sa, numărul ridicat de obiective specifice, acţiuni şi proiecte comportă un tip specific de risc legat de necesităţile externe: modificarea numărului proiectelor, creşterea complexităţii acţiunilor şi proiectelor prevăzute a se realiza, dar şi de completarea/introducerea de noi acţiuni odată cu actualizarea periodică a documentului strategic. Acest fapt atrage după sine existenţa unor riscuri legate de finanţare – bugete inadecvate ale autorităţilor locale, prioritizare ineficientă a proiectelor, dar şi anumite riscuri de reglementare, îndeosebi în cazul finanţatorilor externi (modificare de reguli care să excludă de la finanţare anumite obiective prioritare la nivelul municipiului).

Cel de-al treilea obiectiv strategic – *Educaţie de calitate* - presupune existenţa unor riscuri de reglementare, ce vin în principal din exterior – modificarea legislaţiei şi a sistemului educaţional – specificul economiei locale, bazată pe sector industrial a fost afectat de modificările structurale din sistemul educaţional din ultimii ani. Acţiunile şi proiectele de reabilitare şi dotare ale obiectivelor/clădirilor şcolilor presupun costuri importante, ceea ce atrage riscuri de finanţare, dar şi riscuri tehnologice. Trendul general de scădere a populaţiei şcolare comportă de asemenea un alt tip de risc, legat de resursele umane (nu doar cele implicate în activităţile educaţionale, ci mai ales cel legat de efectele ulterioare asupra pieţei muncii şi resurselor umane disponibile firmelor locale).

În cazul celui de-al patrulea obiectiv, *Dezvoltare urbană coerentă*, datorită faptului că acesta are un efect direct asupra calităţii vieţii cetăţenilor, dar şi asupra competitivităţii economice locale, riscurile sunt unele complexe. Modernizarea infrastructurii edilitare şi dezvoltarea armonioasă a zonei centrale presupune riscuri legate de finanţare, riscuri tehnologice – soluţii tehnice inadecvate, dar şi riscuri legate de necesităţi externe – modificări ale numărului proiectelor, creştere a complexităţii activităţilor şi necorelarea cu resursele logistice ale instituţiilor responsabile. Dezvoltarea zonei intravilane presupune atât riscuri legate de resursele umane ale instituţiei, cât şi riscuri specifice proiectelor de investiţii publice: proceduri de achiziţie deficitare/contestabile, soluţii tehnice nepotrivite, întârzierea lucrărilor, nerespectarea specificaţiilor tehnice etc. Obiectivul specific legat de Mobilitate urbană comportă atât riscuri de finanţare, dar şi riscuri de reglementare şi riscuri tehnologice, parte din ele riscuri externe, ce nu pot fi controlate/adresate de autorităţile locale.

Atingerea celui de-al cincilea obiectiv, *Zalău oraş verde* este de asemenea supusă unor tipuri similare de riscuri, ca şi celelalte obiective generale – riscuri legate de finanţare, tehnologice şi necesităţi externe, dar şi riscuri de procese ineficiente, datorită complexităţii acţiunilor şi proiectelor propuse. Atingerea obiectivelor specifice presupune investiţii în infrastructură, dar şi un larg cadru partenerial şi campanii de informare, ceea ce implică posibilitatea de apariţie a unor riscuri de autoritate, dar şi riscuri privind parteneriatele – coordonare, relaţii cu parteneri cheie.

Riscurile presupuse de atingerea celui de-al şaselea obiectiv general *Pol de dezvoltare metropolitan şi judeţean* sunt legate în principal de posibilitatea controlului asupra relaţiilor de parteneriat cu autorităţile locale partenere – Consiliul Judeţean, Consilii locale, Instituţiile Primarului. Funcţionalizarea Zonei Metropolitane comportă un risc legat de eficacitatea fluxurilor şi canalelor de comunicare, dar şi riscuri de finanţare din această perspectivă – identificarea resurselor financiare dar şi a modalităţilor fezabile de finanţare a proiectelor comune, ceea ce aduce după sine un risc suplimentar în gestionarea parteneriatelor (cel de autoritate).

În cazul obiectivului *Comunitate urbană integrată şi incluzivă*, eforturile se axează în special pe măsuri ce vizează serviciile de protecţie socială şi revitalizare a comunităţilor defavorizate. Acţiunile şi proiectele au o importantă componentă de investiţii în infrastructură supuse riscurilor de finanţare şi riscurilor tehnologice, o componentă de furnizare de servicii prin intermediul unor instituţii publice supuse riscului de reglementare – modificare a legislaţiei, dar şi prin intermediul unor parteneriate – riscuri legate de coordonarea activităţilor şi fluenţa implementării măsurilor – riscuri privind parteneriatele.

Identitatea comunitară definită, asumată şi consolidată, ca penultim obiectiv general se axează pe crearea unui brand local cunoscut şi apreciat, dar şi pe o politică de marketing public/teritorial eficace. În cazul acestui obiectiv riscurile sunt mai reduse, ţinând mai degrabă de succesul/rezultatele propriu-zise ale soluţiilor de marketing create şi implementate.

Administraţie locală eficientă, bazată pe digitalizare, personal calificat, debirocratizare şi transparenţă, ca ultim obiectiv general, îşi propune să îmbunătăţească serviciile online oferite. Riscurile legate de acest obiectiv fac referire la personal insuficient calificat, rezistenţa şi reticenţa la schimbare,infrastructură IT deficitară sau la modificări legislative (riscul de reglementare) care ar putea periclita adoptarea unor reforme la nivel local sau atragerea resursei umane înalt calificată.

În vederea atenuării riscurilor implementării SIDU, următoarele **măsuri de atenuare a riscurilor** trebuie adoptate:

Riscul de reglementare:

- pregătirea profesională continuă a angajaţilor UAT Zalău;
- colaborare cu autorităţile responsabile, cele de reprezentare (ex. Asociaţia Municipiilor din România) şi reprezentanţii judeţului în Parlamentul României;
- colaborarea permanentă cu autorităţile de management şi cu organismele intermediare responsabile de managementul programelor operaţionale finanţate din fonduri europene;

Riscul legat de finanţare:

- monitorizarea tuturor surselor de finanţare externe bugetului local;
- implementarea de măsuri şi proceduri pentru îmbunătăţirea eficienţei utilizării bugetului local;
- realizarea unui program multi-anual de investiţii din bugetul local;
- creşterea gradului de colectare a impozitelor locale;

- lărgirea bazei locale de impozitare;

- diversificarea surselor de venit la bugetul local;

- accesarea unor credite pentru investiţiile cu prioritate ridicată;

Riscul tehnologic:

- pregătirea profesională continuă a angajaţilor UAT Zalău;

- utilizarea şi adaptarea de tehnologii inovative;

Riscul legat de necesităţile externe:

- monitorizarea atentă a implementării SIDU, corelare cu capacităţile/resursele UAT;

- actualizarea SIDU în raport cu schimbarea contextului;

- urmărirea procedurilor prin care planul strategic poate fi actualizat;

Riscuri de pandemie sau epidemie:

- Respectarea regulilor de prevenire şi protecţie în cazul epidemiei/pandemiei, vaccinarea personalului;

Riscuri privind parteneriatele:

- crearea unui cadru partenerial formalizat, cu responsabilităţi şi drepturi clare;

- iniţiere pe acţiuni şi proiecte –pilot de mică anvergură, care pot crea sinergie între parteneri;

Riscul legat de resursele umane:

- pregătirea profesională continuă a angajaţilor UAT Zalău, bazată pe un plan de dezvoltare a carierei axat pe nevoi identificate de pregătire;

- realizarea unui plan de recrutare bazat pe nevoile identificate ale instituţiilor;

- realizarea şi implementarea unei strategii de dezvoltare a resurselor umane în baza unei diagnoze organizaţionale;

Riscul legat de eficacitatea fluxurilor şi/sau a canalelor:

- respectare/adoptare standarde de calitate, eficientizarea activităţii instituţiilor;

- pregătirea la timp a documentaţiei complete aferente cererilor de rambursare;

Riscul de autoritate:

- actualizarea fişelor de post a persoanelor implicate în implementarea, coordonarea, monitorizarea şi evaluarea implementării SIDU;

- definirea clară a relaţiilor ierarhice în implementarea SIDU;

Riscuri de eficienţă:

- realizarea unui plan (multianual) de investiţii de capital;
- implementarea de măsuri şi proceduri pentru îmbunătăţirea eficienţei utilizării bugetelor;
- actualizarea procedurilor privind achiziţiile publice, urmărirea eficienţei costurilor în proceduri;
- prioritizarea investiţiilor.

În continuare, ***prezentăm Graficul de monitorizare a SIDU Zalău*** 2021 – 2030 care include indicatorii de monitorizare relevanți pentru obiectivele cheie specifice ale SIDU. Monitorizarea implementării SIDU se va realiza anual, Unitatea de Management și Grupul Operativ ***vor selecta indicatorii considerați relevanți pentru stadiul îndeplinirii obiectivelor***. Evaluarea implementării SIDU se va realiza la finalul ciclului strategic. Aceasta va putea fi realizată de către Unitatea de Management și Grupul Operativ sau de către o entitate externă specializată.

Conform Manualului privind strategiile de dezvoltare urbană durabilă realizat de Comisia Europeană în 2020, pentru a asigura calitatea indicatorilor aceștia trebuie să îndeplinească anumite criterii. Astfel, în conformitate cu orientările Comisiei[189] privind o mai bună reglementare, indicatorii de rezultat ar trebui să fie:

- Relevanți - strâns legați de obiectivele care trebuie atinse;
- Acceptați - de către personal și părțile interesate. Rolul și responsabilitățile

indicatorului trebuie să fie bine definite;

- Credibili pentru persoanele care nu sunt experți, lipsiți de ambiguitate și ușor de

interpretat. Indicatorii trebuie să fie cât mai simpli și mai robuști cu putință;

- Simplu de monitorizat - colectarea datelor ar trebui să fie posibilă la costuri

reduse;

- Rezistenți la manipulare.

[189] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/better-regulation-toolbox-41_en_0.pdf

Grafic de monitorizare a implementării SIDU Zalău 2021 – 2030 – indicatori propuși

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoare indicatori la sfârșitul anului 2021	Valoare anterioară indicatori	Observații și recomandări
1. ECONOMIE LOCALĂ COMPETITIVĂ ȘI PERFORMANTĂ	***1.1. Creșterea competitivității sectorului industrial, creștere concretizată în cifra de afaceri cu 50% mai mare, productivitate mai mare cu 60% și salarii mai mari cu 80% (în termeni reali) ale angajaților firmelor din industrie până în anul 2030***	• Cifra de afaceri în sectorul industrial; • Nr. de angajați în sectorul industrial; • Raportul salariului în industria prelucrătoare la nivel local și salariul în industria lucrătoare la nivel național; • Productivitatea sectorului industriei prelucrătoare la nivel local raportat la productivitatea sectorului la nivel național; • Nr. agenților economici din Parcul Industrial/zonă industrială nouă; • Valoarea cifrei de afaceri a întreprinderilor din Parcul Industrial/zonă industrială nouă; • Nr. de angajați al întreprinderilor din Parcul Industrial/zonă industrială nouă; • Nr. de persoane care au absolvit/urmat programe de formare și profesionalizare în domeniul tehnic;			

		• Nr. agenților economici din rețeaua locală a furnizorilor de servicii pentru industria mare din municipiu; • Nr. de angajați ai agenților economici din rețeaua locală a furnizorilor de servicii pentru industria mare din municipiu; • Nr. de programe de formare și profesionalizare în domeniul tehnic derulate în baza parteneriatelor între agenții economici din domeniul industriei și sectorul educațional;
	1.2. Creșterea competitivității sectorului IMM, creștere concretizată în cifra de afaceri mai mare cu 40% (în termeni reali) și angajați mai mulți cu 20% în IMM-urile locale până în anul 2030, cu accent pe	• Nr. de unități (firme) incubate/dezvoltate; • Nr. membrilor rețelei locale de antreprenori; • Structură de co-sharing existență și funcțională la nivelul Camerei de Comerț și Industrie Sălaj; • Program de educație antreprenorială existent și funcțional; • Nr. anual al absolvenților/ cursanților programului de educație antreprenorială;

	sectorul serviciilor	• Nr. anual al beneficiarilor structurii/spațiului de co-sharing; • Nr. anual al întreprinderilor nou create în cadrul incubatorului/acceleratorului; • Sporul antreprenorial anual; • Nr. întreprinderilor de economie socială create; • Nivelul productivității (angajaților) firmelor locale (valoarea aferentă anului calendaristic); • Creșterea procentuală a cifrei de afaceri la nivel de municipiu/ramură; • Creșterea procentuală a numărului de angajați la nivel de ramură; • Nr. clustere înființate; • Creșterea procentuală a cifrei de afaceri totale a clusterelor; • Nr. de firme incubate în agro-incubator;
	1.3. Creșterea gradului de adaptabilitate economiei locale	• Birou de relații cu investitorii funcțional;

	la transformările digitale și a rezilienței mediului de afaceri prin susținerea digitalizării modelelor de afaceri, care să ducă la îmbunătățirea indicatorilor antreprenoriali: creșterea numărului de întreprinderi nou-înființate cu 12 % și a densității întreprinderilor cu 10% până în 2030	• Nr. de întâlniri periodice organizate de Biroul de relații cu investitorii; • Parteneriat funcțional între mediul de afaceri, Camera de Comerț, APL – grup consultativ – nr. de evenimente/întâlniri/prezentări organizate anual; • Strategie de marketing urban existentă; • Bază de date cu terenuri și clădiri disponibile pentru investitori actualizată; • Site-web dedicat investitorilor; • Nr. accesări site-web dedicat investitorilor;
2. CALITATEA	***2.1. Creșterea calității, funcționalității și accesibilității***	• Nr. de servicii medicale nou înființate; • Nr. de cabinete medicale și puncte sanitare școlare funcționale;

RIDICATĂ A VIEȚII	***infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport prin reabilitare și modernizare în proporție de 50% a infrastructurii existente până în 2030***	• Nr. unităților culturale reabilitate și modernizate; • Nr. unităților culturale echipate și dotate; • Nr. evenimente culturale organizate la nivelul municipiului Zalău; • Nr. de contravenții/ amenzi aplicate de Poliția Locală Zalău; • Nr. de acte sociale îndreptate împotriva domeniului public; • Nr. unități sportive construite; • m^2 unități sportive construite; • Nr. unităților sportive reabilitate și modernizate; • m^2 sportivă reabilitată și modernizată; • Nr. unităților sportive echipate și dotate; • Nr. spații de recreere amenajate; • m^2 spații de recreere amenajate; • m^2 sportivă reabilitată și modernizată;

2.2. Creșterea calității și eficacității serviciilor publice, creștere concretizată în nivelul de satisfacție al utilizatorilor ridicat sau foarte ridicat pt. cel puțin 50% până în 2025, o creștere anuală a satisfacției cu minim 10% pe an, creștere a participării publice în procesele decizionale cu 25% față de termenul de referință 2020, până în 2030

- Nr. de locuințe de serviciu amenajate pentru personalul medical;
- Nr. de medici care folosesc locuințele de serviciu amenajate în acest sens;
- Gradul de satisfacție al persoanelor beneficiare de serviciile medicale;
- Nr. campaniilor privind alimentație sănătoasă/stil de viață sănătos;
- Nr. elevilor beneficiari ai programului de screening;
- Sistem de autoevaluare a calității vieții implementat (evaluare periodică);
- % locuitorilor care au o percepție pozitivă vizavi de gradul de transparență, participare și performanță al administrației publice locale;
- Nr. camere de monitorizare HD instalate;
- Scădere % a actelor de vandalism;
- Scădere % a persoanelor sancționate pentru acte de vandalism;

2.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în Zalău și în vecinătatea acestuia, astfel încât minim 50% dintre locuitori să se declare satisfăcuți sau foarte satisfăcuți de facilitățile de recreere/petrecere timp liber la nivelul orașului până în 2028

- Creștere % a locuitorilor care au o percepție pozitivă vizavi serviciile de salubritate;
- Scăderea % a sesizărilor legate de câinii fără stăpân;
- Nr. participanților la evenimentele recreative, de distracție și petrecere a timpului liber organizate în municipiu;
- Zonă de outlet existentă;
- Zonă de retail existentă;
- Nr. zone de picnic amenajate corespunzător;
- m^2 suprafață de picnic amenajată corespunzător;
- Nr. evenimente anuale de anvergură organizate/sprijinite;
- Nr. participanților la evenimentele de anvergură sprijinite;
- Nr. spații dotate și echipate pentru recreere;

		• Km pistă de bicicletă amenajată de-a lungul văilor; • Km pistă de alergare amenajată de-a lungul văilor; • Nr. spații publice dotate cu echipament ce permite conexiunea wi-fi; • Suprafață de agrement amenajată în zona Munților Meseș; • Km pistă de bicicletă la nivelul zonei metropolitane; • Puncte de închiriere biciclete la nivelul zonei metropolitane; • Nr. abonamente de închiriere biciclete la nivelul zonei metropolitane;
	2.4. Sprijinirea dezvoltării sectorului nonguvernamental în domenii prioritare (cultural, participare civică,	• Valoarea sprijinului acordat de la bugetul local sectorului non-profit și grupurilor informale de locuitori; • Număr ONG-uri, asociații de proprietari și grupuri informale finanțate; • Centru Virtual pentru Voluntari Zalău;

	învățământ, protecția mediului), prin finanțarea unor programe dedicate care să aibă alocat minim 2% din bugetul local începând cu anul 2023	• Nr. voluntarilor înscriși în baza de date a Centrului Virtual pentru Voluntari Zalău; • Nr. de programe de voluntariat derulate;
3. EDUCAȚIE DE CALITATE	***3.1. Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ până în 2030, obiectiv concretizat în clase cu maxim 25 de elevi/clasă, transport public gratuit pentru***	• Nr. unități școlare reabilitate și modernizate; • Nr. unităților școlare echipate și dotate cu echipament IT performant; • Nr. laboratoare cu profil tehnic dotate în parteneriat cu agenții economici de profil; • Valoarea și % contribuției agenților economici la dotarea și echiparea laboratoarelor de profil tehnic; • Nr. de locuințe construite/amenajate pentru cadre didactice;

	toți elevii, toate sălile de clase digitalizate, modernizate și reutilate	• Nr. de cadre didactice beneficiare de locuințe de serviciu;
	3.2. Creșterea continuă a calității actului educațional și a nivelului de adaptare a acestuia la cerințele pieței	• 1 târg educațional pentru promovarea școlilor profesionale organizat anual; • 1 târg de meserii organizat anual; • 1 concurs anual de meserii; • Creștere % a nr. de absolvenți de școli profesionale și de meserii; • Creștere nr. absolvenți de școli profesionale și de meserii; • Nr. de parteneriate funcționale între angajatori și unitățile de învățământ; • Nr. elevi care au efectuat stagii de practică profesională la angajatori/agenți economici în baza parteneriatelor existente; • Raport periodic (la 3 ani) privind nevoile de formare profesională; • Nr. de școli de arte și meserii;

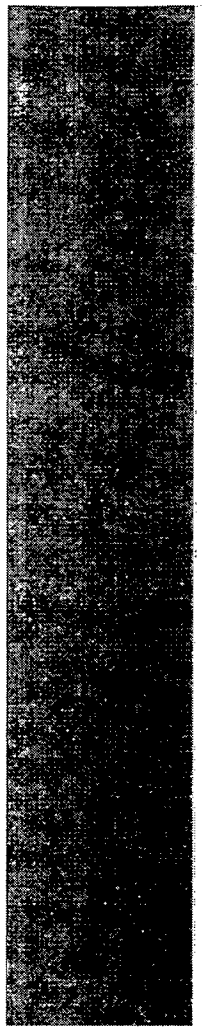

- Nr. de programe de învățare pe tot parcursul vieții derulate;
- Nr. de absolvenți de programe de învățare pe tot parcursul vieții;
- Nr. programe de calificare și recalificare acreditate derulate;
- Nr. absolvenților programelor de calificare și recalificare derulate;
- % persoanelor care au reușit să se angajeze după absolvirea programelor de calificare și recalificare;
- Nr. de persoane beneficiare ale Centrului de excelență de la Colegiul Național Silvania;
- % rezultate deosebite la olimpiadă sau concursuri naționale, internaționale obținute de beneficiarii Centrului de excelență de la Colegiul Național Silvania, comparativ cu nr. total;
- Nr. de absolvenți ai programelor universitare ale extensiilor universitare din municipiu;

		• Nr. de extensii universitare existente la nivel local; • Nr. de specializări universitare existente pe plan local; • Nr. de specializări universitare noi; • Nr. total personal de consiliere orientare profesională/în carieră la nivelul municipiului; • Nr. elevi care au beneficiat de serviciile de consiliere și orientare profesională/în carieră;
	3.3. Dezvoltarea unui sistem funcțional de stimulare a performanței elevilor, studenților și cadrelor didactice până în 2022, obiectiv concretizat în organizarea a cel puțin unei	• 1 Portal electronic pentru părinți, mediu de afaceri, APL, AJOFM, unități de învățământ; • Nr. de competiții școlare organizate în mun. Zalău; • Nr. de participanți la competițiile școlare organizate în mun. Zalău; • Nr. elevilor beneficiari de burse; • Valoarea burselor acordate elevilor cu performanțe la învățătură; • Nr. studenților beneficiari de burse;

	competiții interșcolare anuale pe domenii prioritare la nivel local – tehnic, meserii organizată în municipiu începând din 2022	• Valoarea burselor acordate studenților cu performanțe la învățătură; • Nr. cadrelor didactice beneficiare de burse; • Valoarea burselor acordate cadrelor didactice performante;
4. DEZVOLTARE URBANĂ COERENTĂ	***4.1. Creșterea calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite astfel: Creșterea gradului de acoperire cu infrastructură tehnico-edilitară a noilor zone rezidențiale cu 15% până în anul***	• m.l. rețea canalizare menajeră nouă; • m.l. rețea apă nouă; • m.l. rețea canalizare menajeră reabilitată (inclusiv % din total rețea); • m.l. rețea apă reabilitată (inclusiv % din total rețea); • m.l. rețea canalizare pluvială reabilitată (inclusiv % din total rețea); • m.l. rețea canalizare pluvială extinsă; • m.l. rețea iluminat stradal modernizat; • Km rețea iluminat stradal extinsă;

	2030; Creșterea cu 10% - în medie – până în 2030 a gradului de satisfacție a locuitorilor municipiului vizavi de infarstructura edilitară	• % economii realizate în urma modernizării rețelei de iluminat stradal; • % rețele tehnico-edilitare cadastrate; • Km rețele cabluri introduse în subteran; • % (din total rețele cabluri) rețele de cabluri introduse în subteran; • Km rețea de furnizare energie electrică extinsă;
	4.2. Creșterea continuă a calității procesului decizional prin integrarea tehnologiei (inclusiv GIS), guvernanței participative și a inovației în dezvoltarea durabilă a municipiului Zalău	• PUG actualizat; • Ghid privind dezvoltarea urbană și reglementările de urbanism în municipiul Zalău – disponibil și pe site-ul primăriei; • Nr. sesiuni de informare (în cartiere, la întâlnirile cu cetățenii precum, în cadrul unor întâlniri cu investitorii/mediul etc.) de afaceri privind regulile de urbanism și implicațiile acestora; • Nr. de participanți la sesiunile de informare (în cartiere, la întâlnirile cu cetățenii precum, în cadrul unor întâlniri cu investitorii/mediul etc.) de afaceri privind regulile de urbanism și implicațiile acestora;

4.3. Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale prin reabilitarea unui minim de 10 clădiri din zona centrului istoric până în anul 2030 și crearea și

- Nr. sancțiuni pentru încălcarea regulilor de urbanism și disciplina în construcții;
- Inventar clădiri și terenuri din domeniul public disponibil online/la solicitarea celor interesați și nivelul echipării terenurilor cu infrastructură edilitară;
- m^2 suprafață viabilizată pentru investitori;
- 1 listă de criterii pentru desemnarea clădirilor și terenurilor neutilizate;
- Inventar al clădirilor și terenurilor neutilizate;
- m^2 obiective/sub-zone importante modernizate și amenajate integrat;
- Hărți municipiu în GIS;
- Centrul civic și istoric al municipiului Zalău reabilitat;
- % al locuitorilor care percep pozitiv reabilitarea centrului civic și istoric al municipiului Zalău;
- 1 regulament de estetică urbană pentru zona centrală și axul principal de transport;

	implementarea unui regulament de estetică urbană până în 2030	• Nr. clădiri de patrimoniu reabilitate; • Nr. clădiri de patrimoniu cu fațade refăcute; • Nr. monumente și statui reabilitate/refăcute/reparate; • Nr. clădiri din ansambluri urbane cu fațade reabilitate;
	4.4. Mobilitate urbană durabilă	• m.l. infrastructură rutieră reabilitată/modernizată; • m.l. infrastructură rutieră nouă; • m.l. piste de bicicletă construiți în mun. Zalău; • m.l. trotuare modernizate/reabilitate; • Nr. mijloace de transport în comun noi achiziționate • % mijloace de transport în comun înlocuite (autobuze și microbuze); • Scădere % a nr. de accidente în municipiu Zalău; • Nr. de centre de închiriere pentru biciclete;

5. ZALĂU ORAȘ VERDE	***5.1. Creșterea funcționalității, accesibilității și***	• Nr. de biciclete din centrele de închiriere; • Nr. de abonați (persoane) care utilizează bicicletele din centrele de închiriere; • Nr. stații de transport în comun modernizate; • Nr. de persoane (abonați) ce utilizează mijloacele de transport în comun; • Nr. de bilete vândute; • Valoarea biletelor și abonamentelor vândute; • Km centuri/drumuri ocolitoare pentru transportul de marfă construiți; • Nr. puncte de alimentare mașini electrice amenajate; • Nr. utilizatori/proprietari de mașini electrice din municipiu; • Nr. locuri de parcare noi amenajate; • m^2 terenuri neutilizate amenajate/transformate în spații verzi;

	interconectării spațiilor verzi	• m.l. infrastructură de acces către spațiile verzi realizată; • m^2 suprafețe îmbunătățite din punct de vedere al amenajării peisagistice; • Nr. (și %) spații verzi conectate la rețeaua de apă și canalizare; • Km drumuri forestiere reabilitate; • Km drumuri forestiere noi; • m.l. perdele cu rol de protecție de-a lungul drumurilor; • m.l. culoare verzi de-a lungul Văii Zalăului; • m.l. rețea canalizare pluvială reabilitată; • Km piste de biciclete de-a lungul culoarelor; • Km pistă de alergare de-a lungul culoarelor; • m^2 terenuri degradate valorificați;
	5.2. Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului astfel încât municipiul Zalău să se	• m.l. perdele și buffere verzi în zonele cu o poluare fonică foarte mare; • Scădere % a poluării fonice de-a lungul căilor de transport (dB);

	încadreze în limitele stabilite de cadrul legal până în 2022	• Scădere % a nr. de accidente; • Scădere % a nivelului de poluare;
	5.3. Creșterea eficienței energetice a cel puțin 1000 de apartamente/locuințe particulare și a 4 clădiri publice până în 2030	• Nr. apartamente beneficiare a lucrărilor de reabilitare termică; • Scădere % a consumului de gaze naturale al clădirilor rezidențiale reabilitate; • Nr. clădiri publice reabilitate din punct de vedere al eficienței energetice; • Scădere % a consumurilor de gaze naturale și energie electrică în cazul clădirilor publice reabilitate;
	5.4. Dezvoltarea punctelor de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă la 100% în 2025	• Nr. campaniilor din școli privind importanța reciclării deșeurilor; • Nr. (și modificarea procentuală de la an la an) a deșeurilor colectate selectiv în vederea reciclării; • Nr. containere îngropate amenajate;

	5.5. Dezvoltarea cadrului parteneriat "Pentru Zalăul Verde" între Primăria Municipiului Zalău și asociațiile de locatari	• Minim 5 parteneriate cu asociațiile de locatari până în 2022; • Minim o campanie de informare și promovare organizată anual; • Nr. de parteneriate funcționale; • Nr. voluntari de mediu; • Nr. acțiuni/evenimente de voluntariat de mediu; • Nr. agenților economici parteneri în evenimente și acțiuni ce vizează protecția mediului; • Nr. ONG-urilor active din domeniul protecției mediului; • Nr. evenimentelor destinate orașului verde/protecției mediului organizate; • Nr. participanților la evenimentele destinate orașului verde/protecției mediului organizate; • Nr. campanii de informare și promovare a protecției mediului;

	5.6. Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice	• Minim 5 măsuri privind reducerea riscurilor de inundații; • Sistem de canalizare pluvială reabilitat în proporție de 100% până în 2023; • Hărți de hazard și de risc la inundații realizate până în 2022; • m^2 lucrări de prevenire a riscului de inundații asupra activităților economico-sociale și infrastructurii din municipiu; • m.l lucrări de retenție pe cursurile de apă; • Km rețele pluviale reabilitate; • m.l. torenți și versanți din jurul orașului realizați; • m.l. cursuri de apă amenajați; • m^2 suprafețe permeabile în zonele construite;
6. POL DE DEZVOLTARE METROPOLITAN ȘI JUDEȚEAN	*6.1. Funcționalizarea structurii de cooperare de la nivelul Zonei Metropolitane*	• 1 strategie de dezvoltare a zonei metropolitane; • 1 plan de amenajare teritorială pentru ZM;

	până în anul 2023	• 1 inventar cu terenuri potrivite pentru investiții private și publice de mare anvergură; • m^2 suprafață reabilitată (cu utilități) pentru investitori; • Nr. servicii furnizate la nivel de ZM;
	6.2. Dezvoltarea și implementarea la nivel zonal, prin cooperarea autorităților publice plasate în zona de polarizare a municipiului Zalău, a unui program zonal de promovare și coordonare a turismului	• Creșterea cu 20% până în anul 2030 a numărului de înnoptări în structurile turistice; • Creșterea cu 30 % a numărului de vizitatori ai obiectivelor și de participanți la evenimente până în anul 2030; • Nr. de acțiuni comune ZM; • 1 rețea de informare și coordonare a turismului la nivel județean; • 1 strategie sectorială în domeniul culturii și turismului la nivelul Zonei Metropolitane; • Nr. pachete turistice integrate de tip "city-break"; • Nr. clienților pachetelor turistice integrate de tip "city-break";

		• 1 Muzeu Etnografic al Țării Silvaniei; • Nr. vizitatori muzeu; • Nr. festivaluri/evenimente periodice organizate; • Eveniment de anvergură organizat; • Nr. participanți eveniment de anvergură; • Creșterea % a gradului de ocupare a capacității de cazare; • Nr. de acțiuni și evenimente sportive organizate; • Nr. participanților la evenimentele și acțiunile sportive organizate;
7. COMUNITATE URBANĂ INTEGRATĂ ȘI INCLUZIVĂ	***7.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități astfel încât acestea să fie 100% funcționale și accesibile în mod independent de***	• Nr. de structuri/servicii nou create; • Nr. de personal ce deservește structurile de servicii pentru persoanele cu dizabilități; • Nr. de persoane ce beneficiază de serviciile structurilor create pentru persoanele cu dizabilități;

	către utilizatori până în 2021	• Nr. de agenți economici care angajează persoane cu dizabilități beneficiari de sprijin/facilități; • Nr. persoanelor cu dizabilități beneficiare în urma acestui sprijin; • Nr. de instituții publice accesibilizate; • Nr. de unități de economie socială pentru persoane cu dizabilități;
	7.2. Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități prin care minim 30% din acestea să fie integrate profesional	• Nr. de servicii de asistență medico-socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități; • % persoanelor cu dizabilități integrate profesional;
	7.3. Îmbunătățirea calității serviciilor	• Nr. de structuri/servicii nou create; • Nr. de persoane vârstnice beneficiare;

destinate persoanelor vârstnice în vederea creșterii cu 100% a numărului de persoane care utilizează aceste servicii și creșterea satisfacției utilizatorilor acestor servicii până în 2026	• Creșterea % a persoanelor vârstince mulțumite de calitatea serviciilor destinate acestora;
7.4. Scăderea cu 20% a ponderii persoanelor aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială până în 2030	• % populației aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială; • % populației dezavantajate (din categoria celei aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială) ocupate; • % populației care să regăsește într-o situație de locuire precară;
7.5. Integrarea sau reintegrarea profesională a 50 de persoane cu	• Nr. persoanelor care provin din comunități dezavantajate angajate de agenții economici;

	dizabilități sau vârstnice, facilitarea accesului la utilități publice pentru minim 100 de gospodării și îmbunătățirea pregătirii profesionale (prin educație formală și non-formală) a minimum 50 de persoane din zone urbane marginalizate până în 2030	• Nr. agenți economici implicați; • Nr. de unități de economie socială funcționale; • Nr. de persoane ce activează în unitățile de economie socială; • Nr. programe de calificare a persoanelor care nu au nici o calificare sau care nu au urmat nici o formă de învățământ sprijinite; • Nr. persoane beneficiare de programe de calificare; • Nr. mediatori școlari angajați; • Scăderea % a abandonului școlar; • 1 strategie CLLD elaborată și implementată;
	7.6. Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale și creșterea cu 50% numărului	• Nr. locuințe sociale nou-construite; • Nr. locuințe sociale reabilitate; • % nr. persoanelor care locuiesc în locuințe sociale față de Nr. solicitanți; • Nr. de tinere familii beneficiare al bl. ANL;

	acestor locuințe până în 2027	• Nr. de apartamente ANL construite; • Nr. de case de tip familial; • Nr. persoanelor care locuiesc în case de tip familial;
	7.7. Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe până în 2027	• Nr. de victime ale violenței beneficiare ai serv. sociale; • Nr. servicii sociale noi înființate; • Nr. de servicii sociale îmbunătățite; • Nr. beneficiari serv. de adăpost de noapte; • Nr. de copii beneficiari ai serviciilor sociale tip "Școala după școală"; • Nr. de copii cu nevoi speciale beneficiari ai centrului integrat; • Nr. de campanii de CSR sprijinite; • Nr. proiecte caritabile sprijinite; • Nr. beneficiarilor de proiecte caritabile sprijinite; • Nr. de programe day care sprijinite;

		• Nr. beneficiarilor de programe day care;
8. IDENTITATE COMUNITARĂ DEFINITĂ, ASUMATĂ ȘI CONSOLIDATĂ	***8.1. Construirea brandului local Zalău până la sfârșitul anului 2022***	• 1 brand al municipiului;
	8.2. Promovarea continuă brandului Zalău începând din 2023	• Nr. de produse de marketing dezvoltate;
9. ADMINISTRAȚIE LOCALĂ EFICIENTĂ,	***9.1. Îmbunătățirea serviciilor online oferite cetățenilor***	• Numărul de servicii tranzacționale online oferite; • % persoanelor care folosesc serviciile online în schimbul celor clasice (la ghișeu);
	9.2. Îmbunătățirea colectării și analizei datelor	• Operaționalizarea unui compartiment de analiză și vizualizare a datelor; • Auditul seturilor de date existente și sistematizarea lor;

Obiective Transversale	OT1:Transformarea digitală a municipiului Zalău	•			
	OT2: Participare civică	• % populației care participă/se implică în acțiuni civice precum bugetarea participativă;			

Anexa 1 – Rezultatele sondajului de opinie

Studiu privind Calitatea vieții în municipiul Zalău

Rezultate cantitative
Noiembrie, 2020

zzzMetodologie

Verifield

CE?	800 de interviuri telefonice (CATI)
EŞANTION	Esantion simplu aleator
ANALIZA	Date ponderate (sex X age, educatie, ocupatie, etnie, regiune X tip_loc)
UNDE?	Municipiul Zalau
CÂND?	Oct- Nov 2020

Perceptie calitatea vietii

Verifield

Cât de mulțumit sunteți de calitatea vieții dumneavoastră în prezent? (% total esantion)

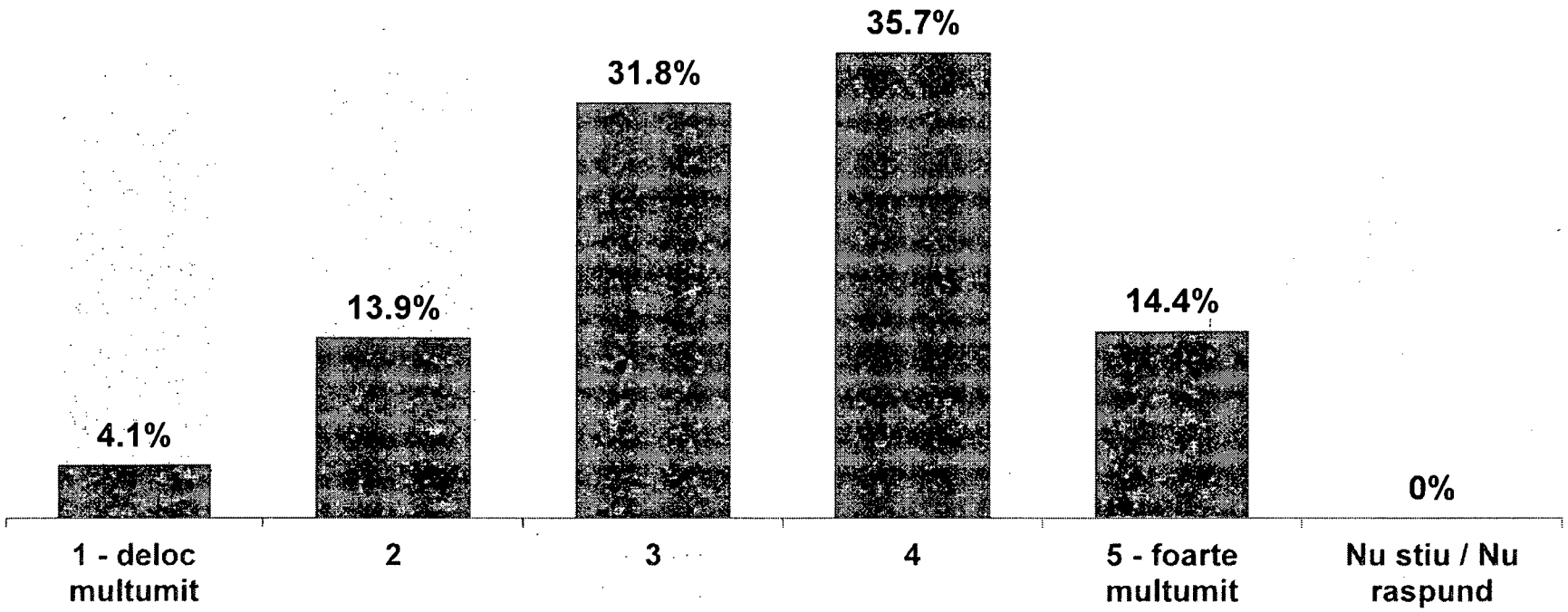

Evolutie calitatea vietii

Verifield

În ultimii 7 ani, calitatea vieții dumneavoastră ? (% total esantion)

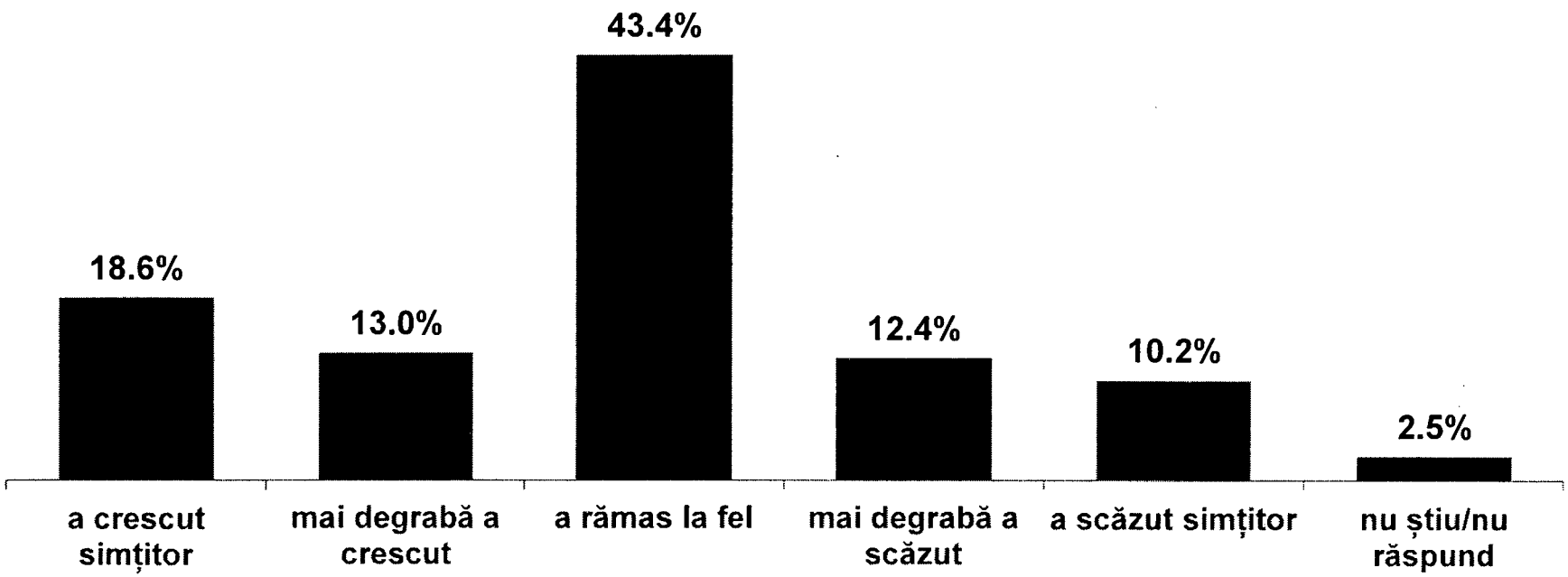

Viitor calitatea vietii

Verifield

Cum credeți că va fi calitatea vieții dvs. peste 7 ani, comparativ cu cea din prezent ? (% total esantion)

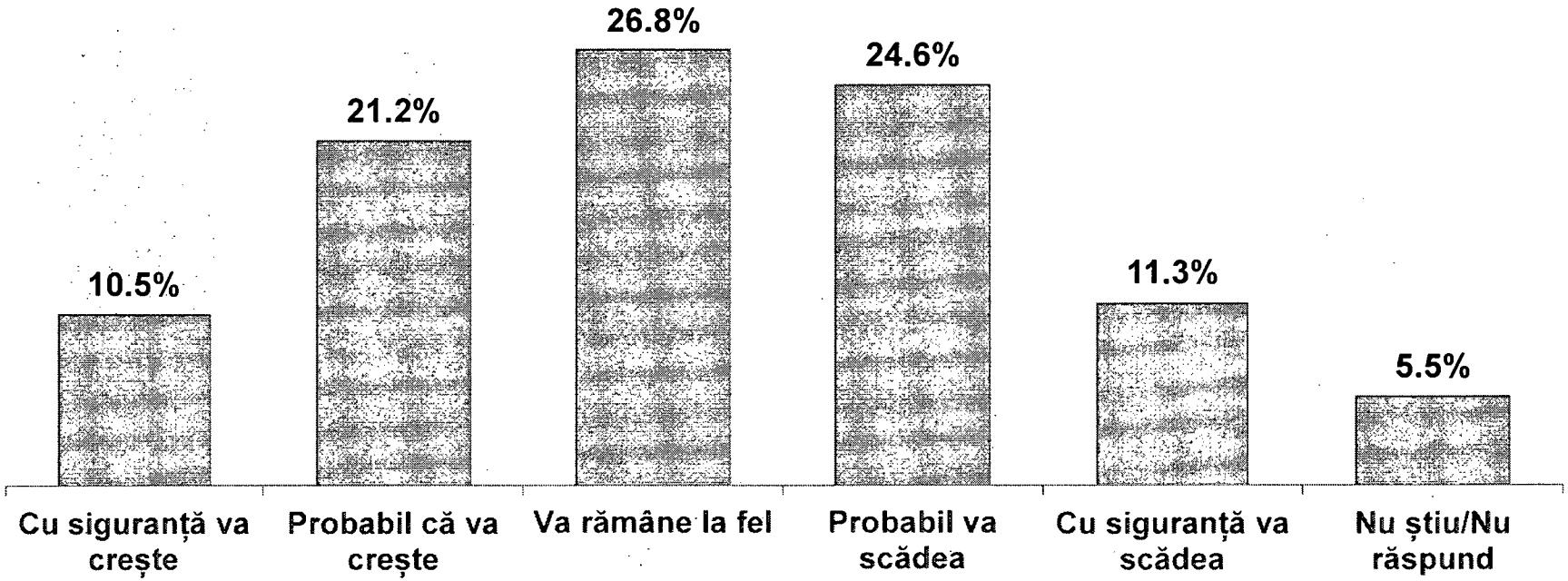

Optimism viitor

Verifield

În ce măsură apreciați că sunteți optimist în legătura cu viitorul? (% total esantion)

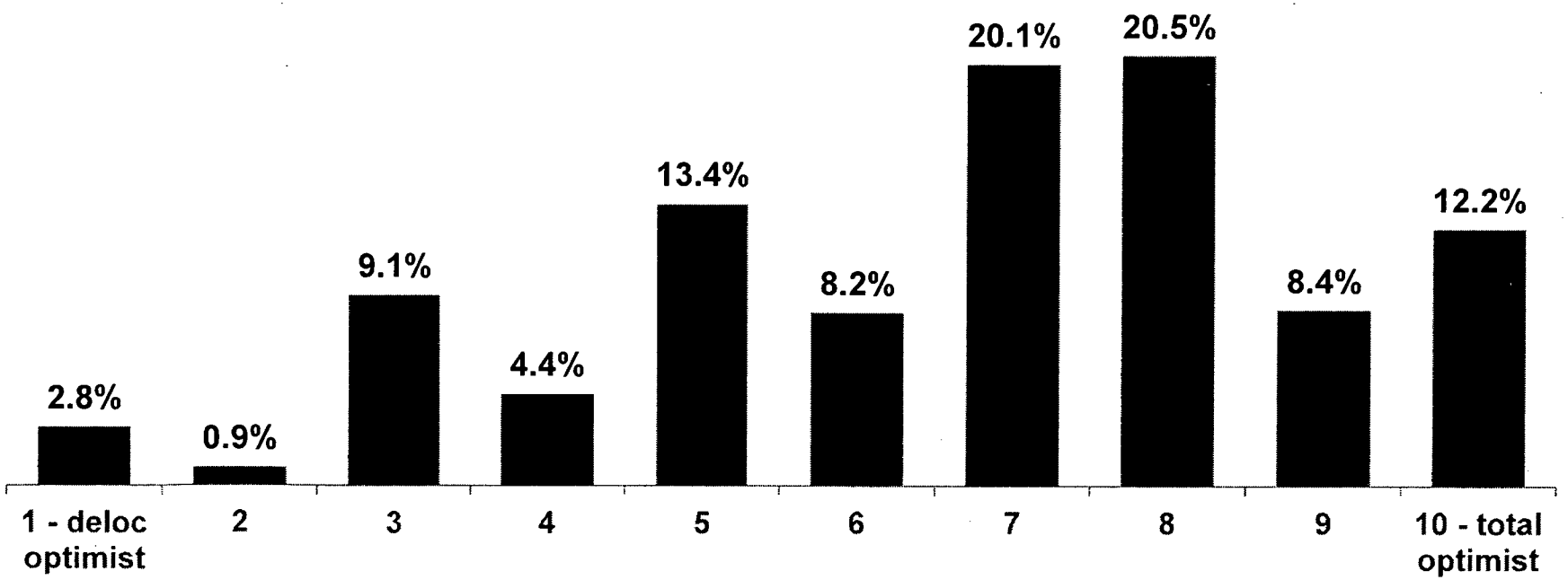

Retea sprijin

Verifield

În ce măsură apreciați că atunci când vă confruntați cu o problemă aveți la cine apela pentru ajutor/sprijin? (% total esantion)

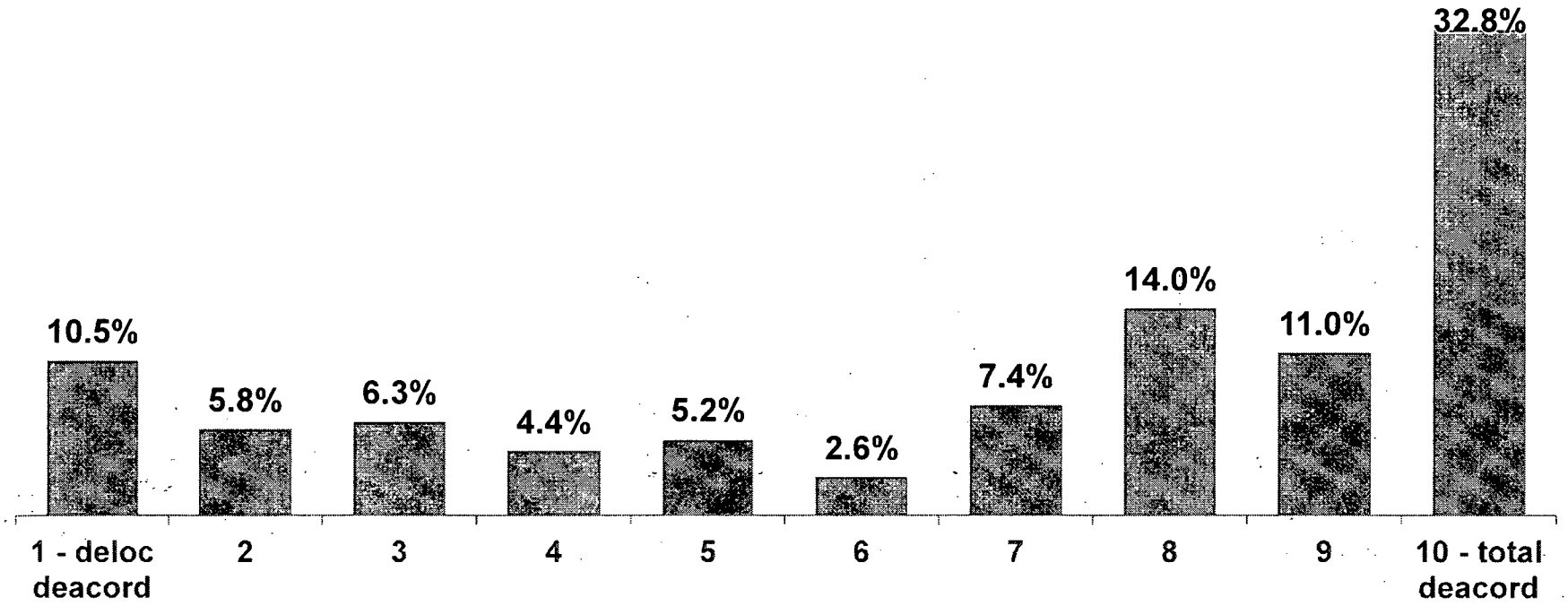

Directie municipiu

Verifield

Pe o scala de la 1 la 5, unde 1 inseamna directie gresita, iar 5 inseamna directie buna, credeti ca municipiul Zalau se indreapta in o directie buna sau directie gresita ? (% total esantion)

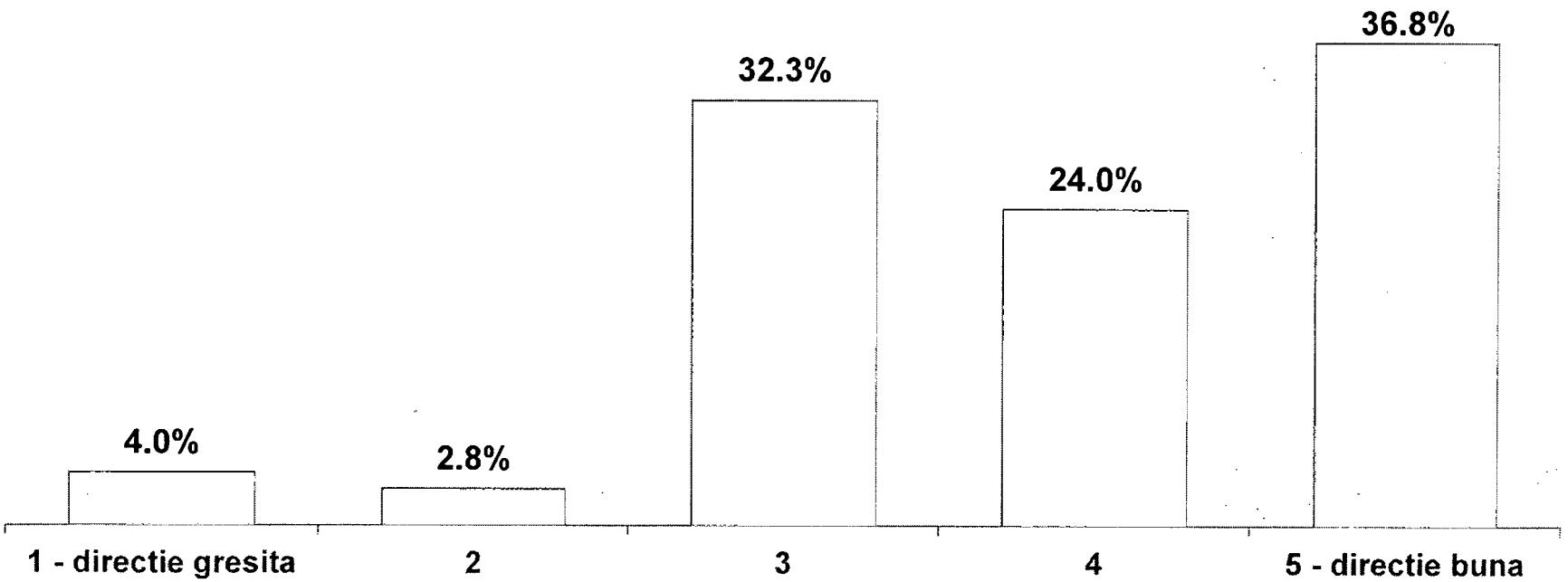

Mutat domiciliu

V-ați pus problema mutării domiciliului în altă localitate în următorii cinci ani? (% total esantion)

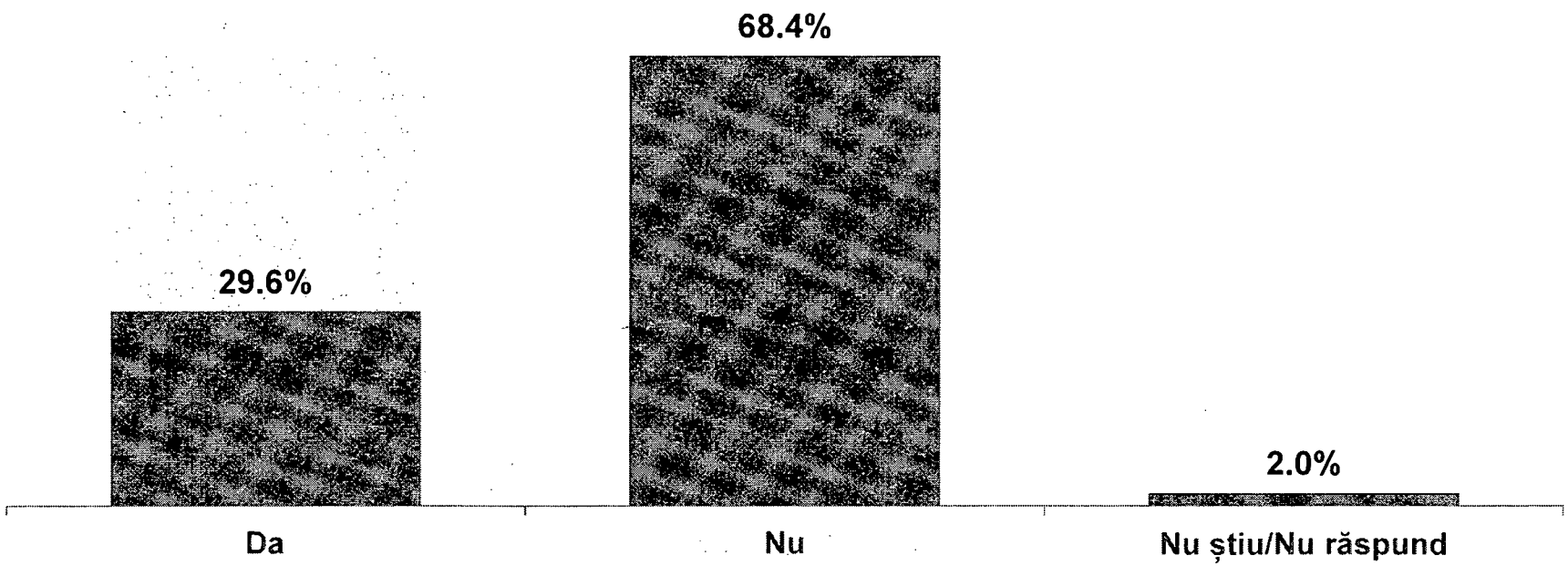

Mutat domiciliul – unde ?

Verifield

Dacă da, unde intenționați să vă mutați? (% cei care intentioneaza sa se mute)

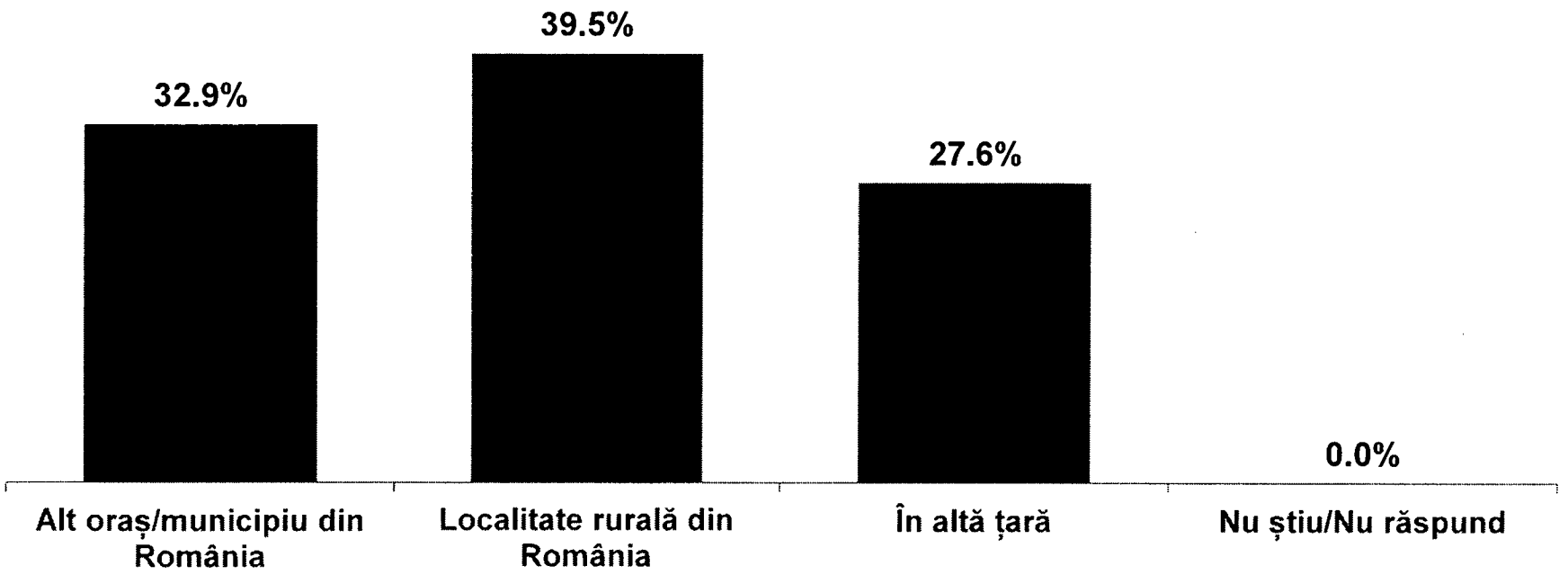

Mutat domiciliul – motivatie

Verifield

Care sunt principalele trei motive pentru care intenționați să părăsiți municipiul Zalău ? (% cei care intentioneaza sa se mute)

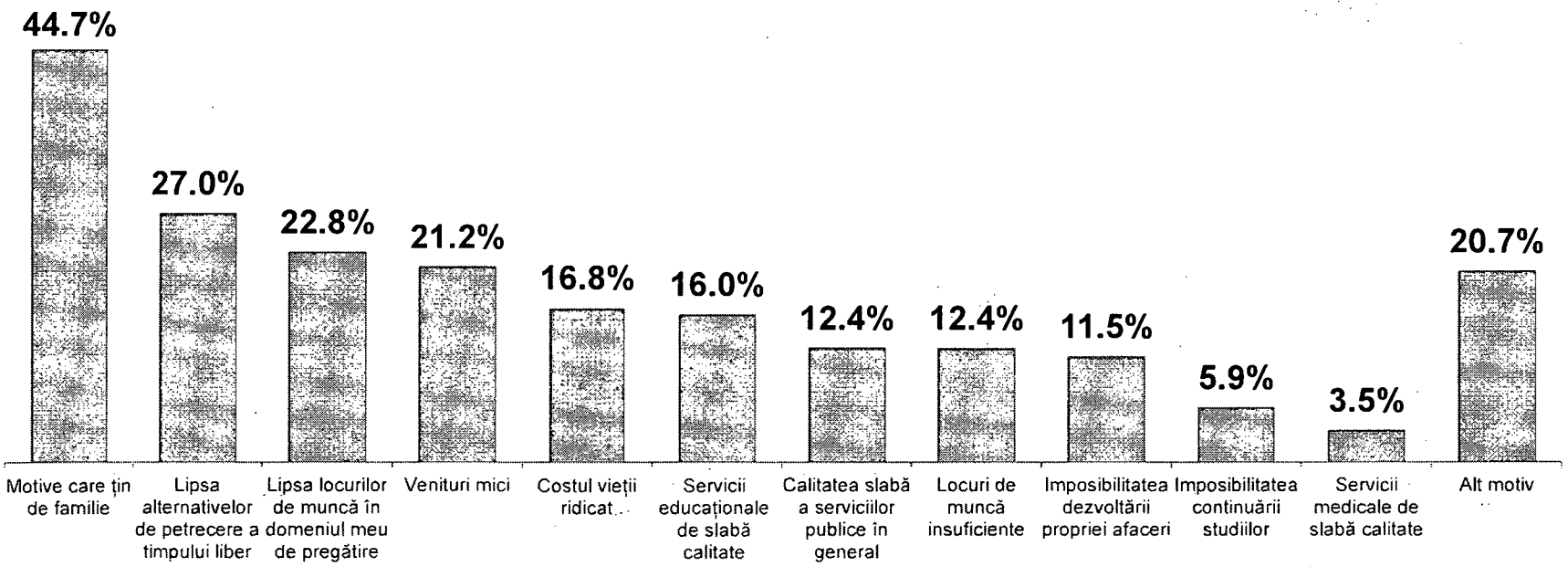

Venit personal

Verifield

Dacă vă gândiți la venitul personal lunar, cât de mulțumit sunteți de nivelul acestuia? (% total esantion)

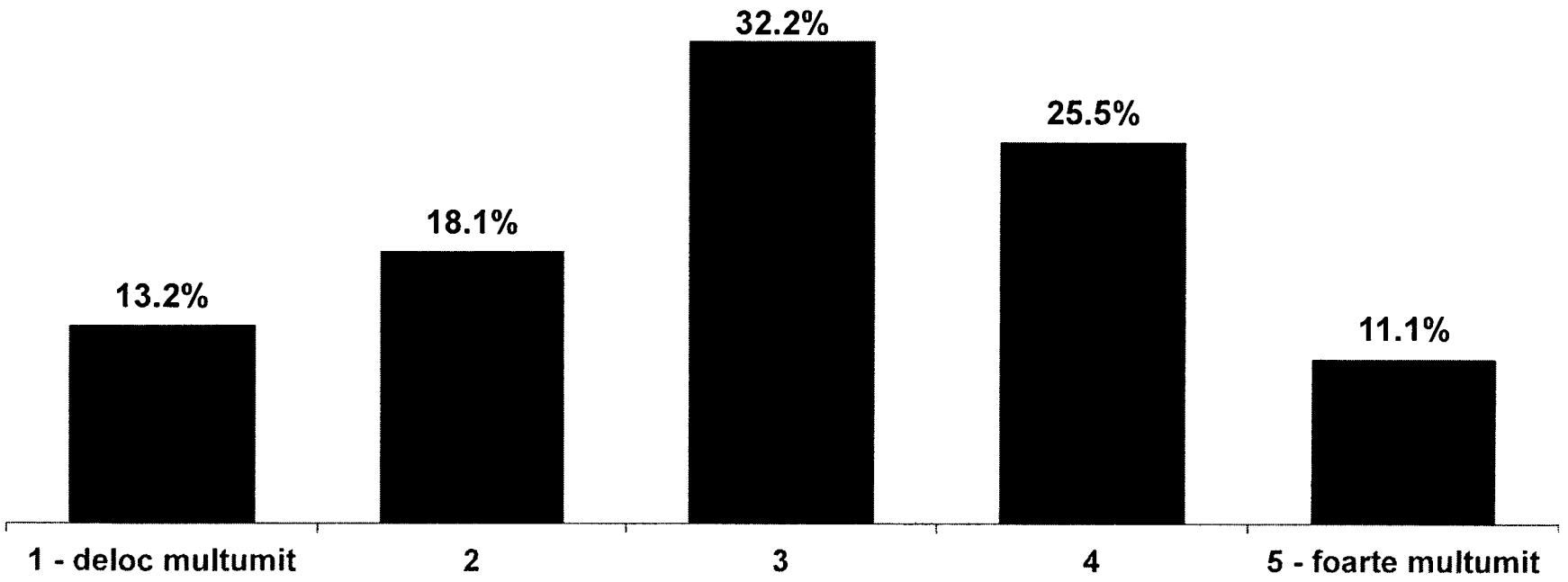

Venit personal vs. nivel necesitati

Dacă vă gândiți la venitul personal lunar, ați spune că faceți față necesităților? (% total esantion)

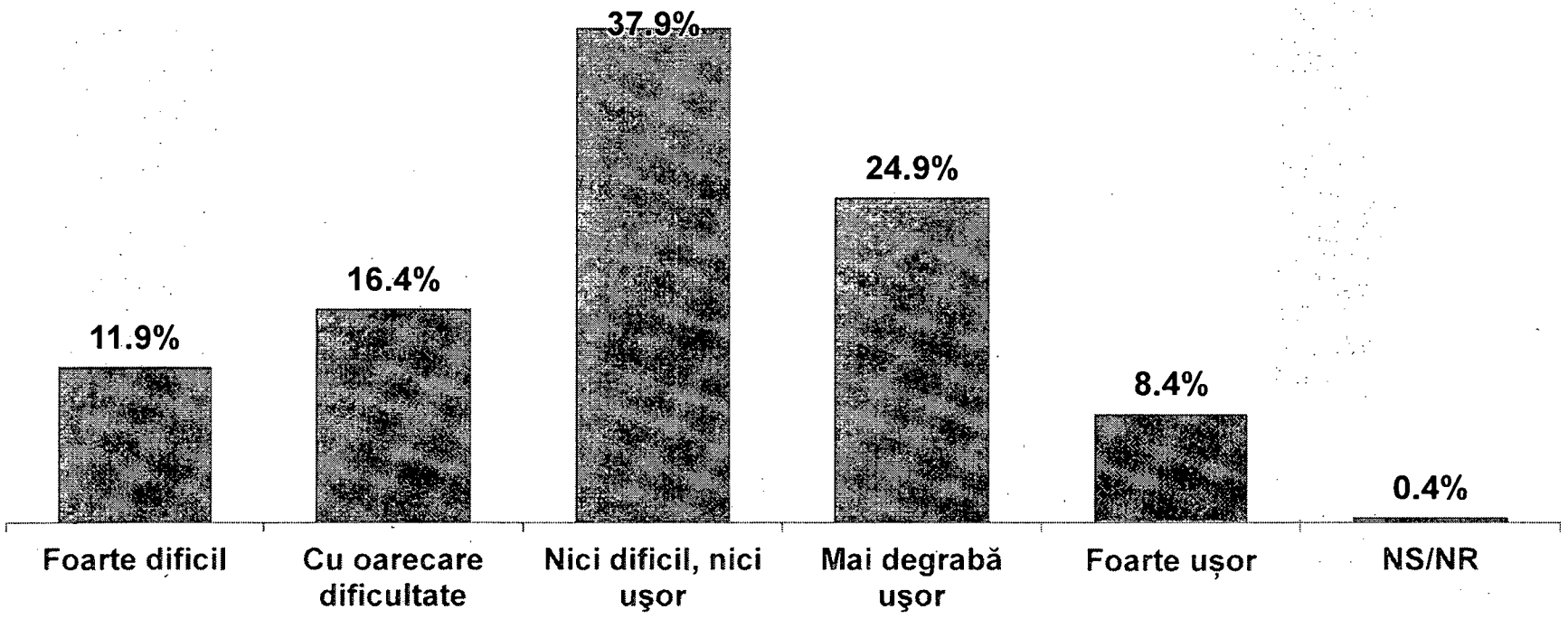

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Condițiile de locuit (spațiu, amenajări interioare, confort) **?** (% total esantion)

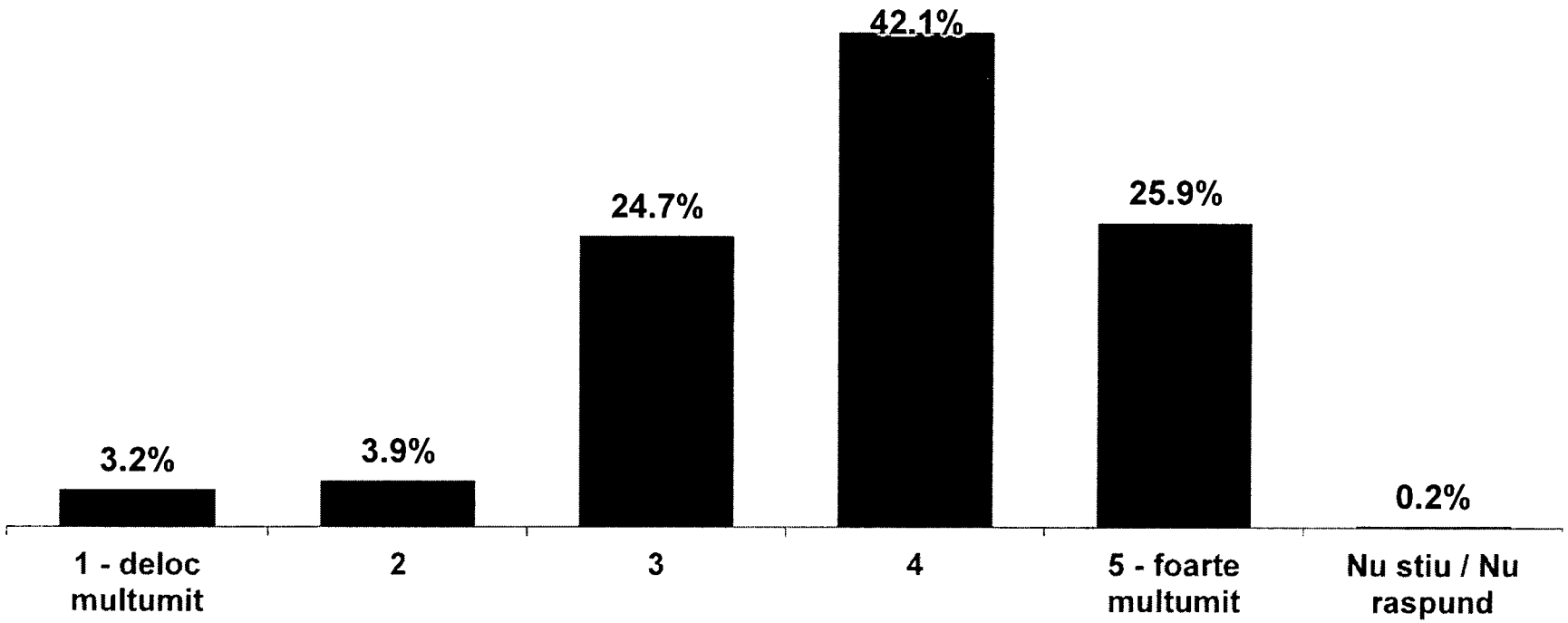

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii medicale **?** (% total esantion)

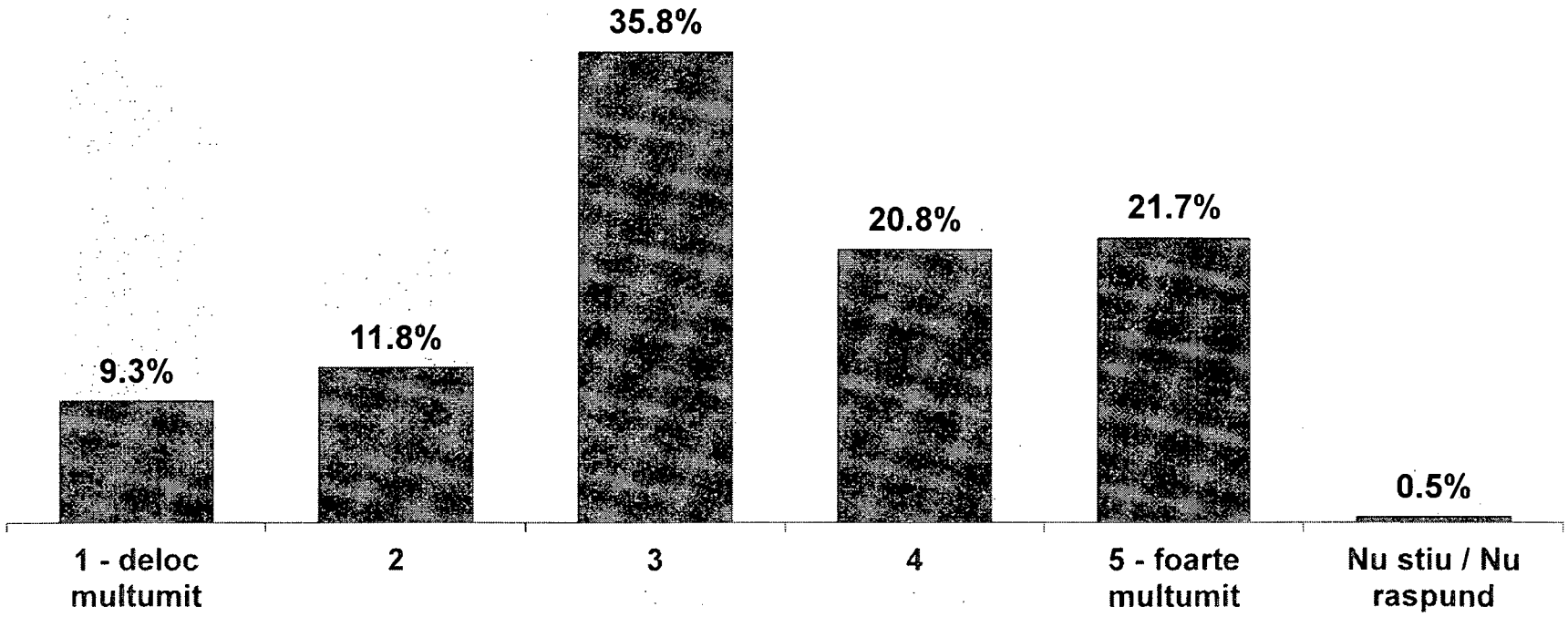

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii de educație **?** (% total esantion)

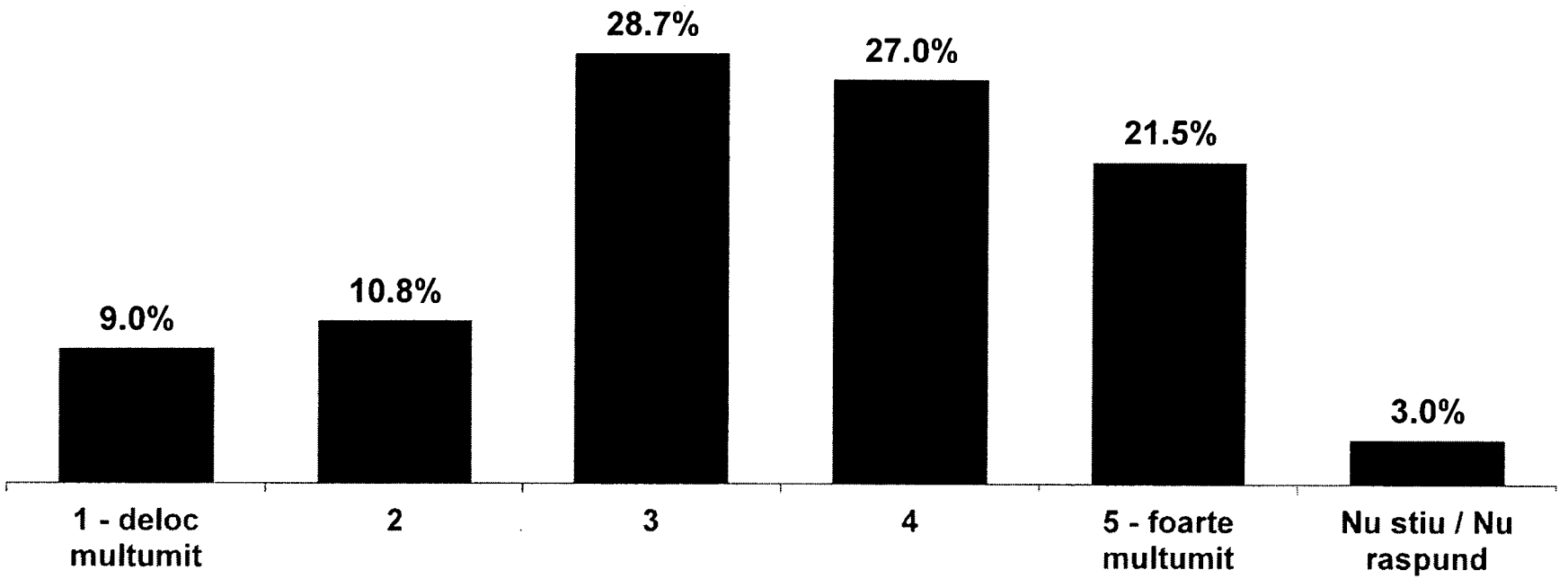

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii sociale ? (% total esantion)

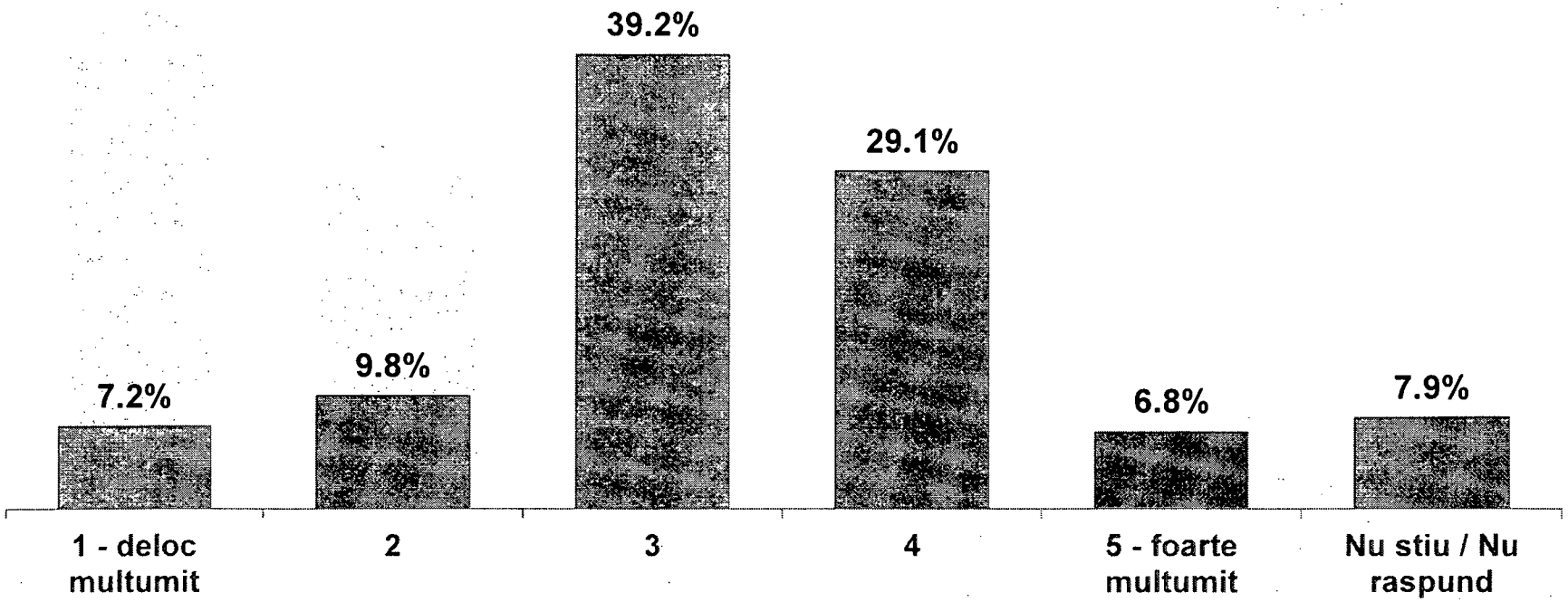

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Transportul public în comun **?** (% total esantion)

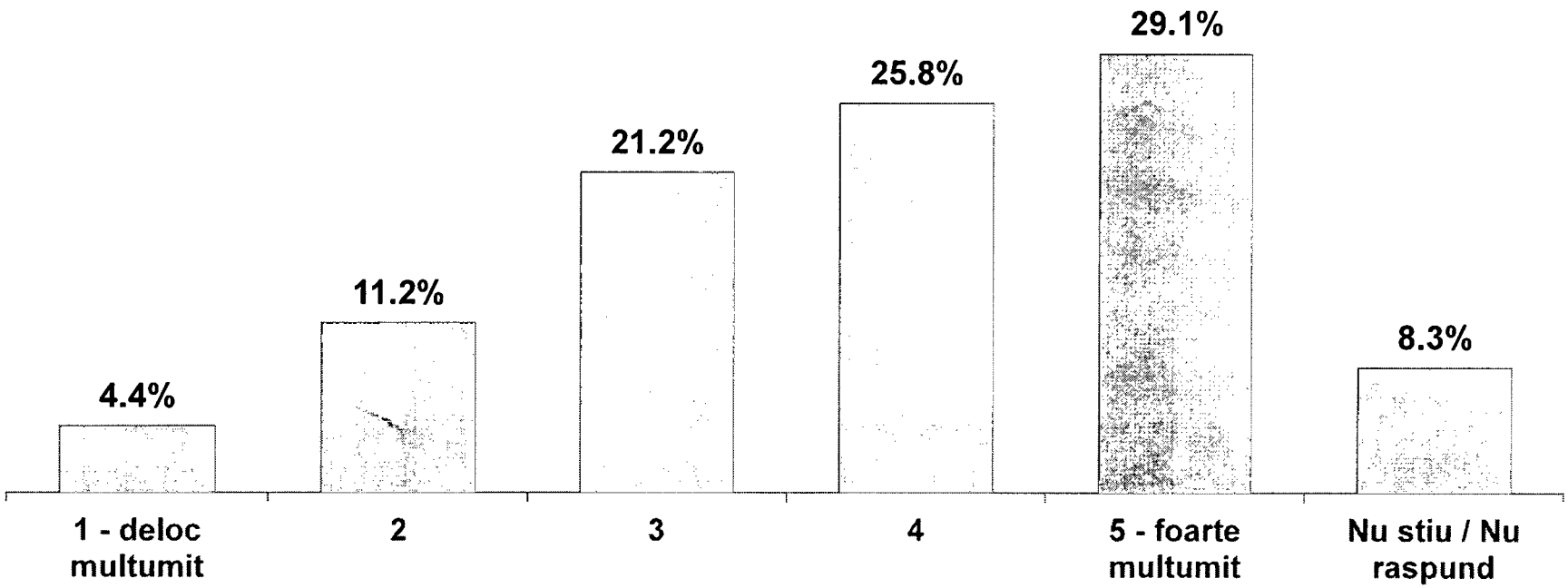

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Infrastructura rutieră **?** (% total esantion)

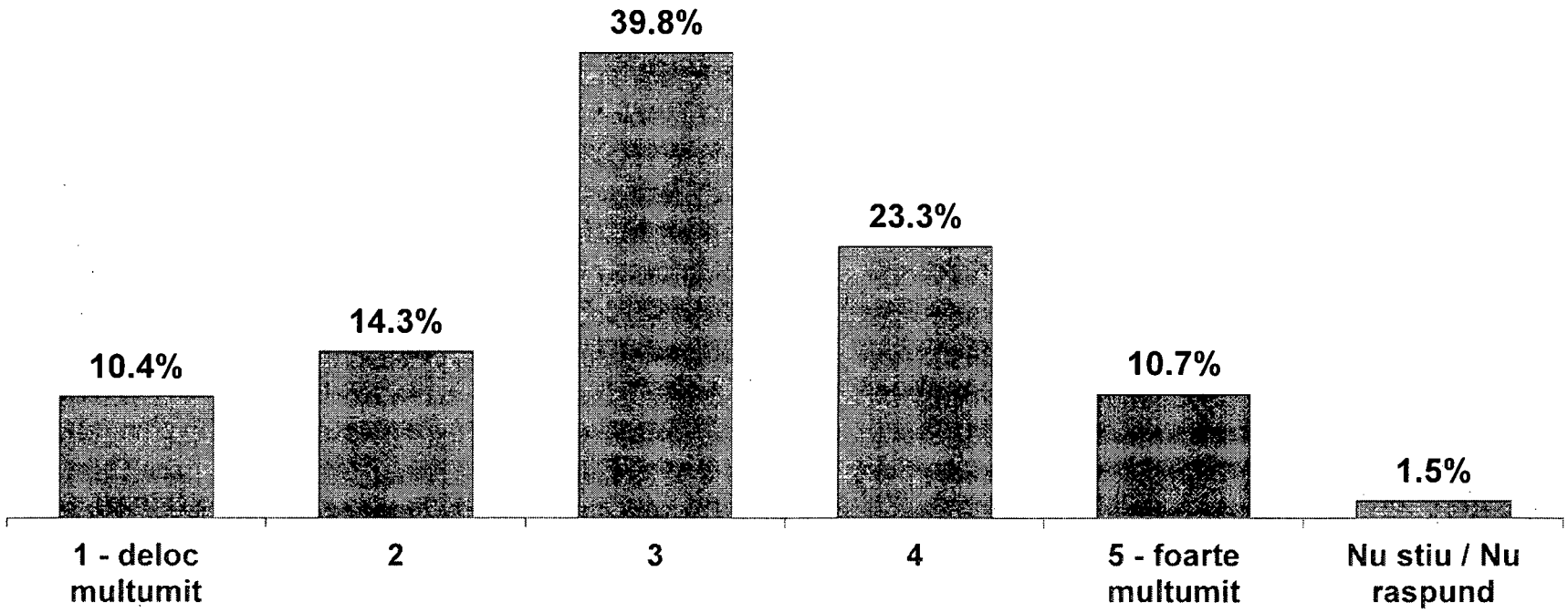

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii furnizare apă și canalizare **?** (% total esantion)

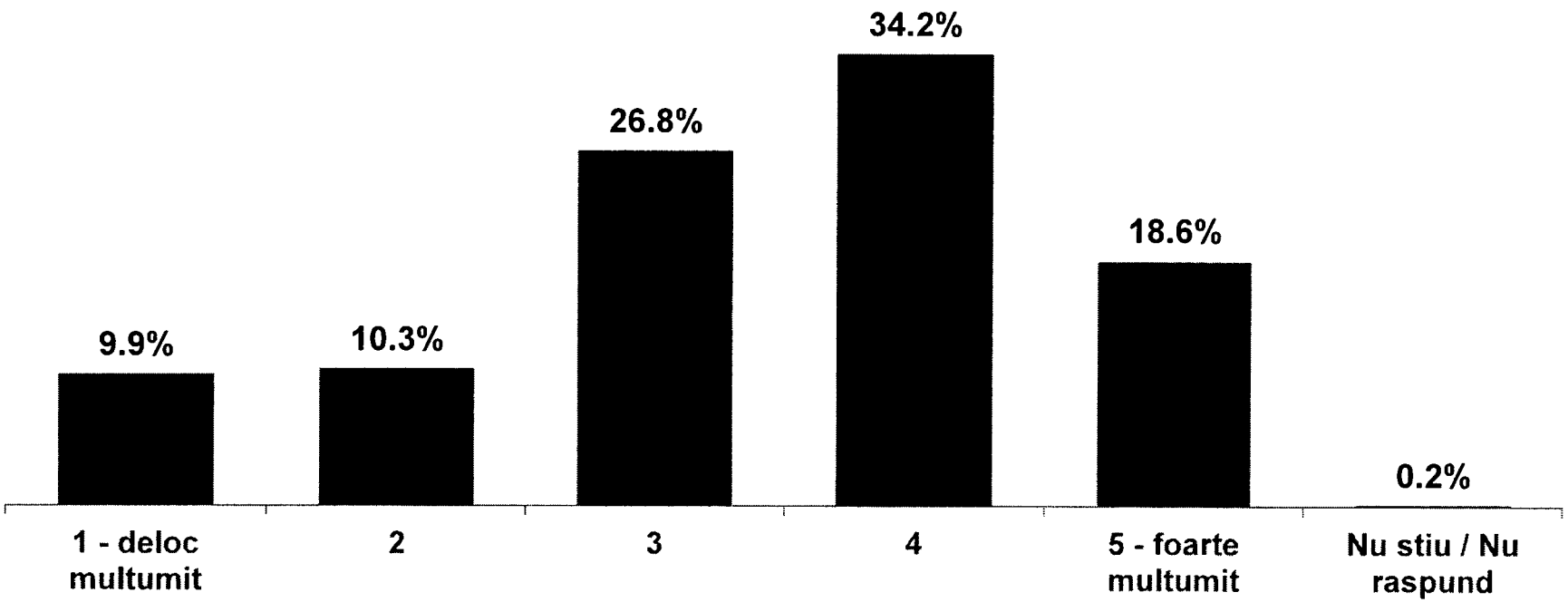

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii furnizare gaz ? (% total esantion)

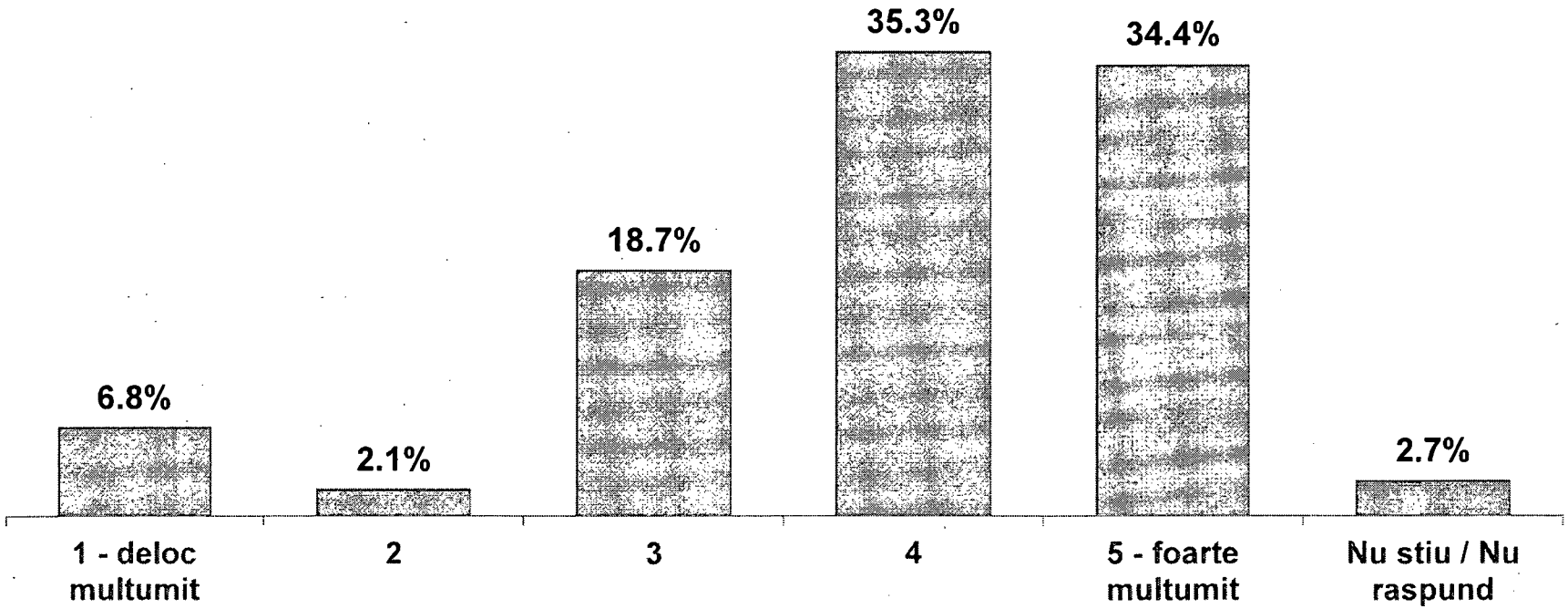

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Servicii furnizare electricitate **?** (% total esantion)

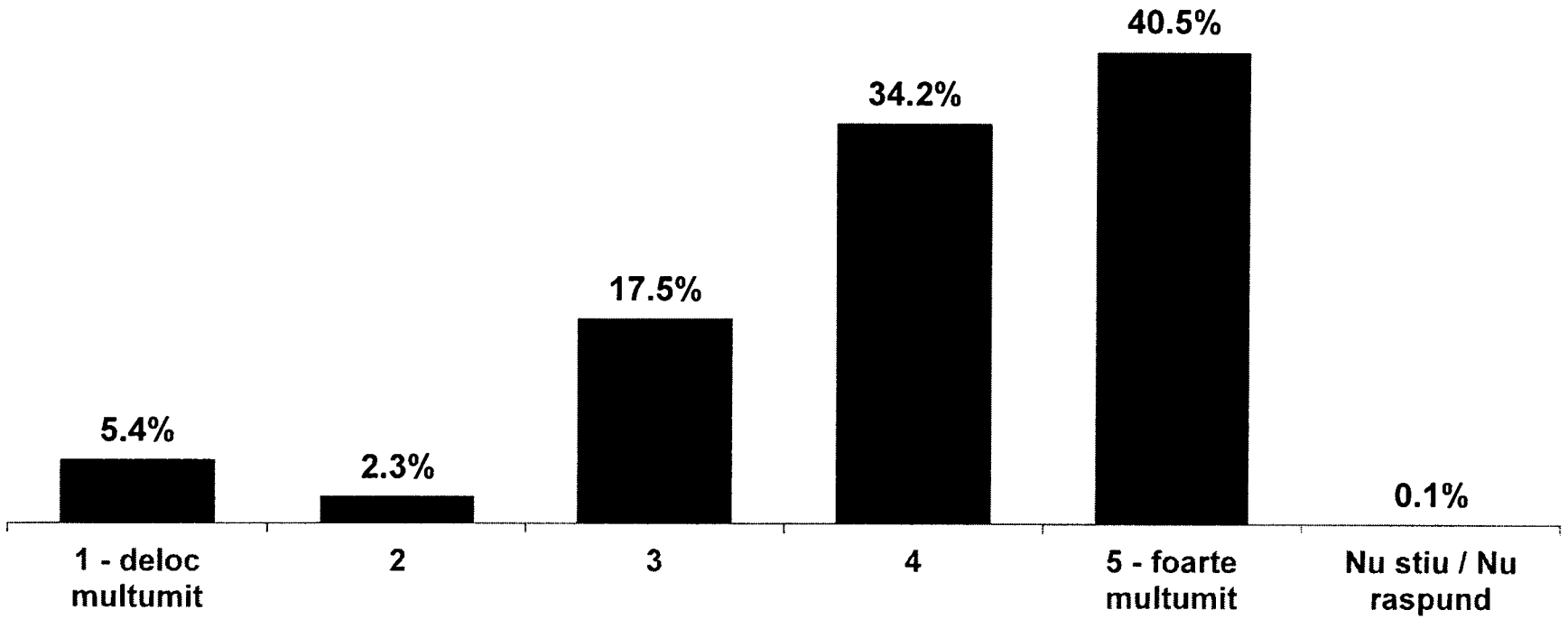

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Situația economică a municipiului? (% total esantion)

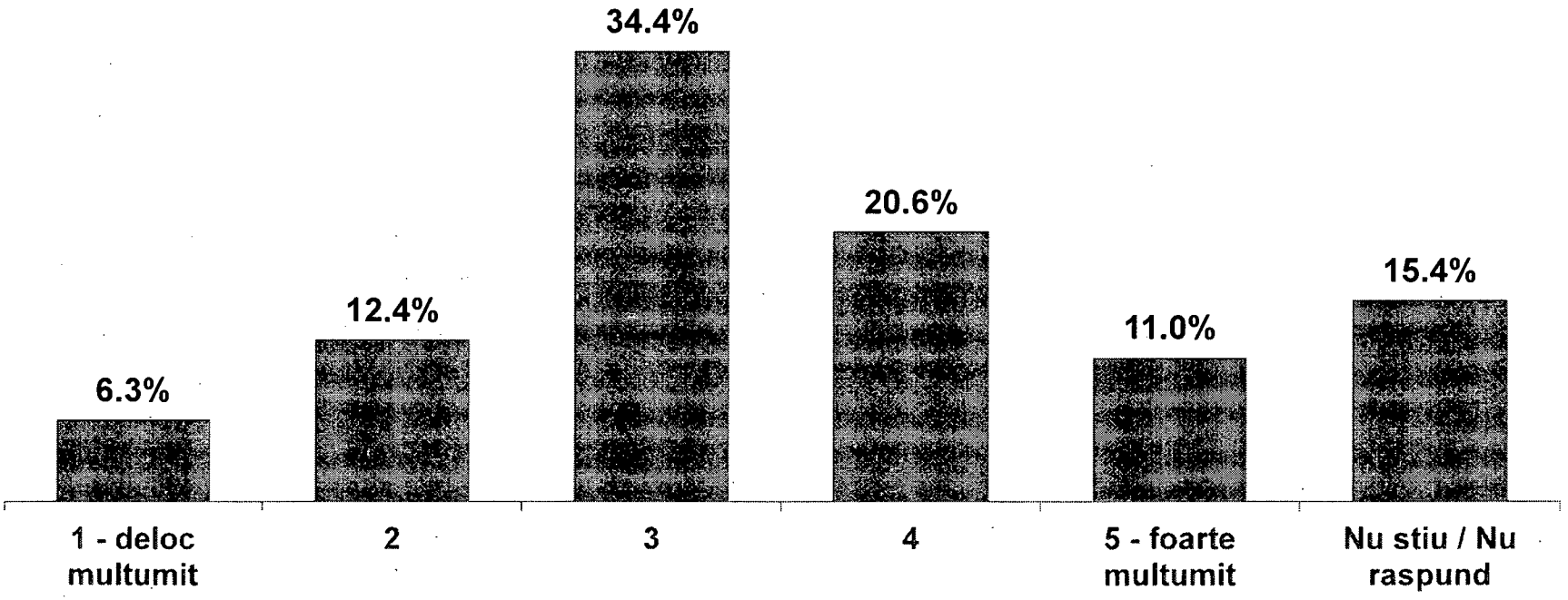

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Siguranța în spațiile publice **?** (% total esantion)

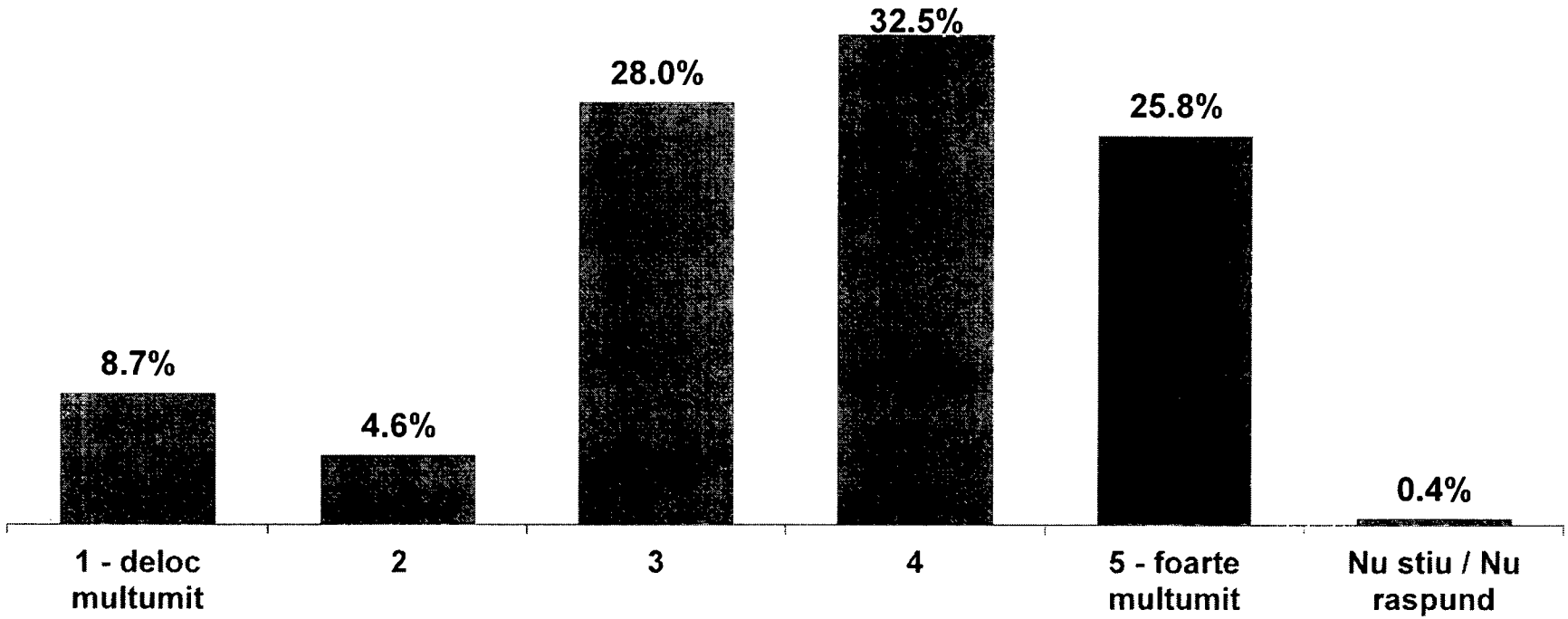

Satisfactie conditii trai

verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Locurile de muncă disponibile **?** (% total esantion)

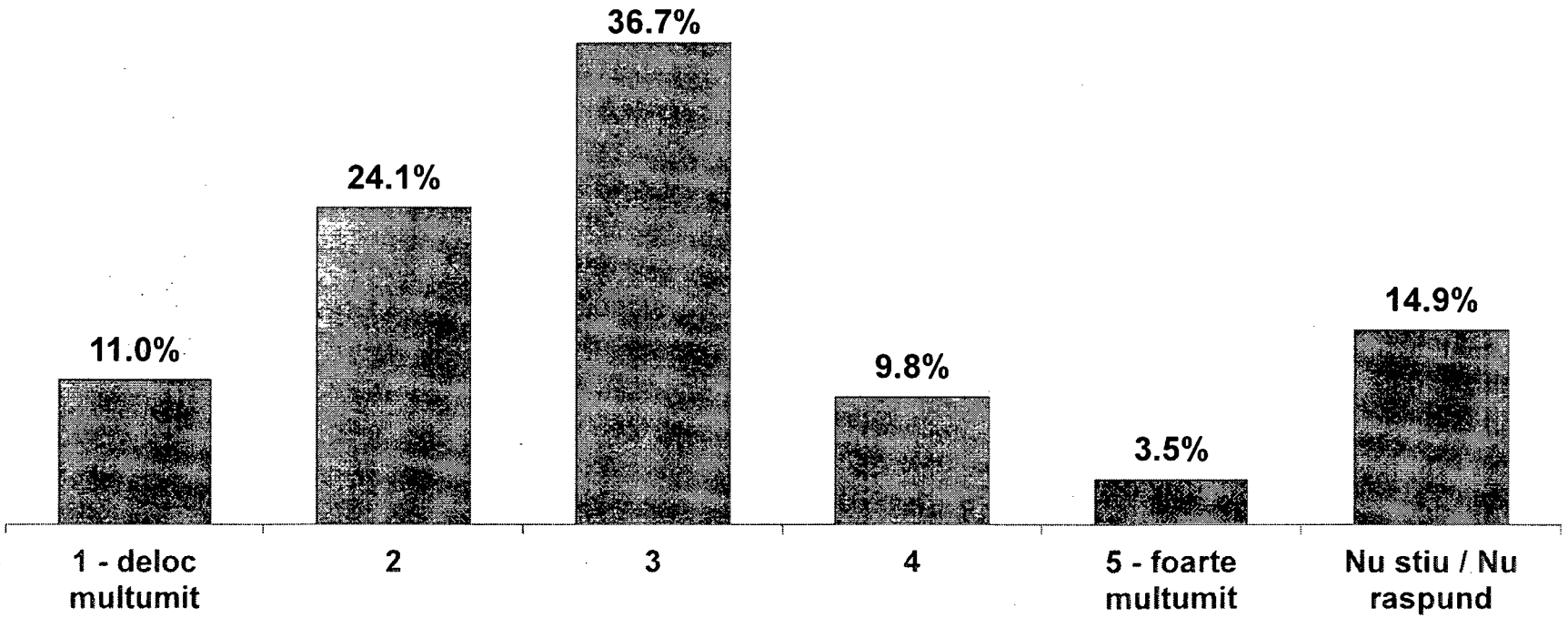

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Spații verzi, parcuri **?** (% total esantion)

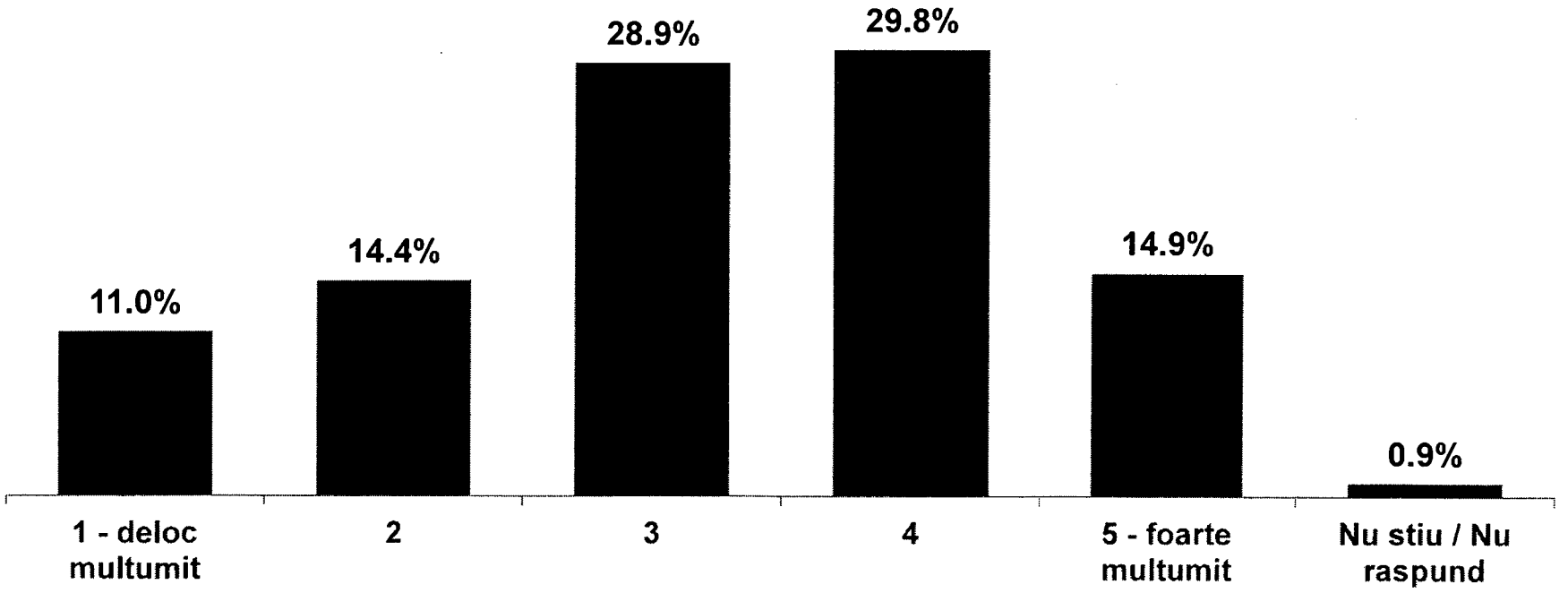

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Locuri de joacă pentru copii ? (% total esantion)

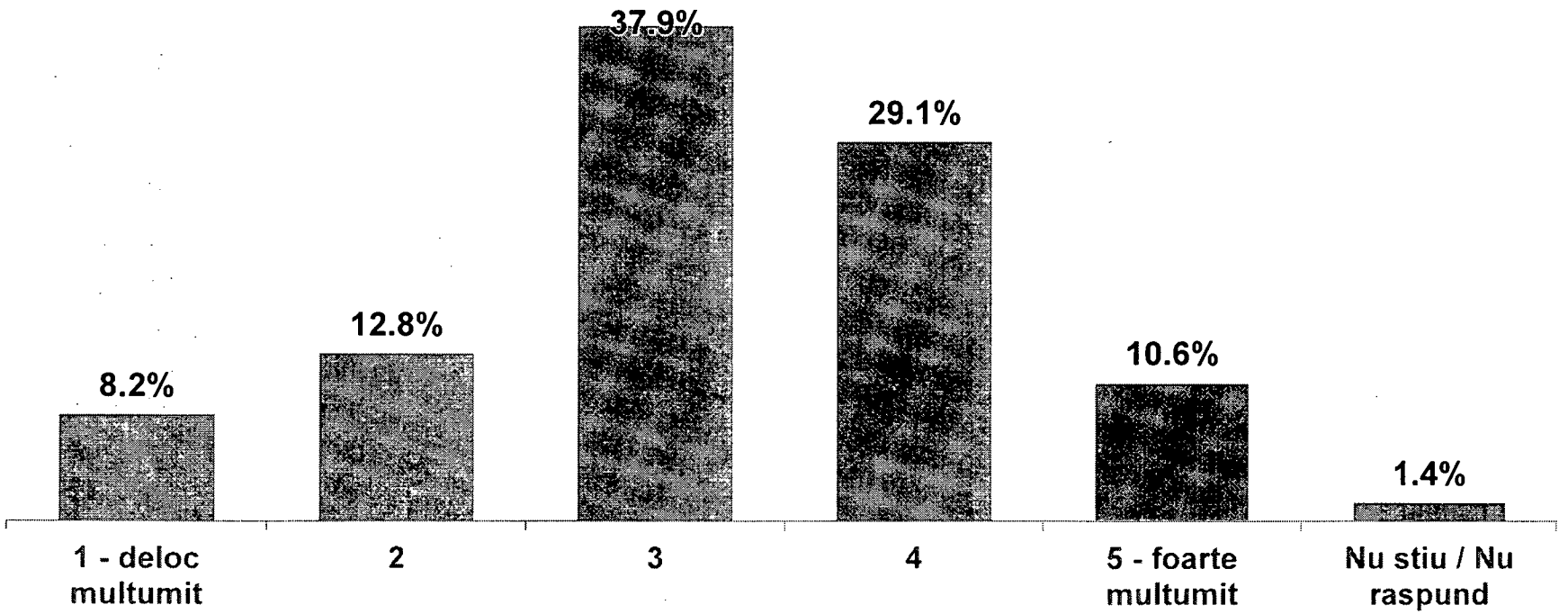

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Activități culturale **?** (% total esantion)

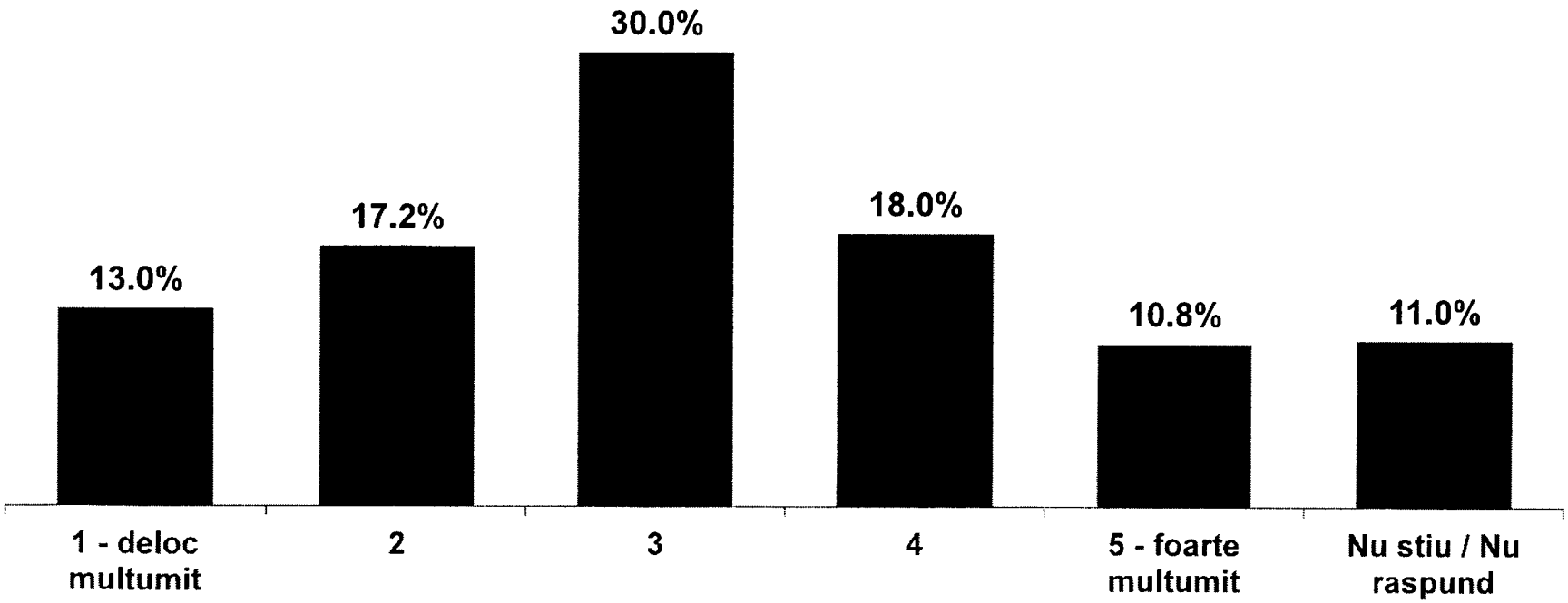

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Alternativele de petrecere a timpului liber ? (% total esantion)

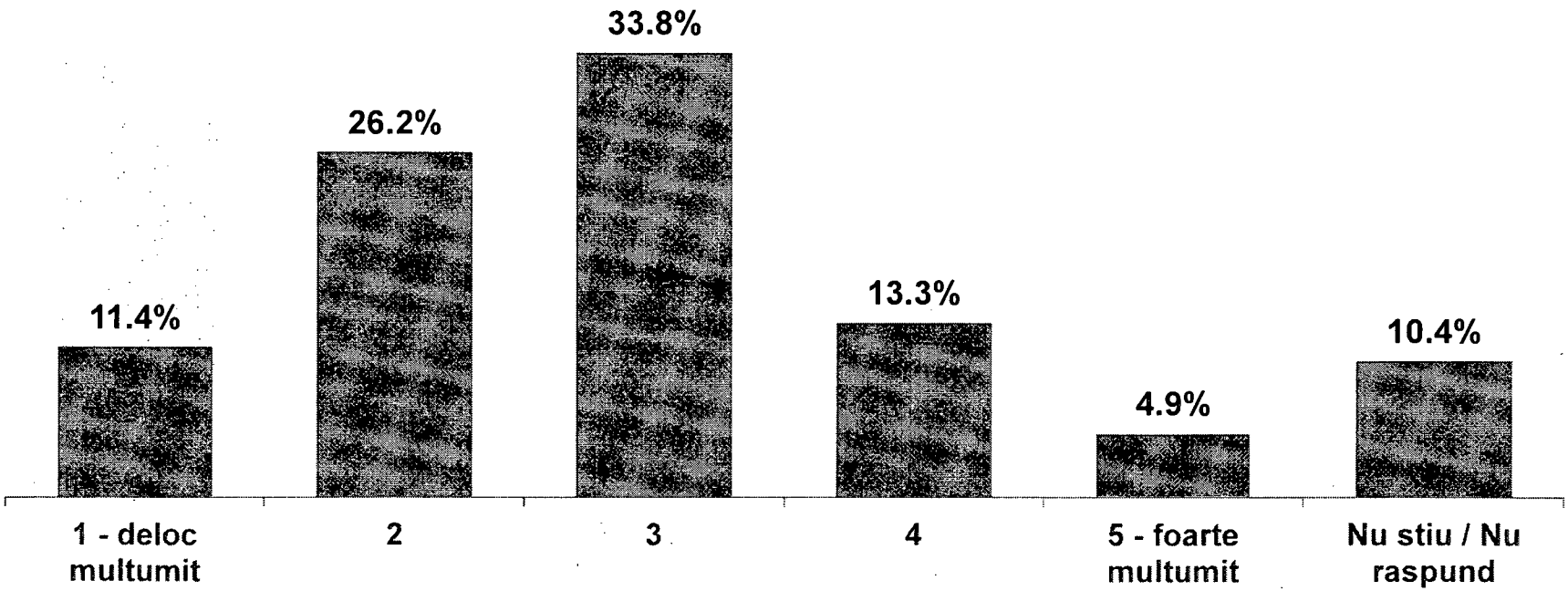

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Acces la centre comerciale locale (supermarket) **?** (% total esantion)

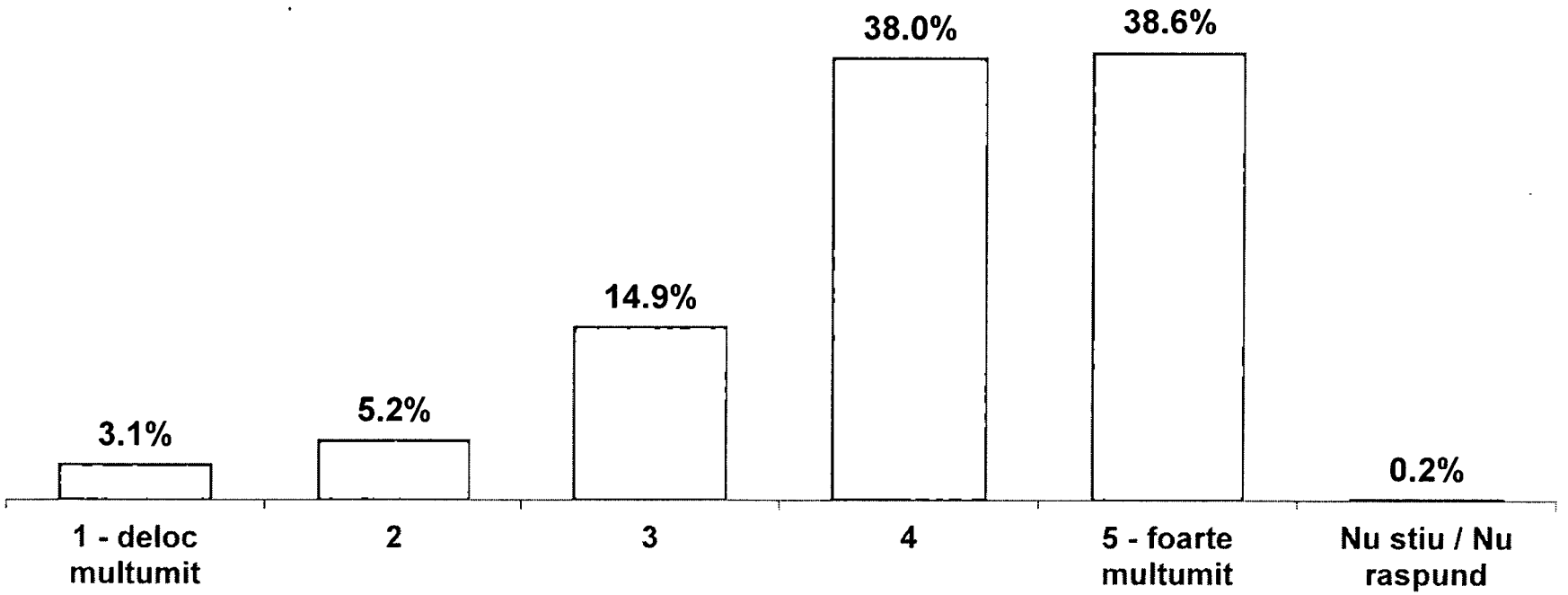

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Nivelul salariilor ? (% total esantion)

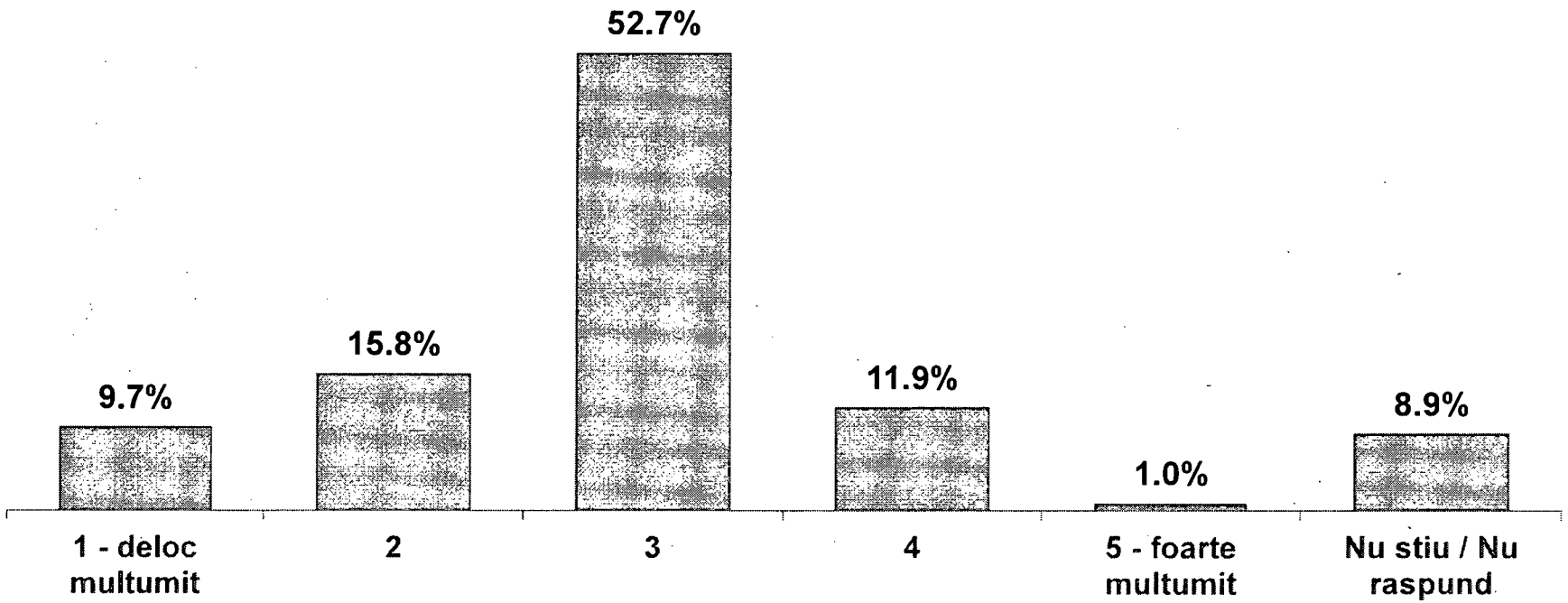

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Siguranța dumneavoastră și a bunurilor dumneavoastră **?** (% total esantion)

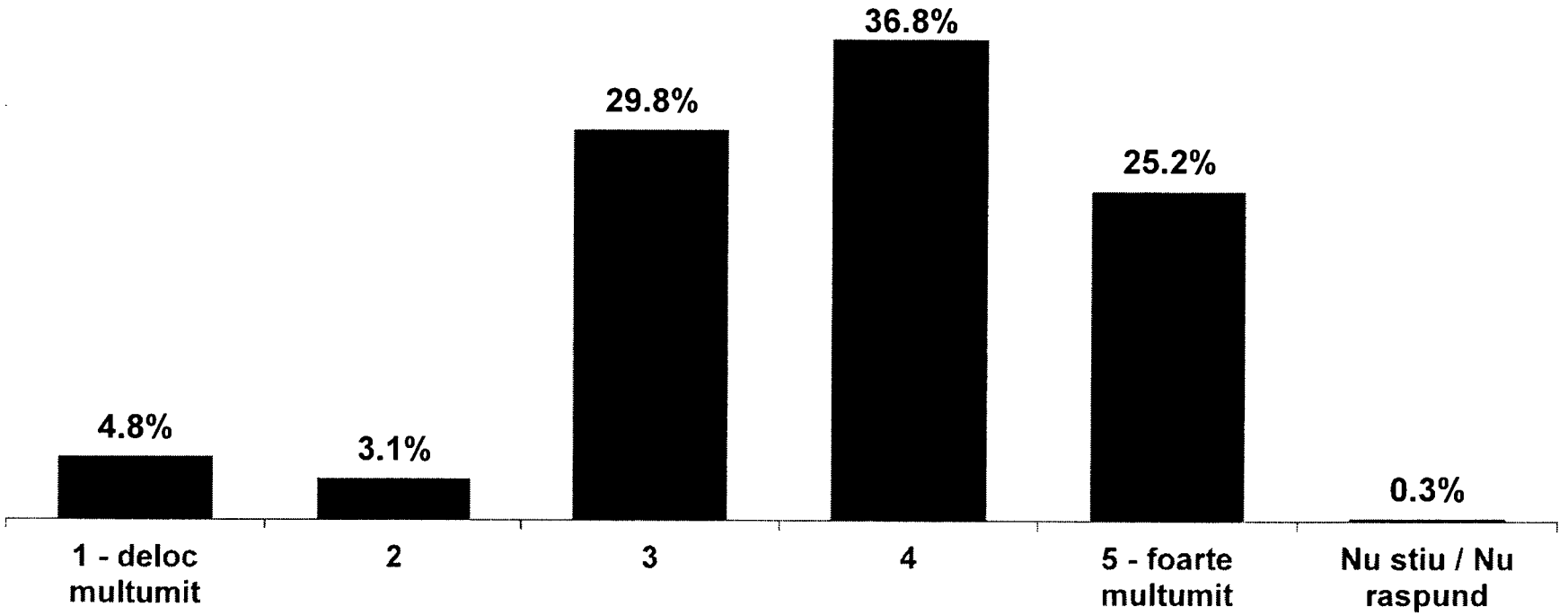

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Activitatea Primăriei Zalău ? (% total esantion)

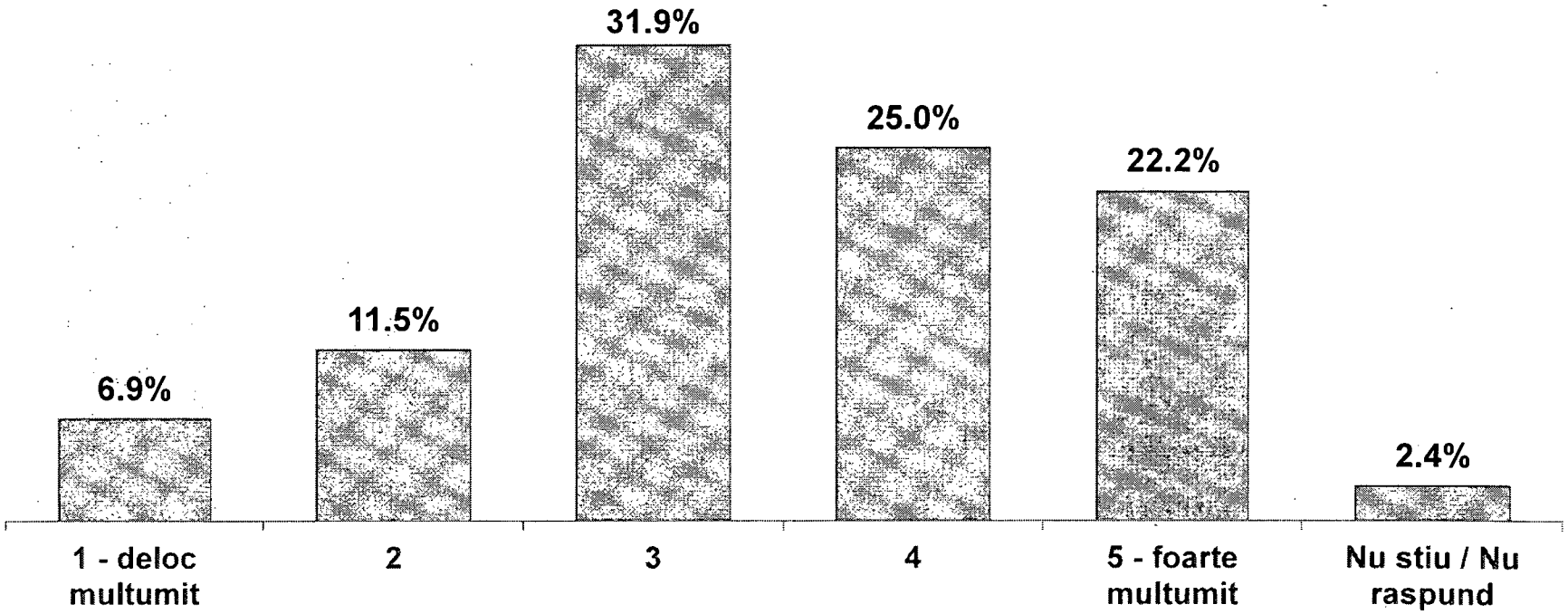

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Relațiile interetnice **?** (% total esantion)

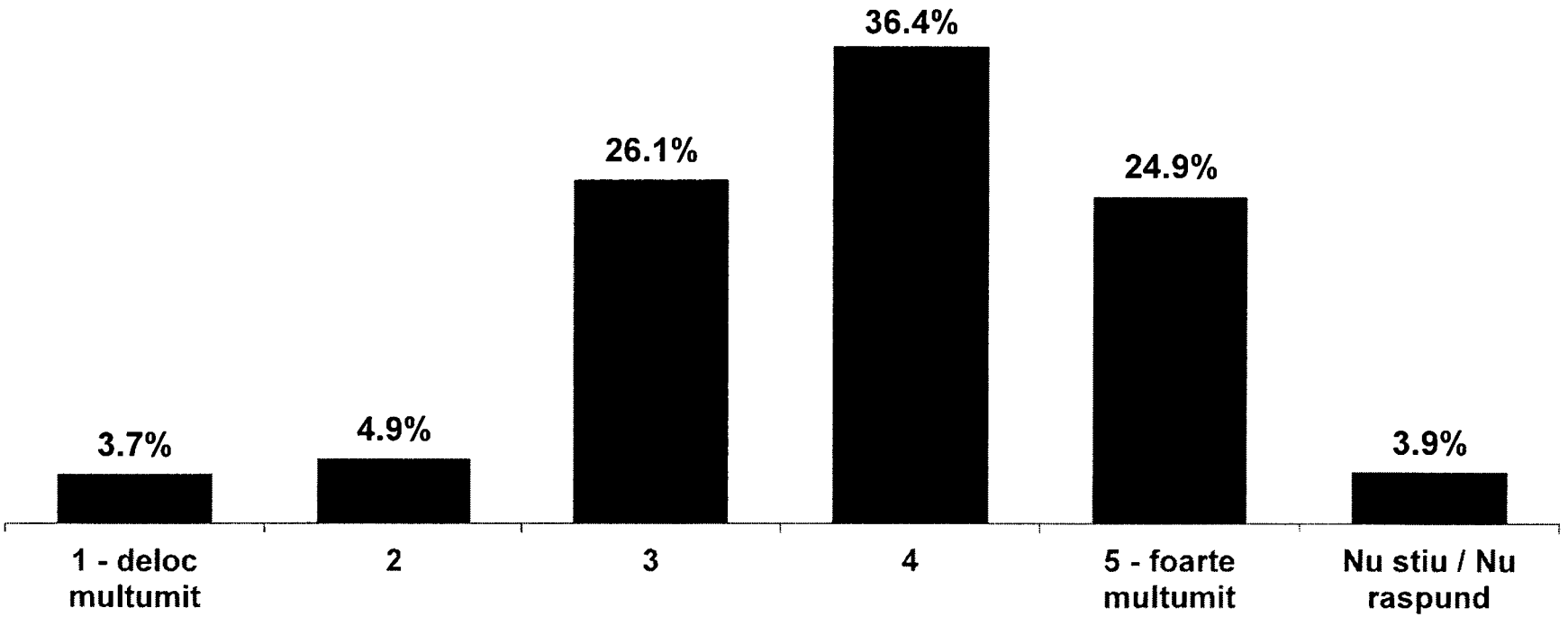

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Calitatea aerului ? (% total esantion)

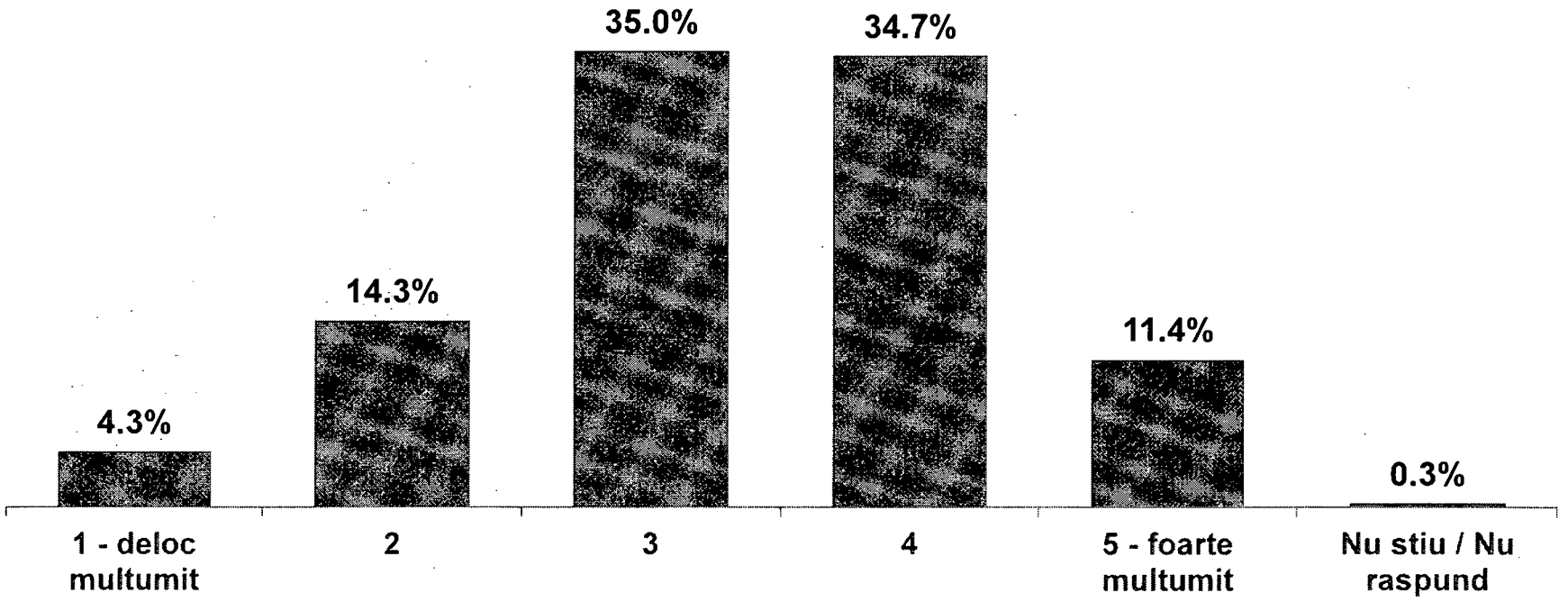

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Calitatea apei **?** (% total esantion)

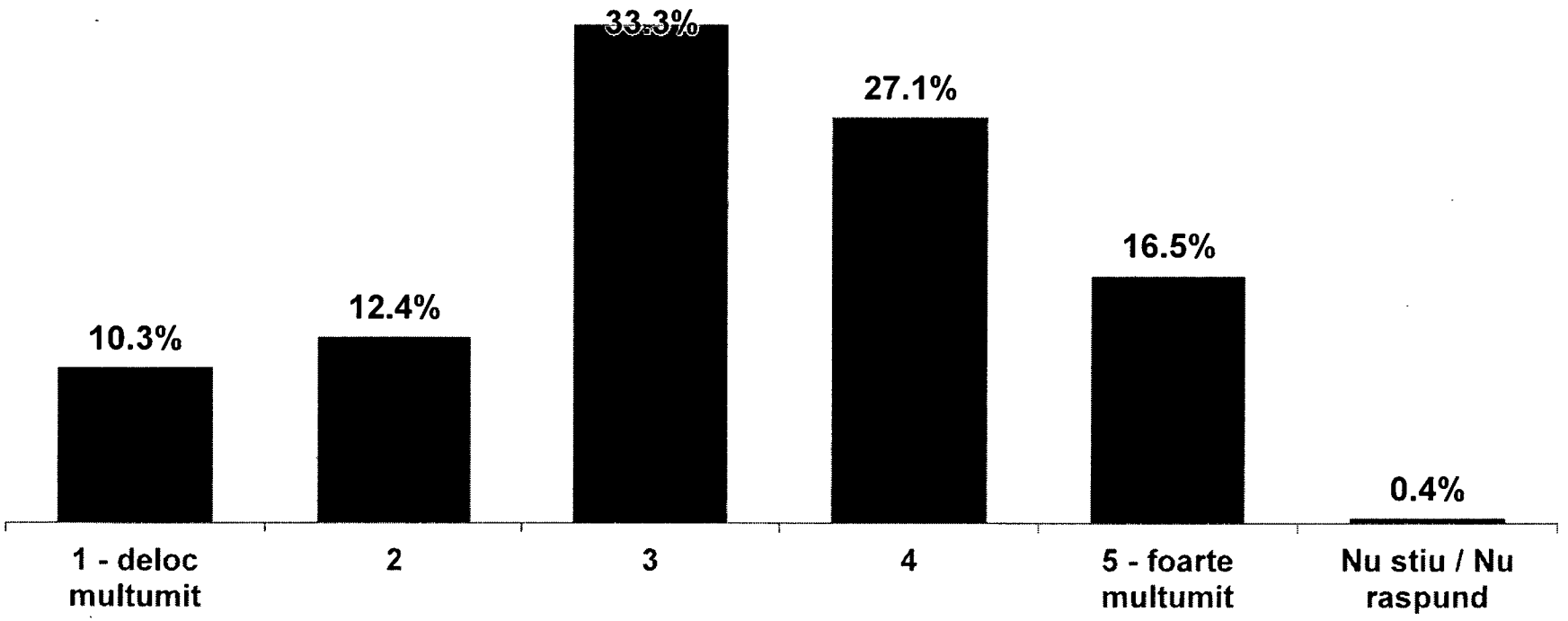

Satisfactie conditii trai

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de următoarele servicii / condiții de trai din municipiul Zalău.....
Liniștea (nivelul de poluare sonoră) **?** (% total esantion)

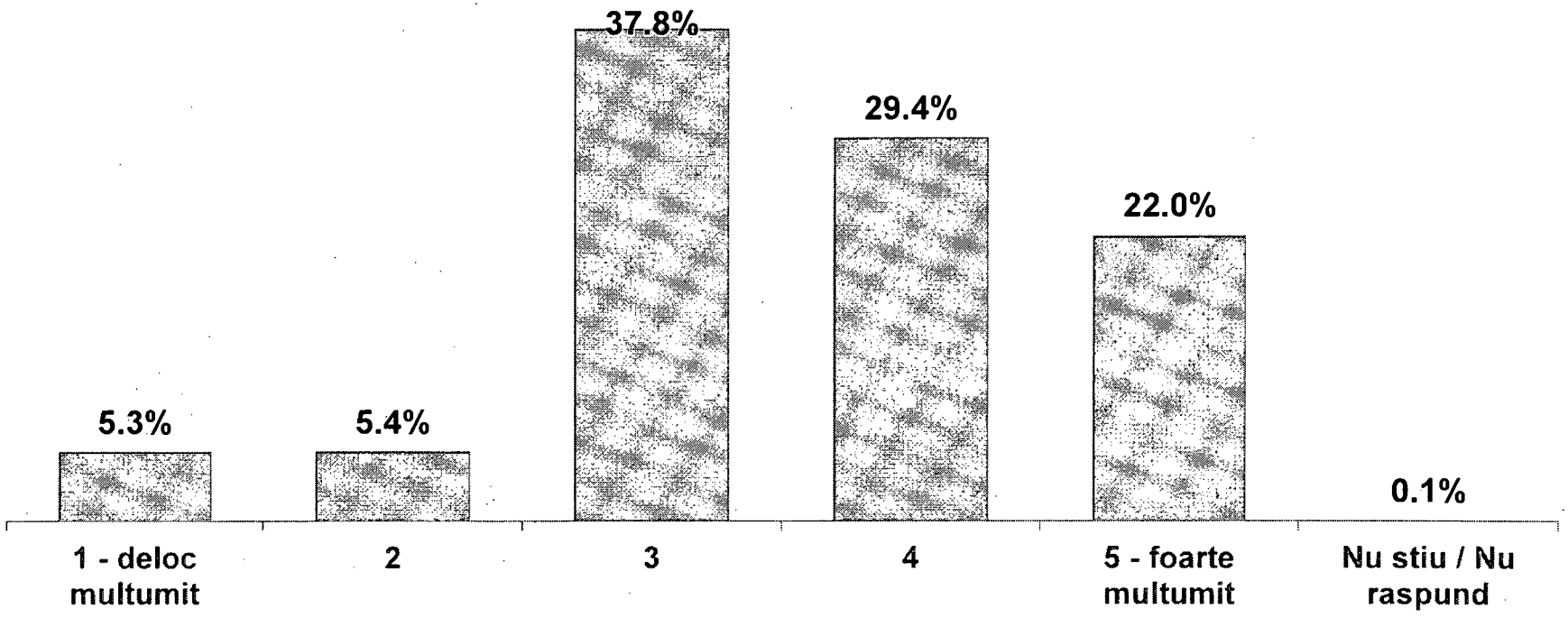

Cauze probleme municipiu

Verifield

Care considerați că sunt principalele cauze pentru problemele majore ale municipiului Zalău ? (% total esantion)

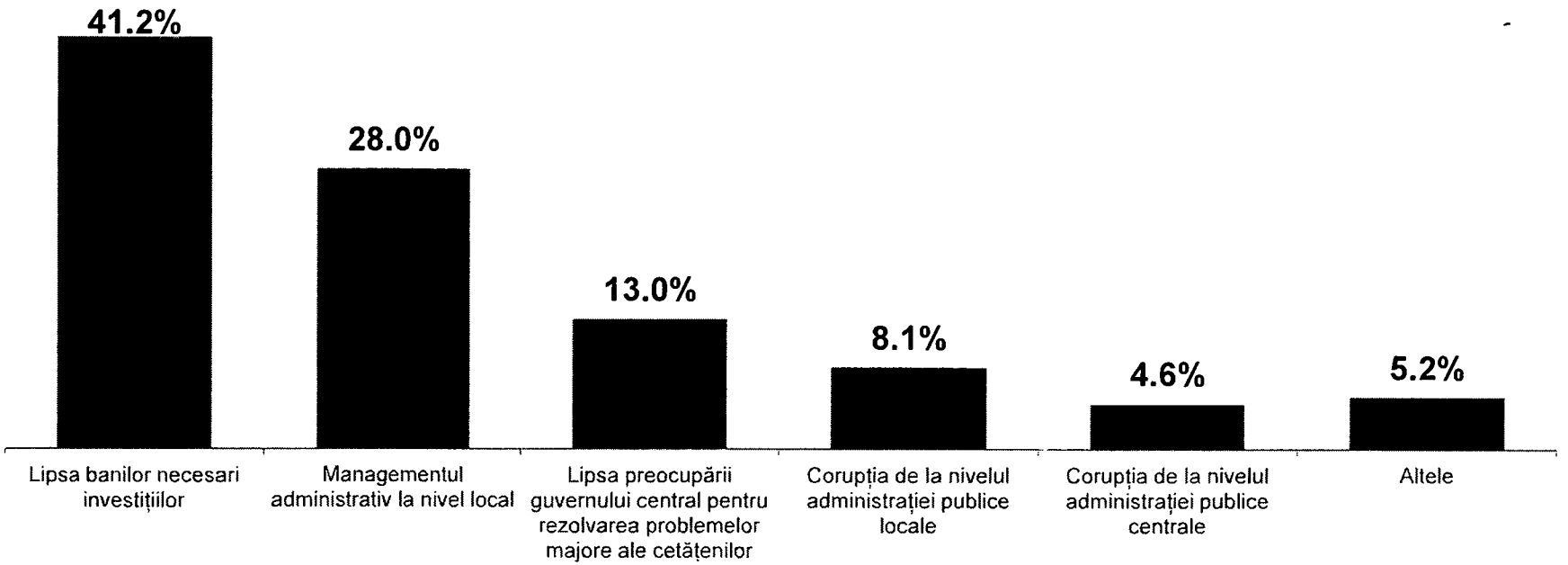

Incluziune sociala

Verifield

În ce măsură apreciați că municipiul Zalău se confruntă cu o reală problemă în ceea ce privește incluziunea socială și combaterea sărăciei? (% total esantion)

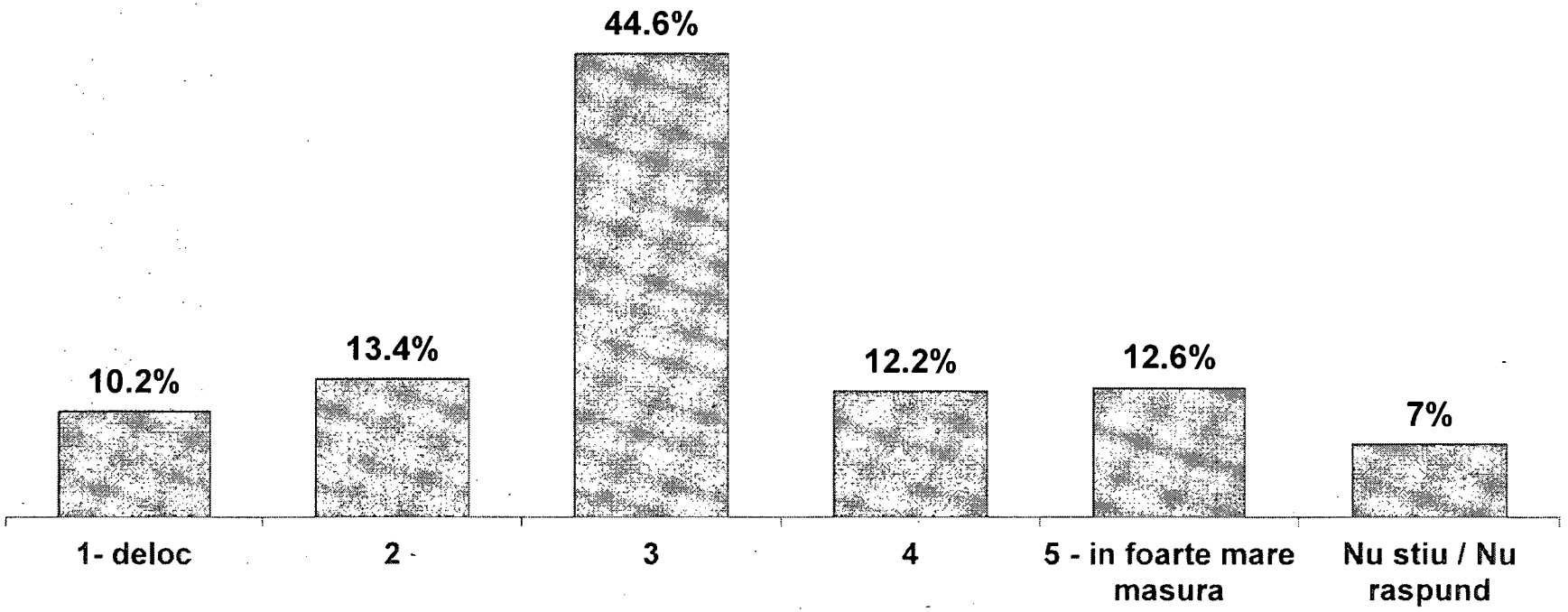

Probleme transport

Verifield

Care considerați că sunt principalele probleme în ceea ce privește transportul public în municipiu ? (% total esantion)

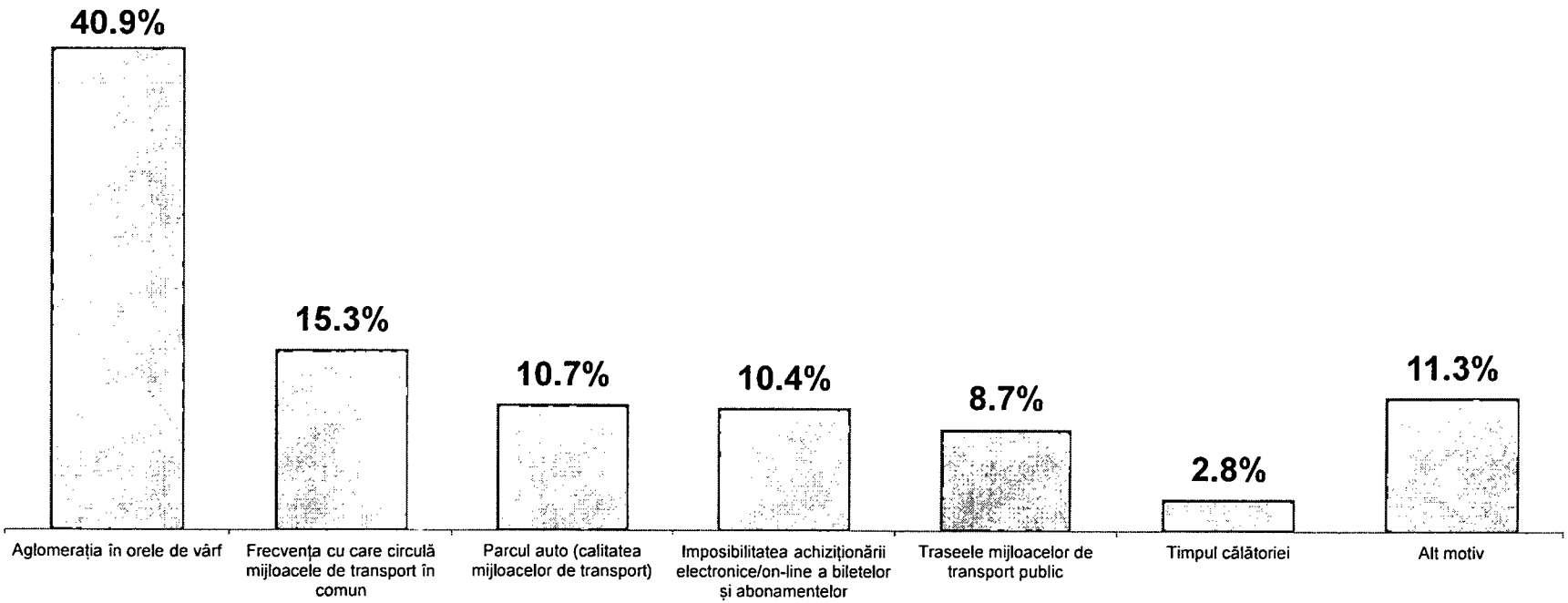

Verifield

În ce măsură ați fi dispus să vă deplasați cu bicicleta în oraș în schimbul autoturismului? (% total esantion)

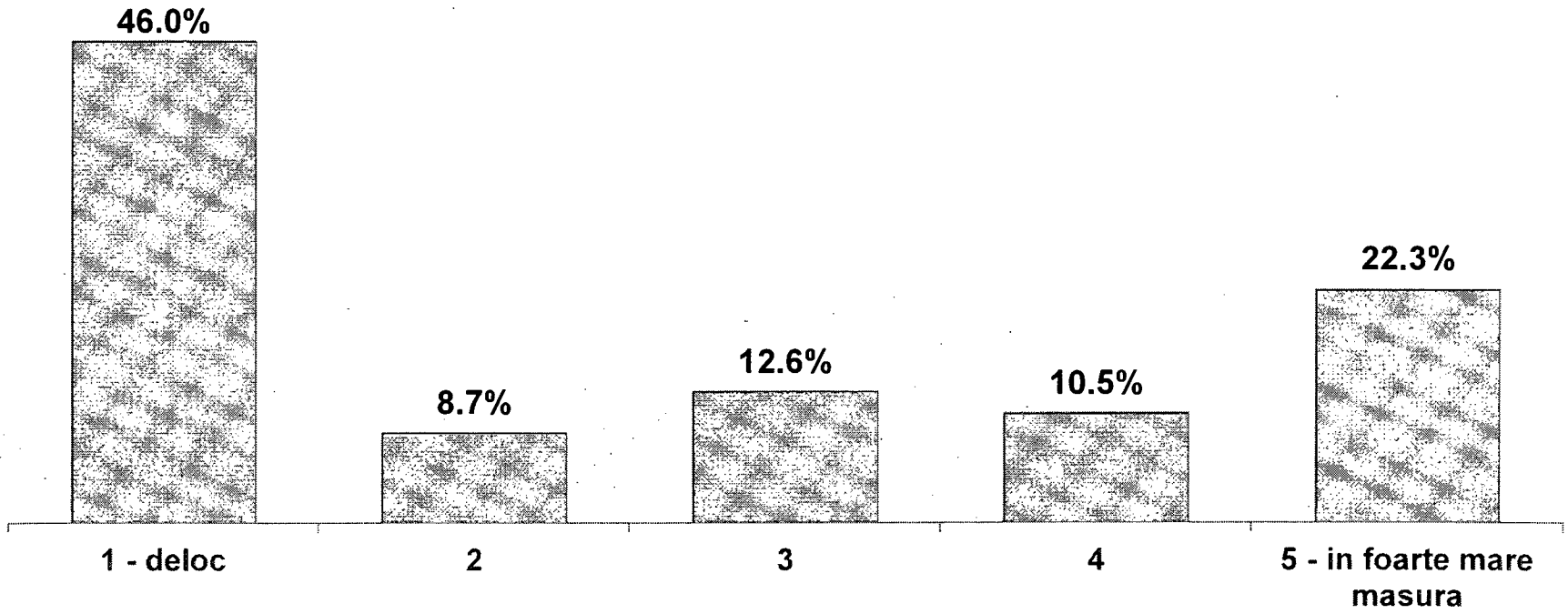

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Zalău este un oraș atractiv pentru investitori/întreprinzători* **?** (% total esantion)

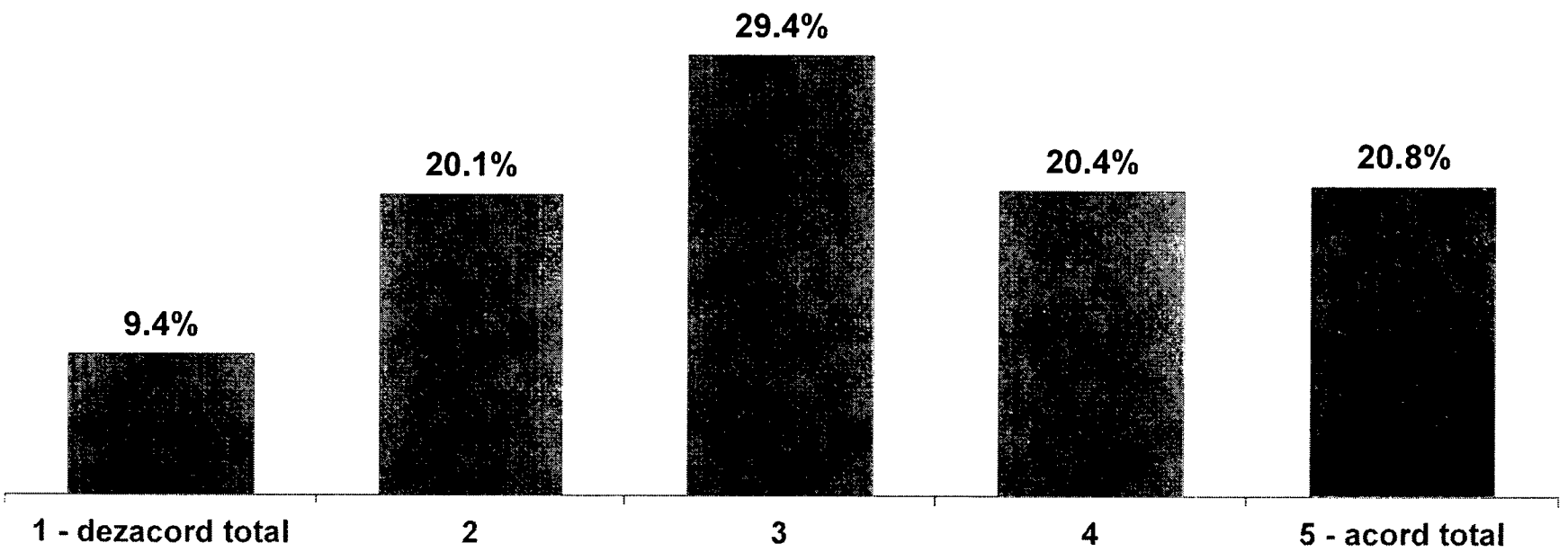

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Zalău oferă oportunități de dezvoltare a unei afaceri profitabile* **?** (% total esantion)

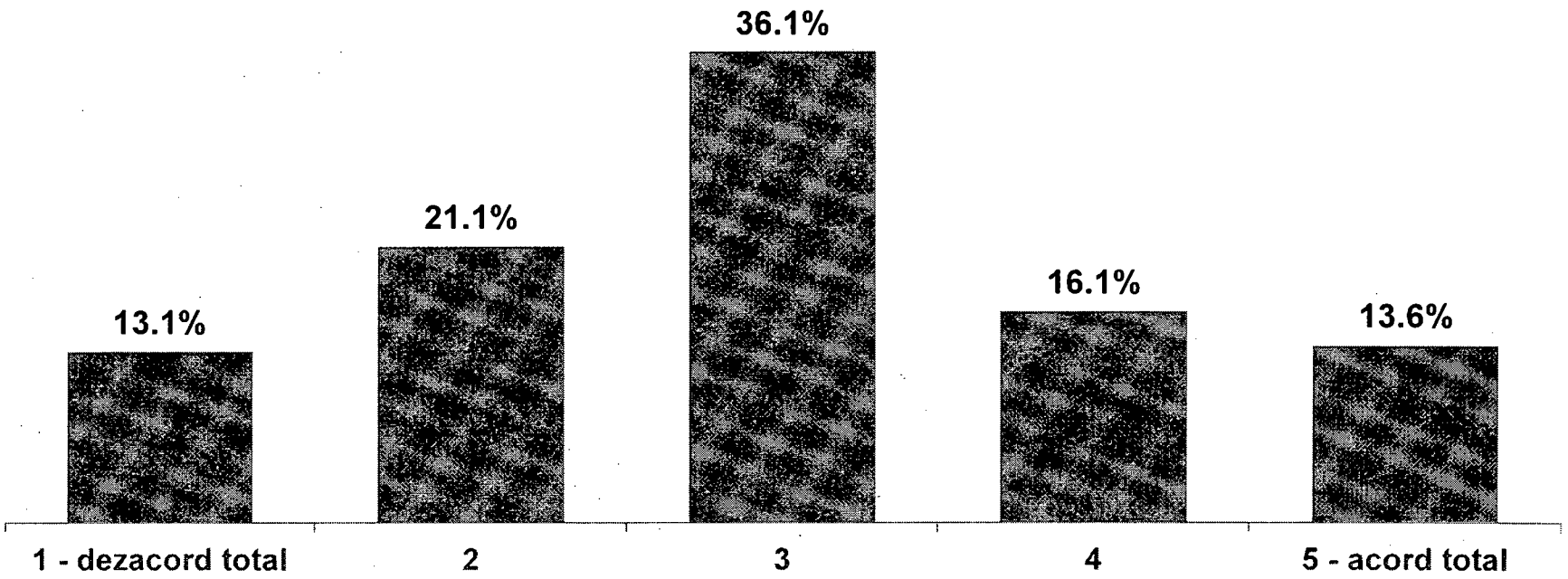

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Zalău oferă multe oportunități/locuri de muncă* **?** (% total esantion)

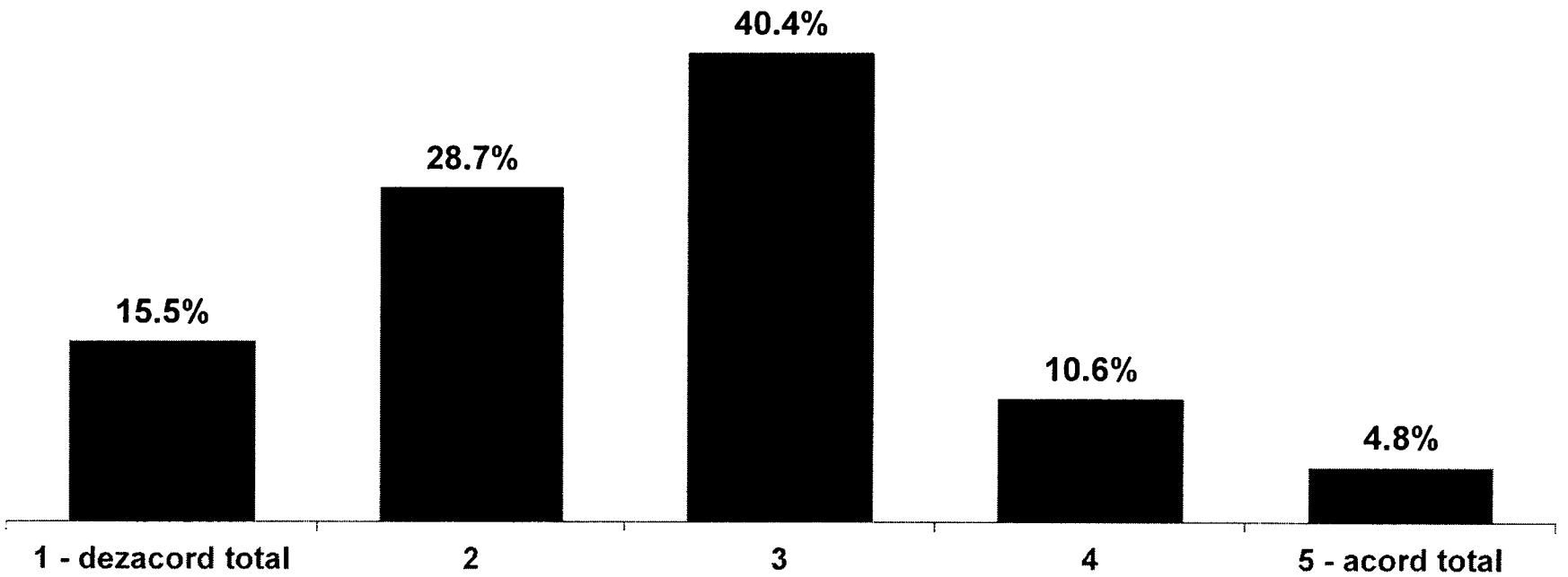

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Este uşor şi rapid să îţi deschizi o afacere în Zalău* **?** (% total esantion)

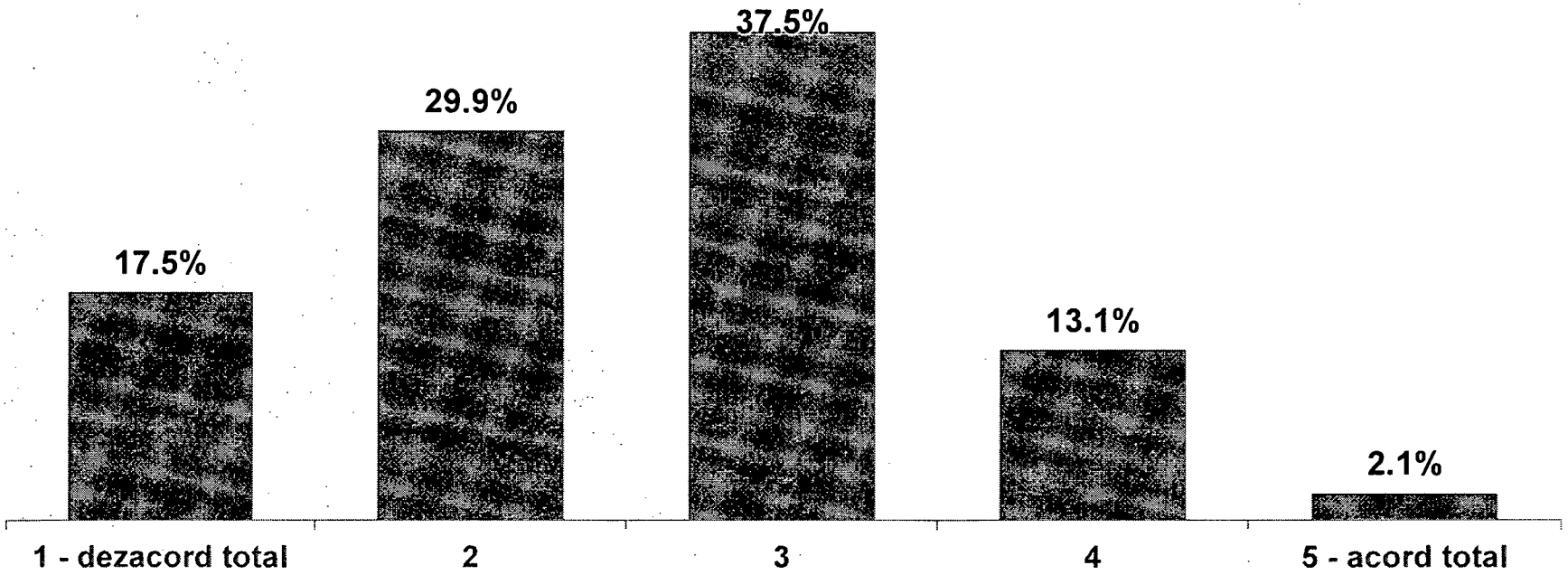

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Zalău dispune de forță de muncă educată/calificată* **?** (% total esantion)

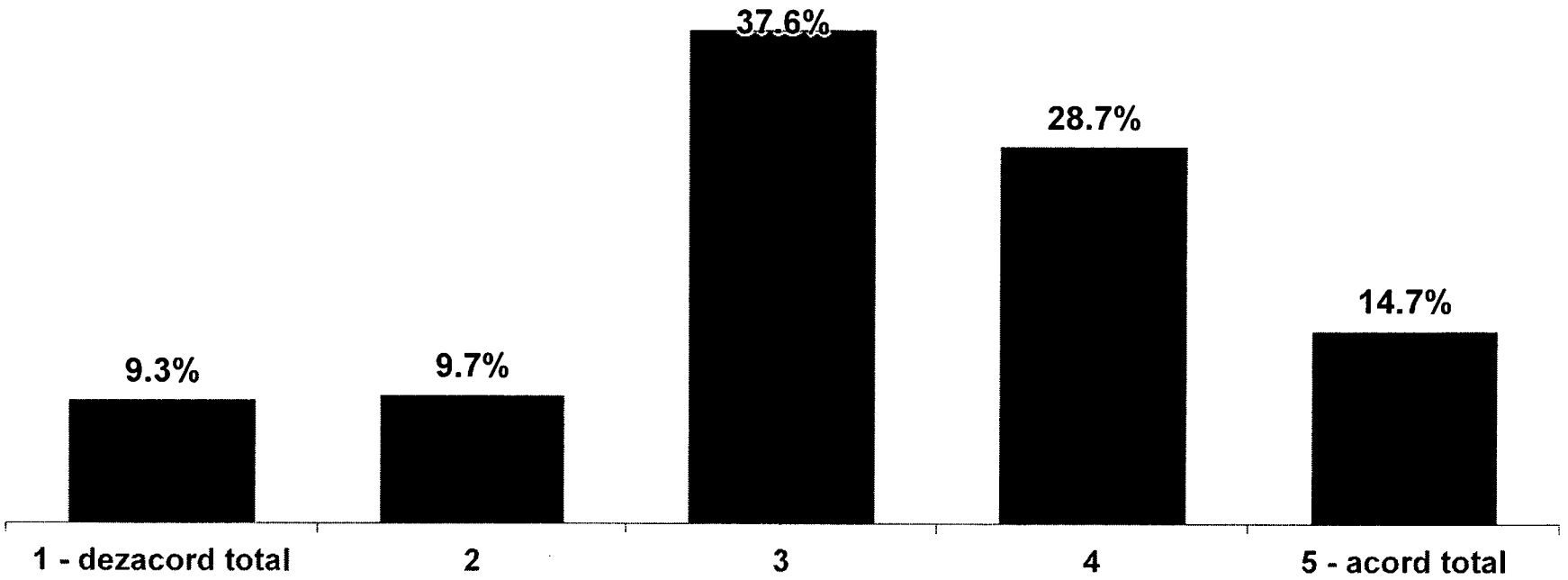

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Costul forţei de muncă este scăzut* **?** (% total esantion)

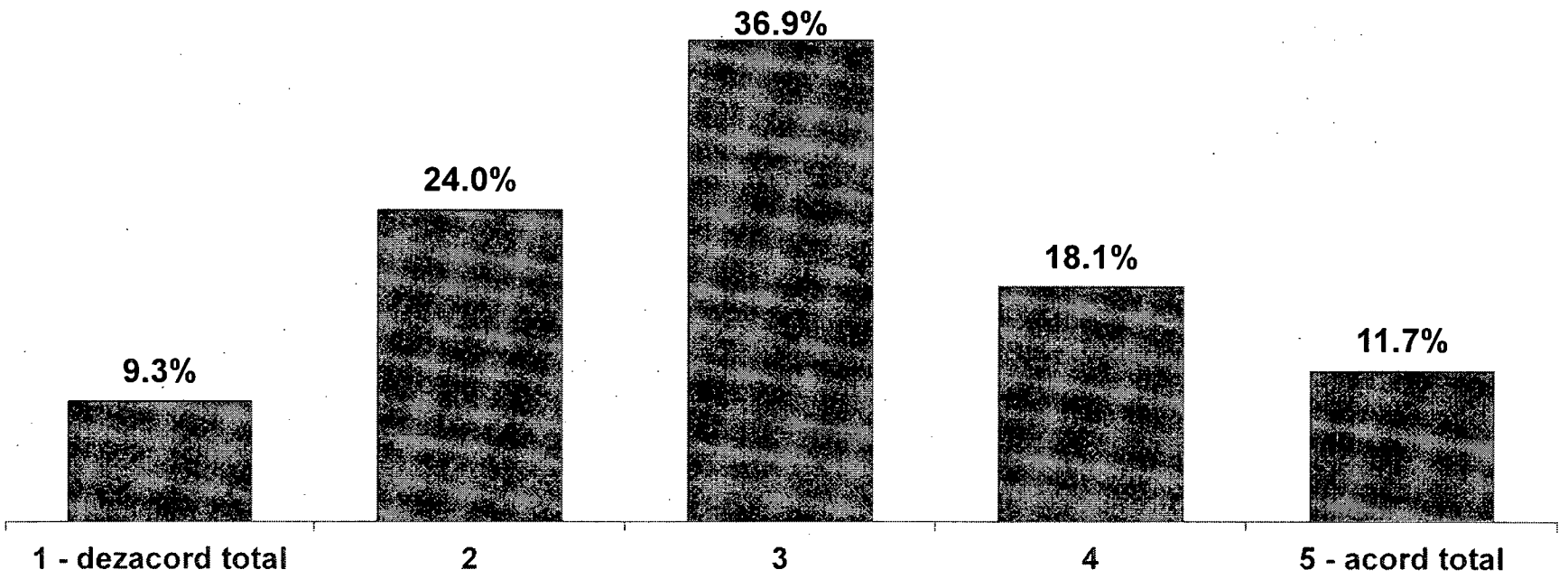

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Calitatea serviciilor publice locale este ridicată* **?** (% total esantion)

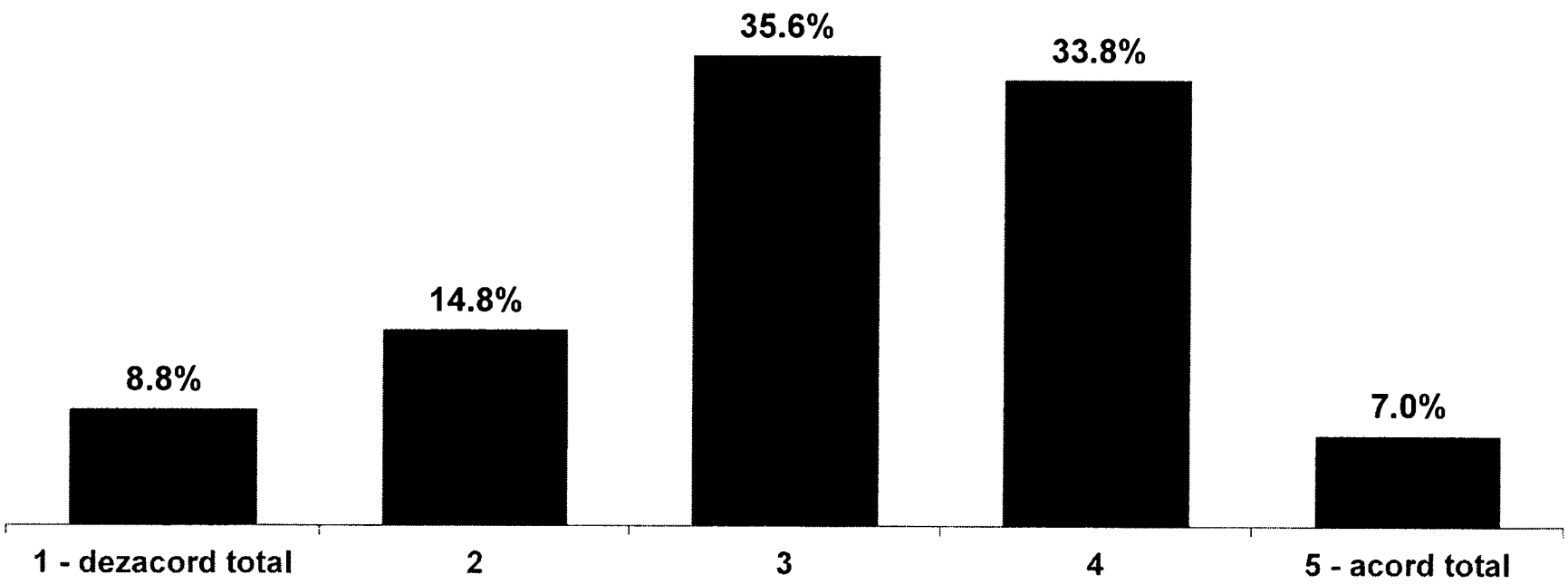

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Există facilități fiscale pentru întreprinzători/investitori care fac municipiul atractiv economic* **?** (% total esantion)

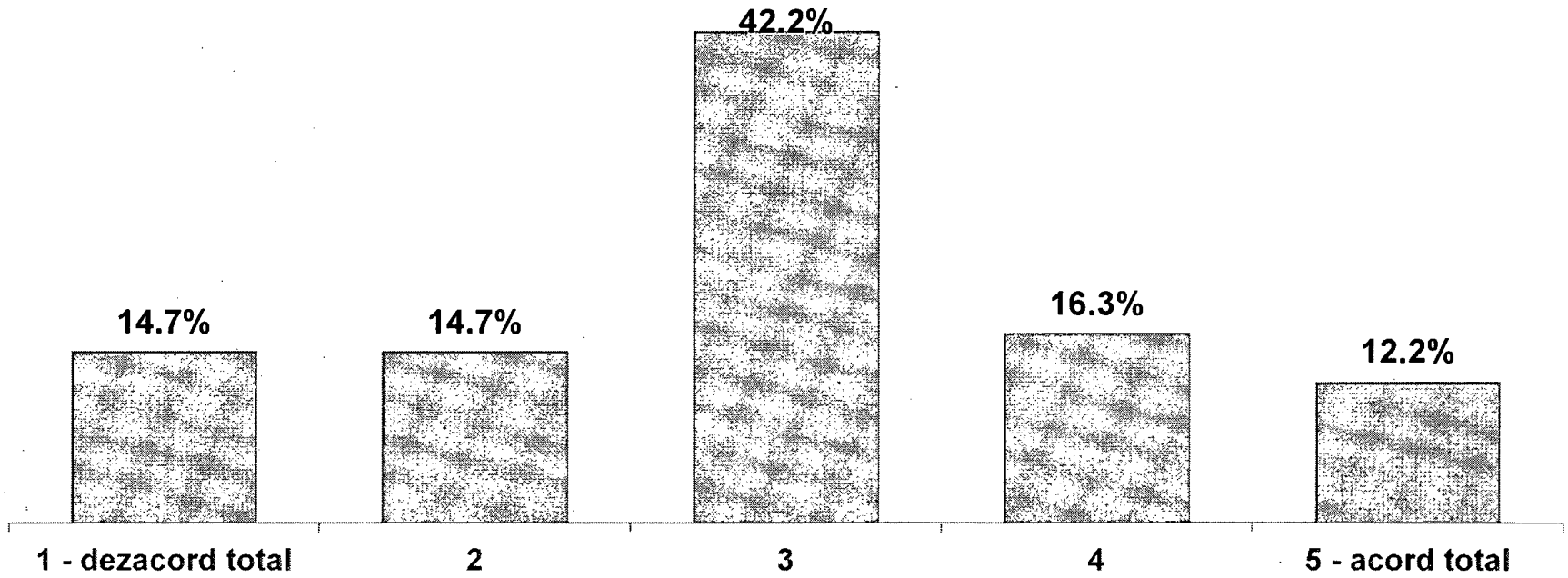

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Autoritățile locale sunt capabile să rezolve problemele cetățenilor* **?** (% total esantion)

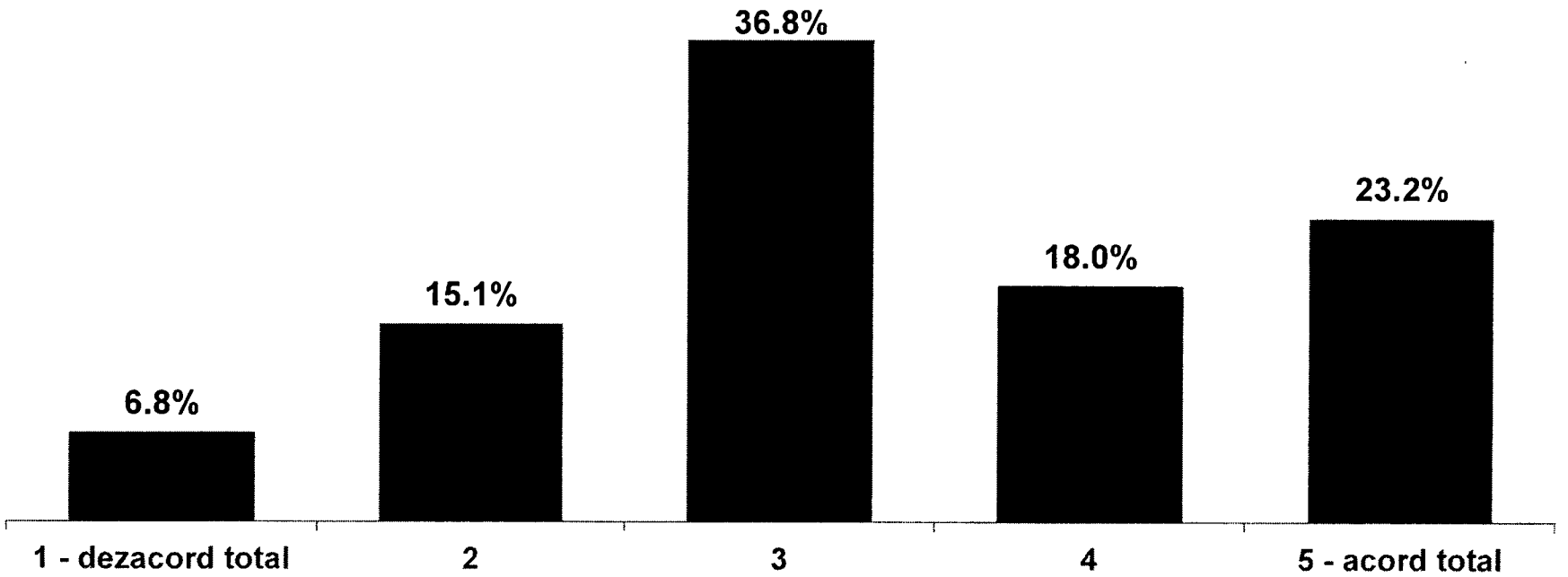

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Autoritățile locale au o viziune clară de dezvoltare a municipiului* **?** (% total esantion)

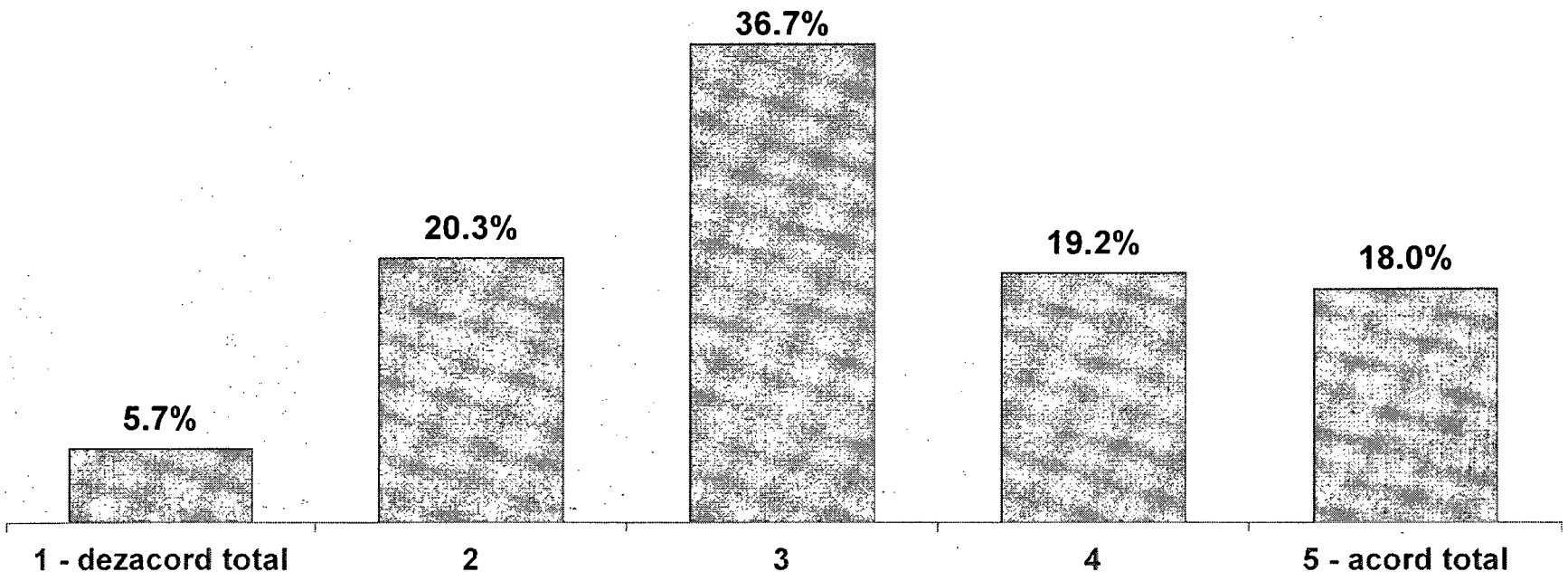

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Gradul de corupție al autorităților locale este scăzut* **?** (% total esantion)

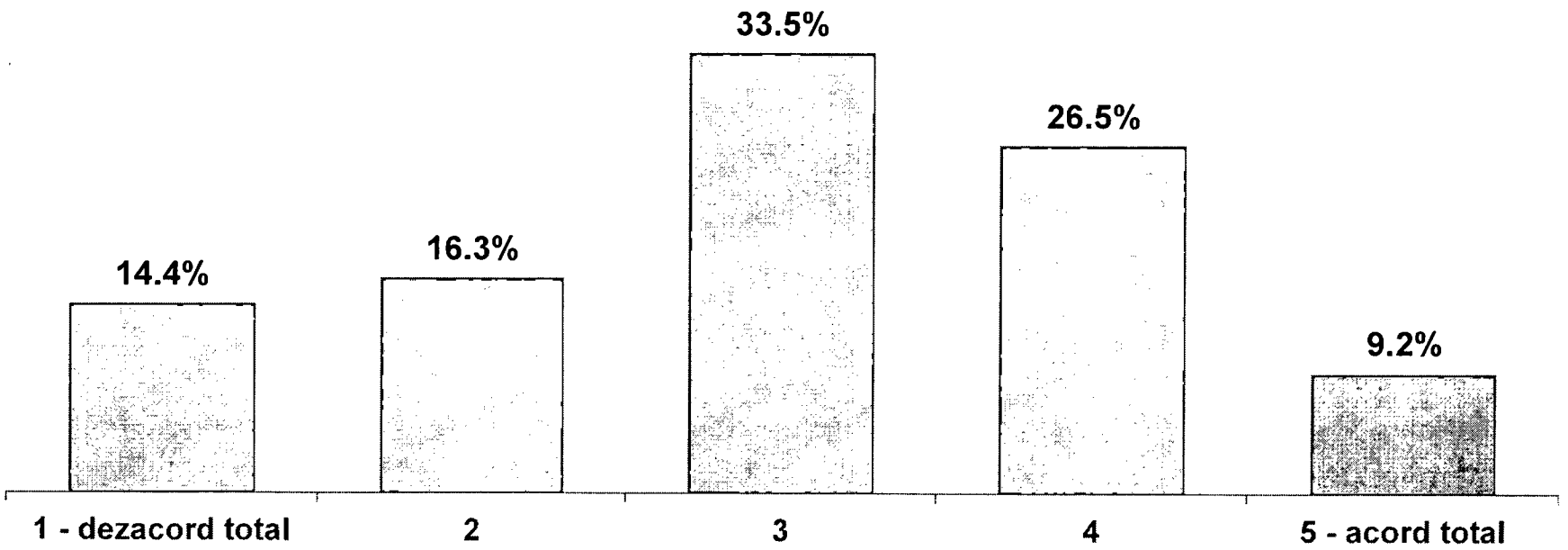

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Birocrația este redusă* **?** (% total esantion)

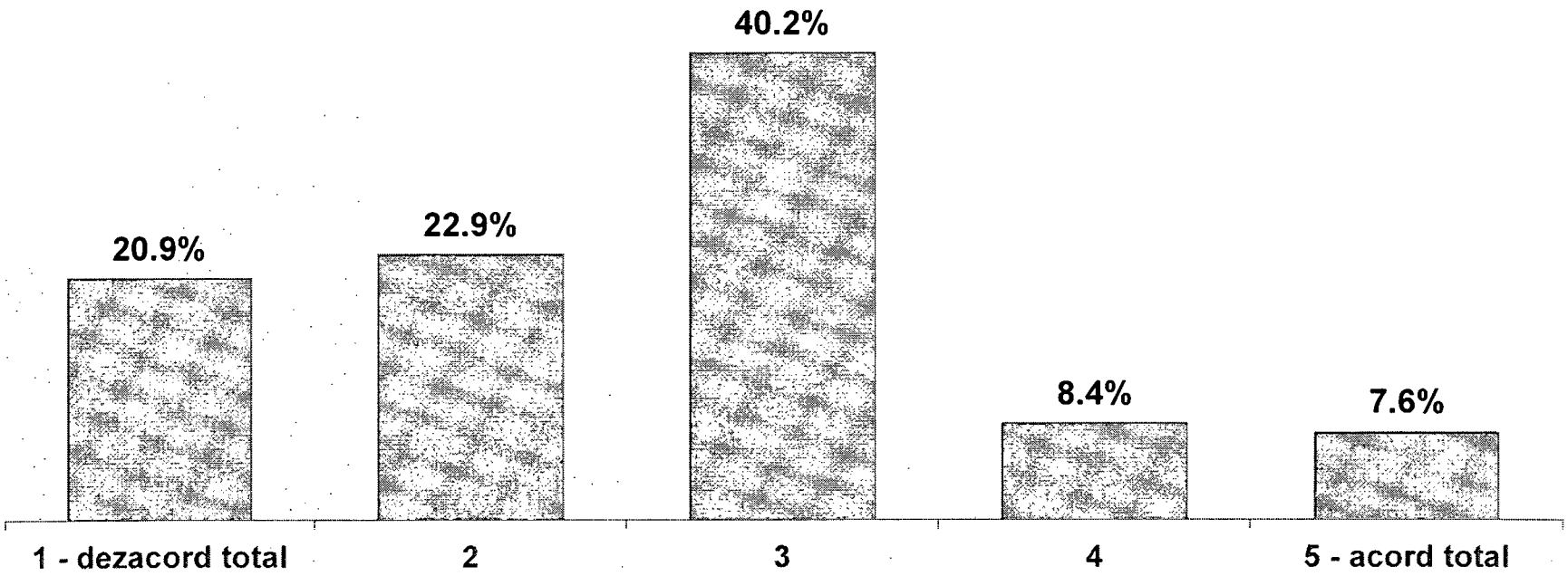

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Autoritățile încurajează participarea publică a cetățenilor* **?** (% total esantion)

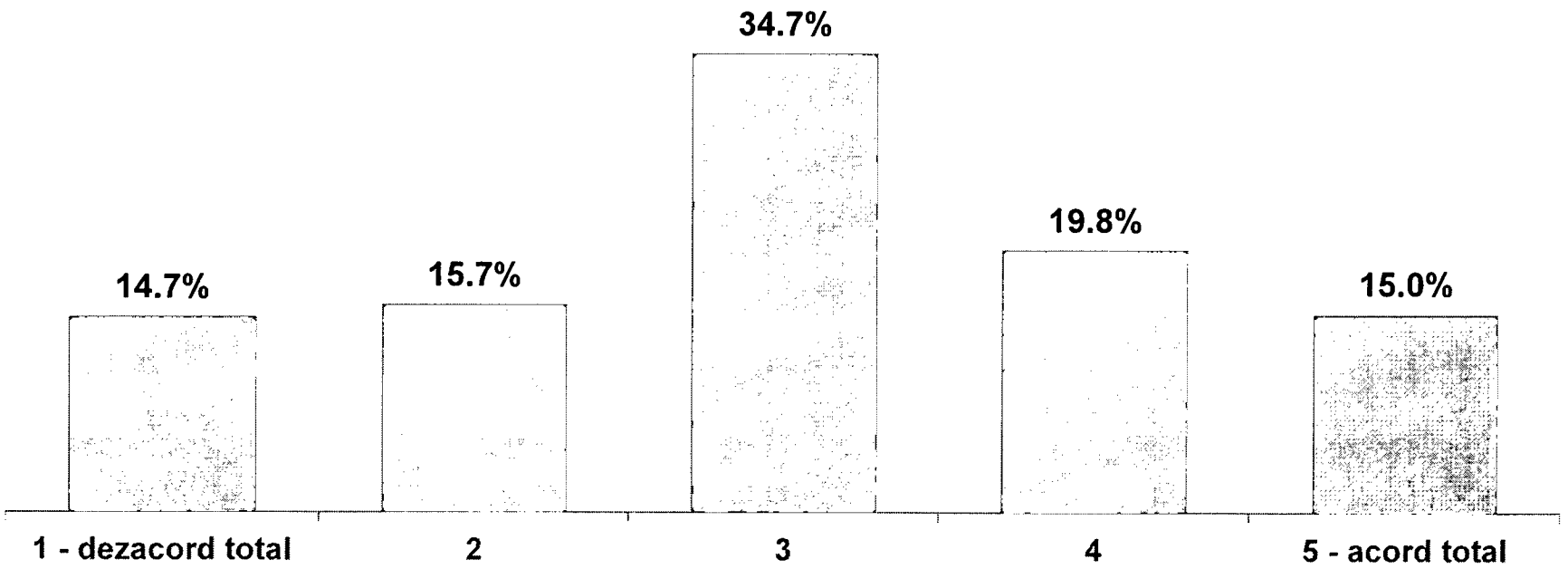

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Autoritățile locale se folosesc de internet pentru a furniza servicii și pentru a comunica cu cetățenii* **?** (% total esantion)

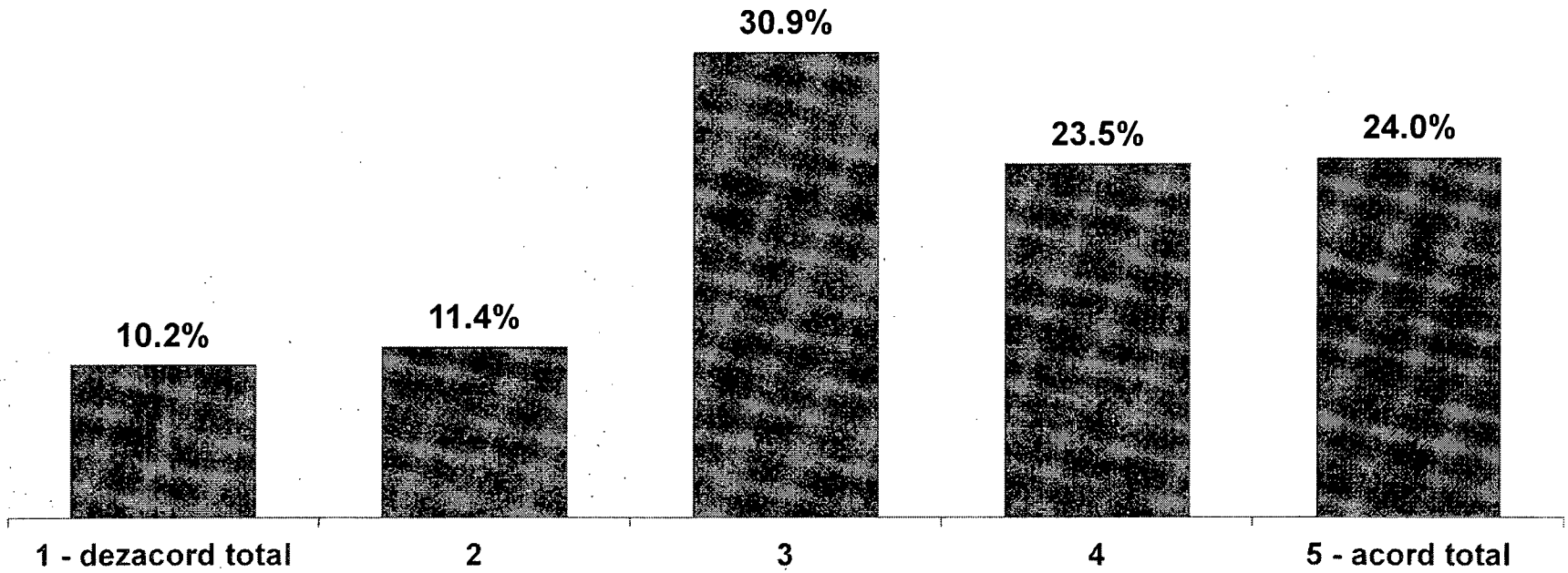

Afirmatii Zalau

Verifield

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Localitatea este un oraș sigur, din punct de vedere al siguranței persoanei și proprietății* **?** (% total esantion)

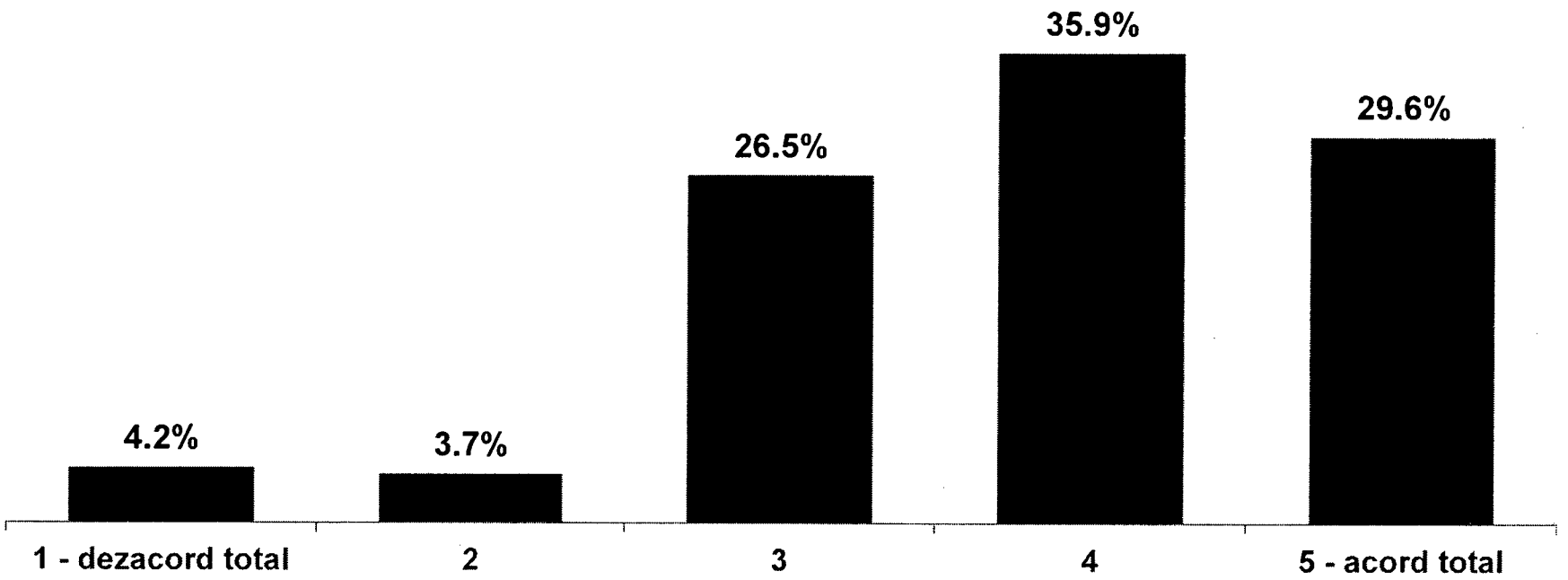

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:...*Spiritul civic al locuitorilor este dezvoltat* ? (% total esantion)

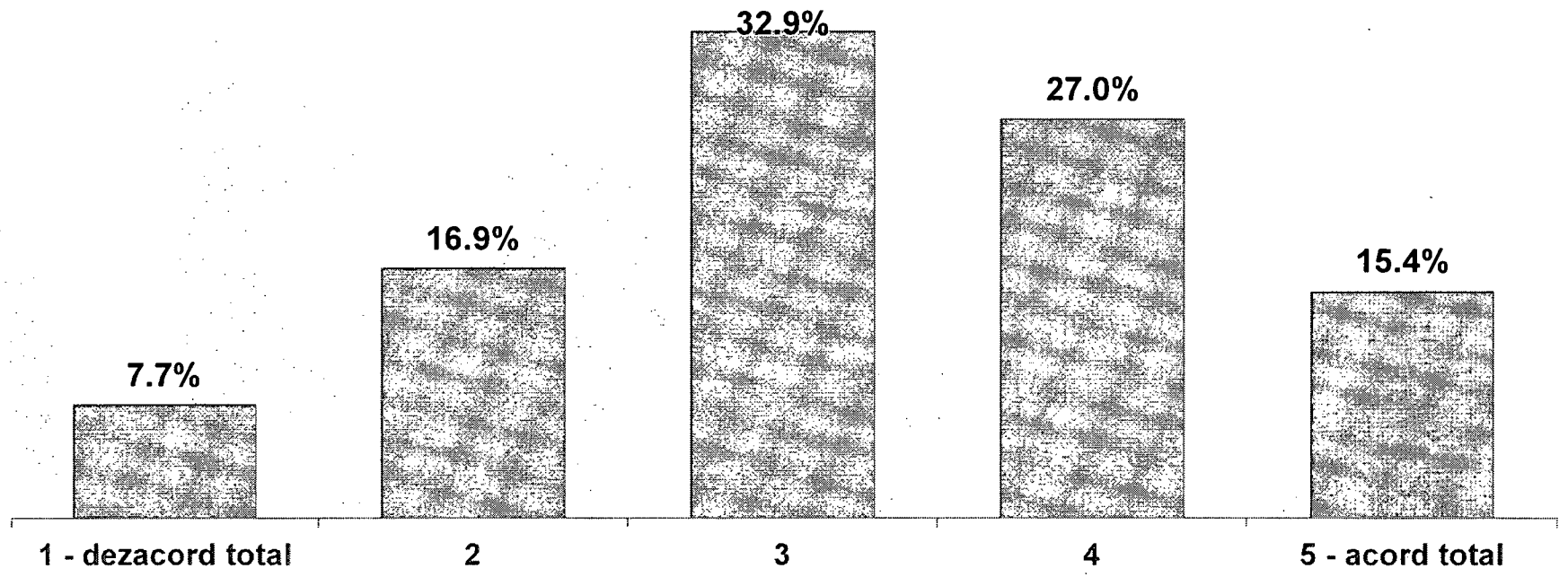

Institutii

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Primăria* **?** (% total esantion)

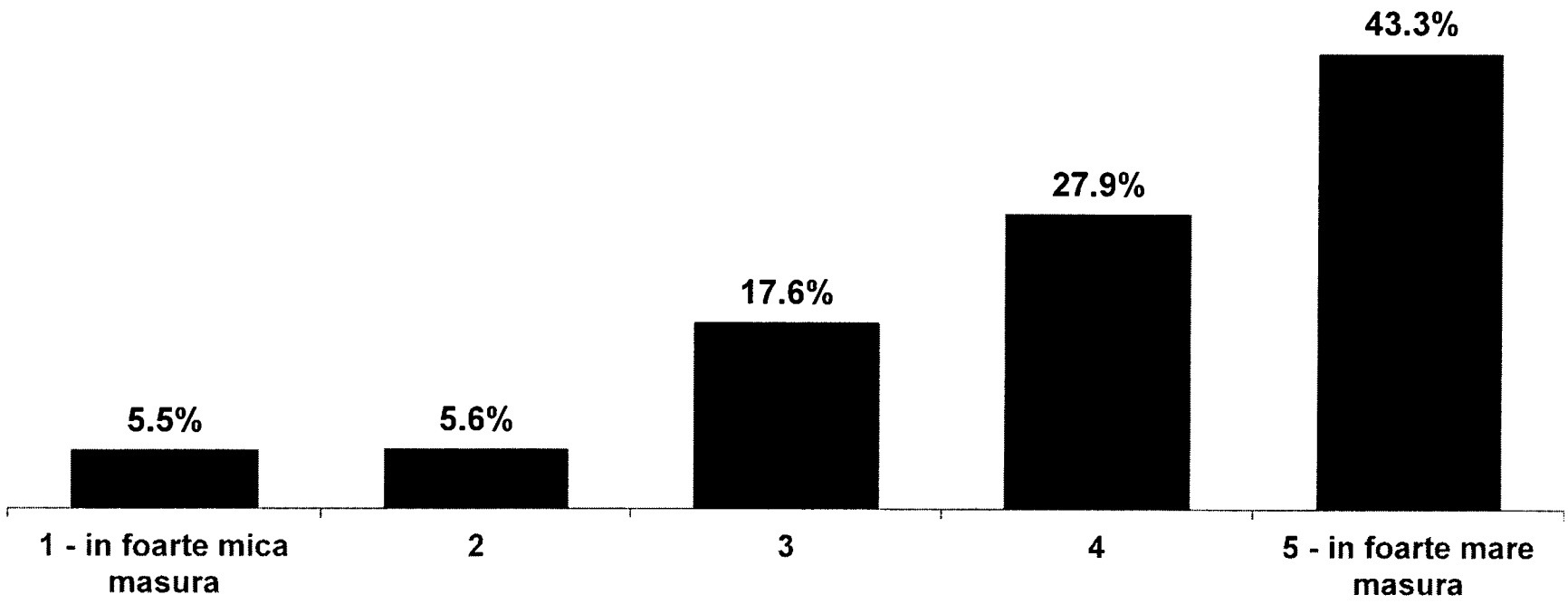

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Consiliul Local* **?** (% total esantion)

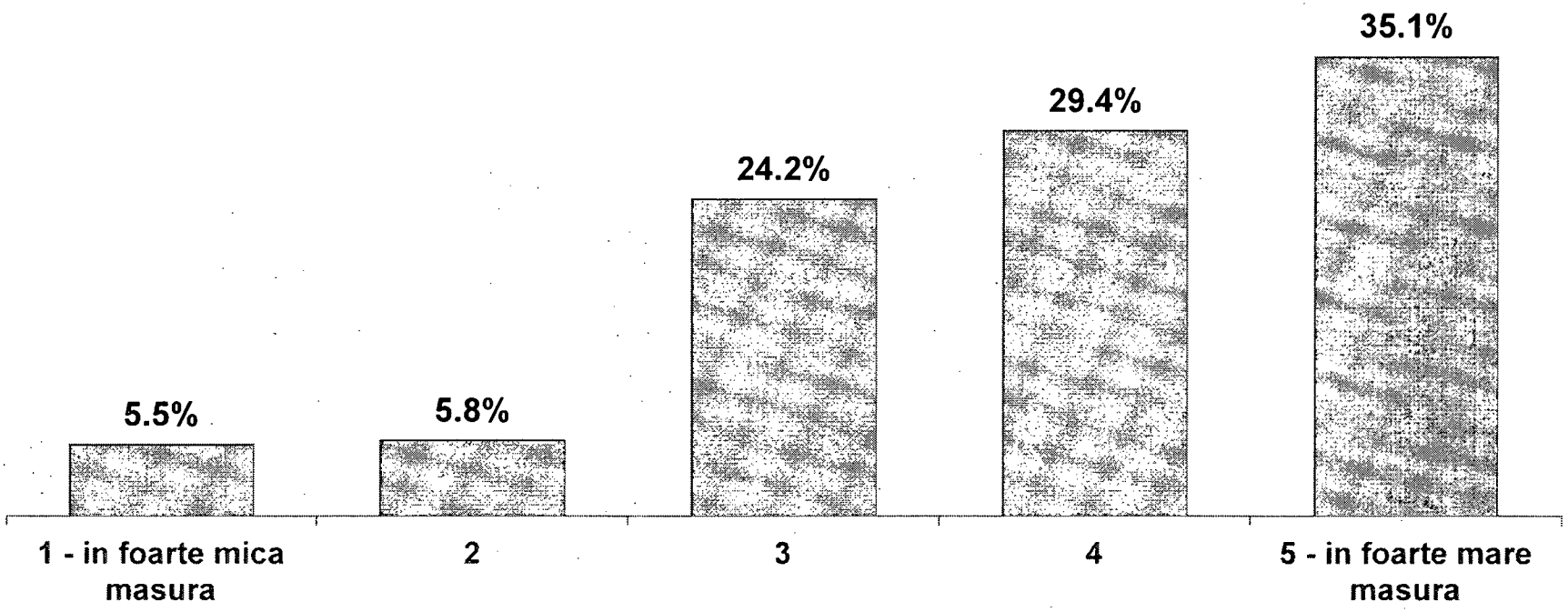

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Școala*? (% total esantion)

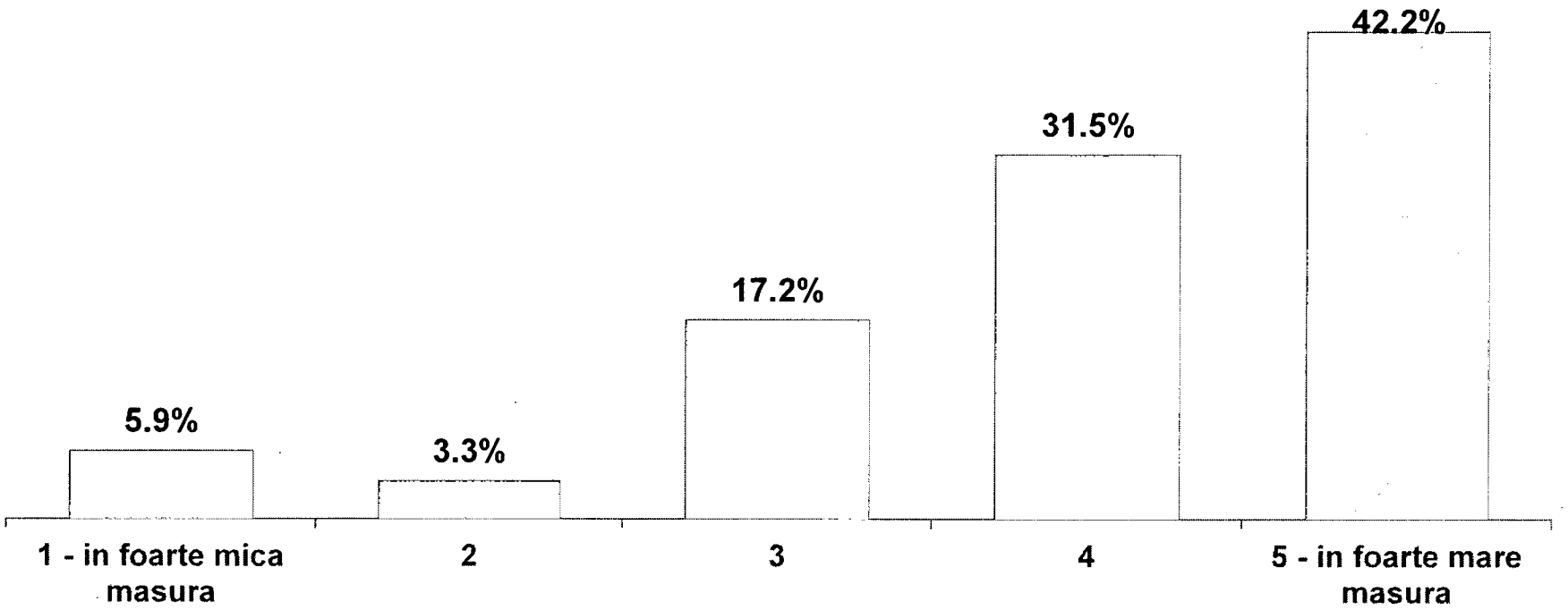

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Biserica* **?** (% total esantion)

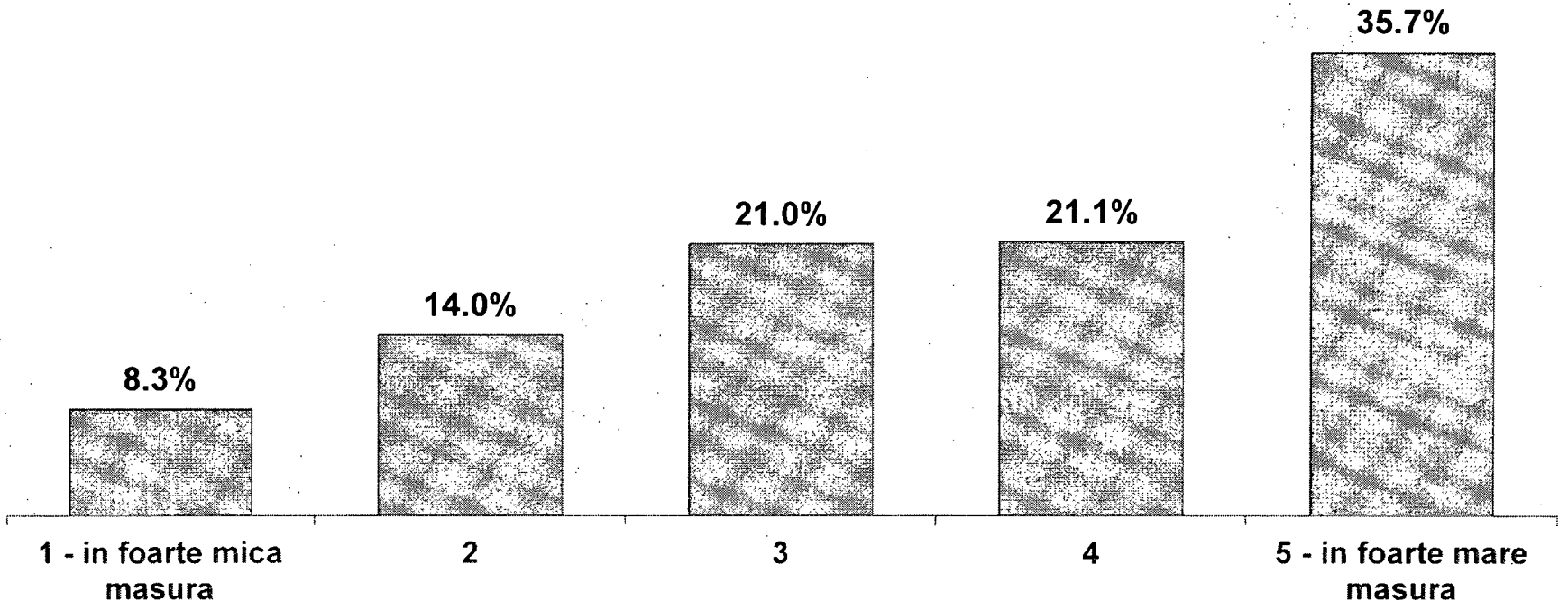

Institutii

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Sectorul non-profit/organizații non-guvernamentale* **?** (% total esantion)

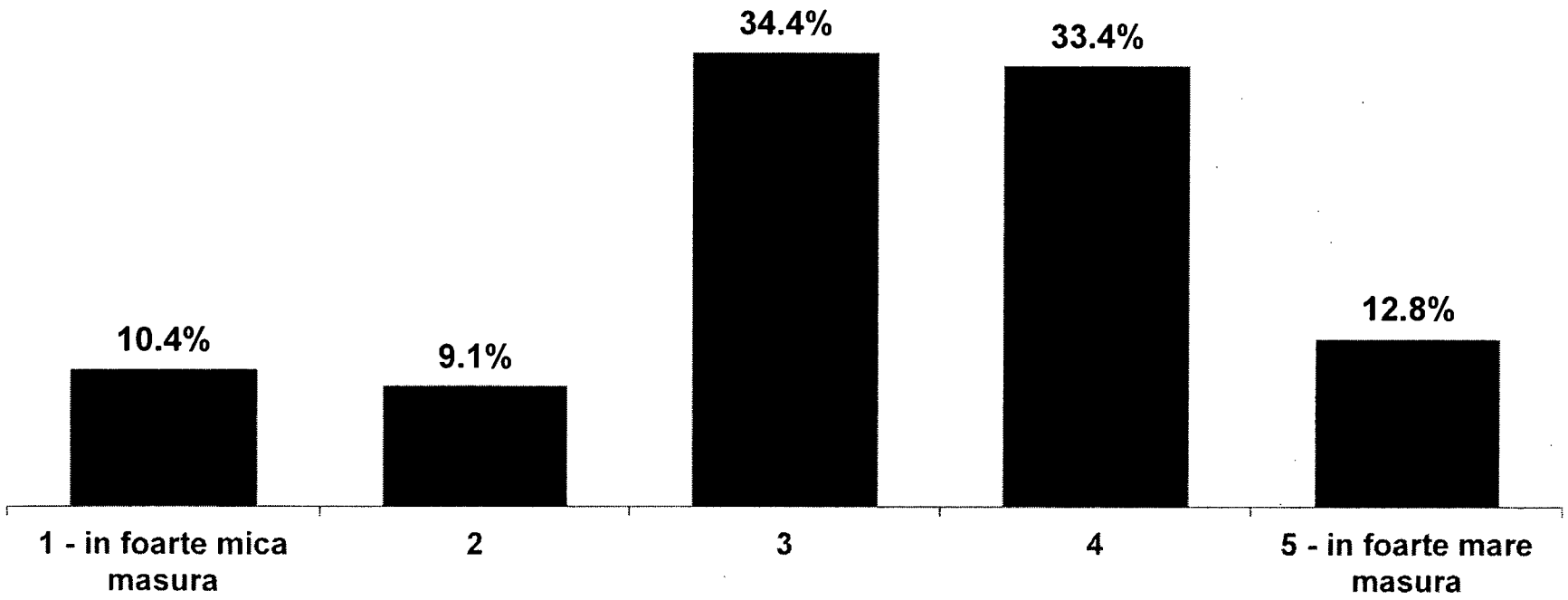

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Cetățenii* **?** (% total esantion)

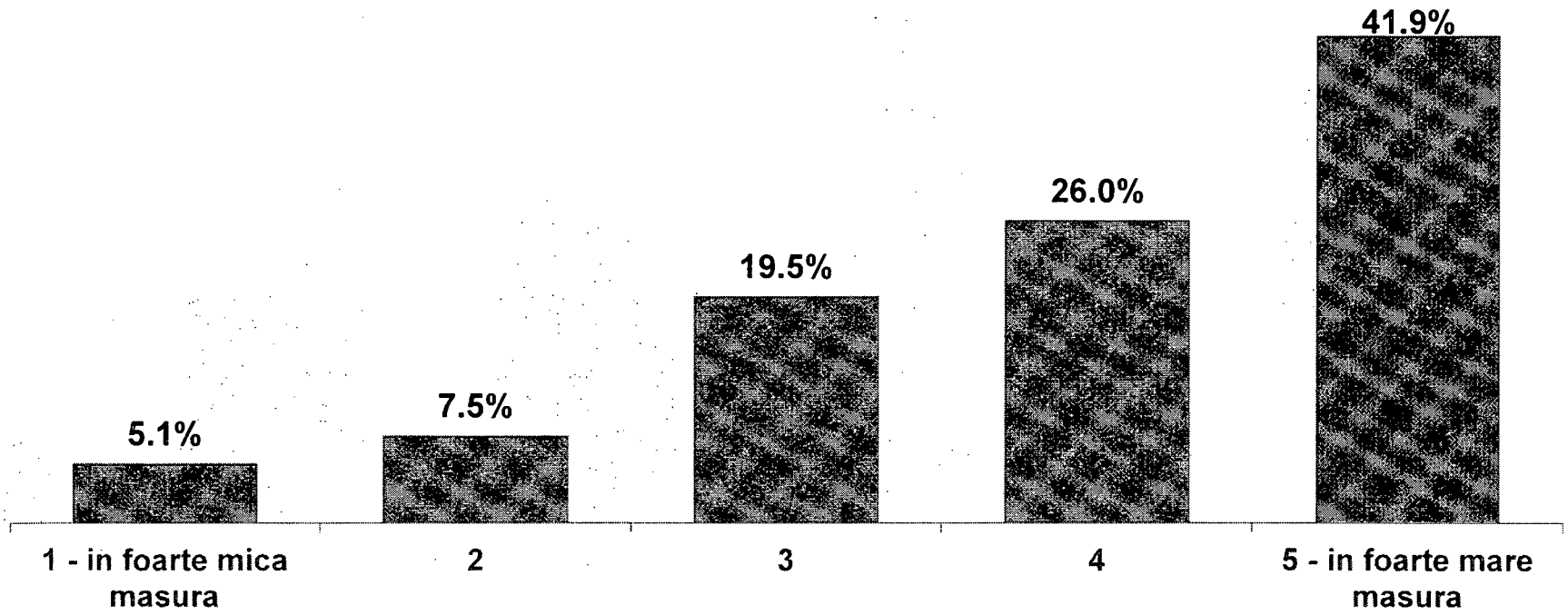

Institutii

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Consiliul Județean* **?** (% total esantion)

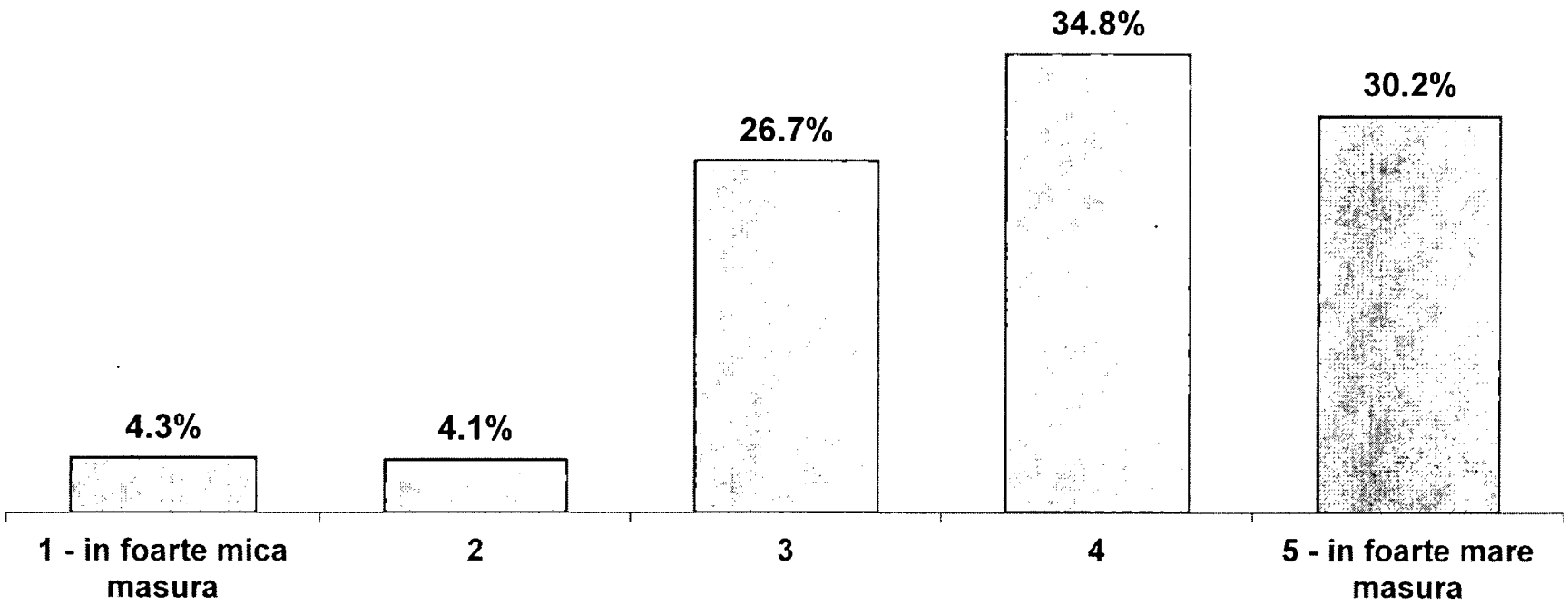

Verifield

În ce măsură considerați că următoarele instituții au un rol important în dezvoltarea municipiului :...*Guvern* **?** (% total esantion)

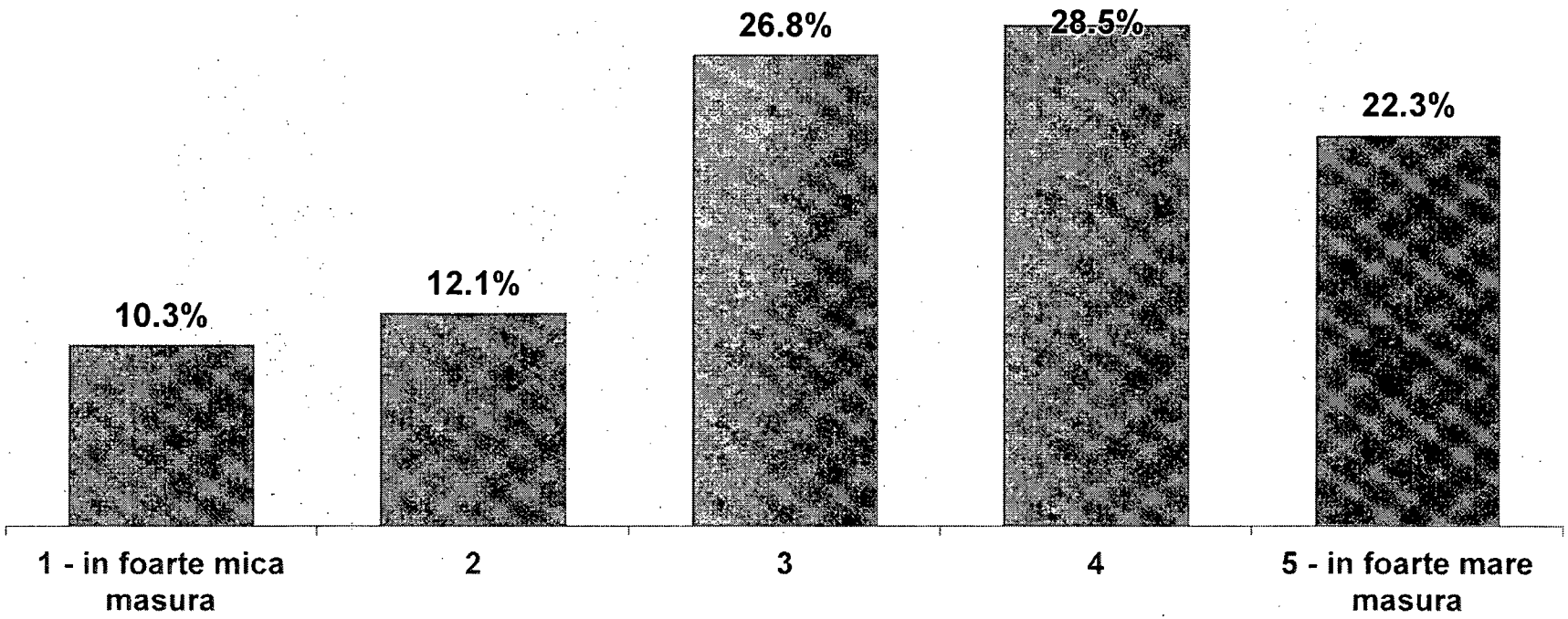

Digitalizarea institutiilor publice

Verifield

În ce măsură apreciați că serviciile publice digitalizate ar simplifica și eficientiza comunicarea și relaționarea locuitorilor cu administrația publică locală și cu celelate instituții publice? (% total esantion)

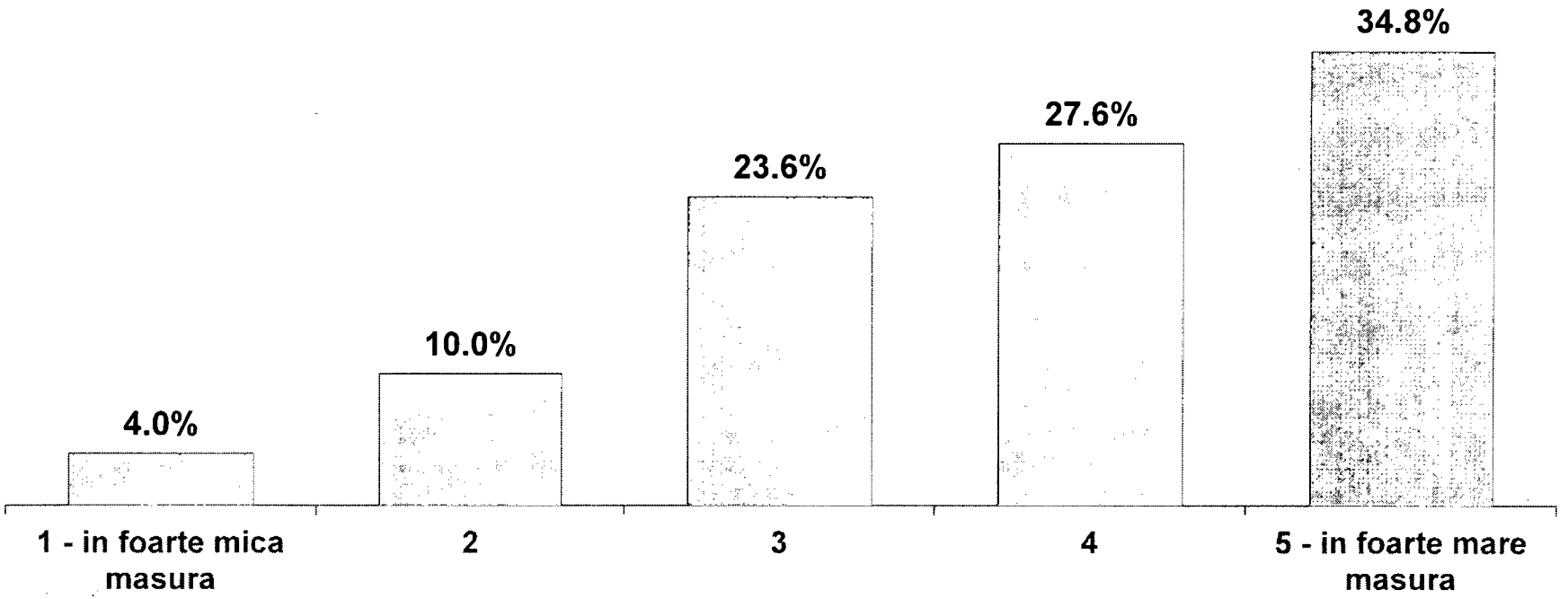

Oferta culturala

Verifield

Cât de mulţumit sunteţi în general de oferta culturală din Zalău? (% total esantion)

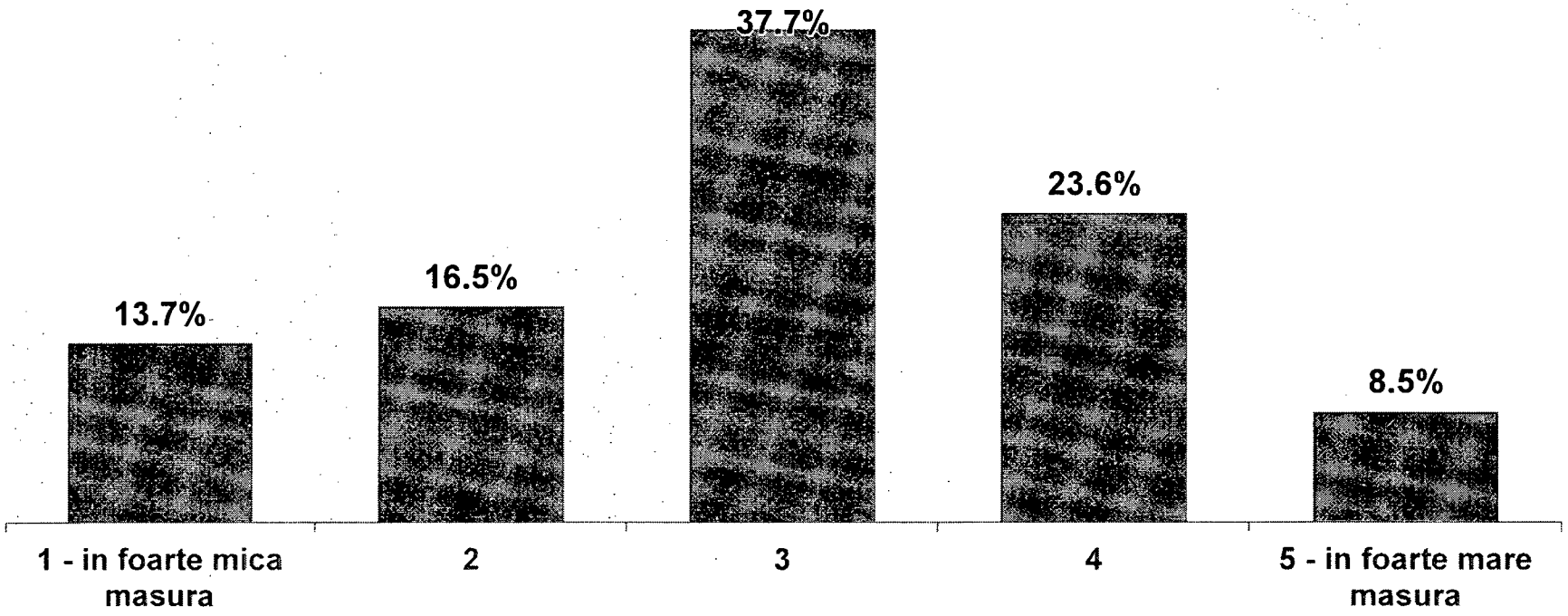

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Teatru*? (% total esantion)

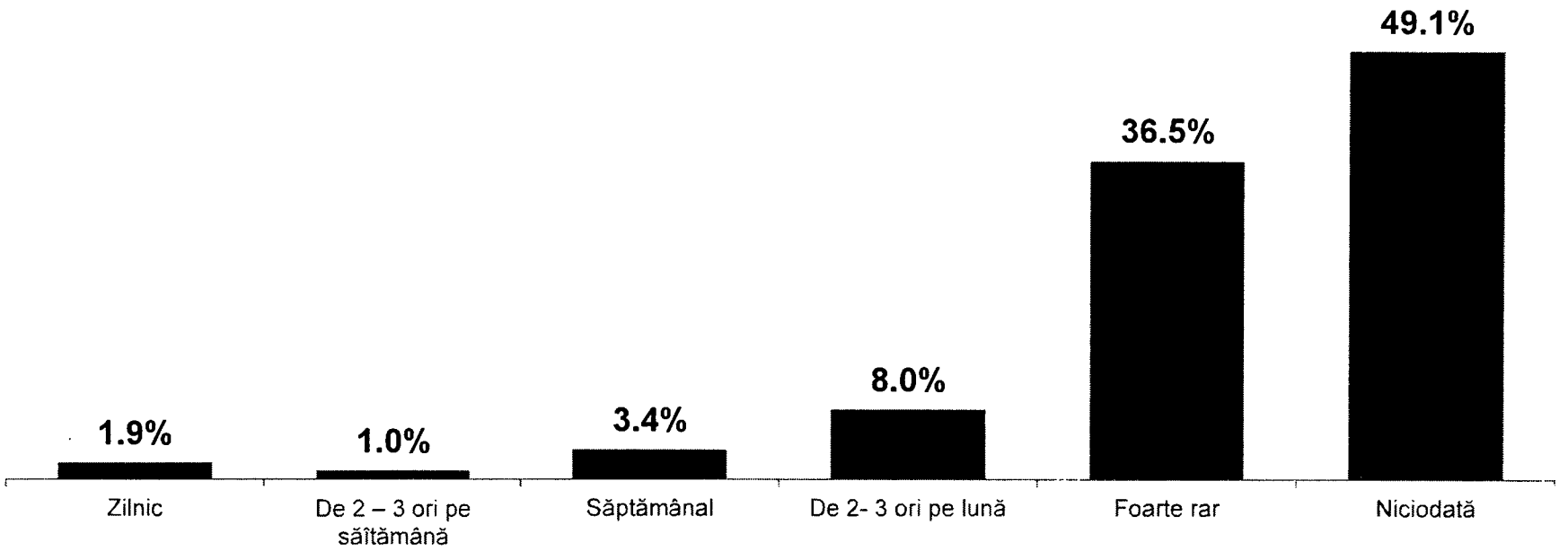

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Concerte*? (% total esantion)

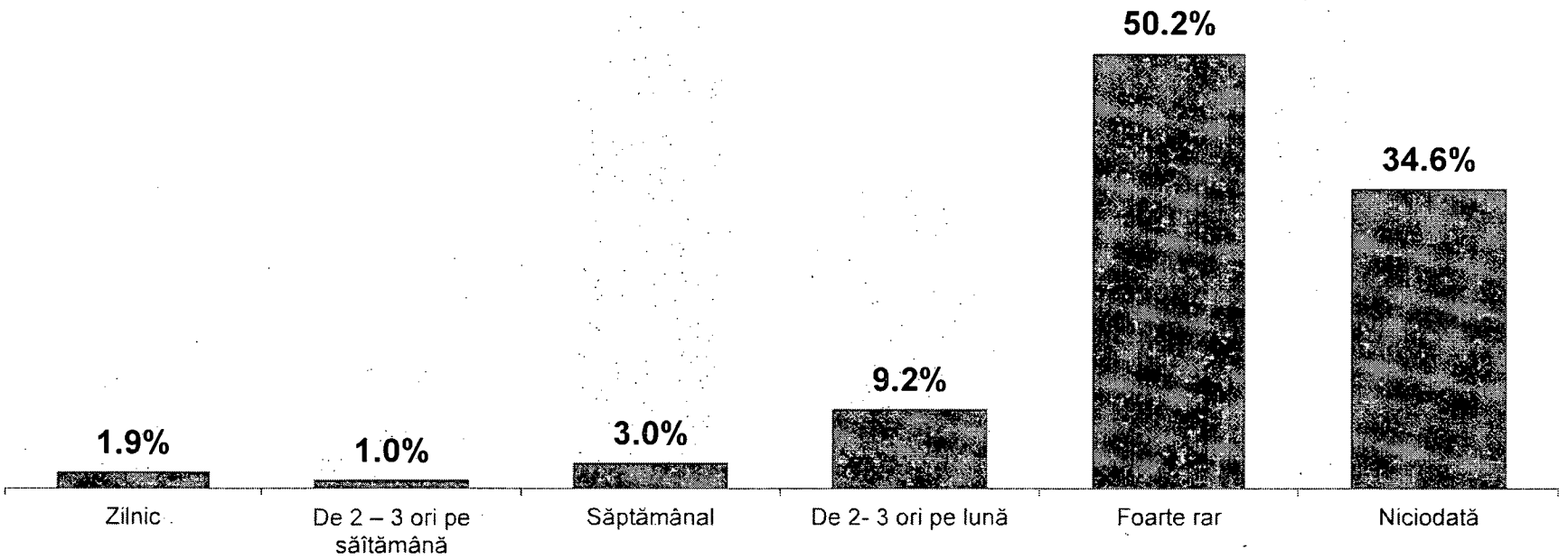

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Galerii de arta*? (% total esantion)

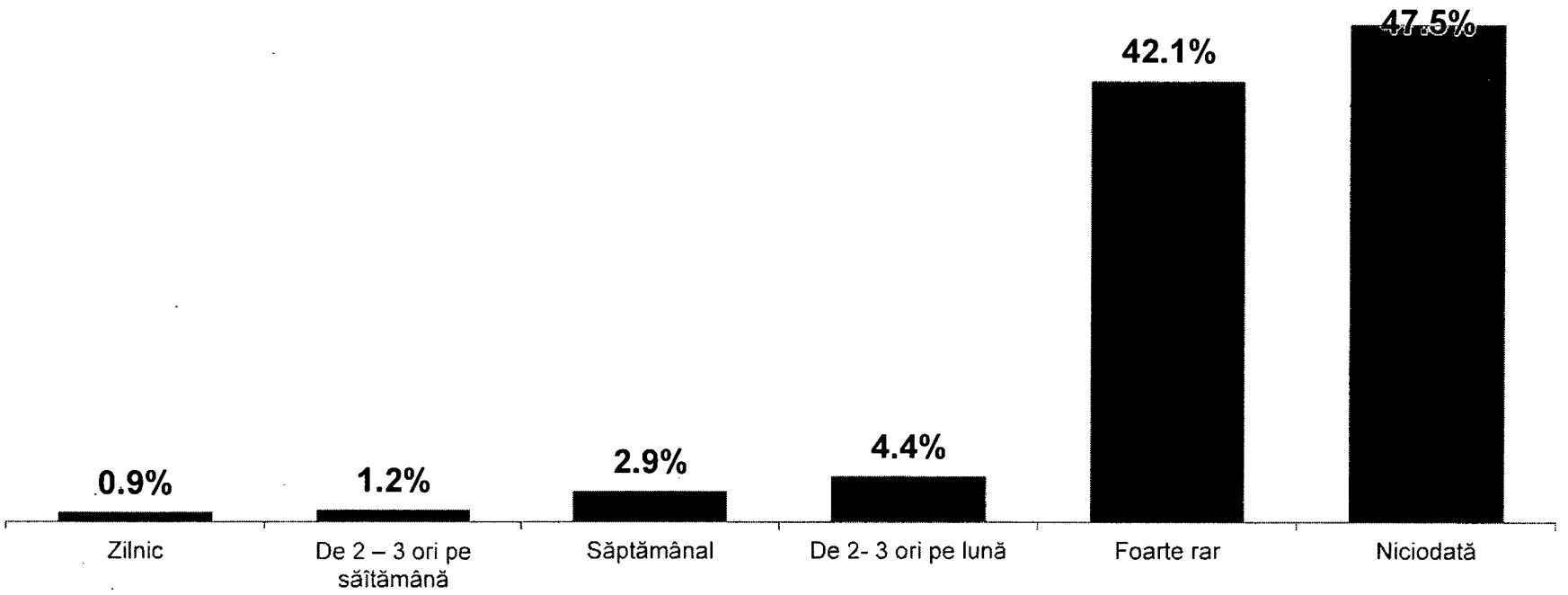

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Muzee*? (% total esantion)

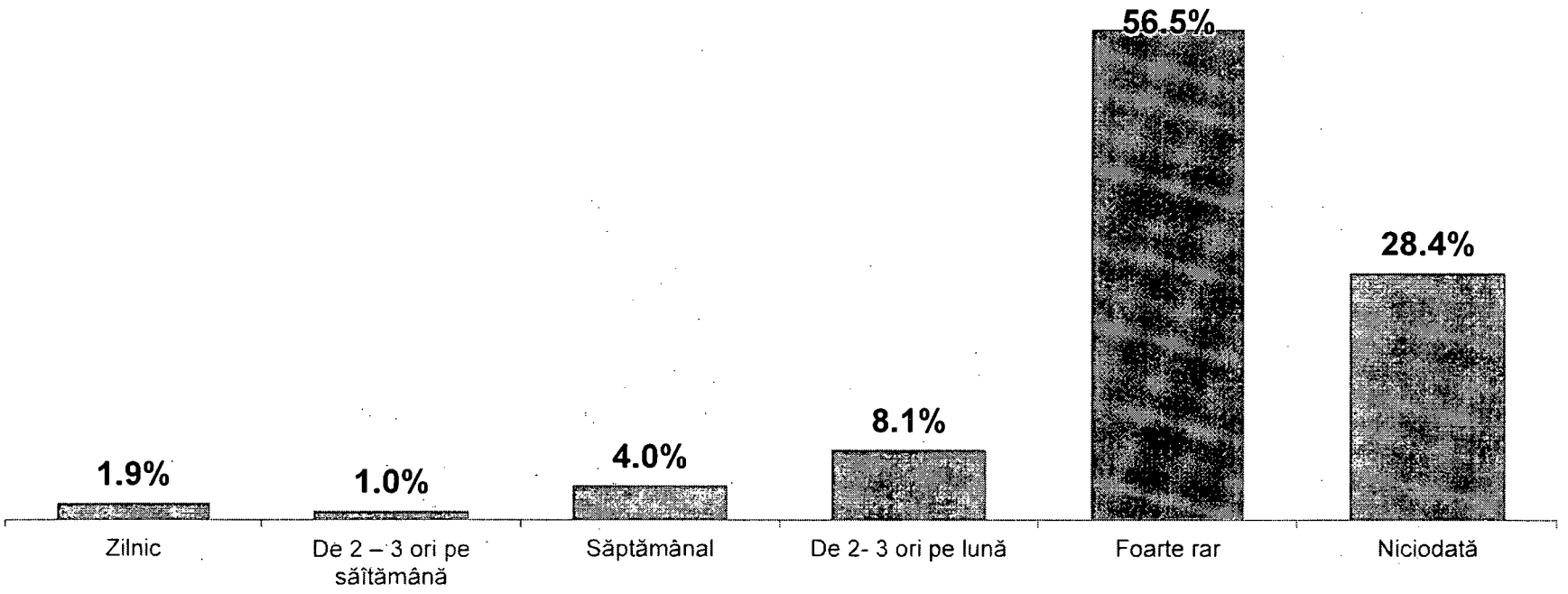

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Bibloteca*? (% total esantion)

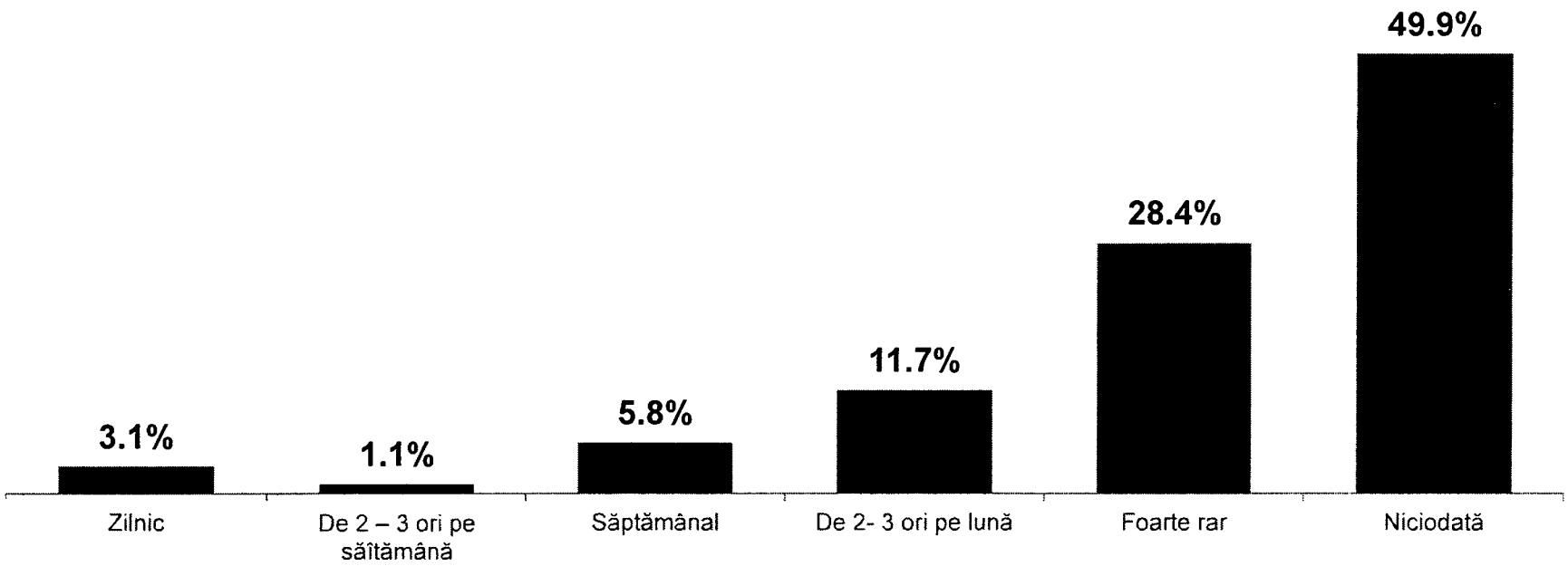

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Librarie* **?** (% total esantion)

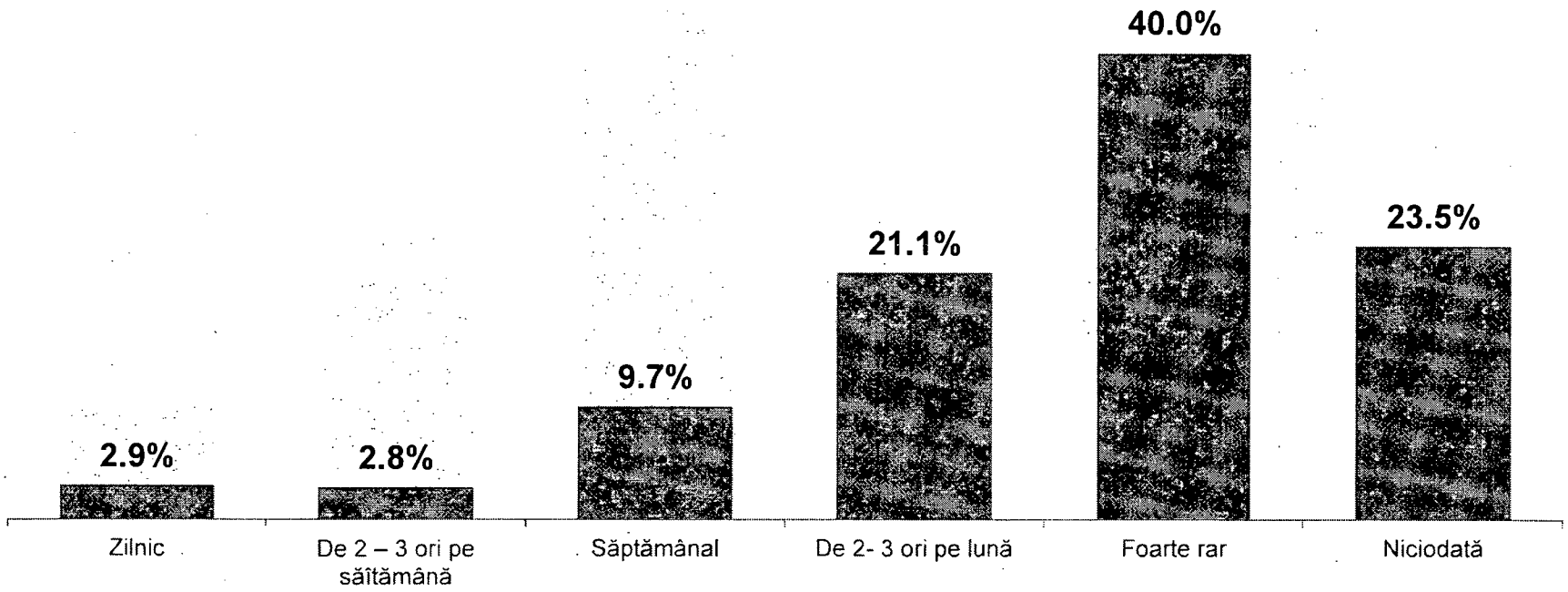

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Cinematograf* **?** (% total esantion)

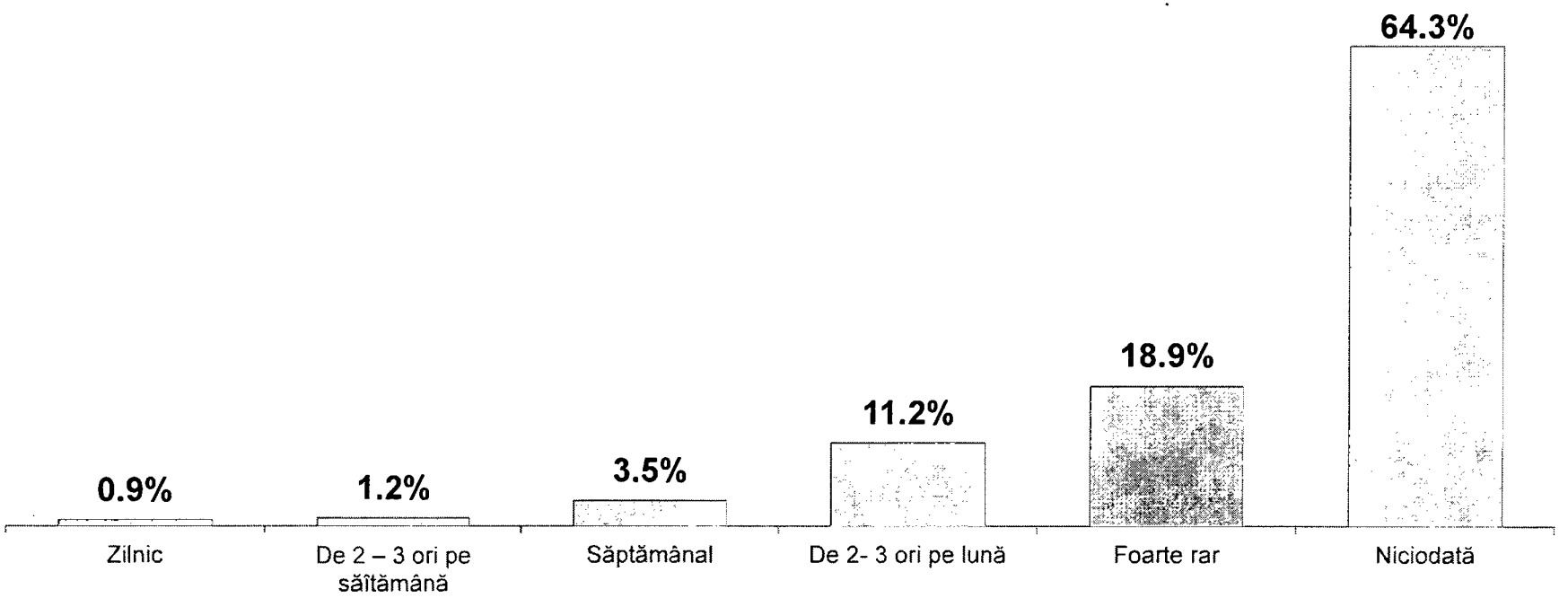

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Evenimente organizate în cadrul casei de cultură* **?** (% total esantion)

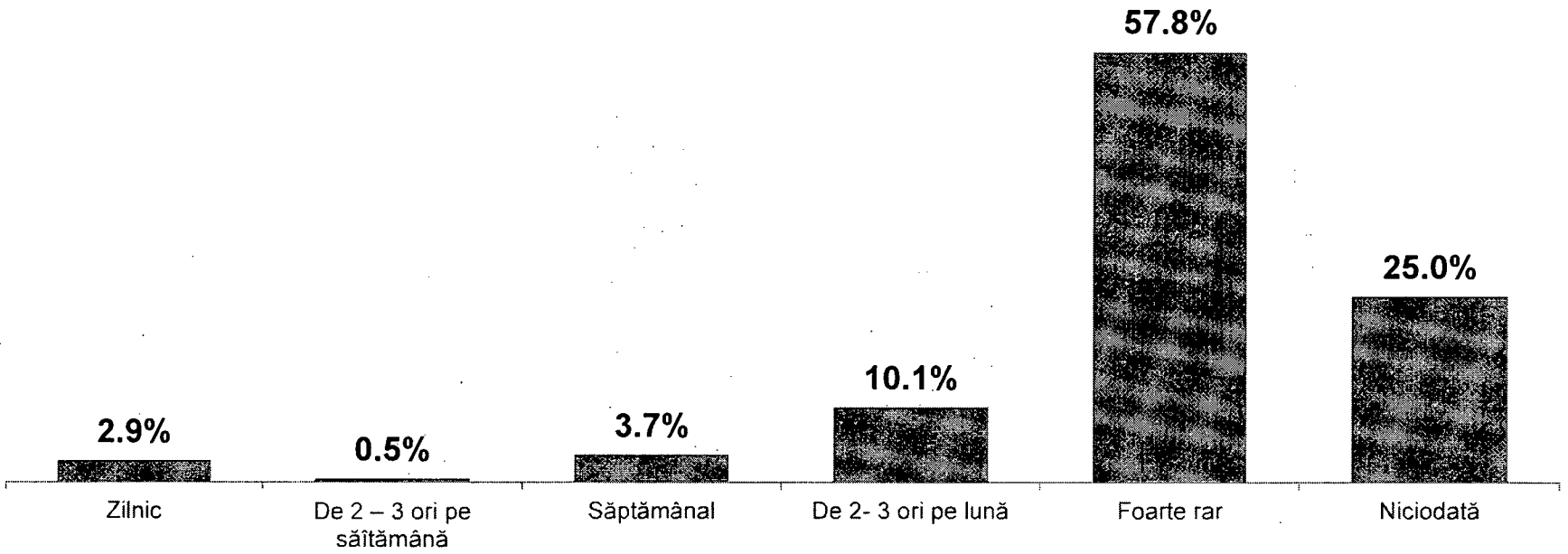

Activitate culturala

Verifield

Cât de des mergeţi la... *Alte activități culturale*? (% total esantion)

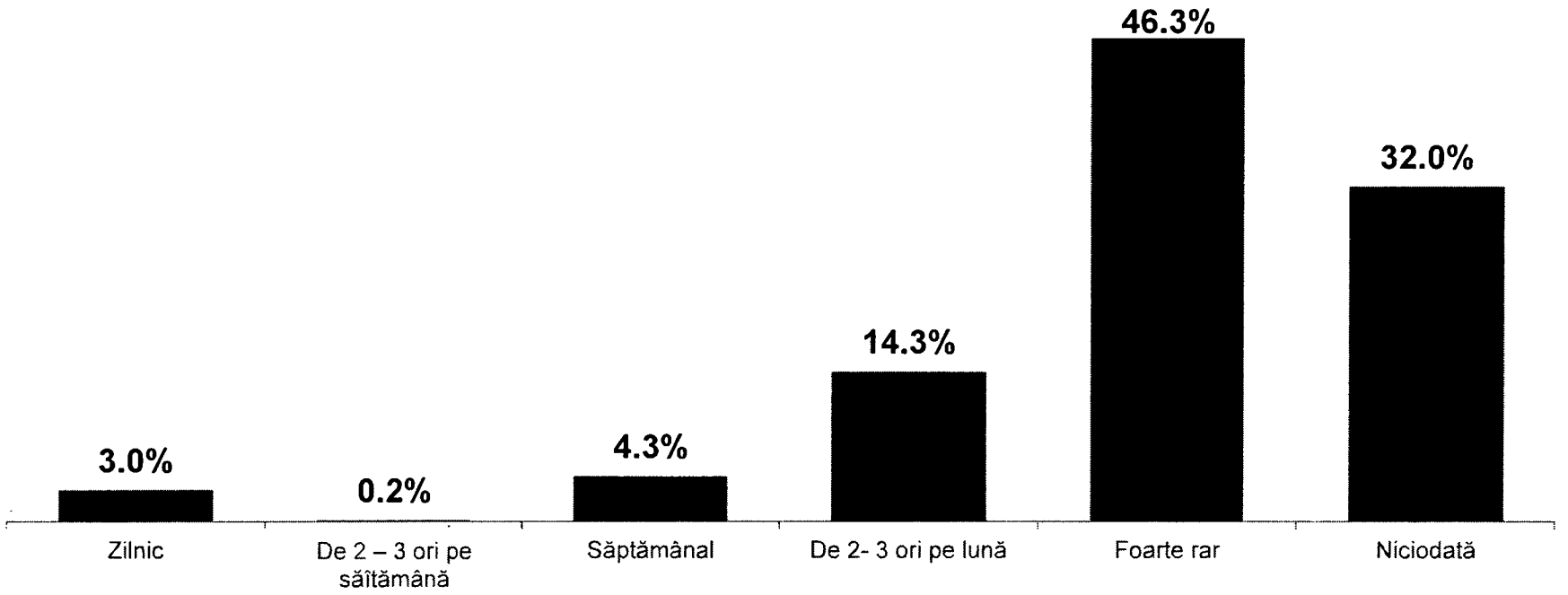

Evolutie oferta culturala

Verifield

Comparativ cu anul trecut (sau acum 2 ani), cum apreciaţi oferta culturală actuală din Zalău? (% total esantion)

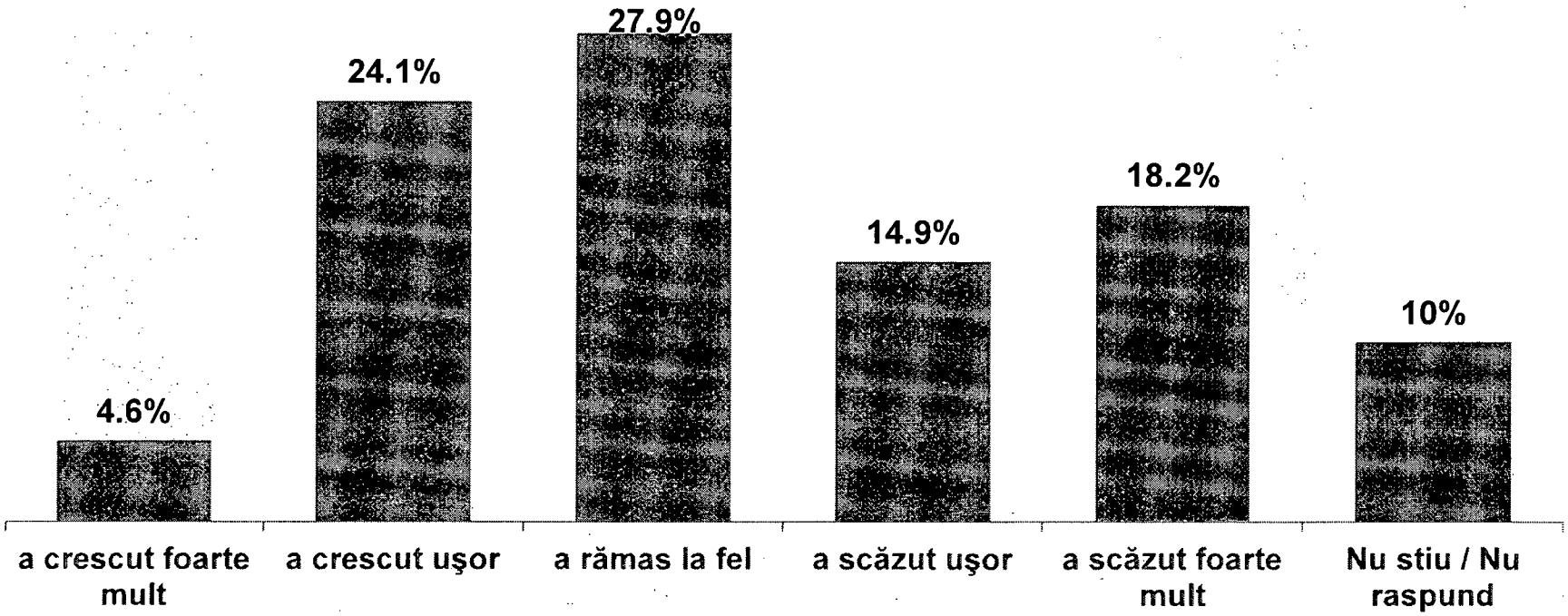

Domeniul cultural ca dezvoltare economica

Verifield

Consideraţi că domeniul cultural în ansamblul său (evenimente culturale, muzee, teatre, librării etc) poate reprezenta o oportunitate pentru dezvoltarea economică a municipiului Zalău ? (% total esantion)

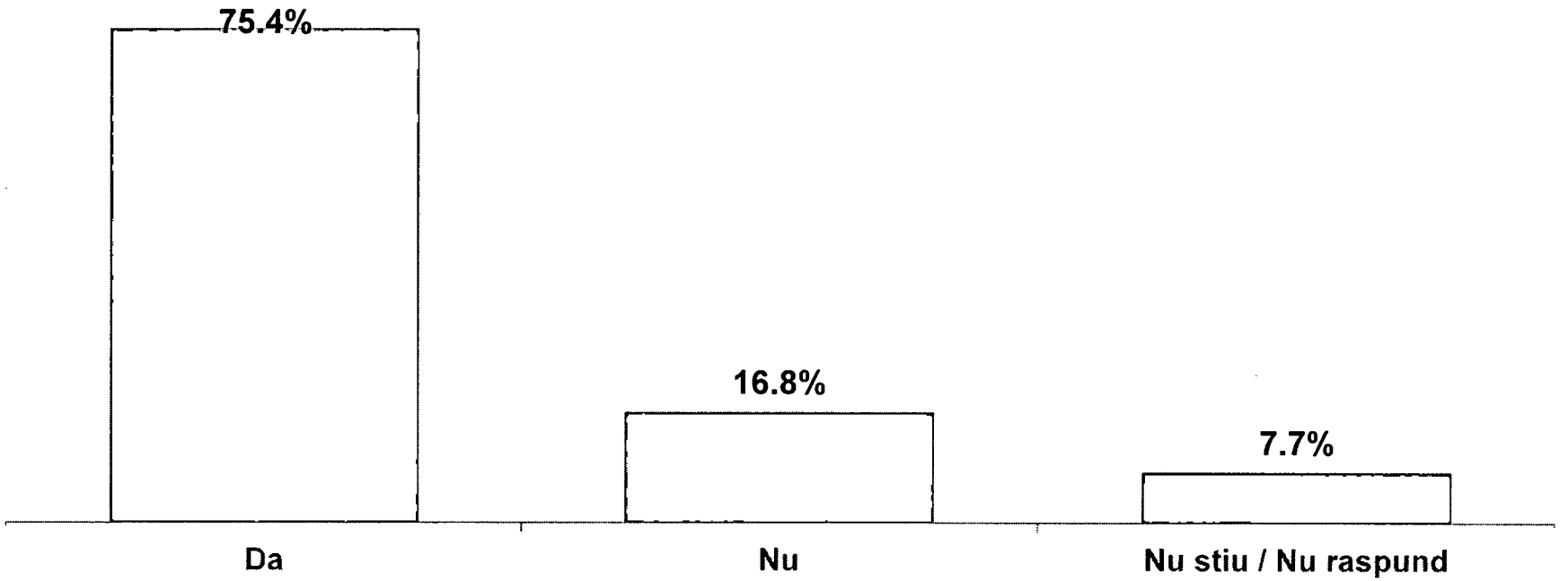

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Pandemie* (% total esantion)

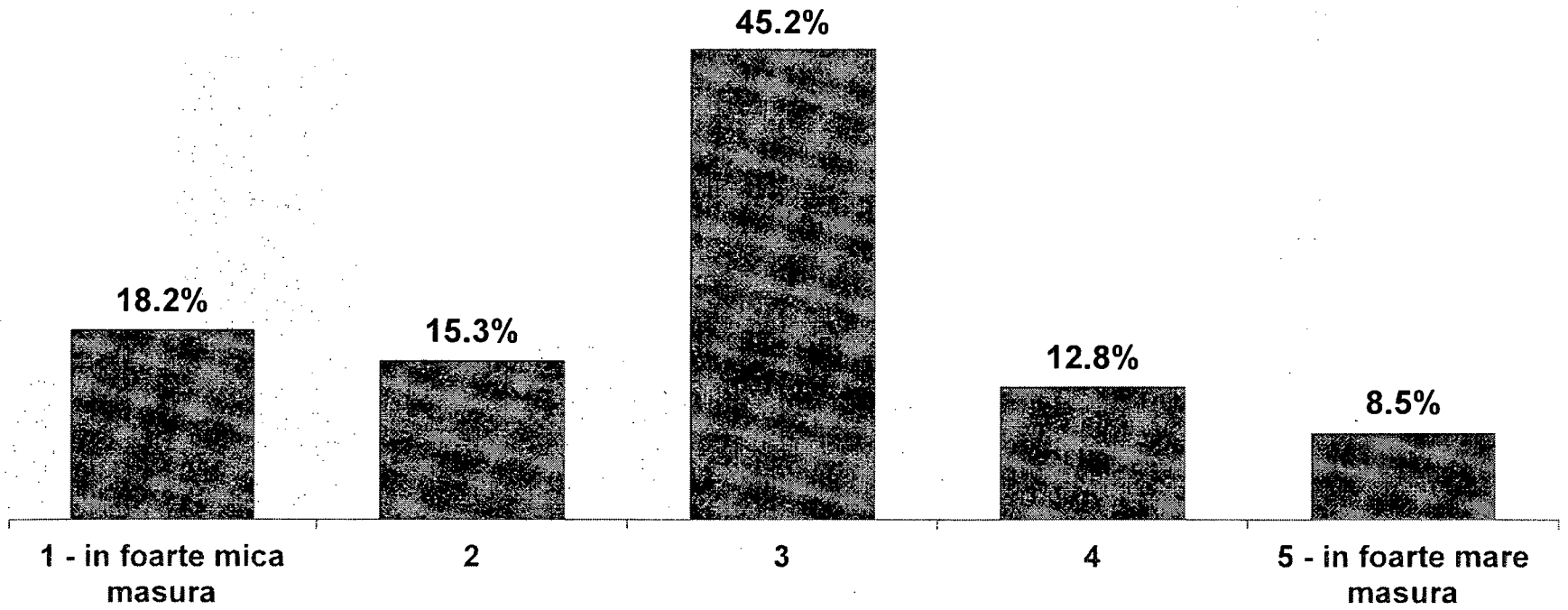

Rezilienta

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Criză economică* (% total esantion)

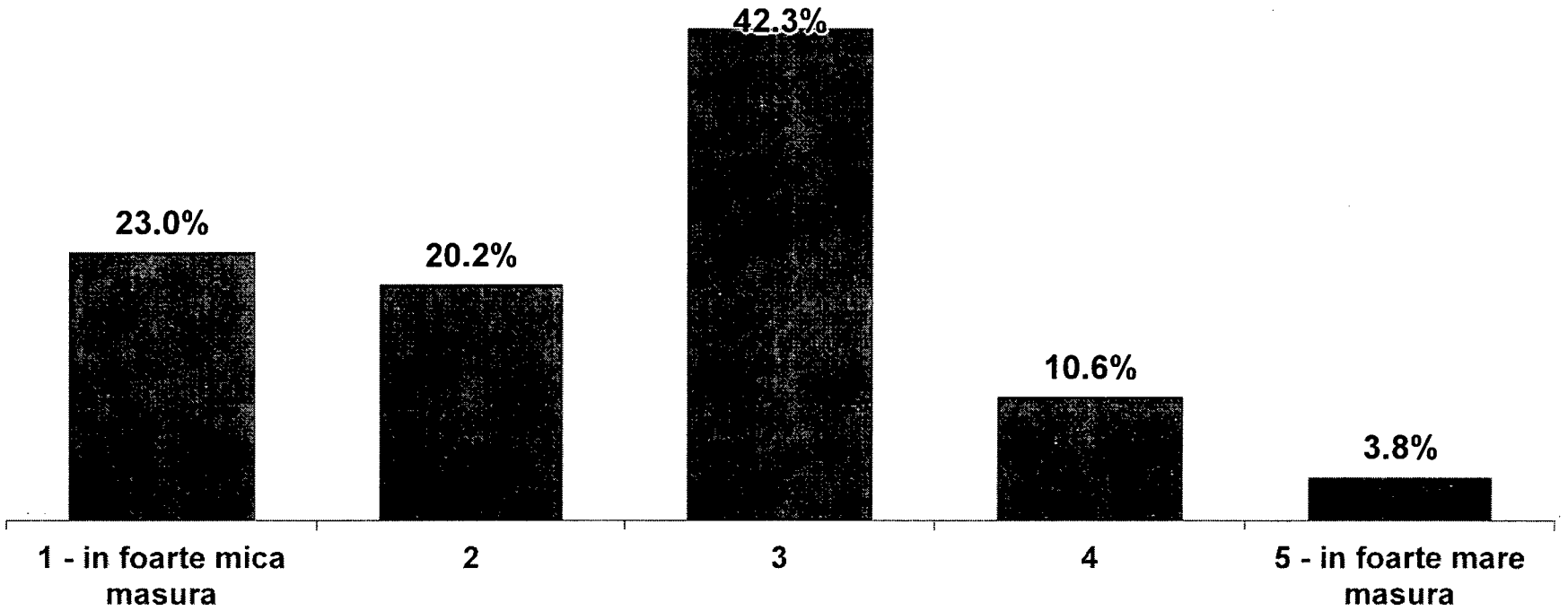

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Criză politică* (% total esantion)

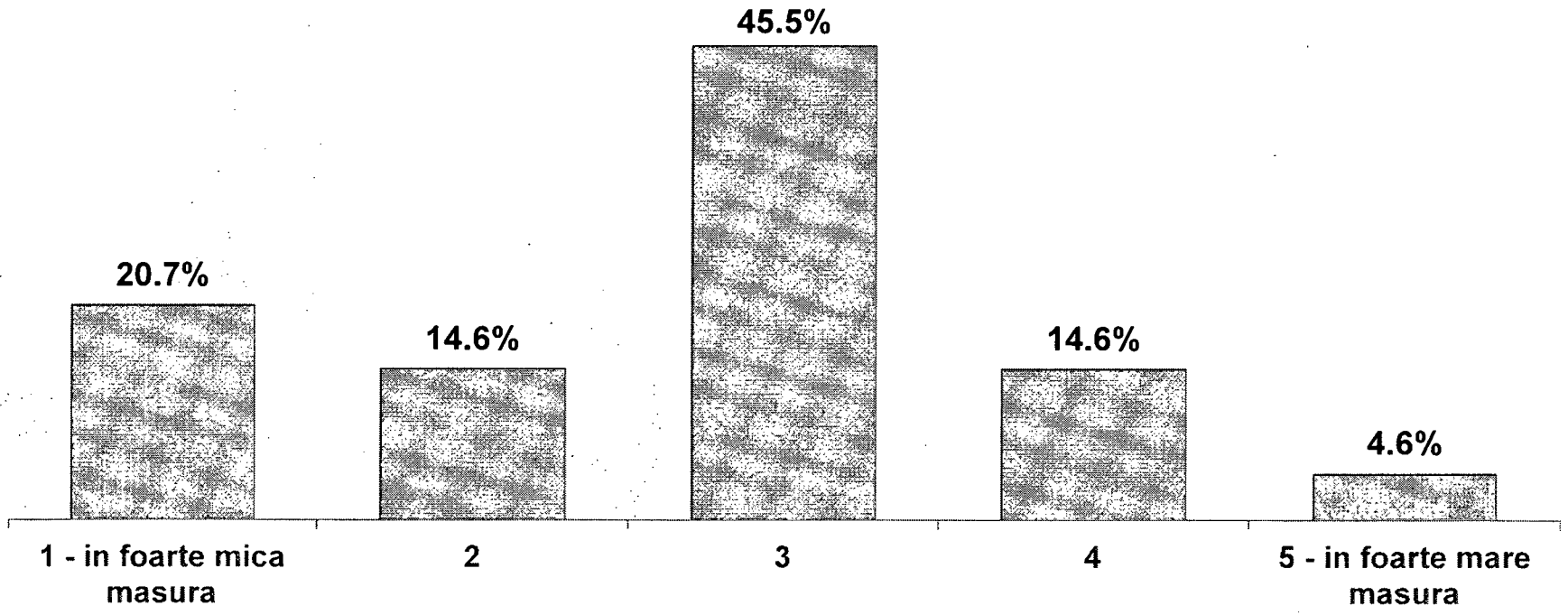

Rezilienta

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Conflicte interetnice* (% total esantion)

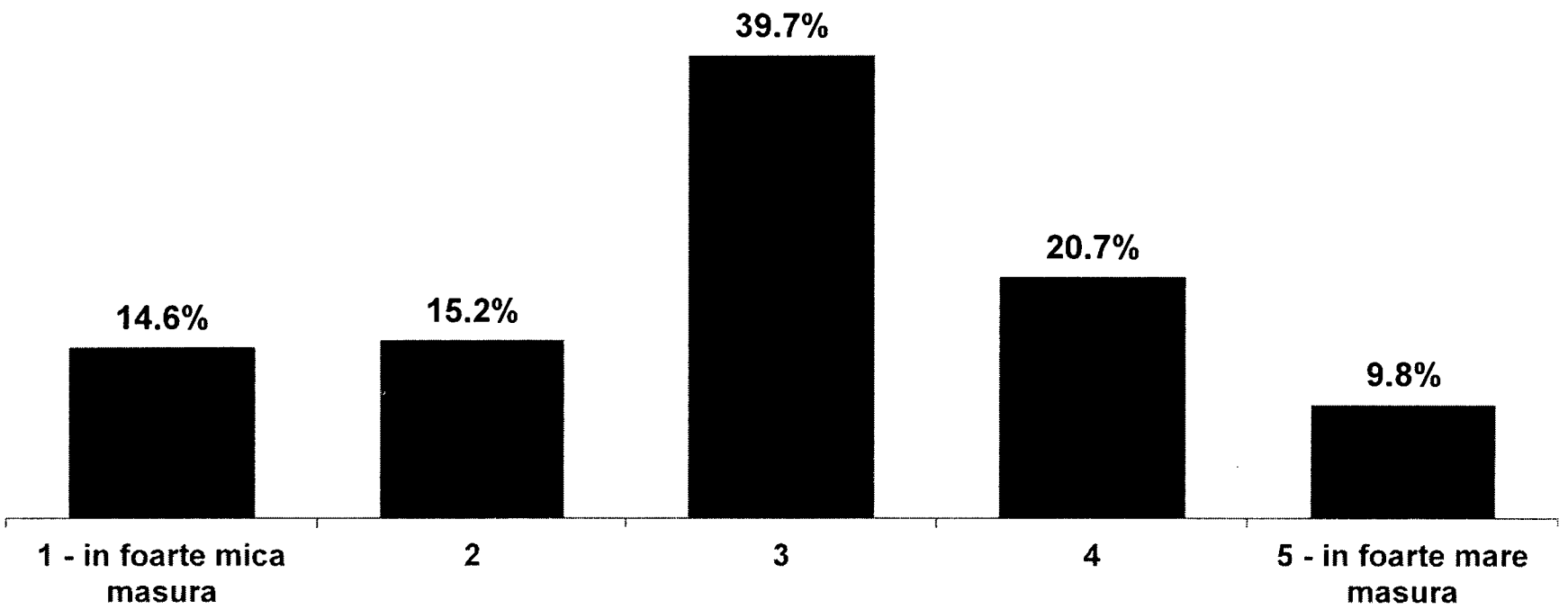

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Război/conflict armat* (% total esantion)

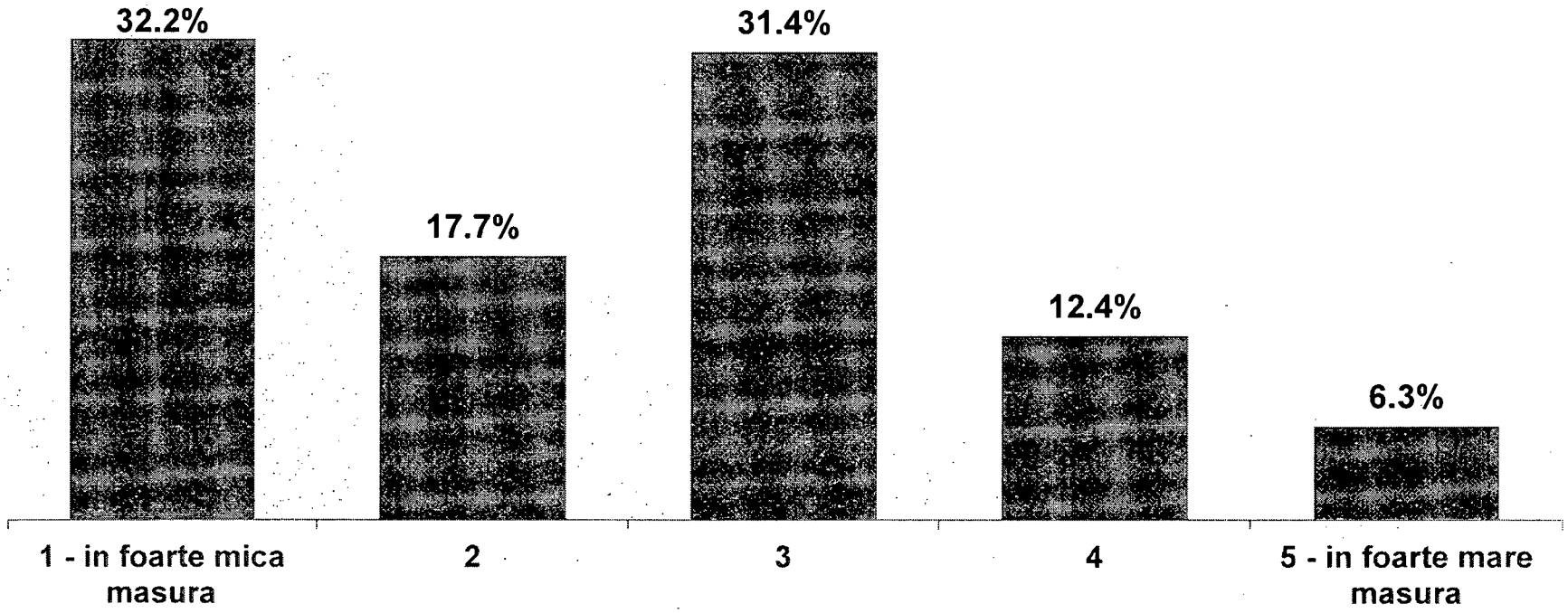

Rezilienta

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Inundații* (% total esantion)

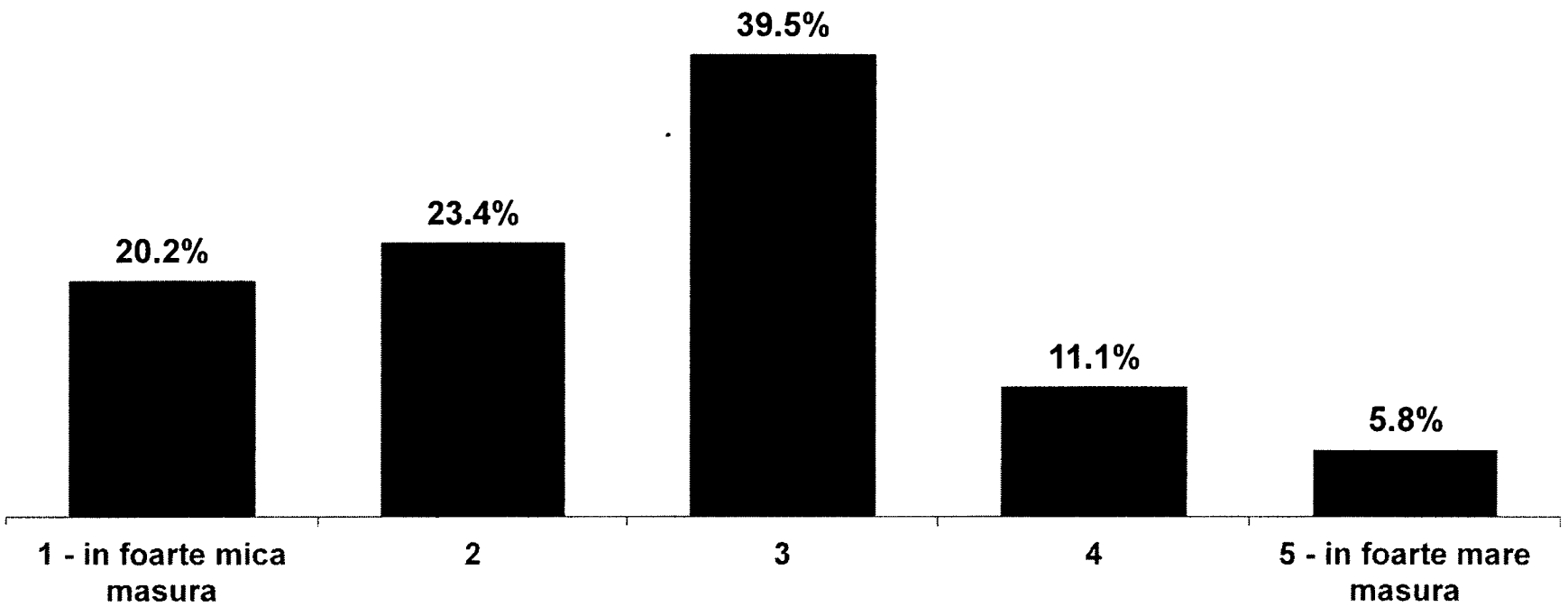

Rezilienta

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Cutremur* (% total esantion)

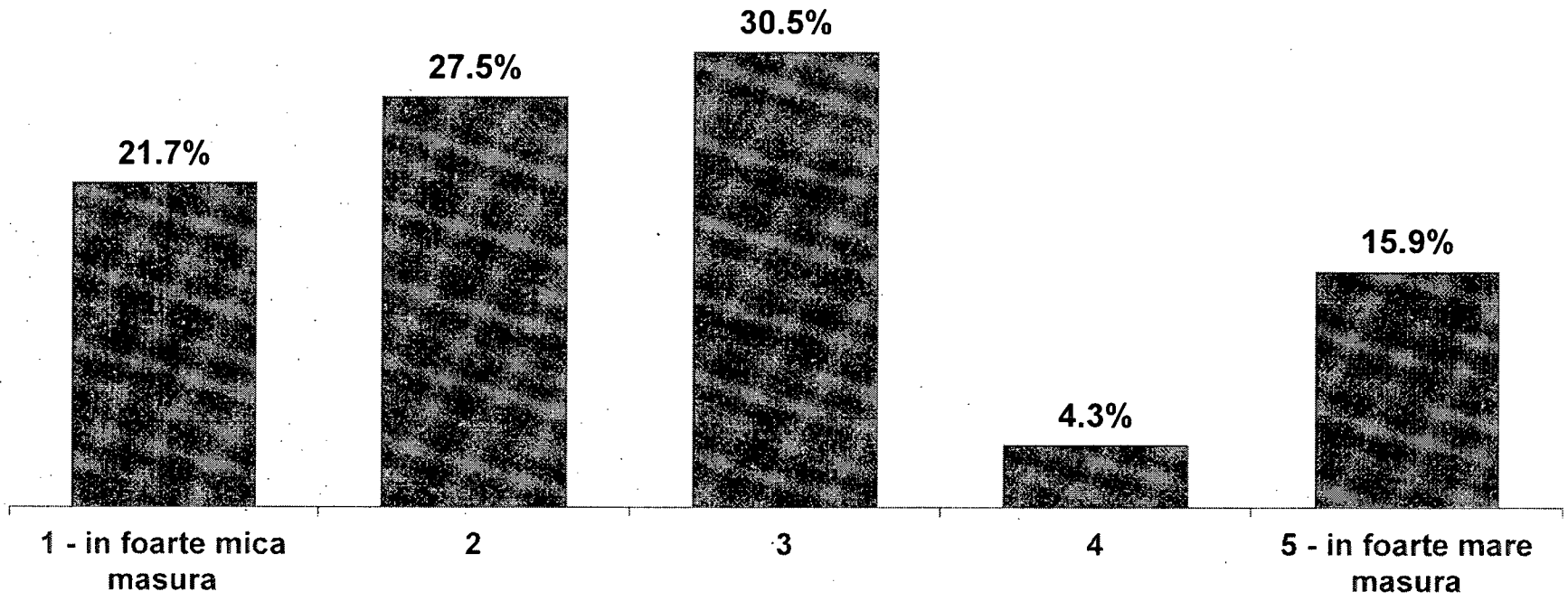

Rezilienta

Verifield

Cât de pregătit considerați că este municipiul Zalău pentru a face față unor șocuri/crize..

.. *Fenomene meteo extreme (caniculă, perioade lunigi de secetă, frig extrem etc)* (% total esantion)

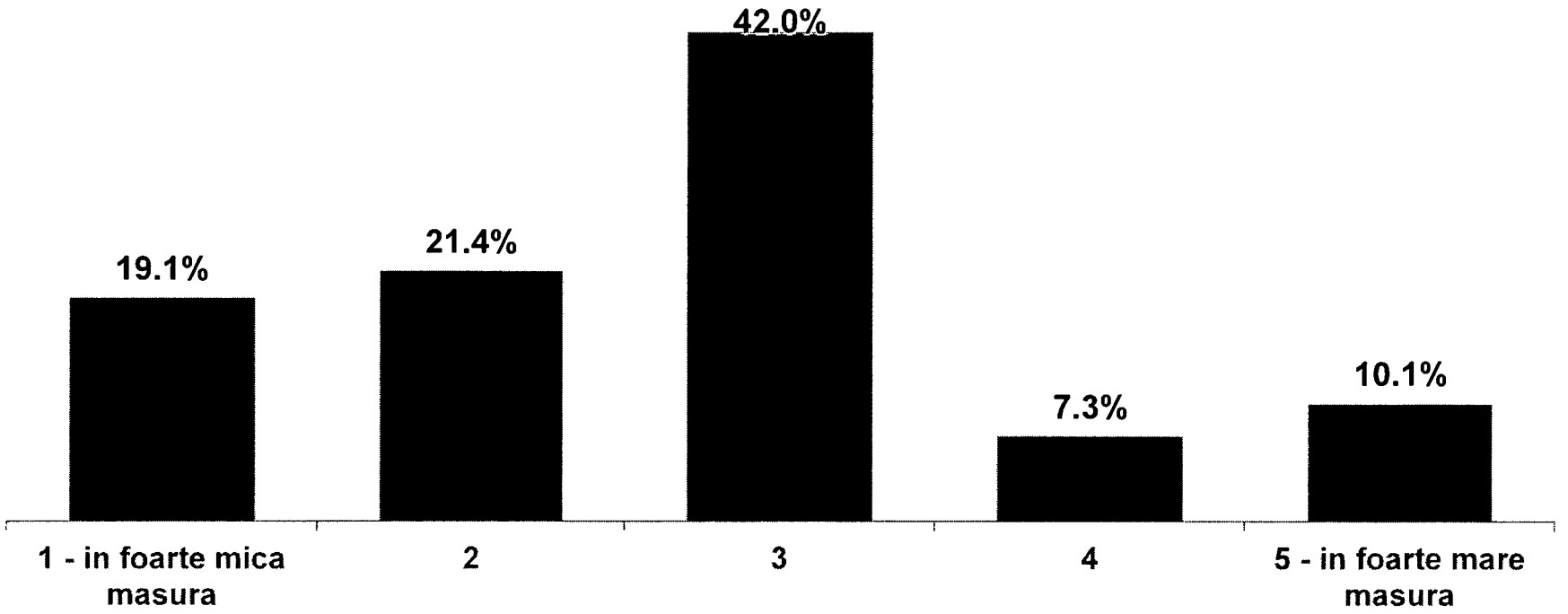

Frecventa calatorii in afara municipiului

Verifield

Cât de frecvent călătoriți, pentru mai mult de o zi, în alte orașe din regiune? (% total esantion)

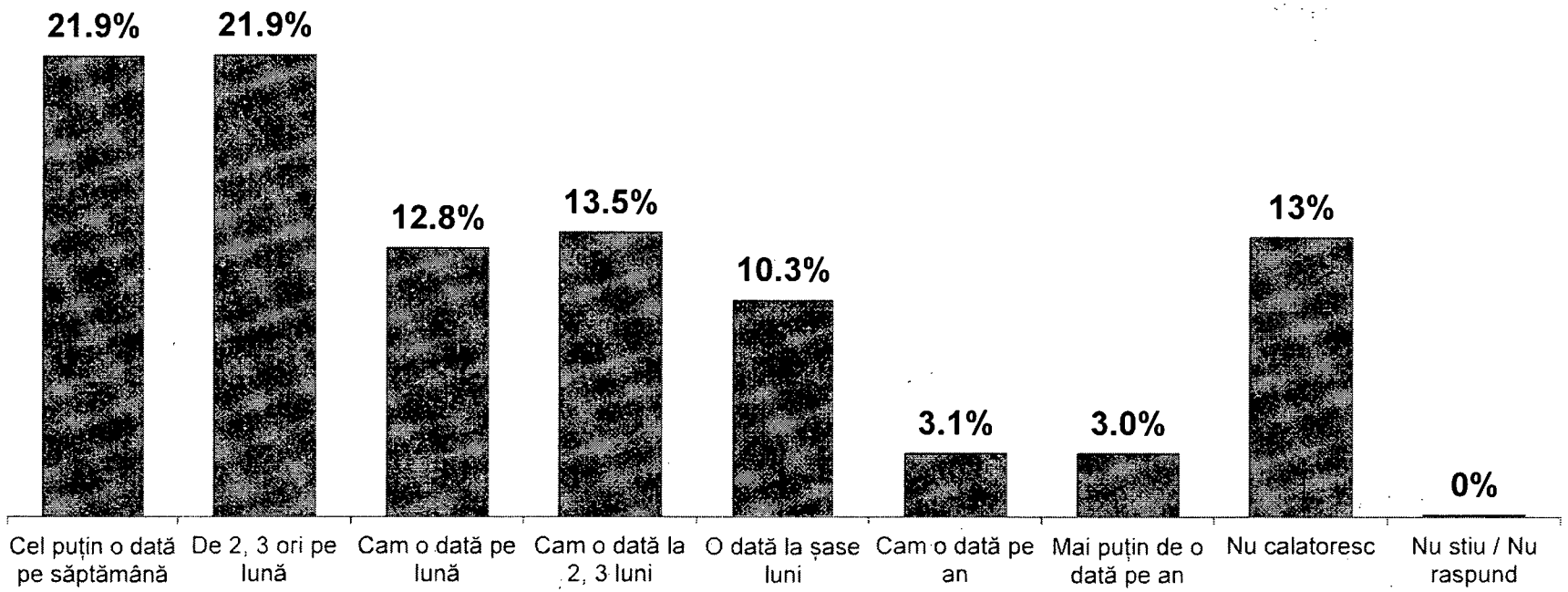

Motiv deplasare

Verifield

Care este motivul deplasarii ? (% total esantion)

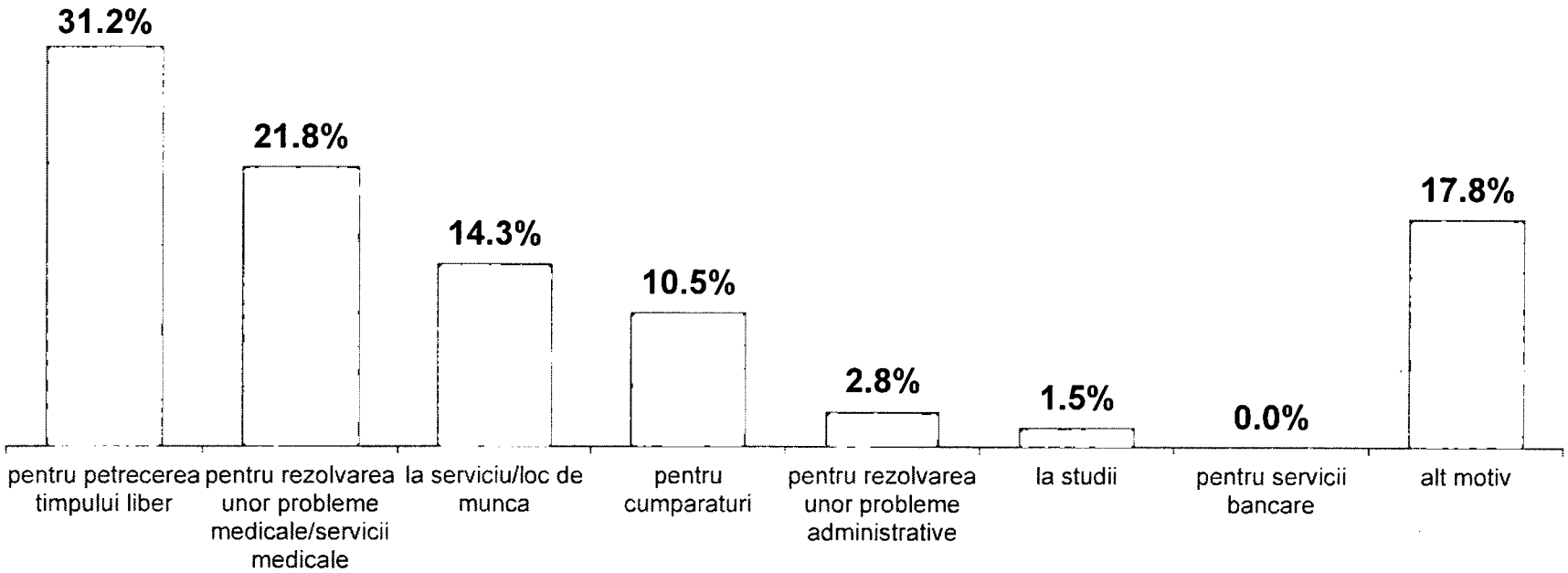

Zona metropolitana

Verifield

Dvs cu are din urmatoarele afirmatii sunteti mai degraba deacord ? (% total esantion)

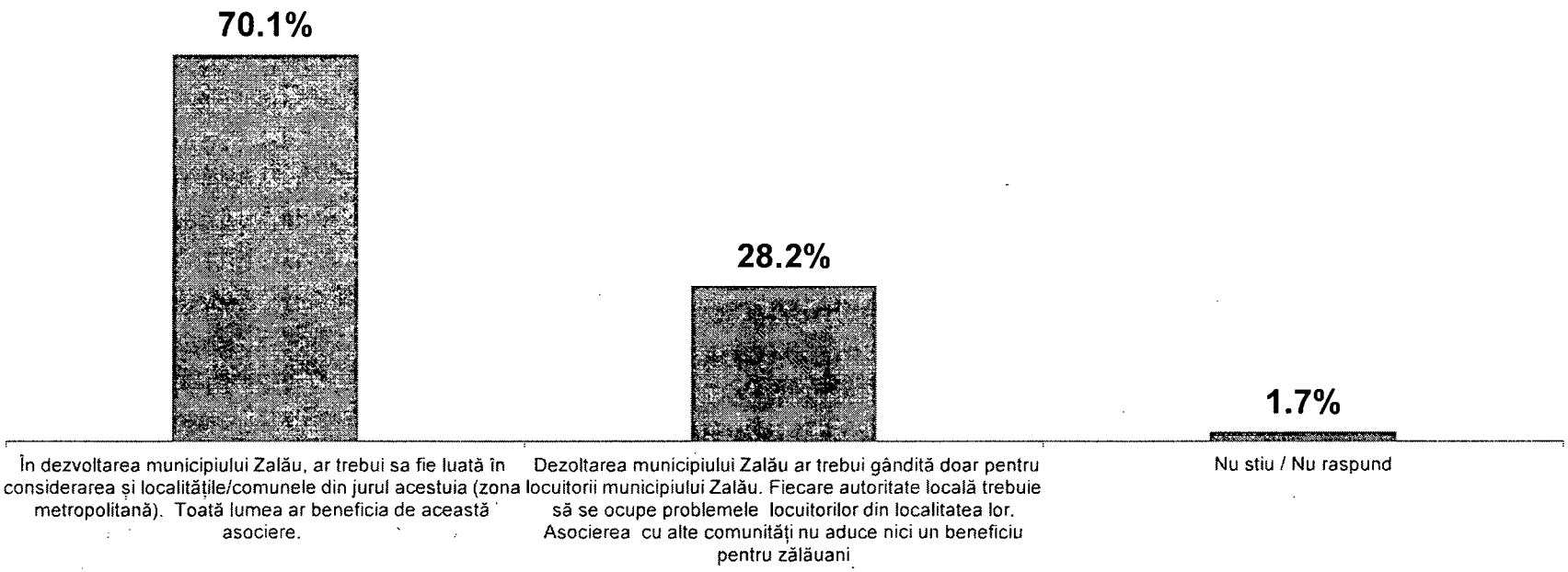

Acces internet

Verifield

Gospodăria dumneavoastră are acces continuu (înțelegând un contract prin care aveți acces fix, mobil sau ambele variante) la internet? (% total esantion)

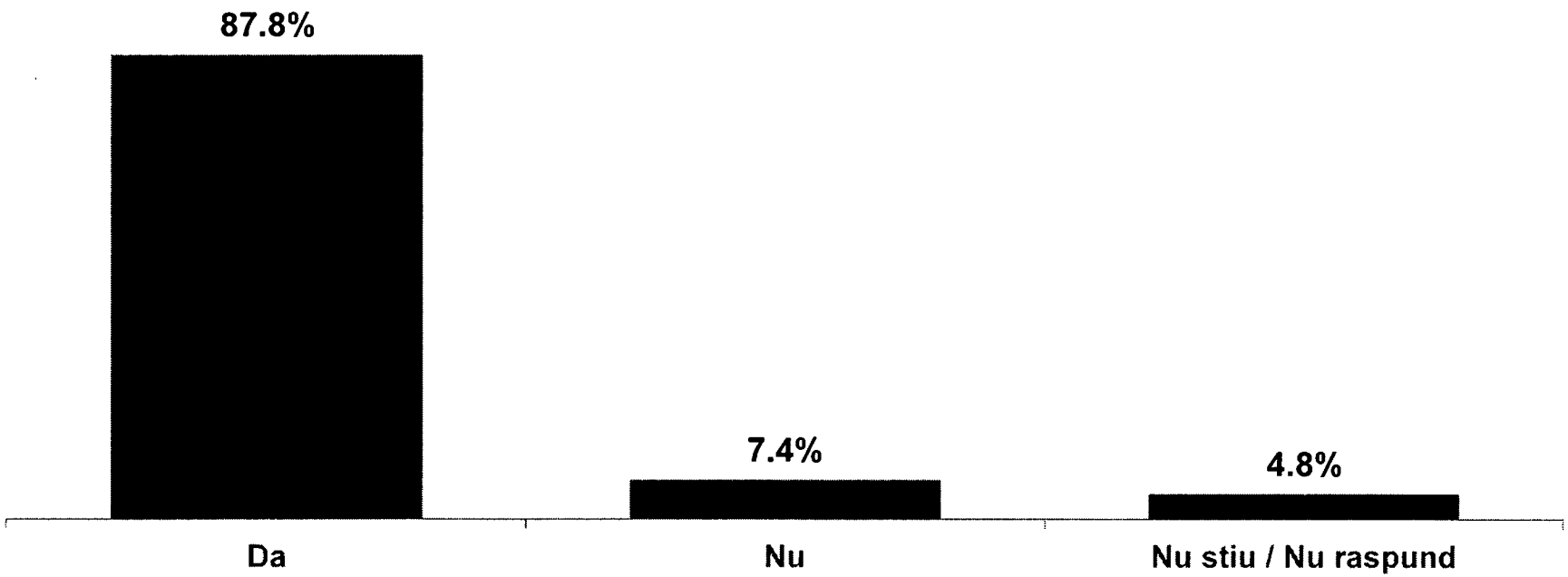

Servicii Online

Verifield

Ce servicii online oferite de primăria Zalău folosiți? (% cei cu acces la internet)

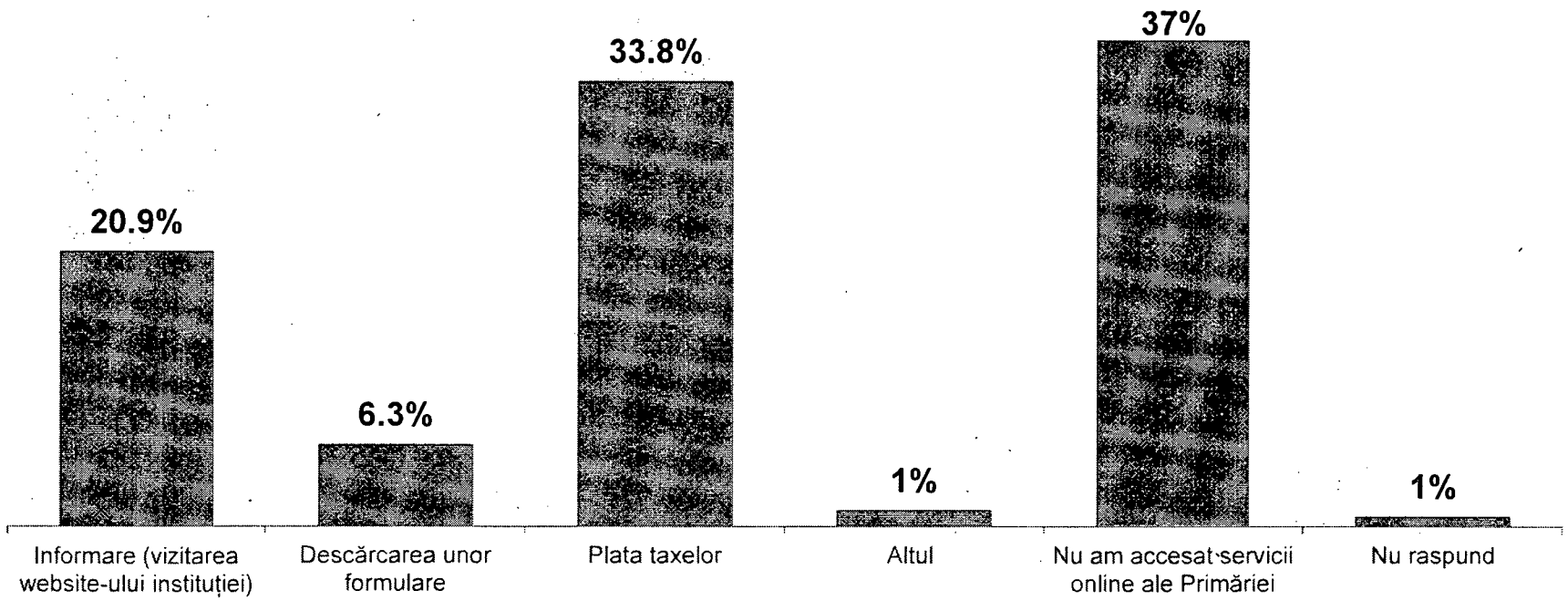

Evaluare servicii online

Verifield

Cât de mulțumiți sunteți de calitatea serviciilor de guvernare electronică din *Zalău?* ((% cei care folosesc serivicii online)

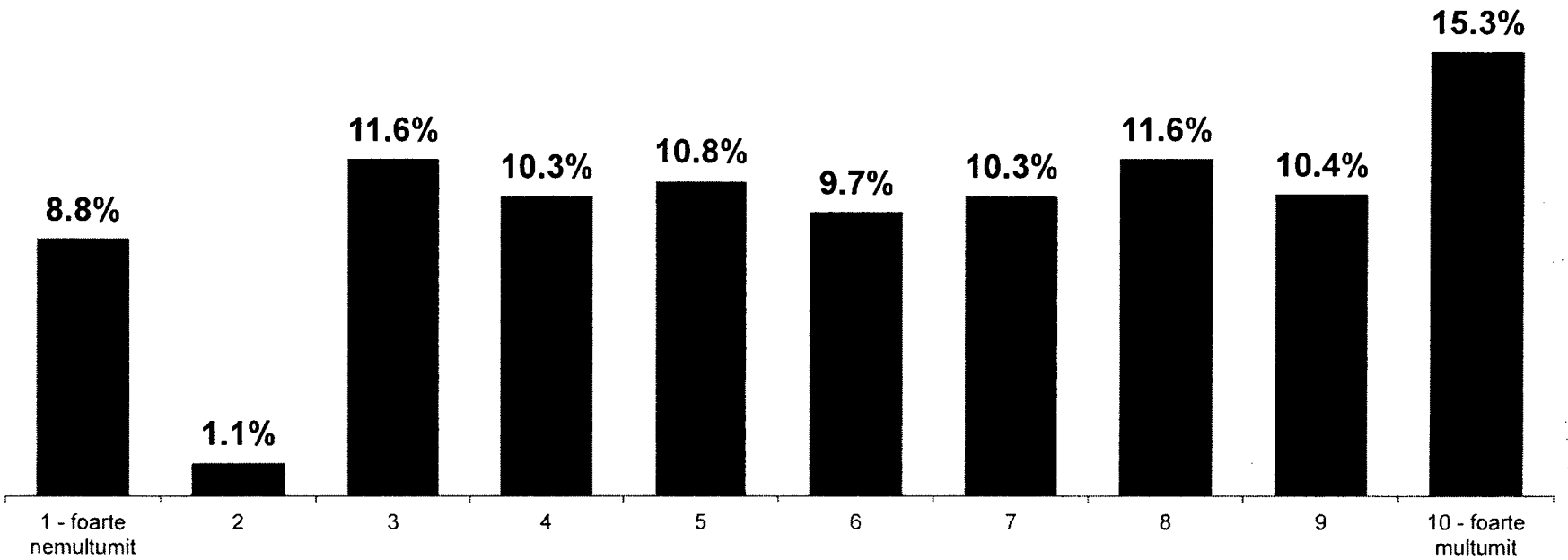

Anexa 2

Recomandări cu privire la urmărirea principiilor dezvoltării durabile și egalității de șanse în implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) a Municipiului Zalău pentru perioada 2024 – 2030

Așa cum a rezultat din analizele efectuate și dezbaterile realizate, factorii care vor influența pe termen lung și de o manieră structurală evoluția strategică a municipiului Zalău - factorii strategici cheie - sunt ***calitatea vieții și diversificarea economiei locale.*** Potrivit viziunii de dezvoltare a municipiului, Zalăul va fi un oraș verde, o comunitate incluzivă și multiculturală. De asemenea, cele două obiective transversale ale strategiei converg spre dezvoltarea durabilă municipiului, participarea civică, transparență și responsabilitate. Așadar, principiile dezvoltării durabile și egalității de șanse sunt parte integrantă a strategiei de dezvoltare integrată a municipiului Zalău.

Dezvoltarea durabilă este "dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi" (Raportul Comisiei Mondiale pentru Mediu si Dezvoltare, „ Viitorul nostru comun"/ Raportul Brundtland, 1987.) "Dezvoltarea durabilă înseamnă viitorul oamenilor; economia ar trebui, în limitele planetei noastre, să fie în slujba societății, să aducă prosperitate și echitate, în prezent și pentru generațiile viitoare". Jurnalul Oficial al Uniunii Europene „Către o Europă durabilă până în 2030", 15.01.2020. Așadar, cele trei componente ale dezvoltării durabile sunt: economică, socială și de mediu. Numai prin susținerea simultană a celor trei piloni – *social, economic și de mediu* – se poate ajunge la o dezvoltare durabilă și la un viitor comun la nivel global. Din perspectiva celor trei piloni, dezvoltarea durabilă presupune următoarele:

- integrarea organică dintre capitalul natural și cel uman;
- compatibilitatea dintre mediul antropic și mediul natural;
- egalitatea de șanse și respectul între generații care coexistă și se succed în timp și spațiu;
- prioritatea securității ecologice în locul maximizării profitului;
- asigurarea bunăstării generale bazată pe creștere economice durabilă;

- protejarea vieții

Obiectivele EU în ceea ce privește dezvoltarea durabilă vizează, între altele, luarea măsurilor necesare care să contribuie la:

- Limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu;
- Mobilitate durabilă și sistem de transport ce satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății, minimizând impactul nedorit asupra economiei, societății și mediului;
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile;
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor;
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății și vieții;
- Crearea unei societăți a incluziunii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, asigurarea securității și creșterea calității vieții cetățenilor ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale;
- Promovarea dezvoltării durabile pe scară largă, asigurarea ca politicile interne și externe ale UE să fie în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

Transpunerea politicilor și obiectivelor UE în ceea ce privește dezvoltarea durabilă s-a realizat și în România prin adoptarea în 2018 a *Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030.*

Principiul egalității de șanse și nediscriminării presupune evitarea discriminării pe criterii legate de rasă și origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă, sex sau orientare sexuală și promovarea egalității de tratament. Respectarea principiului impune absența barierelor în ceea ce privește participarea economică, politică și socială și tratament egal pentru toți cetățenii indiferent de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen,

orientare sexuală, vârsta, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu.

Uniunea Europeană a transpus principiul egalității de șanse și nediscriminării în toate politicile și documentele sale programatice, fiind un obiectiv transversal, alături de cel de dezvoltare durabilă. România, ca stat membru, a urmat la rândul său același trend, transpunând principiul egalității de șanse și nediscriminării în toate politicile și în activitatea instituțiilor publice și private.

În procesul de planificare strategică a municipiului Zalău, principiul egalității de șanse a fost respectat inclusiv în procesul de elaborare a strategiei. Consultarea actorilor locali interesați/vizați (stakeholderilor) din cele patru grupuri tematice de lucru, a celor care au participat la realizarea profilului strategic, la stabilirea obiectivelor specifice și la propunerea proiectelor s-a realizat cu respectarea principiului egalității de șanse și nediscriminării, fiind invitați să participe locuitori și reprezentanți ai diverselor organizații publice și private locale, indiferent de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, vârsta, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată. De asemenea, consultarea publică cu privire la forma finală și conținutul strategiei s-a făcut în mod transparent, prin postarea strategiei pe site web-ul Primăriei Municipiului Zalău, orice persoană interesată, fără discriminare, având posibilitatea să facă observații și propuneri în vederea completării și îmbunătățirii documentului strategic.

În cadrul documentului strategic, urmărirea principiului dezvoltării durabile este asigurată prin complementaritatea unora dintre obiectivele strategie, și anume: economie locală competitivă și performantă (Obiectivul strategic 1/OS1), coroborat cu creșterea calității vieții (OS2), educația de calitate (OS3), dezvoltarea urbană coerentă (OS4), Zalăul oraș verde (OS5) și identitatea comunitară definită, asumată și consolidată (OS8). Atingerea obiectivelor specifice complementare va contribui în mod concret la urmărirea dezideratului de dezvoltare durabilă, și anume: Os1.2 (Creșterea competitivității sectorului IMM), Os1.3 (Creșterea gradului de adaptabilitate a economiei locale la transformările digitale și a rezilienței mediului de afaceri), Os2.1 (Creșterea calității, funcționalității și

accesibilității infrastructurii de sănătate, culturală, administrație, recreere și sport), Os2.2 (Creșterea calității și eficacității serviciilor publice), Os3.1 (Creșterea calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ), Os3.2 (Creșterea continuă a calității actului educațional și a nivelului de adaptare a acestuia la cerințele pieței), Os4.1 (Creșterea calității și extinderea infrastructurii edilitare pentru toate zonele construite), Os4.4 (Dezvoltarea mobilității urbane durabile), Os5.1 (Creșterea funcționalității, accesibilității și interconectării spațiilor verzi), Os5.2 (Reducerea poluării fonice, atmosferice și a solului), Os5.3 (Creșterea eficienței energetice), Os5.4 (Dezvoltarea punctelor de colectare selectivă a deșeurilor), Os.5.6 (Creșterea capacității municipiului Zalău de adaptare la schimbări climatice), Os8.1 (Construirea brandului local Zalău) și Os8.2 (Promovarea continuă a brandului Zalău).

Atingerea obiectivului strategic 7 (Comunitate urbană integrată și incluzivă) în integralitatea sa și complementar cu celelalte obiective strategice va contribui la urmărirea principiului egalității de șanse și nediscriminării. În mod concret, respectarea principiului egalității de șanse va fi asigurată prin atingerea obiectivelor specifice Os7.1 (Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități), Os7.2 (Dezvoltarea unor servicii de asistență medico-socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități), Os7.3 (Îmbunătățirea calității serviciilor destinate persoanelor vârstnice), Os7.4 (Scăderea cu 20% a ponderii persoanelor aflate în risc de sărăcie și marginalizare socială),Os7.5 Integrarea sau reintegrarea profesională a 50 de persoane cu dizabilități sau vârstnice, facilitarea accesului la utilități publice), Os7.6 (Îmbunătățirea condițiilor de locuit în locuințele sociale), Os7.7 (Dezvoltarea de facilități pentru persoanele defavorizate, victimele violenței domestice, copii din familii nevoiașe).

În implementarea strategiei, complementaritatea proiectelor strategice și a celor suport va contribui din plin la urmărirea celor două principii transversale de dezvoltare durabilă și egalitate de șanse. Contractarea serviciilor de consultanță necesare realizării studiilor de fezabilitate, proiectelor (după caz), proiectelor tehnice, execuției lucrărilor și achiziția de bunuri în vederea implementării

proiectelor din planul de acțiune se va face cu respectarea legislației achizițiilor publice, implicit a principiilor egalității de șanse și nediscriminării, transparenței, economicității, eficacității și eficienței cheltuirii banului public.

Ținând cont de țintele stabilite în cadrul *Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030*, **recomandările** pe care municipiul Zalău trebuie să le aibă în vedere în implementarea SIDU astfel încât să urmărească principiile dezvoltării durabile și nediscriminării sunt:

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea locuitorilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți;
- Îmbunătățirea siguranței rutiere;
- Stimularea restructurării companiilor locale pentru a deveni competitive pe termen lung și încurajarea adoptării tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice;
- Stimularea economiei bazate pe cunoaștere și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric și care se adresează unor piețe stabile și în creștere;
- Încurajarea inovațiilor și creșterea numărului de angajați în sectoare economice cu grad ridicat de inovare și cunoaștere;
- Stimularea creșterii cheltuielilor publice și private destinate cercetării și dezvoltării;
- Promovarea industrializării incluzive și durabile;
- Facilitarea integrării IMM-urilor Creșterea accesului întreprinderilor în lanțuri valorice și piețe externe;
- Facilitarea consolidării serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme;
- Facilitarea valorificării pe plan local a produselor agricole locale;
- Facilitarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri;

- Digitalizarea completă a administrației locale și sprijinirea digitalizării structurile deconcentrate și descentralizate ale administrației centrale, inclusiv integrarea bazelor de date, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii publice de calitate și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor;
- Sprijinirea reducerii prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate;
- Sprijinirea reducerii mortalității materne și mortalității neonatale;
- Sprijinirea creșterii acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin;
- Sprijinirea promovării conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor;
- Facilitarea reducerii mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale;
- Facilitarea reducerii mortalității cauzate de boli cronice;
- Sprijinirea măsurilor care contribuie la reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional;
- Sprijinirea învățământului axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului;
- Sprijinirea sistemului de învățământ local pentru a se asigurarea că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă;
- Sprijinirea actului educațional din școlile zălăuene în accentuarea rolului educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile

democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt", despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli;

- Sprijinirea modernizării sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional;
- Sprijinirea organizării învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate;
- Facilitarea angajării de personal didactic bine calificat;
- Sprijinirea elaborării de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, incluziv cu mediul de afaceri local;
- Sprijinirea extinderii generalizate a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere;
- Sprijinirea dezvoltării unui centru comunitar de învățare permanentă;
- Promovarea reducerii disparității salariale dintre sexe;
- Sprijinirea promovării eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare;
- Sprijinirea asigurării participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică;
- Sprijinirea creșterii substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare;
- Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă;
- Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate;

- Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură;
- Facilitatea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile;
- Sprijinirea extinderii și dezvoltării rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile;
- Sprijinirea creșterii considerabilă a eficienței energetice a clădirilor;
- Facilitarea creșterii ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi;
- Sprijinirea unui ritm accelerat al creșterii economiei locale pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu centre urbane mai mari învecinate, în paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a veniturilor și nivelului de trai al locuitorilor;
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii;
- Sprijinirea atingerii unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă;
- Adoptarea politicilor fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate;

- Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului;
- Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți locuitorii;
- Întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea unor dezastre sau evenimente nedorite majore;
- Sprijinirea mobilității urbane durabile, bazate pe sistem de transport sigur, la prețuri echitabile, accesibile și durabil pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială;
- Sprijinirea educării și responsabilizării populației pentru situații de risc seismic;
- Sprijinirea reducerii efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului;
- Sporirea eforturilor de protecție și salvgardare a patrimoniului cultural și natural din municipiu;
- Sprijinirea implementării prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului;
- Sprijinirea trecerii etapizate la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare;
- Promovarea reducerii risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum;
- Sprijinirea colectării selective și reciclării deșeurilor municipale;

- Sprijinirea colectării separate a deșeurilor menajere periculoase, a deșeurilor biologice și a materialelor textile;
- Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene;
- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastre naturale;
- Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate;
- Sprijinirea îmbunătățirii educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie;
- Sprijinirea eforturilor pentru a realiza tranziția la o economie „verde", cu emisii reduse de dioxid de carbon, reziliență la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE;
- Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea tăierilor ilegale de arbori, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate;
- Facilitarea tranziției către o economie circulară;
- Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile etnice, culturale etc. în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta şi valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice;
- Sprijinirea reducerii semnificative a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe;
- Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ;

- Profesionalizarea și perfecționarea activității administrației publice locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line).

ANEXA 3

CENTRALIZATOR PROIECTE PMUD

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
1.1	Mobilitate urbană durabilă, etapa II- DJ 191C (str. T. Vladimirescu str. Porolissum, str. Bujorilor, str. Moigradului, str. Cetății)	27.339.282	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2023	Corridor mobilitiate	Buget local	Proiect în curs de implementare
1.2	Culoar de mobilitate nord-sud I: str. Valea Miții - str. M. Eminescu	101.343.684	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Corridor mobilitiate	PR 2021-2027	Conexiune rutieră și introducere transport public, inclusiv stații de bus, lucrări de artă, conexiune pietonală, piste pentru biciclete, mutare rețele de utilități în subteran,spații verzi, mobilier urban, sisteme smart) în: 1.str. Valea Miții (2,382km), str.S. Barnuțiu (în curs de executie POR), str .Maxim Gorki (0,48 km), str. Cloșca (realizat PNDL), str N. Titulescu, parțial(0,10 km), str.G.Coșbuc parțial (0,250 km), str Parcului (0,378 km), str. 22 Decembrie 1989 (în curs de finalizare PNDL), str. Gh Doja (în curs de executie POR), str. M. Eminescu (1,795 km), parțial str.Vânătorilor (0,12 km) și până la int cu str Doja.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
1.3	Coridor de mobilitate nord-sud II: str. Gh. Lazăr, str. Kossuth Lajos și str. Andrei Șaguna, str. Tudor Vladimirescu și str. Fabricii	45.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Corridor mobilitiate	PR 2021-2027 / Fonduri guvernamentale	Proiectul reprezintă o alternativă la coridourl principal (M.Viteazu - Gh. Doja) și include modernizare drum, amenajări pentru sistemul de transport public-inclusiv stații de bus, trotuare și treceri de pietoni sigure, piste de biciclete (sau trasee sugerate pentru biciclete - sharrows), mutarea rețelelor de utilități în subteran. Pe anumite segmente se poate analiza oportunitatea unui sens unic str. Andrei Șaguna / str. Gh. Lazăr. Se va acorda o atenția sporită zonelor din coridor care trec prin apropierea unităților de învățământ și corelării între stațiile de transport public și unitățile de învățământ.
1.4	Culoar de mobilitate centru - vest I: str. Andrei Mureșanu	9.024.400	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Corridor mobilitiate	Buget local / Fonduri guvernamentale	Proiectul include: modernizare si extindere conexiune rutieră pentru transport public-inclusiv stații de bus, conexiune pietonală, piste de biciclete, rețele de utilități subterane -str. Andrei Mureșanu (1,109KM) str. G Coșbuc (parțial-0,623 KM), str. Războieni (0,975 KM), drum prin fond forestier (0,765km).
1.5	Culoar central de mobilitate urbană durabilă bd. Mihai Viteazu, etapa 2	52.480.110	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Corridor mobilitiate	Anghel Saligny	Între intersecția str. Lupului și limita UAT Zalău (2428 m) - modernizare conexiune rutieră pentru transport public-inclusiv stații de transport public și extindere la 2 benzi pe sens, realizare trotuare și piste de biciclete, rețele de utilități subterane, spații verzi, mobiler urban.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
1.6	Culoare de mobilitate în zonele de expansiune	27.119.110	UAT Zalău Mun.	Do something	2030	Corridor mobilitiate	PR Post 2027	Proiectul cuprinde mai multe intervenții menite să amelioreze conectivitatea în zonele de expansiune conturând totodată o rețea de drumuri colectoare. 1. Cartier Dealul Morii și legatură la VO - str. Meteorologiei (500ml), Constanței (415 ml) Făgetului (281 ml), drum nou zona blocuri ANL, până la str. Industriei (1=1949 m) și până la V. Miții (+410m); Total:2.357km-traseu nou și 1.214 ml modernizare; 2. str Vanatorilor, Freziilor si legatura inspre Str 22 Decembrie 1989 pe str Campului si Padurii, respectiv legatura la VO (Lt=3376 m); 3. Legatura între cartierele Meseș și Sărmaș(Lt=1. 398m) -str Ghioceilor - modernizare 276ml, str. Malinului, drum vicinal/de exploatare și str. I Cuza-1122m (drum nou). Intervenții vizate: extindere / modernizare drum, introducere transport public-inclusiv stații de autobuz, lucrări de artă, trotuare, piste de biciclete, iluminat public, rețele de utilități subterane, spații verzi, mobilier urban, sisteme smart).
1.7	Culoar de mobilitate nord-sud III: str. Fabricii + extindere spre comuna Crișeni	27.284.000	UAT Zalău Mun.	Do maximum	2030+	Corridor mobilitiate	PR POST 2027/ALTE SURSE	Proiectul reprezintă o alternativă pentru cel mai aglomerat segment de pe Bd. Mihai Viteazu. Componentele proiectului: modernizare / construire drumuri, introducere transport public (inclusiv stații de autobuz), trotuare, piste de biciclete (sau trasee sugerate pentru biciclete - "sharrows"), rețele tehnicoedilitare, iluminat public și după caz mutare rețele de utilități în subteran.
1.8	Culoar de mobilitate centru - vest II: extensie str. Andrei Mureșanu	10.000.000	UAT Zalău Mun.	Do maximum	2030+	Corridor mobilitiate	PR post 2027	Legătura străzii cu Andrei Mureșanu cu VO Zalău (aprox 2km). Un drum nou cu utilități, iluminat public, stații de transport public, mobilier urban, spații verzi etc.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
1.9	Culoar de mobilitate Ortelec - zona Industrială: str. Măcești, str. Plevnei și alte legături.	30.000.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Corridor mobilitiate	PR post 2027/ alte surse	O legătură mai eficientă între Porolissium (DJ191C de la Dej) către zona industrială. Intervenții vizate: extindere / modernizare drum, lucrări de artă, trotuare, piste de biciclete, iluminat public, rețele de utilități subterane, spații verzi, mobilier urban, sisteme smart).
1.10	Program multianual de modernizare străzi (etapa 1)	25.000.000	UAT Mun. Zalău	Do minimum	2025	Corridor mobilitiate	Buget local	Cuprinde intervențile de rutină privind modernizarea / reparearea străzilor
1.11	Program multianual de modernizare străzi (etapa 2)	50.000.000	UAT Mun. Zalău	Do something	2027	Conectivitate	Buget local	Cuprinde intervențile de rutină privind modernizarea / reparearea străzilor
1.12	Program multianual de modernizare străzi (etapa 3)	75.000.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Conectivitate	Buget local	Cuprinde intervențile de rutină privind modernizarea / reparearea străzilor
2.1	Optimizarea legăturilor regionale și naționale pe calea ferată	0	UAT Mun. Zalău / CFR Călători	Do minimum	2025	Transport public	Nu este cazul	E necesară doar o scrisoare către Ministerul Transporturilor pentru a putea cupla un tren de la Zalău la trenul care pleacă din Baia Mare către București, fără a mai fi nevoie de transferul călătorilor. Astfel de manevre sunt deja ceva obișnuit în gări precum Brașov, Ploiești etc.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
2.2	Sistem „smart" de management al transportul public, al traficului și al parcărilor	21.030.267	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2026	Transport public	PNRR	Management al traficului - prioritizare transport public, sisteme de informare în stații și furnizare info în timp real - integrează mai multe subcomponente depuse pentru PNRR: - Achiziția de sisteme ITS și TIC – municipiul Zalău - Modernizarea sistemului de management al traficului în municipiul Zalău - Sistem de management pentru transportul alternativ și integrarea sistemelor de mobilitate la nivelul municipiului Zalău - Sistem integrat de management al transportului public în municipiul Zalău - Aplicație locală de mobilitate urbană - Inclusiv integrare în Moovit - Google Maps și abonament anual. În faza 2 proiectul ar cuprinde și funcționalități de tip MaaS / Mobilitatea ca un Serviciu - Aplicație pentru monitorizare realtime folosind camerele CCTV, instalare camere în parcări sau senzori și bariere (după caz).
2.4	Terminal intermodal Gara CFR – Autogară	12.887.000	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2027	Transport public / intermodal	PR dupa 2027 / alte surse	Inclusiv garare autobuze transport public și ieșire în DN cu semafor. Proiectul va include: stație de capăt pentru liniile de transport public, autogară, parcări securizate și acoperite pentru biciclete, parcări autoturisme (park and ride), stații încărcare vehicule electrice și stație de bike sharing (parte din proiectul de bike-sharing).
2.5	Modernizarea flotei de transport public prin achizitia de autobuze electrice - etapa 1	113.879.773	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2026	Transport public	PNRR	Echipate cu sisteme informatice, e-ticketing , management flotă, informare călători, dispozitive de comunicare cu sistemul de management al traficului etc. Proiectul cuprinde si 20 stații încărcare lentă, 6 stații încărcare rapidă pentru autobuze.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
2.6	Modernizarea flotei de transport public prin achizitia de autobuze electrice - etapa 2	23.054.500	UAT Mun. Zalău	Do minimum	2027	Transport public	PR 2021-2027	pentru rutele care circulă pe străzi înguste
2.7a	Modernizarea autobazei existente Transurbis	15.000.000	UAT Mun. Zalău	Do something	2027	Transport public	PR 2021-2027	Modernizare platforme și clădiri) și achiziție de echipamente și dotări pentru asigurarea mentenanței optime a autobuzelor
2.7.b	Amenajarea unei autobaze secundare	20.000.000	UAT Mun. Zalău	Do something	2027	Transport public	POR 2021-2027 / Buget local	Investiția este corelată cu proiectele de modernizare flotă / achiziție autobuze pentru a oferi un spațiu propice de garare a acestora.
2.8	Amenajarea și modernizarea stațiilor de transport public - stații smart (50)	12.250.000	UAT Mun. Zalău	Do minimum	2027	Transport public	PR 2021-2027 / Buget local	50 de stații de transport public inteligente care vor cuprinde următoarele facilități: camere CCTV – inclusiv numărare pasageri, încărcare device-uri mobile, afișaj digital și informare (inclusiv sonor), internet Wifi, buton de panică / SOS, tonomat bilete (și pentru alte produse), monitorizarea calității aerului, instalații pentru purificarea și răcirea aerului, panouri fotovoltaice (dacă stația este bine însorită) și posibilitatea de a integra și alte funcționalități. Stațiile de transport public vor avea și un panou digital care să afișeze în timp real timpul estimat până la sosirea următoarelor curse. Acestea vor fi conectate direct la sistemul de monitorizare în timp real a transportului public.
2.10	Organizarea transportului	150.000	UAT ZMZ + UAT Mun. Zalău	Do something	2027	Transport public	POR 2021-2027 / PNRR / Buget Asociatie	(Mun. Zalău si comunele Meseșeni, Hereclean, Mirșid, Aghireș, Crișeni) - Studiu de oportunitate, contract de transport cf Reg 1370 la nivel periurban

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
	public la nivel periurban							
2.12	Reconfigurare Mihai Viteazu - benzi dedicate TP (autobuz)	20.000.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2030	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	Prioritizarea transportului public pe coridorul nord-sud. Intervenția se va realiza după eliminarea traficului greu din oraș și finalizarea coridoarelor alternative pe direcția nord sud (Cloșca, Maxim Gorki, Gh. Lazăr, A. Șaguna etc.).
2.13	Amenajarea și modernizarea stațiilor de transport public - stații smart (50) - etapa 2	12.250.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	50 de stații de transport public inteligente care vor cuprinde următoarele facilități: camere CCTV – inclusiv numărare pasageri, încărcare device-uri mobile, afișaj digital și informare (inclusiv sonor), internet Wifi, buton de panică / SOS, tonomat bilete (și pentru alte produse), monitorizarea calității aerului, instalații pentru purificarea și răcirea aerului, panouri fotovoltaice (dacă stația este bine însorită) și posibilitatea de a integra și alte funcționalități. Stațiile de transport public vor avea și un panou digital care să afișeze în timp real timpul estimat până la sosirea următoarelor curse. Acestea vor fi conectate direct la sistemul de monitorizare în timp real a transportului public.
2.14	Reconfigurare Mihai Viteazu - benzi dedicate transport public și tramvai	180.000.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	Pentru perioada post 2027, odată cu finalizarea legăturilor alternative pe direcția nord-sud și creșterea atractivității transportului public local se are în vedere inserarea unui mijloc de transport public de mare capacitate pe bd. Mihai Viteazu. Se poate avea în vedere și opțiunea cu troleibuze.
2.15	Achiziție tramvaie (15 bucăți)	225.000.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	Pentru perioada post 2027, odată cu finalizarea legăturilor alternative pe direcția nord-sud și creșterea atractivității transportului public local se are în vedere inserarea unui mijloc de transport public de mare capacitate pe bd. Mihai Viteazu. Se poate avea în vedere și opțiunea cu troleibuze.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
2.17	Amenajare depouri tramvai	25.000.000	UAT Zalău Mun.	Do maximum	2030+	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	Parcare la capătul liniilor de transport public local. Cei care folosesc parcare și se transferă pe liniile de transport public local au acces la o călătorie gratuită sau redusă.
2.18	Sistem de transport metropolitan pe cale ferată (achiziție rame + amenajare stații)	250.000.000	UAT Zalău Mun.	Do maximum	2030+	Transport public	PR POST 2027/ALTE SURSE	Parte din trenul metropolitan. Va fi tratã cu prioritate legãturã cu Jibou.
3.1	VO Zalău Etapa II	185.538.107	CNAIR	Do something	2027	Trafic greu	PT 2021-2027	
3.2	Autostrada Transilvania Cluj - Borș		CNAIR	Do maximum	2030+	Conectivitate	PT 2021-2027	
3.3	VO Zalău Nord	178.458.000	CNAIR	Do maximum	2030	Trafic greu	PT 2021-2027	
3.4	Sistem smart de control al traficului greu	5.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2030	Trafic greu	PR POST 2027/ALTE SURSE	Pentru depășire masă autorizată și plată prin SMS.
4.1	Pietonizare str. Unirii(și modernizarea celor 2 piețe)	28.394.544	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2023	Transport nemotorizat	POR 2014-2020	Proiectul se află în curs de implementare.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
4.2	Reabilitarea pasarelei Gara Zalău Nord	1.200.000	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2025	Transport nemotorizat	PR 2021-2027 / PNRR	Depinde de procesul de achiziție / transfer de terenuri
4.3	Reconfigurare străzi - "home zone" Traian	15.000.000	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2025	Transport nemotorizat	PR 2021-2027 / Buget local	Proiectul vizează reconfigurarea străzilor și transformarea lor în străzi cu sens unic (unde este cazul), străzi rezidențiale cu limitare de viteză 20 km/h și măsuri de calmare a traficului (șicane, treceri de pietoni denivelate, mobilier urban, vegetație etc.). Proiectele includ și rețele tehnico-edilitare sau mutarea utilităților în subterna (unde este cazul).
4.4	Școala Velo în parcarea din spatele Primăriei Zalău	50.000	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2025	Transport nemotorizat	PR 2021-2027 / Buget local / alte surse	Achiziția de instalații și echipamente pentru a putea organiza în weekend-uri cursuri pentru ca cetățenii să învețe să meargă pe bicicletă sau să meargă mai bine. Se pot combina inclusiv cu cursuri de circulație rutieră.
4.5	Program multianual de amenajare rastele pentru biciclete - 50 bucăți (etapa 1)	1.250.000	UAT Zalău Mun.	Do minimum	2025	Transport nemotorizat	PR 2021-2027 / PNRR	Rastele sigure pentru biciclete de tip O sau U. După caz pot fi completate cu supraveghere video (dacă nu există deja) și pot fi acoperite de copertine.
4.6	Extinderea rețelei de piste pentru biciclete către zona periurbană: Hereclean, Crișeni,	15.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2030	Transport nemotorizat	PR POST 2027/ALTE SURSE	Proiectul poate folosi două opțiuni trasee pe drumuri agricole / de exploatare sau să mizeze pe amenajări în lungul drumurilor naționale și județene. În cazul DJ 191C va fi nevoie de acoperirea rigolelor / instalare sistem de canalizare a apelor pluviale.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
	Meseșeni și Moigrad							
4.7a	Realizare infrastructura pietonală și pentru biciclete pe traseul cursurilor de apă (V. Zalăului și V. Sărmaș) - etapa 1	2.929.007	UAT Zalău	Mun.	Do something	2026	Transport nemotorizat	PNRR	Include segmente din Valea Sărmașului, Valea Zalăului și Valea Pietriș
4.7b	Realizare infrastructura pietonală și pentru biciclete pe traseul cursurilor de apă - etapa 2	4.000.000	UAT Zalău	Mun.	Do maximum	2030	Transport nemotorizat	PR POST 2027 /ALTE SURSE	Meseș (între str. Olarilor și str. Băilor)
4.8	Pasarelă pietonală peste b-dul M Viteazul, zona Zalău Value	5.000.000	UAT Zalău	Mun.	Do something	2030	Transport nemotorizat	PR POST 2027 /ALTE SURSE	Ar fi important de analizat la nivel de studiu de fezabilitate dacă o trecere la sol nu este mai eficientă

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
	Center-int. str. Dragalina							
4.9	Amenajare sistem de bike sharing	3.000.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2030	Transport nemotorizat	PR POST 2027 /ALTE SURSE	Sistem de bike-sharing (închiriere biciclete cu tarifare la minut/oră). Sistemul va fi bazat pe stații de "dock-in".
4.10	Program de reconfigurare a circulațiilor în jurul școlilor (10 școli)	12.500.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2027	Transport nemotorizat	POR 2021-2027 / PNRR	Programul vizează intervenții precum: treceri de pietoni sigure (denivelate, marcaje stridente, suprailuminate etc.), trotuare protejate, reconfigurări intersecții (dacă este cazul), amenajare stații transport public (dacă este cazul). Poriectul se execută corelat cu proiectele de regenerare urbană
4.11	Reconfigurare străzi / "home zone" cartier Stadion	15.000.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2027	Transport nemotorizat	POR 2021-2027 / PNRR	Proiectul vizează reconfigurarea străzilor și transformarea lor în străzi cu sens unic (unde este cazul), străzi rezidențiale cu limitare de viteză 20 km/h și măsuri de calmare a traficului (șicane, treceri de pietoni denivelate, mobilier urban, vegetație etc.). Proiectele includ și rețele tehnico-edilitare sau mutarea utilităților în subterna (unde este cazul). Poriectul se execută corelat cu proiectele de regenerare urbană.
4.12	Program multianual de amenajare rastele pentru biciclete - 50 bucăți (etapa 2)	1.250.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2027	Transport nemotorizat	POR 2021-2027 / PNRR	Rastele sigure pentru biciclete de tip O sau U. După caz pot fi completate cu supraveghere video (dacă nu există deja) și pot fi acoperite de copertine.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
4.13	Program multianual de amenajare garaje "smart" pentru biciclete în cartierele de locuințe colective - 10 bucăți (etapa 1)	1.500.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Transport nemotorizat	POR 2021-2027 / PNRR	Garaje pentru biciclete în zonele de locuințe colective. Se poate avea în vedere tarifarea acestora. Poriectul se execută corelat cu proiectele de regenerare urbană
4.14	Program multianual de amenajare garaje "smart" pentru biciclete în cartierele de locuințe colective - 10 bucăți (etapa 2)	1.500.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2030	Transport nemotorizat	POR 2021-2027 / PNRR	Garaje pentru biciclete în zonele de locuințe colective. Se poate avea în vedere tarifarea acestora. Poriectul se execută corelat cu proiectele de regenerare urbană
4.15	Regenerare urbană în cartierul Brădet	35.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Regenerare urbană	PR 2021-2027 / PNRR	Proiectul este complementar cu măsurile vizate prin SIDU. În partea de mobilitate sunt vizate cu precădere intervențiile asupr circulațiilor (străzi rezidențiale și alei pietonale).
4.16	Regenerare urbana Cartier	50.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2030	Regenerare urbană	POR 2021-2027 / PNRR	Proiectul este complementar cu măsurile vizate prin SIDU. În partea de mobilitate sunt vizate cu precădere intervențiile asupr circulațiilor (străzi rezidențiale și alei pietonale).

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
	Dumbrava I si II							
4.17	Regenerare urbană zona S. Bărnuțiu- Sf. Vineri-Aleea Toamnei	35.000.000	UAT Zalău	Mun. Do something	2030	Regenerare urbană	POR 2021-2027 / PNRR	(cu mutarea adapostului de noapte), valea Pietris, valea Zalau- pana la sala sporturilor:alei, spatii verzi, parcari(dupa demolare garaje si copertine),PG-uri subterane, mobilier urban,spatii de fitness, spatii de joaca, amenajare cursuri de apa, inclusiv pasarele, etc)
4.18	Regenerare urbană - zona de locuințe colective din centru	35.000.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Regenerare urbană	PR POST 2027/ALTE SURSE	Reconfigurarea circulațiilor în incinta vizată, străzi rezidențiale și alei pietonale. Proiectul poate fi completat de amanajare unor parcări rezidențiale multietajate (zona str. Crișan).
4.19	Program multianual de amenajare rastele pentru biciclete - 50 bucăți (etapa 3)	1.250.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Transport nemotorizat	PR POST 2027/ALTE SURSE	Rastele sigure pentru biciclete de tip O sau U. După caz pot fi completate cu supraveghere video (dacă nu există deja) și pot fi acoperite de copertine.
4.20	Extinderea zonei pietonale din centrul istoric (Etapa 2) -str. Gh. Lazăr / Alee Finanțe Publice	25.000.000	UAT Zalău	Mun. Do maximum	2030+	Transport nemotorizat	PR POST 2027/ALTE SURSE	Proiectul ar facilita o legătură mai bună cu Biserica Reformată și cu zona hotelului Brillian Plaza.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
4.21	Pietonalizare zona centrală II - str. Căpitan Maxim Constantin și str. Gheorghe Lazăr (acces rezidenți)	5.880.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Transport nemotorizat	PR POST 2027/ALTE SURSE	Proiectul permite o valorificare a Bisericii Reformate și extinderea parcului.
4.22	Pietonalizare zona centrală III - Extindere zonă pietonală Piața Iuliu Maniu - pârâul Meseș	4.655.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Transport nemotorizat	PR POST 2027/ALTE SURSE	Proiectul ar permite un proces de regenerarea în zona de locuințe colective din spatele Clădirii Transilvania, inclusiv o parte din Valea Meșului. Cu noi spații public și un curs de apă valorificat zona ar putea avea un confort al locuirii foarte ridicat.
4.23	Amenajarea de stații de încărcare vehicule electrice 45+2 stații (etapa 1)	6.883.164	UAT Mun. Zalău	Do minimum	2026	Vehicule electrice	PNRR	Adiacent unor spații publice importante sau unităților de învățământ
5.1	Extinderea sistemului de tarifare a parcării - zona 2	0	UAT Mun. Zalău	Do minimum	2025	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat	

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
5.2	Parcări rezidențiale Dumbrava (2 module) - 200 locuri	30.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2025	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat	
5.3	Parcări rezidențiale Brădet (2 module) - 200 locuri	30.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2025	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat	
5.5	Parcări rezidențiale S. Bărnuțiu (2 module) - 200 locuri	30.000.000	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat / Alte surse	
5.6	Parcare multietajată Spitalul de Pneumologie / Tribunal	4.132.948	UAT Zalău Mun.	Do something	2027	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat / Alte surse	Relieful permite o parcare semiîngropată care să pornească de la punctul termic și să continue sub terenul de la IPJ. Este nevoie de un parteneriat cu IPJ pentru a realiza investiția. O alternativă ar fi la Spitalul de Pneumologie.
5.7	Parcare rezidențială str. Băii / Gh. Doja - Grădinița cu program prelungit (1 modul)	4.728.177	UAT Zalău Mun.	Do maximum	2027	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat / Alte surse	Ar trebui configurată ca parcare mixtă cu acces și pentru vizitatori și angajați. Relieful permite o parcare semiîngropată.

ID	NUME PROIECT	VALOARE (LEI)	RESPONSABIL	SCENARIU	ORIZONT	DOMENIU	SURSĂ FINANȚARE	DETALII
5.8	Parcare b-dul M viteazul la marginea Parcului Central (2 module)	20.000.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat / Alte surse	Zona școlii Gh. Lazar (aliniament garaje lângă parc central) și în spate la Galeriile Meseș
5.9	Parcări rezidențiale M. Viteazu / str. Crișan (2 module) - 200 locuri	30.000.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Parcare	Buget Local / Paterneriat Public - Privat / Alte surse	
6.1	Amenajare noduri de mobilitate locală -10 (etapa 1)	1.715.000	UAT Mun. Zalău	Do something	2027	Intermodalitate	POR 2021-2027 / PNRR	Amenajări de dotări și facilități pentru mobilitate care cumulează în același loc: stații de tip bike-sharing, stații încărcare vehicule electrice, parcări pentru biciclete și vehicule electrice, puncte de depozitare - logistică (tip "Eeasy box"), pubele smart pentru selectarea deșeurilor, parcări pentru car sharing (dacă va exista un serviciu) etc. oriectul se execută corelat cu proiectele de regenerare urbană.
6.2	Amenajare noduri de mobilitate locală (etapa 2 - zona periurbană)	625.000	UAT ZMZ	Do maximum	2030+	Intermodalitate	PR POST 2027/ALTE SURSE	Amenajări de dotări și facilități pentru mobilitate care cumulează în același loc: stații de tip bike-sharing, stații încărcare vehicule electrice, parcări pentru biciclete și vehicule electrice, puncte de depozitare - logistică (tip "Eeasy box"), pubele smart pentru selectarea deșeurilor, parcări pentru car sharing (dacă va exista un serviciu) etc.
6.3	Terminal Park & Ride Bradet	5.000.000	UAT Mun. Zalău	Do maximum	2030+	Intermodalitate	PR POST 2027/ALTE SURSE	Parcare la capătul liniilor de transport public local. Cei care folosesc parcare și se transferă pe liniile de transport public local au acces la o călătorie gratuită sau redusă.

ȘEF SERVICIU
RAMONA BUTCOVAN

DIRECTOR TEHNIC
ing. CUREA FLANUT-COSMIN